ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ
88

ΜΑΓΔΑ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΟΥ

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ *ΠΑΦΟΣ* ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 1921-1950

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΡ. 1

ΑΘΗΝΑ 2005

Ψηφιδωτό δάπεδο του βόρειου κλίτους της βασιλικής της Παναγίας Λιμενιώτισσας, 5ος αιώνας, Κάτω Πάφος.

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ *ΠΑΦΟΣ* ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1921-1950

Λοΐζος Φιλίππου (1895-1950)

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ
88

ΜΑΓΔΑ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΟΥ

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ *ΠΑΦΟΣ* ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 1921-1950

Πρόλογος
Λουκία Δρούλια

Εισαγωγή
Πέτρος Παπαπολυβίου

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΑΡ. 1

ΑΘΗΝΑ 2005

Χορηγός της έκδοσης

ΙΔΡΥΜΑ Α. Γ. ΛΕΒΕΝΤΗΣ

© Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών
Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
Λεωφόρος Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 116 35 Αθήνα
Τηλ.: 210 72 73 554, 210 72 73 556 Fax: 210 72 46 212
E-mail: kne@eie.gr

ISBN 960- 7916-42-5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Λουκία Δρούλια 9

ΕΙΣΑΓΩΓΗ Πέτρος Παπαπολυβίου 11

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΥΛΛΟΥ 47

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 49

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ 50

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ 55

ΕΤΗ 1921-1922 55

ΕΤΗ 1923-1924 59

ΕΤΗ 1925-1926 67

ΕΤΟΣ 1931 79

ΕΤΟΣ 1932 91

ΕΤΟΣ 1933 111

ΕΤΟΣ 1934 201

ΕΤΟΣ 1935 223

ΕΤΟΣ 1936 275

ΕΤΟΣ 1937 323

ΕΤΟΣ 1938 345

ΕΤΟΣ 1939 389

ΕΤΟΣ 1940 395

ΕΤΟΣ 1941 403

ΕΤΟΣ 1942 407

ΕΤΟΣ 1943 409

ΕΤΟΣ 1944 411
ΕΤΟΣ 1945 417
ΕΤΟΣ 1946 423
ΕΤΟΣ 1947 429
ΕΤΟΣ 1948 435
ΕΤΟΣ 1949 441
ΕΤΟΣ 1950 446
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 473
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 475
ΕΠΙΜΕΤΡΟ 483
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ 491
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ 492
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ 493
ΧΑΡΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΠΑΦΟΥ 495
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 497

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ζήτηση και ανταπόκριση. Έτσι θα μπορούσε να τιτλοφορηθεί το έργο αυτό που έρχεται σήμερα στη δημοσιότητα. Και τούτο γιατί η μικρή ζήτηση –η συγγραφή ενός λήμματος για την *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου* που προετοιμάζεται από το ομώνυμο πρόγραμμα, στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών– αποτέλεσε έναυσμα γι' αυτήν την πλούσια, τη γενναιόδωρη ανταπόκριση: την αναλυτική ευρετηρίαση της μακρόχρονης κυπριακής εφημερίδας *Πάφος* (1921-1950). Γενναιόδωρη, καθότι μας προσφέρει ένα πανόραμα, ενημερωτικό και χρήσιμο συνάμα, για τη μελέτη της ιστορικής πορείας της Κύπρου στις ποικίλες της εκφάνσεις κατά την περίοδο αυτή. Και κατά δεύτερο λόγο, γιατί δεν αποτελεί έργο συλλογικό αλλά καρπό του μόχθου ενός ατόμου, και μάλιστα περί τας δυσμάς του βίου του.

Η έκδοση έφτασε κάπως αργοπορημένα, αφού η συντάκτρια του έργου, η Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδη, δεν πρόφθασε να το δει στην τυπωμένη του μορφή. Μας δίνει, ωστόσο, ένα ωραίο παράδειγμα, ένα θετικό πρότυπο, αν αναλογιστούμε την χαλκέντερη σεβάσμια μορφή της φιλολόγου ερευνήτριας να εργάζεται με πάθος στη βιβλιοθήκη για να ολοκληρώσει μία εργασία διττά πρόσφορη: στην ιστορία του κυπριακού Τύπου και στην ιστορία του τόπου.

Πέρα, όμως, από την απόλυτα χρηστική του όψη το Ευρετήριο αποτελεί και ένα ελκυστικό, ας το πούμε συνοπτικό αλλά πολυεπίπεδο, ανάγνωσμα. Αν και δύσκολα θα μπορούσε να αποδώσει κανείς αυτή τη θετική ιδιότητα σε μια «στεγνή» ευρετηρίαση, διατρέχοντας τις σελίδες του τόμου ο αναγνώστης παρακολουθεί μέσα από τις ενδεικτικές αναφορές, τις περιλήψεις και συχνά τα αυτούσια παραθέματα από τις τακτικές στήλες, τις πολιτικές και διπλωματικές εξελίξεις — με ειδικές ανταποκρίσεις για τα ελλαδικά θέματα, τις εθνικές επιδιώξεις και τους κοινωνικούς αγώνες του κυπριακού λαού, την πνευματική ζωή, την καθημερινότητα με τα μικροεπεισόδια, την κοινωνική ζωή, τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού σε τεχνικά και άλλα θέματα, τέλος τα ποικίλα ενδιαφέροντα των Κυπρίων αναγνωστών για ενημέρωση στο παγκόσμιο επίπεδο. Ιδιαίτερη προσφορά της Μάγδας Κιτρομηλίδη μπορεί να θεωρηθούν τα διευκρινιστικά της σχόλια και οι υποσημειώσεις προς υποβοήθηση του αναγνώστη.

Λόγω της μακριάς διάρκειας της εφημερίδας, η *Πάφος* φυσικό ήταν να μην έχει πάντοτε την ίδια διατύπωση στο λογότυπό της ούτε ομοιόμορφη διάρθρωση στη δομή της. Συχνά μάλιστα την πρώτη του έτους, συνηθιζόταν να γράφεται η ετήσια επιθεώ-

ρηση του περασμένου χρόνου. Γεγονός που προκάλεσε ορισμένες δυσκολίες στην προσπάθεια τυποποίησης κατά την καταγραφή των στοιχείων της ταυτότητας και των ποικίλων στηλών· τυποποίηση, η οποία αποτέλεσε μέριμνα των επιμελητών της έκδοσης προς διευκόλυνση των χρηστών του βιβλίου κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Έτσι, με βάση το χειρόγραφο Μ. Κιτρομηλίδη προκρίθηκε, από κάποιο σημείο και πέρα η κατά φύλλο κατάταξη. Το φύλλο δηλώνεται με κεφαλαία, οι στήλες με μαύρα στοιχεία και οι τίτλοι της εσωτερικής τους θεματολογίας με πλάγια, όσα δεν είναι μόνιμες στήλες και ομαδοποιούν τις πληροφορίες είναι ημίμαυρα. Ωστόσο από κάποια στιγμή και πέρα, μετά το 1936, το κείμενο παίρνει μορφή σημειώσεων της συγγραφέως. Ως εκ τούτου δεν τηρείται το ομοιόμορφο σχήμα. Το ίδιο παρατηρείται και στο θέμα της γλώσσας, η οποία δεν αποδίδεται πάντοτε ως καθαρεύουσα.

Ένα κείμενο, που κατά την κρίση της συγγραφέως ήταν σημαντικό και γι' αυτό το έχει παραθέσει στο σύνολό του, έχει συμπεριληφθεί τώρα ως Επίμετρο, και για να αναδειχθεί, αλλά και για να μη διασπάσει, λόγω της έκτασής του, τη συνοχή της έκδεσης των περιεχομένων της εφημερίδας. Το κείμενο αυτό είχε δημοσιευθεί στο φύλλο Γ΄, αρ. 117 της 1ης Σεπτεμβρίου 1933 με τον τίτλο «Ο εθνολογικός χαρακτήρ της Κύπρου»· η συγγραφέας το αποδίδει στον Εκδότη της εφημερίδας Λοΐζο Φιλίππου.

Στο όλο έργο προτάσσεται η Εισαγωγή του καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου Πέτρου Παπαπολυβίου που αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο της *Πάφου* στην κυπριακή κοινωνία. Την όλη επιμέλεια της έκδοσης είχε η κυρία Μίρκα Κονδάκη, η οποία εργάστηκε αποτελεσματικά και ανιδιοτελώς για την παρουσίαση του τόμου. Την ευχαριστούμε βαθύτατα για τη συμβολή της. Τον ωραίο χάρτη της Επαρχίας Πάφου που αποτελεί πολύτιμο βοήθημα για τον αναγνώστη του βιβλίου εξεπόνησε με τη γνωστή ακρίβεια και δεξιοτεχνία που διακρίνει το έργο του το Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς/Εθνική Χαρτοθήκη της Θεσσαλονίκης. Τους ευχαριστούμε θερμά. Ευχαριστούμε επίσης θερμά την κυρία Βάσω Αντωνίου, του Μηχανογραφικού Τμήματος του ΙΝΕ/ΕΙΕ που ανέλαβε με μεγάλη υπομονή την τακτοποίηση του κειμένου στη νέα τυποποιημένη του μορφή και τη σελιδοποίησή του. Τέλος την κυρία Σοφία Αργυροπούλου που πραγματοποίησε με τη γνωστή της εμπειρία την εκτύπωση του έργου.

Το δημοσίευμα αυτό αποτελεί το πρώτο της βιβλιοθήκης ειδικών μονογραφιών που εγκαινιάζει το πρόγραμμα *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-σήμερα* και η πραγματοποίησή του αποτελεί απόδοση τιμής στη μνήμη της σεβαστής συνεργάτριας του προγράμματος Μάγδας Μ. Κιτρομηλίδη.

Λουκία Δρούλια

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκδοση της *Παφου*

Ένα από τα χαρακτηριστικά της κυπρολογικής βιβλιογραφίας των τελευταίων χρόνων είναι η στροφή του ενδιαφέροντος των ερευνητών στη μελέτη του τοπικού τύπου. Έχουν ήδη εκδοθεί αρκετά ειδικά έργα ενώ, παράλληλα, γίνεται πλέον εκτεταμένη χρήση και συστηματική αξιοποίηση των εφημερίδων της περιόδου 1880-1950 ως βασικής πηγής σε εργασίες που αφορούν την πολιτική, εκπαιδευτική και εκκλησιαστική ιστορία της Κύπρου αλλά και τη νεότερη φιλολογική της παραγωγή.[1]

Μια από τις σημαντικότερες εφημερίδες που κυκλοφόρησαν στην Κύπρο κατά την περίοδο της βρετανικής κατοχής ήταν η *Πάφος*. Όπως δείχνει εύγλωττα ο τίτλος της, κυκλοφόρησε στην Πάφο, την πέμπτη πόλη της Κύπρου ως προς τον πληθυσμό, και την πιο απομονωμένη και καθυστερημένη οικονομικά, σε όλο το διάστημα της Αγγλοκρατίας. Σύμφωνα με τις βρετανικές απογραφές, ο πληθυσμός της πόλης της Πάφου κατά το διάστημα της έκδοσης της εφημερίδας (υπολογίζεται το σύνολο των κατοίκων του Κτήματος και της Κάτω Πάφου) ήταν 4117 κάτοικοι το 1921, 4517 το 1931 και 5803 το 1946. Από αυτούς οι Έλληνες κάτοικοι ήταν 2228 (το 1921), 2686 (το 1931) και 3617 το 1946. Αντίστοιχα, οι

1. Για την ιστορία του κυπριακού τύπου βλ. Αχιλλέας Λυμπουρίδης, *Η ιστορία της κυπριακής δημοσιογραφίας 1878-1960*, Λευκωσία 1971· Τάσος Ράλλης – Μίκης Μιχαηλίδης, *Νήσου Κύπρου. Ημερήσιος και περιοδικός τύπος*, Λευκωσία 1995· Ανδρέας Κλ. Σοφοκλέους, *Συμβολή στην ιστορία του κυπριακού τύπου*, τόμ. Α΄, *1878-1890*, τόμ. Β΄, *1890-1900*, τόμ. Γ΄ (Α΄ και Β΄), *1900-1914*, Λευκωσία 1998-2003. Για την οπτική και τις πληροφορίες των τοπικών εφημερίδων, διαφόρων περιόδων, για συγκεκριμένες ιστορικές ενότητες ή ζητήματα, βλ. Λευτέρης Παπαλεοντίου, *Η κυπριακή λογοτεχνία στον κυπριακό τύπο (1879-1925). Βιβλιογραφική καταγραφή*, Λευκωσία 1993· Μάγδα Κιτρομηλίδου, *Το μικρασιατικό ζήτημα στην εφημερίδα Πάφος της Κύπρου*, Λευκωσία 1994· Κωστής Κοκκινόφτας, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1878-1899)*, Λευκωσία 1999· του ίδιου, *Η Ιερά Μονή Κύκκου στον κυπριακό τύπο (1900-1911)*, Λευκωσία 2002.

Τούρκοι της Πάφου ήταν 1889 το 1921, 1831 το 1931 και 2147 το 1946.[2] Από την άποψη της ανάμειξης του πληθυσμού, η Πάφος ήταν η κυπριακή πόλη που είχε αναλογικά τον υψηλότερο αριθμό Τούρκων κατοίκων. Το 1921, το ποσοστό των Μουσουλμάνων στο Κτήμα ήταν 45.8%, σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο στην Αμμόχωστο, Λάρνακα και Λεμεσό.

Οι προηγούμενες προσπάθειες κυκλοφορίας εβδομαδιαίας εφημερίδας στην Πάφο είχαν αποτύχει: Η πρώτη εφημερίδα, ο *Αγών* του δικηγόρου και πολιτευτή Νεόφυτου Ν. Νικολαΐδη (1872-1941), που είχε πρωτοκυκλοφορήσει στις 6 Οκτωβρίου 1906, διέκοψε την έκδοσή της κατά το 1911. Η κυκλοφορία του *Αγώνος* στα χρόνια του Αρχιεπισκοπικού ζητήματος δεν ήταν τυχαία, καθώς ο Νικολαΐδης ήταν ο κυριότερος πολιτευτής του Κυρηνειακού κόμματος στην επαρχία Πάφου. Παρότι απέτυχε στις κρίσιμες βουλευτικές εκλογές του 1906 να εκλεγεί στην περιφέρεια Λεμεσού – Πάφου, σημείωσε αλλεπάλληλες επιτυχίες στις δημοτικές εκλογές στο Κτήμα και διετέλεσε Δήμαρχος Πάφου από το 1908 ως το 1920. Τον *Αγώνα* ακολούθησε, το Σεπτέμβριο του 1913, η έκδοση του *Αιώνος*, με διευθυντές, κατά σειρά, τον φιλόλογο Νίκο Θ. Αντωνιάδη και τον Χρ. Κ. Περιστιανίδη, που κυκλοφόρησε με διακοπές, ως το Μάιο του 1919. Ως παράρτημα του *Αιώνος* κυκλοφόρησε για ένα διάστημα (1914), με συντάκτη τον Ν. Αντωνιάδη, το σατιρικό φύλλο *Ανάποδος*, που είχε πρωτοεκδοθεί στη Λάρνακα.[3]

Το πρώτο φύλλο της *Πάφου*, κυκλοφόρησε στις 2/15 Σεπτεμβρίου 1921. Σύμφωνα με τη Μάγδα Κιτρομηλίδου, μέχρι την τελευταία έκδοση, στις 17 Αυγούστου 1950, είχαν κυκλοφορήσει 1154 φύλλα της εφημερίδας. (Υπήρξαν τρεις διαφορετικές αριθμήσεις στις τρεις μεγάλες περιόδους έκδοσης της εφημερίδας, και για αυτόν το λόγο το τελευταίο φύλλο έφερε τον αριθμό 995). Η πορεία της *Πάφου* δεν ήταν απόλυτα συνεχής, καθώς υπήρξαν ολιγόμηνες ή μεγαλύτερες περίοδοι αναστολής της κυκλοφορίας της εφημερίδας. Η *Πάφος* δεν κυκλοφόρησε από τον Αύγουστο του 1924 μέχρι το Δεκέμβριο του 1925, όπως και από το Μάρτιο του 1926 μέχρι το Μάιο του 1931. Από τις 22 Μαΐου 1931, που επανακυκλοφόρησε η εφημερίδα, συνεχίστηκε απρόσκοπτη

2. Βλ. *Cyprus. Report and General Abstracts of the Census of 1921*, Λονδίνο 1922, σ. 33, *Cyprus. Report and General Abstracts of the Census of 1931*, Λευκωσία 1932, σ. 43, *Cyprus. Report and General Abstracts of the Census of 1946*, Λονδίνο 1949, σ. 16.

3. Για τις εφημερίδες της Πάφου, τον *Αγώνα* και τον *Αιώνα*, βλ. Α. Κ. Σοφοκλέους, *Συμβολή*, τόμ. Γ΄, μέρος Β΄, σσ. 697-714, 1127-1136.

η έκδοσή της μέχρι τον Αύγουστο του 1950, με τη μεσολάβηση μιας διακοπής μερικών εβδομάδων, τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 1934.

Όπως φαίνεται από τη μελέτη της Μάγδας Κιτρομηλίδου, η ζωή της *Πάφου* διακρίνεται σε επτά περιόδους: Από το Σεπτέμβριο του 1921 μέχρι και τον Αύγουστο του 1923, τα πρώτα δύο χρόνια ζωής της εφημερίδας, όταν το επαρχιακό φύλλο προσπάθησε να επιζήσει και να καταξιωθεί, με μόνους πόρους τις ισχνές συνδρομές του και διευθυντή το νεαρό δικηγόρο Λοΐζο Φιλίππου (1895-1950), που είχε μόλις επιστρέψει στη γενέτειρά του το 1920, πτυχιούχος της Νομικής Σχολής Αθηνών. Ας σημειωθεί ότι, μέχρι τουλάχιστον την κυκλοφορία των ημερήσιων φύλλων, ο μεγαλόσχημος τίτλος του «διευθυντή» για τις περισσότερες κυπριακές εφημερίδες υποδήλωνε και το ρόλο του μόνου, συνήθως, συντάκτη. Ο υπότιτλος της *Πάφου* κατά την πρώτη περίοδο ήταν *Εβδομαδιαία πολιτική και φιλολογική εφημερίς*. Με τη συμπλήρωση ακριβώς διετίας από την κυκλοφορία του πρώτου φύλλου (όταν έληξαν οι συνδρομές και το «λογιστικό έτος»), ο Φιλίππου αποχώρησε «λόγω των εργασιών του», τουλάχιστον τυπικά, και τη διεύθυνση της εφημερίδας ανέλαβε, μέχρι τον Ιούλιο του 1924, ο δάσκαλος Χριστόδουλος Ι. Κυριακίδης (1898-1968),[4] σαφώς μικρότερου αναστήματος και εκτοπίσματος από τον προκάτοχό του. Για ένα μήνα περίπου (φύλλα 7 Ιουλίου 1924 έως 7 Αυγούστου 1924), επανήλθε στη διεύθυνση της εφημερίδας ο Λοΐζος Φιλίππου, πριν ανασταλεί η έκδοσή της. Όταν επανεκδόθηκε η *Πάφος*, είχε διευθυντή για περίοδο οκτώ εβδομάδων, από το Δεκέμβριο του 1925 μέχρι τις 4 Φεβρουαρίου 1926, τον Φώτιο Θ. Γεωργιάδη,[5] και στη συνέχεια, μέχρι τη δεύτερη διακοπή της κυκλοφορίας της, το Μάρτιο του 1926, την ευθύνη της έκδοσής της είχε «συντακτική επιτροπή». Στην περίοδο 21 Μαΐου 1931 έως 2 Αυγούστου 1934 διευθυντής ήταν ο δάσκαλος Ευριπίδης Μακρίδης (1880-1960).[6] Από τις 21 Σεπτεμβρίου 1934 όταν κυκλοφόρησε, μετά από διακοπή

4. Την πλούσια εργογραφία του Χριστόδουλου Κυριακίδη (με το ψευδώνυμο Δείμος Φλεγύας δημοσίευσε, ανάμεσα στα άλλα, πέντε ποιητικές συλλογές και δύο μυθιστορήματα), βλ. Φοίβος Σταυρίδης, Λευτέρης Παπαλεοντίου, Σάββας Παύλου, *Βιβλιογραφία κυπριακής λογοτεχνίας. (Από τον Λεόντιο Μαχαιρά έως τις μέρες μας)*, Λευκωσία 2001, σ. 389.

5. Ο Φ. Γεωργιάδης στις δημοτικές εκλογές του 1929 ήταν υποψήφιος μαζί με τον Λ. Φιλίππου στο συνδυασμό του Ν. Ι. Νικολαΐδη. Στον αντίπαλο συνδυασμό μετείχε και ο Χρ. Γαλατόπουλος. Ο μόνος που εξελέγη από τους τρεις ήταν ο Φιλίππου. Βλ. Κώστας Σοφοκλέους, *Πάλη για την ελευθερία. Ενδογενείς αντιπαραθέσεις*, Λευκωσία 2003, σ. 96.

6. Βλ. Αριστείδης Λ. Κουδουνάρης, *Βιογραφικόν λεξικόν Κυπρίων 1800-1920*, Λευκωσία [4]2001, σ. 205.

λίγων εβδομάδων και πάλι η *Πάφος*, επανήλθε και τυπικά στη διεύθυνση ο Λοΐζος Φιλίππου. Μετά το θάνατο του Φιλίππου, η *Πάφος* κυκλοφόρησε ένα φύλλο με τις νεκρολογίες και άλλες πληροφορίες για τον νεκρό (φ. 17 Αυγούστου 1950) και διέκοψε οριστικά την κυκλοφορία της.

Για πολλούς λόγους η *Πάφος* δεν ήταν δυνατό να έχει μεγάλη κυκλοφορία, τουλάχιστον στα πρώτα χρόνια της ζωής της, που συνέπεσαν με τη μικρασιατική καταστροφή και την ύφεση του κυπριακού πολιτικού αγώνα, όπως αποδείχθηκε εντυπωσιακά με την εμφάνιση των «Επταδικών» στις βουλευτικές εκλογές του Δεκεμβρίου του 1922. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δήλωναν οι εκδότες των κυπριακών εφημερίδων στην Αρχιγραμματεία της κυβέρνησης και δημοσιεύονταν κάθε χρόνο από τις βρετανικές αρχές, η *Πάφος* είχε μέση κυκλοφορία (με συνδρομές) στα 1922-1923 470 φύλλα, στην περίοδο 1931-1938 600-700 φύλλα και, μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, το 1946, 1000 φύλλα. Για την ίδια περίοδο, η μεγαλύτερη κυπριακή εφημερίδα, η *Ελευθερία* της Λευκωσίας, είχε κυκλοφορία το 1922 1700-1800 φύλλων και το 1946 έφτανε στον ιδιαίτερα εντυπωσιακό αριθμό των 7800 φύλλων.[7]

Οι άνθρωποι της Πάφου

Ο διευθυντής και ψυχή της *Πάφου* Λοΐζος Φιλίππου ήταν μία από τις μεγαλύτερες μορφές των ελληνικών γραμμάτων κατά την Αγγλοκρατία. Καταγόταν από φτωχική οικογένεια της Πάφου και ήταν αυτοδημιούργητος. Αποφοίτησε από το Παγκύπριο Διδασκαλείο το 1913 και, αφού εργάστηκε ως δάσκαλος στην Τσάδα και στο Ημιγυμνάσιο Πάφου, πήρε το πτυχίο της Νομικής Σχολής Αθηνών το 1920. Από το 1921 δικηγορούσε στην Πάφο. Λόγιος και συγγραφέας με σημαντική προσφορά στις κυπριακές σπουδές, δεν απομονώθηκε ποτέ στην έρευνά του, αλλά αναμίχθηκε και στα κοινά σε πολλούς τομείς, ενώ διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τους περισσότερους Ευρωπαίους επιστήμονες που ασχολούνταν με την Κυπρολογία. Είχε διατελέσει αρχηγός του προσκοπικού σώματος Πάφου, πρόεδρος του Γυμναστικού Συλλόγου «Κινύρας», μέλος του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου Κύπρου και της Σχολικής Εφορείας Πάφου, Δημοτικός Σύμβουλος, γραμματέας του δικηγορικού σώματος, πρόεδρος του Συσσιτίου

7. Τα στοιχεία από τις εκδόσεις της «Κυανής βίβλου» των ετών 1922-1946. Βλ. ενδεικτικά, *The Cyprus Blue Book 1922*, Λευκωσία 1923, σσ. 164-165, *The Cyprus Blue Book 1931*, Λευκωσία 1932, σ. 195 και *The Cyprus Blue Book 1946*, Λευκωσία 1948, σσ. 234-235.

Πάφου, ιδρυτής και επίτιμος έφορος του τοπικού Αρχαιολογικού Μουσείου, ιδρυτής του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης Γεροσκήπου, μέλος του Δ.Σ. του Ελληνικού και Αγγλικού Ερυθρού Σταυρού, κ.ο.κ. Φανατικός βιβλιόφιλος, είχε μία από τις καλύτερες και μεγαλύτερες ιδιωτικές βιβλιοθήκες του νησιού. Κληροδότησε περισσότερους από 5.000 τόμους στο Γυμνάσιο Πάφου, αφήνοντας και ανάλογο ποσό για την ανέγερση της «Βιβλιοθήκης Λοΐζου Φιλίππου». Από το σημαντικό συγγραφικό έργο του ξεχωρίζουν: *Τα ελληνικά γράμματα εν Κύπρω κατά την περίοδον της Τουρκοκρατίας 1571 -1878*, τόμ. Α΄-Β΄, Λευκωσία 1930 (βραβεύτηκε το 1924 με το πρώτο βραβείο στον πρώτο φιλολογικό διαγωνισμό του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ΄), *Κύπριοι Αγωνισταί*, Λευκωσία 1953, (εκδόθηκε μετά το θάνατό του από την Αρχιεπισκοπή Κύπρου), *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*, Λευκωσία 1975 (επιμέλεια Ανδρέα Κ. Φυλακτού).[8] Ανάλογης σπουδαιότητας για τα κυπριακά γράμματα ήταν η έκδοση από τον Φιλίππου, μεσούσης της «Παλμεροκρατίας», στα 1935, του φιλολογικού περιοδικού *Πάφος*, που συνέχισε την έκδοσή του μέχρι το 1947.[9]

Από τους στενούς συνεργάτες του Φιλίππου στη σχεδόν τριακονταετή πορεία της *Πάφου*, αναφέρουμε τον Σωτηράκη Μαρκίδη (1894-1975), δικηγόρο και βετεράνο πολεμιστή των Βαλκανικών πολέμων, τον γυμνασιάρχη Πάφου Πασχάλη Πασχαλίδη (1884-1943), από το Χουδί της Βιδυνίας, που υπέγραφε στην εφημερίδα και με το ψευδώνυμο «Ερευνητής», τον δάσκαλο Ανδρέα Παυλίδη (1903-1980), τον στενότερο συνεργάτη του Φιλίππου στην έκδοση του περιοδικού *Πάφος*, γνωστότερο με το λογοτεχνικό ψευδώνυμο «Άντης Περνάρης» και τον φιλόλογο Ιωάννη Τσικνόπουλλο (1897-1972)[10] (ψευδώνυμο «Μάγνης»). Σύμφωνα με τη διεύθυνση της *Πάφου*, το φύλλο είχε συνεργάτες

8. Βιογραφικές πληροφορίες για τον Λ. Φιλίππου βλ. κυρίως εφημ. *Πάφος*, φ. 17 Αυγούστου 1950 και Ανδρέας Κ. Φυλακτού, «Λοΐζος Φιλίππου», στο Λοΐζος Φιλίππου (επιμ. Ανδρέας Κ. Φυλακτού), *Η Εκκλησία Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*, Λευκωσία 1975, σσ. γ΄- κδ΄.

9. Για το περιοδικό *Πάφος* βλ. Ανδρέας Μ. Λοής, «Ευρετήριο του περιοδικού *Πάφος*», περ. *Φιλολογική Κύπρος* (1965), σσ. 171-214, Κώστας Γ. Ιεροκηπιώτης, «Το φιλολογικό περιοδικό *Πάφος* (1935-1947)», περ. *Πνευματική Κύπρος*, τεύχ. 306-307 (Ιούνιου – Ιούλιου 1986), σσ. 149-153, Λευτέρης Παπαλεοντίου, *Κυπριακά λογοτεχνικά περιοδικά στα χρόνια της αγγλοκρατίας*, Λευκωσία 2001, σσ. 235-302.

10. Για τους τέσσερις βασικούς συνεργάτες της *Πάφου*, Σ. Μαρκίδη, Π. Πασχαλίδη, Ά. Περνάρη και Ι. Τσικνόπουλλο, εκτός από τα σχετικά λήμματα στο Αρ. Λ. Κουδουνάρης, *Βιογραφικόν Λεξικόν, ό.π.*, βλ. κυρίως, Γ. Χατζηκωστής (επιμ.), *Γράμματα από το βαλκανικό μέτωπο. Τριανταένα γράμματα του Σωτηράκη Μαρκίδη από τα πεδία των βαλκανικών πολέμων 1912-1913*,

στο Λονδίνο, στη Λεμεσό και στη Λάρνακα. Οι περισσότερες «ανταποκρίσεις» στέλλονταν από την Αθήνα, ανώνυμες συνήθως, ενώ κατά την πρώτη περίοδο είχε δηλωθεί ως ανταποκριτής στη Θεσσαλονίκη ο διευθυντής της *Εφημερίδας των Βαλκανίων*, Αντώνιος Καστρινός. Όπως γίνεται αντιληπτό, στην *Πάφο* συνεργάστηκαν οι σημαντικότεροι άνδρωποι των γραμμάτων της πόλης στην περίοδο του 1920-1950, μια εποχή που σημαδεύτηκε από την πανθομολογούμενη πνευματική ανάπτυξη της Πάφου όταν, μετά τα Οκτωβριανά του 1931, είχαν ανασταλεί οι συνταγματικές και πολιτικές ελευθερίες του κυπριακού λαού. Ήταν η εποχή, επί δημαρχίας του Νικόλαου Ι. Νικολαΐδη, που ιδρύθηκαν στην Πάφο το Ιακώβειο Γυμναστήριο και το Μουσείο της Πάφου, το Νικολαΐδειο Γυμνάσιο και τα άλλα εκπαιδευτήρια στεγάστηκαν σε εντυπωσιακά νεοκλασικά κτίρια, έγιναν οι παλαμικές εορτές και οι τιμητικές εκδηλώσεις για τον Δημήτρη Λιπέρτη, ενώ ηλεκτροφωτίστηκε και εξωραΐστηκε η πόλη.[11]

Η σημαντικότερη απουσία από το στενό κύκλο των συνεργατών της *Πάφου* ήταν του Χριστόδουλου Γαλατόπουλου (1902-1953).[12] Αν και, όπως αναφέρεται από τη Μάγδα Κιτρομηλίδου, άρθρα του Γαλατόπουλου φιλοξενήθηκαν στην εφημερίδα, από το 1923 ως το 1926, όπως και αρκετά ανέκδοτα ποιήματά του από τα «Τραγούδια της Φυλακής», κατά το 1936, υπήρξε ο μεγαλύτερος πολιτικός και προσωπικός αντίπαλος του Λοΐζου Φιλίππου στον παφίτικο μικρόκοσμο. Η αντιπαλότητα των Γαλατόπουλου – Φιλίππου εκδηλώθηκε με την έκδοση από τον πρώτο, επίσης στην Πάφο, της εφημερίδας *Πολιτική Επιθεώρησις*, το 1929,[13] και με τη σκληρή πολιτική και προσωπική αντιπαράθεση των δύο στις

Λευκωσία 1982, Μάγδα Κιτρομηλίδου, *Τα ελληνικά γράμματα στον αλύτρωτο Ελληνισμό. Μεταξύ Μικράς Ασίας και Κύπρου*, Λευκωσία 1998, Νίκος Παναγιώτου (εισαγωγή-επιμέλεια), *Άντης Περνάρης. Επιλογή από το έργο και βιβλιογραφία του*, Λευκωσία 1982, Θ. Παπαδόπουλλος, «Νεκρολογία, Ιωάννης Τσικνόπουλλος», περ. *Κυπριακαί Σπουδαί*, τόμ. ΛΣΤ΄ (1972), Λευκωσία 1972, σσ. 225-226.

11. Για την πόλη της Πάφου στα χρόνια της Αγγλοκρατίας βλ. Γεώργιος Χατζηκωστής, *Ώρες της Πάφου*, Λευκωσία 1969, Ιωάννης Τσικνόπουλλος, *Ιστορία της Εκκλησίας Πάφου*, Λευκωσία 1971, Αγνή Μ. Μιχαηλίδη, *Πάφος, το παλιό Κτήμα*, Λευκωσία 1989, Λ. Φιλίππου (επιμ. Α. Κ. Φυλακτού), *Ημερολόγιο Προσκόπων Πάφου (1915-1918)*, Λευκωσία 1992, Α. Κ. Φυλακτού, *Πάφος 1924-1984. Μέσα από τον φακό του Σπύρου Χαρίτου*, Λευκωσία 2000.

12. Βλ. Αντώνης Σωτηριάδης, *Χριστόδουλος Γαλατόπουλος (1902-1953), Εθνικός Αγωνιστής, Δήμαρχος, Ποιητής*, Πάφος 1993, Γιώργος Γεωργής, «Χριστόδουλος Γαλατόπουλος», περ. *Κύπρος – Ιστορία* (εφημ. *Φιλελεύθερος*), τεύχ. 5 (5 Ιανουαρίου 2003), σσ. 4-11.

13. Επανεκδόθηκε το 1943 ως *Νέα Πολιτική Επιθεώρησις*.

επαναληπτικές βουλευτικές εκλογές του Απριλίου 1931, στο διαμέρισμα Πάφου, όπως και στις δημοτικές εκλογές του Κτήματος της δεκαετίας του 1940. Χαρακτηριστικό της σύγκρουσης των δύο ηγετικών προσωπικοτήτων και διανοουμένων της Πάφου στις δεκαετίες 1930-1940, ήταν ότι είχαν αμφότεροι επηρεαστεί από τις μαρξιστικές ιδέες, αλλά ακολούθησαν αμοιβαία αντίστροφες διαδρομές στις σχέσεις τους με την κυπριακή Αριστερά. Ο Γαλατόπουλος επέστρεψε με ριζοσπαστικές και αθεϊστικές αντιλήψεις από τις σπουδές του στο Λονδίνο και στο Παρίσι, και στις επαναληπτικές εκλογές του 1931, όπου υποστηρίχθηκε από το Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου (Κ.Κ.Κ.), έχοντας μόνο αντίπαλο τον Φιλίππου, κέρδισε την επανεκλογή του με διαφορά 147 ψήφων.[14] Ακολούθησε η τετραετής φυλάκιση του Γαλατόπουλου για την ανάμειξή του στα Οκτωβριανά του 1931, και στη δεκαετία του 1940, μετά την ίδρυση του Α.Κ.Ε.Λ. (Ανορθωτικόν Κόμμα Εργαζομένου Λαού), ο Φιλίππου βρέθηκε και πάλι αντίπαλός του, συνεργαζόμενος αυτή τη φορά με την Αριστερά. Ο Γαλατόπουλος, αντίθετα, ως ηγέτης του μικρού κόμματος Π.Ε.Σ.Π. (Παγκύπρια Εθνική Σοσιαλιστική Πρωτοπορία), φανατικός αντι-ακελικός πλέον, συνεργάστηκε με το Κ.Ε.Κ. (Κυπριακόν Εθνικόν Κόμμα) του Θεμιστοκλή Δέρβη και κέρδισε τρεις φορές στις δημοτικές εκλογές στην Πάφο (1943, 1946 και 1949). Η διαμάχη Γαλατόπουλου - Φιλίππου, οξύτατη και πολλές φορές υβριστική, συνεχίστηκε μέχρι το θάνατό τους, μέσα από τον τύπο, αλλά και με πολλούς υπόγειους ψιθύρους στον μικρόκοσμο του Κτήματος, που αρκετοί επέζησαν ως τις ημέρες μας.

Το περιεχόμενο της εφημερίδας 1921 -1926

Στο δίκην προγραμματικών δηλώσεων πρώτο άρθρο της *Πάφου* (2/15 Σεπτεμβρίου 1921), αναφέρονταν ως κύριοι στόχοι της εφημερίδας η αναμόρφωση και η εθνική αποκατάσταση του κυπριακού λαού, με έμφαση στην προσπάθεια για την οικονομική ανέλιξη και προαγωγή της επαρχίας Πάφου, η οποία εξαιτίας της κυβερνητικής αδιαφορίας και της αδράνειας των κατοίκων της μαστιζόταν

14. Η εκλογική αναμέτρηση του Οκτωβρίου 1930, επίσης σκληρότατη, μεταξύ των Χρ. Γαλατόπουλου, Ηγουμένου Κύκκου Κλεόπα και του υποψηφίου του Κ.Κ.Κ. Σοφοκλή Μικρού, με νικητή τον πρώτο, είχε ακυρωθεί λόγω παρατυπιών. Για τις δύο βουλευτικές εκλογές στην Πάφο στα 1930-1931, βλ. G.S. Georghallides, *Cyprus and the Governorship of Sir Ronald Storrs: The Causes of the 1931 Crisis*, Λευκωσία 1985, σσ. 380, 514-515,569, Κ. Σοφοκλέους, *Πάλη για την ελευθερία*, [Λεμεσός] 2003, σσ. 96-100.

από αμάθεια, εγκληματικότητα και οικονομική καχεξία. Έγραφε, ανάμεσα στα άλλα, το πρώτο κύριο άρθρο της εφημερίδας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για την πνευματική και υλική ανάπτυξη, παράλληλα με τον πολιτικό αγώνα:[15]

> Έχομεν καθήκον αυτόχρημα εθνικόν να συντελέσωμεν εις την πνευματικήν πρόοδον και υλικήν ευημερίαν της μικράς μας πατρίδος. Και είναι εκτός αμφισβητήσεως, ότι όταν οι επιστήμονες, οι διδάσκαλοι, οι ιερείς, οι πρόκριτοι, όσοι τέλος από της θέσεως ή του αξιώματός των ενδιαφέρονται και υπέρ των κοινών, όταν εν ενί λόγω όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες θελήσωσι να εργασθώσι υπέρ της προόδου του τόπου, τότε υπάρχει ελπίς και η νήσος να ευημερήση και ο χρόνος της ενώσεως να συντομευθή διότι είναι αξίωμα ιστορικόν ότι όλαι αι υλικαί δυνάμεις και αι μάλλον ισχυραί ουδέποτε ηδυνήθησαν να καταπνίξωσι την θέλησιν λαού αγωνιζομένου υπέρ της ελευθερίας του, όταν έχη πλήρη συνείδησιν και επίγνωσιν της ιερότητος του αγώνος του.

Ένα μεγάλο μέρος της ύλης της *Πάφου* των δύο πρώτων χρόνων έκδοσής της (1921-1923) καταλαμβάνουν σχόλια, ειδήσεις και τακτική αρθρογραφία για το μικρασιατικό ζήτημα. Το ενδιαφέρον αυτό, που δεν ήταν μόνο επικαιρικό, αλλά αντικατόπτριζε και το ιδιαίτερο βάρος των επιπτώσεων στο κυπριακό ζήτημα, σηματοδοτήθηκε από πρωτοσέλιδο άρθρο στο πρώτο φύλλο του Σεπτεμβρίου 1921 με τίτλο «Η σημασία της Μικράς Ασίας διά την Ελλάδα» του μικρασιάτη συνεργάτη της *Πάφου* Π. Πασχαλίδη, διευθυντή του Ημιγυμνασίου Πάφου. Ο Πασχαλίδης έγραψε πολλά ειδικά άρθρα στην εφημερίδα για τις τραγικές εξελίξεις σχετικά με τον Ελληνισμό στη Μικρασία,[16] που πλαισίωναν τα εξωτερικά τηλεγραφήματα από το μέτωπο, μέχρι την κατάρρευσή του, και τις περιγραφές από την Έξοδο των Ελλήνων της Ιωνίας, με έμφαση στην τύχη της Σμύρνης. Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ειδήσεις για την επίσκεψη του Μητροπολίτη Πάφου Ιακώβου Αντζουλάτου το Μάιο του 1922 στη Σμύρνη, όπου συναντήθηκε με τον αρχιστράτηγο Αναστάσιο Παπούλα (λίγο πριν από την παραίτησή του) και τον Μητροπολίτη Χρυσόστομο Καλαφάτη και κήρυξε στον ιστορικό ναό της Αγίας Φωτεινής (φ. 16 Ιουνίου 1922). Στα φύλλα της *Πάφου* του 1923 υπάρχει πληθώρα άρθρων και

15. «Το πρόγραμμά μας», εφ. *Πάφος*, 2/15 Σεπτεμβρίου 1921. Η γραμμή αυτή έρχεται σε σαφή αντιδιαστολή με την πολιτική των «παλαιών πολιτευτών», που έδιναν σημασία και μονόπλευρο βάρος στον ενωτικό αγώνα.

16. Βλ. αναλυτικά, Μάγδα Κιτρομηλίδου, *Το μικρασιατικό ζήτημα*, πού μνημονεύει στη σημ. 1 ανωτέρω.

ειδήσεων για την τραγική κατάσταση των διερχομένων από τα κυπριακά λιμάνια Μικρασιατών προσφύγων. (Η τοπική κυβέρνηση, κατά κανόνα, επέτρεπε την αποβίβαση και εγκατάσταση στο νησί μόνο των Βρετανών υπηκόων, των Αρμενίων και όσων είχαν κυπριακή καταγωγή). Αντίστοιχα, εντοπίζονται αρκετές πληροφορίες για τη διοργάνωση «εθνικών εράνων» υπέρ των προσφύγων στην επαρχία Πάφου, όπου ο Λοΐζος Φιλίππου ήταν πρόεδρος της επιτροπής «Περιθάλψεως Ελλήνων Προσφύγων».

Η αρθρογραφία της *Πάφου* των ετών 1921-1926 για τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι ειδήσεις για την προσπάθεια προώθησης του ενωτικού ζητήματος, την εσωτερική οργάνωση, τα υπομνήματα και τις αποστολές («Πρεσβείες») των Κυπρίων στο Λονδίνο. Ήταν μία περίοδος απογοητεύσεων και έντονης κριτικής προς τους εκπροσώπους της «παλαιάς σχολής», με τη στροφή του ενδιαφέροντος προς την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων του τόπου. Είναι χαρακτηριστικό το άρθρο της *Πάφου*, «Με νέας πολιτικάς αντιλήψεις», στο φ. 17 Ιουλίου 1924, το πρώτο της νέας διεύθυνσης της εφημερίδας υπό τον Λοΐζο Φιλίππου, όπου ζητήθηκε η χάραξη νέας πολιτικής απέναντι στην Εργατική κυβέρνηση της Βρετανίας: Υποστηρίχθηκε η τολμηρή ιδέα όπως στην «Πρεσβεία», που προτάθηκε να αποσταλεί στο Λονδίνο, να εκπροσωπούνταν «όλες οι κοινωνικές τάξεις, και μάλιστα οι εργατοαγροτικές», με μόνο αίτημα, ούτε την Ένωση με την Ελλάδα, ούτε τη χορήγηση περισσότερων κοινωνικών ελευθεριών, αλλά την αποστολή στην Κύπρο εξεταστικής επιτροπής από «γνήσιους Εργατικούς Άγγλους» για να μελετήσουν τα αίτια της δυσπραγίας του πληθυσμού. Σύμφωνα με νέο άρθρο του Λοΐζου Φιλίππου, η πολιτική της αποχής από τις εκλογές για το Νομοθετικό Συμβούλιο είχε αποτύχει οικτρά, όχι μόνο από «την προδοσία του αγώνα» (εννοούνται οι «Επταδικοί»), αλλά εξαιτίας των βεβιασμένων πολιτικών κινήσεων της ηγεσίας, που δεν είχε σταθμίσει σωστά το μορφωτικό επίπεδο και την ψυχική αντοχή του λαού, ενώ χαρακτηριζόταν και από ανικανότητα και αξιοκατάκριτη αδράνεια. Επαναλαμβάνεται δηλαδή και εδώ, το πνεύμα του προγραμματικού άρθρου του πρώτου φύλλου της *Πάφου*, που θυμίζει τις προεπαναστατικές θέσεις του Αδ. Κοραή για τη σημασία της πνευματικής καλλιέργειας του υπόδουλου Ελληνισμού, αλλά και το γνωστό σύνθημα στις σχετικές συζητήσεις της εποχής, στο πρώιμο σοσιαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα, «πρώτα μόρφωση και ύστερα δράση».

Ακόμη πιο ριζοσπαστικά ήταν τα άρθρα και οι προτάσεις του Χρ. Α. Γαλατόπουλου, τακτικού συνεργάτη της εφημερίδας κατά το 1926. Όπως σχεδόν όλοι οι νεότεροι πολιτευτές, ο Γαλατόπουλος άσκησε δριμεία κριτική στην παραδοσιακή κυπριακή ηγεσία, επισημαίνοντας την απουσία «της τίμιας και δυνατής αντιπολίτευσης της παλαιάς εποχής, που σέβονταν οι ξένοι», προτείνοντας την κατάργηση του «Εθνικού Συμβουλίου», αλλά και τη συνεργασία με την Κυβέρνηση για την οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Την ίδια εποχή ο Γαλατόπουλος έγραψε μία σειρά πρωτοποριακών άρθρων για την καταπάτηση των ατομικών ελευθεριών στην Κύπρο. Αξίζει να προστεθεί ότι η αρθρογραφία της *Πάφου* για την επίλυση του κυπριακού πολιτικού ζητήματος συνοδευόταν από την υποβολή των τοπικών παραπόνων για τη συνεχιζόμενη απομόνωση της επαρχίας Πάφου από τον υπόλοιπο κόσμο, λόγω έλλειψης χερσαίας και θαλάσσιας συγκοινωνίας, που πήγαζε από την κυβερνητική αδελτηρία και αδιαφορία, αλλά και από την ανικανότητα των Κυπρίων πολιτευτών να επιβάλουν λύσεις. Από τα «καλά νέα» της περιόδου, ξεχωρίζει οπωσδήποτε η είδηση (φ. 16 Φεβρουαρίου 1923) ότι «πρώτη η Πάφος εξ όλων των μικρών πόλεων της νήσου θα φωτίζεται με φωτισμόν ευρωπαϊκόν».

Οι ελληνικές εσωτερικές εξελίξεις μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης παρακολουθούνται στενά από την *Πάφο*, με έκδηλη την απογοήτευση από τις νέες αντιπαραθέσεις, που οριοθέτησε το κίνημα των Λεοναρδόπουλου – Γαργαλίδη, τον Οκτώβριο του 1923, και η αποχώρηση του Ελ. Βενιζέλου από το πολιτικό προσκήνιο, αλλά και με το φόβο που προκαλούσαν οι «ξέναις επιβουλαίς» κατά της χώρας, μετά την επίδειξη της «ιταλικής ιταμότητος» με την κατάληψη της Κέρκυρας (Αύγουστος 1923). Τον Ιούλιο του 1924 οι Έλληνες πολιτικοί της «πρώτης Ελληνικής Δημοκρατίας» καταγγέλθηκαν ως «συγγενεύοντες με τον φασισμόν και τον κοτζαπασισμόν», ενώ ο Αλ. Παπαναστασίου, ονομάζεται μεν «πολύ ιδεολόγος και η μεγαλυτέρα σήμερον πολιτική μορφή» αλλά, παράλληλα, ομολογείται ότι είναι «άβουλος και δειλός». Τέλος, ο Γ. Κονδύλης χαρακτηρίζεται, λόγω της αντεργατικής του πολιτικής, «φασίστας, ανισόρροπος και αιμοβόρος». Για την ευρωπαϊκή πολιτική κατάσταση, αντίστοιχα, εκδηλώνονται στις στήλες της *Πάφου* οι πρώτες ανησυχίες για «νέα δεινά» που προβάλλουν στον ορίζοντα λόγω, κυρίως, της επικράτησης του Μουσολίνι και του Φασιστικού κόμματος στην Ιταλία.

Στην πρώτη πενταετία έκδοσης της *Πάφου* (1921-1926) δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη λογοτεχνία, κυρίως με τη δημοσίευση ποιημάτων, Ελλαδιτών και ξένων, αλλά και Κυπρίων ποιητών. Από τις αναδημοσιεύσεις κειμένων από αθηναϊκές εφημερίδες, η Μάγδα Κιτρομηλίδου επισημαίνει κείμενα των Κωστή Παλαμά, Παύλου Νιρβάνα, Σπύρου Μελά, κ.ά. Από τα χρονογραφήματα της ίδιας περιόδου, ξεχώριζαν όσα υπέγραφε ο «Μάγνης» (=Ιω. Τσικνόπουλλος) και, στη συνέχεια, ο «Ανάλατος» (=Νίκος Θ. Αντωνιάδης). Από τις πολλές, επίσης, μεταφράσεις από την αγγλική γλώσσα, αξίζει να γίνει αναφορά στη μετάφραση από τον Χρ. Γαλατόπουλο «της πολυκρότου δίκης του Oscar Wilde (...) που συνετάραξεν όλον τον διανοούμενον κόσμον και των πέντε Ηπείρων». Όπως έσπευσε να δηλώσει ευτυχής η *Πάφος* (31 Ιανουαρίου 1924), η μετάφραση που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ήταν η πρώτη στο πανελλήνιο και σε όλη την Ευρώπη, πλην της Γαλλίας! Παράλληλα, ο Λοΐζος Φιλίππου άρχισε να δημοσιεύει στην *Πάφο* σημαντικού ενδιαφέροντος κυπρολογικές μελέτες, κυρίως για την περίοδο της Φραγκοκρατίας και της Τουρκοκρατίας, ενώ ο «Ερευνητής» (=Π. Πασχαλίδης) έγραψε αρκετά άρθρα ιστορικού, θρησκευτικού, λαογραφικού ή εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος.

Λόγω ακριβώς των ενδιαφερόντων και των αναζητήσεων του Λοΐζου Φιλίππου και των συνεργατών του, η εφημερίδα *Πάφος* είναι ένας πολύτιμος καθρέπτης για την πνευματική κίνηση στο νησί και, ειδικότερα, στην επαρχία Πάφου. Ένα παράδειγμα είναι ο κατάλογος των διαλέξεων που έγιναν κατά τους πρώτους μήνες του 1926 στον Σύλλογο «Ευσέβεια», στο Κτήμα: ο Λοΐζος Φιλίππου μίλησε «Περί του πνευματικού βίου της Κύπρου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς», ο Θεόφιλος Γιαλάφος (καθηγητής μαθηματικών στο Γυμνάσιο Πάφου) «Αν κατοικούνται οι αστέρες», ο Χρ. Γαλατόπουλος «Περί της Ιεράς Εξετάσεως» και ο Μιχαλάκης Χαραλαμπίδης «Περί του φιλέλληνος ποιητού Shelley». Ιδιαίτερη προβολή έπαιρναν πάντα οι ειδήσεις για τις νέες αρχαιολογικές ανακαλύψεις στην επαρχία Πάφου, όπως στο Κτήμα, στη Μανσούρα και στη Γιόλου (1923). Με συνέπεια βιβλιογραφικού οδηγού αναγγέλλονταν οι νέες εκδόσεις στο νησί, λογοτεχνικού ή ιστορικού περιεχομένου, τα νέα περιοδικά και οι εφημερίδες. Επίσης, καταγράφονταν σημαντικές ειδήσεις για την αθλητική κίνηση, τους Παγκύπριους και τους Πανελλήνιους Αγώνες, τις επιτυχίες των Κυπρίων αθλητών και την αναδιοργάνωση του συλλόγου «Κόροιβος» στην Πάφο. Για την καλλιτεχνική

δραστηριότητα, υπάρχουν πολλές πληροφορίες για τα έργα του Πάφιου θεατρικού συγγραφέα Κώστα Σ. Μαρκίδη, τις υπόλοιπες θεατρικές παραστάσεις, την κάθοδο στην Κύπρο ελλαδικών θιάσων και, τέλος, για τις μουσικοφιλολογικές εσπερίδες, τις συναυλίες και τις κινηματογραφικές παραστάσεις που άρχισαν να πυκνώνουν, την ίδια περίοδο, και στην Πάφο.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1931-1940

Η *Πάφος* επανεκδόθηκε με διευθυντή τον Ε. Μακρίδη το Μάιο του 1931, ένα ακριβώς μήνα ύστερα από την αποτυχία του Λοΐζου Φιλίππου στις επαναληπτικές τοπικές βουλευτικές εκλογές και λίγους μήνες πριν από τα Οκτωβριανά. Τα προβλήματα δεν εγκατέλειψαν τη μικρή σε κυκλοφορία επαρχιακή εφημερίδα, όμως αυτή τη φορά η ζωή της μέχρι το 1950 ήταν συνεχής, με εξαίρεση τη διακοπή ενός μηνός, τον Αύγουστο του 1934. Σύμφωνα με το πρώτο κύριο άρθρο της νέας περιόδου, η επανακυκλοφορία της εφημερίδας είχε στόχο «την ενίσχυση της εθνικής υποθέσεως της πατρίδος μας και την εξυπηρέτησιν των πολλαπλών συμφερόντων της επαρχίας και της νήσου μας», με την παράλληλη επισήμανση ότι εκτός από το εθνικό ζήτημα υπήρχαν και άλλα, γενικά και τοπικά προβλήματα: Η αναδιοργάνωση των οικονομικών της Κύπρου σε νέες βάσεις, η λύση του εκκλησιαστικού ζητήματος, η φροντίδα για την Εκπαίδευση και, κυρίως, η επίλυση του αγροτικού προβλήματος. Για το εθνικό η *Πάφος* δήλωσε την υποστήριξή της υπέρ της διατήρησης του Νομοθετικού Συμβουλίου ως του πιο ουσιώδους θεσμού του Κυπριακού Συντάγματος και του κυριότερου τρόπου έκφρασης και διεκδίκησης των δικαίων του πληθυσμού διά των αιρετών αντιπροσώπων του. Τονίστηκε κατηγορηματικά ότι έπρεπε να εγκαταλειφθεί κάθε σκέψη για αυτοδιοίκηση και να ακολουθηθεί μόνη η γραμμή που θα οδηγήσει στην Ένωση. Το σκεπτικό δεν ήταν ιδιαίτερα πειστικό: Η αυτοδιοίκηση θα εξυπηρετούσε μόνο τα συμφέροντα της κυβέρνησης, που θα συνέχιζε να κυβερνά απερίσπαστη, ενώ οι Κύπριοι θα αντιμάχονταν για τα υπουργικά χαρτοφυλάκια και τις βουλευτικές έδρες.

Οι επόμενοι μήνες μέχρι τα Οκτωβριανά χαρακτηρίζονται από την εκτράχυνση της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης, που οδήγησε στην φθινοπωρινή εξέγερση. Η συνεχής αρθρογραφία εμφανίζει τις τραγικές συνθήκες διαβίωσης μεγάλου μέρους του πληθυσμού, που αν και αναγνωρίζεται ότι είναι αντανάκλαση και της παγκόσμιας πρωτοφανούς κρίσης, δεν απαλλάσσει την κυβέρνηση από τις ευθύνες της, ύστερα από 50 χρόνια βρετανικής παρουσίας στην

Κύπρο. Σύμφωνα με την *Πάφο*, τα κύρια χαρακτηριστικά της κυπριακής οικονομικής κρίσης του 1930-1932, ήταν η ελάττωση της παραγωγής, οι εξευτελιστικές τιμές των γεωργικών προϊόντων και ο περιορισμός του εθνικού εισοδήματος στο ελάχιστο, σε συνδυασμό με την κυβερνητική αδιαφορία, την απουσία Αγροτικής Τράπεζας, αλλά και «ανακουφιστικών έργων», που θα μείωναν την ανεργία στην ύπαιθρο. Ο λαός παρουσιάζεται να έχει αφεθεί στην τύχη του από την αποικιακή διοίκηση, αλλά και από τους βουλευτές, σε αντίθεση με την Ελλάδα – πρότυπο χρηστής διακυβέρνησης για την ενωτική ιδεολογία και αυτή την περίοδο – όπου «σημειώνεται γενική αναθημιουργία, χάρη στη μητρική κυβέρνηση». Η εφημερίδα εισηγήθηκε επανειλημμένα την ανάγκη για φορολογική ανακούφιση του τόπου, την ελάττωση των διοικητικών δαπανών (το 60% του προϋπολογισμού, σύμφωνα με την *Πάφο*, απορροφούσε η μισθοδοσία των υπαλλήλων), και την κατασκευή οδικού δικτύου, ιδιαίτερα στην επαρχία Πάφου, που είχε τους περισσότερους ανέργους και τους λιγότερους δρόμους. (Σύμφωνα με την εφημερίδα, κατά το 1931 από τα 101 χωριά που στερούνταν δρόμων σε όλο το νησί, τα 51 βρίσκονταν στην επαρχία Πάφου).

Στις παραμονές των Οκτωβριανών οι συστάσεις προς τους βουλευτές για «αλλαγή πολιτικής» ήταν συνεχείς. Τους υποδεικνυόταν ότι έπρεπε να διεκδικήσουν δυναμικά τα δίκαια του πληθυσμού, αφού ήταν «στρατιώται και αγωνισταί και όχι επαγγελματίαι». Στα πλαίσια της πολεμικής εναντίον των παραδοσιακών πολιτευτών εντάσσεται και μια οξεία επίθεση κατά του Νικόλαου Κλ. Λανίτη, που είχε δηλώσει στο αθηναϊκό *Ελεύθερον Βήμα* ότι «δύναται η Κύπρος να δοθή εις την Ελλάδα παρεχομένου εις την Αγγλίαν εν είδει δικαιώματος, όπως κατέχη και διατηρή εν τη νήσω διάφορα επίκαιρα σημεία προς εξασφάλισιν των θαλασσίων οδών της». Η εφημερίδα της Πάφου απαντώντας στις «θλιβεράς δηλώσεις» του πιο παραδοσιακού εκπρόσωπου της ενωτικής ρητορικής, διακήρυξε ότι το συμφέρον για όλους τους Έλληνες ήταν να παραχωρηθεί η Κύπρος στην Ελλάδα «άνευ όρων, άνευ ανταλλαγμάτων και άνευ επιβαρύνσεων». Ήταν ένα ζήτημα που θα επανερχόταν στην Κύπρο με μεγαλύτερη ένταση ύστερα από μερικές δεκαετίες.

Το ζήτημα της εμφάνισης του κομμουνισμού στην Κύπρο απασχόλησε πολύ την *Πάφο* των πρώτων χρόνων της δεκαετίας του 1930, περισσότερο από την άποψη της αμυντικής ανασκευής σειράς δημοσιευμάτων ή προκηρύξεων του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (Κ.Κ.Κ.), που είχε πραγματοποιήσει το

πρώτο του συνέδριο τον Αύγουστο του 1926 στη Λεμεσό. Η *Πάφος* ενταγμένη στο γενικό αντικομμουνιστικό κλίμα της εποχής, που οφειλόταν εν μέρει και στις εξωπραγματικά επαναστατικές θέσεις των πρώτων Κύπριων κομμουνιστών με την πολεμική εναντίον της ενωτικής αξίωσης και της κυπριακής Εκκλησίας, χαρακτήρισε «τον Μπολσεβικισμόν (...) ως την νέαν κακόδοξον αίρεσιν της εποχής». Επισείοντας και εδώ το παράδειγμα που έδωσε «η μητρική κυβέρνησις» στην Ελλάδα, η εφημερίδα κάλεσε την Εκκλησία, την κοινωνία και το σχολείο να συστρατευθούν εναντίον της «μπολσεβικικής κακοηθείας» (φ. 10 και 17 Ιουλίου 1931). Το ζήτημα αυτό εντάσσεται και στην αδυσώπητη προσωπική αντιπαράθεση των Χρ. Γαλατόπουλου και Λ. Φιλίππου, για την οποία έγινε αναφορά πιο πάνω. Σύμφωνα με την προεκλογική παραφιλολογία, τον Λ. Φιλίππου υποστήριξαν οι «φιλοκυβερνητικοί» (εννοούνται οι «νικολαϊδικοί», ο κύκλος δηλαδή του δημάρχου Νικ. Ι. Νικολαΐδη), αντί του μαχητικότερου και ριζοσπαστικότερου Γαλατόπουλου,[17] που κέρδισε τις εκλογές της 24ης Απριλίου 1931 με την υποστήριξη και των ψηφοφόρων του Κ.Κ.Κ.. Ακολούθησε, τα επόμενα χρόνια, η αμοιβαία μεταστροφή και των δύο, τουλάχιστον σε ό,τι αφορούσε στις πολιτικές τους συμμαχίες. Οι αλλαγές των υποτίτλων της *Πάφου* δείχνουν και τη σταδιακή πορεία του Φιλίππου προς τα αριστερά: Το Μάιο του 1931 η εφημερίδα κυκλοφόρησε με τον υπότιτλο *Εβδομαδιαία εθνική εφημερίς*. Ακολούθησε, το Φεβρουάριο του 1933, η αλλαγή σε *Εβδομαδιαία εθνικοαγροτική εφημερίς*, που διατηρήθηκε μέχρι τον Ιανουάριο του 1935, όταν οριστικοποιήθηκε ο υπότιτλος στο *Εβδομαδιαία ανεξάρτητος εφημερίς*.

Μετά τα Οκτωβριανά του 1931 η αστυνομική και ποινική καταδίωξη των πρώτων Κύπριων κομμουνιστών εντάθηκε και, όπως φαίνεται από τα σχετικά δημοσιεύματα, πολλοί καταδικάστηκαν σε φυλάκιση, ακόμη και με την κατηγορία της κατοχής απαγορευμένων... βιβλίων. Αν και η *Πάφος* εξακολούθησε να συστρατεύεται στο αντικομμουνιστικό μέτωπο, είναι εμφανής η σταδιακή ελαφρά μετατόπιση της εφημερίδας. Στο άρδρο «Πώς θα καταπολεμηθή ο κομμουνισμός» (φ. 18 Μαρτίου 1932), ομολογείται ότι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπιστεί επιτυχώς ο κομμουνισμός ήταν η καλυτέρευση της ζωής των εργατών

17. Είναι χαρακτηριστικά όσα γράφτηκαν στο εκφραστικό όργανο του Λαϊκού Κόμματος του Γ. Χατζηπαύλου, την εφημ. *Λαϊκή Δύναμις*, φ. 10 Απριλίου 1931, στις παραμονές των επαναληπτικών εκλογών της Πάφου, που δήλωναν τη συγκριτική «αδυναμία» του Φιλίππου μπροστά στο «σθένος» του ανθυποψηφίου του: *ο λαός [της Πάφου] (...) δεν θα θελήση, πιστεύομεν να στείλη εις το Νομοθετικόν τον κ. Λ. Φιλίππου διά να κάμνη Φιλολογίαν!*

και των αγροτών: «Με τους αφορισμούς, τα αναθέματα και με τον βούρδουλα ούτε η ανθρωπίνη δυστυχία εξαφανίζεται, ούτε ο κομμουνισμός πολεμείται αποτελεσματικώς». Από τις δίκες των Κυπρίων κομμουνιστών η *Πάφος* θα δώσει μεγάλη έκταση στην περιγραφή της δίκης του «προλεταρίου ποιητού» Τεύκρου Ανδία (στα φύλλα Μαρτίου - Απριλίου 1933), που έγινε στο Κτήμα. Ο Ανδίας κατηγορήθηκε ότι ήταν μέλος του παράνομου Κ.Κ.Κ. και καταδικάστηκε σε ένα χρόνο φυλάκιση, ενώ αρνήθηκε να δηλώσει αν ήταν μέλος ή όχι του Κομμουνιστικού κόμματος.[18] Η δίκη του Ανδία έδωσε την ευκαιρία στην *Πάφο* (φ. 21 Απριλίου 1933) να επαναλάβει ότι ο κομμουνισμός μπορούσε να εξαφανιστεί μόνο με τη μέριμνα για ανακούφιση από τη δυστυχία και τη βελτίωση των όρων ζωής του πληθυσμού, με τη θέσπιση εργατικής νομοθεσίας, την εισαγωγή του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων, τη λύση του αγροτικού ζητήματος και την απαλλαγή των γεωργών από την τοκογλυφία.

Η Οκτωβριανή εξέγερση του 1931, απότοκος και της οικονομικής κρίσης, ήταν το κυρίαρχο γεγονός της δεκαετίας του 1930, που άλλαξε άρδην την αποικιακή πολιτική στην Κύπρο. Την παραίτηση του Νικόδημου Μυλωνά από το Νομοθετικό Συμβούλιο ακολούθησε μια χιονοστιβάδα γεγονότων σε όλο το νησί, που κορυφώθηκαν με τον εμπρησμό του Κυβερνείου στη Λευκωσία, το βράδυ της 21ης Οκτωβρίου 1931. Άμεση συνέπεια ήταν η επιβολή του διατάγματος Αμύνης, με την επιβολή προληπτικής λογοκρισίας στον τύπο και την απαγόρευση των συγκεντρώσεων, η κατάργηση του Νομοθετικού Συμβουλίου, η απαγόρευση των «ξένων σημαιών», η κατάργηση των εκλογών για τις χωριτικές και δημοτικές αρχές, η εξορία 10 εκκλησιαστικών και πολιτικών ηγετών που θεωρήθηκαν ως πρωταίτιοι της εξέγερσης, και η φυλάκιση ή η εκτόπιση πολλών άλλων. Στα φύλλα της *Πάφου* υπάρχει ένα πλήρες χρονικό των τοπικών γεγονότων, μέχρι τουλάχιστον την επιβολή της λογοκρισίας.[19] Κατά τις

18. Ένα περίπου χρόνο αργότερα, ύστερα από την απόλυση του Ανδία από τις Κεντρικές Φυλακές, η *Πάφος* ανήγγειλε την οργάνωση διάλεξης στο Κτήμα με ομιλητή τον *συμπαθή ποιητή* Τεύκρο Ανδία (φ. 21 Ιουνίου 1934). Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Ανδίας έδωσε και άλλες διαλέξεις στον «Κινύρα», ενώ άρθρα του δημοσιεύθηκαν κατ' επανάληψη και στην *Πάφο*.

19. Για τα Οκτωβριανά στην Πάφο βλ. Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, «Το χρονικό Π. Πασχαλίδη για τα Οκτωβριανά στην Πάφο», περ. *Κυπριακαί Σπουδαί*, τόμ. ΛΕ΄ (1971), Λευκωσία 1971, σσ. 191-205, Πέτρος Στυλιανού, «Το ανέκδοτο ημερολόγιο του μ. βουλευτή Χριστόδουλου Γαλατόπουλου για την εξέγερση του 1931 και τη φυλάκισή του από τους Άγγλους», περ. *Κυπριακός Λόγος*, από τεύχ. 63-64 (Μάης-Αύγουστος 1979), σσ. 197-306 έως τεύχ. 67-68

εβδομάδες που ακολούθησαν την εξέγερση του 1931, ενδιαφέρουσα είναι η παράθεση στην εφημερίδα των δημοσιευμάτων του βρετανικού τύπου, που σχολιάζουν την εξέγερση με τη δική τους οπτική γωνία. Από την ανθολόγηση των σχετικών αποσπασμάτων από τη Μάγδα Κιτρομηλίδου, επισημαίνεται μία αναφορά του *Μαγχεστριανού Φύλακος*, όπου τονίστηκε ότι «δεν υπάρχει αποικία του Στέμματος εις την οποίαν η ηθική υπόθεσις διά την βρετανικήν κατοχήν είναι ασθενεστέρα». Παράλληλα, οι βρετανικές εφημερίδες υπογράμμισαν την αποκήρυξη του κινήματος από τον Ελ. Βενιζέλο, ενώ έκαναν νύξη και στην παρουσία «μουσουλμανικής μειοψηφίας» στο νησί, χαρακτηρίζοντας απάνθρωπο το ενδεχόμενο της ανταλλαγής και μετακίνησης πληθυσμών, που θα προέκυπτε σε περίπτωση ένωσης με την Ελλάδα.

Όπως είναι εμφανές και από την αρθρογραφία της *Πάφου*, η κυπριακή πολιτική ηγεσία δεν είχε αντιληφθεί, για πολλούς μήνες μετά τα Οκτωβριανά και τα βρετανικά αντεπαναστατικά μέτρα καταστολής, την πλήρη και οριστική εγκατάλειψη του πολιτικού σκηνικού, που είχε κυριαρχήσει μέχρι το 1931, και έτρεφαν φρούδες ελπίδες για την επιστροφή των εξορίστων ή την αλλαγή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας. Η άποψη της *Πάφου* ήταν ότι έπρεπε οι Κύπριοι, χωρίς απογοητεύσεις, να ακολουθήσουν «σώφρονα, σταθεράν και αξιοπρεπή πολιτική», γιατί «ήταν αδύνατον να μην αναθεωρήση η βρετανική κυβέρνησις τας αποφάσεις της διά την Κύπρον» (φ. 28 Απριλίου 1933). Σε ένα άλλο, πολύ ενδιαφέρον άρθρο (φ. 11 Αυγούστου 1933), η *Πάφος* εξέφρασε την απογοήτευσή της για το νέο νόμο για την καταπολέμηση του κομμουνισμού και κάθε πολιτικής κίνησης, που τροποποιούσε τον Ποινικό Κώδικα, σε μια εποχή που «όλα τα πολιτισμένα κράτη και η Αγγλία αναγνωρίζουν στο άτομο απαράγραπτα δικαιώματα, ιερά και απαραβίαστα». Με την αλλαγή της νομοθεσίας ήταν αξιόποινη πράξη ακόμη και η κατοχή «οιουδήποτε εντύπου ή άλλου εγγράφου το οποίον συνηγορεί υπέρ των παρανόμων αρχών του κομμουνισμού». Σύμφωνα με την *Πάφο*, ο νέος νόμος μπορούσε λόγω της ευρύτητάς του να καλύψει και «οποιαδήποτε άλλην περίπτωσιν, έστω και μη κομμουνιστικήν», και θα έθετε φραγμό στη σκέψη και στα γραπτά των Κυπρίων, ενώ επισημάνθηκε το οξύμωρο της πολιτικής πραγματικότητας: «Εάν είμεθα γερμανική αποικία και ο Χίτλερ ο ρυθμιστής

(Γενάρης - Απρίλης 1980), σσ. 222-227 (τρεις συνέχειες). Για την πολιτική αρθρογραφία του Λοΐζου Φιλίππου στις παραμονές των Οκτωβριανών, βλ. τα σχόλια του Κ. Σοφοκλέους, *Πάλη για την ελευθερία*, σσ. 159-162.

της προσωπικής μας υποστάσεως, ή ευρισκόμεθα υπό την κυριαρχίαν της φασιστικής Ιταλίας, θα υποχρεούμεθα να τ'ανεχθώμεν όλα αυτά, ως αναγκαίαν απόρροιαν του πολιτεύματος» αντίθετα, την Κύπρο κατείχε το έθνος που εθεωρείτο η πατρίδα του φιλελευθερισμού. Με την ευκαιρία, ο Φιλίππου επανέλαβε την άποψή του ότι «η εξάπλωση του κομμουνισμού σε μέρη, όπως η Κύπρος, καθυστερημένα στη γραμματοσύνη ήταν αδύνατη». Κατά τον Φιλίππου, η εμφάνιση σπασμωδικών επαναστατικών εκδηλώσεων δεν ήταν παρά αντίδραση και φυσικό ξέσπασμα λόγω της άθλιας οικονομικής κατάστασης και έπρεπε, επομένως, να καταπολεμηθεί η αιτία, δηλαδή η φτώχεια, και όχι να αναζητούνται ανύπαρκτοι κοινωνικοί επαναστάτες.

Όπως φαίνεται από τη μελέτη της Μάγδας Κιτρομηλίδου, δύο χρόνια μετά τα Οκτωβριανά, (φ. 1 Σεπτεμβρίου 1933), ομολογείται πλέον από την εφημερίδα ότι καμιά κυπριακή αντίδραση ή διαμαρτυρία δεν μπορούσε να ανατρέψει την κυβερνητική πολιτική. Η θέση των πολιτευτών χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα δύσκολη, εξαιτίας της απουσίας ενιαίας πολιτικής κατεύθυνσης, της δυσκολίας για τη χάραξή της και της έλλειψης της προσωπικότητας που θα αναλάμβανε την ευθύνη για την εκπροσώπηση του κυπριακού λαού. Στο ίδιο φύλλο απορρίφθηκε κατηγορηματικά η θέση του Γ. Φραγκούδη, ότι αν δεν γινόταν αποδεκτή η αυτοδιοίκηση, το νησί σε 30 χρόνια θα εξαγγλιζόταν. Η επιχειρηματολογία είναι ενδιαφέρουσα: «Πρώτιστα πάντων, η Αγγλική κυβέρνησις δεν θα επιδιώξη τον εξαγγλισμόν της νήσου, διότι το τοιούτον αντίκειται προς την αποικιακήν της πολιτικήν και τας φιλελευθέρας της παραδόσεις. (...) Αλλ' άραγε είναι τόσον εύκολος ο εξαγγλισμός ενός ιστορικού λαού, όπως ο Κυπριακός, ο οποίος εν μέσω τόσων θλιβερών περιπετειών διετήρησε την γλώσσαν, την θρησκείαν, τας παραδόσεις και την συνείδησίν του;» Με την αφορμή αυτή ο Φιλίππου δημοσίευσε ένα εκτενές άρθρο σε δύο συνέχειες, με τίτλο «Ο εθνολογικός χαρακτήρ της Κύπρου», ως απάντηση σε όσους «αμφισβητούσαν την εθνικότητα του ελληνικού λαού της Κύπρου». Το άρθρο ξεκινούσε από τους προϊστορικούς χρόνους με παραπομπές σε αρχαιολογικά ευρήματα, αρχαίους συγγραφείς και επιστημονικά έργα, και έφθανε μέχρι τις διαπιστώσεις του Τσώρτσιλλ, κατά την επίσκεψή του στο νησί το 1907. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην κατάρριψη του «σαθρού επιχειρήματος», ότι «η Κύπρος δεν απετέλεσε ποτέ μέρος του ελληνικού κράτους».

Η αλλαγή κυβερνήτη (Νοέμβριος 1933) και η άφιξη του Sir Herbert Richmond Palmer σήμανε την περαιτέρω σκλήρυνση της βρετανικής στάσης, παρά την αρχική αισιοδοξία που προκάλεσαν μέτρα όπως η μετάκληση του ειδικού οικονομολόγου R. Oakden για επιτόπια μελέτη της οικονομικής κατάστασης, σε συνάρτηση με τη σταδιακή αύξηση της τιμής των γεωργικών προϊόντων, ή το ενδιαφέρον, με ειδική πρόνοια στον προϋπολογισμό, για τη συντήρηση και τη διάσωση των κυπριακών αρχαιοτήτων. Ο Φιλίππου με την αρθρογραφία του (φ. 15 Δεκεμβρίου 1933 και 22 Δεκεμβρίου 1933) είχε ζητήσει από τον νέο κυβερνήτη να εγκαταλείψει τη δικτατορική διακυβέρνηση και να συνεργαστεί με τους Κυπρίους για την οικονομική ανόρθωση και την υλική ευημερία του τόπου, επιτρέποντας τη συμμετοχή τους στο Νομοθετικό Συμβούλιο και στη ρύθμιση των δημοσίων πραγμάτων. Τονίστηκε, μάλιστα, ότι η αξίωση αυτή δεν ήταν αντίθετη στους νόμους και στα συμφέροντα της Μεγάλης Βρετανίας: «Ο Κυπριακός λαός δεν αποτελείται ούτε από Κάφρους, ούτε από Ζουλού, αλλ' από ένα λαόν που έχει μακρόν και ένδοξον παρελθόν, ο οποίος έγραψεν αθανάτους σελίδας εις την ιστορίαν του πολιτισμού και βαδίζει με μεγάλα βήματα προς την πρόοδον». Αξίζει να αναφερθεί, ότι λίγες ημέρες αργότερα (Ιανουάριος 1934) οι Βρετανοί επανέφεραν την προληπτική λογοκρισία στον τύπο, που διατηρήθηκε μέχρι την 1 Ιανουαρίου 1937. Όπως δηλώθηκε τόσο στην «Πρεσβεία» του 1937 που επισκέφθηκε το Λονδίνο, όσο και επανειλημμένα από τον ίδιο τον κυβερνήτη Πάλμερ, δεν υπήρχε σκέψη (ούτε «συνέφερε στην Κύπρο») να αλλάξει το συνταγματικό καθεστώς του νησιού και να ξαναγίνουν εκλογές. Πάντως, στα 1937-1938 αν και η πολιτική κατάσταση παρέμεινε στάσιμη, είναι σαφές ότι το κλίμα έχει αλλάξει: σημειώνεται αυξημένη τουριστική κίνηση (στη διάρκεια του 1938 οι ξένοι επισκέπτες ξεπέρασαν τις 50.000), γίνονται έργα υποδομής (νοσοκομείο Λευκωσίας, αεροδρόμιο, συμπλήρωση οδικού δικτύου, κ.ά.), και παίρνονται μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής.

Ο Λοΐζος Φιλίππου έδειχνε πάντα μεγάλο ενδιαφέρον για την κυπριακή εκπαίδευση αφού, όπως είχε γράψει επανειλημμένα στην *Πάφο*, «η εκπαίδευσις αποτελεί τον σπουδαιότερον συντελεστήν της προόδου ενός λαού (...) μόνον όταν ο φωτοβόλος ήλιος της Παιδείας μεσουρανήσει θα δη ο τόπος μας καλύτερες ημέρες». Έτσι, προβλήματα ή αιτήματα όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η απορρόφηση των πτυχιούχων δασκάλων, το ζήτημα της απασχόλησης των «παπαδάσκαλων» (αποφοίτων του Ιεροδιδασκαλείου Λάρνακας) εις

βάρος των πτυχιούχων του Παγκυπρίου Διδασκαλείου, η αύξηση των δαπανών για την Παιδεία, εύρισκαν πάντα θέση και προβάλλονταν στην εφημερίδα. Από τον Απρίλιο του 1930 ο Φιλίππου διορίστηκε μέλος του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου,[20] με αποτέλεσμα να ενημερώνει το αναγνωστικό κοινό της *Πάφου*, για τις συζητήσεις με την κυβέρνηση και τις θέσεις του. Μετά τα Οκτωβριανά δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην απόφαση του Γραφείου Παιδείας (16 Μαρτίου 1932) για την εκδίωξη «της πολιτικής από τα σχολεία», με την απαγόρευση ανάρτησης «προσωπογραφιών ή παραστάσεων από άλλας χώρας», αλλά και του εθνικού ύμνου «οιουδήποτε ξένου έθνους, με το οποίον στασιαστικά στοιχεία εν τω πληθυσμώ ηγωνίσθησαν να ενωθώσι» (φ. 1 Απριλίου 1932). Όπως φαίνεται από την εργασία της Μάγδας Κιτρομηλίδου, ο Λοΐζος Φιλίππου κατά τη θητεία του στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (και μέσω της εφημερίδας) υποστήριξε προτάσεις όπως την επέκταση της διδασκαλίας της Δημοτικής στα κυπριακά σχολεία, την ενίσχυση των Παρθεναγωγείων στις μικρές κοινότητες και γενικά της γυναικείας εκπαίδευσης, τη στροφή προς την πρακτική ή γεωργική εκπαίδευση, με συγκεκριμένα μέτρα υπέρ της εισαγωγής ειδικών μαθημάτων από το Δημοτικό ή την ίδρυση γεωργικών σχολείων, την ανανέωση των αναλυτικών προγραμμάτων κ.ά. Από το φ. 30 Μαΐου 1935 της *Πάφου*, καθιερώθηκε ειδική στήλη με τίτλο «Το νέον αναλυτικόν πρόγραμμα - Ιστορίες για παιδιά», με κείμενα του Λοΐζου Φιλίππου, για τη διδασκαλία του μαθήματος «Γνώσεων και Παρατηρήσεων».[21] Την άνοιξη του 1933 η *Πάφος*, όπως και το σύνολο του κυπριακού τύπου, αντέδρασε έντονα καταγγέλλοντας ότι με το νέο εκπαιδευτικό νόμο του Μαΐου 1933, όλες οι εξουσίες στη Δημοτική Εκπαίδευση (η δικαιοδοσία για τη σύνταξη των κανονισμών για την εσωτερική λειτουργία των σχολείων και ο καθορισμός των βιβλίων, της διδακτέας ύλης, των σχολικών προγραμμάτων και των εορτασμών) περνούσαν στα χέρια της κυβέρνησης. Σύμφωνα με τους πολέμιους του νέου νόμου, επρόκειτο για αφαίρεση κοινοτικών προνομίων και κεκτημένων,

20. G. S. Georghallides, *Cyprus*, σ. 362. Η επιλογή του Λ. Φιλίππου και των άλλων Ελλήνων μελών του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου ήταν μία από τις πιο επιτυχείς και αξιοκρατικές κινήσεις του κυβερνήτη R. Storrs. Για τη δράση του Φιλίππου στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο βλ. Κλεόβουλος Ι. Μυριανθόπουλος, *Η παιδεία εν Κύπρω επί Αγγλοκρατίας 1878-1946*, Λεμεσός 1946, σσ. 76-181.

21. Δημοσιεύθηκαν αργότερα στο βιβλίο του Λοΐζου Φιλίππου, *Ιστορίες για παιδιά. Βοήθημα διά την διδασκαλίαν του μαθήματος «Γνώσεων και παρατηρήσεων» συμφώνως με το νέον αναλυτικόν πρόγραμμα*, Λευκωσία 1935.

που είχαν γίνει σεβαστά ακόμη και στην Τουρκοκρατία. Ανάλογες έντονες επικρίσεις διατύπωσαν τα ελληνικά μέλη του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου, τον Οκτώβριο του 1934 για την εισαγωγή της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στα δημοτικά σχολεία, και το 1935-1936 για τη θέσπιση του περί Μέσης Παιδείας νόμου, με τον οποίο και η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση περνούσε υπό τον κυβερνητικό έλεγχο. Από τα γυμνάσια των κυπριακών πόλεων μόνο το Παγκύπριο Γυμνάσιο και το Γυμνάσιο Πάφου[22] αρνήθηκαν να συμμορφωθούν με την κυβερνητική αυταρχικότητα. Έχασαν μεν την κρατική επιχορήγηση, αλλά κράτησαν ανέπαφα τον κλασικό χαρακτήρα, την ανεξαρτησία και το κύρος της Σχολικής Εφορείας και των Εκπαιδευτικών τους.

Το φθινόπωρο του 1933 (φ. 8 Σεπτεμβρίου 1933 και εξής), σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκομίζει η εργασία της Μάγδας Κιτρομηλίδου, οι στήλες της *Πάφου* φιλοξένησαν ένα ενδιαφέροντα διάλογο με την τουρκική εφημερίδα *Σοξ*. Ο Λοΐτος Φιλίππου αναγνώρισε ότι από την ημέρα της βρετανικής κατοχής δεν υπήρξε «τιμία και ειλικρινής συνεργασία μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων», εξαιτίας του εθνικού φανατισμού που κατέπνιγε τις επιταγές της λογικής για συνεργασία «των δύο συνοίκων στοιχείων» για το συμφέρον του τόπου. Σύμφωνα με τον Φιλίππου η απήχηση της φιλίας Ελλάδας - Τουρκίας είχε φτάσει και στην Κύπρο και δήλωσε ότι θα εργαζόταν για την επέκταση της συνεργασίας στο νησί, αφού για τις τρεις κύριες αξιώσεις του τουρκικού πληθυσμού (εκλογή από την τουρκική κοινότητα ενός αντιπροσώπου στη διοίκηση του Εβκάφ, εκσυγχρονισμός του οικογενειακού δικαίου και δικαίωμα να έχουν δικό τους Μουφτή) φαινόταν ότι υπήρχε πεδίο συνεννόησης. Στη συνέχεια της συζήτησης, διαπιστώθηκε ότι η «άλλη πλευρά» είχε επιφυλάξεις για τα ζητήματα πολιτικής φύσης, με αποτέλεσμα ο Φιλίππου να τους διαβεβαιώσει κατηγορηματικά ότι η ελληνική πλειοψηφία δεν θα έπαιρνε μέτρα που θα απέβλεπαν στον παραγκωνισμό τους, προσθέτοντας: «Οφείλομεν να είπωμεν ειλικρινώς ότι με την συνεργασίαν δεν θα απαρνηθώμεν την ιστορίαν μας, τας παραδόσεις μας, την θρησκείαν μας και την κατα-

22. Για τη σχετική απόφαση της Σχολικής Εφορείας Πάφου, μετά από εισήγηση των Π. Πασχαλίδη και Λ. Φιλίππου, και τους τρόπους κάλυψης του οικονομικού ελλείμματος από την διακοπή της ετήσιας κυβερνητικής χορηγίας στο Γυμνάσιο Πάφου, βλ. Κλεόβ. Μυριανθόπουλος, *στο ίδιο*, σσ. 237-238. Για τις επιπτώσεις στη λειτουργία του Γυμνασίου Πάφου βλ. τα σχόλια του Π. Πασχαλίδη στις ετήσιες λογοδοσίες του, Μάγδα Κιτρομηλίδου, *Τα ελληνικά γράμματα*, σσ. 40-47 και *στον ίδιο τόμο*, σσ. 531-535, το άρθρο του Π. Σ. Παυλίδη, «Το Ελληνικόν Γυμνάσιον Πάφου μόνον...».

γωγήν μας. Έχομεν την αξίωσιν από τους συμπολίτας μας Τούρκους να σέβωνται τα αισθήματά μας και ημείς έχομεν την υποχρέωσιν να σεβώμεθα τα ιδικά των» (φ. 6 Οκτωβρίου 1933). Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι στην *Πάφο* δημοσιεύθηκαν πολλές φορές κείμενα Τούρκων του νησιού, όπως εκλαϊκευτικά ιατρικά άρθρα του Πάφιου, νεαρού γιατρού τότε, Ιχσάν Αλή (φ. 23 Μαρτίου 1934 και εξής), του πρώην βουλευτή Λεμεσού - Πάφου Αχμέτ Σαΐτ, που ζήτησε από την κυβέρνηση να στρέψει το κύριο ενδιαφέρον της στην ενίσχυση της κυπριακής γεωργίας (φ. 28 Φεβρουαρίου 1935 και αλλού), και του Μ. Ντανά για παιδαγωγικά θέματα (1936).

Για την οικονομική κατάσταση, εξακολούθησε μέχρι και το 1935 η σχετική αρθρογραφία να παρουσιάζει την αθλιότητα του επιπέδου διαβίωσης των αγροτών, ειδικότερα της επαρχίας Πάφου, που είχε επιδεινωθεί από την παρατεταμένη ανομβρία του 1932-1933. Για τη μερική απορρόφηση της ανεργίας η *Πάφος* με συνεχή άρθρα πρότεινε στους κατοίκους της υπαίθρου τη στροφή σε μορφές λαϊκής χειροτεχνίας, στη σηροτροφία, ή σε διάφορες νέες καλλιέργειες. Παράλληλα, αποδόθηκαν ευθύνες τόσο στην κυπριακή Εκκλησία «με τις απέραντες πλούσιες εκτάσεις γης, που είχαν δημιουργηθεί από τους φτωχούς χωρικούς», επειδή δεν πρόσφερε την αρωγή της στους εξαθλιωμένους αγρότες, όσο και στην κυβέρνηση (φ. 30 Ιουνίου 1933) για τη βραδύτητα της εισαγωγής εργατικής (προστατευτικής) νομοθεσίας, με αποτέλεσμα «να έχει δημιουργηθεί στους καταπιεζόμενους εργάτες η εντύπωση ότι η Κυβέρνηση υποστηρίζει τους εργοδότες». Ιδιαίτερο βάρος έδωσε η εφημερίδα στο ιδιοκτησιακό ζήτημα, ζητώντας την κυβερνητική παρέμβαση: σύμφωνα με την *Πάφο*, το 11% της γης στην επαρχία Πάφου και όλα σχεδόν τα ποτάμια της επαρχίας βρίσκονταν στην κατοχή 10 μεγαλοϊδιοκτητών. Ανάμεσα στους μεγαλοτιμαριούχους ήταν και τα κυριότερα θρησκευτικά ιδρύματα της περιοχής, χριστιανικά ή μουσουλμανικά (φφ. 6 Ιανουαρίου 1933 και 25 Ιανουαρίου 1935).

Συναφής με το αγροτικό ζήτημα ήταν και η συζήτηση για την ενδεχόμενη εβραϊκή εγκατάσταση στην Κύπρο, θυμάτων των πρώτων ναζιστικών διώξεων στη Γερμανία, που προκάλεσε την αντίδραση και του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ΄, με έκδοση σχετικής εγκυκλίου στις 19 Μαρτίου 1933. Η *Πάφος*, χωρίς να παραγνωρίζει «την ιουδαϊκή δραστηριότητα και τα άφθονα μέσα, που έχουν οι Εβραίοι για την προαγωγή της γεωργίας και της βιομηχανίας», χαρακτήρισε ολέθρια για τον τόπο την εβραϊκή μετοικεσία, γιατί θα οδηγούσε στη σταδιακή

συγκέντρωση της αγροτικής ιδιοκτησίας στα χέρια τους και στην πλήρη οικονομική υποδούλωση του ντόπιου πληθυσμού. Τελικά, στα τέλη του 1934, θεσπίστηκε νόμος «προς παρεμπόδισιν αλλοδαπών προς απόκτησιν γης εις την Κύπρον», αποτρέποντας έτσι νέα εβραϊκή εγκατάσταση στο νησί (φ. 1 Ιανουαρίου 1935).

Για το εκκλησιαστικό ζήτημα υπάρχει επίσης πληθώρα πληροφοριών και σημαντική αρθρογραφία στην *Πάφο*. Είναι εμφανής η κριτική διάθεση απέναντι στον Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο, τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου μετά το θάνατο του Κυρίλλου Γ΄ (Νοέμβριος 1933), με τον οποίο η εφημερίδα είχε έρθει σε ανοικτή σύγκρουση, τουλάχιστον από τον Ιούλιο του 1931. Η κριτική επικεντρώνεται στον τρόπο της οικονομικής διαχείρισης, σε αυταρχικές ενέργειες του Λεοντίου (όπως για την επιβολή αργίας σε ιερείς ενοριών ή χωριών που καθυστερούσαν να πληρώσουν τα «κανονικά» ή για τη σύγκρουσή του με ενοριακές επιτροπές για το ζήτημα της μεταφοράς στο νεοσύστατο Βυζαντινό Μουσείο στη Λευκωσία, εικόνων από τους ναούς), και στην αδιαφορία της Εκκλησίας για τη διάσωση των βυζαντινών μνημείων, την ενίσχυση της κυπριακής εκπαίδευσης ή τη συμπαράσταση στους εξαθλιωμένους κατοίκους της υπαίθρου (βλ. ειδικό παράρτημα της 23 Νοεμβρίου 1934).

Από το 1938 τα πράγματα αλλάζουν, καθώς ο Λεόντιος αναδεικνύεται στην κορυφαία αντιστασιακή φυσιογνωμία του τόπου, μετά τις αλλεπάλληλες διώξεις του από την τοπική κυβέρνηση και την καταδίκη του, τον Απρίλιο του 1938, σε αναγκαστικό εντοπισμό ενός χρόνου στα δημοτικά όρια Κτήματος για την κατηγορία «εκφώνησης στασιαστικών ομιλιών». Παράλληλα, ο Μητροπολίτης Πάφου επιδεικνύει έμπρακτο ενδιαφέρον για την προστασία των αρχαίων βυζαντινών μνημείων προσκαλώντας επανειλημμένα στην Κύπρο τον ακαδημαϊκό Γ. Σωτηρίου, ενώ στο εκπαιδευτικό ζήτημα είναι ο κυριότερος πολέμιος των «περί Παιδείας νόμων» υποβάλλοντας οξύτατα αντικυβερνητικά υπομνήματα και ενισχύοντας ποικιλοτρόπως το Γυμνάσιο Πάφου. Για το δυσεπίλυτο αρχιεπισκοπικό ζήτημα, που προέκυψε μετά το θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ΄, σε συνάρτηση με την εξορία των μητροπολιτών Κιτίου και Κυρηνείας, η εφημερίδα κράτησε επιφυλακτική στάση κατ' αρχάς, υπογραμμίζοντας την ανάγκη αποφυγής κάθε νέας πρόκλησης από τους κατοίκους. Οι εξελίξεις που ακολούθησαν επιδείνωσαν το πρόβλημα, καθώς σημειώθηκε σύγκρουση των λαϊκών μελών της Θρονικής επιτροπής (Θ. Δέρβης, Ι. Κληρίδης, κ.ά.) με τον Λεόντιο, που κατη-

γορήθηκε, όπως και οι άλλοι Αρχιερείς, ότι άφηναν σκόπιμα τον αρχιεπισκοπικό θρόνο κενό, λόγω προσωπικών τους φιλοδοξιών. Το πρόβλημα επιτάθηκε μετά το θάνατο και του Νικοδήμου Μυλωνά, τον Σεπτέμβριο 1937, και τη δημοσίευση των «εκκλησιαστικών νόμων», που επισημοποίησαν την επέμβαση των Βρετανών στα εσωτερικά της κυπριακής Εκκλησίας και ήταν ο σημαντικότερος λόγος για την παράταση της χηρείας του αρχιεπισκοπικού θρόνου μέχρι το 1947.

Από την υπόλοιπη ύλη της *Πάφου*, στη δεκαετία του 1930 έχουν αυξηθεί αισθητά οι μελέτες του Λ. Φιλίππου για την τοπική ιστορία, είτε αρχαιολογικού, είτε ιστορικού περιεχομένου, αφού ήδη στα 1930 είχε κυκλοφορήσει, αποσπώντας θερμά σχόλια, το δίτομο έργο του για την ελληνική παιδεία στην τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Ιδιαίτερης προσοχής, και ίσως μιας μελλοντικής συνολικής έκδοσης, αξίζει μία σειρά δημοσιευμάτων του με τίτλο «Η μεγάλη δημοσιογραφική έρευνα της *Πάφου*. Η Πάφος και τα χωριά της» (1931 και εξής), όπου ο Φιλίππου παρουσιάζει, μετά από επιτόπια αυτοψία, την ιστορία, τα αρχαιολογικά ευρήματα, τα μνημεία και τους ναούς, τα σχολεία, τις ανάγκες των κατοίκων, τα δεδομένα σχετικά με την αγροτική ιδιοκτησία, πληροφορίες για τους εθελοντές της κοινότητας, κ.ο.κ. Το πάθος του Φιλίππου για την αρχαιολογία φαίνεται και από την επιμονή της *Πάφου* στην προβολή όλων των νέων αρχαιολογικών ανακαλύψεων στην Κύπρο και στην πλούσια αρθρογραφία, με έμφαση στις ανασκαφές που γίνονταν στην επαρχία Πάφου. Στις λογοτεχνικές στήλες ξεχωρίζει οπωσδήποτε η δημοσίευση ανέκδοτων ποιημάτων του Δ. Λιπέρτη, ενώ συνεχίζονται οι παρουσιάσεις και οι κριτικές των νέων βιβλίων, είτε από τον Φιλίππου είτε από τον Περνάρη, με ιδιαίτερη προβολή των κυπρολογικών εκδόσεων.

Σε τοπικό επίπεδο, είναι εμφανής η συνεχής προσπάθεια της *Πάφου* για την καταπολέμηση της υψηλής εγκληματικότητας στην επαρχία Πάφου, μέσω της εκπαίδευσης, του αθλητισμού ή της δημιουργίας συλλόγων. (Για την εγκληματικότητα, είναι χαρακτηριστική η είδηση της εφημερίδας ότι από την έλευση των Βρετανών μέχρι το 1932, και οι δύο γυναίκες που είχαν καταδικαστεί σε θάνατο και εκτελέστηκαν στην Κύπρο, κατάγονταν από την επαρχία Πάφου). Παράλληλα, εγκαινιάζεται μια εκστρατεία από την *Πάφο*, για την «ανάγκη διαφημίσεως των κυπριακών καλλονών», και ιδιαίτερα της άγνωστης, τόσο στο εξωτερικό όσο και στην υπόλοιπη Κύπρο, επαρχίας της Πάφου (φ. 9 Ιουνίου 1933, όπου η «Fontana Amorosa» χαρακτηρίζεται ως «το ωραιότερον τοπίον της

Κύπρου»), με σκοπό να στραφεί και στον γενέθλιο τόπο της Αφροδίτης το τουριστικό ρεύμα.[23] Μία από τις πιο γόνιμες περιόδους της ζωής του Λ. Φιλίππου ήταν η ίδρυση του Γ. Σ. «Κινύρα» (1932), που γρήγορα αναδείχθηκε ως το κέντρο της πνευματικής, καλλιτεχνικής και αθλητικής κίνησης της Πάφου. Η εφημερίδα *Πάφος* λειτούργησε και ως ένα άτυπο «δελτίο τύπου» των εκδηλώσεων του «Κινύρα», του οποίου προήδρευε ο Φιλίππου. Στην εφημερίδα μπορεί να εντοπίσει ο μελετητής πολλές άγνωστες πληροφορίες από την πολυσχιδή δραστηριότητα του συλλόγου, όπως την οργάνωση θεματικών διαλέξεων με ομιλητές σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων από όλη την Κύπρο (Κωνσταντίνος Σπυριδάκις, Σάββας Χρίστης, Τεύκρος Ανθίας, κ.ά.),[24] τις τιμητικές εκδηλώσεις για τον Δ. Λιπέρτη και τον Κ. Παλαμά, την ίδρυση νυχτερινής σχολής για τη μόρφωση των άπορων εργαζόμενων νέων (Οκτώβριος 1933), την οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, θεατρικών παραστάσεων και «κυπριακών γιορτών». Μπορεί η «Παλμεροκρατία» να ανέστειλε με αυστηρότητα κάθε πολιτική δραστηριότητα σε όλο το νησί, αλλά η πνευματική κίνηση συνεχίστηκε αμείωτη. Μεγάλη έκταση δίνεται και στις αθλητικές δραστηριότητες, τη διοργάνωση αγροτικών, ναυτικών, ποδοσφαιρικών και τοπικών («Παμπαφίων») αγώνων και στις ειδήσεις από τις πρώτες νίκες στο εσωτερικό αλλά και τις πρωτοφανείς επιτυχίες στο εξωτερικό, στη συνέχεια, του Στέλιου Κυριακίδη, κορυφαίου Έλληνα πρωταθλητή, από το χωριό Στατός της Πάφου.

Για τις εσωτερικές ελληνικές εξελίξεις αφιερώνονται πολλές στήλες στην παρουσίαση και το σχολιασμό της ταραγμένης εποχής της δεκαετίας του 1930, μέχρι την επιβολή της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά, αφού από το φ. 17 Ιουνίου 1932 δημοσιεύονταν και πάλι ειδικές ανταποκρίσεις από την Αθήνα. Δόθηκε έμφαση στη δολοφονική απόπειρα κατά του ξεύγους Βενιζέλου (όπου από νωρίς αποδόθηκαν ευθύνες και στην κυβέρνηση του Λαϊκού κόμματος για την ανοχή της στη μισαλλοδοξία που καλλιεργήθηκε από μερίδα του αντιβενιζελικού κόσμου), στο κίνημα του Ν. Πλαστήρα (Μάρτιος 1933) και τις αντιδράσεις εντός και εκτός της Βουλής, στο κίνημα του Μαρτίου του 1935 και τις επιπτώσεις του, στο πραξικόπημα του Γ. Κονδύλη, το Νοέμβριο του 1935, καθώς

23. Με το ίδιο σκεπτικό ο Λ. Φιλίππου εξέδωσε τον τουριστικό οδηγό *Paphos, the most attractive District of Cyprus. A comprehensive well illustrated guide for tourists*, Λευκωσία 1936.

24. Βλ. τους τόμους που εξέδωσε ο Γ. Σ. «Κινύρας», *Διαλέξεις περί των κορυφαίων Κυπρίων φιλοσόφων και πεζογράφων*, Πάφος 1937 και *Διαλέξεις περί της κυπριακής ποιήσεως*, Πάφος 1938.

και στο «νόθο δημοψήφισμα» και την επιστροφή του βασιλιά Γεωργίου. Αμέσως μετά το κίνημα του Μαρτίου 1935 η *Πάφος* είχε εκφράσει την ευχή για τη «δημιουργία μιας τρίτης καταστάσεως, πέριξ της οποίας να συσπειρωθούν όλα τα υγιή στοιχεία της χώρας». Η εφημερίδα επανειλημμένα είχε δείξει τη συμπάθειά της στο βενιζελικό στρατόπεδο, με αντίστοιχη πολεμική στο πρόσωπο του Ι. Μεταξά. Στις παραμονές της παλινόρθωσης της μοναρχίας στην Ελλάδα (φ. 26 Σεπτεμβρίου 1935), κατηγορήθηκε ο Μεταξάς ως ο κύριος υποκινητής του ζητήματος, για δημαγωγικούς λόγους: «Μόνον η Ελλάς, κοιτίς των δημοκρατικών ιδεωδών, αγωνίζεται υπέρ της επαναφοράς της βασιλείας, ενώ ουδείς πιστεύει ότι η επαναφορά του Γεωργίου Β΄, θα οδηγήση την χώραν εις ομαλότητα και ευτυχίαν». Μετά την επιβολή της μεταξικής δικτατορίας, το πρώτο σχόλιο της *Πάφου* (φ. 20 Αυγούστου 1936) ήταν ότι ακολουθώντας την Ιταλία και τη Γερμανία «και η Ελλάς πρόκειται να κυβερνηθή φασιστικώς, αν σταθεροποιηθή η κυβέρνησις Μεταξά». Η εφημερίδα σημείωνε ότι η δικτατορία δεν μπορούσε να εμφανιστεί ως «ενσάρκωσις εθνικών ιδανικών ή ως εκδικητής, όπως ο Χίτλερ», με αποτέλεσμα να επιδιώκει να μεγαλοποιεί τον «κομμουνιστικόν κίνδυνον» και διακινδύνευσε την άποψη ότι «σιγά, σιγά η δικτατορία θα εκφυλισθή, όπως εξεφυλίσθη και η δικτατορία του Παγκάλου». Τον Αύγουστο του 1938 η *Πάφος* αναδημοσίευσε, από τον αγγλικό τύπο, το οξύτατο κείμενο του Γ. Καφαντάρη εναντίον της δικτατορίας Μεταξά, ένα από τα δριμύτερα αντιμεταξικά μανιφέστα, που αποκάλυπτε ότι η Ελλάδα ήταν βυθισμένη στο ζόφο της τρομοκρατίας. Από το φθινόπωρο του 1938 οι κάτοικοι της Πάφου απέκτησαν απρόσμενα μια άμεση σχέση με τη δικτατορία στην Ελλάδα, καθώς στις 26 Οκτωβρίου 1938, στην περιοχή του Ακάμα, αποβιβάστηκαν 10 πολιτικοί φυγάδες από την Κρήτη, με επικεφαλής τον Αριστομένη Μητσοτάκη, που είχαν πρωταγωνιστήσει στο αντιμεταξικό κίνημα του καλοκαιριού. Στους Κρήτες φυγάδες δόθηκε άσυλο στην πόλη της Πάφου, όπου παρέμειναν οι περισσότεροι και στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Αν και τους απαγορεύτηκε η πολιτική δραστηριότητα και η παρουσία τους διατηρήθηκε επί το πλείστον διακριτική, είναι βέβαιο ότι είχαν αναπτύξει στενούς δεσμούς με τους κατοίκους της μικρής πόλης της Πάφου και οπωσδήποτε και με τον Λοΐζο Φιλίππου.[25]

25. Βλ. *Πάφος*, φ. 3 Νοεμβρίου 1938. Ενδιαφέρουσες μαρτυρίες δίνει ένας από τους δέκα φυγάδες για την υποδοχή και τη διαμονή τους στην Πάφο: Βαγγέλης Χατζηαγγελής, *Το αντιδικτατορικό κίνημα της Κρήτης*, Χανιά ²1986, σσ. 95-97, 199-203.

Για τα εξωτερικά γεγονότα, σε κάθε φύλλο της *Πάφου* υπήρχε πλήρης και σχολαστική ενημέρωση. Ιδιαίτερο βάρος αναλογούσε στις εξελίξεις στη Μέση Ανατολή, στην Ευρώπη και ειδικότερα, στις βρετανικές αποικίες. Οι ειδήσεις από τον αγώνα του Γκάντι στην Ινδία ή τον ισπανικό εμφύλιο προβλήθηκαν ιδιαίτερα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι παραμελήθηκαν γεγονότα, όπως τα εντυπωσιακά μέτρα για την οικονομική ανάκαμψη των Η.Π.Α., από τον νέο πρόεδρο Φ. Ρούσβελτ. Το κυρίαρχο ζήτημα βέβαια, στη δεκαετία του 1930, ήταν η κυριαρχία του ναζισμού στη Γερμανία και η εγκαθίδρυση του χιτλερικού καθεστώτος, ύστερα από την άνοδο του Α. Χίτλερ στην εξουσία, τον Ιανουάριο του 1933, και τα σύννεφα του πολέμου που άρχισαν να συγκεντρώνονται απειλητικά. Σε πολλά άρθρα της εφημερίδας, από το 1935, ομολογείται η αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών να επιβάλει λύσεις σε διαφορές μεταξύ μεγάλων κρατών και να αποτρέψει τους εξοπλισμούς και εκφράζεται ανοικτά ο φόβος ότι η ανθρωπότητα οδηγείται σε νέα ανθρωποσφαγή. Η εισβολή της Ιταλίας στην Αβησσυνία, τον Οκτώβριο του 1935, επιβεβαίωσε αυτούς τους φόβους και οι ειδήσεις από την Αιθιοπία πήραν μεγάλη έκταση στην *Πάφο*, καθώς σήμανε και την αλλαγή των γεωστρατηγικών δεδομένων στην περιοχή και αναβάθμισε τη σημασία και το ρόλο της Κύπρου ως βάσης στο δρόμο των πετρελαίων αλλά και σε μια πιθανή πολεμική αναμέτρηση. Ως μια άμεση συνέπεια ήταν η πύκνωση των ειδήσεων, από το 1936, για επέκταση των στρατιωτικών και ναυτικών εγκαταστάσεων και των αεροδρομίων στο νησί. Όπως φαίνεται από την αρθρογραφία της *Πάφου*, κατά το 1938, την περίοδο πριν από τη Συμφωνία του Μονάχου, επικράτησε και στην Κύπρο ο φόβος και η αγωνία για την απειλή του πολέμου αλλά και για πιθανές αεροπορικές επιδέσεις στο νησί, με αποτέλεσμα να οργανωθούν σώματα αεράμυνας σε όλες τις πόλεις.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1940-1950

Όπως φαίνεται από την έρευνα της Μάγδας Κιτρομηλίδου στα φύλλα της *Πάφου* της δεκαετίας του 1940, η έκρηξη του πολέμου, τον Σεπτέμβριο του 1939, συγκέντρωσε αμέσως το ενδιαφέρον και της κυπριακής κοινής γνώμης. Η εφημερίδα του Λοΐζου Φιλίππου παρακολούθησε από κοντά, όπως όλος ο κυπριακός τύπος, τα ιστορικά γεγονότα του Παγκόσμιου πολέμου, εκφράζοντας από την αρχή την ακλόνητη πεποίθησή της για τη βρετανική νίκη. Για τα επόμενα χρόνια ο πόλεμος και οι συνέπειές του θα μονοπωλήσουν την προ-

βολή στις στήλες της *Πάφου*, καθώς γεγονότα όπως η ιταλική επίθεση στην Ελλάδα, η στράτευση των Κυπρίων στο βρετανικό στρατό, οι μάχες στη Βόρεια Αφρική και η γερμανική επίθεση στη Σοβιετική Ένωση συντάραξαν το νησί και διαφοροποίησαν πλήρως το πολιτικό σκηνικό.

Στην εσωτερική κατάσταση, η αντικατάσταση του κυβερνήτη Πάλμερ, το 1939, δημιούργησε ελπίδες για φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος, χωρίς όμως τελικά να επέλθουν ουσιαστικές αλλαγές. Ο πόλεμος ήταν ο καταλύτης για την αποσύνθεση της «Παλμεροκρατίας», πρώτα με την εκδήλωση από τον κυπριακό λαό «της πατροπαράδοτης φιλίας και αγάπης του προς το βρετανικό έθνος», αφού «όλοι οι Κύπριοι ανεξάρτητα από κοινωνική θέση, έσπευσαν να βοηθήσουν με τον οβολό τους ή με την κατάταξή τους στο στρατό». Όπως σημείωνε αισιόδοξα η *Πάφος*, ήταν ακλόνητη η πεποίθηση του πληθυσμού για μία νέα νίκη της Βρετανίας στον Παγκόσμιο πόλεμο ώστε, μετά την επιβεβαίωση των φιλοβρετανικών αισθημάτων του κυπριακού λαού, θα ερχόταν ως ανταμοιβή και «η ικανοποίησις των δικαίων του αξιώσεων». Είναι γνωστό ότι η βεβαιότητα αυτή πήρε ευρύτερες διαστάσεις και κατέστη παγκύπριο (μεταπολεμικά και πανελλήνιο) δόγμα, μετά την πολύμηνη συστράτευση της Ελλάδας δίπλα στη Βρετανία εναντίον των δυνάμεων του Άξονα.

Η *Πάφος* είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τη μελέτη της νέας πολιτικής περιόδου, που εγκαινίασε η 28η Οκτωβρίου 1940. Μεταφέρεται πρώτα το κλίμα του ενθουσιασμού που επικράτησε, με τις μεγάλες διαδηλώσεις σε όλες τις πόλεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις δοξολογίες που έγιναν στην Πάφο για την είσοδο του ελληνικού στρατού σε πόλεις της Βορείου Ηπείρου, πήρε μέρος και η «τουρκική νεολαία της πόλης με τη σημαία της». Από τα φύλλα του Νοεμβρίου 1940 καταχωρούνται πολλές ειδήσεις για τη διεξαγωγή των «εθνικών εράνων» υπέρ των ελληνικών αναγκών, με την καταγραφή πλήθους συγκινητικών περιστατικών. Καθιερώνεται ειδικά «Η στήλη της τιμής», που διασώζει πολυσέλιδους καταλόγους ονομάτων από την πόλη και τα χωριά της επαρχίας Πάφου και την προσφορά τους σε χρήμα, τιμαλφή και διάφορα αντικείμενα ή γεωργικά προϊόντα. (Αναλυτικοί κατάλογοι δημοσιεύθηκαν στην *Πάφο* και για εράνους που έγιναν μετά τη βύθιση του αντιτορπιλλικού Έλλη, τον Αύγουστο του 1940 και για τους εράνους υπέρ της ανοικοδόμησης της Ελλάδας, το φθινόπωρο του 1944). Επίσης, εντοπίζονται πολλές πληροφορίες για την κατάταξη εθελοντών είτε στον ελληνικό στρατό, είτε στο «Κυπριακό Σύνταγμα».

Ιδιαίτερης αναφοράς αξίζουν οι αναλυτικοί κατάλογοι υποψηφίων εθελοντών που δημοσιεύονται στην *Πάφο*, από το Δεκέμβριο του 1940, μετά τη γνωστοποίηση της έκκλησης της κυπριακής Εκκλησίας για εθελοντική στρατολόγηση των Κυπρίων στα ελληνικά όπλα. Στους καταλόγους της επαρχίας Πάφου ξεχωρίζουν τα ονόματα Τούρκων της επαρχίας, μαθητών, και αρκετών γυναικών, που θα υπηρετούσαν ως νοσοκόμες.

Στη διάρκεια του πολέμου, στην Κύπρο αποδόθηκαν σταδιακά κάποιες πολιτικές ελευθερίες, με αποτέλεσμα την αναζωπύρωση των κομματικών παθών, ιδιαίτερα στη μικρή πόλη της Πάφου. Επιτράπηκε η ίδρυση πολιτικών κομμάτων, με πρώτη την εμφάνιση του Α.Κ.Ε.Λ., τον Απρίλιο 1941, που σημείωσε αξιοπρόσεκτες επιτυχίες στις Δημοτικές εκλογές του 1943. Στο Κτήμα δήμαρχος εκλέχθηκε ο Χρ. Γαλατόπουλος, παρά την αμείλικτη πολεμική της *Πάφου* και του Λοΐζου Φιλίππου. (Ο Φιλίππου, αν και συμπαθών ή «συνοδοιπόρος», δεν ανήκε στον κύκλο των αστών πολιτευτών – ιδρυτικών μελών του Α.Κ.Ε.Λ., ούτε εντάχθηκε αργότερα στο Κυπριακό Κομμουνιστικό Κόμμα). Παρά τις εσωτερικές σκληρές αντιπαραθέσεις, ο ενωτικός αγώνας ξαναγίνεται, ύστερα από τη σχεδόν δεκαετή παρένθεση της «Παλμεροκρατίας», και δημόσια η βασική επιδίωξη των Ελλήνων Κυπρίων. Σε αυτόν τον αγώνα η συμπαράταξη της *Πάφου* είναι συνεχής και αξιοπρόσεκτη.

Τον Οκτώβριο του 1944 η απελευθέρωση της Ελλάδας πανηγυρίστηκε και στην Κύπρο με αισθήματα χαράς και περηφάνειας. Όταν, λίγες εβδομάδες αργότερα, θα ακολουθήσουν τα Δεκεμβριανά, το προανάκρουσμα του εμφυλίου, ο Φιλίππου με το άρθρο «Ο Θεός σώζοι την Ελλάδα» (φ. 7 Δεκεμβρίου 1944), θα θρηνήσει για τη νέα πραγματικότητα, κρατώντας εμφανώς αποστάσεις και από τις δύο πλευρές: «Αιμάσσει κάθε ελληνική καρδιά για την τροπή που επήραν τα πράγματα εις την μαρτυρικήν μας πατρίδα. (...) Οι κομματικοί κόρακες κρώξουν επί των ερειπίων και ζητούν ένας έκαστος τους υπευθύνους αναλόγως των συμφερόντων και των αντιλήψεών των. Η αγνή όμως εθνική ψυχή αιμάσσουσα σκεπάζει το πρόσωπον μπροστά στο σπαραξικάρδιον θέαμα και συντετριμμένη αναφωνεί: «Ο Θεός σώζοι την Ελλάδα».

Ανάλογη σύγκρουση αισθημάτων παρατηρείται και στην υπόλοιπη αρθρογραφία της *Πάφου* των ετών 1945-1947. Το τέλος του πολέμου έφερε την ανακούφιση από τη νίκη κατά του φασισμού και τις ελπίδες για ανοικοδόμηση ενός νέου κόσμου. Για την κυπριακή κοινή γνώμη, όπως αποτυπώνεται και στην εφη-

μερίδα, «ο θρίαμβος της ιδέας της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας», «η νίκη του πνεύματος της Δικαιοσύνης εναντίον της πλεονεξίας και απληστίας» ήταν βέβαιο ότι θα σήμανε και την «εθνικήν αποκατάστασιν» της Κύπρου, την ένωση με την Ελλάδα. Όμως από την πρωτοχρονιά του 1947, στο καθιερωμένο άρθρο της *Πάφου* με την ανασκόπηση των γεγονότων της προηγούμενης χρονιάς, το κλίμα φαίνεται να έχει ήδη αλλάξει: πολλά διεθνή προβλήματα παρέμεναν άλυτα, στην επίλυση των διενέξεων και τη ρύθμιση των αποικιακών προβλημάτων εξακολούθησε να ισχύει, παρά τις διακηρύξεις των νικητών του πολέμου, το δίκαιο του ισχυροτέρου και το φάσμα ενός τρίτου καταστροφικού παγκοσμίου πολέμου άρχισε να πλανάται. Τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις της *Πάφου* συμπλήρωνε ο ελληνικός εμφύλιος και η εικόνα μιας κατεστραμμένης Ελλάδας «με τον σταυρόν στον ώμον να συνεχίζη τον μαρτυρικόν της δρόμον», έχοντας δει να διαψεύδονται όλες οι συμμαχικές υποσχέσεις. Για τον Φιλίππου (1947) η άμεση λύση του ελληνικού προβλήματος ήταν ο σχηματισμός Οικουμενικής κυβέρνησης και η «αμνηστεία του παρελθόντος».

Όπως είναι γνωστό, η θλιβερή μεταπολεμική ελλαδική πραγματικότητα δεν εμπόδισε τελικά τους Κυπρίους να κλιμακώσουν τον ενωτικό τους αγώνα. Μέσα από τις στήλες της *Πάφου* η Μάγδα Κιτρομηλίδου παρουσιάζει τις πληροφορίες για τη δράση στην Αθήνα και στο Λονδίνο της πρώτης μεταπολεμικής «Πρεσβείας» της Κύπρου, που προκάλεσε ογκώδη συλλαλητήρια συμπαράστασης στην ελληνική πρωτεύουσα. Η βρετανική αντίδραση περιορίστηκε στην κατάργηση των αρχιεπισκοπικών νόμων του 1937, την επάνοδο των εξορίστων και, μετά το διορισμό του κυβερνήτη λόρδου Ουίνστερ, την απόφαση για σύγκληση συνδιασκεπτικής συνέλευσης από εκπροσώπους των Δήμων και του κυπριακού λαού για καταρτισμό σχεδίου συντάγματος. Τη «Διασκεπτική» ακολούθησε η διάσπαση του κυπριακού λαού, αφού η Εκκλησία και τα κόμματα της Δεξιάς τήρησαν τελικά αποχή από τη Συνέλευση, ενώ η Αριστερά πήρε μέρος στις συνεδριάσεις της, δηλώνοντας ότι «η συγκατάθεσίς μας εις τοιαύτην συμμετοχήν επ' ουδενί λόγω αποτελεί ένδειξιν ότι ημείς προσωπικώς είτε ο λαός τον οποίον αντιπροσωπεύομεν θα ικανοποιηθή διά της παροχής οιουδήποτε συντάγματος εις αντάλλαγμα της δικαίας αξιώσεως του κυπριακού λαού διά την ένωσιν μετά της Ελλάδος». Σημείωνε ο Φιλίππου αυτή την περίοδο (φ. 11 Δεκεμβρίου 1947) και αφού είχε προκύψει η διαφωνία σχετικά με το εύρος της αυτοκυβέρνησης που θα παραχωρούσαν οι Βρετανοί: «Η μητέρα μας Ελλάδα

ευρίσκεται εις αδυναμίαν να μας δώση ουσιαστικήν βοήθειαν κι έτσι ο κυπριακός λαός συνεχίζει με τον Σταυρόν του μαρτυρίου στους ώμους την ανηφορικήν του πορείαν. (...) Η Κύπρος σήμερον θα δεχθή την αυτοκυβέρνησιν διά να καταργήση ένα ανελεύθερον και δικτατορικόν καθεστώς, διά να σώση την εθνικήν της παιδείαν, διά να καλυτερεύση τας οικονομικάς συνθήκας του τόπου και να συνεχίση επί ασφαλεστέρων βάσεων τον εθνικόν της αγώνα».

Και στο ζήτημα των Αρχιεπισκοπικών εκλογών του 1947 ο Φιλίππου συντάχθηκε με τις επιλογές της κυπριακής Αριστεράς, υποστηρίζοντας πρώτα τον Λεόντιο, και ύστερα από το θάνατό του και την προκήρυξη νέων εκλογών, την υποψηφιότητα του Μητροπολίτη Δέρκων Ιωακείμ. Για την εκλογική νίκη του Μακαρίου Β΄, του από Κυρηνείας, η *Πάφος* (όπως και το Α.Κ.Ε.Λ.) θα καταγγείλει φαινόμενα νοθείας και εξαγοράς ψηφοφόρων και θα σημειώσει ότι «έγιναν παρατυπίες και υπερβασίες όσες ουδέποτε στα προηγούμενα εκκλησιαστικά εκλογικά χρονικά της νήσου».

Η εκλογή του Μακαρίου Β΄ και τριών νέων μητροπολιτών στους χηρεύοντες μητροπολιτικούς θρόνους άλλαξε άρδην τα δεδομένα στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό, σε συνάρτηση με την πλήρη αποτυχία της «Διασκεπτικής» και τις αρνητικές για την Αριστερά εξελίξεις στον ελληνικό εμφύλιο. Η παντοδυναμία της Ιεραρχίας (ως σχεδόν αδιαφιλονίκητης Εθναρχίας, πλέον) θα είναι το κυριότερο αποτέλεσμα, όπως και η χάραξη «δύο γραμμών» από τούδε και στο εξής στον πολιτικό αγώνα. Ο Φιλίππου (φ. 1 Ιανουαρίου 1949) σχολίασε αρνητικά τις νέες εξελίξεις: «Η δεξιά παράταξις ανέθεσεν εξ ολοκλήρου την υπεύθυνον διαχείρησιν της εθνικής μας υποθέσεως στην Ιεραρχίαν της νήσου και οι πολιτικοί της ηγέτες δέχτηκαν να πάρουν θέσεις στο λεγόμενον Εθναρχικόν Συμβούλιον. (...) Η υπεύθυνος διεύθυνσις των πολιτικών αγώνων μόνον από τους τέσσερις επισκόπους της Κύπρου, πρέπει να ομολογήσωμεν πως είναι πρωτοφανής όχι μόνον στα χρονικά της Κύπρου, αλλά και όλων των άλλων τμημάτων του έθνους, που αγωνίστηκαν για την εθνικήν τους ελευθερίαν». Και σε αυτή την περίπτωση ο Φιλίππου στήριξε το σύνθημα της κυπριακής Αριστεράς «Αυτοκυβέρνηση –Ένωση» και τη θεωρία των «ενδιαμέσων σταδίων», πριν να μεταβληθεί και πάλι, στη δυναμικότερη διεκδίκηση του ενωτικού αιτήματος, μετά την πολυσυζητημένη παρέμβαση του Ν. Ζαχαριάδη. Στην ανάλυσή του, την Πρωτοχρονιά του 1949, ο Φιλίππου θεωρεί θετική εξέλιξη ότι ολόκληρος ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου ήταν προσηλωμένος στην ιδέα

της εθνικής του αποκατάστασης, «με διαφοράς αντιλήψεων μόνον ως προς την πολιτικήν γραμμήν, την οποίαν πρέπει ν' ακολουθήση μέχρι της ημέρας της πραγματοποιήσεως των ονείρων του». Στις νέες εξελίξεις ο Φιλίππου προσθέτει πια και την καταγραφή της τουρκικής αντίδρασης εναντίον της Αυτοκυβέρνησης και της Ένωσης, που γίνεται αισθητή είτε με τον πολλαπλασιασμό των σχετικών άρθρων στον τουρκικό τύπο είτε με διάφορες εκδηλώσεις Τούρκων της Κύπρου.

Ένα χρόνο αργότερα, στις παραμονές του δημοψηφίσματος της 15ης Ιανουαρίου 1950, η *Πάφος* με άρθρο της (φ. 5 Ιανουαρίου 1950) θα απαντήσει στις τουρκικές αντιδράσεις με το επιχείρημα της εφαρμογής και στην Κύπρο των θελήσεων της πλειοψηφίας και των δημοκρατικών αρχών και της ελευθερίας που είχαν παραχωρηθεί μεταπολεμικά σε πολλούς αποικιοκρατούμενους λαούς της Ασίας και της Αφρικής. Στο μεταξύ, τα αποτελέσματα του Ενωτικού Δημοψηφίσματος θα φέρουν και πάλι την ευφορία, για λόγους που στηρίζονται αποκλειστικά στην «ηθική του διεθνούς δικαίου» (φ. 19 Ιανουαρίου 1950): «Κατόπιν του τελευταίου δημοψηφίσματος φρονούμεν, ότι λόγοι πηγάζοντες από διεθνείς συμβάσεις και στενώς συνδεδεμένοι με την πολιτικήν ηθικήν και το γόητρον της Μ. Βρεττανίας επιβάλλουν όπως αποδώση το ταχύτερον την Κύπρον εις την μητέρα της πατρίδα».

Όπως αναφέρει η Μάγδα Κιτρομηλίδου, τους τελευταίους μήνες κυκλοφορίας της *Πάφου*, λόγω της ασθένειας του Φιλίππου και της απουσίας του στην Αθήνα, την έκδοση της εφημερίδας είχε αναλάβει μια ομάδα συνεργατών του (ο δικηγόρος Λάμπρος Χ. Νικολαΐδης, ο Ανδρέας Χ. Λώρης κ.ά.), που, όπως φαίνεται και από τα κείμενά τους, οι θέσεις τους βρίσκονταν αριστερότερα του Πάφιου δικηγόρου και συγγραφέα. Η προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη οριοθετείται ως ο βασικός στρατηγικός στόχος και η μοναδική διέξοδος για τη λύση του κυπριακού προβλήματος (φ. 16 Φεβρουαρίου 1950). Το βάρος της ευθύνης για τη διεθνοποίηση του κυπριακού πέφτει στην ελληνική κυβέρνηση, λίγους μήνες μόνο μετά τη λήξη του εμφυλίου: «Πιστεύωμεν πως η Ελληνική Κυβέρνηση είναι εκείνη που θα πρέπει ν' αδράξη την ευκαιρίαν της πρόσφατης αξίωσής μας δι' ένωσιν διά να απευθυνθή στον ΟΗΕ υπακούουσα στην Πανελλήνιον εντολή.(...) Αν όμως στην περίπτωσή μας υστερήσει στο να σταθεί πρόμαχος και της δικής μας λευτεριάς, τότε ουδείς θα δύναται να κατηγορήσει οποιονδήποτε άλλον που θα διεκδικούσε την τιμήν να σταθεί ο προασπιστής

της ηθικής και του δικαίου μας και ν' ανεβάσει τον ΟΗΕ στο ύψος ενός ζωντανού οργάνου της Ειρήνης, της Δημοκρατίας και της απολύτρωσης των λαών». Όταν, στη συνέχεια, θα διαφανεί η διστακτικότητα των ελληνικών κυβερνήσεων για την προώθηση του κυπριακού αιτήματος στο διεθνή οργανισμό και θα επαναδιατυπωθούν τα ευχολόγια για επίλυση του προβλήματος στα πλαίσια των φιλικών ελληνοβρετανικών σχέσεων, θα ακολουθήσουν οξύτατες επιθέσεις προς το «εθνικόν κέντρον» (φ. 1 Ιουνίου 1950): «Αυτά για μας αποτελούν κοροϊδία και παραπομπή της υπόθεσής μας, ποϋνται πραγματικά υπόθεση ζωής ή θανάτου της σήμερον και όχι της αύριον εις τας ελληνικάς καλένδας. (...) Ατυχώς για μας, αλλά και για την πατρίδα μας, πως την Ελλάδα διευθύνουν τουλάχιστον διά την περίπτωσή μας ο Σερ Κλίνφορτ Νόρτον με πλήρη συνεννόηση και ομοφωνία με τους Αμερικανούς. (...) Η δε κυβέρνηση Πλαστήρα ως να μη ήτο κυβέρνηση ενός ανεξαρτήτου κράτους αλλ' ενός υποτακτικού έθνους, διαδραματίζει τον ρόλον ενός φερέφωνου των αντεθνικών, αντιδημοκρατικών και υποδουλωτικών αποφάσεων. (...) Το κυπριακό ζήτημα βγαίνει από τα όρια μιας απλής υπόθεσης των Κυπρίων και αποτελεί ένα κομμάτι του αγώνα που μεταπολεμικά διεξάγουν όλοι οι σκλαβωμένοι λαοί της γης για απελευθέρωση».

Είναι χαρακτηριστικό ότι το τελευταίο πολιτικό άρθρο της *Πάφου*, στο προτελευταίο φύλλο της, γραμμένο από τον Ανδρέα Χ. Λώρη (φ. 10 Αυγούστου 1950) απηχεί αυτές ακριβώς τις μαξιμαλιστικές απαιτήσεις από την ελληνική κυβέρνηση, παρουσιάζοντας ως ιδανικές τις διεθνείς συνθήκες για την εκπλήρωση της ενωτικής αξίωσης, επιδιώκοντας, παράλληλα, σε δεύτερη ανάγνωση, να αποδείξει τη διγλωσσία και την υποκρισία των μεγάλων συμμάχων της: «Την στιγμή που σήμερα μ' επικεφαλής την Αμερική, 44 έθνη ισχυρίζονται ότι είναι έτοιμα να προσφέρουν και την ζωήν των λαών τους διά ν' αποκατασταθή εις την Κορέα η ελευθερία και η δημοκρατία, δεν βλέπομεν τον λόγον γιατί δεν είναι ακριβώς η κατάλληλος στιγμή να θέσωμεν κι εμείς την αξίωσίν μας διά την ελευθερίαν μας. Αν ημείς δεν υπήρξαμεν θύματα επιδρομής, είμαστε θύματα ξεπουλήματος.(...) Η συμμετοχή της Ελλάδος στο Βόρειο-Ατλαντικόν Σύμφωνον, αι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα τα οποία της απαιτούνται, της παρέχουν αντιστοίχως το δικαίωμα να ζητήση ανάλογα ανταλλάγματα».

Στο ζήτημα της Παιδείας ο διευθυντής της *Πάφου* συνέχισε και μεταπολεμικά τις προσπάθειές του για την αποδέσμευση της κυπριακής εκπαίδευσης από τον ασφυκτικό κυβερνητικό έλεγχο και την κατάργηση των ειδικών νόμων

της «Παλμεροκρατίας», με συνεχή αρθρογραφία και υπομνήματα. Το καλοκαίρι του 1947, η οριστική αρνητική απάντηση του Υπουργείου Αποικιών, στο ζήτημα της παροχής εκπαιδευτικής αυτοδιοίκησης, οδήγησε τον Φιλίππου μαζί με άλλα τρία από τα έξι μέλη του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου (Κ. Σπυριδάκις, Ν. Αντωνίου και Σ. Χρίστης) σε παραίτηση από το συμβουλευτικό σώμα. Ήταν μια θεαματική κίνηση αλλά χωρίς κανένα βρετανικό αντίκρυσμα.

Η φυσιογνωμία της *Πάφου* με την ευαισθησία του διευθυντή της στα φιλολογικά, ιστορικά, αρχαιολογικά και λογοτεχνικά θέματα διατηρήθηκε και στην τελευταία δεκαετία της ζωής της. Εκτός από τις δικές του μελέτες, κυρίως ιστορικού ενδιαφέροντος από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας (ο Φιλίππου εργάστηκε στα τελευταία χρόνια της ζωής του πάνω στα δύο βιβλία, που εκδόθηκαν μετά το θάνατό του, για την Εκκλησία της Κύπρου στην Τουρκοκρατία και για τη συμμετοχή των Κυπρίων στην επανάσταση του 1821), συνεχίζεται και σε αυτή την περίοδο ο σχολαστικός εντοπισμός άρθρων ή αναφορών σε ξένα επιστημονικά περιοδικά για την ιστορία και την αρχαιολογία της Κύπρου, και η σχολιασμένη αναδημοσίευσή τους στην εφημερίδα. Στη λογοτεχνία, και ειδικότερα στην ποίηση, είναι φανερό το προβάδισμα της «στρατευμένης» ή πολιτικής ποίησης, εις βάρος συνήθως της ποιότητας. Ανάλογη στροφή σημειώνεται και στις διαλέξεις του «Κινύρα», όπου ο Φιλίππου παραδίδει την προεδρία στον Σ. Μαρκίδη, από την πρωτοχρονιά του 1950. Εκτός από τις ιστορικές και λογοτεχνικές διαλέξεις, ο Κύπριος αντιστασιακός Θεόδωρος Μαρσέλλος μίλησε με θέμα «Το Πήλιον και η Εθνική Αντίστασις». Παράλληλα, το 1949, έγιναν συζητήσεις για ζητήματα όπως, «Ατομική ιδιοκτησία ή κολλεκτιβισμός;», «Δικτατορία ή Δημοκρατία;».

Επιλογικα

Το βιβλίο της Μάγδας Κιτρομηλίδου ολοκληρώνει την πολύχρονη συγγραφική ενασχόλησή της με την πνευματική δημιουργία στην Πάφο του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα. Βασικό κέντρο των νέων αναζητήσεων και της πολιτικής ή πολιτιστικής δραστηριότητας αυτής της περιόδου για τη μικρή πόλη της Δυτικής Κύπρου αποδείχθηκε η εφημερίδα *Πάφος* και ο κύκλος των ανθρώπων της. Μετά από μια επίπονη και εξαντλητική εργασία η Μάγδα Κιτρομηλίδου παρουσιάζει τη σημαντική αυτή εφημερίδα, αποκαθιστώντας την παγκύπρια σημασία και εμβέλειά της. Μέσα από τις σελίδες που ακολουθούν ο αναγνώστης θα παρακολουθήσει αναλυτικά τις εξελίξεις στο κυπριακό πολιτικό ζήτημα, από την εποχή της μικρασιατικής εκστρατείας μέχρι τις παραμονές του αγώνα της ΕΟΚΑ, και θα πληροφορηθεί άγνωστες λεπτομέρειες για την πλούσια πνευματική και πολιτιστική δραστηριότητα, που κράτησε εναργές το αγωνιστικό πνεύμα, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία της «Παλμεροκρατίας». Ξεχωριστή σημασία έχουν για τον μελετητή της νεότερης κυπριακής ιστορίας και της ιστορίας του κυπριακού τύπου οι πολλές αναφορές και η αρθρογραφία, που δείχνει την υποδοχή και την πρόσληψη των μεγάλων ιστορικών γεγονότων, τα οποία είχαν συγκλονίσει την Ελλάδα, την Ευρώπη και την ανθρωπότητα στην περίοδο 1920-1950, στην κοινή γνώμη της πιο απομονωμένης πόλης της μεγαλονήσου. Τέλος, για την τοπική ιστορία η εφημερίδα *Πάφος* και η πολυσέλιδη εργασία της Μάγδας Κιτρομηλίδου είναι μια κιβωτός γνώσεων και πληροφοριών, που συμπληρώνει τις ελλειπέστατες βιβλιογραφικές μαρτυρίες που ήταν διαθέσιμες ως σήμερα.

Εκτός από τα πιο πάνω, η Μάγδα Κιτρομηλίδου με την κοπιώδη αναλυτική παρουσίαση των περιεχομένων της *Πάφου*, μας δίνει την ευκαιρία να συμπληρώσουμε τις γνώσεις μας σχετικά με τις προσωπογραφίες των σημαντικότερων πνευματικών ανθρώπων της πόλης της Πάφου στη διάρκεια της Αγγλοκρατίας και ειδικότερα, του διευθυντή και εκδότη της *Πάφου* Λοΐζου Φιλίππου, που αποδεικνύεται και εδώ ως κορυφαία και πολυμερής ηγετική μορφή της κυπριακής ζωής. Ο Θεόδωρος Παπαδόπουλλος έχει σημειώσει, πριν από μερικά χρόνια, ότι «το ιστοριογραφικόν έργον του [Λ. Φιλίππου,] είναι εμπεποτισμένον

διά του ιδεώδους της εθνικής αποκαταστάσεως του Κυπριακού Ελληνισμού, την οποίαν ο συγγραφεύς αντιλαμβάνεται υπό την έποψιν α΄ της ιστορικής επιβιώσεως και β΄ της πνευματικής αναγεννήσεως».[26] Η εργασία της Μάγδας Κιτρομηλίδου έρχεται να επιβεβαιώσει την εύστοχη παρατήρηση του Θ. Παπαδόπουλλου και σε ό,τι αφορά στο πλούσιο δημοσιογραφικό και κοινωνικό έργο του Λοΐζου Φιλίππου.

Πέτρος Παπαπολυβίου

26. Θεόδωρος Παπαδόπουλλος, «Προλεγόμενα» στην επανέκδοση του έργου του Λοΐζου Φιλίππου, *Τα ελληνικά γράμματα εν Κύπρω κατά την περίοδον της Τουρκοκρατίας (1571 -1878)*, Λευκωσία 2000, σ. xv.

ΠΑΦΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Τόμος Α' Αριθ. 3. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΛΟΪΖΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΗΜΗΤΡΟΣ Πάφος 16/29 Σεπτεμβρίου 1921 5ος

Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΑΓΩΝ

Η εθνική απελευθέρωσις της Κύπρου άπωλαί βεβαίως τὸ ὑπὸ σημεῖον, ὅπως καὶ γιὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο.

Καὶ ἔδιδε σήμερον εἴδησιν τὸ δημοτικὸν τῆς χωρὶς βουλευτὴς ὅτι ἀρχὴ νὰ ἐπαναλάβουν ἡ ἔρις τὸν Ν. Συμβουλίων. Δὲν γνωρίζομεν βεβαίως ποῖα θὰ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ ζητήματος τούτου, γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Παγκυπρίου Ἐθνοσυνελεύσεως Ἀλλ' ἂν αὐτὴ διαφύλαξε διὰ ὀρθωτέρα εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς συνεργασίας μὲ τὴν Κυβέρνησιν τούτου βεβαίως θὰ ἐκτεθῆ ἀποδοκιμασίαν τοῦ τρόπου τῆς μᾶς ἀφορᾶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν ἀπὸ τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ἀντιπροσώπους μας ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ συστηματικὴ μέθοδος. Μέχρι τοῦ 1912 περιωρίζομεθα εἰς πατριωτικὰς διαδηλώσεις εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν χορῆς νὰ ἐκφράσωμεν τὸ ζήτημά μας πάραν τὴν ἀρίθμιν τῆς νήσου. Κατὰ τὸ 1912 ἐπιφυλάξθη ἡ θεωρία πολιτικοῦ ἀγῶνος καὶ ὁδῶν ἀρμονικὴ τὴν συγκινησιν ἐκείνην ἡμέρων, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ βουλευταὶ μας προσελθόντες εἰς τὸ Ν. Συμβούλιον ἐν ἐθνικῇ ἐκ πείρας ἀποφάσει, κοινὴ διαφορᾶς παυσίπονος. ὅτι ὁ Ἑλλην. λαὸς τῆς Κύπρου δὲν ἤτο σφαγὴ ἐν τῷ Ν. Συμβουλίῳ βιαιοπάθειαν ὑπὸ τὴν συμπεριφορὰν ἐπιτελεστικὴν ἐπιμαχίαν δὲ κατὰ τὴν ἐμπειρίαν Παυρίδη, διαμαρτυρόμενος, καταθέτων τὴν ἔγκλησιν ἐμπολιτικοῦ ἀρχηγοῦ, ἐπιφύνους διαφόρων ἐκ τῆς ἐθνοπατρίδος τὴν Κυβέρνησιν.

Αὐτὴ δέξηται τότε καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνεται καταλήγει τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην τὴν ἐπιτυχίαν ἐκείνην τὴν ἐπιτυχίαν ἐκείνην τὴν ἐπιτυχία

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

Λόγω της μακριάς διάρκειας του φύλλου, τα στοιχεία ταυτότητας της εφημερίδας *Πάφου* ποικίλλουν σε κάθε περίοδο της πορείας της. Τυπωνόταν κανονικά Τετάρτη ή Πέμπτη ή Παρασκευή, αλλά και Δευτέρα, Τρίτη, Σάββατο ή Κυριακή, αν ήταν η πρώτη του έτους, οπότε συνηθιζόταν να γράφεται η ετήσια επιθεώρηση του περασμένου χρόνου.

Ήταν τετρασέλιδη, εξασέλιδη, δισέλιδη (ιδίως στα χρόνια 1942, 1943, 1944, 1946, 1947), οκτασέλιδη (φ. Β΄, 81, 23 Δεκεμβρίου 1932), όμως η σελίδα 8 μόνο με διαφημίσεις και δηλώσεις και «ημίφυλλον λόγω των εορτών» (7 Ιανουαρίου 1926). Αλλά και ο αριθμός των στηλών άλλαξε κατά καιρούς: α΄) Τέσσερις 6 εκ. ή μία 12 εκ. + δύο 6 εκ., β΄) Πέντε 6 εκ. ή δύο 12 εκ. + μία 6 εκ., γ΄) Έξι 4,5 εκ. ή πέντε 4,5 εκ. + μία 8,5 εκ. Οι διαστάσεις είχαν ποικίλα μεγέθη: α΄) 54x36 εκ. ή 51x34 εκ., β΄) 49x35 εκ. ή 47x32 εκ.

Η γλώσσα της εφημερίδας είναι η απλή καθαρεύουσα με εξελικτική τάση προς τη δημοτική.

Τα χρονικά όρια της έκδοσης της *Πάφου* διαιρούνται σε επτά περιόδους με συνολικό αριθμό φύλλων 1154.

Περίοδος Α΄: τ. Α΄, 2/15 Σεπτεμβρίου 1921 - τ. Β΄, 30 Αυγούστου 1923, αρ. φ. 1-103

ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική Εφημερίς.
Διευθυντής: Λοΐζος Φιλίππου, Δικηγόρος. Υπεύθυνος: Α. Θ. Αντωνιάδης (έως 28 Ιουλίου 1922) – Σταύρος Μιχαήλ (από 5 Αυγούστου 1922).

Περίοδος Β΄: τ. Γ΄, 6 Σεπτεμβρίου 1923 - 10 Ιουλίου 1924, αρ. φ. 104-142

ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική Εφημερίς.
Διευθυντής: Χριστόδουλος Κυριακίδης.[1]

1. Δάσκαλος και διηγηματογράφος.

Περίοδος Γ΄: τ. Γ΄, 17 Ιουλίου 1924 - 7 Αυγούστου 1924, αρ. φ. 143-146

ΠΑΦΟΣ. Ανεξάρτητος Πολιτική Εφημερίς, (αργότερα) *Ανεξάρτητος πολιτική και φιλολογική εφημερίς.*
Ιδρυτής Λοΐζος Φιλίππου –Υπεύθυνος Χατζηιωάννης Χατζηκυριάκου.

Περίοδος Δ΄: τ. Α΄, 24 Δεκεμβρίου 1925 - 11 Φεβρουαρίου 1926, αρ. φ. 8 (οπότε αναστέλλεται).

ΠΑΦΟΣ Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική Εφημερίς. (Α΄, φ. 1, 24 Δεκεμβρίου 1925-Α΄, φ. 8, 11 Φεβρουαρίου 1926).
Διευθυντής : Φ. Θ. Γεωργιάδης.[2]

Περίοδος Ε΄: τ. Α΄, 18 Φεβρουαρίου 1926 - 20 Μαρτίου 1926, αρ. φ. 9-13 φ. 13.
ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική Εφημερίς. Διευθύνεται από Συντακτικήν Επιτροπήν.
Υπεύθυνος : Φ. Θ. Γεωργιάδης
ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Πολιτική και Φιλολογική Εφημερίς.
Υπεύθυνος Φ. Θ. Γεωργιάδης (Α΄, φ. 10, 25 Φεβρουαρίου 1926, φ. 13, 20 Μαρτίου 1926).

Περίοδος Στ΄: τ. Α΄, 22 Μαΐου 1931 - 2 Αυγούστου 1934, αρ. φ. 1-165
ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Εθνική Εφημερίς. (Γ΄, φ. 134, 1 Ιανουαρίου 1934), *Εβδομαδιαία - Εθνικοαγροτική Εφημερίς.*
Ιδιοκτήτης-Διευθυντής: Ε. Μακρίδης.[3]

Περίοδος Ζ΄: τ. Δ΄, 21 Σεπτεμβρίου 1934 - 17 Αυγούστου 1950, αρ. φ. 166-995
ΠΑΦΟΣ. Εβδομαδιαία Ανεξάρτητος Εφημερίς.
Διευθυντής - εκδότης : ο ιδρυτής της Λοΐζος Φιλίππου.

2. Ο Φώτιος Θ. Γεωργιάδης ήταν δικηγόρος στο Κτήμα-Πάφος.
3. Ευριπίδης Σάββα Μακρίδης, δάσκαλος, δημοσιογράφος 1880-1960.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

Στοχος Της *Παφου*

Ως στόχο της η εφημερίδα έθεσε την επιτυχία του δημοσιογραφικού αγώνα για την αναμόρφωση και την εθνική αποκατάσταση του κυπριακού λαού, όπως αναφέρεται από τον εκδότη της Λοΐζο Φιλίππου στο κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου (Α΄, 1, 2/15 Σεπτεμβρίου 1921).

Ιδιαίτερα προβάλλεται η προσπάθεια προαγωγής της Επαρχίας που εξαιτίας της αφροντισίας της κυβέρνησης και της αδράνειας των κατοίκων της περιήλθε σε αξιοθρήνητη κατάσταση· σύνθεσή της είναι η αμάθεια, η εγκληματικότητα και η οικονομική καχεξία. Η κυβέρνηση είναι ξένη και δεν θέλει ούτε αναλαμβάνει την απαιτούμενη πρωτοβουλία για την απαλλαγή του τόπου από την κατάσταση αυτή. Γι' αυτό τονίζεται η σημασία της κινητοποίησης όλων των κοινωνικών παραγόντων -επιστημόνων, δασκάλων, ιερέων, προκρίτων- για την πρόοδο του τόπου. Τότε υπάρχει ελπίδα και η νήσος να ευημερήσει και ο χρόνος της Ενώσεως να συντομευθεί. Τούτο θα παραμείνει ο καθοριστικός ρόλος της εφημερίδας σε όλη της την πορεία.

Στο τελευταίο φύλλο της Α΄ περιόδου (Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923), στη στήλη **Σημειώσεις και Σχόλια**, δηλώνεται ότι η διεύθυνση της *Πάφου* «δύναται να βεβαιώση ότι παλαίουσα εναντίον μυρίων δυσκολιών και εμποδίων ουδεμιάς προσπαθείας εφείσθη, όπως φανή συνεπής προς τας ηθικάς υποχρεώσεις, τας οποίας ανέλαβεν απέναντι της επαρχίας και της νήσου ... μετά παρρησίας πάντοτε είπε την αλήθειαν προς όλας τας κατευθύνσεις».

Αμέσως, από τις 23 Σεπτεμβρίου / 6 Οκτωβρίου 1921, η *Πάφος* εισηγείται την ίδρυση Κυπριακού Γραφείου στο Λονδίνο για διαφώτιση της κοινής γνώμης και δραστηριοποίηση της «Πολιτικής Οργανώσεως» που ιδρύθηκε το 1921 και καθοδηγόταν από την Εκκλησία.

Με ικανοποίηση δημοσίευε σε Παράρτημα (28 Ιουνίου 1923) ανταπόκριση από το Λονδίνο, με τίτλο «*Πληροφορίαι Γραφείου του Τύπου*» ότι «Το Υπουργείον των Αποικιών θα ενδιατρίψη την φοράν αυτήν επί του Κυπριακού ζητήματος».

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Κατά την πρώτη περίοδο (2/15 Σεπτεμβρίου 1921-30 Αυγούστου 1923) η *Πάφος* αντικαθιστά τον υπεύθυνο, συμμορφούμενη με τον νόμο. Όπως σημειώνεται στα **Νέα της εβδομάδος** του φύλλου 5 Αυγούστου 1922: «Κατόπιν του νόμου 24/1922 και η *Πάφος* ηναγκάσθη να αλλάξη υπεύθυνον δεδομένου, ότι ο τέως τοιούτος κ. Αντώνιος Θ. Αντωνιάδης Ιατρός, Έλλην υπήκοος, ευρεθείς προ του διλήμματος ή να παύση εξασκών το επάγγελμά του ή να υπογράψη την δήλωσιν περί αποχής εκ της πολιτικής ηναγκάσθη να πράξη το δεύτερον και απεχώρησεν της ευθύνης της εκδόσεως πολιτικής εφημερίδος». Αντικαταστάτης του ορίστηκε ο Σταύρος Μιχαήλ. Σχετικά με τον νόμο αυτό η *Πάφος* δημοσιεύει και στη στήλη **Νέα της εβδομάδος** του φύλλου Β΄, 59, 13 Οκτωβρίου 1922, σ. 3: «Ο εν Λάρνακι έγκριτος ιατρός και πολιτευτής κ. Φίλιος Ζαννέτος, Έλλην υπήκοος ... προτίμησε να παύση επαγγελλόμενος τον ιατρόν. Η απόφασις αύτη του κ. Ζαννέτου ανταξία του πολιτικού του παρελθόντος τον εξυψώνει εις την Παγκύπριον συνείδησιν και παρέχει αυτόν υπόδειγμα πατριωτισμού επιδεικνυομένου δι' έργων».

Στο τελευταίο φύλλο της πρώτης περιόδου (Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923) στη στήλη **Σημειώσεις και σχόλια** δημοσιεύεται: «Διά του φύλλου τούτου συμπληρούνται δύο έτη από της εκδόσεως της *Πάφου* ... η διεύθυνσις αυτής δύναται να βεβαιώση ... ότι παλαίουσα εναντίον μυρίων δυσκολιών και εμποδίων ουδεμιάς προσπαθείας εφείσθη, όπως η *Πάφος* φανή συνεπής προς τας ηθικάς υποχρεώσεις, τας οποίας ανέλαβε απέναντι της Επαρχίας και της νήσου».

Με την αποχώρηση του Λοΐζου Φιλίππου «λόγω των εργασιών του»,[4] την διεύθυνση της εφημερίδας από το επόμενο φύλλο της (Περίοδος Β΄, Γ΄, 104, 6 Σεπτεμβρίου 1923) ανέλαβε ο Χριστόδουλος Κυριακίδης,[5] με εκλεκτούς συνεργάτες. Ο νέος εκδότης Χρ. Ι. Κυριακίδης στο πρώτο φύλλο της Β΄ περιόδου (φ. Γ΄, 104, 6 Σεπτεμβρίου 1923) χαρακτηρίζει τα λόγια του Λοΐζου Φιλίππου για την *Πάφο*, που αναφέρθηκαν παραπάνω (φ. Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923), «μίαν ωραίαν εικόνα συνολικήν του διετούς της αγώνος» και προσθέτει ότι «ο αγών ο οποίος προβάλλει είναι ακανθώδης, είναι τρομακτικός παρ' άλλοτε... Εν τούτοις

4. Ο Λοΐζος Φιλίππου ήταν, εκτός από δικηγόρος, μέλος της Παγκυπρίου Εθνοσυνελεύσεως και υπεύθυνος για τον επαρχιακό αγώνα της επαρχίας Πάφου.

5. Διηγηματογράφος, δάσκαλος. Νέος με άρτια μόρφωση, ζήλο και ενθουσιασμό, βλ. Ν. Γ. Κυριαζής, *Κυπριακή Βιβλιογραφία*, εν Λάρνακι 1935, σ. 190.

δεν πρέπει ν' απελπιζώμεθα... Ας εργασθώμεν όλοι ακαμάτως διά τον τόπον και το Έθνος μας. Η *Πάφος* ... εγκαινιάζει μίαν νέαν περίοδον γεμάτην σφρίγους, όσον αφορά εις την πολιτικήν, την φιλολογικήν και ειδησεογραφικήν της ζωήν». Η αλλαγή του εκδότη δεν επιφέρει αλλαγές στις κατευθύνσεις της εφημερίδας, η οποία θα συνεχίσει την έκδοσή της «με το αυτό ακριβώς πρόγραμμα και με τας αυτάς αρχάς». Η «οικτρά», όπως χαρακτηρίζεται, πολιτική κατάσταση της Ελλάδας αντιμετωπίζεται με ελληνική συνείδηση, γιατί, όπως αναφέρεται στο κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου: «Ας μη λησμονώμεν ότι οι εκτός της Ελλάδος Έλληνες αποτελούμεν μίαν σημαντικήν μερίδα του όλου έθνους, ήτις πάντοτε εξασκεί αρκετήν επιρροήν επί των ελληνικών πραγμάτων». Στο ίδιο άρθρο ο Κυριακίδης απευθύνεται στους συνδρομητές και τους φίλους να συνδράμουν την εφημερίδα «πάση δυνάμει εις τον δύσκολον αγώνα της», τώρα που εγκαινιάζει μία νέα περίοδο με πολλές θυσίες. Τούτο απηχεί τις οικονομικές δυσκολίες της εφημερίδας, κάτι που δηλώνονταν τακτικά σε κάθε φύλλο της προηγούμενης περιόδου, αρχίζοντας από το φύλλο Β΄, 53, 1 Σεπτεμβρίου 1922, σ. 4 με το δημοσίευμα: «Προς τους αξιοτίμους Συνδρομητάς μας – Έτος σχεδόν συμπληρούται από της εκδόσεως της *Πάφου*. Παρακαλούμεν δε πάντας τους καθυστερούντας την συνδρομήν των, όπως πληρώσωσιν αυτήν διευκολύνοντες ούτω την οικονομικήν διαχείρισιν της εφημερίδος ημών, η οποία εν τω μέτρω των ασθενών της δυνάμεων εξυπηρετεί τα συμφέροντα του τόπου. Κτήμα 19 Αυγούστου 1922 –Εκ της διευθύνσεως».

Παράλληλα, στη στήλη **Από την άποψίν μας** δηλώνεται ότι ο Λοΐζος Φιλίππου παραιτήθηκε «θα εξακολουθή όμως να μας παρέχη την πολύτιμον συνεργασίαν του ως ένας από τους εκλεκτοτέρους μας συνεργάτας... ας μένουν λοιπόν ήσυχοι οι αναγνώσται μας».

Στη στήλη **Οι Συνεργάται μας** παρουσιάζονται οι: «Ν.Ι. Νικολαΐδης, δικηγόρος-δήμαρχος, ένας από τους εκλεκτούς πολιτευτάς της Νήσου, Πνεύμα λίαν οξυδερκές διακριθείς καθ' όλην του την σταδιοδρομίαν με επιτυχίας θριαμβευτικάς. Σ. Σ. Μαρκίδης (Σωτηράκης Σολομώντος Μαρκίδης), - δικηγόρος. Νους εκτάκτως φωτεινός, επιδοθείς με έρωτα εις την ελαφράν φιλολογίαν, ψυχολόγος των πραγμάτων, ασυνήθης σατιρικώτατος, αναγνωρισμένος καλλιτέχνης και διηγηματογράφος.

–Λοΐζος Φιλίππου, δικηγόρος. Μουσείον γνώσεων με βαθυτάτην κρίσιν, βαθύς μελετητής των πραγμάτων, διακρινόμενος κυρίως διά το οικονομολογι-

κόν του πνεύμα. –Κ. Σ. Μαρκίδης (Κώστας Σολομώντος Μαρκίδης). Νεαρός εν Αθήναις Ασκληπιάδης, ο μοναδικός Κύπριος θεατρικός συγγραφεύς. Έργα του άτινα επαίχθησαν από της Αθηναϊκής σκηνής επιτυχέστατα «Το Αλάνι» και η «Ζούρλια». Ο συγγραφεύς των αλησμονήτων τριών «Παφίτικων Επιθεωρήσεων» και ο γλυκύς ποιητής των «Ενθυμήσεων» και της «Στράτας της Ζωής». –Ζήνων Νικολαΐδης. Φοιτητής της Νομικής, εραστής της φιλολογίας, διηγηματογράφος και με ευρύ πολιτικόν μέλλον (μόνιμος ανταποκριτής μας εξ Αθηνών). –Θ. Καστρινός. Διευθυντής της εν Θεσσαλονίκη εφημερίδος *Βαλκάνια* (μόνιμος ανταποκριτής εκ Θεσσαλονίκης). –Σ.Π. εδιορίσθησαν επίσης ανταποκριταί εις Λονδίνον, Λεμεσόν και Λάρνακα».

Το φύλλο Γ΄, 142, 10 Ιουλίου 1924 είναι το τελευταίο με διευθυντή τον Χρ. Κυριακίδη. Για τα τέσσερα φύλλα (17 Ιουλίου 1924-7 Αυγούστου 1924) της περιόδου Γ΄ υπεύθυνος αναλαμβάνει ο Χατζηιωάννης Χατζηκυριακού.

Η ίδια θεματική και πολιτική διατηρείται στην έκδοση της *Πάφου* και στην Δ΄ περίοδο με τον νέο εκδότη Φ. Θ. Γεωργιάδη και νέο συνεργάτη το Χρ. Α. Γαλατόπουλο. Ο νέος εκδότης στο φ. Α΄, 1, 24 Δεκεμβρίου 1925, τονίζει πάλιν: «Τον Τύπον θεωρούμεν ..., κατά την επιτυχή έκφρασιν του Γάλλου κριτικού του Ίψεν Lourié, ως τον πεφωτισμένον οδηγόν της κοινής γνώμης, τον ασφαλέστερον φρουρόν πάσης προόδου, τον πρόδρομον της δικαιοσύνης, τον δυνάμενον τέλος να ελευθερώση τα πλήθη από του ηθικού και υλικού ζυγού, όστις τα βαρύνει ... Προς τοιαύτας λοιπόν κατευθύνσεις θα στρέψωμεν εν τω μέτρω των δυνάμεών μας την εφημερίδα μας ταυτόμενοι αγωνισταί μετά των άλλων εις την εξυπηρέτησιν του γενικού της πατρίδος μας συμφέροντος εν γένει μέχρι της ποθητής ημέρας της εθνικής μας αποκαταστάσεως, ιδιαιτέραν δε προσοχήν θα δώσωμεν εις την εξυπηρέτησιν της τόσον παρημελημένης επαρχίας μας, της οποίας τόσον πολλαί και ποικίλαι είναι αι ελλείψεις και ανάγκαι».

Στο χρονογράφημα *Η Πάφος* με ψευδώνυμο Μάγνης[6] (φύλλο Α΄, 4, 14 Ιανουαρίου 1926) γίνεται προσπάθεια να δοθούν κάποιες εξηγήσεις της εκδοτικής ανωμαλίας της *Πάφου* στην περίοδο Δ΄. Η εφημερίδα χαρακτηρίζεται «πτωχή και προσφιλής» και ότι την «εφέραμεν εις την ζωήν, διότι εκρίναμεν απαραίτητον την ύπαρξίν της, αλλά πολύ γρήγορα την εβαρύνθημεν, διότι μας εφαίνετο σοβαρά καθ' υπερβολήν και έπειτα απ' ολίγον επιπολαία καθ' υπερβολήν. Το αποτέλεσμα ήτο ότι έπαθεν ασιτίαν και απέθανεν εγκαταλελειμμένη.

6. Πρόκειται για τον φιλόλογο Ιωάννη Τσικνόπουλο.

Τώρα πάλιν ... αναξή και αρχίζει το έργον της το ευγενές ... Αν ήλλαξαν αι αρέσκειαί μας και αι ιδιοτροπίαι μας δίχως άλλο θα αλλάξη και η τύχη της νέας Πάφου και θα αξιωθώμεν να την έχωμεν περισσότερον καιρόν μαζί μας». Τούτο βέβαια δεν έγινε και η έκδοσή της σε λίγο θα ανασταλεί (20 Μαρτίου 1926).

Η κυκλοφορία της θ' επαναρχίσει με το φύλλο Α΄, 1, 22 Μαΐου 1931 (Περίοδος ΣΤ΄) και με νέο εκδότη τον Ε. Μακρίδη. Στο κύριο άρθρο του πρώτου φύλλου *Το Πρόγραμμά μας* δηλώνεται πάλιν ότι : «Η εθνική αποκατάστασις της πατρίδος μας αποτελεί όχι μόνον την εκπλήρωσιν ενός ιερού πόθου και ονείρου του Ελληνικού της νήσου πληθυσμού ... αλλά και την μόνην λύσιν, η οποία θα εξασφαλίση την παντοτεινήν της πατρίδος μας ευημερίαν. Διά τούτο φρονούμεν ότι η δημοσιογραφία οφείλει να αποτελή τον άγρυπνον φρουρόν της μεγάλης μας υποθέσεως ... Αλλ' εκτός του εθνικού... υπάρχουσι και άλλα γενικά και τοπικά ζητήματα διά την λύσιν των οποίων θα ασχοληθή η εφημερίς μας. Η επί νέων βάσεων διοργάνωσις των δημοσίων οικονομικών της Νήσου, η βελτίωσις της οικονομικής καταστάσεως του αγροτικού πληθυσμού, η λύσις του εκκλησιαστικού ζητήματος, η καλυτέρευσις των εκπαιδευτικών μας πραγμάτων και ιδία η λύσις του μεγάλου αγροτικού προβλήματος, το οποίον ιδιαιτέρως απασχολεί την επαρχίαν μας». Και επαναλαμβάνει: «Η *Πάφος* θα ακολουθήση αυστηρώς ηθικάς αρχάς. Θα λέγη την αλήθειαν προς όλας τας κατευθύνσεις αδιαφορούσα τελείως αν θα ευχαριστήση ή θα δυσαρεστήση πρόσωπα... δεν αποβλέπει ούτε εις υλικά κέρδη ούτε εις χρηματικάς ωφελείας, ένα και μόνον έχει σκοπόν την εξυπηρέτησιν του δημοσίου συμφέροντος χωρίς πάθος και χωρίς φόβον».

Με το φύλλο Δ΄, 165, 2 Αυγούστου 1934, το τελευταίο της ΣΤ΄ περιόδου η έκδοση της *Πάφου* διακόπτεται. Ύστερα από διακοπή επτά εβδομάδων επαναρχίζει στις 21 Σεπτεμβρίου 1934 με διευθυντή και εκδότη τον ιδρυτή της Λοΐζο Φιλίππου που θα επαναλάβει στο κύριο άρθρο: «Η *Πάφος* επανεκδίδεται» ότι «η εφημερίδα μας αγωνίζεται υπέρ της ευημερίας και της προαγωγής της νήσου και ιδιαιτέρως του αγροτικού πληθυσμού, που αποτελεί την ζωήν του τόπου» και ότι «διά των δημοσιευμάτων επιδιώκεται η εξυπηρέτησις γενικών σκοπών και ουχί προσωπικών συμφερόντων ή παθών ... και θα εξακολουθήση την σταδιοδρομίαν της με τας ιδίας αρχάς τας οποίας ανέγραψεν εις το αρχικόν πρόγραμμα της εκδόσεώς της», που επιστέγασμά τους είναι η συμβολή της «εις τον τίμιον αγώνα υπέρ της αναμορφώσεως και της εθνικής αποκαταστάσεως του Κυπριακού λαού» που θα συντελεστεί με την ελευθε-

ρία και την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Ο αγώνας αυτός χρειάζεται νέες πολιτικές κατευθύνσεις για την επιτυχία του ενωτικού ζητήματος. Ούτε η πολιτική της συνεργασίας με την κυβέρνηση, αλλά ούτε και η αποχή που συνοδεύτηκε με «αδράνειαν αξιοκατάκριτον» συνέβαλαν στην προώθηση του εθνικού ζητήματος. Δηλώνεται επίσης ότι η διακοπή «αφ' ενός μας ελύπησε, διότι μας απεστέρησε έστω και προσωρινώς του δημοσιογραφικού μας οργάνου ... αφ' ετέρου μας εχάρισε μίαν ασύγκριτον χαράν, διότι εγένετο αφορμή να εκδηλωθή ποικιλοτρόπως η εκτίμησις της κοινής γνώμης διά τας προσπαθείας της εφημερίδος μας... Από σήμερον η *Πάφος* εμφανίζεται με νέον διευθυντήν, διά να εξακολουθήση την σταδιοδρομίαν της με τας ιδίας ηθικάς αρχάς τας οποίας ανέγραψε εις το αρχικόν πρόγραμμα της εκδόσεώς της. Ο κ. Μακρίδης, ο μέχρι σήμερον διευθυντής της, αποχωρών... θα εξακολουθήση περιβάλλων με την αγάπην και το ενδιαφέρον του την εφημερίδα αυτήν η οποία στενώς συνεδέθη με το όνομά του... Η επιθυμία μας είναι να καταστή η *Πάφος* καθ' όλα ανταξία των προσδοκιών της επαρχίας και της νήσου με εμψυχωτήν και συνεργάτην μας τον λαόν, η προς τον οποίον αγάπη μας θα αποτελή τον μοναδικόν καθοδηγητήν των σκέψεων και επιδιώξεών μας».

Από το φύλλο της 21 Σεπτεμβρίου 1934 αρχίζει η Ζ΄ και τελευταία περίοδος της έκδοσης της *Πάφου*, που με την προσθήκη στον υπότιτλο: *Εβδομαδιαία Ανεξάρτητος Εφημερίς* του φύλλου Δ΄, 181, 10 Ιανουαρίου 1935, θα εκδοθεί χωρίς διακοπή έως τις 17 Αυγούστου 1950 με διευθυντή τον Λοΐζον Φιλίππου. Στο μέσον της πρώτης σελίδας δημοσιεύεται η αγγελία: «Η *Πάφος* από της προσεχούς της εκδόσεως χάρις εις τας νέας μηχανικάς της εγκαταστάσεις... και το τελείως πεπειραμένον προσωπικόν της θα εκδίδεται όχι μόνον με εκλεκτήν ύλην, αλλά και με υποδειγματικήν έγχρωμον εμφάνισιν». Από το φύλλο Δ΄, 182, 18 Ιανουαρίου 1935 έως το φύλλο Ε΄, 220, 10 Οκτωβρίου 1935 η πρώτη σελίδα, αλλά κάποτε και άλλες ή και όλες είναι έγχρωμες, όπως και η φωτογραφία της πρώτης σελίδας. Το 1936 έγχρωμη είναι η πρώτη σελίδα του πρώτου φύλλου Ε΄, 232, 1 Ιανουαρίου 1936, του Στ΄, 256, 18 Ιουνίου 1936 και του Στ΄, 257, 25 Ιουνίου 1936 που είναι και το τελευταίο έγχρωμο φύλλο της *Πάφου*.

Το **Φωτογραφικόν ρεπορτάζ** που καθιερώνεται από το φύλλο Δ΄, 198, 16 Μαΐου 1935 είναι μια άλλη καινοτομία της περιόδου αυτής που θα καθιερωθεί στην πιο πέρα έκδοση της εφημερίδας. Εκτός από τοπία, μνημεία και θέματα από την επικαιρότητα της Πάφου που δημοσίευε έως τώρα η εφημερίδα το **Φωτογραφικόν ρεπορτάζ** θα επεκταθεί στην παγκόσμια επικαιρότητα πολιτική, πολιτισμική, επιστημονική.

Στο κύριο άρθρο του φύλλου της 17 Αυγούστου 1950 με τίτλο «*Πένθη*» ανακοινώνεται ότι «Με μεγίστην θλίψιν επληροφορήθη η πόλις μας τον θάνατον του διευθυντού της *Πάφου*, Λοΐζου Φιλίππου εις ηλικίαν 55 ετών». Όμως από το «*Ευχαριστήριον*» του Λοΐζου Φιλίππου που είχε δημοσιευθεί στο φύλλο ΙΗ΄, 976, 13 Απριλίου 1950 προκύπτει ότι την έκδοση της *Πάφου* είχαν αναλάβει από τότε οι συνεργάτες του. Στη σελίδα 3 ανακοινώνεται επίσης η «*Αναστολή της έκδοσής μας*»: «Από της παρούσης εκδόσεως λόγω του θανάτου του διευθυντού της *Πάφου* αειμνήστου Λοΐζου Φιλίππου και μέχρι συμπληρώσεως των απαιτουμένων τυπικών διατυπώσεων αναστέλλεται η έκδοσις της *Πάφου*». Όμως το φύλλο ΙΘ΄ 995, 17 Αυγούστου 1950 ήταν το τελευταίο φύλλο. Δεν υπήρξε συνέχεια της έκδοσης της *Πάφου*.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Ετη 1921-1922

[ΤΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ]

Από την πρώτη έκδοσή της ώς τις 7 Ιουνίου 1922 η *Πάφος* καλύπτει μία μεγάλη θεματική που αρχίζει με το άρθρο της «*Η σημασία της Μικράς Ασίας διά την Ελλάδα*» του συνεργάτη της λόγιου Μικρασιάτη εκπαιδευτικού Πασχάλη Πασχαλίδη και τη δήλωση του Μουσταφά Κεμάλ (φ. Α΄, 3, 16/29 Σεπτεμβρίου 1921) στον ανταποκριτή του *Ηνωμένου Τύπου* της Αμερικής: «Έχομεν σταθεράν απόφασιν να εκδιώξωμεν τους Έλληνας από την Ανατολήν έστω και εάν πρόκειται να αγωνισθώμεν επί πολλά έτη. Η Τουρκία εις τους Τούρκους. Αυτό είναι το σύνθημα των εθνικιστών... Συμφωνώ ότι ο πόλεμος είναι υπόθεσις δαπανηρά και οικτίρω τας ωμότητας και τας φρικαλεότητας αυτού. Αλλά δι' ημάς θα ήτο πλήρης η καταστροφή αν κατεθέταμεν τα όπλα χωρίς να πολεμήσωμεν. Αν μας αφήσουν εν ειρήνη θα εργασθώμεν διά του εθνικού μας κινήματος προς αναγέννησιν της Τουρκίας. Επιθυμούμεν όπως αι Ηνωμέναι Πολιτείαι εξακολουθούσι διατηρούσαι με ημάς φιλικάς και εμπορικάς σχέσεις. Νομίζομεν ότι και ημείς επίσης είμεθα δημοκρατικοί, όπως οι Αμερικανοί, καίτοι δεν είμεθα ποσώς διατεθειμένοι να εγκαθιδρύσωμεν το δημοκρατικόν πολί-

τευμα ... μετά των Μπολσεβίκων υπεγράψαμεν συνθήκην φιλίας. Είς εκ των κυρίων όρων αυτής είναι ότι οι Μπολσεβίκοι θα απέχουν να εξασκήσουν εις την χώραν μας προπαγάνδα και να προκαλέσουν ταραχήν, διότι ο Σοβιετικός οργανισμός διαφέρει κατά βάθος του ημετέρου».

Σημαντικό για το Μικρασιατικό ζήτημα είναι και το άρθρο «*Ελληνοτουρκική διαφορά*» (φ. Α΄, 14, 2/15 Δεκεμβρίου 1921) του συνεργάτη της εφημερίδας, Ζαφειρίου Μαλαματένιου,[7] όπου επισημαίνεται ότι ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Γούναρης, αλλά και αντιπροσωπεία της Τουρκίας που αγωνίζεται κάτω από την ανταρτική σημαία του Κεμάλ περιέρχεται τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, για να βρουν «λύσιν του ζητήματος διά της διπλωματικής οδού...». Και σ' άλλες περιπτώσεις πολέμων χριστιανικών κρατών προς το μωαμεθανικό κράτος το αποτέλεσμα του πολέμου δεν έκριναν τα όπλα «αλλά το ευρωπαϊκόν συμφέρον, όπως τούτο αντελαμβάνοντο οι εκάστοτε ισχυροί». Η γαλλοκεμαλική συνθήκη «το ανήθικον τούτο παρασκεύασμα του γαλλικού ιπποτισμού» εξόργισε την Αγγλίαν, ώστε να παρουσιάζεται με έμφαση η διαφορά αντιλήψεων στο Ανατολικό ζήτημα που αναπόσπαστο μέρος του αποτελεί «η ελληνοτουρκική διαφορά».

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της Μικρασιατικής εκστρατείας δημοσιεύονται στη στήλη **Εξωτερικαί ειδήσεις**. «Αι τελευταίαι εν Λονδίνω πληροφορίαι ανέφερον ότι η επίθεσις ανατολικώς του Σαγγαρίου είναι στάσιμος... εύρε μάλιστα σημεία υποχωρήσεως των Ελλήνων». «Ο ελληνικός στρατός ευρίσκεται περίπου 40 μίλια νοτιοδυτικώς της Αγκύρας...». *–Η ελληνοτουρκική διαφορά- Εκ Γενεύης*: «... ο δεύτερος πληρεξούσιος της Περσίας... επέστησε την προσοχήν της συνελεύσεως εις το ζήτημα του σκανδάλου του ελληνοτουρκικού πολέμου, εξέφρασε παράπονον, διότι το συμβούλιον του Συνδέσμου των Εθνών δεν λαμβάνει ενέργειαν επί τούτω και εδήλωσεν ότι η Τουρκική Κυβέρνησις είναι έτοιμη να αποδεχθή την διαιτησίαν...». *–Επανάστασις Κούρδων.* «Εκ Κωνσταντινουπόλεως αγγέλλεται ότι οι Κούρδοι επανεστάτησαν εναντίον της Κυβερνήσεως της Αγκύρας. Εζήτησαν αναγνώρισιν της αυτονόμου διοικήσεως του Βιλαετίου Κουρδιστάν εντός των συνόρων, άτινα καθώρισαν οι σύμμαχοι, ανάκλησιν των Τούρκων υπαλλήλων και χωροφυλάκων, οίτινες τώρα υπάρχουσιν εις το Κουρδιστάν, επιστροφήν του φόρου της στρατιωτικής εξαιρέσεως και απαλλαγήν της υποχρεώσεως να υπηρετώσιν οι Κούρδοι εις τον

7. Ελλαδίτης δικηγόρος στην Πάφο.

Τουρκικόν στρατόν». *–Η οικονομική αποσύνθεσις της Τουρκίας. Εκ Κωνσταντινουπόλεως.* «Αι εχθροπραξίαι εν τη Ανατολή παρέλυσαν το εμπόριον εν Τουρκία... ο Υπουργός των Οικονομικών πράττει παν ό,τι δύναται προς υποβιβασμόν των δαπανών και αύξησιν των εισοδημάτων διά της αυξήσεως της φορολογίας». *–Τουρκικαί ειδήσεις.* «Αναγινώσκομεν εις την συνάδελφον *Τουρού Γιολ* της Λευκωσίας ότι κατά τας εφημερίδας της Κωνσταντινουπόλεως και της Ανατολίας κατόπιν οκταημέρου λυσσώδους αγώνος παρά τον Σαγγάριον η νίκη απέβη υπέρ των Κεμαλικών. Η ιδία εφημερίς δημοσιεύει τηλεγράφημα του πρακτορείου Χαβάς υπό ημερομηνίαν 8 Σεπτεμβρίου 1921, κατά το οποίον αι ελληνικαί πληροφορίαι περί της πτώσεως της Αγκύρας είναι εντελώς ψευδείς. Εις τον Σαγγάριον αι δυνάμεις των Κεμαλικών αντέχουν και κατόπιν οκταημέρου μάχης αι απώλειαι των Ελλήνων ανέρχονται εις 20.000. Η ορμή των Ελλήνων προς την Άγκυραν εσταμάτησε την 3η Σεπτεμβρίου 1821. Ο ελληνικός στρατός είναι 40 μίλια μακράν της Αγκύρας». –«Αι τελευταίαι μάχαι: Τηλεγράφημα προς το Ελληνικόν Προξενείον αναφέρει ότι παρά τον Σαγγάριον διεξήχθη επί 15 ημέρας φονική μάχη του εχθρού διεκδικούντος σπιθαμήν προς σπιθαμήν το έδαφος. Ο ηρωϊσμός και η εθελοθυσία του στρατού υπήρξεν ανωτέρα πάσης περιγραφής. Ο εχθρός αποσυρθείς πέραν του Σαγγαρίου ανασυνετάχθη συμπληρώσας τα κενά του με μεραρχίας τας οποίας έφερεν εκ Κιλικίας. Ταυτοχρόνως κατέσκαψεν κυριολεκτικώς το έδαφος, ένθα προέβλεπεν ότι θα εγίνετο η μάχη και προητοίμασεν ισχυράς θέσεις αμύνης. Ο ελληνικός στρατός εμάχετο νυχθημερόν επί μετώπου 90 χιλιομέτρων και εις βάθος 20 εναντίον ισχυροτάτων εχθρικών συγκροτημάτων και φρουρίων. Αποτέλεσμα της μεγάλης μάχης υπήρξεν η οπισθοχώρησις του εχθρού προς το Πολλατλή Τσαλ, όρος Αρλζ και Τζιεζεσλέ Καλέκιοϊ».

Η θεματογραφία γύρω από τις πολεμικές επιχειρήσεις στη Μικρά Ασία και τις επιπτώσεις τους στην πολιτική ζωή της Ελλάδας θα είναι συνεχής στην έκδοση της *Πάφου*, ως το φ. Β΄, 91, 7 Ιουνίου 1923 όπου το κύριο άρθρο έχει θέμα τη Συνθήκη της Λωζάνης. Στο φ. Β΄, 55, 15 Σεπτεμβρίου 1922 το κύριο άρθρο «*Επί της καταστάσεως*» αρχίζει: «Το έθνος διέρχεται κατά τας ημέρας αυτάς μίαν από τας κρισιμωτέρας εποχάς της Ιστορίας του. Αι στρατιωτικαί αποτυχίαι έσχον ως συνέπειαν την παντελή σχεδόν καταστροφήν των Ελλήνων της Μικράς Ασίας ... Η Μικρά Ασία μετεβλήθη ήδη εις απέραντον νεκροταφείον και ιδιαιτέρως η προ μικρού θάλλουσα Ιωνία». Και το άρθρο «*Σμύρνη*»

του Ερευνητή[8] αρχίζει: «Η υπό των βαρβάρων καταστροφή της πόλεως Σμύρνης και ο αφανισμός του εν αυτή ελληνισμού θέτει τέρμα εις την ελληνικότητα της πόλεως ταύτης, ήτις διετηρήθη πάντοτε ακμαία από της ιδρύσεως αυτής 1.000 π.Χ. μέχρι προ μικρού... ώς το 1919 που ο ελληνικός στρατός την ελευθέρωσε, για να καταδικασθεί σε λίγο «εις τον τέλεον διά πυράς και σιδήρου αφανισμόν εν πλήρει εικοστώ αιώνι υπό τα βλέμματα της πεπολιτισμένης οικουμένης».

Στο ίδιο φύλλο δημοσιεύεται επίσης το άρθρο: «*Ημέραι θλιβεραί*» με υπογραφή Ζ[9] που αρχίζει: «Δυστυχισμένοι εμείς όσοι ζούμε εις τον αιώνα τούτον. Εμείς που ανατραφήκαμε με την ελπίδα ευτυχισμένης ζωής και την ελπίδα ησύχου θανάτου... Και είδαμε ώ, τι φρικτό θέαμα, τι ανείπωτη τραγωδία! Την μητέρα του ισοθέου ποιητού, την χαμογελαστήν νύμφην των ιωνικών παραλίων, πυροτέχνημα ανόσιον αγρίων χειρών να πλέη μέσα εις την λάμψιν από τας φλόγας – ενόμιζες ο φωτοστέφανος του μαρτυρίου της...».

Σημειώσεις και σχόλια: *Σχόλιο για την απόφαση των τριών μεγάλων Δυνάμεων σχετικά με την εκχώρηση ολόκληρης της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.* «Η Ελλάς οφείλει ν' αγωνισθή μέχρις εσχάτων και ν' αντιτάξη απεγνωσμένην αντίστασιν εις τας αποφάσεις αυτάς των ισχυρών, διότι, αν την πρώτην συμφοράν επακολουθήση και η Θρακική, τότε το εθνικόν μέλλον του Ελληνισμού θα απολεσθή οριστικώς». Για να σωθεί η κινδυνεύουσα πατρίδα, συνεχίζει το σχόλιο, χρειάζεται συνένωση όλων των Ελλήνων. «Δυστυχώς όμως οι διάδοχοι της εθνοκτόνου κυβερνήσεως Γούναρη-Στράτου σκέπτονται κομματικώς και αδιαφορούν διά τους απειλουμένους κινδύνους. Ερωτηθείς τελευταίως ο Πρωθυπουργός Τριανταφυλλάκος, αν θα χρησιμοποιήση τας υπηρεσίας του κ. Βενιζέλου ως διπλωματικού αντιπροσώπου, απήντησεν: Εγώ εκ γενετής υπήρξα αντιβενιζελικός». «*Σκληρά ανάμνησις*». Γίνεται αναφορά στην κατάσταση πριν από δύο χρόνια, όταν η Ελλάδα την ημέρα της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού γιόρταζε τα «Επινίκια». –«Χθες πένθιμοι οι κώδωνες της συμφοράς αντήχησαν καθ' όλην την Ελλάδα. Ο στρατός μας ηττημένος, οι στρατηγοί μας αιχμάλωτοι, το πυροβολικόν μας λάφυρον του εχθρού, το νόμισμά μας εκπεσμένον, η Μικρά Ασία σκλαβωμένη και η Θράκη υπό την σπάθην της καρατομήσεως». Και το σχόλιο τελειώνει με τα λόγια του Δάντη: «δεν υπάρχει μεγαλυτέρα δυστυχία από την ανάμνησιν εν ώρα συμφοράς της παρελθούσης ευτυχίας»

8. Ψευδώνυμο του Π. Πασχαλίδη.

9. Ζήνων Νικολαΐδης.

Ετη 1923-1924

[ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ]

Η *Πάφος* υποστηρίζει ότι η Συνθήκη της Λωξάνης δεν ανταποκρίνεται προς τα εθνικά ιδεώδη του ελληνισμού «εν τούτοις είμεθα υποχρεωμένοι να την δεχθώμεν μετ' ανακουφίσεως. Η Ελλάς έχει πολλά να επιτελέση ειρηνικά έργα. Οι συνεχείς πόλεμοι δεν της επέτρεψαν να κάμει μεγάλας προόδους εν τω πεδίω της επιστήμης, της εργασίας και του πολιτισμού εν γένει. Η Ελλάς υπήρξε δαδούχος του πολιτισμού εν τη Ανατολή και την αποστολήν αυτήν καλείται να συνεχίση και εν τω μέλλοντι». Όμως στο άρθρο «*Ειρήνη*» (φ. Β΄, 99, 2 Αυγούστου 1923) ύστερα από την υπογραφή της συνθήκης θα γράψει ότι: «Η Ελλάς αισθάνεται εαυτήν ηδικημένην εκ της νέας Συνθήκης και εναγωνίως αναμένει την ώραν καθ' ην θα αποπλύνη την εντροπήν της Μικρασιατικής ήττης και θα κατορθώση να πραγματοποιήση τα εθνικά της όνειρα, τα οποία τόσον αποτόμως διέλυσεν η περυσινή συμφορά». Το άρθρο τονίζει ότι όλοι υπέγραψαν κάτω από το κράτος της ανάγκης και τελειώνει με την πρόβλεψη ότι «εν τη Λωξάνη δεν ετέθησαν παρά αι βάσεις ενός μέλλοντος πολέμου».

Και στην περιοχή της θεματογραφίας αυτής η *Πάφος* θα βρει την ευκαιρία να γράψει ότι η Ελλάδα «κέκληται και πάλιν να παίξη πρωτεύοντα ρόλον εν τη επιλύσει των ζητημάτων της Εγγύς Ανατολής» και να εισηγηθεί στους υπευθύνους «ότι η ψυχολογική στιγμή όπως ζητήσωσι αντάλλαγμα διά την συνεργασίαν των και την ελληνικωτάτην Κύπρον, παλαίσασαν επί αιώνας και παλαίουσαν ακόμη διά την εθνικήν αυτής αποκατάστασιν είναι λίαν κατάλληλος προς τούτο» (*Πολιτική επισκόπησις*, φ. Α΄, 103, 30 Αυγούστου 1923).

Ανταποκρίσεις - Εκ Κωνσταντινουπόλεως (φ. Γ΄, 107, 27 Σεπτεμβρίου 1923). Αναφέρεται ότι η Ελληνική Επαναστατική Κυβέρνηση επικύρωσε τη Συνθήκη της Λωξάνης και απ' αυτό ξεκινώντας ο τουρκικός τύπος εξαίρει το έργο της συνθήκης και βρίσκει ότι ύστερα από την αίσια έκβαση των εξωτερικών ζητημάτων η Τουρκία έχει ανάγκη από εσωτερική αναδιοργάνωση, για ν' αποκτηθεί η εμπιστοσύνη του κόσμου των ξένων χωρών και να εισαχθούν κεφάλαια για διάφορες επιχειρήσεις που η Τουρκία στερείται. Η εφημερίδα

Ακσάμ σε κύριο άρθρο της τονίζει ότι πρέπει να παγιωθεί η ειρήνη με τα γειτονικά κράτη και ιδιαίτερα με την Ελλάδα, με την οποία πρέπει να γίνουν εμπορικές συμβάσεις για την εξυπηρέτηση των χωρών που δεινοπάθησαν από τον τρομερό πόλεμο.

[ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΘΕΜΑ]

Η «Εθνική των Κυπρίων Συνέλευσις υπό την προεδρίαν της Α. Μακαριότητος του Αρχιεπισκόπου Κύπρου» στο ψήφισμά της στις 3 Ιουνίου 1923: «Παρακαλεί ομοφώνως τον κ. Ελευθέριον Βενιζέλον να αποδεχθή την παρά τη Αγγλική Κυβερνήσει συνηγορίαν των εθνικών πόθων και των αξιώσεων του Κυπριακού λαού». Η επιτυχία της εισήγησης της *Πάφου* για δραστηριοποίηση της «Πολιτικής Οργανώσεως» διά μέσου του Γραφείου του Τύπου του Λονδίνου καταφαίνεται στις δημοσιεύσεις στη στήλη **Νέα της εβδομάδος** με τίτλο: *–Πληροφορίαι του Γραφείου του Τύπου* (φ. Β΄, 100, 9 Αυγούστου 1923): «Ο κ. Όρμσμπυ Γκόαρ, Υφυπουργός των Αποικιών, απήντησεν ότι έλαβεν υπόμνημα του Αρχιεπισκόπου Κύπρου δι' ου διαμαρτύρεται κατά της σημερινής Διοικήσεως της νήσου και ζητεί την προσάρτησιν της νήσου εις το Βασίλειον της Ελλάδος και την κατάλυσιν του υποτελικού φόρου. Εις το υπόμνημα δεν εδόθη εισέτι απάντησις.... διότι εκρίθη καλόν να αναμείνωμεν την άφιξιν της ειδικής αποστολής ήτις επί τούτω έρχεται ενταύθα». *–Πληροφορίαι του Γραφείου του Τύπου* (φ. Β΄, 101, 16 Αυγούστου 1923): «Ο πληρεξούσιος της Εθνοσυνελεύσεως κ. Σ.[πύρος] Αραούζος εγένετο δεκτός χθες 8 Αυγούστου εις το Υπουργείον Αποικιών... μακρά απάντησις επί των υποβληθεισών αξιώσεων του Κυπριακού λαού θα δοθή υπό του Υπουργείου εις τον κ. πληρεξούσιον συντόμως».*–Πληροφορίαι του Γραφείου του Τύπου* (φ. Β΄, 102, 23 Αυγούστου 1923): «Το Γραφείον του Τύπου κοινοποιεί σήμερον την προς την Αυτού Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπον, Πρόεδρον του Εθνικού Συμβουλίου, έκθεσιν του πληρεξουσίου της Γ΄ Εθνοσυνελεύσεως κ. Σπύρου Αραούζου». Η έκθεση αναφέρεται στη συνάντηση που είχε ο Σπύρος Αραούζος με τον υφυπουργό των Αποικιών Όρμσμπυ Γκόαρ στο Λονδίνο όπου, όπως αναφέρει: «Εκλήθην να ομιλήσω επί των αιτημάτων της Κύπρου και ήρχισα τονίσας ευθύς εν αρχή τους εθνικούς πόθους του Ελληνικού πληθυσμού των οποίων την εκπλήρωσιν ζητούμεν ειρηνικώς πάντοτε και εν πνεύματι φιλικών αισθημάτων προς το Βρεταννικόν Έθνος». Στο κύριο άρθρο *«Επί της απαντήσεως του Υπουργού»* (φ. Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923) δημοσιεύεται ότι: «Ο

Υπουργός των Αποικιών απέρριψε πάντα τα αιτήματα του Κυπριακού λαού... Αι ενέργειαί μας απέβησαν εις μάτην... Η απάντησις του Υπουργού προυκάλεσεν εν Κύπρω την μάλλον οδυνηράν εντύπωσιν και το αίσθημα τούτο της θλίψεως απηχεί και η εφημερίς ημών». Και το άρθρο προσθέτει ότι ο Κυπριακός λαός όμως στη μακρά του ιστορία πέρασε τρικυμιώδεις μέρες, αλλά διατήρησε πάντα ακμαίο το φρόνημά του· και σήμερα δεν έχει εκφυλιστεί, όπως νομίζουν μερικοί, αλλά αισθάνεται κατάκαρδα «το ράπισμα, το οποίον πίπτει επί των παρειών του». Ας ελπίσουμε ότι τούτο θα γίνει αφορμή να ενώσουμε όλοι τις προσπάθειές μας για την επιτυχία του αγώνα που διεξάγουμε.

Νέα της Εβδομάδος. «Μέχρι της στιγμής δεν εδόθη εισέτι η απάντησις του Υπουργείου Αποικιών». Αναφέρονται άλλες δραστηριότητες του Σ. Αραούζου και ότι «καίτοι ουδέν εγνώσθη εισέτι ο κ. Αραούζος δεν φαίνεται αισιοδοξών». Επίσης ότι το άρθρο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου δημοσιεύτηκε στον *Μαγχεστριανόν Φύλακα* και το πρακτορείον Ρέουτερ και ανταποκριτές ξένων εφημερίδων διαβιβάζουν στον παγκόσμιο τύπο τα σχετικά με την αποστολή του κ. πληρεξουσίου της Εθνοσυνελεύσεως.

[ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ]

Παράλληλα με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις η *Πάφος* παρακολουθεί όλες τις δραματικές πολιτικές εξελίξεις της Ελλάδας και στο κύριο άρθρο (φ. Β΄, 102, 23 Αυγούστου 1923) χαρακτηρίζει την πολιτική κατάσταση της Ελλάδας ως «Αισχύλειον τριλογίαν» που άρχισε το 1915 και δεν τέλειωσε ακόμα. Αναφέρεται η κρισιμότητα της παρούσας στιγμής εξαιτίας των κομματικών παθών και του μίσους που απειλεί συμφορές. Προβλέπει ότι ο εκλογικός αγώνας θα διεξαχθεί μεταξύ του κόμματος των Εθνικοφρόνων του Ιωάννη Μεταξά και του κόμματος των Φιλελευθέρων που «δυστυχώς παραμένει ακέφαλον μετά από την αποχώρησιν εκ της πολιτικής του μεγάλου του Αρχηγού (Βενιζέλου). Είναι αληθές ότι καταβάλλονται ενέργειαι υπέρ δημιουργίας ενός Εθνικού Συνασπισμού υπό τον γηραιόν πολιτικόν Αλέξανδρον Ζαΐμην». Όμως συνεχίζοντας τις προβλέψεις της εκφράζει τη γνώμη ότι ο εκλογικός αγώνας θα είναι άγριος, επειδή αυτός ο συνασπισμός δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί. Στο τέλος εκφράζεται η ευχή «όπως εξέλθη η πατρίς μας εκ της κρίσεως και επανεύρη τον δρόμον της γαλήνης και της ηρεμίας, αίτινες αποτελούν αναγκαίαν προϋπόθεσιν μιας νέας εσωτερικής αναδημιουργίας».

Στο κύριο άρθρο του εκδότη Χρ. Ι. Κυριακίδη (φ. Γ΄, 108, 4 Οκτωβρίου 1923) κυριαρχεί η έκφραση της μεγάλης αγωνίας του έξω Ελληνισμού για την έκβαση των εκλογών της 28ης Οκτωβρίου, γεγονός που μαρτυρείται και από το κύριο άρθρο του τελευταίου φύλλου της περιόδου αυτής (φ. Γ΄, 142, 10 Ιουλίου 1924) όπου με τον τίτλο «*Εντυπώσεις από την Ελλάδα*» εκφράζεται η απογοήτευση επειδή ύστερα από την κατάλυση της Βασιλείας και την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας, της τελειοτέρας μορφής των αστικών πολιτευμάτων, αντί να δούμε «μίαν Ελλάδα αναγεννωμένην... με τοιούτον πολίτευμα, βλέπομεν μίαν αναρχίαν του ταπεινοτέρου είδους... Ένα άχαρι αγώνα κομματικόν, εν πολλοίς φασιστικόν... Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος Παπαναστασίου, όστις ομολογουμένως είναι πολύ ιδεολόγος και η μεγαλυτέρα σήμερον πολιτική μορφή... είναι άβουλος και δειλός εις τας παρουσιαζομένας ανωμαλίας εσωτερικάς και εξωτερικάς... Οι συνεργάται του... φανατικά συγγενεύοντες με τον φασισμόν και τον κοτζαπασισμόν σκέπτονται και ενεργούν σχεδόν αυτοβούλως... πράγμα το οποίον συνεπάγεται την κυβερνητικήν ανισορροπίαν, της οποίας αποτέλεσμα αισθητότατον είναι η κρατική αναρχία... Δεν ίσταται δυστυχώς και ο Τύπος εις το ύψος του ... Τύπος και πολιτικοί ηγέται είναι διεφθαρμένοι... Κανείς από τους σημερινούς ηγέτας δεν είναι άξιος να κυβερνήση. Ολιγώτερον απ' όλους ο Κονδύλης, του οποίου πρόγραμμα και σκοπός... είναι η καταδίωξις των εργατών «μέχρις αίματος», οι οποίοι ζητούν δικαιώματα υπό τον ήλιον, η στέρησις του ελευθέρως φρονείν εις τους αντιπάλους του και η δημιουργία Φασιστικού υπό μορφήν Μουσολίνειον κόμματος προς τρομοκράτησιν των πολιτών... Πού βαίνομεν λοιπόν;... Προς την αποσύνθεσιν και την καταστροφήν;... Ας μην απελπιζόμεθα. Ο καταστρεφόμενος θα είναι και ο Σωτήρ... Και ο Ελληνικός λαός, όπως και όλοι οι λαοί, είναι προωρισμένος διά να ζήση».

Από την άποψίν μας (Γ΄, 143, 17 Ιουλίου 1924). «Επικρατεί ηρεμία κατά την εβδομάδα ταύτην εις τα Ελληνικά πράγματα... Παρ' όλην όμως την ηρεμίαν η κατάστασις εγκυμονεί κινδύνους. Ο Παπαναστασίου είναι αναμφιλέκτως ο καταλληλότερος κυβερνήτης εξ όλων των πολιτικών της σημερινής Ελλάδος ... Στερείται όμως των προσόντων εκείνων, άτινα απαιτούν αι παρούσαι περιστάσεις ... προσόντα απαραίτητα διά την διοίκησιν της σημερινής αναρχουμένης Ελλάδος. Διά τούτο θα πέση γρήγορα, διά ν' ανέλθη ο αντιθέτου χαρακτήρος Κονδύλης. Ο φασίστας δηλ. αυτός όστις θα συσσωρεύση όλα τα κακά εις μίαν ημέραν... Είναι ανισόρροπος, αιμοβόρος».

Τηλέγραφος - Τα εν Ελλάδι (Γ', 144, 24 Ιουλίου 1924). «Ο κ. Αλ. Παπαναστασίου κατά την διάρκειαν των διακοπών της Εθνοσυνελεύσεως θέλει μεταβή εις τας πρωτευούσας των βαλκανικών κρατών προς σύσφιξιν των φιλικών σχέσεων μετά της Ελλάδος και θα εργασθή, όπως περιληφθή και η Ελλάς εις την Μικράν Αντάντ». *–Νέον Ελληνικόν Πανεπιστήμιον.* «Από του προσεχούς Σεπτεμβρίου θέλει λειτουργήσει νέον Ελληνικόν Πανεπιστήμιον εν Θεσσαλονίκη εις το οποίον θα διδάσκωνται πάσαι αι επιστήμαι του Πανεπιστημίου Αθηνών και γεωπονικά».

Εξωτερικαί ειδήσεις *–Η πτώσις της Κυβερνήσεως* (Γ', 146, 7 Αυγούστου 1924) «Η Κυβέρνησις Παπαναστασίου... υπέβαλε την παραίτησίν της... Κατά την 22αν Ιουλίου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ναύαρχος Π. Κουντουριώτης ανέθηκεν εις τον πολιτευτήν Σάμου και πρώην πρόεδρον της Βουλής κ. Θεμ. Σοφούλην να σχηματίση κυβέρνησιν ... Ο νέος Πρωθυπουργός προέβη εις τας ακολούθους δηλώσεις: Η Κυβέρνησις θα πράξη το παν, όπως δώση χρηστήν διοίκησιν εις τον τόπον... Ό,τι δύναμαι να είπω είναι ότι η Κυβέρνησις θα πράξη το καθήκον της. Η χρηστή διοίκησις αφ' ενός ως και αι ευρείαι οικονομίαι αφ' ετέρου αποτελούν τα κύρια μελήματα μας. Θα φροντίσωμεν επίσης όπως βελτιώσωμεν την ζωήν του λαού... διά ριζικής μερίμνης και μέτρων... Θέλω μελετήσει το ζήτημα ίνα εξεύρω ριζικάς και πραγματικάς λύσεις».

[Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ]

Παράλληλα η θεματογραφία στρέφεται προς την πολιτική κατάσταση που επικράτησε σ' όλη την Ευρώπη ύστερα από τη Συνδιάσκεψη της Λωζάνης που οι σύμμαχοι δημιούργησαν «προς επίλυσιν των διαφορών των μικρών χωροφυλάκων των ή των μικρών λαών, όπως τους αποκαλούν και δεν εσκέφθησαν ποτέ σοβαρά διά τους εαυτούς των, των οποίων τα συμφέροντα είναι εκ διαμέτρου αντίθετα». Και αν έρθουν σε ρήξη καλούνται αμέσως οι μικροί λαοί να πληρώσουν με το αίμα τους χωρίς αυτοί να ενδιαφέρονται. Ιδιαίτερα αναφέρεται στην «ιταλική ιταμότητα» απέναντι του κατεστραμμένου ελληνικού έθνους, για να ικανοποιήσει όχι τίποτε άλλο παρά τις κατακτητικές της ορέξεις· και καταλήγει: «Ας αρθώμεν υπεράνω του κομματικού πάθους..., ας εργασθώμεν όλοι από κοινού, διά να αντιμετωπίσωμεν τον αναιδή ιταλικόν ιμπεριαλισμόν, αλλά και διά να καταστήσωμεν την Ελλάδα μας ισχυράν και σεβαστήν». Αλλά και για τις σχέσεις Γαλλίας και Γερμανίας η *Πάφος* τονίζει ότι απειλούν τη

γαλήνη όλων των ευρωπαϊκών κρατών. Η γαλλική ιμπεριαλιστική και καπιταλιστική πολιτική είναι πρόκληση για το γερμανικό προλεταριάτο και ο αντίκτυπός της θα μεταδοθεί αμέσως στο ενεργοποιημένο πάντα ρωσικό προλεταριάτο με συνέπεια αιματοκύλισμα δεκαπλάσιο του 1914 « μέχρις ότου εξατμισθή η φοβερά των λαών μήνις». Υπεύθυνη γι' αυτό θα είναι «η Γαλλία και μόνον, ήτις θα πληρώση πολύ δικαίως και πρώτη». Πολεμική εναντίον της Γαλλίας είχε εξαπολύσει και ο Λόυδ Τζωρτζ στην Αγγλία μόλις επέστρεψε από τον Καναδά, όπως δημοσιεύει η *Πάφος* στις **Ανταποκρίσεις - εκ Λονδίνου.** Ο Λόυδ Τζωρτζ ονόμασε τη Συνθήκη της Λωζάνης «επαίσχυντον», το ίδιο και την πολιτική των Άγγλων Συντηρητικών. Η ανταπόκριση καταλήγει ότι οι πολιτικές ζυμώσεις καταδεικνύουν ότι θα υπερισχύσει η Εργατική πολιτική.

Εξωτερικαί ειδήσεις. Αναφέρεται το θέμα της κατάληψης της Κέρκυρας από τους Ιταλούς και οι σχετικές διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας.

Ανταποκρίσεις - Εξ Αθηνών. «Η Ελληνική συνείδησις εξηρεθίσθη κατόπιν της ανάνδρου καταλήψεως της ωραίας μας Κερκύρας και τον βομβαρδισμόν τόσον αθώων προσφύγων, οίτινες διαφυγόντες την Κεμαλικήν μάχαιραν εύρον τον θάνατόν των από την Ιταλικήν βόμβαν. Η κατάληψις συμπεραίνεται ότι ήτο προμελετημένη, ο δε φόνος της Ιταλικής αποστολής εχρησίμευσε ως αφορμή... υπάρχουν ενδείξεις ότι οι δολοφόνοι δεν ήσαν Έλληνες, αλλά Αλβανοί. Η Ελληνική Κυβέρνησις ώρισε ως αμοιβήν εν εκατομμύριον δραχμάς διά την υπόδειξιν, σύλληψιν και παράδοσιν των δολοφόνων». Ανακοινώνεται επίσης ότι ως ημέρα εκλογών στην Ελλάδα ορίστηκε η 28η Οκτωβρίου.

[ΚΥΠΡΙΑΚΑ]

Πολιτική Οργάνωσις Κύπρου. –Αναφέρεται ότι το Εθνικό Συμβούλιο διακήρυξε την απογοήτευση του λαού για την απάντηση του Υπουργού των Αποικιών και αποφάσισε «να εξακολουθήση επιδιώκον την ένωσιν μετά της Ελλάδος». –Ανακοινώνεται «ότι και σημαίνοντα όργανα του Αγγλικού τύπου συνηγορούσι μετά ζέσεως υπέρ των Κυπριακών αξιώσεων» και αναφέρεται η περίπτωση της *National*, «μιας των μάλλον περισπουδάστων εβδομαδιαίων εφημερίδων του Λονδίνου».

Η θεματική και η πολιτική της *Πάφου* κατά την Γ΄ περίοδο που εκδίδεται ως *Ανεξάρτητος Πολιτική Εφημερίς* με αρθρογράφο τον Λοΐζο Φιλίππου καθορί-

ξεται από τον τίτλο του κυρίου άρθρου του πρώτου φύλλου αυτής της περιόδου (φ. Γ΄, 143, 17 Ιουλίου 1924): «*Με νέας πολιτικάς αντιλήψεις*». Το άρθρο ξεκινά από το γεγονός ότι οι αξιώσεις της Κύπρου απερρίφθησαν για πολλοστή φορά και ότι ο αγγλικός τύπος, σχολιάζοντας το γεγονός, κατέληξε στην απόφαση ότι η Κύπρος δεν πρέπει να ελευθερωθεί. Αυτό η *Πάφος* το είχε προείπει, παρ'όλο που ο λοιπός κυπριακός τύπος είχε πολύ ελπίσει στην άνοδο του Εργατικού κόμματος και στη μετριόφρονα σύνταξη του νέου υπομνήματος του Εθνικού Συμβουλίου. Ο αρθρογράφος υποδεικνύει την ανάγκη να εγκαινιαστεί νέα πολιτική απέναντι των νέων πατρώνων μας, των Εργατικών, και το Εθνικό Συμβούλιο να σπεύσει στο Λονδίνο με νέες προτάσεις που δεν έχει προηγουμένως υποβάλει. Ο κυπριακός λαός «αιμορραγεί οικονομικώς, οι φόροι είναι δυσβάστακτοι, τα προϊόντα του σαπίζουν ελλείψει αγορών και εν γένει υποφέρει». Με τη συνέχιση της ίδιας πολιτικής υπάρχει κίνδυνος και άλλων κακών. Γίνεται εισήγηση την μέλλουσα αντιπροσωπεία να αποτελέσουν νέα πρόσωπα από όλες τις κοινωνικές τάξεις και μάλιστα από τις εργατοαγροτικές και να ζητήσει όχι την Ένωση, όχι πολιτικές ελευθερίες, τίποτε από όσα έχουν υποβληθεί ώς τώρα, αλλά να «διαβιβάση τας αγαθάς διαθέσεις του εν Κύπρω Ελληνικού στοιχείου, όσον αφορά εις την συνεργασίαν του μετά των Άγγλων Κυβερνητών και να ζητήση επιμόνως την αποστολή εξεταστικής επιτροπείας εκ γνησίων Εργατικών Άγγλων, όπως μελετήση καλώς την εν Κύπρω κατάστασιν και εξακριβώση τα αίτια της δυσπραγίας του Κυπριακού λαού, διαβιβάση δε ταύτα εις την Κεντρικήν Κυβέρνησιν, ήτις ουδένα λόγον έχει ν' αντιπαθήται υπό μιας Κτήσεως τόσον νομοταγούς».

Διεθνή ζητήματα - Το πρόβλημα της Αγγλίας. Ευγ. Βάργκα (Γ΄, 143, 17 Ιουλίου 1924) δημοσιεύεται: «*Το ζήτημα της τύχης της Δυτικής Ευρώπης*», το ζήτημα αν η οικονομία της θα μπορέσει να αποκατασταθεί πάνω στις προπολεμικές βάσεις, πρόβλημα που για την Αγγλία τίθεται με τον πιο αμείλικτο τρόπο... Βλέπουμε ένα ολοκληρωτικό χάος να βασιλεύει στην οικονομική πολιτική της Αγγλίας και πιθανότατη συνέπεια αυτού είναι μια ολοένα και μεγαλύτερη ανεξαρτησία των αποικιών από τη μητρόπολη, άρα μια εξέλιξη όλως διόλου αντίθετη από εκείνη που θα επιθυμούσαν οι Άγγλοι ιμπεριαλιστές. «*Η μετατροπή της Δεκάτης*» είναι ένα άλλο ζήτημα που περιλαμβάνει η θεματική της περιόδου αυτής. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι: «Η κατάργησις της φορολογίας της δεκάτης αποτελεί κοινήν επιθυμίαν του γεωργικού πληθυσμού της

νήσου και της Κυπριακής Κυβερνήσεως. Ο πρώτος επιθυμεί την απαλλαγήν από ταύτης κυρίως διά δύο λόγους: α) διότι είναι δυσανάλογος με τα εισοδήματά του, β) διότι είναι απεχθής... Η Κυβέρνησις αφ' ετέρου επιθυμεί την κατάργησιν αυτής διά λόγους καθαρώς δημοσιονομικούς... Είναι ευτύχημα ότι η Κυπριακή Κυβέρνησις έχει ευτυχώς υπό μελέτην τας απόψεις αυτάς και ας ελπίσωμεν ότι πολύ σύντομα θα τας θέση εις εφαρμογήν ανακουφίζουσα τον γεωργικόν πληθυσμόν και εξυπηρετούσα ταυτοχρόνως και τα συμφέροντά της».

Διεθνή Ζητήματα - Η Γαλλία και το ζήτημα των Επανορθώσεων – Ευγ. Βάργκα (Γ΄, 143, 17 Ιουλίου 1924). Σε παρόμοια με την Αγγλία κατάσταση βρίσκεται και η Γαλλία, με μόνη τη διαφορά ότι από το ένα μέρος η αγροτική βάση της Γαλλίας είναι πιο πλατειά και πιο υγιής, ενώ από το άλλο η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας αυτής είναι ασύγκριτα χειρότερη από εκείνη της Αγγλίας. Η κατάσταση της περιφέρειας του Ρουρ πολύ λίγο άλλαξε τη γαλλική οικονομία στα βασικά της σημεία... εγείρεται το ζήτημα πού θα βρεθούν αγορές για τα προϊόντα της γαλλικής και της μεγάλης βιομηχανίας του Ρουρ... Όλα τα ωραία σχέδια για τη συμμετοχή του γαλλικού κεφαλαίου στη γερμανική βιομηχανία ακόμα και αν πραγματοποιηθούνε σκοντάφτουν στο αμείλικτο κοινό, για την αγγλική, γαλλική και γερμανική μεγάλη βιομηχανία, πρόβλημα, την έλλειψη αγορών... Οι πιθανότητες αποκαταστάσεως ενός ομαλού καπιταλισμού στην Ευρώπη και για το έτος 1924 είναι ελάχιστες.

Ο Κυπριακός αγών - Τα αίτια της αποτυχίας. Είναι η υπόθεση του κυρίου άρθρου του τελευταίου φύλλου της περιόδου αυτής (Γ΄, 146, 7 Αυγούστου 1924). Στο άρθρο αυτό επισημαίνεται ότι η πολιτική της αποχής έχει αποτύχει οριστικά. Και τούτο οφείλεται όχι μόνο στην προδοσία του αγώνα, αλλά και σε άλλα βαθύτερα αίτια που οι πρωτεργάτες της πολιτικής αυτής δεν έλαβαν υπόψη. Για να επιτύχει η πολιτική αυτή χρειάζονταν θυσίες και πρώτιστα έπρεπε να εξεταστούν οι συνθήκες που επικρατούν στη ζωή του κυπριακού λαού, η μόρφωση και η ψυχική του αντοχή καθώς και η ικανότητα των ηγετών του, προτού ληφθούν ορισμένες αποφάσεις. Αντίθετα η πολιτική της αποχής συνοδεύτηκε από αδράνεια αξιοκατάκριτη.

Ετη 1925-1926

Φυλλο Α΄, 5, 21 Ιανουαριου 1926

Κύριο άρθρο με θέμα: «*Η λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου*». Ο αρθρογράφος διερωτάται αν υφίσταται ακόμη, διότι πέρασε ολόκληρο το έτος 1925 χωρίς να συγκληθεί. Στη συνέχεια υποστηρίζει ότι το Συμβούλιο δεν πρέπει να εξακολουθήσει να υφίσταται. Αυτό επιβάλλει η εξέταση της έως τώρα δράσης του, της οργάνωσής του και της στάσης του λαού απέναντί του. Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του έγιναν πολλά λάθη, εκ μέρους των πιο πολλών εθνικών συμβούλων επιδείχθηκε αδράνεια ασυγχώρητη και εκ μέρους του λαού αδιαφορία και περιφρόνηση. Γι'αυτό πρέπει το Εθνικό Συμβούλιο να διαλυθεί και το εθνικό ζήτημα να το αναλάβουν οι βουλευτές με τους ιεράρχες της νήσου. Είναι οι μόνοι νόμιμοι αντιπρόσωποι του κυπριακού λαού και έχουν την απαιτούμενη επιβολή και το αναγκαίο κύρος για να διαχειριστούν την εθνική υπόθεση της Κύπρου. Υποστηρίζει επίσης την πολιτική της συνεργασίας με την κυβέρνηση, γιατί η πολιτική της αποχής απέτυχε οικτρά· γι' αυτό πρέπει τη διαχείριση του εθνικού ζητήματος να αναλάβουν οι αντιπρόσωποι του λαού που διαχειρίζονται υπεύθυνα τα ύψιστα ζητήματα της νήσου.

Τα εν Ελλάδι. Ο πρωθυπουργός Πάγκαλος ανακηρύχθηκε δικτάτορας, ενώ όλοι περίμεναν ότι θα διεξάγονταν οι γερουσιαστικές εκλογές στις 10 Ιανουαρίου και θα ακολουθούσαν οι προ πολλού ανακοινωθείσες βουλευτικές. Η απόφαση αυτή του σημερινού δικτάτορα δημιουργεί θλιβερές σκέψεις σε κάθε έναν που πονεί την Ελλάδα, γιατί παρατείνει την ανωμαλία και επιβραδύνει την επάνοδο στην κανονική λειτουργία του πολιτεύματος που είναι απαραίτητη για την πρόοδο. Και αλίμονο, αν η κοινοβουλευτική Ευρώπη και η Αμερική πεισθούν οριστικά ότι στην Ελλάδα Συνταγματικός Χάρτης και κοινοβουλευτικές συμβάσεις είναι άθυρμα στα χέρια των εκάστοτε στρατιωτικών βαθμούχων και ότι η ελευθερία του πολίτη και η γνώμη του για τις υποθέσεις της πατρίδας του καθόλου δεν υπολογίζονται. Στο τέλος εκφράζεται η ελπίδα ότι το νέο έτος θα φέρει στην Ελλάδα την αποκατάσταση ομαλού πολιτικού βίου και την ανύψωση του ελληνικού κρατικού γοήτρου στην προτέρα του θέση στο διεθνή στίβο.

Φύλλο Α΄, 7, 4 Φεβρουαριου 1926

Στο κύριο άρθρο ο συνεργάτης της *Πάφου* Χριστόδουλος Α. Γαλατόπουλος παρουσιάζεται να έχει αντίθετη γνώμη για την καταλληλότητα των βουλευτών να διαχειρίζονται τα μεγάλα του τόπου ζητήματα. Γιατί, αντί να καθορίσουν μια ενιαία πολιτική κι ένα ενιαίο πολιτικό πρόγραμμα παρουσιάζουν μέσα στη Βουλή γελοίο αλληλοφάγωμα, τη στιγμή που η κυβερνητική αστοργία έφθασε στο ζενίθ της δόξας της, επωφελούμενη καθημερινά από την εγκληματική διαίρεση των αντιπροσώπων του τόπου που προσπαθούν μόνο πως να προβάλλουν τον εαυτό τους, άλλοι ως εργατικοί ηγέτες, άλλοι ως στυλοβάτες του αγροτισμού και άλλοι δημοκοπώντας ως εισηγητές χιμαιρικών κομμουνιστικών νομοσχεδίων. Αν δεν συνετιστούν, είναι καθήκον όλων των «ευ φρονούντων» να σημάνουν πρώτοι τον κώδωνα της αντιπολίτευσης εναντίον της ατυχούς πολιτικής τους πορείας.

Φύλλο Α΄, 8, 11 Φεβρουαριου 1926

Στο κύριο άρθρο του ο Χρ. Α. Γαλατόπουλος υποδεικνύει στους βουλευτές το καθήκον που έχουν απέναντι του λαού και των εκλογέων τους να φροντίσουν για την επίλυση των μεγάλων ζητημάτων, όπως του Εκκλησιαστικού, της δεινής θέσης των χειμαζομένων διδασκάλων, της κατάργησης του αναχρονιστικού φόρου της δεκάτης και της μη αντικατάστασης του αβεβαίου τούτου φόρου με άλλο βέβαιο φόρο, επιβαρύνοντα μόνο τον ίδιο τον χωρικό που ζητούν να απολυτρώσουν. Έχουν ακόμα υποχρέωση να φροντίσουν για την ανάκτηση από τις χωρικές κοινότητες των ελευθεριών που ανέκαθεν είχαν στην εκλογή των Χωρικών τους Επιτροπειών. Για την επιτυχία όλων αυτών των υποχρεώσεών τους οφείλουν να συνετιστούν και ομόφωνοι να προχωρήσουν στο δύσκολο αγώνα τους, γιατί η κυβέρνηση η ξένη και άστοργη τότε μόνο ακούει τα δίκαια παράπονα του δυστυχισμένου αυτού τόπου και δεν δωρίζει στους αντιπροσώπους του τον χαρακτηρισμό silly ass που τον έχει πολύ εύκολο.

Φύλλο Α΄, 9, 18 Φεβρουαριου 1926

Στο κύριο άρθρο ο Χ. Α. Γαλατόπουλος δηλώνει ότι ήδη οι αντιπρόσωποι του τόπου καταδικάστηκαν στην πολιτική αφάνεια για τη «γραώδη» πολιτική τους πορεία και έθεσαν στην «περίφημον» κυπριακή Βουλή τα προσωπικά τους

συμφέροντα και τις προσωπικές τους εμπάθειες, παραμερίζοντας την εκκαθάριση της πολιτικής εκκρεμότητας. Εμφανίζονται στην κυπριακή Βουλή ανίδεοι και αμελέτητοι και «σείουν τον καούκκον»* εγκρίνοντας αδικότατους προϋπολογισμούς και ανέγερση κυβερνητικών μεγάρων. Κωφεύουν μέχρι στιγμής στις φωνές του πενομένου χωρικού που στήριξε τόσες ελπίδες στις υποσχέσεις τους, κωφεύουν στις εισηγήσεις της λογικής, της αξιοπρέπειας και της έντιμης διαχείρισης των ύψιστων ζητημάτων του τόπου. Ο αρθρογράφος υπογραμμίζει τη διαπίστωση ότι έλειψε πια από τη νήσο η τίμια και δυνατή εκείνη αντιπολίτευση της παλιάς εποχής που σέβονταν οι ξένοι δεσπότες μας και σπάνια τολμούσαν να μας προπηλακίσουν ή να εμπαίξουν. Γίναμε πια τελείως δούλοι, γιατί έτσι θέλουν οι αντιπρόσωποι του τόπου μας, γιατί έως αυτό το σημείο τους εξωθεί η πολιτική τους αβελτηρία. Ο λαός ο τίμιος ας περιφρονήσει την πολιτική τους κατεύθυνση και με μια τίμια αντιπολίτευση ας δείξει ότι δεν είμαστε ανάξιοι για πιο πολλές ελευθερίες και ανίκανοι να διευθύνουμε τους εαυτούς μας και να κατευθύνουμε τις τύχες μας. Τα μεγάλα προβλήματα, ο Υποτελικός και η Δεκάτη, το Εκκλησιαστικό και η Παιδεία αναμένουν αυτούς που θα τα επιλύσουν. Και το άρθρο κλείνει με έκκληση προς τους εντολοδόχους του λαού να ανανήψουν, να αναλογισθούν τις υποχρεώσεις τους απέναντι ενός φιλοτίμου και πολιτισμένου λαού που πάσχει, και να μην τον μεταχειρίζονται σαν αγέλη Ασιανών ή Αφρικανών Κάφρων, να συνετιστούν και να καθορίσουν ενιαία πολιτική για τη λύση των μεγάλων προβλημάτων του τόπου.

Φυλλο Α΄, 10, 25 Φεβρουαριου 1926

Άρθρο του Χρ. Α. Γαλατόπουλου με τίτλο: *«Η κατάργησις της Δεκάτης και η Νέα Μυλόπετρα του Κυπριακού Λαού»*, όπου εκφράζεται η χαρά για την κατάργηση «του επαχθεστάτου φόρου» που θα είναι η απαρχή της απολύτρωσης του πενομένου χωρικού. Εκφράζεται όμως και αποδοκιμασία, γιατί η κυβέρνηση παραπλάνησε τους βουλευτές, που αμελέτητοι δεν πρόβαλαν καμιά διαμαρτυρία για την επιβολή νέας επαχθέστερης φορολογίας, τριπλάσιας της δεκάτης που θα καταστρέψει την βιομηχανία των οινοπαραγωγών με την απολύτρωση της τάξης των γεωργών. Ήδη μία από τις κάλλιστες βιομηχανίες της Κύπρου, η οινοπαραγωγή, πνέει τα λοίσθια κάτω από το βάρος αυτής

* καούκκος = σκούφια

της νέας φορολογίας και της δημιουργίας της νέας αυτής κατάστασης που κύριοι υπεύθυνοι είναι οι αντιπρόσωποι του τόπου. Παράλληλα, με τα άρθρα αυτά ο Χρ. Γαλατόπουλος έγραψε στην *Πάφο* σε συνέχειες την ιστορία του εργατικού ζητήματος κατά την τελευταία εκατονταετία, που καθορίζουν τη θεματική και την πολιτική της εφημερίδας στην τελευταία προβληματική περίοδο της έκδοσής της πριν από την αναστολή της κυκλοφορίας της στις 20 Μαρτίου 1926.

Πνευματικη Ζωη, 1921-1926

Η θεματική της *Πάφου*, δεν είναι μόνο πολιτική, αλλά, όπως χαρακτηρίζεται από τον υπότιτλό της, είναι και φιλολογική που καλύπτει όμως ευρύτερο χώρο θεμάτων. Στην πρώτη περίοδο (Α΄, 1, 2/15 Σεπτεμβρίου 1921 – Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923) δίνεται μεγάλη έμφαση στη λογοτεχνία και ιδιαίτερα στην ποίηση. Δημοσιεύονται ποιήματα των κυπρίων ποιητών: Χ. Νεοφύτου, Χαρίλαου Ν. Μιχαηλίδη (Λευκωσία), Κώστα Σ. Μαρκίδη, Δημ. Μ. Δημητριάδου (διευθυντή του *Κήρυκος* Λεμεσού), Λάρα Κρυστάλλη, «Πεζά τραγούδια», Άχνα 1924· ελλαδιτών ποιητών: Σωτήρη Σκίπη, Κωστή Βελμύρα, Σώσου Φλώρου, Ζαχαρία Παπαντωνίου, Κωστή Παλαμά, του Πέρση ποιητή Ομάρ Καγιάμ, Αγνώστου Άραβος ποιητή και η μελέτη *Περί νεωτέρας Κυπριακής ποιήσεως* του Λοΐζου Φιλίππου.

Το διήγημα είναι σπάνιο: Αγγλικά διηγήματα: –«Αι γυναίκες της εποχής μας», υπό Charles Procteur, Πάφος, Π.Χ. και στη Β΄ περίοδο: Το Διήγημά μας – «Μιλάει ο θάνατος» του Ανδρέα Ρολάνδη, «Το δέντρο της Μιμόζας» του Oliver Scheiner. Μετάφρασις από το αγγλικόν του Ανδρέα Ρολάνδη και «Η Κοιμωμένη», Μάγνης.

Το χρονογράφημα έχει τακτική εμφάνιση τόσο στην Α΄ περίοδο με συντάκτη τον Μάγνη[1] όσο και στη Β΄ με συντάκτη τον Ανάλατο[2] και χρονογράφημα Μ.Κ.Χ.

– «Από τα δοκίμια του Shelley». Από Ελλαδίτες δημοσιεύεται ένα χρονογράφημα του Κωστή Παλαμά, «Έλλην επιστήμων» (ιατρός Λούρος) από το *Αττικόν Εμπρός*, του Παύλου Νιρβάνα «Αγνισμός», «Το σημειωματάριο του Φορτούνιο» (Σπύρος Μελάς) – «Μνήμη, Κουντουριώτης»– χρονογράφημα του

1. Ψευδώνυμο του Ιωάννη Τσικνοπούλλου.
2. Ψευδώνυμο του Νίκου Θ. Αντωνιάδη.

διαπρεπούς λογοτέχνη κ. Σπύρου Μελά από τον *Ελεύθερον Τύπον* της 9 Δεκεμβρίου 1921, «Το μαρτύριον της Θράκης» –«Η έξοδος του Χρ. Έβπερας», του Κώστα Αθάνατου, από τη Σμύρνη – «Η προκυμαία» και «Η ξελογιάστρα».

Θεατρικά έργα. «Έργα Παφίου ποιητού –Ο ιατρός Κώστας Μαρκίδης ο ποιητής της Παφίτικης Επιδεωρήσεως συνέγραψε τα ακόλουθα θεατρικά έργα, μερικά παίζονται παρά γνωστοτάτων Αθηναϊκών διάσων: α') Οπερέττα Ανατολίτικη «Σουράγια», μουσική Ροτσάρδη (μαέστρος) εις δίασον Δράμαλη. β') Δράμα τρίπρακτον «Η κατάρα του πεθαμένου» εις δίασον Μ. Κοτοπούλη. γ') Μουσικό ρομάτζο «Κι η βαρκούλα γύρισε πίσω», ακόμη δεν εδόθη πουθενά. δ') Αθηναϊκή ηθογραφία «Το Αλάνι» εις τον δίασον Διον. Κόκου εις το Κεντρικόν με ηθοποιούς αξίας ως Λούην, Παρασκευάν, Ιακωβίδην, Πλούτην κ.λπ. (*Πάφος*, Β', 71, 5 Ιανουαρίου 1923).

Σατιρική στήλη: Cinema «Απ'όλα» –«Κόντε Κνούτο». **Διδακτική στήλη**: «Γαυγίσματα», Bull Dog». **Διδασκαλική στήλη**:«Χρονογράφοι του βιβλίου», Αγνός.

Ταξειδιωτικαί Εντυπώσεις – Επισκέψεις: «Η Κύπρος προ εξακοσίων ετών» –Εντυπώσεις περιηγητού Ιταλού Αυγουστινιανού μοναχού Ιακώβου de Verona, 1335 επί Ούγου του Δ'. –«Η Κύπρος» (ταξειδιωτικαί εντυπώσεις) Ν. Καρβούνης, από την αθηναϊκή εφημερίδα *Πολιτεία*. –«Μακράν της Πάφου» Μάγνης. –«Σωτήριος Σκίπης – Η πόλις μας εφιλοξένησε εκλεκτόν Έλληνα λόγιον τον εμπνευσμένον ποιητήν του Απολλωνείου Άσματος. Ο Γάλλος ακαδημαϊκός Ανατόλ Φρανς εχαρακτήρισε αυτόν «μέγαν λυρικόν ποιητήν τιμώντα το ελληνικόν όνομα». –«Εντυπώσεις εκ της Πάφου» -Επισκέπτης Αιγύπτιος», (Γ', 107, 27 Σεπτεμβρίου 1923).

Γλωσσικαί μελέται: «Οι Κύπριοι συλλογείς Ιωάννης Ερωτοκρίτου και Ξενοφών Φαρμακίδης εβραβεύθησαν από την εν Αθήναις Γλωσσολογικήν Εταιρείαν». «Ο Ξενοφών Φαρμακίδης υπέβαλε συλλογήν γλωσσικού υλικού εις την εν Αθήναις Γλωσσολογικήν Εταιρείαν και εις τα *Κυπριακά Χρονικά* συλλογήν ονομάτων και επωνυμίων ζώων».

Μεταφράσεις: «Ο «Πλούτος» του Αριστοφάνη υπό Νίκου Θ. Αντωνιάδου πρώην διευθυντή του Ημιγυμνασίου Πάφου, προηγουμένως μετέφρασε «Οιδίποδα Τύραννον», «Ιφιγένειαν εν Ταύροις» για την οποίαν ο Ξενόπουλος

έγραψε ότι έγινε «σε αρμονικούς στίχους και σε ωραία δημοτική». «Μία αρίστη μετάφρασις». – Εις την «Αμπελουργίαν» του Α. Κλόκκαρη (επιθεωρητή Γεωργίας) μετέφρασε το ποίημα του Ανακρέοντος ο Ν. Θ. Αντωνιάδης «Τον μελανόχρωτα βότρυν». Μετάφρασις Χρ. Α. Γαλατοπούλου, Barrister at Law, *Η δίκη του Oscar Wilde* – «...εδικάσθη τρις. Η πρώτη δίκη.... Η εναντίον του Μαρκησίου Quinsberry αγωγή διά λίβελλον...».

Σχόλιον της *Πάφου*: «*Η δίκη του Oscar Wilde*. Πρώτη ανά το Πανελλήνιον και ανά την Ευρώπην εξαιρέσει της Γαλλίας έχει το ευτύχημα η *Πάφος* να δημοσιεύσει εις την Ελληνικήν κατά μετάφρασιν του εγκρίτου δικηγόρου Χρ. Γαλατοπούλου την πολύκροτον του Oscar Wilde δίκην, ήτις ως γνωστόν συνετάραξε όλον τον διανοούμενον κόσμον και των πέντε Ηπείρων» (Γ΄, 124, 31 Ιανουαρίου 1924). –«Τις η πραγματική σημασία του γάμου» (Μετάφρασις εκ του αγγλικού), Μάγνης».

Μελέται: Κ. Φαλτάιτς, δημοσιογράφος –«Αι σφαγαί της Νικομηδείας –Ο τελευταίος της Νικαίας» (Α΄, 41, 9 Ιουνίου 1922). -Θεοδώρου Βελλιανίτου –«Η Άγκυρα» (Α΄, 1, 2/15 Σεπτεμβρίου 1921). –«Ο Σμύρνης Χρυσόστομος» (Β΄, 54, 8 Σεπτεμβρίου 1922). –«Ο Πλαστήρας – Ο Αχιλλέας του στρατού μας» ΣΑΚ (Α΄, 59, 13 Οκτωβρίου 1922). –«Η Σμύρνη στα σάβανά της» (Β΄, 85, 26 Απριλίου 1923) (εκ του *Ελευθέρου Τύπου*). –«Ημέρες θλιβερές» Ζ. (Ζήνων Νικολαΐδης) (Β΄, 55, 15 Σεπτεμβρίου 1922). –Χρ. Α. Γαλατοπούλου: *When labour rules* (Όταν θα κυβερνήσουν οι εργάται). Άρθρο του Γαλατόπουλου που αναφέρεται στην έκδοση του σοσιαλιστικού προγράμματος από τον Ζ. Η. Thomas (Γ΄, 125, 7 Φεβρουαρίου 1924). –«Ισότης Δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών» Α. Σαΐτ, δικηγόρος. –«Η δύσις του μεγαλυτέρου πολιτικού αστέρος του αιώνος». (Το πρακτορείον Ρωσικών Τηλεγραφημάτων εν Λονδίνω ανήγγειλε τον θάνατο του Προέδρου των Σοβιέτ Ν. Λένιν» (Γ΄, 124, 31 Ιανουαρίου 1924). –«Η ελευθερία του ατόμου στην Κύπρο» (...όπου τα κάθυγρα κελλία των φυλακών τρίζουν από τας κραυγάς των αθώων κρατουμένων). –«Πιερ Λοτί, θάνατος του Γάλλου Ακαδημαϊκού ενός των διαπρεπεστέρων συγχρόνων συγγραφέων... αποτελών μετά του Ανατόλ Φρανς και Πωλ Μπουρζέ την τριάδα των διαπρεπεστέρων αντιπροσώπων του γαλλικού πνεύματος ... Υπήρξε φίλος και θαυμαστής του Τουρκικού λαού, τον οποίον ηγάπησε μέχρι υπερβολής κατά την εν Τουρκία μακράν διαμονήν του...» (Β΄, 93, 21 Ιουνίου 1923).–«*Το Ημερολόγιον*» (Καθυστέρηση εφαρμογής του νέου Ημερολογίου – Γρηγοριανού –ενώ από τον Φεβρουάριον του 1923 η Ελλάδα ακολουθεί το νέον Ημερολόγιον), Αγνός», (Γ΄, 126, 14 Φεβρουαρίου 1924).

Πολιτικά: «Η Πάφος κατά το έτος της Κατοχής. Η έκθεσις του Διοικητού Α. Η. Young. –Το Διαμέρισμα Πάφου» (Γ΄, 146, 7 Αυγούστου 1924). –«Εν ονόματι της Ελλάδος» –«Και επικατάρατος έστι από της γης ή ήνοιξεν το στόμα αυτής διά να δεχθή το αίμα του αδελφού σου εκ της χειρός σου», Γένεσις, Βιβλ. 1». Κύριο άρθρο για τον αδελφοκτόνο διχασμό στην Ελλάδα από τον Ζ. Σ. Νικολαΐδη (Γ΄, 114, 15 Νοεμβρίου 1923). –«Ατομικαί ελευθερίαι» –όπου η ελευθερία του ατόμου καταπατείται ανηλεώς – Ανάγκη καλών Νομοθετικών μέτρων», Χρ. Α. Γαλατόπουλος (Α΄, 7, 4 Φεβρουαρίου 1926). –«Η συγκοινωνία και η Πάφος. – Δυστυχώς από της απόψεως αυτής η επαρχία μας ευρίσκεται εις αβλίαν κατάστασιν». (Α΄, 6, 28 Ιανουαρίου 1926). –«Προς τον Κυπριακόν τύπον. – Θέλομεν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. –Η Κυβέρνησις αν και γνωρίζει καλώς την αξιοθρήνητον κατάστασιν της Επαρχίας μας, εν τούτοις εξακολουθεί να κωφεύη εις τας υποδείξεις μας...» (Α΄, 6, 28 Ιανουαρίου 1926).

Οικονομικά: –«Δημοσιογραφική έρευνα της *Πάφου* –Το οικονομικόν πρόβλημα –Οικονομικά ζητήματα – Σύσκεψις επί της οικονομικής κρίσεως» (Β΄, 75, 2 Φεβρουαρίου 1923). –«Σεισάχθεια –παραπλησία προς εκείνην της Νομοθεσίας του Σόλωνος», άρθρον της *Νέας Φωνής της Κύπρου* – μέτρα ως προς την οικονομικήν ανόρθωσιν του τόπου» (Α΄, 24, 14 Ιανουαρίου 1926).

Ιατρικά: –«Η μακροβιότης διά της αυθυποβολής» (Αφιερούται στον Σ.Π.Μ. τον εφευρέτην της διαρκούς νεότητος): Α΄, 24, 10 Φεβρουαρίου 1922. –«Ο εκ της ιλαράς κίνδυνος ... εις την Τάλαν ενός προσώπου απέθανον τα 5 εκ των 8 τέκνων του» (Β΄, 14, 17 Νοεμβρίου 1922). –«Κώστα Σ. Μαρκίδη, Ιατρού-Ειδικού αφροδισιολόγου-γυναικολόγου, «Ιστορία των Αφροδισίων νοσημάτων» (Β΄, 86, 3 Μαΐου 1923 – Β΄, 96, 12 Ιουλίου 1923).

Αθλητικά: –«Οι Ολυμπιακοί αγώνες», Ερευνητής.– Με την έναρξιν των ΙΓ΄ Παγκυπρίων αγώνων σήμερον» (Α΄, 32, 7 Απριλίου 1922). –«ΙΔ΄ Παγκύπρια εν Λευκωσία – Επαίχθη εν τω Γυμναστηρίω ο «Οιδίπους Τύραννος» με πρωταγωνιστήν τον Αιμίλιον Βεάκην» (Β΄, 84, 19 Απριλίου 1923). –«ΙΙΙ Ολυμπιακοί, Παρίσιοι 1924 – Stade des Colombes – Foot ball Rugby – Οι Ολυμπιακοί αγώνες των Παρισίων από 6ης Ιουλίου – 5 χιλιάδες αθληταί από 45 έθνη. *Ο Τηλέγραφος*. Νίκαι... Πρώτη η Ελληνίς δεσποινίς Βλαστού εις το τένις. Νίκη Κυπρίων αθλητών εις τους Πανελληνίους αγώνας». «Κατά τηλεγραφήματα εξ Αθηνών... Κύπριοι αθληταί υπήρξαν νικηταί εις τα ακόλουθα αγωνίσματα: Εις

Νικόλαος Ι. Νικολαΐδης (1884-1964)
Δήμαρχος Πάφου (1920-1943)

τον δρόμον 100 μέτρων... Εις το άλμα εις μήκος... Εις τον δρόμον 110 μέτρων μετ' εμποδίων... Εις τον δρόμον 800 μέτρων» (Γ', 137, 7 Μαΐου 1924). –«Αγροτικοί αγώνες εις το Όμοδος επί τη εορτή του Σταυρού... Από τα «Ολύμπια». –«Αναδιοργάνωσις του Γυμναστικού συλλόγου «Κόροιβος» (Πάφος).

Αρχαιολογία: –«Ανακάλυψις αρχαίου μνημείου –Εις Πάφον (Φάβρικας) πιθανώς ναός Ρωμαϊκών χρόνων – επιγραφή εκ Πεντελησίου μαρμάρου - αφιερούται οδός εις Μάρκον Αυρήλιον και τον υιόν αυτού Αντωνίνον και άλλη επί βάθρου αγάλματος του Μ. Αυρηλίου» (Β', 76, 9 Φεβρουαρίου 1923). –«Ανακάλυψις αρχαίου λουτρού –Παρά την Μασούραν της Τηλλυρίας ανεκαλύφθη ψηφιδωτόν δάπεδον μετά παραστάσεων θηρευτικού κυνός έχοντος υπό τους πόδας του πέρδικαν μετά της επιγραφής «ΦΗΡΙΑ ΚΑΛΗ». Εις άλλο δωμάτιον υπάρχει η επιγραφή: «Καλώς λούει Φιλοθάλακκος» (Β', 93, 21 Ιουνίου 1923). –«Ενετικά νομίσματα» –Εις Γιόλουν παρά την εκκλησίαν ανεκαλύφθησαν εντός τάφου δύο μεγάλα και 57 μικρά ενετικά νομίσματα. Το ένα από τα μεγάλα φέρει χρονολογίαν 1589 και τα άλλα 1666 (Β', 103, 30 Αυγούστου 1923).

Εκκλησία: «Ανίδρυσις του Αγίου Κενδέου –Επί τη καταθέσει του θεμελίου λίθου του Αγίου Κενδέου –Ο λόγος του Ν. Ι. Νικολαΐδου» (Β', 84, 19 Απριλίου 1923). –«Ιστορία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου» υπό Ιωάννου Χάκετ κατά μετάφρασιν Χαριλάου Ι. Παπαϊωάννου. –«Απάντησις εις τον κ. Ζυγαδινόν – διά την επίκρισίν του εναντίον της Εκκλησίας της Κύπρου» (Α', 5, 21 Ιανουαρίου 1926). –«Ο Ακάθιστος Ύμνος –Πατριάρχης Σέργιος ποιητής –625 επιδρομή των Αβάρων» Ερευνητής (ψευδώνυμο Π. Πασχαλίδη): Α', 28, 10 Μαρτίου 1922. –«Ομιλία του Μητροπολίτου Πάφου εν Σμύρνη (Λειτουργία στον ιστορικό καθεδρικό ναό της Αγίας Φωτεινής): Α', 42, 16 Ιουνίου 1922. –«Εθνικόν Μνημόσυνον του εθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου και άλλων μαρτυρικών θυμάτων» (Β', 57, 29 Σεπτεμβρίου 1922).

Ιστορία: «Από την Ιστορίαν της Επτανήσου» – υπόμνημα το οποίον υπέβαλον το 1858 προς τον Γλάδστωνα οι βουλευταί Ζακύνθου. Κύριο άρθρο (Β', 98, 26 Ιουλίου 1923). –«Απομνημονεύματα στρατηγού» Α. Φραντζής υποστράτηγος «Όσα είδα και άκουσα 1909–1922» (Α', 51, 18 Αυγούστου 1922). –«Ο Αγών της Δωδεκανήσου –Τα μαρτύρια της νήσου Χάλκης», Σκεύος Ζερβός (Β', 53, 1 Σεπτεμβρίου 1922). –«Η συνέντευξις του Σ. Μητροπολίτου Πάφου (Ιακώβου) μετά του Αρχιστρατήγου» (Παπούλα-Σμύρνη): Α', 42, 16 Ιουνίου 1922.

Πνευματική κίνηση: Διαλέξεις (Σύλλογος «Ευσέβεια»). –Λοΐζος Φιλίππου «Περί του πνευματικού βίου της Κύπρου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς» (Α΄, 5, 21 Ιανουαρίου 1926). –Ιωάννης Τσικνόπουλλος, «Το δυνατόν ή μη της καταπαύσεως του πολέμου» (Α΄, 5, 21 Ιανουαρίου 1926). –Θεόφιλος Γιαλάφος –καθηγητής Μαθηματικών εν τω Γυμνασίω Πάφου, «Αν κατοικούνται οι αστέρες» (Α΄, 8, 11 Φεβρουαρίου 1926). –Χρ. Α. Γαλατόπουλος, δικηγόρος, «Περί της Ιεράς Εξετάσεως» (Α΄, 8, 11 Φεβρουαρίου 1926). –Μιχαλάκης Χαραλαμπίδης, «Περί του φιλέλληνος ποιητού Shelley» (Α΄, 10, 25 Φεβρουαρίου 1926). –Αριστοτέλης Μιχαηλίδης, «Τα αίτια της ηθικής εκλύσεως εις τας πόλεις και τα χωρία της Κύπρου και τα μέσα της θεραπείας αυτών» (Α΄, 10, 25 Φεβρουαρίου 1926).

Εκδόσεις: Περιοδικά-εφημερίδες-βιβλία. –«Εξεδόθη το φιλολογικόν περιοδικόν *Κυπριακά Χρονικά* από επιτροπήν με πρόεδρον τον Μητροπολίτην Κιτίου» (Β΄, 76, 9 Φεβρουαρίου 1923). –«*Ημερήσιος Κήρυξ*, ημερήσιον φύλλον επανεξεδόθη από τον Λεωνίδαν Παυλίδην εις την Λευκωσίαν (Β΄, 64, 17 Νοεμβρίου 1922). –Πέτρος Γ. Ολύμπιος, *Κυπριακαί σελίδες*, Πορτ Σουδάν, Ιανουάριος 1923 (Β΄, 80, 22 Μαρτίου 1923). –Ιουλίας Περιστιάνη –Εξάπρακτον έργον «Κόμισσα ξητιάνα» μετά διπράκτου κωμωδίας «Οι Επιστήμονες» (Β΄, 93, 21 Ιουνίου 1923). –«Κυπριώτικα τραγούδια», Δημητρίου Λιπέρτη με πρόλογον υπό του εν Λευκωσία λογίου δικηγόρου Γ. Α. Μαρκίδου» (Β΄, 93, 21 Ιουνίου 1923). –«Εξεδόθη το Β΄ τεύχος του φιλολογικού περιοδικού *Αθγή*» (Γ΄, 137, 8 Μαΐου 1923). –«Από 3 Ιανουαρίου 1926... Ήρχισε εκδιδομένη εν Αθήναις με τίτλον *Νέος Αιών* εφημερίς υπό των γνωστών δημοσιογράφων Κ. Η. Σπανούδη και Α. Θ. Καλοταίου». –«Η έκδοσις του *Πυρσού* –Σοσιαλιστική εφημερίδα στη Λεμεσό –υποστήριξη των εργατικών και αγροτικών δικαίων» (Β΄, 67, 8 Δεκεμβρίου 1922). –«Νέαι εκδόσεις – χρονογραφήματα Μελή Π. Νικολαΐδη» (Β΄, 56, 22 Σεπτεμβρίου 1922).

Θεάματα: «Στου Πατέ (κινηματοθέατρο): «Το είδωλο των Παρισίων», «Ο Γολγοθάς», Θίασος Περικλή Γαβριηλίδου το έργο του Felice Canaloffi «Ο καϋμένος ο Πέτρος». –«Ο Ρουμάνος δρ. Βερνάδο έδωκε δύο παραστάσεις νοοματντείας εις το κηπάριον Πατέ» (Β΄, 103, 30 Αυγούστου 1923). –«Μουσικοφιλολογική Εσπερίς του Ημιγυμνασίου –χορούς διά πρώτην φοράν παρουσιαζομένους – τριφωνία Σιούμαν – Τσιγγάνικη ζωή – ταμπλό, απαγγελίες Δροσίνη, Πολέμη και

μουσική εκτέλεση μανδολίνων». –«Συναυλία δος Β. Γκριμάλδη «Ο θεατρίνος» (Β΄, 73, 19 Ιανουαρίου 1923). –«Η εσπερίς του Προσκοπικού σώματος – Η κωμωδία του Σουρή, «Ο Αναποδιάρης» (Β΄, 75, 2 Φεβρουαρίου 1923). –«Ο Δικηγόρος», Ευγενίου Ζήνωνος, επαίχθη εν Λεμεσώ» (Β΄, 78, 23 Φεβρουαρίου 1923). –«Ελληνικός διάσος εις Πάφον – του ηθοποιού Αδ. Μαρίκου: 1. «Στο τηλέφωνο», του Γάλλου συγγραφέα Delord. 2. Η κωμωδία του Μπάμπη Άννινου, «Ζητείται υπηρέτης» (Β΄, 81, 29 Μαρτίου 1923). –«Ο Πατές – κατά την θερινήν περίοδον θα λειτουργήσει εν τω απέναντι μυροβόλω και τερπνώ κηπαρίω» (Β΄, 8, 17 Μαΐου 1923). –«Καλλιτεχνική Εσπερίς – του μικρού βιολιστού Νίκου Θ. Καμπουράκη – στο πιάνο η δις Ε. Αθανασιάδου – από της εποχής που δεν μετέχει εις συναυλίας η κ. Πολυξένη Λοϊζίδου η Πάφος δεν ήκουσε τόσον ωραίον πιάνο» (Β΄, 89, 24 Μαΐου 1923). –«Αι εορταί του λόρδου Βύρωνος εν Αθήναις. Τη 16η Απριλίου ήρχισαν εν Αθήναις αι εορταί επί τη εκατονταετία του θανάτου του Λόρδου Βύρωνος... Εγένετο συγκέντρωσις εις τον παρά το Ζάππειον ανδριάντα του Βύρωνος... Οι φοιτηταί και τα μέλη της «Δημοκρατικής Νεολαίας» ως και οι πρόσφυγες κατέθεσαν στεφάνους μετά προσφωνήσεων, ο δε ποιητής Σ. Σκίπης απήγγειλεν ωδήν...» (Γ΄, 137, 8 Μαΐου 1924).

Πρόσφυγες: «Έκκλησις Πατριάρχου. –Ο Πατριάρχης Μελέτιος κατέκρινε τους σπεύδοντας να αναχωρήσουν εκ Κωνσταντινουπόλεως». –«Πολιτική Οργάνωσις Κύπρου – Το ζήτημα των προσφύγων – χιλιάδες προσφύγων έφθασαν εξ Ανατολής. Η Κυβέρνησις επιτρέπει την αποβίβασιν μόνον Βρετανών υπηκόων, Αρμενίων και Κυπρίων. Χιλιάδες Ελλήνων παραμένουν εις μικρά πλοία υποφέροντες φοβερά από την κακοκαιρίαν. Αρκετοί τούτων απέθανον. Η χώρα διεμαρτυρήθη» (Β΄, 68, 15 Δεκεμβρίου 1922). – «Πρόσφυγες – Το ατμόπλοιον «Ξενούλα» με 1434 πρόσφυγας ανεχώρησε εκ Λάρνακος και τριακόσιοι πρόσφυγες παρέμειναν ακόμη διά μίαν εβδομάδα. – Όλοι είναι ρακένδυτοι και πεινούν. Πολλοί ψυχορραγούν. Άλλοι απέθανον συνεπεία στερήσεων – Η επιτροπεία Λάρνακος αγγέλλουσα την θλιβεράν είδησιν κάμνει έκκλησιν υπέρ ταχείας βοηθείας των δυστυχών θυμάτων. Η επιτροπεία διά τους πρόσφυγας της Πάφου απεφάσισε να διοργανώση έρανον ανά την Πάφον» (Β΄, 99, 2 Αυγούστου 1923). – «Παγκύπριος Έρανος – Υπέρ των αδελφών μας οι οποίοι φεύγοντες την τουρκικήν μάχαιραν κατέφυγον εις την ελευθέραν πατρίδα» (Β΄, 56, 22 Σεπτεμβρίου 1922). – «Η φιλόπτωχος διά τους πρόσφυγας». (Β΄, 57, 29 Σεπτεμβρίου 1922). –«Εθνικοί έρανοι... διά τους πρόσφυγας της

Μικράς Ασίας» (Β΄, 58, 6 Οκτωβρίου 1922). – «Εθνικοί έρανοι ανά την επαρχίαν... υπέρ των προσφύγων» (Β΄, 60, 20 Οκτωβρίου 1922).

Παιδεία: Εκ Κύκκου –«Την Κυριακήν 22 Ιουλ. 1923 έλαβε χώραν η επί τη λήξει του έτους καθιερωμένη τελετή της άριστα λειτουργούσης ανωτέρας ελληνικής σχολής της Ιεράς Μονής Κύκκου με δύο τάξεις αντιστοιχούσας προς την Βαν και Γην των εξαταξίων γυμνασίων – Διευθυντής ο Έφορος της Μονής Ιερώνυμος και εδίδαξαν οι Ιερομόναχοι Μελέτιος, Γεράσιμος και Μεθόδιος. Εφοίτησαν 12 μαθηταί όλοι δόκιμοι της Μονής» – Προσκυνητής. (Β΄, 99, 2 Αυγούστου 1923).
–«Τα αλφαβητάρια – στεναί αντιλήψεις απεμάκρυναν τα ωραία βιβλία της δημοτικής από το σχολείο – Ερευνητής[3]» (Α΄, 51, 18 Αυγούστου 1922).

Επίκαιρα: –«Ο ηλεκτροφωτισμός – Πρώτη η Πάφος εξ όλων των μικρών πόλεων της νήσου θα φωτίζεται με φωτισμόν ευρωπαϊκόν...» (Β΄, 77, 16 Φεβρουαρίου 1923). –«29 Μαΐου - Τα τελευταία σου λόγια, ώ Παλαιολόγε, έμειναν ιερά παρακαταθήκη στη Φυλή μας» – Κινύρας (Β΄, 92, 14 Ιουνίου 1923). –Σημειώσεις και σχόλια: «Ο *Πυρσός* και οι κεφαλαιοκράται. –Μερικαί συνάδελφοι επέκριναν τον *Πυρσόν* διά την έλλειψιν πατριωτισμού... Αλλά ο *Πυρσός* είναι εφημερίς κομμουνιστικών ιδεωδών και θα ήτο περίεργον, αν εφημερίς τοιούτων αρχών ησχολείτο με εξύμνησιν των πατριωτικών ιδεωδών...» (Β΄, 95, 5 Ιουλίου 1923). –«Η προστασία των ζώων – Επιστολή του Διοικητού Πάφου με την οποίαν συνιστάται η αποφυγή προς τα ζώα σκληρότητος της οποίας δυστυχώς έχομεν τόσα δείγματα» (Β΄, 98, 15 Ιουλίου 1923).

Ανταποκρίσεις: –*Εκ Λεμεσού* (Δαίμων) «Παρασημοφορία του προσκόπου και μαθητού του Γυμνασίου Ηλία Ηλιάδη όστις έσωσε από βέβαιον πνιγμόν τον αντικαταστάτην του Ηγουμένου Τέρρας Σάντας πατέρα Τζεντίλη» (Γ΄, 113, 8 Νοεμβρίου 1923).

Για τις γυναίκες: –«Γύρω από την γυναίκα –Μόδες - Σοφά λόγια - Το διαζύγιον» (Γ΄, 141, 3 Ιουλίου 1924). –«Δικαιώματα γυναικών –Χρονογράφημα –Μάγνης» (Β΄, 93, 21 Ιουλ. 1923).–«Ελληνική Εθνοσυνέλευσις – Παροχή ψήφου στις γυναίκες» (Α΄, 41, 9 Ιουνίου 1922). –«Η χειραφέτησις της γυναικός –Διά την δράσιν και κίνησιν της Πνευματικής Αδελφότητος των Ελληνίδων της Κύπρου και της Προέδρου της Δεσποινίδος Περσεφόνης Παπαδοπούλου» (Α΄, 10, 25 Φεβρουαρίου 1926).

3. Ψευδώνυμο του Π. Πασχαλίδη.

Ετος 1931

Φυλλο Α΄, 1, 22 Μαΐου 1931

Στο κύριο άρθρο του εκτίθεται το πρόγραμμα της εφημερίδας που συνοψίζεται ως εξής: «α΄) την ενίσχυσιν της εθνικής υποθέσεως της πατρίδος μας και β΄) την εξυπηρέτησιν των πολλαπλών συμφερόντων της επαρχίας και της Νήσου μας», γιατί «εκτός του εθνικού, το οποίον αποτελεί το σπουδαιότερον των ζητημάτων της πατρίδος μας υπάρχουν και άλλα γενικά και τοπικά... Η επί νέων βάσεων διοργάνωσις των δημοσίων οικονομικών της Νήσου, η λύσις του εκκλησιαστικού ζητήματος, η καλυτέρευσις των εκπαιδευτικών μας πραγμάτων και ιδία η λύσις του μεγάλου αγροτικού προβλήματος». Τονίζεται η σημασία της δημοσιογραφικής αποστολής και δηλώνεται ότι σ' αυτήν η *Πάφος* θα ακολουθήσει «αυστηρώς ηθικάς αρχάς» και «κατά πόσον θα φανή συνεπής προς τας αρχάς της ελπίζομεν ότι πολύ συντόμως θα το αποδείξη διά των έργων και της δράσεώς της». Συνεπής στις δηλώσεις του κυρίου άρθρου της πρώτης έκδοσης της *Πάφου* ύστερα από την αναστολή, η εφημερίδα θα τηρήσει την ίδια γραμμή στη θεματική και πολιτική της.

Νέα από την Ελλάδα. Στην άθλια οικονομική κατάσταση της Κύπρου η *Πάφος* αντιπαραθέτει: «Εις την Ελλάδα την ελευθέραν πατρίδα τελείται τελεία αναδημιουργία χάρις εις μίαν μητρικήν κυβέρνησιν» και γίνεται αναφορά στη λειτουργία της Αγροτικής Τράπεζας που έφερε τόση πρόοδο στην ελληνική οικονομία, ώστε ο Βενιζέλος να διακηρύξει ότι «η Ελλάς είναι το μόνον κράτος εις τον κόσμον όπερ έχει προϋπολογισμόν με περίσσευμα».

Η *Πάφος* ασχολείται και με τα εκπαιδευτικά ζητήματα γιατί «η εκπαίδευσις αποτελεί τον σπουδαιότερον συντελεστήν της προόδου ενός λαού» και εκθέτει τις αποφάσεις του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου της Κύπρου για την αντιμετώπιση καταστάσεων που επηρεάζουν δυσμενώς την κυπριακή εκπαίδευση, κυρίως με το θέμα να εργαστούν 33 ιερείς ως δάσκαλοι όλοι στερούνται των αναγκαίων προσόντων, ενώ υπάρχουν πιο πολλοί από 200 προσοντούχοι δάσκαλοι χωρίς θέση.

Στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής της η εφημερίδα αποκρούει τις δηλώσεις του βουλευτή Λεμεσού Ν. Κλ. Λανίτη σε συνέντευξη του στο *Ελεύθερον Βήμα*

ότι «δύναται η Κύπρος να δοθή εις την Ελλάδα παρεχομένου εις την Αγγλίαν εν είδει δικαιώματος, όπως κατέχη και διατηρή εν τη νήσω διάφορα επίκαιρα σημεία προς εξασφάλισιν των θαλασσίων οδών της» και χαρακτηρίζει τις δηλώσεις θλιβερές και διερωτάται αν ο κ. Λανίτης είχε το δικαίωμα να προβεί σε τέτοιες δηλώσεις και να παραχωρεί λιμάνια, αεροδρόμια, στρατηγικά σημεία στην Αγγλία και αν είχε γι' αυτές τις παραχωρήσεις εντολή εκ μέρους του κυπριακού λαού που σ' αυτόν, καθώς και σ' όλους τους Έλληνες, συμφέρει να παραχωρηθεί η Κύπρος στην Ελλάδα «άνευ όρων, άνευ ανταλλαγμάτων και άνευ επιβαρύνσεων». Σε τούτο θα αποβλέπει και η όλη προσπάθεια της Ελλάδας κατά τις διαπραγματεύσεις. Τελικά οι δηλώσεις του Ν. Κλ. Λανίτη χαρακτηρίζονται αμελέτητες και όπως αναγγέλλει και τηλεγράφημα της *Ελευθερίας* (εφημερίδα της Λευκωσίας) προξένησαν και στην Αθήνα θλιβερή εντύπωση.

Φυλλο Α΄, 2, 29 Μαΐου 1931

Σημειώσεις και σχόλια. Για την ενίσχυση της εθνικής υπόθεσης της Κύπρου ή *Πάφος* υποστηρίζει τη διατήρηση του Νομοθετικού Συμβουλίου ως του ουσιωδεστέρου δεσμού του Κυπριακού Συντάγματος, διαμέσου του οποίου η γνώμη των αντιπροσώπων του ελληνισμού της Κύπρου εισακούεται πιο πολύ παρά στη Βουλή. Επίσης ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί κάθε ιδέα για αυτοδιοίκηση και να τηρηθεί μόνο μια πολιτική γραμμή που οδηγεί στην «Ένωσιν». Η αυτοδιοίκηση θα εξυπηρετήσει μόνο τα συμφέροντα της Κυβέρνησης που θα κυβερνά απαθής και ατάραχη, ενώ οι Κύπριοι θα αντιμάχονται μεταξύ τους για τα υπουργικά χαρτοφυλάκια και τις γερουσιαστικές και βουλευτικές έδρες. Η «χλιαρά πολιτική» των βουλευτών στον Κυπριακό αγώνα προκάλεσε διαδήλωση του λαού έξω από τη Βουλή και ζητήθηκε η παραίτησή τους. Ο Μητροπολίτης Κιτίου απαντώντας εξ ονόματος των βουλευτών είπε στους διαδηλωτές ότι θα παραιτηθούν «όταν έλθη η προσήκουσα στιγμή». Ύστερα από τη διαδήλωση αυτή το ζήτημα αναβλήθηκε επ' αόριστον.

Φυλλο Α΄, 7, 3 Ιουλιου 1931

Στο κύριο άρθρο η *Πάφος* αντικρούει την εισήγηση του Άγγλου βουλευτή Brockway στη Βουλή των Κοινοτήτων για την παραχώρηση αυτοδιοίκησης

στην Κύπρο, επειδή αυτή αποτελεί επιθυμία του Κυπριακού λαού και δηλώνει ότι τα επιχειρήματα του Άγγλου βουλευτή είναι «εκτός πραγματικότητος» και ότι: «Η επιθυμία του Κυπριακού λαού είναι να ενωθεί με την Ελλάδα και όχι να αυτοδιοικηθή». Εκφράζεται όμως και η ομολογία ότι οι δηλώσεις του Άγγλου βουλευτή ήταν και ευχάριστες, γιατί οι βουλευτές θα δουν τώρα ότι το σύνταγμα δεν θα αλλάξει και ότι πρέπει να εγκαταλείψουν την αδράνειά τους και ν' αναλάβουν αγώνα που θα προαγάγει την εθνική μας υπόθεση και θα καλυτερεύσει την κατάσταση του Κυπριακού λαού που οικονομικά έφτασε στο απροχώρητο και που δυστυχώς έχει εγκαταλειφθεί από τους πολιτικούς του ηγέτες που τους ετίμησε. Σ' ένα ξενοκρατούμενο τόπο οι βουλευτές είναι στρατιώτες και αγωνιστές και όχι κοινοί επαγγελματίες.

Σημειώσεις και σχόλια. Η *Πάφος* επαινεί «τους κρατερούς και ενδόξους αγώνας» της εφημερίδας *Λαϊκή Δύναμις* (Όργανο της Παγκυπρίου Λαϊκής Θελήσεως, Λευκωσία) εναντίον του φιλοκυβερνητικού κόμματος της Λευκωσίας, εξαπλωμένου σ' όλη την Κύπρο.

Φυλλο Α΄, 8, 10 Ιουλιου 1931

Με την επέτειο της 9ης Ιουλίου η *Πάφος* διαψεύδει τον ισχυρισμό των κομμουνιστών ότι οι θρησκευτικοί και εθνικοί αρχηγοί του τόπου, όταν επήγαιναν στο σεράγιον του Κουτσιούκ Μεχμέτ δεν είχαν γνώση του μαρτυρίου τους και τονίζει ότι ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός και οι άλλοι ιεράρχες παρέμειναν πιστοί μέχρι θανάτου στο καθήκον τους.

Φυλλο Α΄, 9, 17 Ιουλιου 1931

Το κύριο άρθρο ασχολείται με την αποστολή του Τύπου και τη συμβολή του στην πρόοδο και την ευημερία του τόπου. Αναφέρεται ιδιαίτερα στο έργο της «Ελληνικής Δημοσιογραφίας» από την εποχή που ο σοφός Κοραής δειλά-δειλά χαιρέτιζε το πρώτο ελληνικό δημοσιογραφικό όργανο στη Βιέννη, χαρακτηρίζοντάς το «ως το μέγα των Ελλήνων κανόνιον με του οποίου τας φλόγας έμελλον να κατακαύσουν το πολύμορφον και πολυκέφαλον θηρίον της απαιδευσίας και να εξέλθουν από την σκοτεινήν νύκτα της τυραννίας». Και καταλήγει στη μεταπολεμική ελληνική δημοσιογραφία που παρέκλινε από την αποστολή της «ώστε να αποβή επικίνδυνος κοινωνική πληγή, μέσον διαφθοράς και εξαχρειώσεως της

κοινής γνώμης». Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ε. Βενιζέλος «ζήτησε διά του εσχάτως ψηφισθέντος περί τύπου νόμου να θέση εκποδών την πονηράν αυτήν δημοσιογραφίαν «του κιτρίνου τύπου» και τους ρυπαρούς χειριστάς της γραφίδος»· και ο αρθρογράφος στο τέλος προσθέτει: «Χαιρετίζομεν όθεν την δημιουργίαν μιας ευπρεπούς δημοσιογραφίας ως ένα σπουδαίον βήμα προς τον πολιτισμόν ως και ένα σταθμόν εθνικής προόδου».

Άρθρο με τίτλο «*Ο Μπολσεβικισμός*» του συνεργάτη «*Ω*», όπου επισημαίνεται ότι : «Ο μπολσεβικισμός η νέα αυτή κακόδοξος αίρεσις της εποχής προσπαθεί διά παντοίων και ποικίλων μέσων ίνα εύρη και εν Κύπρω οπαδούς». Τούτο επιδιώκουν με τα φανατικά κηρύγματά τους για την κακοδαιμονία της μάζας, για τη σωτηρία της που χαρακτηρίζονται ανειλικρινή. Επειδή αν ήταν αληθινά, γιατί δεν υποδεικνύουν μέσα βελτιωτικά παρά μόνο «υβρίζουν, διαβάλλουν, συκοφαντούν καπηλικώτατα κάθε άλλον μη ομόφρονα». Γιατί προσπαθούν να δηλητηριάσουν τον λαό με θεωρίες ξένες προς τα ήθη του, τις παραδόσεις του: «Τι έπταισεν άραγε η Εκκλησία – η Πατρίς; αν οι υλόφρονες κραταιοί της γης δι' ενός πολυετούς πολέμου εδημιούργησαν και επεσώρευσαν άπειρα κακά εις την ανθρωπότητα; Και υπάρχει άραγε και η ελαχίστη καν αμφιβολία εκτός βεβαίως σ' εκείνους που εθελοτυφλούν –και τοιούτοι είναι οι οπαδοί του Λένιν– ότι η Ελληνική Εκκλησία υπήρξε διά το γένος η σώτειρα κιβωτός, αξία δι' αυτό τούτο ευγνωμοσύνης και όχι ύβρεων; Και θα υπήρχεν άραγε γένος–έθνος, αν έλειπεν η Εκκλησία; Τυχοδιώκται οι μάρτυρες του Ιερού Αγώνος του 21; Θεουδάρχαι ο Εθνομάρτυς Γρηγόριος, ο αείμνηστος Κυπριανός, τα αγνά αυτά ολοκαυτώματα της πίστεως και του εθνισμού και όλος ο εσμός των σφαγιασθέντων κληρικών τε και λαϊκών;» - Τα γεγονότα αυτά βγαλμένα από την Ιστορία αρνείται «η κακότροπος μπολσεβικική κακοήθεια... Ο Κυπριακός λαός έχει ευτυχώς εδραίας τας πεποιθήσεις του. Εκτιμά τα ιερά του, σέβεται την Εκκλησίαν του. Έχει ακόμα υγιές το γνωστικόν του αισθητήριον» και έχει εννοήσει τους καταχθόνιους σκοπούς των νέων τούτων αιρετικών –του εικοστού αιών– που τα έργα τους μαρτυρούν, την προσπάθειά τους να ρίψουν τον σπόρο της διχόνοιας σε λαό φιλήσυχο, τη δαιμονική τους προσπάθεια να διασπάσουν την εθνική αλληλεγγύη, την κοινωνική ενότητα. Αλλοίμονο αν επικρατήσουν τέτοιες ανήθικες αρχές, θα χαθεί το παν. Η χώρα τους, η χώρα των μπολσεβίκων, διαλαλεί την αλήθεια αυτή. Χώρα εύφορη η Ρωσία πένεται κυριολεκτικά σήμερα. Χώρα πλουσία δυστυχεί σήμερα. Χώρα ωραία, απαίσια και άθλια σήμερα. Η ζωή είναι μαρτύ-

ριο. Οι πολλοί δουλεύουν για τους λίγους... Ο ρωσικός λαός δεν είδε χειρότερες μέρες... φεύγουν σε ξένες χώρες όπου φυτοζωούν. Οι ιερείς του Θεού τυραννούνται, η εκκλησία του θεού διώκεται – οι ναοί μεταβλήθηκαν σε κινηματογράφους και κέντρα διασκεδάσεων. Ο ευσεβής ρωσικός λαός κωλύεται να εκδηλώσει το αίσθημά του, το φρόνημά του. Αυτά προσπαθούν να διασπείρουν οι μπολσεβίκοι και στην Κύπρο, ανάμεσα σε λαό αγνό και φιλήσυχο. Προσπαθούν να καταρρίψουν ό,τι υπάρχει καλό, χωρίς να είναι ικανοί να ανεγείρουν τίποτε. Μίσος, αλληλοφάγωμα είναι η αρχή τους – το πρόγραμμά τους, «... Κρούομεν τον κώδωνα του κινδύνου και καλούμεν κάθε μέλος της κοινωνίας εις συνεργασίαν. Αφήσωμεν την νωχέλειαν και την ανεκτικότητα... Το παράδειγμα το έδωκεν η ελληνική πατρίς. Αυτήν μόνην ακολουθήσωμεν... Μακράν αι ανόσιαι χείρες των Μπολσεβίκων, ίνα μη μιάνωσι κάθε έργον ιδικόν μας... Προς τούτο ας συσσωματωθούν Εκκλησία - κοινωνία - σχολείον - άτομα...» για να πεισθούν ότι «είδωλα του ψεύδους δεν ανεγείρονται πια, δεν στέκουν ποτέ στην Ελληνικήν - Κυπριακήν γην».

Στη θεματική αυτής της περιόδου παρουσιάζεται ο συνεργάτης της *Πάφου* κατά την τελευταία περίοδο πριν από την αναστολή της έκδοσης τον Μάρτιο του 1926, Χρ. Γαλατόπουλος, κομματικός αντίπαλός της, που πέτυχε στις βουλευτικές εκλογές εξαιτίας της υποστήριξης του Κομμουνιστικού κόμματος (Κ.Κ.Κ.). Ανθυποψήφιός του ήταν ο ιδρυτής της εφημερίδας Λοΐζος Φιλίππου που τον υποστήριξε το Εθνικοαγροτικό κόμμα, τις αρχές του οποίου ακολουθεί τώρα η *Πάφος*. Ο Φιλίππου δηλώνει ότι «θα συνεχίση τους αγώνας του με τη βεβαιότητα ότι αι αρχαί του θα κατισχύσουν, διότι στηρίζονται εις την αλήθειαν, η οποία αν καμμίαν φοράν προσωρινώς επισκιασθή τελειωτικώς όμως θα θριαμβεύση». Η αντιπαράθεση Λοΐζου Φιλίππου και Χριστόδουλου Γαλατόπουλου θα συνεχιστεί διαμέσου των εφημερίδων *Πάφου* και *Πολιτικής Επιθεωρήσεως*.

Ο Έλληνας δημοσιογράφος Μιχ. Ροδάς που επισκέφθηκε την Κύπρο γράφοντας στο *Ελεύθερον Βήμα* τις εντυπώσεις του από τις βουλευτικές εκλογές του Απριλίου το 1931 διερωτάται «είναι κομμουνιστής ο κ. Γαλατόπουλος; Αυτή η εντύπωσις εσχηματίσθη εκ των προκηρύξεων του Κομμουνιστικού κόμματος. Όταν μετά την εκλογήν του τον συνήντησα και τον ηρώτησα μου απήντησεν ότι είναι σοσιαλιστής» (*Πάφος* Α΄, 5, 19 Ιουνίου 1931).

ΦΥΛΛΟ Α΄, 10, 24 ΙΟΥΛΙΟΥ 1931

Στο κύριο άρθρο τονίζεται ότι: «Η παγκόσμιος οικονομική κρίσις εδημιούργησεν εις την Κύπρον μίαν δλιβεράν και αδλίαν κατάστασιν ομοίαν της οποίας δεν είδεν άλλοτε η νήσος». Οι τιμές των προϊόντων είναι εξευτελιστικές, η παραγωγή από τις ασδένειες του σιταριού και των αμπελιών ελαττώθηκε σημαντικότατα, γενικά το εθνικό εισόδημα της Κύπρου έχει περιοριστεί στο ελάχιστο. Αλλά και η δημόσια οικονομία έχει ξεχαρδαλωδεί και η κυδέρνηση για να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό της κατάργησε τη μετεκπαίδευση των δασκάλων, κατάργησε τη λειτουργία σχολείων και δεν υιοδετεί εισηγήσεις των ελληνικών μελών της επιτροπής οικονομικών για την εξυγίανση των οικονομικών της. Βέδαια από ξένη κυδέρνηση ο τόπος δεν μπορεί να περιμένει και πολλά, γι' αυτό έχουν καδήκον οι δουλευτές να εξετάσουν αμέσως την κατάσταση και να ζητήσουν από την κυδέρνηση: α΄) περιορισμό των δαπανών, δ΄) ίδρυση μεγάλης Αγροτικής Τράπεζας, γ΄) επιχείρηση ανακουφιστικών έργων. Αν η κυδέρνηση αρνηδεί να ενδιαφερδεί για τα δίκαια αιτήματα του τόπου, οφείλουν οι δουλευτές αμέσως να παραιτηδούν «και να καλέσουν τον λαόν εις έναν ειρηνικόν αλλά δίκαιον αγώνα αποδλέποντα εις την οικονομικήν σωτηρίαν του τόπου και την εθνικήν αυτού αποκατάστασιν». Αλλά οι δουλευτές δεν ενδιαφέρονται και ο λαός εγκαταλελειμμένος «δαδίζει με τον σταυρόν του μαρτυρίου εις τον ώμον».

ΦΥΛΛΟ Α΄, 14, 21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1931

Για τη σωτηρία του λαού από την άδλια οικονομική κατάσταση η εφημερίδα εισηγείται ότι η κυδέρνηση πρέπει να σκεφδεί σοδαρά το ζήτημα της φορολογικής ανακούφισης του τόπου και να ελαττώσει τις γενικές δαπάνες και ιδιαίτερα τις διοικητικές. Χαρακτηρίζεται ως έγκλημα να διατίδενται τα 6/10 του προϋπολογισμού για μισδούς υπαλληλικούς και 63 χιλιάδες λίρες για μισδούς μιας εκατοντάδας Άγγλων υπαλλήλων, που τις υπηρεσίες τους μπορούσαν να προσφέρουν και οι ιδαγενείς. Εκτός από τη φορολογική ανακούφιση πρέπει να προστατευδούν τα προϊόντα και να κατασκευαστούν δρόμοι, για να δρουν εργασία οι χιλιάδες των ανέργων, ιδιαίτερα στην επαρχία Πάφου που έχει τους πιο πολλούς ανέργους και τους λιγότερους δρόμους. Σ' όλη τη νήσο 101 χωριά στερούνται δρόμων και απ' αυτά τα 51 δρίσκονται στην επαρχία Πάφου.

Η εφημερίδα εισηγείται ακόμα την αύξηση των κεφαλαίων της Γεωργικής Τράπεζας για παροχή δανείων με καλύτερους όρους. Στο τέλος υπενθυμίζει ότι η Αγγλία άλλοτε υποσχέθηκε ότι θα μετέβαλλε την νήσο εις «Παράδεισον της Ανατολής». Ύστερα από πενήντα χρόνια διακυβέρνηση η Κύπρος αντί να μεταβληθεί σε επίγειο παράδεισο αντιμετωπίζει το φάσμα της δυστυχίας και υπάρχει κίνδυνος να καταστραφεί οικονομικά. Τελικά εκφράζει την ελπίδα ότι η Αγγλία θα θελήσει να σώσει τον κυπριακό λαό από τον όλεθρο και τούτο αποτελεί δίκαιη αξίωση του τόπου. Η ελπίδα αυτή είχε την ανταπόκρισή της και η εφημερίδα επαινεί την απόφαση της κυπριακής κυβέρνησης να ελαττώσει τις δαπάνες του προϋπολογισμού της κατά 73.000 λίρες και να προσφέρει δάνειο σπόρο και ποσότητες αχύρου στα χωριά που είχαν αποτυχία στη γεωργική παραγωγή και τονίζει ότι τα μέτρα αυτά οφείλονται στη θετικότητα και τη σύνεση του προσωρινού κυβερνήτη της Κύπρου, του Αποικιακού Γραμματέα Χένικερ Χήτον, που προσπάθησε να εξαγάγει τη νήσο από το οικονομικό αδιέξοδο.

Η θεματική για την ενίσχυση της εθνικής υπόθεσης της Κύπρου παρουσιάζει στην περίοδο αυτή το θέμα του κομμουνισμού με αφορμή δημοσιεύματα του «Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (ΚΚΚ)» (ιδρύθηκε στις 14 και 15 Αυγούστου 1926 στη Λεμεσό), όπου είχε δημοσιευθεί στις 15 Μαΐου 1931 «Προκήρυξις προς τους εργάτες και γενικά τη φτωχολογιά των χωριών και των πόλεων» ότι: «Η κεφαλαιοκρατία αντί ψωμιού σας προσφέρει το δηλητήριο του εθνικισμού, την Ένωσιν με την Ελλάδα».

Οκτωβριος 1931

Το κορυφαίο γεγονός της θεματικής της *Πάφου* της περιόδου αυτής είναι η εξέγερση του κυπριακού λαού τον Οκτώβριο του 1931 με αφορμή την επιβολή νέας φορολογίας από την κυβέρνηση για την κάλυψη του ελλείμματος του προϋπολογισμού που ήταν συνέπεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Για την επιβολή της νέας φορολογίας οι βουλευτές διαφώνησαν και τούτο έφερε, όπως άλλοτε είχε δηλώσει ο Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς «την προσήκουσαν στιγμήν» της παραίτησης των βουλευτών και στις 17 Οκτωβρίου 1931 πρώτος υπέβαλε την παραίτησή του. Στις 19 Οκτωβρίου 1931 υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους και οι βουλευτές Νικ. Κλ. Λανίτης, Γ. Αραδιπιώτης και Φ. Κυριακίδης. Στις 21 Οκτωβρίου 1931 μεγάλη συγκέντρωση στη Λευκωσία

αξίωσε από τους βουλευτές της Λευκωσίας να παραιτηθούν, πράγμα που έκαναν και το παράδειγμά τους ακολούθησαν και οι υπόλοιποι Έλληνες βουλευτές της Κύπρου. Η παραίτηση των βουλευτών είχε την έννοια ειρηνικής διαμαρτυρίας, αλλά το πλήθος που τους ακολούθησε στο Κυβερνείο, για να υποβάλουν τις παραιτήσεις τους και να ζητήσουν Ένωση με την Ελλάδα την νύχτα της Τετάρτης 21 Οκτωβρίου 1931 έκαψε το Κυβερνείο και διαλύθηκε ύστερα από συμπλοκή με την αστυνομία. Ακολούθησαν και άλλες επαναστατικές εκδηλώσεις στην Κύπρο που η κυβέρνηση κατάστειλε με στρατιωτικές και αεροπορικές δυνάμεις από την Αίγυπτο και μοίρα του αγγλικού στόλου που στάθμευε στη Σούδα της Κρήτης. Από την επομένη των ταραχών κηρύχτηκε ο στρατιωτικός νόμος και τέθηκε σε εφαρμογή το «Διάταγμα Αμύνης των Αποικιών». Επιβλήθηκε προληπτική λογοκρισία στον τύπο, απαγορεύτηκαν οι συγκεντρώσεις, η κυκλοφορία στους δρόμους για ορισμένες ώρες, η θέα φώτων ιδιωτικών από δημόσιο μέρος, οιουδήποτε είδους διεγερτικές ομιλίες και τελικά με βασιλικό διάταγμα καταργήθηκε το Νομοθετικό Συμβούλιο και ανατέθηκε η νομοθετική εξουσία στον κυβερνήτη σερ Ρόναλντ Στορς που ψήφισε νόμους που απαγόρευαν την κωδωνοκρουσία χωρίς άδεια και την ανύψωση σημαιών άλλων εκτός από τις κρατικές. Ψηφίστηκε νόμος για το διορισμό των χωρικών αρχών των κοινοτήτων από την κυβέρνηση και τέλος νόμος για την πληρωμή 34.315 λιρών από τον ελληνικό πληθυσμό της νήσου για τις αποζημιώσεις των καταστροφών που έγιναν. Δέκα Έλληνες Κύπριοι –μεταξύ τους και δύο κομμουνιστές– ο Κώστας Χριστοδουλίδης (Σκελέας) και ο Χαράλαμπος Βατυλιώτης (Βάτης)– εξορίστηκαν· ανάμεσά τους οι Μητροπολίτες Κιτίου και Κυρηνείας και ο Οικονόμος Διονύσιος Κυκκώτης. Τέσσερις Κύπριοι πολιτευόμενοι εκτοπίστηκαν μέσα στην Κύπρο και η Ποινική Δικαιοσύνη ενασχολήθηκε με την εκδίκαση πλήθους υποθέσεων που σχετίζονταν με τις ταραχές.

ΦΥΛΛΟ Α΄, 27, 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1931

Το κύριο άρθρο *«Η Κύπρος εν επαναστάσει»* περιλαμβάνει δημοσιεύματα του αγγλικού τύπου για τα γεγονότα –από το αγγλικό περιοδικό *Επιθεώρησις των Επιθεωρήσεων* (τχ. Νοεμβρίου σ. 34-36)– που έγραψε για τα γεγονότα ότι «αμέσως ωφείλοντο εις την ανικανότητα παραιτηθέντων τινών μελών του Νομοθετικού Συμβουλίου, όπως χαλιναγωγήσωσι τον όχλον όστις τους ηκολούθησεν ως φρουρός, όταν μετέβησαν διά να υποβάλωσι δημοσία την παραίτησίν των και

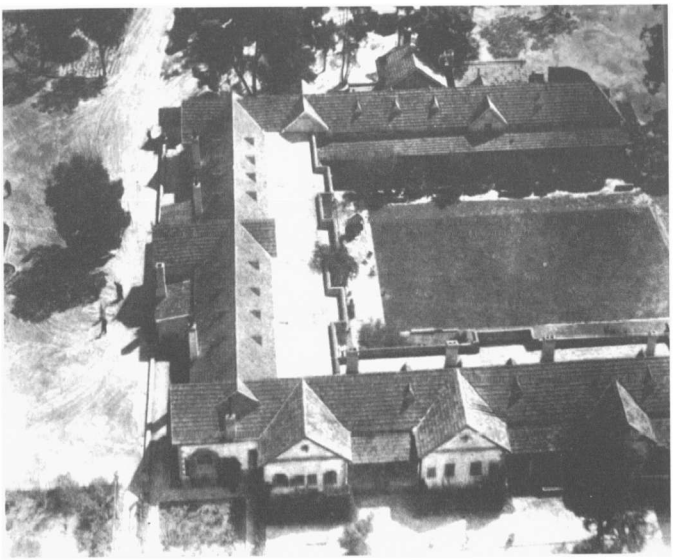

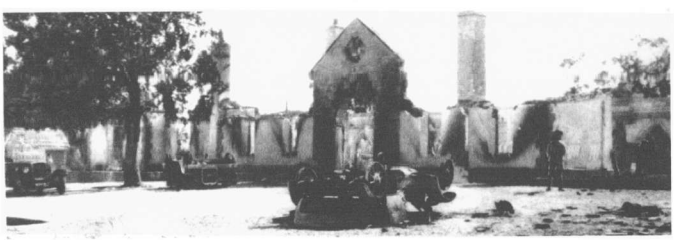

Το Κυβερνείο της Λευκωσίας πριν και μετά τη φωτιά της 21ης Οκτωβρίου 1931.

να ζητήσωσι την ένωσιν με την Ελλάδα. Αλλά αι λανθάνουσαι αιτίαι της επαναστάσεως είναι βαθύτεραι αφορμήν έχουσαι τους εθνικούς ή φυλετικούς πόθους της πλειονοψηφίας του πληθυσμού της Κύπρου». Στη συνέχεια γίνεται αναδρομή στην ιστορία της Κύπρου από το 1878, όταν καταλήφθηκε από τους Βρεταννούς με πληρωμή ετήσιου ποσού 92.800 λιρών στην Τουρκία, και όταν αυτή το 1914 μπήκε στο μεγάλο πόλεμο (Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος) στο πλευρό της Γερμανίας η Κύπρος προσαρτήθηκε τυπικά στη Βρετανική Αυτοκρατορία, και το 1915 η Βρετανική Κυβέρνηση την πρόσφερε στην Ελλάδα ως αντάλλαγμα της ελληνικής στρατιωτικής δράσης εναντίον της Τουρκίας και μ' αυτόν τον τρόπο «εν αγνοία της», κατά την έκφραση του *Ταχυδρόμου της Βιρμιγχάμης*, ενθάρρυνε τον πόθο των Κυπρίων να ενωθούν με την Ελλάδα, που αποτελεί τη βάση «της παρούσης οχληρίας». Αργότερα στη διάρκεια του πολέμου δόθηκε υπόσχεση στη Γαλλία, που ενδιαφερόταν για τη νήσο που βρίσκεται κοντά στη σφαίρα των συμφερόντων της στη Συρία, ότι δεν θα μεταβιβαζόταν η νήσος χωρίς τη συναίνεση της Γαλλικής Κυβερνήσεως.

Και η ιστορία της Κύπρου συνεχίζεται, όπως την είχε εκθέσει ο *Ιρλανδικός Χρόνος*, ως εξής: «Όταν η ειρήνη έκλεισεν οι νησιώται επεθύμουν να δοθώσιν εις την Ελλάδα». Η επιθυμία τους δεν πραγματοποιήθηκε και κατά την 1η Μαΐου 1925 η Κύπρος έγινε αποικία του Στέμματος δι' Ανοικτών γραμμάτων. «Έκτοτε το ελληνικόν στοιχείον –τα τέσσερα πέμπτα του όλου πληθυσμού– εξωργίσθη διά την απογοήτευσίν του». Όταν ήταν η Εργατική κυβέρνηση υποβλήθηκε αίτημα στο λόρδο Πάσφιλδ να δοθεί στην Κύπρο πολίτευμα Κτήσεως. Η αίτηση πολύ ορθά δεν έγινε δεκτή για τον λόγο ότι οι Κύπριοι ήταν τελείως ανίκανοι προς το παρόν για αυτοδιοίκηση· και το άρθρο του αγγλικού περιοδικού προσθέτει ότι «το υπέρ της ενώσεως με την Ελλάδα κίνημα δεν είναι καθ' ολοκληρίαν αδικαιολόγητον, όταν λάβωμεν υπ' όψιν ότι μεγάλη αναλογία πληθυσμού αποτελείται από Έλληνας».

Ο *Μαγχεστριανός Φύλαξ* προχωρεί μέχρι του σημείου να παρατηρήσει ότι «δεν υπάρχει αποικία του Στέμματος εις την οποίαν η ηθική υπόθεσις διά την βρεταννικήν κατοχήν είναι ασθενεστέρα». Τούτο όμως κρίνεται ότι αποτελεί τη μία όψη του ζητήματος, γιατί από τη μια πλευρά είμαστε δεσμευμένοι με υποχρέωση προς τη Γαλλία να διατηρήσουμε τη βρετανική κατοχή της Κύπρου και από την άλλη «η άρνησις της ελληνικής κυβερνήσεως διά του Βενιζέλου ότι η Ελλάς καθ' οιονδήποτε τρόπον ενθαρρύνει τας εκδηλώσεις των Κυπρίων» φανερώνουν,

καθώς παρατηρούν οι *Τάιμς* από βρετανικής απόψεως, ότι ενθαρρύνοντας την «επανάστασιν» ξητούσε να παραδώσουμε την Κύπρο σε χώρα, η οποία δεν την ξήτησε και δεν μπορεί να υπερασπίσει το «επαχθές δώρον» χωρίς απολύτως κανένα αντάλλαγμα. «Κυρίως παρωδείται (λέγουν οι *Τάιμς*) υπό των Ελλήνων δικηγόρων, τοκιστών, διδασκάλων και εν τέλει υπό του Ελληνο-ορθοδόξου Κλήρου».

Ο *Ιρλανδικός Χρόνος* γράφει ότι η αλήθεια είναι ότι η Βρετανία δεν μπορεί να απαλλαγεί από την Κύπρο, επειδή την χρειάζεται: α') ως βάση για την αντιμετώπιση ταραχών στην Ανατολή ή την Αίγυπτο. β') τα γεωργικά προϊόντα της Κύπρου και ο αμίαντος είναι πολύτιμα και γ') οι δεσμοί της αυτοκρατορίας δεν είναι τόσο ισχυροί ώστε να μείνει χωρίς συνέπειες η υποχώρηση από αδυναμία στις απαιτήσεις 240.000 των Ελλήνων της Κύπρου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν παράπονα που μπορεί να διορθωθούν, αν και δεν μπορούμε ν' αρνηθούμε ότι από το 1878 η Κύπρος προόδευσε όσον σε καμιά άλλη περίοδο της νεότερης ιστορίας της.

Ο Ταχυδρόμος της Βιρμιγχάμης παρατηρεί ότι το ελληνικό στοιχείο δεν είναι κατάλληλος φύλακας των γενικών κυπριακών συμφερόντων... Εάν η Κύπρος ως σύνολο ξητούσε την ανεξαρτησία της, εφ' όσον για μας δεν έχει αξία, θα είμαστε σύμφωνοι να την αφήσουμε. Δεν μπορούμε όμως ν' αφήσουμε μια μειονοψηφία μουσουλμάνων στο έλεος των ορθοδόξων.

Ο *Τηλέγραφος του Βέλφαστ* υποδεικνύει μερικούς ακόμη κινδύνους εναντίον των μουσουλμάνων σε περίπτωση ένωσης με την Ελλάδα, όπως της ανταλλαγής πληθυσμών που παρουσιάστηκε και στην Κρήτη, όπου υπήρχε σημαντική τουρκική μειονότητα. Αλλά το αίσθημα των «πεπολιτισμένων εθνών της σήμερον» είναι αντίθετο στην απανθρωπία τέτοιας δραστικής μεθόδου. Είναι πολύ απίθανο η ελληνική κυβέρνηση να κατορθώσει να κρατήσει ισορροπία μεταξύ διαπληκτιζομένων φατριών και θρησκευμάτων, όπως κάμνει η βρετανική διοίκηση. Στο τέλος ο *Μαγχεστριανός Φύλαξ* που φαίνεται ότι ευνοεί μέχρις ενός βαθμού την ανεξαρτησία δηλώνει: «Οτιδήποτε και αν συμβεί η Βρεταννία άπαξ έτι έδειξεν, ως έδειξεν και εν Αιγύπτω τω 1924, ότι δεν λαμβάνει υπ' όψιν τους ανθρώπους των άκρων και τας μεθόδους των και ότι οσονδήποτε έμφρονητις και αν είναι, είναι ικανή να εξυπηρετήση τα συμφέροντά της. Η υπόδειξις τούτου εις την παρούσαν περίπτωσιν είναι απολύτως αναγκαία και ελπίζομεν ότι οι Κύπριοι και άλλοι μη ευχαριστημένοι πολίται της Αυτοκρατορίας θα εύρουν εκ των

γεγονότων ότι απατώνται και ανοηταίνουν οσάκις καταφεύγουν εις την βίαν».

Νέα της εβδομάδος. «Έφθασαν εις Αγγλίαν». Πληροφορία από τον *Ημερήσιον Κήρυκα* –αναδημοσιεύεται η είδηση (23 Νοεμβρίου 1931) ότι «οι Παναγιώτατοι Μητροπολίται Κιτίου και Κυρηνείας και ο Αιδεσιμώτατος Οικονόμος Διονύσιος έφθασαν κατά την 22αν Νοεμβρίου επί Ιταλικού φορτηγού εις Χουλλ της Αγγλίας, όπου απεβιβάσθησαν. Όταν εκυκλοφόρησεν η είδησις πλήθη κόσμου συνεκεντρώθησαν εις τον σιδηροδρομικόν σταθμόν Kings Cross του Λονδίνου, διά να ίδωσι τους Ιεράρχας με την ιδέαν ότι θα ήρχοντο σιδηροδρομικώς εις Λονδίνον. Εις μάτην όμως ανέμενον, διότι οι Επίσκοποι δεν ήλθον σιδηροδρομικώς εις Λονδίνον. Ως εγνώσθη κρατούν μυστικήν την διαμονήν των και επιδιώκουν συνάντησιν μετά της Κυβερνήσεως, εις την οποίαν θα διαμαρτυρηθούν διά την απέλασίν των».

Φυλλο Α΄, 24, 13 Νοεμβριου 1931

Το κύριο άρθρο «Σελίδες από την Κυπριακήν Ιστορίαν» έχει ως θέμα: «Απελάσεις Μητροπολιτών επί Τουρκοκρατίας», και το άρθρο: «Μια σοβαρά εργασία περί Κύπρου» –Λοΐζος Φιλίππου – έχει υπόθεση «τον Κύπριον χρονογράφον Λεόντιον Μαχαιράν, ο οποίος ήκμασε προ πεντακοσίων ετών επί της εποχής της Φραγκοκρατίας και έγραψεν εις Κυπριακήν γλώσσαν την ιστορίαν της πατρίδος του επί των βασιλέων Ερρίκου του Β΄, Ούγου του Δ΄, Πέτρου του Α΄, Ιακώβου του Α΄ και του υιού του Γιάννου (1285-1431)».

Φυλλο Α΄, 25, 20 Νοεμβριου 1931

Η θεματογραφία αυτής της περιόδου ασχολείται και με *Τα Μεγάλα Παγκόσμια Ζητήματα* –Η Κινεζο-Ιαπωνική Σύγκρουσις, –«Πανισλαμικόν Συνέδριον εν Παλαιστίνη –Η κινητοποίησις ενός τεραστίου κόσμου 300 εκατομμυρίων» που άρχισε να αντιλαμβάνεται την ανάγκη ενωμένης δράσης, για να προστατεύει αποτελεσματικά με τον όγκο της δύναμής του τα συμφέροντα των ομοθρήσκων του σε παγκόσμια κλίμακα.

Ετος 1932

Φυλλο Α΄, 32, 15 Ιανουαριου 1932

Στο κύριο άρθρο με τίτλο. «*Αι Κυπριακαί καλλοναί –Ανάγκη διαφημίσεως*» η *Πάφος* εισηγείται νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης. Τονίζεται ότι η Κύπρος είναι μια από τις ωραιότερες, αν δεν είναι η ωραιότερη νήσος της Μεσογείου. Έχει, εκτός από τις φυσικές καλλονές πολύτιμους αρχαιολογικούς θησαυρούς και μνημεία μεγίστου ενδιαφέροντος. Ο σοφός γεωλόγος Κοτρύ χαρακτήρισε το Τρόοδος ως ένα κομμάτι της Ελβετίας υπό τον ουρανό της Ανατολής... Η κοιλάδα του Διαρίζου του αρχαίου εκατοστόμου «Βωκάρου» του Ευριπίδη χαρακτηρίσθηκε από ένα σοφό Έλληνα, ο οποίος επισκέφθηκε την Ευρώπη και την Αμερική ως μία από τις ωραιότερες του κόσμου. «Τα αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία, τα έργα Τέχνης που κοσμούν το Κυπριακόν Μουσείον προκαλούν το ενδιαφέρον κάθε πολιτισμένου ανθρώπου...». Είναι ανάγκη να ιδρυθεί ένα Τουριστικό Γραφείο και ν' αρχίσει η απαιτούμενη εργασία διαφήμισης, γιατί αυτό απαιτεί το συμφέρον του κυπριακού λαού.

Νέα της εβδομάδος. Δημοσιεύεται η υπόθεση για την έφεση των δασκάλων Κερύνειας: «Θεοκλήτου Σοφοκλέους Γυμνασιάρχου, Ζαμπά καθηγητού των μαθηματικών, Γ. Κωνσταντινίδη καθηγητού ξένων γλωσσών Γ. Καραγιάννη διευθυντού της Αστικής και προέδρου του Παγκυπρίου Διδασκαλικού Συλλόγου, Λ. Καραγιάννη και Ε. Ανδούλη διδασκάλων Κυρηνείας, κατηγορουμένων ότι την 25ην Οκτωβρίου έλαβον μέρος εις παράνομον συγκέντρωσιν και παρέλασιν εν Κυρηνεία και καταδικασθέντων υπό του Πταισματοδικείου εις 6 μηνών φυλάκισιν...». Εκ μέρους του Στέμματος εμφανίστηκε ο κ. Στέλιος Παυλίδης και των εφεσειόντων ο κ. Ι. Κληρίδης. Το εφετείον έκρινε τους κατηγορουμένους ενόχους και επικύρωσε την καταδικαστική απόφαση του κατωτέρου δικαστηρίου.

Ανακοινώσεις – Από την εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Δημοσιεύεται: α΄) «Έπαινος προς την Αστυνομίαν –Η Α. Εξοχότης επιθυμεί να καταστήση γνωστόν... ότι έφερεν εις γνώσιν του Υπουργού των Αποικιών το θάρρος, την υπομονήν και την πειθαρχίαν που εκράτησεν κατά και μετά τας ταραχάς η Κυπριακή αστυνομία ... και δύναται να έχη τις εμπιστοσύνην προς αυτήν... ότι θα εκπλη-

ρώση τα καθήκοντά της ως αρμόζη εις νομιμόφρονας και πατριώτας Βρεταννούς Κυπρίους». δ') «Εκτέλεσις καταδίκου»... «Εγένετο ο απαγχονισμός της Ζωΐτσας Παναγή εκ Κάτω Αρχιμανδρίτας καταδικασθείσης διά την δολοφονίαν της μικράς θυγατρός της εις θάνατον... Είναι η δευτέρα φορά από της Αγγλικής κατοχής που εκτελείται γυναίκα. Είναι δε αξιοσημείωτον ότι αμφότεραι αι εκτελέσεις γυναικών γίνονται εις την επαρχίαν μας». (βλ. φ. Α΄, 31, 8 Ιανουαρίου 1932).

Ειδήσεις από την Ελλάδα. –Δημοσιεύεται ότι στην Ελληνική Βουλή έγινε μακρά συζήτηση για το σωματείο «Ελληνική Εθνική Ένωσις (ΣΕ) των Σιδηροκράνων της Μακεδονίας», που ο κ. Παπαναστασίου χαρακτήρισε παράνομο. Ο κ. Βενιζέλος απαντώντας είπε ότι ο σκοπός του σωματείου είναι εθνικός και πατριωτικός και δεν είναι παράνομος... και ότι θεωρεί επωφελή για τον τόπο κάθε ενέργεια εναντίον του κομμουνισμού.

Επιδεώρησις της εβδομάδος. –Παγκόσμιος –Η Συνδιάσκεψις της Λωζάνης. Το μεγάλο πρόβλημα που θα απασχολήσει φέτος τη Συνδιάσκεψη είναι κυρίως: «τι θα γίνη με τας επανορθώσεις δεδομένου ότι το χρεωστάσιον της Γερμανίας το οποίον της παρεχωρήθη πέρσι (σχέδιον Χούβερ) τελειώνει κατά τον προσεχή Ιούλιον» (Επανορθώσεις = αποζημιώσεις που υποχρεώθηκαν να πληρώσουν τα ηττημένα κράτη στους νικητές του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Ο Χούβερ, πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών εισηγήθηκε σχέδιο αναστολής της πληρωμής επανορθώσεων από τη Γερμανία και τέθηκε σε εφαρμογή με τη συμφωνία που υπογράφτηκε στο Λονδίνο στις 11 Αυγούστου 1931).

Φυλλο Α΄, 33, 22 Ιανουαριου 1932

Η θεματική της εφημερίδας σχετικά με την αντιμετώπιση των δλιβερών ημερών της οικονομικής κρίσης, της ανεργίας, της πενίας που λυμαίνονταν τις αγροτικές τάξεις και της ανομβρίας εισηγείται και ηθικά μέσα αποτελεσματικής αντιμετώπισής τους. «Το πνεύμα του θάρρους, της ελπίδος και της πίστεως πρέπει να φωτίζει κάθε Κύπριον» –«Το πνεύμα αυτό προσεπάθησαν επί τη ευκαιρία του νέου έτους να σκορπίσουν εις τας ψυχάς των λαών οι μεγάλοι των ηγέται. Από του βασιλέως της Αγγλίας - μέχρι του Βενιζέλου ο οποίος εχαρακτήρισε την εμπιστοσύνην και την αυτοπεποίθησιν του λαού ως τα καλύτερα εχέγγυα διά να εισέλθωμεν με θάρρος και αισιοδοξίαν εις το νέον έτος, όλοι προσεπάθησαν κατά τας κρισίμους αυτάς ημέρας να εμψυχώσουν τον κόσμον. Φρονούμεν δ' ότι

περισσότερον παντός άλλου πρέπει να επικρατήση και εις την μικράν μας πατρίδα το αίσθημα της αισιοδοξίας και η ελπιδοφόρος πεποίθησις ότι το μέλλον έσσεται άμεινον».

Άρθρο. «*Η σύλληψις του Γκάντι*». Αναφέρεται στο γεγονός που έγινε πέντε μέρες ύστερα από την επιστροφή του στη Βομβάη. Το ένταλμα σύλληψής του αναφέρει «Επειδή ο Κυβερνήτης εν Συμβουλίω διά καλούς και επαρκείς λόγους... απεφάσισεν όπως ο Μ. Γκάντι τεθή υπό περιορισμόν εις την Κεντρικήν φυλακήν της Γερότας ... Εντέλλεσθε όπως συλλάβετε τον Γκάντι και τον παραδώσετε όσον το δυνατόν ενωρίς προς τον επόπτην των φυλακών της Γερότας... Προς Άγγλον φίλον του ο Γκάντι έγραψε: 'Πες εις τους συμπατριώτας σου ότι δεν τρέφω κακά αισθήματα εναντίον των. Αι περιστάσεις με αναγκάζουν να τους πολεμώ'. Προς τους Ινδούς έκαμε την ακόλουθον διακοίνωσιν: 'Το έλεος του θεού είναι άπειρον. Να μη απομακρύνεσθε από την αλήθειαν και να μη μεταχειρίζεσθε βίαν. Μη διστάζετε να θυσιάζετε την ζωήν σας προς όφελος της ολότητος'. Τα πράγματα που πήρε μαζί του ο Γκάντι «ήσαν δύο καλάθια, δύο ροδάνες (ανέμες) για κλώσιμο, ένα κρεβάτι, χαρτί και ένα δέμα από βιβλία. Ήτο πολύ χαρούμενος».

Εκ Λεμεσού. «Καταδίκη Κομμουνιστών –Ο μαραγκός Λιασής Γεωργίου ήτο γνωστός ως Κομμουνιστής. Ο επί της καταδιώξεως των κομμουνιστών αστυνομικός Ανδρέας επεσκέφθη τον οίκον του και κατέσχε κομμουνιστικόν βιβλίον απηγορευμένον προς κυκλοφορίαν υπό της Κυβερνήσεως: «Αν ο εχθρός δεν παραδίδεται τον καταστρέφουν. Ήχθη προ του Δικαστηρίου και κατεδικάσθη εις δύο μηνών φυλάκισιν. Τον Ευάνθην Νικολαΐδην εκ Λεμεσού παλαιόν Κομμουνιστήν ερχόμενον εξ Αθηνών του απηγορεύθη η αποβίβασις. Αρίων» (ανταποκριτής).

Φυλλο Α΄, 34, 29 Ιανουαριου 1932

Το κύριο άρθρο έχει τον τίτλο «*Η Ελλάς και οι Έλληνες πρόσφυγες*». Σ' αυτό αναλύεται «το περισπούδαστον και αξιανάγνωστον έργον... το οποίον εξέδωκεν αγγλιστί ο κ. Charles B. Eddy πρόεδρος της Επιτροπείας προς αποκατάστασιν των Ελλήνων προσφύγων προ ολίγων εβδομάδων». Η ανάλυση περιορίζεται στον επίλογο, όπου σε γενικές γραμμές δίνεται μια ιδέα της θαυμαστής εργασίας που έχει επιτελέσει η Ελλάδα υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών για την αποκατάσταση των προσφύγων της. Το μέλλον της Ελλάδας είναι άγνωστο «κείται εν γούνασι θεών», όπως είπε ο Όμηρος, όμως κάθε ένας που γνωρίζει την ελληνική

ιστορία και τον ελληνικό χαρακτήρα δεν μπορεί να τελειώσει ένα βιβλίο ασχολούμενο με την Ελλάδα με απαισιοδοξία. Η αισιοδοξία πρέπει να είναι πολύ ισχυρή, υποστηρίζει στον επίλογο ο συγγραφέας και συνεχίζει ότι τα γεγονότα που συνέβησαν μέσα σε μια επταετία από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης το 1923 «υπήρξαν άνευ προηγουμένου εις το χρονικόν της ανθρωπότητος... Αι διατάξεις της Συνθήκης απετέλουν αναγνώρισιν εκ μέρους της Ελλάδος της φρικώδους καταστροφής εις την οποίαν περιέπεσεν, ο τραγικός χαρακτήρας της οποίας επετείνετο εν αντιθέσει προς το γόητρον, το οποίον απέκτησε λόγω των νικών κατά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον μεγάλον πόλεμον... Πολιτική ισορροπία δεν υπήρχε, διότι τα πράγματα ευρίσκοντο εις χείρας μιας επαναστατικής κυβερνήσεως... Η οικονομική της πίστις ήτο κακή και δεν είχε φίλους... Δεν επέδειξε απλώς θάρρος εις την περίστασιν αυτήν. Το θάρρος δεν ήτο αρκετόν... υπήρχε κάτι άλλο... Μία ισχυρά δύναμις οφειλομένη ίσως στα φυλετικά χαρακτηριστικά κτηθέντα κατά τους προηγουμένους αιώνας ότε οι Έλληνες ήσαν υποχρεωμένοι να αγωνισθούν, όπως διατηρήσουν την ατομικότητά τους εναντίον πανισχύρων ομάδων άλλων φυλετικών κλάδων. Υπό την ευχάριστον εξωτερικήν του εμφάνισιν ο Έλλην απεδείχθη πρόσωπον πολύ στερεάς και ακάμπτου συνθέσεως. Αφού μία φορά συνέβη η καταστροφή ήτο φανερόν ότι δεν ήτο ο Έλλην ο οποίος θα υπεχώρει». Η Ελλάδα αμέσως, επειδή είχε αντιληφθεί ότι μόνη της δεν μπορούσε να βαστάσει το έργο της φροντίδας για τους πρόσφυγες, ορθά ζήτησε τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών και με την παροχή προσωρινού δανείου από την Τράπεζα της Αγγλίας άρχισε το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων.

Το 1924 η Ελλάδα έγινε Δημοκρατία και πριν από το τέλος του έτους τούτου διεθνές δάνειο από ισχυρούς τραπεζιτικούς οργανισμούς του Λονδίνου, της Νέας Υόρκης και των Αθηνών παραχωρήθηκε στην Ελλάδα, για να συνεχιστεί το έργο της προσφυγικής αποκατάστασης. Η πολιτική όμως και η οικονομική αυτή σταθεροποίηση διαταράχτηκε κατά την επικράτηση του στρατηγού Παγκάλου από τις 25 Ιουνίου 1925 ώς την απομάκρυνσή του από την αρχή από τον στρατηγό Κονδύλη στις 22 Αυγούστου 1926. Οι κίνδυνοι που το έργο είχε διατρέξει από τις αυθαίρετες ενέργειες του δικτάτορα με εκπληκτική ταχύτητα διαλύθηκαν και τον Ιούνιο του 1927 αντιπρόσωποι της ελληνικής κυβέρνησης ζήτησαν τη βοήθεια της Κοινωνίας των Εθνών για την εξεύρεση των απαιτούμενων ποσών για τη σταθεροποίηση της δραχμής, πληρωμή των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και συνέχιση του έργου της προσφυγικής αποκατάστασης. Η επάνοδος του Βενιζέλου στην

εξουσία το καλοκαίρι του 1928 εξασφάλισε τον τερματισμό των κυβερνητικών μεταβολών που συνέβαιναν τόσο συχνά τα προηγούμενα χρόνια. Σημαντικό βήμα για την επιτυχία της ομαλότητας ήταν και η αποδοχή της αναθεώρησης του Συντάγματος του 1927.

Στα τέλη του 1930 το έργο της επιτροπής για την αποκατάσταση των προσφύγων τέλειωσε και η Ελλάδα ανέλαβε να συνεχίσει μόνη της το έργο. Επίσης το έτος αυτό τερματίστηκε και η επίβλεψη του ελληνικού προϋπολογισμού από την Κοινωνία των Εθνών.

Το τέλος της ιστορίας των ετών από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης και εξής υπήρξε δραματικό. Όλες οι κύριες διαφορές με την Τουρκία διευθετήθηκαν με την υπογραφή σπουδαίων διπλωματικών εγγράφων και με το ταξίδι του Βενιζέλου στην Άγκυρα για την ιστορική συνάντηση με τον πρώην αντίπαλό του τον Ισμέτ πασά, όταν υπέγραψαν σύμφωνα «άτινα προοιωνίζονται νέαν εποχήν εις την Εγγύς Ανατολήν...»· και το άρθρο κλείει με τις λέξεις: «η Ειρήνη έχει τας νίκας της όχι ολιγώτερον ενδόξους από τας πολεμικάς».

[Άρθρα]. Και στη Συνδιάσκεψη της Γενεύης που άρχισε τις εργασίες της τον Γενάρη του 1932 γύρω από την υπόθεση του αφοπλισμού αφιερώνει η *Πάφος* μερικά από τα άρθρα της κατά την περίοδο αυτή. Η εφημερίδα τονίζει ότι «η παγκόσμιος δημοσία γνώμη με εξαιρετικόν ενδιαφέρον παρακολουθεί την έκβασιν των εργασιών της και στηρίζει εις αυτήν τας χρηστοτέρας των ελπίδων», γιατί ο περιορισμός των εξοπλισμών θα ανακούφιζε οικονομικά τα διάφορα κράτη και θα τα εφοδίαζε με τα απαραίτητα χρηματικά ποσά για την προαγωγή της παιδείας, της γεωργίας, των τεχνών, των επιστημών και γενικά όλων των κλάδων που αποτελούν τη βάση της ειρηνικής προόδου και της ευημερίας τους. Θα συντελούσε επίσης «εις την επικράτησιν της ειρήνης, η οποία αποτελεί το μέγιστον διά την ανθρωπότητα αγαθόν». *–Το ζήτημα της Μάλτας* είναι άλλο θέμα της περιόδου αυτής που απασχολεί την εφημερίδα: με το Σύνταγμα του 1921 που ανακήρυξε τη Μάλτα Κτήση (dominion) με επτά υπουργούς και με τις τροποποιήσεις που ακολούθησαν έως την 26η Ιουνίου του 1930, όταν το Σύνταγμα ανεστάλη και ανατέθηκε στον κυβερνήτη της νήσου να νομοθετεί «προς τήρησιν της τάξεως, της ειρήνης και καλής κυβερνήσεως της αποικίας». Η βασιλική επιτροπή που έφθασε στη Μάλτα για τη μελέτη των ζητημάτων συνηγόρησε ένθερμα για την επαναφορά της κοινοβουλευτικής κυβέρνησης και απόδοσης στους Μαλτέζους των συνταγματικών ελευθεριών που στερήθηκαν για 20 μήνες. Και η εφημερίδα

καταλήγει: «εάν λάβωμεν υπ' όψιν τον εκ παραδόσεως σεβασμόν, τον οποίον παρέχει η Αγγλική κυβέρνησις προς τας εισηγήσεις των Επιτροπειών... δεν έχομεν αμφιβολίαν ότι πολύ σύντομα θα αποδοθώσιν αι πολιτικαί ελευθερίαι εις τον λαόν της Μάλτας».

Με την ευκαιρία της 15ης επετείου της Ρωσικής επανάστασης της 12ης Μαρτίου 1917 που η εφημερίδα χαρακτηρίζει ως «το μεγαλύτερον κοσμοϊστορικόν γεγονός των τελευταίων χρόνων» και κρίνει ότι «η Ρωσική Επανάστασις εκαλυτέρευσε αναμφισβητήτως την κατάστασιν των χωρικών και των εργατών εν αντιπαραβολή με εκείνην εις την οποίαν ευρίσκοντο επί του Τσαρικού καθεστώτος, αλλά αναμφισβητήτως δεν επέφερε την ισότητα μεταξύ των ανθρώπων η οποία δήθεν αποτελεί σκοπόν των Κομμουνιστών ενώ πράγματι είναι απλούστατο πρόσχημα προς προπαγάνδαν των αφελών... Αλλά και η επελθούσα βελτίωσις εις την ζωήν των χωρικών και εργατών δεν τους έδωκε κανένα πλεονέκτημα ανώτερον εκείνου, το οποίον έχουν εις τα πολιτισμένα κράτη της Δύσεως και εις την Αμερικήν. Τό εφαρμοσθέν εν Ρωσία σύστημα αποστερεί τους πολίτας κάθε πρωτοβουλίας και της ατομικής ελευθερίας, η οποία αποτελεί το σπουδαιότατον των αγαθών... Η Ρωσική Επανάστασις υπήρξε το αποτέλεσμα ειδικών λόγων, οι οποίοι υπήρχον εις την Ρωσίαν. Η προαγωγή του λαού και η βελτίωσις της τύχης των εργαζομένων τάξεων δύναται να επιτύχουν και δι' ειρηνικών μέσων, χωρίς να χυθούν οι ποταμοί των αιμάτων όπως εις την Ρωσίαν».

ΦΥΛΛΟ Α΄, 41, 18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1932

Κύριο άρθρο με τίτλο «*Πώς θα καταπολεμηθή ο κομμουνισμός*». Με την ευκαιρία της επετείου της Ρωσικής επανάστασης του 1917 η θεματογραφία της *Πάφου* επανέρχεται στο θέμα του κομμουνισμού. «Είναι πολύ λυπηρόν ότι όλα τα αστικά κράτη μεταχειρίζονται προς απομάκρυνσιν εκ του κοινωνικού αυτού κινδύνου όπλα παλαιών εποχών εκ των προτέρων καταδικασμένα εις αποτυχίαν... Ο μόνος τρόπος διά να εξαφανισθή ο Κομμουνισμός είναι η καλυτέρευσις της ζωής του εργαζομένου λαού και των αγροτών... Αι Κυβερνήσεις έχουν καθήκον να αποβλέψουν με αγάπην προς τον λαόν, να καλυτερεύσουν την θέσιν του, να του εξασφαλίσουν ανθρωπινωτέρους όρους ζωής. Με τους αφορισμούς, τα αναθέματα και με τον βούρδουλαν ούτε η ανθρωπίνη δυστυχία εξαφανίζεται, ούτε ο Κομμουνισμός πολεμείται αποτελεσματικώς».

Τοπικά ζητήματα –*Ανάγκη προνοίας*. Γίνεται αναφορά στην παγκόσμια οικονομική κρίση που είχε επιπτώσεις και στην Κύπρο εξαιτίας της πτώσης των τιμών, και στην ανομβρία που κατάστρεψε την γεωργία, την σπουδαιότερη πλουτοπαραγωγική πηγή του τόπου πράγμα που θα οδηγήσει σε οικονομική καταστροφή. Η *Πάφος* υποδεικνύει στην κυβέρνηση ότι έχει καθήκον να παρακολουθεί με πολλή προσοχή την κατάσταση και να λάβει όλα τα μέτρα προς ανακούφιση του λαού.

Νέα της εβδομάδος. – «Απαγόρευσις κομμουνιστικών βιβλίων. Διά διαταγής του Κυβερνήτου απαγορεύεται η εισαγωγή εις Κύπρον... των ακολούθων κομμουνιστικών βιβλίων: α΄) *Τα Σοβιέτ και ο ιμπεριαλισμός* υπό Λ. Τρότσκυ, β΄) *Η κομμουνιστική διεθνής*, γ΄) *Αναρχισμός και επιστημονικός κομμουνισμός* υπό Νικολάου Μπουχάριν. –«Η γνώσις της αγγλικής υπό των διδασκάλων... Ουδείς θα προάγηται εις οιανδήποτε ανωτέραν τάξιν, εάν δεν έχη περάση τας Κυβερνητικάς εξετάσεις Ordinary εις την Αγγλικήν γλώσσαν».

Φυλλο Α΄, 42, 25 Μαρτιου 1932

Δεν γίνεται καμιά αναφορά στη μεγάλη εθνική επέτειο. Το κύριο άρθρο ασχολείται με τα αποτελέσματα των προεδρικών εκλογών στη Γερμανία και επαινεί τον γερμανικό λαό που έδωσε σ' όλους τους μεσημβρινούς λαούς και ιδιαίτερα σε μας τους Έλληνες «υπέροχον δίδαγμα σώφρονος πατριωτισμού», εκλέγοντας ως πρόεδρο τον γηραιό στρατάρχη Χίντεμπουρκ με τον φρόνιμο πατριωτισμό και τη ψυχρή λογική, καταψηφίζοντας τον νεαρό ενθουσιώδη Χίτλερ με τη φιλόδοξη δημαγωγία του· και η *Πάφος* διερωτάται: «άραγε τα προσόντα αυτά θα αποδείξη και ο ελληνικός λαός κατά τας προσεχείς εκλογάς; Ο γερμανικός του έδειξεν τον δρόμον. Άραγε θα ακολουθήσει το υπέροχο παράδειγμά του; Ας ελπίσωμεν».

Άρθρα με τίτλο: –«Ο γεωργικός πληθυσμός υποφέρει -Η κατάστασις πρέπει να μελετηθή σοβαρώς». –«Τα εν Πάφω αρχαία μνημεία» (Από την έκθεσιν του Εφόρου των αρχαιοτήτων κ. Jeffery του έτους 1931): «Νέα Πάφος. Τα ευ κατεσκευασμένα ιερά της Αφροδίτης παρά τις Σαράντα Κολώνες, ο ρωμαϊκός ναός παρά το σπίτι του Ζινιέρη εις την Φάβρικαν, ο μέγας καθεδρικός ναός παρά την στήλην του Αποστόλου Παύλου, τα ανάκτορα του Σεργίου Παύλου παρά την Χρυσοπολίτισσαν παραμένουν ανεξερεύνητα. Είναι λυπηρόν διότι καμμία αρχαιολογική εταιρεία... δεν έκαμεν ανασκαφάς εις την Ν. Πάφον, η οποία επί αιώνας υπήρξεν η πρωτεύουσα της Κύπρου. Ας ελπίσωμε ότι εις το μέλλον κάτι θα γίνη».

Τοπικά ζητήματα. «Το καθήκον της Εκκλησίας». Στην κρίσιμη αυτή περίοδο ο πληθυσμός ζητεί προστασία από την Εκκλησία που αποτελεί σπουδαιότατο οικονομικό οργανισμό. Η Εκκλησία εργάζεται στο όνομα Εκείνου που αφιέρωσε τη ζωή του ολόκληρη για την ανακούφιση των πασχόντων και των πτωχών και ασφαλώς δεν εκπληρώνει τον προορισμό της, αν περιορίζει τη δράση της μόνο στην εκτέλεση των ξηρών τύπων της λατρείας... Μόνο αν δείξει ενδιαφέρον και αγάπη προς τον λαό στις κρίσιμες αυτές στιγμές, θα έχει δικαιώματα στο σεβασμό και την εκτίμησή του.

ΦΥΛΛΟ Α΄, 43, 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1932

Νέα της εβδομάδος. *–Η 25 Μαρτίου εν Πάφω*. «Ο εντιμότατος Διοικητής Πάφου εκάλεσε κατά την παραμονήν τον Δήμαρχον και τους Εκκλησιαστικούς Επιτρόπους και τους υπέδειξεν ότι πρέπει να αποφευχθούν σημαιοστολισμοί, παρελάσεις και οιαδήποτε ενέργεια δυναμένη να διαταράξη την έννομον τάξιν. Πράγματι η ημέρα διήλθε άνευ ουδενός επεισοδίου. Ουδεμία παράβασις των νόμων ή των κανονισμών εγένετο. Δεν ετελέσθη ούτε δοξολογία ούτε ο Ελληνικός Σύλλογος η «Ευσέβεια» εώρτασε την ετησίαν πανηγυρικήν εορτήν του».

Κυβερνητικά ανακοινωθέντα. *Γραφείον Παιδείας - Κύπρος - 16 Μαρτίου 1932. Εγκύκλιος* «Προς πάντας τους διδασκάλους και διδασκαλίσσας: Ενετάλην να σας πληροφορήσω ότι η Κυβέρνησις δεν θα ανεχθή την εισχώρησιν της πολιτικής εις τα δημοτικά σχολεία της Κύπρου υπό οιονδήποτε πρόσχημα ή μορφήν... Ιδιαιτέρως α΄) εάν άδηται εν τοις σχολείοις ή υπό την οδηγίαν ή τη συναινέσει των διδασκάλων ο εθνικός ύμνος οιουδήποτε ξένου έθνους, με το οποίον στασιαστικά στοιχεία εν τω πληθυσμώ ηγωνίσθησαν να ενωθώσι, β΄) εάν επιδεικνύωνται εν τοις σχολείοις προσωπογραφίαι ή παραστάσεις προσώπων εν εξουσία είτε τώρα είτε πρότερον τοιούτων χωρών. Θα θεωρηθή τούτο ως κακή διαγωγή εκ μέρους των διδασκάλων και θα καταστήση τούτους υποκειμένους εις πειθαρχικήν κατ' αυτών ενέργειαν συμφώνως προς τα άρθρα 24 και 25 του περί Δημοτικής Παιδείας Νόμου του 1929. Ι. Ρ. Κάλλεν, Διευθυντής Παιδείας».

ΦΥΛΛΟ Α΄, 45, 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1932

Κύριο άρθρο *«Το Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον – Δύο ετών πεπραγμένα»*. Παρουσιάζεται η εκπαιδευτική εργασία του Συμβουλίου: «α΄) Η εισαγωγή

της δημοτικής γλώσσης εις τα σχολεία, β΄) Αναγνωστικά βιβλία, γ΄) Διδακτικά, δ΄) Σχολικαί βιβλιοθήκαι, στ΄) Κανονισμοί των σχολείων, ζ΄) Πρόγραμμα... –Εισηγήσεις προς την κυβέρνησιν: α΄) Υποβολή σχεδίου Κανονισμών καθοριζόντων τα καθήκοντα και δικαιώματα των διδασκάλων. β΄) Σχέδιον προς ίδρυσιν εκπαιδευτικού περιοδικού, γ΄) Σχέδιον προς ίδρυσιν και λειτουργίαν 16 γεωργικών σχολείων εν Κύπρω, δ΄) Αύξησις του αριθμού των Ελλήνων Επιθεωρητών και του διορισμού επαρχιακών επιθεωρητών, ε΄) Την παροχήν δωρεάν φαρμάκων εις τους διδασκάλους, στ΄) Την βαθμιαίαν απομάκρυνσιν των άνευ προσόντων ιερέων–διδασκάλων, ζ΄) Τον διορισμόν επιθεωρητριών, η΄) Την παιδαγωγικήν μετεκπαίδευσιν των διδασκάλων, θ΄) Την υποχρεωτικήν ίδρυσιν σχολικών κήπων εις όλα τα αγροτικά σχολεία, ι΄) Τον διορισμόν αρχιτέκτονος διά τα σχολικά κτίρια, ια΄) Την αύξησιν του αριθμού των παρδεναγωγείων, ιβ΄) Την επίσπευσιν της εισαγωγής της υποχρεωτικής εκπαιδεύσεως». Στο τέλος δηλώνεται ότι: «Σκοπός του άρθρου είναι απλώς και μόνον να δείξη ότι το Συμβούλιον κατά την λήξασαν διετίαν έπραξε το καθήκον του».

Φυλλο Α΄, 47, 29 Απριλιου 1932

Άρθρο *«Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον –Όλαι αι λεπτομέρειαι»*. «Το Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον συνήλθε υπό την προεδρίαν του κ. Henry προσωρινού Διευθυντού της Παιδείας». Αναφέρεται στις εγκυκλίους του Γραφείου Παιδείας σχετικά με τον εθνικό ύμνο και την επίδειξη προσωπογραφιών ή παραστάσεων προσώπων ξένου έθνους με το οποίο στασιαστικά στοιχεία του πληθυσμού αγωνίστηκαν να ενωθούν,[1] και ότι το Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον έχει υποβάλει διά του Αρχιμανδρίτου Φιλοθέου το ακόλουθο ψήφισμα: «α΄) Ότι η ρηθείσα εγκύκλιος εγένετο καθ' υπέρβασιν εξουσίας, β΄) Διαμαρτύρεται διότι η εγκύκλιος επεμβαίνει εις τον τρόπον της εθνικής μορφώσεως των ελληνοπαίδων της Νήσου, ο τρόπος της εκπαιδεύσεως και μορφώσεως των οποίων αφέθη διά του νόμου εξ ολοκλήρου εις το Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον» και ότι ο κ. Henry είπε ότι θα τα διαβιβάσει στην κυβέρνηση και ο Εκπαιδευτικός Σύμβουλος κ. Χρυσαφίνης παρατήρησε ότι η εγκύκλιος είναι ασαφής, δεν ξεκαθαρίζει «ποίων προσώπων τας εικόνας εννοεί να αποκλείση. Δι' αυτής άραγε αποκλείεται και η εικών του κ. Βενιζέλου του μεγάλου φίλου της Αγγλίας; ...». Σε όλα αυτά ο Henry

1. Βλ. Φύλλο Α΄, 43, 1 Απριλίου 1932, σ. 47.

αντιπαραβάλλει επιστολή του Γραφείου Παιδείας προς διαφόρους διδασκάλους, όπου υποδεικνύεται ότι η ορθή μέθοδος της διδασκαλίας είναι «όπως εγχαράττητε ειλικρινώς νομιμοφροσύνην προς το Βρεταννικόν Στέμμα και την Βρεταννικήν Αυτοκρατορίαν της οποίας η Κύπρος αποτελεί μέρος... Εν πάση περιπτώσει τα ψηφίσματα θα υποβληθούν εις την Κυβέρνησιν». Το συνέδριο ασχολήθηκε και με το θέμα της δημοτικής γλώσσας και ο κ. Henry ανακοίνωσε ότι στο τελευταίο συνέδριο των επιθεωρητών αποφασίστηκε να εισαχθεί η δημοτική γλώσσα και στην Δ΄ τάξη των δημοτικών σχολείων. Εναντίον της προτάσεως τάχθηκε ο Αρχιμανδρίτης Φιλόθεος που είπε: 'Τάσσομαι εναντίον της προτάσεως, διότι είμαι ανεπιφυλάκτως υπέρ της καθαρευούσης'». Τούτο υποστήριξε και ο Ν. Χρυσαφίνης. Ο Λοΐζος Φιλίππου υποστήριξε τη γνώμη των επιθεωρητών «όπως επεκταθή η διδασκαλία της δημοτικής εις την Δ΄ τάξιν των δημοτικών σχολείων, ως εν Ελλάδι» και σε τούτο συμφώνησε ο Α. Πηλαβάκης που δήλωσε: «Ουδέν δικαιολογημένον παράπονον κατά της δημοτικής δύναται να υπάρξη». Η εισήγηση εξαιτίας της ισοψηφίας των διαφωνούντων απερρίφθη.

Μεγάλη συζήτηση έγινε ακόμα και για την πρόταση του Γραφείου Παιδείας σχετικά με την ίδρυση συμπλεγμάτων σχολείων και την ελάττωση του αριθμού των δασκάλων για λόγους οικονομίας. Ο Ν. Χρυσαφίνης είπε ότι με αυτό το μέτρο η εκπαιδευτική πρόοδος θα ανακοπεί και τόνισε ότι η παιδεία κάμνει «αληθείς οικονομίας εις την Κυβέρνησιν και την χώραν, διότι προλαμβάνει το έγκλημα και υποβοηθεί την εθνικήν οικονομίαν». Ο Λοΐζος Φιλίππου επίσης διατύπωσε αντιρρήσεις για την πρόταση αυτή και υποστήριξε ότι οι αρχές της θα αποβούν σε βάρος της παιδείας του τόπου «η οποία αποτελεί τον σπουδαιότερον συντελεστήν της προόδου και ευημερίας αυτού». Ο ίδιος υποστήριξε επίσης ότι η κατάργηση των παρθεναγωγείων που έχουν κάτω από 20 μαθήτριες θα βλάψει τη γυναικεία μόρφωση που ο τόπος την έχει απόλυτη ανάγκη. Τα παρθεναγωγεία αυτά ιδρύθηκαν τελευταία και οι γονείς έπρεπε να ενθαρρυνθούν να στέλνουν σ' αυτά τα κορίτσιά τους.

Τοπικά ζητήματα. *Τα παρθεναγωγεία.* Για το θέμα τούτο η *Πάφος* επανέρχεται και στη στήλη αυτή. «Πολύ ορθώς το Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον συνέστησε εις την Κυβέρνησιν, όπως μη καταργηθούν τα Παρθεναγωγεία που έχουν κάτω των 20 μαθητριών... αλλά κάμνομεν έκκλησιν και προς τους χωρικούς να στέλλουν τα κορίτσιά των εις τα Παρθεναγωγεία προς μόρφωσιν. Είναι εντροπή εις τον 20ον αιώνα να μένουν αι γυναίκες αγράμματοι και να βλέπη κανείς

μεγάλας κοινότητας να στέλλουν 10-15 κορίτσια εις το σχολείον ενω μπορούσαν να στείλουν τριπλάσιον αριθμόν»· και στο τέλος το άρθρο τονίζει ότι η αδιαφορία αυτή μπορεί να έχει λυπηρές συνέπειες και την ευθύνη γι' αυτό θα έχουν εξ ολοκλήρου οι αμελείς και αδιάφοροι γονείς.

ΦΥΛΛΟ Α΄, 49, 13 ΜΑΪΟΥ 1932

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Δολοφονία του προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας Δουμέρ υπό του Ρώσου ιατρού Κουκουλώφ.* Ο δολοφόνος είπε στην Αστυνομία ότι είναι Ρώσος πατριώτης –«είμαι μεγάλος θαυμαστής του Χίτλερ και του Μουσολίνι, αλλά δεν επήρα χρήματα από αυτούς». Ως νέος πρόεδρος φέρεται ο πρόεδρος της γαλλικής Γερουσίας Lebrun.

ΦΥΛΛΟ Α΄, 50, 20 ΜΑΪΟΥ 1932

Κύριο άρθρο με θέμα την αθλιότητα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που είναι άνευ προηγουμένου στην επαρχία Πάφου, επειδή: «Το χρήμα εξηφανίσθη τελείως, τα μεταλλεία εσταμάτησαν τας εργασίας των, εκατοντάδες χωρικών παραμένουν άνευ εργασίας, πολλοί πεινούν και εις αρκετά χωρία υπάρχουν οικογένειαι που κοιμώνται νήστεις... Η γεωργία εις την οποίαν ο Κυπριακός λαός εστήριξε τόσας ελπίδας απέτυχεν οικτρώς και ήδη το μέλλον προβάλλει ενώπιόν του σκοτεινόν και αξιοθρήνητον». Σ' αυτές τις στιγμές ο χωρικός στρέφει τα βλέμματά του προς την Μητέρα Εκκλησία για προστασία και έχει το δικαίωμα τούτο, γιατί αυτός την πλούτισε με απέραντες εκτάσεις γης, χιλιάδες δένδρα, πολυπληθή μετόχια που η αξία τους υπερβαίνει το εκατομμύριο λιρών. Ο χωρικός αγωνίστηκε για το γόητρό της και θυσίασε χάριν αυτής ό,τι πολύτιμο είχε: την περιουσία του, τη ζωή του, το αίμα του. Σε παλαιότερους χρόνους η Εκκλησία ερχόταν σαν μητέρα στοργική και στις στιγμές της δυστυχίας του «τον εσκέπαζεν υπό τας πτέρυγάς της όπως η όρνις τους νεοσσούς της και του έδιδεν ολίγον θάρρος και εγκαρτέρησιν εις τας ταλαιπωρίας του». Το 1809 όταν οι ακρίδες κατάστρεψαν τα σπαρτά, η γεωργία είχε αποτύχει και οι Έλληνες της Κύπρου καλούνταν να πληρώσουν φόρους στην Πύλη, ο Μητροπολίτης Πάφου, ο εθνομάρτυρας Χρύσανθος πούλησε ένα μέρος από τα ιερά σκεύη των μοναστηριών, τον μύλο των Αγίων Αναργύρων και άλλα κτήματα της Μητρόπολης, για να πληρώσει τους φόρους του λαού και να τον ανακουφίσει από τη στενοχωρία του. Τώρα αντί να

δραστηριοποιηθεί η Εκκλησία για την ανακούφιση των ανέργων, των πεινώντων και πασχόντων στέλνει αγωγές στους οφειλέτες της και ζητά την πώληση της περιουσίας τους για εξόφληση των χρεών τους, πράγμα που θα επηρεάσει και τους άλλους δανειστές τους να κάμουν το ίδιο. Και το άρθρο καταλήγει ότι η Εκκλησία μπορεί να δανειστεί από τις Τράπεζες για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, ενώ τούτο είναι εντελώς αδύνατο για τους δυστυχισμένους χωρικούς. Η Εκκλησία έχει καθήκον να αλλάξει τακτική ακολουθώντας τη φωτεινή κατεύθυνση του θείου Ιδρυτή της που απέβλεπε στην εγκατάσταση «της Βασιλείας του Θεού επί της γης».

Από την δολοφονίαν του Γάλλου Προέδρου (ειδήσεις εκ του τελευταίου εξωτερικού ταχυδρομείου): Δηλώσεις του δολοφόνου –Ο δολοφόνος εις την Αστυνομίαν είπε: 'Είμαι φασιστής και εθνικοδημοκρατικός. Ήθελα να φονεύσω τον Πρόεδρον προς εκδίκησιν της Γαλλίας, η οποία έπεσε εις χείρας των Μπολσεβίκων. Είμαι αρχηγός του κόμματος των Ρώσων φασιστών. Επυροβόλησα, διότι η Γαλλία βοηθεί τους Μπολσεβίκους. Η κυβέρνησίς της είναι μπολσεβικική. Επί πλέον όλη η Ευρώπη είναι εχθρά της πατρίδος μου. Η Αμερική επίσης. Δίδουν χρήματα εις τους Κομμουνιστάς, διά να καταστρέψουν την χώραν μου'».

Νέα της εβδομάδος. Άρθρον περί Κύπρου –«Το νέον Σύνταγμα». Στην *Ετξύπτιαν Γκαζέτ* της 25ης Μαΐου δημοσιεύεται ότι το προσεχές φθινόπωρο θα δοθεί νέον σύνταγμα στην Κύπρο. Ο αρθρογράφος συμπεραίνει ότι με το νέο σύνταγμα η Αγγλική κυβέρνηση θα εκδέσει τα σχέδιά της για τη βαθμιαία εξέλιξη της μικρής αποικίας, για το καθεστώς της αυτοδιοίκησης μέσα στο πλαίσιο της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. –*Διά την Κυπριακήν Έκθεσιν*. Στις 2 Ιουνίου 1932 στη Λευκωσία θα ανοίξει «Κυπριακή έκθεσις τεχνών και επαγγελμάτων». Τονίζεται ότι τα κεντήματα πλούτισαν τα Λεύκαρα και ότι στην επαρχία μας κατασκευάζονται έργα υφαντικής ιδίως στα χωριά Φοίτη, Δρύμου, Δρυνιά, Λάσα και Κρίτου Μαρόττου. Το συμφέρον της επαρχίας μας επιβάλλει να ενδαρρυνθεί η λαϊκή τέχνη και να δημιουργηθεί αγοραστικό ρεύμα των ωραιοτάτων προϊόντων της παφιακής υφαντικής που είναι παρόμοια, αν όχι και ανώτερα, παρομοίων ειδών άλλων τμημάτων του ελληνισμού. Τονίζεται επίσης και η ηθική σημασία της βελτίωσης της τέχνης με την άμιλλα που δημιουργεί η έκθεση και το άρθρο καταλήγει: «Βελτίωσις της τέχνης σημαίνει ανύψωσιν εις το επίπεδον του πολιτισμού».

Εξωτερικαί Ειδήσεις. «Την παρελθούσαν Δευτέραν εξερράγη στασιαστικόν

κίνημα εις τας Αθήνας... Η Κυβέρνησις Βενιζέλου παρητήθη και εσχηματίσθη νέα Κυβέρνησις υπό τον στρατηγόν Κονδύλην. Η τιμή της δραχμής εξέπεσεν εις 1500 την λίραν». –«Εις την Ιαπωνίαν εδολοφονήθη ο Πρωθυπουργός υπό ομίλου αξιωματικών του στρατού και του στόλου, οίτινες αποδοκιμάζουν την πολιτικήν της Κυβερνήσεως».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 51, 27 ΜΑΪΟΥ 1932

Κύριο άρθρο με τίτλο «*Ο Ρωσοϊαπωνικός πόλεμος*».– Άρθρο του Άγγλου στρατιωτικού Kenworthy με το οποίο υποστηρίζεται ότι το ιαπωνικό σχέδιο του πολέμου έχει ετοιμαστεί προ πολλού και στην πρώτη φάση του πολέμου θα καταλάβουν όλους τους σιδηροδρόμους της Μαντζουρίας... και θα φθάσουν βορείως του Βλαδιβοστόκ που θα πολιορκήσουν και από ξηράς και από θαλάσσης... Η Ρωσία θα χρησιμοποιήσει το μέγα όπλο της προπαγάνδας και θα καλέσει ολόκληρη την Ασία σ' ένα αγώνα εναντίον του Ιμπεριαλισμού... Τα στρατηγικά στοιχεία δείχνουν ότι ο απειλούμενος πόλεμος δεν θα περιοριζόταν, αλλά πιθανότατα θα οδηγούσε στον αγώνα έθνους με έθνος και θα επέφερε καταστροφή τόσο μεγάλη, αν όχι χειρότερη από την καταστροφή του τελευταίου πολέμου. Ο καιρός για πρόληψη είναι τώρα, πριν να πέσουν οι πρώτοι νέοι πυροβολισμοί για μια ιμπεριαλιστική περιπέτεια.

Εξωτερικαί Ειδήσεις *Η παραίτησις της Ελληνικής κυβερνήσεως*. Ο κ. Βενιζέλος υπέβαλε την παραίτησή του το περασμένο Σάββατο. Η παραίτηση της Ελληνικής κυβέρνησης οφείλεται στις οικονομικές δυσκολίες που προήλθαν από την οικονομική κρίση και που εξαιτίας τους η Ελλάδα αναγκάστηκε να αναστείλει τις πληρωμές των εξωτερικών της χρεών. Ο Βενιζέλος υπέδειξε σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού. Σύμφωνα με ραδιοφώνημα του σταθμού Κωνσταντινουπόλεως σχηματίστηκε κυβέρνηση συνασπισμού τεσσάρων δημοκρατικών κομμάτων: Φιλελευθέρων, Δημοκρατικής Ένωσης, Εθνικού Δημοκρατικού Κόμματος και Προοδευτικών. Από το θέμα *Ελληνικόν Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον* δημοσιεύονται «*Εισηγητικαί εκθέσεις*» για τα διάφορα βιβλία που υποβλήθηκαν στην κρίση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου. Δημοσιεύεται ανέκδοτο ποίημα του Δ. Λιπέρτη τιτλοφορημένο «*Πόνος της ψυχής*».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 52, 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

Εξωτερικαί Ειδήσεις. *Ειδήσεις από την Ελλάδα* (*Αεροπορικώς-Αθήναι 30*

Μαΐου). «Η σχηματισθείσα νέα Ελληνική κυβέρνησις με πρωθυπουργόν τον κ. Αλέξ. Παπαναστασίου θα εμφανισθή ενώπιον της Βουλής τη συγκαταθέσει και του Αρχηγού του πλειονοψηφούντος κόμματος κ. Ελευθερίου Βενιζέλου κατά την προσεχή Παρασκευήν... Ο αντιπολιτευόμενος τύπος υβρίζει την νέαν Κυβέρνησιν... ο κ. Παπαναστασίου υπήρξεν ασυνεπής προς εαυτόν, διότι άλλοτε έκαμεν δηλώσεις αι οποίαι δεν δικαιολογούν την σημερινήν του ενέργειαν».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 53, 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

[Αποτυχία της γεωργίας]. Από το φύλλο αυτό η εφημερίδα ασχολείται ιδιαίτερα με το θέμα της αποτυχίας της γεωργίας[2] που επιδείνωσε την κατάσταση του αγροτικού πληθυσμού και δημιούργησε «απαραδειγμάτιστον δυστυχίαν» σε χώρα που ζει κυρίως από τα γεωργικά της προϊόντα. Το εμπορικό ισοζύγιο επηρεάστηκε εξαιτίας της εισαγωγής μεγάλης ποσότητας αλεύρων, οι άδηλοι πόροι μας και ιδιαίτερα η αποστολή εμβασμάτων από Κυπρίους του εξωτερικού σταμάτησαν εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, τα μεταλλεία αναγκάστηκαν να διακόψουν τις εργασίες και μεγάλο μέρος του πληθυσμού έμεινε χωρίς εργασία. Η εφημερίδα επαινεί την κυβέρνηση για τα μέτρα που πήρε για να ανακουφίσει τον πάσχοντα πληθυσμό. Τα μέτρα αυτά ήταν η μείωση των δαπανών του προϋπολογισμού της κατά 73.000 λίρες με πρόγραμμα περισσότερων οικονομιών και να δώσει δάνειο σπόρο και ποσότητες αχύρου στα χωριά όπου απέτυχε η γεωργική παραγωγή. Τα μέτρα αυτά οφείλονται στη σύνεση του Αποικιακού Γραμματέα Χένικερ Χήτον που προσωρινά διακυβέρνησε τη νήσο.

ΦΥΛΛΟ Β΄, 54, 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

Κύριο άρθρο. Άρθρον της Μιλλιέτ, ημερομηνίας 30 Μαΐου 1932. Του δημοσιογράφου Μαχμούτ, Βουλευτού Σηρτ. «Ο Βουλευτής Μαχμούτ όστις συνώδευσε τον Ισμέτ Πασά κατά την επίσκεψιν του εις Ιταλίαν και διήλθε διά της Ελλάδος εδημοσίευσε το κάτωθι ενδιαφέρον άρθρον: *«Τι γίνεται και τι θα γίνη εις την Ελλάδα»* –«Είναι φανερό λάθος ότι δεν επωφελούνται της πείρας και επιρροής του κ. Βενιζέλου. Δεν υπάρχει πιθανότης προς παρακώλυσιν των φιλικών Ελληνοτουρκικών σχέσεων...». Στο άρθρο αναφέρεται ότι και οι δύο, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (Αλέξ. Ζαΐμης) και ο Βενιζέλος, τόνισαν στον Ισμέτ πασά ότι οποι-

2. Βλ. φ. Β΄, 58, 15 Ιουλίου 1932, φ. Β΄, 60, 29 Ιουλίου 1932, φ. Β΄, 80 και Β΄, 81, 23 Δεκ. 1932.

οσδήποτε σχηματίσει κυβέρνηση οι ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν θα επηρεασθούν. «Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία περί τούτου, διότι η Τουρκική φιλία εν Ελλάδι δεν αποτελεί πολιτικήν ενός κόμματος ή ωρισμένων μόνον προσώπων, αλλά αποτελεί ιδέαν, ήτις επικρατεί εις όλα τα κόμματα και εις όλην την χώραν... Είναι αναγκαίον διά κάθε χώραν, όπως ισχυρά Κυβέρνησις ευρίσκεται εν τη εξουσία, αλλά η ανάγκη αυτή είναι σπουδαιοτέρα από κάθε άλλην φοράν κατά τας δυσκόλους αυτάς ημέρας τας οποίας διέρχεται ο κόσμος».

Η *Πάφος* από το φύλλο αυτό εγκαινιάζει τη νέα στήλη: **Νέα από την Ελλάδα**. (Του εν Αθήναις τακτικού ανταποκριτού μας – Αθήναι 7 Ιουνίου). Σε εισαγωγικό σημείωμα αναφέρεται: «Η *Πάφος* που τόσον καλά και θαρρετά αγωνίζεται διά τα τοπικά συμφέροντα θέλησε να συμπληρώση τας ειδήσεις της δημοσιεύουσα τακτικάς ανταποκρίσεις από την Ελλάδα, τας οποίας με πολλήν μου ευχαρίστησιν θα αποστέλλω ακολουθώντας δύο αρχάς: α΄) Την αμερόληπτον έκθεσιν των γεγονότων. β΄) Την παροχήν ποικίλων ειδήσεων σχετιζομένων με την οικονομικήν, πολιτικήν και... εγκληματικήν κίνησιν της χώρας». Μετά από το εισαγωγικό σημείωμα δημοσιεύονται οι ειδήσεις: *Οικονομικά -Ο Τύπος και ο κ. Βενιζέλος-Η πτώσις του κ. Παπαναστασίου. Αι δηλώσεις του εις την Βουλήν. –Η ομιλία του κ. Βενιζέλου. Η αγόρευσις του κ. Βενιζέλου. –Προγραμματικαί δηλώσεις της κυβερνήσεως Βενιζέλου.*

Εξωτερικαί ειδήσεις – Από την Ελλάδα. *Αψιμαχία Τσαλδάρη-Βενιζέλου.* «Ο κ. Τσαλδάρης ... γράφει ότι ο κ. Βενιζέλος πρέπει να εγκαταλείψη την Ελλάδα. –Η ησυχία και η γαλήνη του ελληνικού λαού κινδυνεύουν από τον νυν πρωθυπουργόν, ο οποίος είναι άνθρωπος των ανωμαλιών και των επαναστάσεων, όπως και ο ίδιος έχει ομολογήσει». «–Απαντών ο κ. Βενιζέλος εις τον κ. Τσαλδάρην λέγει ότι δέχεται την πρόκλησιν και θα καλέση τον λαόν να προτιμήση μεταξύ της γαλήνης και της ησυχίας που του εξασφάλισεν αυτός και εκείνης που του υπόσχεται ότι θα του εξασφαλίση το Λαϊκόν Κόμμα ερχόμενον εις την εξουσίαν με τας γνωστάς καθεστωτικάς του αντιλήψεις». «Εγώ ήμουνα επαναστάτης μέχρι του 1912 κατά της Τουρκικής κυριαρχίας εν Κρήτη. Απ' εκεί και πέρα υπήρξα αντεπαναστάτης και ηγωνίσθην διά την προάσπισιν του πολιτεύματος'»

Φυλλο Β΄, 55, 25 Ιουνιου 1932

Εξωτερικαί ειδήσεις - Από την Ελλάδα (του ανταποκριτού μας). *Αναβολή των*

εκλογών. «Παρ' όλας τας διαβεβαιώσεις του κ. Αντιπροέδρου της Κυβερνήσεως ότι αι εκλογαί θα γίνουν την 14ην Αυγούστου φαίνεται ότι αύται θα διεξαχθούν αρχάς Σεπτεμβρίου. Πάντως ουχί πέραν της 25ης Σεπτεμβρίου. –Ο κ. Καφαντάρης ήρχισε την προεκλογικήν του περιοδείαν από το Μεσολόγγιον. Εις το Αγρίνιον επέκρινεν την Κυβέρνησιν βιαίως και ισχυρίσθη ότι ο λαός πρέπει να καταψηφίση τα δύο παλαιά κόμματα (των Φιλελευθέρων και των Λαϊκών) και να δώση την αρχήν εις το Προοδευτικόν που παρέχει τα εχέγγυα της οικονομικής ανορθώσεως. –Ο Κονδύλης μετωνόμασε το κόμμα του εις Εθνικοριζοσπαστικόν. –Η *Δημοκρατία* της παρελθούσης Κυριακής εδημοσίευσε ενυπόγραφον άρθρον του κ. Παπαναστασίου «Κάτω τας χείρας» διά του οποίου συνιστά εις τον στρατόν να αντιτάξη υπερήφανον «όχι» εις προτροπάς ανωτέρων αξιωματικών, οι οποίοι κινούνται προς σύμπηξιν στρατιωτικού συνδέσμου διά την κατάληψιν της αρχής».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 56, 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

Εξωτερικαί Ειδήσεις - Από την Ελλάδα (αεροπορικώς). *–Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος*. «... Εν πάση περιπτώσει ο κ. Παπαναστασίου εις άρθρον του οποίου οφείλεται η σχετική αποκάλυψις απέδειξεν ότι είναι πολιτικός μεγάλης διανοήσεως, διότι αν μεν είναι αληθείς αι αποκαλύψεις του απεσόβησε την στρατιωτικήν δικτατορίαν, αν δε πάλιν ήτο μπλόφα επέτυχε το μεγαλύτερον κτύπημα εναντίον της Κυβερνήσεως και ειδικώς εναντίον του κόμματος των Φιλελευθέρων, το οποίον εφαίνετο ότι οργάνωσε το στρατιωτικόν κίνημα. Εν πάση περιπτώσει από όλην αυτήν την κίνησιν διεπιστώθη και ένα άλλο γεγονός ευχάριστον και δυσάρεστον:... ότι ο στρατός δεν θέλει να αναμιγνύεται εις τα πολιτικά και αφ' ετέρου ότι εκλονίσθη η πειθαρχία εφ' όσον οι κατώτεροι δεν εννοούν να υπακούουν εις τους ανωτέρους των».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 58, 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

Κύριο άρθρο με τίτλο: «*Ανάγκη πρακτικής εκπαιδεύσεως*». Η εφημερίδα εισηγούμενη και άλλα μέτρα μόνιμης ενίσχυσης της γεωργίας, ασχολείται με τη λειτουργία κλασικών γυμνασίων σ' όλες σχεδόν τις πόλεις της Κύπρου, με αποτέλεσμα οι απόφοιτοί τους να ακολουθήσουν πανεπιστημιακές σπουδές ή να παραμείνουν άνεργοι που είναι και τα δύο επιζήμια, γιατί πολλοί επιστήμονες είναι χωρίς δουλειά. Η λύση είναι η εγκατάλειψη του κλασικισμού και η επίδοση σε πρακτικές σπουδές. «Η

Κύπρος είναι νήσος κατ' εξοχήν γεωργική και όμως στερείται γεωργικών σχολών. Δεν έχει γεωπόνους εκτός των υπαλλήλων του γεωργικού τμήματος. Δεν έχει τεχνίτες άξιους του ονόματός τους». Και το άρθρο καταλήγει ότι είναι καιρός να δοθεί πρακτική κατεύθυνση στη μόρφωση των νέων της πατρίδας μας, που είναι η μόνη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις του κυπριακού λαού.

Φυλλο Β΄, 60, 29 Ιουλιου 1932

Νέα της εβδομάδος. Τις απόψεις της *Πάφου* σχετικά με την εκπαίδευση[3] ενίσχυσε και η εισήγηση *Προς ενθάρρυνσιν της γεωργίας* που ο Λοΐζος Φιλίππου έκαμε στη συνεδρία του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου και που δημοσιεύεται εδώ. Ο Λοΐζος Φιλίππου παρατηρεί με λύπη ότι τα παιδιά μας τελειώνουν το δημοτικό σχολείο χωρίς να τρέφουν καμιά αγάπη για τη γεωργία που αποτελεί την κυριότατη πηγή πλούτου για τη νήσο μας. Ονειρεύονται άλλα να γίνουν επιστήμονες, δάσκαλοι, κυβερνητικοί υπάλληλοι, άλλα να ζήσουν στο εξωτερικό και όλα σχεδόν μιλούν με περιφρόνηση για το πατρικό τους επάγγελμα, τη γεωργία. Είναι ανάγκη στα δημοτικά σχολεία τα παιδιά να μαθαίνουν να αγαπούν τη γεωργία, να δείχνουν ενδιαφέρον γι' αυτή και όταν βγαίνουν από το σχολείο να θεωρούν τιμή τους να επιδίδονται στο γεωργικό επάγγελμα. «Προς τούτο συνιστώ, τονίζει, να εκδοθεί εγκύκλιος, πού νά προτρέπει τους δασκάλους σε κάθε ευκαιρία που τους δίδεται να εξυμνούν τα αγαθά της γεωργίας, να εμπνέουν στους μαθητές τους αγάπη προς αυτή και όπως και εκτός του σχολείου συντελούν στην καλυτέρευση των γεωργικών συνθηκών των κοινοτήτων στις οποίες ζουν. Προτείνω, όπως το εκπαιδευτικό τμήμα απονέμει κάθε χρόνο αργυρό μετάλλιο σε εκείνον από τους δασκάλους που θα κάμει την καλύτερη εργασία σ' αυτή την κατεύθυνση. Αν επρόκειτο να πραγματοποιηθή η εισήγησή μου, θα πρότεινα το μετάλλιο νά φέρει την εικόνα του Τριπτόλεμου». Ο πρόεδρος της συνεδρίας Cullen συμφώνησε απόλυτα με τον Λοΐζον Φιλίππου και είπε: «Θέλω τα παιδιά ν' αποφεύγουν την αστυφιλίαν και να επιδίδωνται εις το πατρικόν των επάγγελμα... και ότι υπεδείχθη στους δασκάλους να διαβάζουν το γεωργικόν παράρτημα της εφημερίδας της Κυβερνήσεως εις τα καφενεία των κοινοτήτων».

Εξωτερικαί ειδήσεις – Από την Ελλάδα (Του εν Αθήναις τακτικού ανταποκριτού μας). *–Ο λόγος του κ. Τσαλδάρη*: «Κατά την παρελθούσαν Κυριακήν ωμί-

3. Βλ. φ. Β΄, 58, 15 Ιουλίου 1932.

λησεν εις Θεσσαλονίκην ο κ. Τσαλδάρης ... Κατηγόρησε κυρίως την Κυβέρνησιν διά την οικονομικήν πολιτικήν της... Σχετικώς με το πολιτειακόν είπεν ότι το Λαϊκόν Κόμμα ερχόμενον εις την αρχήν δεν είναι δυνατόν ν' ασχοληθή περί του πολιτεύματος, αλλά περί άλλων προβλημάτων». Οι εκλογές έγιναν στις 25 Σεπτεμβρίου 1932, αλλά κανένα κόμμα δεν είχε συγκεντρώσει αυτοδύναμη πλειοψηφία. Τελικά ορκίστηκε νέα κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Π. Τσαλδάρη του Λαϊκού Κόμματος στις 4 Νοεμβρίου 1932. *–Διορισμός νέου Κυβερνήτη.* Τον κυβερνήτη της Κύπρου Sir Ronald Storrs διαδέχθηκε ο Sir Reginald Staps, γιατί, όπως ανέφερε τηλεγράφημα του Ρέουτερ, «υπό τας παρούσας συνθήκας η διακυβέρνησις της Κύπρου θεωρείται ως ιδιαιτέρας σημασίας». Η *Πάφος* αναφερόμενη στο διορισμό του τον χαρακτηρίζει ότι έχει «μακράν πείραν και καλήν φήμην» και ότι «η νήσος περιμένει πολλά παρ' αυτού και ιδίως ο δεινώς χειμαζόμενος αγροτικός πληθυσμός».

Στην περίοδο αυτή η *Πάφος* εγκαινιάζει νέα στήλη: **Το Λαϊκόν Βήμα της *Πάφου***, όπου δημοσιεύονται και σχολιάζονται επιστολές αναγνωστών της από όλη την Κύπρο γύρω από επίκαιρα θέματα.

ΦΥΛΛΑ Β΄, 80 ΚΑΙ Β΄, 81, 16 ΚΑΙ 23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1932

Στο άρθρο «*Η ανόρθωσις των γεωργών και Ο νέος Κυβερνήτης*», η *Πάφος* εισηγείται ότι «η κυβέρνησις πρέπει να λάβη πρόνοιαν υπέρ του γεωργικού πληθυσμού και να επιδιώξη την οικονομικήν ανόρθωσιν αυτού επί τη βάσει ωρισμένου σχεδίου. Καθ' ημάς η σπουδαιοτάτη της Κύπρου ανάγκη είναι η ίδρυσις Αγροτικής Τραπέζης με κεφάλαια τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου λιρών».

Το τελευταίο φύλλο της 23ης Δεκεμβρίου 1932 (οκτασέλιδο) είναι αφιερωμένο στη μνήμη του Μητροπολίτη Πάφου Ιακώβου «επί τη τρίτη επετείω του θανάτου του». Ολόκληρη η πρώτη σελίδα καλύπτεται από τη φωτογραφία του και τις φωτογραφίες των προπυλαίων και των κερκίδων του Ιακώβειου Γυμναστηρίου που ήταν δωρεά του, όπως αναφέρεται στην επιγραφή: «Ο αείμνηστος Μητροπολίτης Πάφου Ιάκωβος Αντζουλάτος εγεννήθη εν Πάτμω την 2αν Μαρτίου 1872 και απέθανεν εν Κτήματι την 25ην Δεκεμβρίου 1929. Διετέλεσε Μητροπολίτης Πάφου από της 7ης Μαρτίου 1910 διακυβερνήσας συνετώς την Ιεράν Μητρόπολιν. Εδώρισεν εις την πόλιν του Κτήματος «το Ιακώβειον Γυμναστήριον», ίδρυσε το «Ιακώβειον Διαγώνισμα» και ελάμπρυνεν επί εικοσαετίαν την Ιεράν Μητρόπολιν Πάφου».

Ο Μητροπολίτης Πάφου Ιάκωβος (1910-1929)

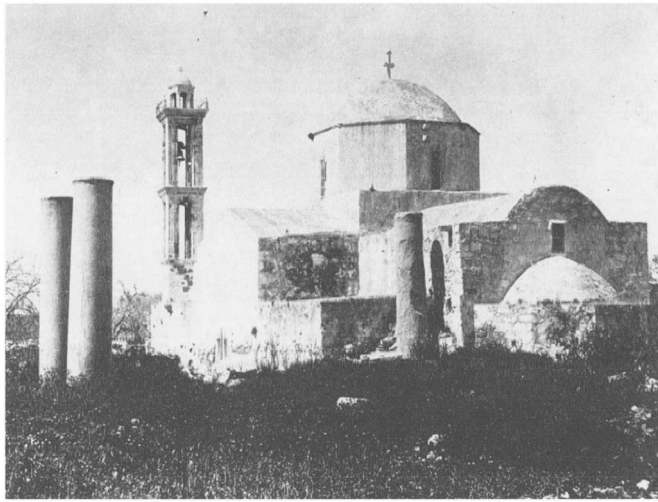

Η εκκλησία της Χρυσοπολίτισσας στην Κάτω Πάφο

Ετος 1933

Φυλλο Β΄, 82, 1 Ιανουαριου 1933

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ίδρυση Αγροτικής Τραπέζης*: Για την ανόρθωση της γεωργίας που η οικτρή αποτυχία της τα τελευταία χρόνια επιδείνωσε την κατάσταση του αγροτικού πληθυσμού: «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ίδρυσις της μεγάλης Γεωργικής Τραπέζης, όπως την εισηγούμεθα παρουσιάζει δυσκολίας, αλλά ισχυριζόμεθα ότι αι δυσκολίαι αυταί δεν είναι ανυπέρβλητοι. Με την καλήν θέλησιν και προ παντός με το πνεύμα της αγάπης προς τον γεωργικόν κόσμον, τον τροφοδότην της νήσου, είναι δυνατόν το μεγάλο αυτό έργον να λάβη σάρκα και οστά και να αποβή πηγή ευτυχίας διά την Κύπρον. Εις τον νέον Κυβερνήτην παρέχεται η ευκαιρία να συνδέση το όνομά του με την ανόρθωσιν του γεωργικού κόσμου, πράγμα το οποίον δεν αμφιβάλλομεν ότι θα πράξη μετά πάσης προθυμίας».

Άρθρο με την ευκαιρία της πρώτης του έτους: «Βασίλειος ο Μέγας, ο Υπέροχος Άνθρωπος και ο Υπέροχος Χαρακτήρ» –«... ο οποίος υπήρξεν ένας διακεκριμένος Ιεράρχης και ένας μεγάλος συγγραφεύς. Αλλά εκείνο που τον τιμά ιδιαιτέρως είναι ότι υπήρξεν ένας υπέροχος άνθρωπος, ένας αδαμάντινος χαρακτήρ. Ο Βασίλειος απέθανε πολύ νέος εις ηλικίαν μόλις σαράντα οκτώ ετών και δεν διετέλεσεν Επίσκοπος παρά μόνον οκτώ έτη και όμως εις το σχετικώς μικρόν αυτό διάστημα εγέμισε τον κόσμον ολόκληρον με την φήμην της αρετής του. Αγαπούσε τους πτωχούς, τους αδυνάτους και τους πάσχοντας. Όλα τα εισοδήματα της πλουσίας Μητροπόλεώς του τα εξώδευε διά την ανακούφισιν της δυστυχίας. Έκτισεν εις την Καισάρειαν το μεγάλον Πτωχοκομείον και Νοσοκομείον, την «Βασιλειάδα», εις την οποίαν χιλιάδες δυστυχείς και άρρωστοι εύρισκον καταφύγιον και θεραπείαν. Αλλά δεν ήτο μόνον μεγάλος ανθρωπιστής ήτο και αδαμάντινος χαρακτήρ ... Ητο ανένδοτος και άκαμπτος ενώπιον των ισχυρών. Διά τας αρχάς και τας πεποιθήσεις του ήτο έτοιμος να θυσιάση τα πάντα και αυτήν την ζωήν του. Πόσον σθένος είχε, πόσην δύναμιν χαρακτήρος φαίνεται από το επεισόδιον με τον αυτοκρατορικόν επίτροπον Μόδεστον. Ούτος εστάλη υπό του Ουάλεντος, διά να πείση ή εξαναγκάση τον Βασίλειον να αλλάξη τας πεποιθήσεις του και να υποστηρίξη τον Αρειανισμόν. Ο Μόδεστος αφού

εξήντλησε όλα τα ειρηνικά επιχειρήματα εδοκίμασε κατόπιν να απειλήση τον Ιεράρχην: 'Διατί μόνος συ τολμάς να αντισταθής εις τον πανίσχυρον Αυτοκράτορα; Δεν φοβείσαι την δύναμίν του'; 'Διατί να τον φοβηθώ;' απήντησεν ο Βασίλειος, 'τι μπορεί να μου κάμη'; 'Δήμευσις, εξορία, μαρτύρια, θάνατος', απήντησεν ο Μόδεστος. 'Αν ξεύρης τίποτε άλλο, είπε ο Βασίλειος, πες μου το, αυτά δεν τα φοβούμαι'. Ο Μόδεστος έμεινε κατάπληκτος από την παρρησίαν του Ιεράρχου. 'Ουδείς επίσκοπος', είπε, 'μου ωμίλησε με τόσον θάρρος...'. Όταν ήλθε ύστερα από ολίγον ο Αυτοκράτωρ εις την Καισάρειαν, εθαύμασε το ψυχικόν σθένος και μεγαλείον του Βασιλείου και τον αφήκεν εις τον θρόνον του... Τώρα επέρασαν 1555 χρόνια από της εποχής του θανάτου του μεγάλου ιεράρχου. Μέσα εις την διαδρομήν των αιώνων ανεφάνησαν και άλλοι σοφοί σαν τον Βασίλειον, συγγραφείς επίσης ίσοι και ανώτεροί του, αλλά άνθρωποι με τα αισθήματα, την ειλικρίνειαν και τον χαρακτήρα του ασφαλώς ολίγοι. Γι' αυτό αξίζει να τιμάται εις αιώνα τον άπαντα η μνήμη του υπερόχου Διδασκάλου».

Από τον Έξω Κόσμον. «Από τα βάθη της Σαλαμίνος». Από παιδιά μας άρεσκε να ακούμε το μεγάλο κατόρθωμα του Θεμιστοκλή που με λίγα καραβάκια νίκησε τον μεγάλο στόλο του Ξέρξη και έσωσε από καταστροφή τον αρχαίο κόσμο από τον βάρβαρο κατακτητή. Η Περσία κατά το 480 π.Χ. ήταν μία μεγάλη στρατιωτική και ναυτική δύναμη σαν τη σημερινή Αγγλία και «...επέπεσε κατά της αδύνατης Ελλάδος με εκατομμύρια στρατού και με 400 πλοία. Γνωρίζετε το αποτέλεσμα της περίφημης αυτής ναυμαχίας που είναι η πρώτη και η μεγαλύτερη που αναφέρει η Ιστορία και η οποία έθαψε εις τα κυανά ελληνικά νερά το Ασιατικόν πνεύμα που με την καταστροφήν των Αθηνών θα έθαπτε την όλην ιστορίαν της Ευρωπαϊκής σκέψεως και πολιτισμού; Λοιπόν από τα βάθη εκείνα ανασύρονται τώρα τα καράβια και μία ιστορία ξυπνά και χύνει φως εις ένα από τα σημαντικώτερα γεγονότα του κόσμου. Μία εταιρεία από Ιταλούς που κατώρθωσε να ανασύρη μιαν ενετικήν γαλέραν κοντά εις την Ρόδον και την Λέμβον του Καλιγούλα από την Λίμνην Νεμή ανασύρει και τα καράβια που πριν δυόμισυ χιλιάδες χρόνια έθαψαν μαζί τους τα όνειρα της μεγάλης Περσίας».

Νέα της εβδομάδος. –*Καταδίκη κομμουνιστού.* Η υπόθεση κυκλοφορίας προκηρύξεων που φαίνονται ότι προέρχονται από το κομμουνιστικό κέντρο Λευκωσίας και ότι ο κατηγορούμενος «αντί ως ένας γενναίος να προβή ο ίδιος εις

την κυκλοφορίαν των προκηρύξεων, ως άνανδρος αναθέτει εις άλλους και κάμνει θύματα πρόσωπα αμαθή τα οποία παραπλανεί διά της διδασκαλίας του και τούτο αποτελεί πράξιν χειροτέραν της πρώτης. Ο έντιμος κ. Πρόεδρος του Πταισματοδικείου προτού εκδώση την απόφασιν απευθύνει την συμβουλήν εις τυχόν ομόφρονας του κατηγορουμένου να μεταβούν εις Μόσχαν, διά να διαθηλώσουν τα φρονήματά των, διότι το δικαστήριον δεν θα δεχθή εις το μέλλον κανενός είδους δικαιολογίαν και θα εφαρμόση τον νόμον ο οποίος προβλέπει φυλάκισιν 2 ετών. Μετά από αυτό καταδικάζει τον κατηγορούμενον εις 6 μηνών φυλάκισιν και 10 λίρας πρόστιμον ή 2 ετών φυλάκισιν».

Η συνέντευξις Αρχιεπισκόπου-Κυβερνήτου –Ανακοινωθέν. Ύστερα από πρόσκληση, ο κυβερνήτης δέχθηκε τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου που επωφελήθηκε από την ευκαιρία για να αναφέρει στον κυβερνήτη μερικά ζητήματα που αφορούσαν στη διοίκηση της Εκκλησίας. Ιδιαίτερα αναφέρθηκε στις δυσκολίες που αντιμετωπίζονται στον καταρτισμό Συνόδου για σκοπούς Κανονικούς, εξαιτίας της απουσίας των επισκόπων Κιτίου και Κυρηνείας και ζήτησε για τον λόγο αυτό να επιτραπεί στους επισκόπους να επανέλθουν στην Κύπρο. Ο κυβερνήτης ρώτησε αν η Σύνοδος θα μπορούσε να καταρτιστεί κανονικά από τον αρχιεπίσκοπο και τον επίσκοπο Πάφου και το διορισμό χωρεπισκόπων. Ο Αρχιεπίσκοπος απάντησε ότι αυτό θα μπορούσε να γίνη, αλλά για τις επισκοπές Κιτίου και Κυρηνείας θα ήταν αναγκαία η συγκατάθεση των απόντων Επισκόπων. Ο κυβερνήτης ρώτησε επίσης αν μπορούσαν να προσκληθούν επίσκοποι από γειτονικές ομόδοξες Εκκλησίες για να παρακαθήσουν στη Σύνοδο για εξέταση Κανονικών ζητημάτων, όπως έγινε κατά την αρχιεπισκοπική εκλογή πριν από μερικά χρόνια. Ο Αρχιεπίσκοπος απάντησε ότι τούτο θα ήταν δυνατό, αλλά όχι και εντελώς κανονικό.

Φυλλο Β΄, 83, 6 Ιανουαριου 1933

Κύριο άρθρο που επαναλαμβάνει ότι ένα από τα σπουδαιότερα ζητήματα που πρέπει να απασχολήσουν τον νέο κυβερνήτη Reginald Stubbs, είναι το πρόβλημα του αγροτικού ζητήματος και εισηγείται την εξέταση του θέματος της κατοχής των 11% της όλης καλλιεργήσιμης έκτασης της επαρχίας από τη Μητρόπολη Πάφου, τα μοναστήρια, το Εβκάφ, τους τεκέδες και τους τσιφλικάδες ήτοι από 10 μόνο πρόσωπα και ότι όλοι σχεδόν οι ποταμοί της επαρχίας

είναι ιδιοκτησία των τσιφλικούχων. Μπορεί να νομίσει κάποιος πως βρισκόμαστε στον Μεσαίωνα και ότι συνεχίζονται στην Πάφο οι φεουδαρχικές παραδόσεις. Η εφημερίδα απορρίπτει το επιχείρημα των οικονομολόγων που υποστηρίζουν τη μεγάλη ιδιοκτησία προβάλλοντας «ως κυριώτατον υπέρ αυτής επιχείρημα ότι έχει τα μέσα να προβαίνη εις μονίμους βελτιώσεις, να έχη μηχανήματα, να διαθέτη τεχνικόν προσωπικόν και εν γένει να προβαίνη εις μεγαλυτέραν παραγωγήν διά της χρησιμοποιήσεως επιστημονικών μεθόδων κατά την καλλιέργειαν. Αυτό δυστυχώς δεν συμβαίνει εις την Κύπρον και ειδικώς εις την επαρχίαν μας. Οι μεγάλοι ιδιοκτήται αναμένουν μόνον την εποχήν της πληρωμής του ενοικίου, οι ενοικιασταί ουδόλως ενδιαφέρονται να κάμουν βελτιώσεις σε κτήματα τα οποία δεν τους ανήκουν και οι υπενοικιασταί προσπαθούν να καρπωθούν όσον το δυνατόν περισσότερα, διά να αντιμετωπίσουν τα δυσβάστακτα βάρη με τα οποία είναι επιφορτισμένοι και όχι να καλυτερεύσουν τα ξένα κτήματα». Και το άρθρο καταλήγει: «ότι εις την Κύπρον ουδέν πλεονέκτημα παρουσιάζει η καλλιέργεια των μεγάλων κτημάτων, τουναντίον παρουσιάζει μόνον μειονεκτήματα από οικονομικής και κοινωνικής απόψεως».

Άρθρο με τίτλο. «Το ζήτημα της σηροτροφίας». Η εφημερίδα παραθέτει την εκπληκτική είδηση της *Φωνής της Κύπρου* ότι ένας υπάλληλος του Γεωργικού Τμήματος περιέρχεται τα χωριά και συστήνει στους γεωργούς να εγκαταλείψουν τη σηροτροφία και να ασχοληθούν με άλλες γεωργικές εργασίες, με αποτέλεσμα να αρχίσουν οι χωρικοί να ξεριζώνουν τις συκαμινιές. Κανένας δεν αρνείται, συνεχίζει ο αρθρογράφος, ότι οι τιμές των κουκουλιών δεν είναι ικανοποιητικές, αλλά αυτό συμβαίνει και με τα χαρούπια και με το σιτάρι. Μήπως πρέπει να ξεριζωθούν οι χαρουπιές και να σταματήσει η σιτοκαλλιέργεια; και προσθέτει ότι κανένας δεν μπορεί να μας βεβαιώσει ότι χάθηκε κάθε ελπίδα αύξησης των τιμών και ότι το τεχνητό μετάξι θα εκτοπίσει το φυσικό που αποτελεί επικίνδυνο ανταγωνιστή του ενώ υπάρχουν πληροφορίες ότι πολλά εργοστάσια τεχνητού μεταξιού έκλεισαν. Επίσης δίνεται η πληροφορία ότι το τελευταίο γεωργικό παράρτημα της *Εφημερίδας της Κυβερνήσεως* γράφει: «Έχομεν σταθεράν ελπίδα ότι δεν θα περάση πολύς καιρός και θ' αυξηθή η τιμή της μετάξης και οι παραγωγοί θα πληρώνονται καλύτερα για τα κουκούλια των. Εν τω μεταξύ οι παραγωγοί δεν πρέπει να εγκαταλείψουν την επιτόπιον και οικιακήν αυτήν βιομηχανίαν η οποία εδημιουργήθη από αρχαιοτάτων χρόνων με πολλήν φροντίδα και προσοχήν». Όσο για το ξερίζωμα των συκαμινιών γίνεται η σύσταση ότι οι

συκαμινιές δεν επηρεάζονται από την ανομβρία και μπορούν να δώσουν στον παραγωγό ένα εισόδημα, όταν τα άλλα προϊόντα αποτυγχάνουν, γι' αυτό ο καλλιεργητής πρέπει να σκεφθεί προτού να ξεριζώσει δένδρα που χρειάζεται χρόνια πολλά για ν' αναθρέψει και που παρέχουν εξαίρετη πράσινη τροφή για τα ζώα, όπως και για τους μεταξοσκώληκες. Επίσης το Γεωργικό Τμήμα υπόσχεται ότι η κυβέρνηση της Κύπρου βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με την κεντρική κυβέρνηση για την ατελή εισαγωγή του μεταξιού στην Αγγλία, οπότε το μεταξουργείο θα προσφέρει μεγαλύτερη τιμή για τα κουκούλια. Αν τούτο τελεσφορήσει, θα δώσει νέα ζωή στη σηροτροφία που συνδέεται με ζωτικότατα συμφέροντα της επαρχίας μας, αφού είναι η πρώτη σηροτροφική επαρχία της νήσου και παράγει πάνω από το 1/3 της όλης παραγωγής.

Από τον έξω κόσμον. *–Η Ευρωπαϊκή ειρήνη κινδυνεύει.* «Μυστικαί στρατιωτικαί παρασκευαί γίνονται υπό του Μουσολίνι καθ' όλην την γραμμήν των Ιταλικογιουκοσλαβικών συνόρων, αι οποίαι περιγράφονται ως προφυλακτικά μέτρα, ενώ το αίσθημα μεταξύ των δύο χωρών είναι πολύ τεταμένον... Η σπουδαιότης της καταστάσεως φαίνεται εκ της σπουδής σημαινόντων Άγγλων διά μανιφέστου διαθηλούντων ότι η στρατιωτική δικτατορία της Γιουγκοσλαβίας αποτελεί διασάλευσιν της Ευρωπαϊκής Ειρήνης». *–Τα μεταπολεμικά δύματα.* «... Υπολογίζονται 438 οι εκατομμυριούχοι της Αμερικής οι οποίοι έχασαν την περιουσίαν των. Μένουν όμως αρκετοί εκ των οποίων ο σπουδαιότερος είναι ο νυν πρεσβευτής εις την Αγγλίαν κ. Mellon κάτοχος του μυθώδους ποσού των λιρών 1.600.000. Επίσης ο Ford, ο Morgan, ο Rockefeller, οι Άστορς και Vanderbilt ο οποίος τελευταίως επεσκέφθη τον Ίνσουλ εις Αθήνας και συνδιελέχθη σχετικώς με τον Τσαλδάρην και Βενιζέλον». *–Η γυναίκα εις την Τουρκίαν.* «Μετά την πτώσιν του Σουλτάνου και την εγκαθίδρυσιν της δικτατορίας του Κεμάλ η γυναίκα ήρχισε να εξυψώνεται σημαντικώς. Κορίτσια τα οποία έζων εις τα χαρέμια διδάσκονται τώρα, διά να καταλάβουν θέσεις εις το εμπορικόν ναυτικόν. Τώρα μελετάται νόμος ο οποίος θα εισαχθή κατά Ιανουάριον, διά του οποίου η γυναίκα θα δύναται να εξυπηρετή εις τας μεγάλας πρεσβείας του κόσμου ως του Λονδίνου, Ουάσιγκτον, Στοκχόλμης κ.λ.π. Θα προτιμηθούν κατ' αρχάς διά τας θέσεις ταύτας όσαι έχουσιν συγγενείς υπηρετούντας την Τουρκίαν εις το εξωτερικόν». *–Διά το ψωμί.* «Εις το Βερολίνον εγένετο επίδεσις υπό ωργανωμένων και ωπλισμένων νέων εναντίον των προθηκών καταστημάτων με εδώδιμα... Οι κομμουνισταί σκέπτονται να κάμουν μίαν μεγάλην πορεί-

αν πείνης εις τα πλούσια διαμερίσματα του Βερολίνου και η αστυνομία ευρίσκεται εις μεγάλην ανησυχίαν». *–Εις το Tibet.* «Μέρος των φημισμένων μοναχών του μοναστηρίου Αγίου Βερνάρδου αναχωρεί με σκύλους, διά να ιδρύση ένα νέον μοναστήρι εις το Tibet επί των Ιμαλαΐων προς παροχήν βοηθείας εις τους περιπλανωμένους και παράσχη μίαν νέαν υπηρεσίαν εις την ανθρωπότητα». *–Εναντίον των ασφυξιογόνων.* «Αν και εγένοντο διεθνείς συμβάσεις διά την κατάργησιν του χημικού πολέμου εις τα οποίας μόνον η Ρωσία δεν προσεχώρησε, εν τούτοις εις το Λονδίνον υπάρχουν σύλλογοι οι οποίοι διδάσκουν εις τον κόσμον την προφύλαξιν από τα ασφυξιογόνα αέρια. Καθημερινώς συχνάζουν πάσης ηλικίας κόσμος, διά να λάβη γνώσιν της αμύνης εναντίον του αοράτου εχθρού».

Νέα από την Ελλάδα. *–Η αισιοδοξία του κ. Τσαλδάρη.* «Ο Πρωθυπουργός κ. Τσαλδάρης διά δηλώσεων προς τον τύπον εκφράζει την αισιοδοξίαν του περί του μέλλοντος της Ελλάδος και την ελπίδα ότι συντόμως θα παρέλθη η οικονομική κρίσις». *–Παράπονα κατά της Κυβερνήσεως.* «Η αντιπολίτευσις κατηγορεί την κυβέρνησιν ότι αι παρουσιαζόμεναι υπ' αυτής οικονομίαι είναι μόνον εικονικαί και ότι αντιθέτως η Κυβέρνησις προβαίνει εις δαπάνας. Εζήτησεν από την Κυβέρνησιν, όπως παρουσιάση πίνακας των μεταβολών, απολύσεων και καταργήσεων υπηρεσιών».

Τοπικά ζητήματα. *Η Πέγεια πεινά.* «Το μεγαλύτερον χωρίον της επαρχίας μας η Πέγεια ευρίσκεται εις ελεεινήν και αξιοδάκρυτον κατάστασιν. Η άνευ προηγουμένου αποτυχία της γεωργίας και η έλλειψις κάθε εργασίας έφερον τους κατοίκους εις πολύ στενάχωρον κατάστασιν... Κάμνομεν θερμήν έκκλησιν προς την Κυβέρνησιν, όπως δώση χείρα βοηθείας εις την σκληρώς δοκιμαζομένην κοινότητα της Πέγειας και όπως διαθέση γενναίον ποσόν διά την συμπλήρωσιν του δρόμου Πέγειας-Κάθηκα, ώστε να δοθή ένα κομμάτι ψωμί εις τόσας οικογενείας που υποφέρουν».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 94, 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο *Το ζήτημα της Παιδείας.* Με αφορμή την οριστική πρόθεση της Κυβέρνησης να δημοσιεύσει «το νέον περί Παιδείας Νομοσχέδιον, διά του οποίου θα μεταβάλλωνται τα εκπαιδευτικά συμβούλια εις απλά συμβουλευτικά σώματα και η όλη διαχείρισις της Παιδείας θα περιέλθη εις χείρας της

Κυβερνήσεως. Ο ισχυρισμός αυτής ότι προβαίνει εις το μέτρον τούτο, διότι αυτή η αρχή επικρατεί και εις άλλα κράτη ελέγχεται ευθύς αμέσως ως μη ισχυρός. Εις τα άλλα κράτη είναι γνωστόν ότι τα της Παιδείας διοικούν Υπουργοί προερχόμενοι εκ του λαού και την εκπαιδευτικήν πολιτικήν του κράτους κανονίζει το εκάστοτε πλειοψηφούν κόμμα, το οποίον αντλεί εκ του λαού τας εξουσίας του. Νομίζομεν ότι εις κανένα δεν διαφεύγει ότι ο σκοπός του Νομοσχεδίου είναι η αφαίρεσις και των τελευταίων εκπαιδευτικών προνομίων τα οποία η νήσος μας έχει και όχι περί εφαρμογής οιασδήποτε αρχής. Θα παρακαλέσωμεν την Κυβέρνησιν, όπως αποβλέψη εις το ζήτημα της Παιδείας με ευρύτητα αντιλήψεως και με πνεύμα φιλελευθερωσύνης. Οι ιδαγενείς της Κύπρου έχουν την δικαίαν αξίωσιν από την Κυβέρνησιν να τους χειραφετήση και να τους προαγάγη εις τον δρόμον της προόδου και του πολιτισμού... και αισθάνεται μεγάλην πικρίαν την στιγμήν κατά την οποίαν θεωρείται ανίκανος, όπως διαχειρίζεται οιονδήποτε υπεύθυνον αξίωμα».

Η συνεδρία του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου (όλαι αι λεπτομέρειαι). *–Το ζήτημα των φιλοδωρημάτων των ιερέων διδασκάλων.* Για το θέμα αυτό αναφέρεται ότι ο Κυβερνήτης ζήτησε νομική συμβουλή αν μπορούσε με βάση «τον ισχύοντα περί Παιδείας νόμον» να δώσει φιλοδώρημα στους ιερείς–δασκάλους που αποχώρησαν από την υπηρεσίαν, αλλά «δυστυχώς η νομική συμβουλή η οποία του εδόθη είναι ότι ουδεμία διάταξις του νόμου παρέχει εις τον Κυβερνήτην το δικαίωμα να χορηγήση φιλοδώρημα ή επιχορήγησιν». Επίσης ότι ούτε από το εκπαιδευτικό ταμείο είναι δυνατό να δοθεί φιλοδώρημα ή επιχορήγηση, διότι «η γνώμη του νομικού Συμβουλίου της Κυβερνήσεως είναι ότι το ταμείον αυτό δέον να χρησιμοποιείται μόνον διά σχολικούς σκοπούς». *–Το ζήτημα της συγγραφής βιβλίων.* Ο διευθυντής της Παιδείας Cullen κάμνει αναφορά στο θέμα της προκήρυξης διαγωνισμού συγγραφής βιβλίων και στους σχετικούς όρους. *–Το ζήτημα των υποχρεωτικών βιβλίων.* Για το θέμα αυτό ο Λοΐζος Φιλίππου αναφέρει: «Κατά το λήξαν σχολικόν έτος το Εκπαιδευτικόν έλαβε την απόφασιν, όπως ωρισμένα μόνον βιβλία εισάγωνται υποχρεωτικώς εις τα σχολεία». Τα λοιπά βοηθητικά μαθήματα να διδάσκωνται προφορικά και μεθοδικά ώστε οι μαθητές να μαθαίνουν το μάθημά τους στην αίθουσα της παράδοσης. Όμως η απόφαση αυτή δεν τηρήθηκε και στα σχολεία είχαν εισαχθεί πολλά μη υποχρεωτικά βιβλία και πολλοί γονείς αναγκάστηκαν να πληρώσουν σεβαστά ποσά, ενώ το Συμβούλιο ήθελε από πέρσι να δίνονται δωρεάν τα υποχρεωτικά

βιβλία, πράγμα που ήταν ευεργετικότατο στο έτος τούτο της κρίσης. Στο τέλος αποφασίζεται να υπάρχουν υποχρεωτικά βιβλία για τα μαθήματα ανάγνωσης, γραμματικής, μαθηματικών, γεωγραφίας, ιστορίας και των θρησκευτικών εκτός της κατήχησης· γι' αυτήν και τα φυσικά να γίνεται προφορική διδασκαλία... *–Διορισμός Σχολικών Επιτροπειών-Λευκωσίας-Λεμεσού-Βαρωσίων-Λάρνακος -Πάφου-Κυρηνείας. –Νέον περί Παιδείας Νομοσχέδιον.* Ο διευθυντής της Παιδείας Cullen ανακοινώνει ότι η κυβέρνηση ετοίμασε νέο εκπαιδευτικό νομοσχέδιο που σκοπεύει να το δημοσιεύσει, για να δοθεί η ευκαιρία στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο, στις σχολικές επιτροπείες και σ' άλλα αρμόδια πρόσωπα να εκθέσουν τις απόψεις τους... Η κυβέρνηση σκοπεύει να διαχειρίζεται το κράτος την εκπαίδευση στην Κύπρο, όπως όλα τα ευρωπαϊκά κράτη. Τα εκπαιδευτικά συμβούλια κάθε θρησκευτικής κοινότητας θα διατηρηθούν ως συμβουλευτικά σώματα και θα συμβουλεύουν την κυβέρνηση σε όλα τα εκπαιδευτικά ζητήματα... Το νομοσχέδιο θα δημοσιευθεί και μπορούν να γίνονται εισηγήσεις για ένα μήνα. Τα μέλη ζητούν να έχουν συνέντευξη με τον Κυβερνήτη και να υποβάλουν τις απόψεις τους. Ο κ. Cullen απάντησε ότι παρ' όλο που θα σας δοθούν εξηγήσεις όταν θα έχετε συνέντευξη με τον κυβερνήτη σάς δηλώ: α') Ότι η κυβέρνηση ζητεί να εφαρμόσει την ισχύουσα και στα άλλα μέρη αρχή να διαχειρίζεται η κυβέρνηση την εκπαίδευση και β') Ουδεμία διάταξη υπάρχει για τα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης. Το νομοσχέδιο περιορίζεται μόνο στη Δημοτική Παιδεία.

Από τον Έξω κόσμον. *–Επικίνδυνος κατάστασις*: «Εάν εξετάσωμεν την πολιτικήν κατάστασιν των διαφόρων χωρών... θα φανή ότι η αύριον εγκυμονεί κινδύνους. Η Γαλλία... ένεκα της αυξανομένης φήμης συμμαχίας Ιταλίας και Γερμανίας κατέστη πολύ επιφυλακτική, πράγμα το οποίον την εμβάλλει εις μεγάλην ανησυχίαν. Η κατάληψις υπό των Ναζί μέρους πολύ επικαίρου εις τα Γαλλο-Γερμανικά σύνορα ήγειρε δημοσίαν κατακραυγήν... επί πλέον η επάνοδος των Αψβούργων εις τον θρόνον της Αυστρίας και η ένωσις της χώρας ταύτης μετά της Γερμανίας. Τοιουτοτρόπως γίνεται μία εχθρική άλυσις γύρω από την Γαλλίαν». *Γιουγκοσλαβία.* «Καθημερινώς αναφαίνονται δείγματα του νέου πολέμου μεταξύ Ιταλίας και Γιουγκοσλαβίας. Κατά την άνοιξιν θα αρχίση ο πόλεμος, αναγγέλλει ο στρατιωτικός ακόλουθος εις τα Τίρανα, την πρωτεύουσαν της Αλβανίας... Η αρχή θα γίνη από την Αλβανίαν, όπου η Γιουγκοσλαβία διοργανώνει συνωμοσίας ... Μόνον ένας σπινθήρ χρειάζεται, διά να αρχίση ο

πόλεμος εις την Βαλκανικήν». *Ιταλία.* «Από διπλωματικούς κύκλους ακούεται συχνά ότι η ειρήνη της Ευρώπης ουδέποτε ευρίσκετο εις τόσον κρίσιμον σημείον όπως σήμερον». Η κατασκευή πολεμοφοδίων γίνεται με μεγάλη σπουδή και τεράστιες ποσότητες απ' αυτά συσσωρεύονται στα ιταλικά σύνορα. Η Γαλλία κατηγορεί την Ιταλία και τη Γερμανία και η Ιταλία τη Γαλλία ότι δημιουργεί ανησυχίες. *Πολωνία.* Πεντακόσιοι Ναζί ετοιμάζονται να καταλάβουν τον διάδρομο του Ντάντζικ και οι Πολωνοί ενισχύουν τις θέσεις τους προβλέποντας κατάληψη του διαδρόμου. *Γερμανία.* Στο Βερολίνο παντού κυματίζουν σημαίες και παρελαύνουν στρατεύματα. Υπάρχει σήμερα στη Γερμανία πιο μεγάλη επιθυμία πολέμου παρά τα πρώτα χρόνια του Ευρωπαϊκού πολέμου. Γερμανικά αεροπλάνα πετούν πάνω από την απαγορευμένη ζώνη του Ντάντζικ και η Πολωνία διαμαρτύρεται. *Αυστρία.* Όλοι πιστεύουν ότι η Βιέννη θα είναι η αιτία του νέου πολέμου. Δύο αντίθετοι αντίπαλοι, η Γαλλία και ο Ιταλογερμανικός κύκλος, προσπαθούν να προσεταιριστούν την Αυστρία που αποτελεί το στρατηγικό κλειδί και των δύο μερίδων. Οι φασίστες της Αυστρίας προσπαθούν να επιβληθούν και αυτό σημαίνει επαναφορά των Αψβούργων στον θρόνο και ένωση της Αυστρίας με τη Γερμανία. Αυτή είναι η κατάσταση της περασμένης εβδομάδας που φαίνεται ότι συνεχώς χειροτερεύει παρά τις μεγάλες προσπάθειες των ειρηνιστών. *–Τι εστοίχισε μια απαγωγή.* Ο πλουσιότατος τραπεζίτης Πέτσερ αναγκάστηκε ν' ακολουθήσει τρεις γκάγκστερς την ώρα που έβγαινε από το γκαράζ του, μπροστά στα μάτια της γυναίκας του που αναγκάστηκε να πληρώσει 12.000 λίρες, για να τον σώσει. *–Οι Άγγλοι ειρηνισταί.* Η ένωση των σπουδαστών της Οξφόρδης απέρριψε με ψήφους 750 έναντι 138 την εξάλειψη της φράσης «υπό οιασδήποτε συνθήκας ουδέποτε θα δεχθούμεν να πολεμήσουμεν διά τον Βασιλέα ή την χώραν». Είναι γνωστές οι προσπάθειες του Μακτόναλντ για την ειρήνη ο οποίος στη διάσκεψη της Γενεύης για τον αφοπλισμό δήλωσε απερίφραστα στους Γάλλους: «Είτε η Γαλλία θα ελαττώση τους εξοπλισμούς είτε η Γερμανία θα εξοπλισθή εκ νέου». *–Η Αμερική πίνει μπύρα.* Ο Ρούσβελτ έστειλε κατεπείγουσα αγγελία στο Κογκρέσσο, για να επικυρώσει τη χρήση της μπύρας, από την οποία υπολογίζουν να εισπράξουν 25.000.000 λίρες δασμούς. Και αυτοί οι στενοί του φίλοι εξεπλάγησαν για τη γρήγορη απόφασή του που εκτός από τη μπύρα επιτρέπει και οίνους με ελαφρά ποσότητα οινοπνεύματος. *–Οι φυλακές του Τσέστερ (Αγγλία).* Για πρώτη φορά εισάγεται στις φυλακές ειδική ηλεκτρική θέρμανση και έτσι δεν θα παραπονούνται πια οι φυλακισμένοι για

υγρασία. Και η εφημερίδα προσθέτει: «Δεν ευρίσκομεν τον λόγον διατί αι φυλακαί να ευρίσκωνται εις αξιοθρήνητον κατάστασιν ή ποία η ανάγκη να είναι πάντοτε σκοτειναί και υγραί. Ο περιορισμός της ελευθερίας είναι αρκετή τιμωρία διά τον κατάδικον». -*Πρωτοφανής εταιρεία.* «Εις την Αγγλίαν δικάζεται μία υπόθεσις διά μίαν πολυμελή εταιρείαν επιχειρήσεων πυρκαϊάς, η οποία ιδρύθη προ πέντε ετών και εισέπραξε αρκετάς χιλιάδας λίρας από τας ασφαλιστικάς εταιρείας ως αποζημιώσεις διά τα αποτεφρωθέντα καταστήματα και γραφεία. Οι ένοχοι προβαίνουν εις τρομακτικάς αποκαλύψεις των σχεδίων των».

Ανακοινωθέν της Αρχιεπισκοπής. «Εξοχώτατε, Λαμβάνομεν την τιμήν να επικαλεσθώμεν την ευμενή προσοχήν της Υμετέρας Εξοχότητος επί των ακολούθων: Ανεγράφη εν τω εγχωρίω τύπω ότι σχεδιάζεται αποικισμός χιλιάδων πολλών Εβραίων εν Κύπρω. Αποικισμός τοιούτος προφανώς δέλει αποβή ολέθριος διά τον τόπον. Ότι ούτως έχει το πράγμα και ούτως αντιλαμβάνεται αυτού η σεβαστή Αγγλική κυβέρνησις εξάγεται εκ του ότι και άλλοτε εν τω παρελθόντι παρομοία απόπειρα Εβραϊκού αποικισμού εν Κύπρω δεν έτυχε ευμενούς αποδοχής υπό της Κυβερνήσεως... προστατευούσης τα συμφέροντα του Κυπριακού λαού... Είναι γνωστόν ότι η Κύπρος όχι μόνον νέον πληθυσμόν δεν δύναται να διαθρέψη, αλλά ουδέ τον υπάρχοντα γηγενή σχεδόν, ου ένεκα η ανεργία οσημέραι επαυξάνει και συν αυτή η δυστυχία του Κυπριακού λαού. Η δεινή οικονομική κρίσις υφ' ης πάσχει ο τόπος είναι τρανή απόδειξις της ανεπαρκείας αυτού, όπως διαθρέψη πλείονα πληθυσμόν». Στη συνέχεια εκτίθεται και ο λόγος της πτώσης της τιμής των αγροτικών κτημάτων, από την οποία επωφελούμενοι οι Εβραίοι θα γίνουν κύριοι του μεγαλύτερου μέρους των αγροτικών κτημάτων του λαού, οπότε η ακτημοσύνη, η ανεργία και η δυστυχία του θα αυξηθούν στο κατακόρυφο. Αλλά και άλλα μύρια κακά συνεπάγεται ο εποικισμός των Εβραίων από τον ανταγωνισμό που θα δημιουργηθεί με το ιθαγενές στοιχείο, που, επειδή θα μειονεκτεί σε πολλά έναντι του ξένου, θα υποστεί τις οδυνηρές συνέπειες, για τις οποίες και μεγάλες χώρες και ισχυρές που μπορούν με διάφορα μέσα ν'αντεπεξέλθουν δεν μένουν αδιάφορες μπροστά σε τέτοιους κινδύνους, αλλά πήραν και εξακολουθούν να παίρνουν διάφορα μέτρα, για να τους αποκρούσουν. Στο τέλος εκφράζεται η πεποίθηση ότι «η Υμετέρα Εξοχότης εν τη πατρική αυτής υπέρ του Κυπριακού λαού μερίμνη δέλει αποτρέψη τον εκ τοιούτου ξενικού αποικισμού κίνδυνον λαμβάνουσα εγκαίρως τα ενδεδειγμένα προς τούτο μέτρα. Η επί τούτου ευγνωμοσύνη του Κυπριακού λαού

προς την Υμετέραν Εξοχότητα θέλει είναι αιώνια. Εν Χριστώ Ευχέτης/Ο Κύπρου Κύριλλος/ Αρχιεπισκοπή τη 19 Μαρτίου 1933».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 95, 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο *«Το ζήτημα του ψωμιού και της τιμής των γεωργικών προϊόντων»*. Υποστηρίζει ότι η προτίμηση ξένου αλεύρου για την παρασκευή του ψωμιού προξενεί δύο μεγάλα κακά στον τόπο: «α΄) Παραβλάπτει την υγείαν των κατοίκων και β΄) επιφέρει πτώσιν της τιμής του εγχωρίου σίτου εις επίπεδον τοιούτον που να μη ικανοποιήται ο παραγωγός. Είναι γνωστόν ότι όσον λευκότερον είναι το αλεύρι τόσον ολιγωτέρας αξωτούχους και λιπαράς ουσίας περιέχει και τόσον πτωχότερον εις φωσφόρον είναι... Πολλοί ιατροί υποστηρίζουν ότι ένας λόγος που εξαπλούται κατά τα τελευταία έτη η φθίσις εις την νήσον μας είναι η εξάντλησις του οργανισμού συνεπεία κακής θρέψεως οφειλομένης εν πολλοίς εις την χρησιμοποίησιν κατά την διατροφήν αποκλειστικώς άσπρου ψωμιού... Αλλά εκτός αυτού το ζήτημα είναι σπουδαίον και από απόψεως οικονομολογικής. Εάν μείνουν τα ξένα άλευρα ελεύθερα να συναγωνίζωνται τα εντόπια, τότε το σιτάρι των γεωργών μας θα πωλήται εις πολύ χαμηλάς τιμάς. Η Κυβέρνησις κατά το 1931 εμελέτησε το ζήτημα της εισαγωγής αλεύρων εκ του εξωτερικού και εδημοσίευσεν το αποτέλεσμα της ερεύνης της. Δυστυχώς η υγιεινή πλευρά του ζητήματος ηγνοήθη τελείως και ουδέν μέτρον ελήφθη προς αντιμετώπισιν των οικονομικών συνεπειών τας οποίας δημιουργεί διά τον γεωργικόν κόσμον η πτώσις της τιμής του κυριωτέρου προϊόντος του». Ο αρθρογράφος δεν παραγνωρίζει τις δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση για την εξεύρεση μιας λύσης που να μην αδικεί τους καταναλωτές, να μην παρέχει πλεονεκτικά κέρδη στους γεωργούς και να μη ζημιώνει σημαντικά το δημόσιο ταμείο και εισηγείται ότι μια τέτοια λύση είναι δυνατή με τη διατίμηση της τιμής του σίτου και της κριθής και με την υποχρέωση των αρτοποιών να χρησιμοποιούν απαραίτητα ορισμένη ποσότητα επί τοις εκατόν εντοπίου αλεύρου σίτου, κριθής, κ.ο.κ. Και το άρθρο καταλήγει: τα μέτρα αυτά έχουν εφαρμοστεί σέ άλλες χώρες και πρέπει να εφαρμοστούν και από την κυπριακή κυβέρνηση για την διασφάλιση της υγείας του λαού και την προστασία του γεωργικού πληθυσμού που είναι άξιος κάθε βοήθειας και υποστήριξης.

Ο ποιητής Τεύκρος Ανδίας (1903-1968)
Ξυλογραφία Τηλέμαχου Κάνθου (1940)

Σημειώσεις και σχόλια. *Εγκαταστάσεις Εβραίων εις Κύπρον.* «Διάφοραι διαδόσεις κυκλοφορούν ότι Γερμανοεβραίοι Κομμουνισταί εκδιωκόμενοι από την χώραν των πρόκειται να εγκατασταθούν εις την Κύπρον. Η είδησις αυτή γεννά ευλόγως ανησυχίας εις την κοινήν γνώμην, διότι στοιχεία επικίνδυνα εις την χώραν των δεν είναι δυνατόν να είναι στοιχεία τάξεως εις την ιδικήν μας. Αλλά ανεξαρτήτως του σοβαρού αυτού λόγου η Κύπρος δεν επαρκεί προς διατροφήν και συντήρησιν του πληθυσμού της, πώς θα μπορέση να επαρκέση διά τας χιλιάδας του πληθυσμού που πρόκειται να εγκατασταθούν εδώ; Η κυβέρνησις της νήσου δέον να μελετήση σοβαρώς το πρόβλημα τούτο, διότι συνδέεται με την ευημερίαν και την ασφάλειαν της νήσου».

Η δίκη του προλετάριου ποιητού Τεύκρου Ανδία. Κατά την περίοδο αυτή μεγάλη έμφαση και έκταση παίρνει στις σελίδες της *Πάφου* το θέμα αυτό. «Κατά την παρελθούσαν Τρίτην ήρξατο ενώπιον του πλήρους Πταισματοδικείου Πάφου αποτελουμένου εκ των εντίμων Δικαστών Γκρην και Δερβίς η δίκη του ποιητού Τεύκρου Ανδία εκ Κοντέας και νυν εν Κτήματι κατηγορουμένου επί τω ότι κατά τα έτη 1931 και 1932 ήτο μέλος παρανόμου συνδέσμου δηλαδή του «Κομμουνιστικού Κόμματος της Κύπρου» κατά παράβασιν των άρθρων 57 και 61 του Κυπριακού Ποινικού Νόμου... Ο κατηγορούμενος ηρνήθη την ενοχήν του». Στη συνέχεια δημοσιεύεται: Η εισήγηση του γενικού εισαγγελέα Blackall που διαλαμβάνει ότι «... 'εις την παρούσαν υπόθεσιν θα αποδείξω δύο τινά α') Ότι το Κομμουνιστικόν Κόμμα αποτελεί παράνομον σύνδεσμον και πρέπει να παύση να υφίσταται και β') ότι ο κατηγορούμενος υπήρξε μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος... Θα παρουσιάσω τους κανονισμούς του Κυπριακού Κομμουνιστικού Κόμματος εκ των οποίων ο ένας αποβλέπει εις την ίδρυσιν κομμουνιστικής δημοκρατίας εν Κύπρω, ο δεύτερος εις κατάργησιν της Βρεταννικής διακυβερνήσεως εν Κύπρω και εις συνεχή προσπάθειαν προς κατάρριψιν της Αγγλικής διακυβερνήσεως. Θεωρεί ως νόμιμον την γενικήν απεργίαν αν και αυτή εν Αγγλία θεωρείται ως παράνομος. Εν ολίγοις οι σκοποί του Κ.Κ.Κ. (Κομμουνιστικό Κόμμα Κύπρου) είναι παράνομοι'». Για το δεύτερο σημείο ο γενικός εισαγγελέας ανακοινώνει: «'Θα φέρω μαρτυρίαν να αποδείξω ότι είναι ένας των δραστηριωτέρων παραγόντων της Κομμουνιστικής προπαγάνδας εν Κύπρω. Ομιλεί κομμουνιστικώς και ονομάζει τον εαυτόν του κομμουνιστήν. Κατά την 23 Οκτωβρίου 1931 κατά τας ταραχάς παρώτρυνε το Κομμουνιστικόν Κόμμα να κάμη έφοδον εναντίον της Αστυνομίας. Μετά τας ταραχάς ενετοπίσθη εις την Κοντέαν δυνά-

μει του περί Αμύνης διατάγματος, αλλά και εκεί εγένοντο παράπονα εναντίον του και ηναγκάσθημεν να τον απομακρύνωμεν, κατόπιν περιωρίσθη εις τας φυλακάς συμφώνως του διατάγματος Αμύνης και κατόπιν ενετοπίσθη εις Ανδρολίκου. Εκεί εδημιούργει ταραχάς και ηναγκάσθη ο Μουχτάρης και η Χωρική Επιτροπεία να ζητήσουν την απομάκρυνσίν του. Συνελήφθη και πάλιν και προσήχθη εις το Δικαστήριον. Θα ζητήσω δε σήμερον από τας εντιμότητάς σας να τον βάλουν εις το μέρος που του αρμόζει δηλαδή εις την φυλακήν. Μεταξύ των προσώπων με τα οποία ο κατηγορούμενος ήρχετο εις αλληλογραφίαν ήσαν και οι διάσημοι κομμουνισταί Κόνωνας και Κουλουράς. Η αλληλογραφία του με τα πρόσωπα αυτά είναι αυτόχρημα επαναστατική. Επίσης θα προσαχθή η αλληλογραφία του με κάποιον Τιμόθεον από την Μόσχαν εις την οποίαν καυχάται ότι έσπειρε τον σπόρον της επαναστάσεως εις το μέρος εις το οποίον ενετοπίσθη και λέγει ότι ελπίζει εντός ολίγου να φυλακισθή. Εις τας επιστολάς που ο κατηγορούμενος χαρακτηρίζει εαυτόν ως κομμουνιστήν διαμαρτύρεται εις τον Κυβερνήτην, διότι ούτος θέλει να περιορίση τας επαναστατικάς ενεργείας του και εισηγείται ότι ο Κυβερνήτης δεν πρέπει να κάμη τούτο. Γράφει προς αυτόν ότι θα φροντίση να εγείρη το μίσος και την λύσσαν κατά της Κυβερνήσεως. Επίσης χαρακτηρίζει εαυτόν ως μορφωμένον κομμουνιστήν. Η κατηγορία κατά του κατηγορουμένου είναι ότι από του 1931 μέχρι σήμερον αποτελεί μέλος παρανόμου συνδέσμου'. Εις ερώτησιν του προέδρου του Δικαστηρίου τι ηλικίαν έχει ο κατηγορούμενος εδόθη η απάντησις ότι είναι 29 ετών. Στη συνέχεια δημοσιεύεται: «Η αποδεικτική διαδικασία» δεν συμπληρώνεται όμως και δηλώνεται – «Συνέχεια εις το προσεχές».

Κοινωνικά –Η καταδίκη Τεύκρου Ανδία. «Το πλήρες Πταισματοδικείον κατεδίκασε τον κ. Τεύκρον Ανδίαν εις ενός έτους φυλάκισιν και εις λίρας 19.16.0 έξοδα».

Από τον έξω κόσμον. –*Ο Λοχαγός Γκαίριγκ*. Ο νέος δικτάτορας της Γερμανίας που είχε ενθαρρύνει τις υπερβολικές βιαιοπραγίες των Ναζί στη χώρα του και ιδίως εναντίον των Εβραίων αποκαλύπτεται ότι κατά το 1925 κλείστηκε σε άσυλο φρενοβλαβών, όταν κατέφυγε στην Στοκχόλμη, όπου κτύπησε νοσοκόμο του με σιδηρένιο έλασμα. Στο νοσοκομείο νοσηλευόταν για δηλητηρίαση από ναρκωτικά. Όταν ήταν υπουργός των Εσωτερικών εξέδωσε τις περίφημες διαταγές «να φονεύσουν άνευ οίκτου κάθε εχθρόν της χώρας», «ότι ο Μαρξισμός δεν ήτο ανε-

κτός, δεν θα επέτρεπε τας σοσιαλιστικάς οργανώσεις και θα κατεδίωκε τον γυμνισμόν» και «ουδέποτε θα αφήση ελευθέρους Ιουδαίους προδότας ούτε εάν καταφύγουν κοντά του θα τους προσφέρη καταφύγιον και προφύλαξιν». *–Ο Αϊνσταϊν.* Ο μέγας Εβραιογερμανός μαθηματικός που επιστρέφει από την Αμερική, μόλις έμαθε για την έρευνα στο σπίτι του κοντά στο Βερολίνο για ανακάλυψη όπλων και βομβών, δήλωσε ότι δεν θα επιστρέψει πια στη Γερμανία. Ανακαλύφθηκε νέα συνωμοσία εναντίον του Χίτλερ και ο αστυνομικός επόπτης του Μονάχου εξέδωσε ανακοινωθέν σχετικά με τη ζωή του Χίτλερ: «Όταν ακουσθή ο πρώτος πυροβολισμός έστω και αν αποτύχη θα δημιουργηθή χάος εις την Γερμανίαν και θα επακολουθήση η μεγαλυτέρα σφαγή την οποίαν κανένα κράτος του κόσμου να δυνηθή να σταματήση». *–Οι βασιλείς των ναρκωτικών.* Ο Ράσσελ πασάς που διευθύνει το κεντρικό Γραφείο των ναρκωτικών στο Κάιρο επτά χρόνια καταγίνεται για να βρεί την ηγεσία που διευθύνει το εμπόριο των ναρκωτικών στην Ευρώπη. Η μεγαλύτερη ανακάλυψη ήταν μια βαλίτσα κάποιου Έλληνα Βογιατζή που μέσα είχε κατάστιχα και άλλα σπουδαιότατα έγγραφα σχετικά με την όλη οργάνωση. Επίσης έγιναν αποκαλύψεις στον Ράσσελ πασά από κάποιον άλλο Έλληνα, πρώην αρχηγό της σπείρας που αναπαύεται τώρα στην Αθήνα, αφού κέρδισε 250 χιλιάδες λίρες σε πέντε χρόνια. Ο Έλληνας αυτός –Ηλίας Ηλιόπουλος– άρχισε εργασία με τους δυο αδελφούς του στην Κίνα και ύστερα ίδρυσε το γραφείο του στο Παρίσι. *–Η τραπεζική κρίσις.* Στην Αμερική είναι οριστικό το κλείσιμο 4.500 τραπεζών που στάθηκε αδύνατον ν' ανοίξουν ύστερα από το ορισμένο διάστημα του χρεωστασίου. Η γνωστή ηδοποιός Ταλμάζ καταδικάστηκε σε 6.000 λίρες πρόστιμο, γιατί απέσυρε χρήματα από την τράπεζά της, ενώ ο πρόεδρος αυτής της τράπεζας είναι υπό κράτηση για παράνομη φυγάδευση χρήματος από την τράπεζα. Άλλος πρόεδρος αυτοκτόνησε τελευταία για να μπορέσει η τράπεζά του ν' ανοίξη τα γραφεία της από την είσπραξη των 10.000 λιρών που η τράπεζα θα εισέπραττε από μία ασφαλιστική εταιρεία. *–Αφθονία χρήματος.* Ενώ στην Αμερική κλείνουν οι τράπεζες, στην Αγγλία συσσωρεύτηκε τόσο χρήμα, ώστε όλες οι τράπεζες έκοψαν κάθε τόκο και οι καταθέσεις γίνονται μόνο για διαφύλαξη. Υπάρχουν 2.000.000.000 λίρες χωρίς καμιά απόδοση στα αγγλικά θησαυροφυλάκια και η δανειστική κίνηση της ημέρας κατέβηκε από ένα τοις εκατό σε μισό.

Γεωργική στήλη. *Ασθένειαι ζώων εν τη επαρχία μας.* Αναφέρονται διάφορες ασθένειες ζώων και προτρέπονται οι χωρικοί, μόλις αρρωστήσουν τα ζώα τους να

ζητούν την βοήθεια του κτηνοτροφικού σώματος της κυβέρνησης, που επισκέπτεται δωρεάν τα πάσχοντα ζώα.

ΦΥΛΛΟ Β΄, 96, 7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο. «Η δίκη του προλετάριου ποιητού Τεύκρου Ανδία» *–Ο κυπριακός κομμουνισμός υπόδικος. –Αποδεικτική διαδικασία* (συνέχεια εκ του προηγουμένου φύλλου της *Πάφου*). Κατάθεση του Μουσταφά Χουλουσή, παντοπώλη από τη Λευκωσία: «Υπήρξα κομμουνιστής κατά το 1931. Διά πρώτην φοράν με προσήγγισεν ο απελαθείς Βατυλιώτης[1] και με παρώτρυνε να γίνω κομμουνιστής. Κατά τας αρχάς Ιουλίου του 1931 υπέβαλα αίτησιν και κατά τας αρχάς Αυγούστου εγενόμην δεκτός ως μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος. Διά πρώτην φοράν εγνωρίσθην μετά του κατηγορουμένου μετά από την κατάταξίν μου εις το Κομμουνιστικόν Κόμμα. Ο κατηγορούμενος ήτο ρήτωρ και συγγραφεύς. Ήτο πολύ δραστήριον μέλος του Συνδέσμου. Κατά το καταστατικόν οι σκοποί του κόμματος ήσαν α΄) ο αγώνας διά την πολιτικήν ανεξαρτησίαν της Κύπρου από τον ιμπεριαλιστικόν ζυγόν του Ηνωμένου Βασιλείου, β΄) ο αγώνας διά την εγκαθίδρυσιν της εργατοαγροτικής σοβιετικής δημοκρατίας της Κύπρου. Υπήρχε σκοπός όπως ενωθούν όλοι οι εργάται εις κοινόν αγώνα μαζί με τους κομμουνιστάς άλλων χωρών και ειδικώς με τους κομμουνιστάς της Μ. Βρεταννίας. Σκοπός του κόμματος ήτο η παράλυσις της Κυβερνητικής μηχανής. Η Κυβέρνησις δεν θα μπορούσε να κάμη τίποτε, διότι το ίδιον θα συνέβαινε και εις άλλας αποικίας και έτσι δεν θα είχε τον απαιτούμενον καιρόν να πολεμήση εναντίον του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου. Το παν θα εξαρτάτο από την ενεργητικότητα των μελών. Θα υπήρχε κοινόν σύνθημα και κοινή εξέγερσις. Ενθυμούμαι συνεδρίαν η οποία έλαβε χώραν κατά την 23 Οκτωβρίου 1931 εις το Εργατικόν κέντρον. Είδα τον κατηγορούμενον κατά την εσπέραν εκείνην. Την επαύριον ο Βατυλιώτης συνελήφθη. Μετά την σύλληψίν του εγένετο συνεδρίασις της Επιτροπείας παρόντων τινών εκ των μελών. Ο κατηγορούμενος ήτο παρών. Είπε τα εξής περίπου: 'Ο Βατυλιώτης συνελήφθη, δεν πρέπει να μείνωμεν ήσυχοι. Πρέπει να επιτεθώμεν κατά της Κυβερνήσεως'. Υπήρχαν και μερικαί επιγραφαί: 'Απελευθερώσατε τον Αρχηγόν μας'. Ο κατηγορούμενος είπεν:

1. Χαράλαμπος Βατυλιώτης, γενικός γραμματέας του Κ.Κ.Κ. και από τους πρωτεργάτες της ίδρυσής του.

'Οσοι συμφωνείτε, ακολουθήσατέ με'. Εγώ είπον ότι είναι ανοησία, διότι αν βγούμεν έξω θα μας πυροβολήσουν και θα μας σκοτώσουν οι στρατιώται σαν όρνιθες. Ο κατηγορούμενος είπε: 'Εάν οι Τούρκοι δεν λάβουν μέρος, ημείς θα εκτεθούμεν' και εξήλθε με θυμόν. Εγώ έφυγα. Οι άλλοι κομμουνισταί συνεφώνησαν με τας απόψεις του κατηγορουμένου. Εγώ έμεινα μόνος. Ουδείς άλλος Τούρκος ήτο παρών. Από του Αυγούστου μέχρι του Οκτωβρίου, ότε ήμουν μέλος του Κόμματος, αρχηγοί του κομμουνισμού ήσαν οι Βατυλιώτης, Σκελέας[2] και ο Τεύκρος Ανθίας. Οι δύο πρώτοι απηλάθησαν. Όταν ήμουν εις το κόμμα τούτο ήρχετο εις επικοινωνίαν με τα Κομμουνιστικά Κόμματα άλλων χωρών. Από του Αυγούστου μέχρι του Οκτωβρίου του 1931 ελάμβανον χώραν κάθε Κυριακήν συνεδριάσεις του κόμματος καθ' ας ομιλητής ήτο ο κατηγορούμενος. Εγώ μετέφραζα τας ομιλίας Τουρκιστί, διά να λαμβάνουν γνώσιν τα Τουρκικά μέλη. Αι ομιλίαι ήσαν επαναστατικαί εναντίον των κεφαλαιούχων και των ιμπεριαλιστών. Εκτός του Κομμουνιστικού Κόμματος ήμουν και μέλος της Εργατικής Βοηθείας Κύπρου (Ε.Β.Κ.). Ήμουν μέλος από του Αυγούστου του 1931. Το Κ.Κ.Κ. και η Ε.Β.Κ. εφαίνετο ανεξάρτητος, αλλά ουσιαστικώς υπέκειτο εις το Κ.Κ.Κ. Τας ομιλίας του κατηγορουμένου εγώ τας μετέφραζα. Έκαμα και εγώ ομιλίαν υπέρ της Εργατικής Βοηθείας. Εξεδώσαμεν ειδοποιήσεις και εκαλέσαμεν το κοινόν. Ο κατηγορούμενος μου έκαμε σχέδιον ομιλίας. Εγράφη εις το κατάστημά μου η ομιλία και παρουσιάζω τα χειρόγραφα του κατηγορουμένου. Εις το χειρόγραφον υπάρχει η φράσις 'η Εργατική Βοήθεια ιδρύθη υπό του μεγάλου Αρχηγού μας Λένιν'. Εις την ομιλίαν γίνεται λόγος και περί της συνελεύσεως του Βερολίνου. Εις την συνέλευσιν εκείνην εκλήθημεν να αντιπροσωπευθώμεν, αλλά δεν ηδυνήθημεν και εστείλαμεν τηλεγράφημα ευχόμενοι επιτυχίαν. Ο κατηγορούμενος και οι δύο απελαθέντες κομμουνισταί ητοίμασαν το τηλεγράφημα. Το Κ.Κ.Κ. αντιπροσωπεύει ολόκληρον το Κομμουνιστικόν Κόμμα της Κύπρου. Υπάρχουν εις διαφόρους πόλεις της Κύπρου και εις την Πάφον κλάδος. Όλοι διατελούν υπό την εποπτείαν της Κεντρικής Επιτροπείας και όλοι εργάζονται διά τον ίδιον σκοπόν. Από ενός έτους έπαυσα να είμαι ενεργόν μέλος του Κόμματος. Δεν παρέμεινεν αρχή εις την οποίαν να υποβάλω παραίτησιν. Εξηκολούθησα να είμαι φίλος του Κομμουνισμού. Οι σκοποί του Κ.Κ. φαίνονται εις το καταστατικόν το οποίον μετέφρασα εις την Τουρκικήν. Γνωρίζω

2. Κώστας Χριστοδουλίδης, από τα ιδρυτικά μέλη του Κ.Κ.Κ.

τι είναι Κομμουνισμός. Ζητεί την εγκατάστασιν παντού του πολιτεύματος της Σοβιετικής Ρωσίας. Σημαίνει ένωσιν των εργατών και ίδρυσιν Κυβερνήσεως εργατών. Ανέγνωσα Κομμουνιστικά βιβλία, όταν ήμην εις Κωνσταντινούπολιν. Ξεύρω ότι Κομμουνισταί έβαλαν υποψηφιότητα διά το βουλευτικόν αξίωμα επί παραδείγματι ο Γαλατόπουλος εις την Πάφον, ο Δράκος εις του Μόρφου. Ακούω ότι εις την Αγγλίαν, την Γαλλίαν και την Γερμανίαν υπάρχουν κομμουνιστικά κόμματα με βουλευτάς». Μ. Καρεκλάς. Αστυνόμος Πάφου: «Από του Σεπτεμβρίου του 1927 γνωρίζω τον κατηγορούμενον από της εποχής του εντοπισμού του εις Πάφον. Μου έστελλε τακτικά επιστολάς. Γνωρίζω καλώς τον χαρακτήρα του κατηγορουμένου. Από του 1921 μέχρι σήμερον έχομεν κομμουνιστικήν προπαγάνδαν. Παρουσιάζω προκήρυξιν κυκλοφορήσασαν εις την πόλιν και επαρχίαν Πάφου υπό του αρχηγού του Κόμματος Κωνσταντίνου Χρυσάνθου όστις διένειμεν προκήρυξιν δύο ημέρας μετά την επιτυχίαν του Γαλατοπούλου εις τας βουλευτικάς εκλογάς κατά Απρίλιον του 1931 εις την οποίαν ομιλεί περί νίκης των Κομμουνιστών και ήττης των εθνικιστών. Παρουσιάζω προκηρύξεις ημερομηνίας 21 Μαρτίου 1931 υπογεγραμμένας υπό της Επιτροπείας του Κ.Κ.Κ. και υπό του Κ. Σκελέα και αι οποίαι καταλήγουν: 'Κάτω η Ιμπεριαλιστική Διοίκησις. Κάτω η Ένωσις με την Ελλάδα...' Προκηρύξεις Κομμουνιστικαί διενεμήθησαν εις διάφορα μαγαζιά και σπίτια. Προκήρυξις ημερομηνίας 25 Ιανουαρίου 1933 ετοιχοκολλήθη εις Κτήμα. Ετέρα προκήρυξις 27 Ιανουαρίου 1933 ευρέθη τοιχοκολλημένη εις 5 μέρη της πόλεως μη φρουρούμενα υπό της Αστυνομίας. Δεν ηδυνήθην να ανεύρω εις τα έγγραφα της Αστυνομίας προκηρύξεις ενυπογράφους μετά τας ταραχάς παρά μόνον μίαν με την υπογραφήν «Ζέπκιν» τον οποίον δεν ξεύρω. Δεν υπάρχει προκήρυξις με την υπογραφήν του κατηγορουμένου. Κατά την γνώμην μου αι προκηρύξεις προέρχονται από το Κομμουνιστικόν Κόμμα».

Η απολογία του κατηγορουμένου. «Είναι γνωστόν ότι κάθε καλλιτέχνης παίρνει τα θέματά του από την ζωήν. Αυτό προϋποθέτει ότι ο καλλιτέχνης εμβαθύνει εις την ζωήν και γνωρίζει τους νόμους που την διέπουν. Εγώ δεν έκαμα τίποτε περισσότερον. Η πείρα της ζωής με εδίδαξεν ότι η κοινωνία σπρώχνει τους ανθρώπους πολλάκις εις την απελπισίαν. Δεν ανήκω εις την τάξιν των ρωμαντικών συγγραφέων. Είμαι εντελώς ρεαλιστής. Εξυμώθηκα εις την κοινωνίαν και απ' αυτής ήντλησα το έργον μου. Τα σύγχρονα πολιτικά και ιδεολογικά ρεύματα έχουν απηχήσεις εις τον εσωτερικόν μου κόσμον και μου εδημιούργησαν υποχρέωσιν να αγωνισθώ διά τα

δίκαια των πτωχών και αδικουμένων. Ήτανε πολλοί δρόμοι ανοιχτοί μπροστά μου και εδιάλεξα τον δρόμον που ενδιαφέρει την πνευματικήν και οικονομικήν καλυτέρευσιν κάθε ανθρώπου. Αυτό με έκαμε να ενδιαφερθώ από τελείως ανθρωπιστικόν καθήκον. Δηλώνω ότι είμαι ανθρωπιστής ιδεολόγος και τίποτε άλλο. Δεν είμαι διατεθειμένος να κάμω δήλωσιν αν είμαι μέλος του κόμματος ή όχι. Φρονώ δε ότι πρέπει να διαστέλληται η έννοια των κομμουνιστών και του μέλους του Κομμουνιστικού Κόμματος, διότι κομμουνιστών υπάρχουν πολλοί κλάδοι». –Πρόεδρος: «Να αφήσετε το ζήτημα της αγορεύσεως εις τους δικηγόρους σας. Θέλετε να πήτε τίποτε άλλο;» Κατηγορούμενος: Δεν θέλω να πω τίποτε παρά μόνον διαμαρτύρομαι, διότι δεν με αφήνετε να εξετάσω την ψυχολογικήν ατμόσφαιραν μέσα εις την οποίαν ήθελα να ομιλήσω. Δεν θέλω να πω τίποτε αλλά ούτε να καλέσω μάρτυρας». Η απόφασις του Δικαστηρίου:.. Ενώπιον του Δικαστηρίου υπάρχουν δύο ζητήματα προς λύσιν: α΄) Είναι ο κατηγορούμενος κομμουνιστής; β΄) Αποτελεί ο κατηγορούμενος μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος το οποίον αποτελεί παράνομον σύνδεσμον; Το Δικαστήριον ευρίσκει: α΄) Ότι το Κυπριακόν Κομμουνιστικόν Κόμμα υφίστατο άλλοτε ως σώμα και τώρα υφίσταται μη συσσωματωμένον. β΄) Ότι το Κυπριακόν Κομμουνιστικόν Κόμμα αποτελεί παράνομον σύνδεσμον εν τη εννοία του άρθρου 61 και γ΄) Ότι ο κατηγορούμενος υπήρξε μέλος του παρανόμου συνδέσμου και κατά συνέπειαν ένοχος των αποδιδομένων εις αυτόν αδικημάτων. Ερωτάται ο κατηγορούμενος να πη εάν έχη τι, διά να μη καταδικασθή. Απαντά ότι δεν έχει τίποτε να είπη. *Η καταδίκη.* Ο κατηγορούμενος καταδικάζεται εις ενός έτους φυλάκισιν και εις Λίρες 19.16.0 έξοδα δίκης ή τριών μηνών επιπρόσθετον φυλάκισιν. Ο κατηγορούμενος δηλοί έφεσιν και ζητεί απόλυσιν επί εγγυήσει. Το δικαστήριον αρνείται να απολύση τον κατηγορούμενον επί εγγυήσει».

Νέα της εβδομάδος. *–Το νομοσχέδιον περί Παιδείας.* Η ουσιώδης διαφορά του νομοσχεδίου από τους ισχύοντες νόμους περί Παιδείας είναι η αφαίρεση του δικαιώματος από το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο να κάνει κανονισμούς για την εσωτερική λειτουργία των σχολείων, να καθορίζει τα βιβλία, τη διδακτέα ύλη και τα προγράμματα των σχολείων. Η *Πάφος* δηλώνει ότι επανειλημμένα διαμαρτυρήθηκε για τις διατάξεις του νομοσχεδίου τούτου που αποστερεί τους ιδιαγενείς από τα τελευταία εκπαιδευτικά τους προνόμια χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος. *–Διά την εγκατάστασιν Εβραίων εν Κύπρω.* Διακεκριμένον πρόσωπον απέστειλε στην *Πάφον* το ακόλουθο απόσπασμα της εφημερίδας *Morning Post*

από το οποίο φαίνεται ότι η Παλαιστίνη έκανε καταπληκτικές προόδους ύστερα από την εγκατάσταση εκεί Εβραίων. Ο ταγματάρχης Χ.Λ. Νάθαν μέλος του Κοινοβουλίου για το Β.Α. Βένθαναλ Γκριν μιλώντας σε Σιωνιστική συγκέντρωση διαθηλωτών στην αίθουσα Χάκνεϋ τόνισε ότι στην Παλαιστίνη πραγματοποιήθηκε θαυμαστή μεταβολή: Η παλιά οκνηρία στη γεωργία και στη βιομηχανία έχει υποχωρήσει μπροστά σε αξιοσημείωτη δραστηριότητα. Οι πρωτοπόροι στην Παλαιστίνη έχουν αποδείξει ότι το εμπόριο δεν είναι το φυσικό τους επάγγελμα, αλλά ότι η γεωργία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο του κύκλου της καταπληκτικής τους δράσης. Η Χάιφα έχει το καλύτερο μέλλον. Αποτελεί τη μελλοντική πύλη προς την Ανατολή και τον πλούτο της Παλαιστίνης. Στο μέλλον θα αποκτήσει την σπουδαιότητα που είχε στο παρελθόν η Κωνσταντινούπολη. Και η *Πάφος* δηλώνει ότι κανένας δεν παραγνωρίζει την ιουδαϊκή δραστηριότητα και τα άφθονα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους οι Ιουδαίοι για την προαγωγή της γεωργίας και της βιομηχανίας. Εκείνο που φοβάται είναι ότι οι φτωχοί και καθυστερημένοι Κύπριοι χωρικοί δεν θα μπορέσουν να τους ανταγωνισθούν και ότι μέσα σε λίγα χρόνια θα υποδουλώνονταν οικονομικά και θα καταστρέφονταν. Κάθε χώρα έχει καθήκον να προστατεύη τον ιδαγενή πληθυσμό της.

ΦΥΛΛΟ Β΄, 97, 14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο «*Ο Ιησούς προ του Πιλάτου*». Ο αρθρογράφος Ζήνων Σ. Νικολαΐδης, δικηγόρος συνεργάτης της *Πάφου*, αναπτύσσει το θέμα με βάση το Ρωμαϊκό δίκαιο, τον Μωσαϊκό νόμο και τις αναφορές των Ευαγγελιστών Λουκά, Ματθαίου και Ιωάννη και υποστηρίζει ότι: «Είναι αναμφισβήτητον ότι ο Ιησούς κατεδικάσθη συνεπεία της αποφάσεως της Ρωμαϊκής Αρχής και υπ' αυτής εξετελέσθη ως κοινός εγκληματίας ταπεινωτικώς επί του Σταυρού. Εάν κατεδικάζετο ως ετερόδοξος δογματιστής κατά τον Ιουδαϊκόν νόμον, θα ελιθοβολείτο. Η καταδίκη υπεγράφη υπό του Πιλάτου κατόπιν της φοβεράς ηθικής βίας την οποίαν εξήσκησαν επ' αυτού τα πλήθη των Ιουδαίων, ζητούντων τόσον φανατικώς και απειλητικώς τον θάνατον ενός ομοεθνούς των, ως επικινδύνου εις τον Αυτοκράτορα και η υπογραφή εδόθη με ταραγμένην την συνείδησιν. Εάν ετήρει και εδώ τον νόμον ο Πιλάτος δεν θα υπέκυπτε εις τας φωνάς του όχλου. Ρητή διάταξις εις τον Κώδικα (Ν. 12, Κώδ. 9.47) λέγει ότι ουδεμία προσοχή πρέπει να δίδεται εις τοιαύτας φωνάς». Ο Πιλάτος για να δείξει ότι ήταν ανεύθυνος ή από προαίσθηση των μαστιγωμάτων που θα δεχόταν από την Ιστορία ένιψε θεατρικά μπρο-

στά στο πλήθος τα χέρια του. Το έθιμο αυτό δεν ήταν ρωμαϊκό. Αναφέρεται στο «Δευτερονόμιον» και γινόταν από τον κατηγορούμενο για φόνο προς απόδειξη της αθωότητάς του. Ήταν έθιμο καθαρά ιουδαϊκό. Αλλά και ύστερα από το νίψιμο των χεριών του ο ανάξιος αυτός απόγονος του Κάτωνα παραμένει στο δικαστήριο της παγκόσμιας συνείδησης ως συνεργός στον αδικότερο φόνο της Ιστορίας μαζί με τους άρχοντες της Ιουδαίας. Γιατί πραγματικά η λεγόμενη δίκη του Ιησού δεν ήταν παρά μια βιαστική δολοφονία και τα δικαστήρια που τον δίκασαν ήταν, όπως τα χαρακτήρισε ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, «Σχήμα δικαστηρίου μόνον, το δ' αληθές ληστών έφοδος». Και ο αρθρογράφος καταλήγει: «Εν τούτοις γεγονός είναι ότι ο ανυπεράσπιστος και πράος εκείνος διδάσκαλος, ο θανατωθείς εν τω μέσω δύο ληστών υπήρξε ο αληθής καταλυτής της στενής εφαρμογής του Μωσαϊκού νόμου, ο αληθής ερμηνευτής της ιδέας του Θεού και ο αδάμαστος καταπατητής όλων των κοσμικών εξουσιών και ιδίως των Καισάρων».

Από τον έξω κόσμον. *–Η κατάκτησις του Έβερεστ.* Το όρος Έβερεστ 29.000 πόδια ύψος στα Ιμαλάια που ονομάστηκε «Οροφή του Κόσμου» κατακτήθηκε από αεροπλάνα την περασμένη εβδομάδα. Την τολμηρή πτήση επεχείρησαν τρεις Άγγλοι, ένας μαρκήσιος και δύο ταγματάρχες, που ανέβηκαν σε ύψος 35.000 πόδια. Είχαν ειδική συσκευή για να αναπνέουν και τεχνητή θέρμανση με ηλεκτρισμό. Πήραν αρκετές φωτογραφίες και δοκίμασαν να επικοινωνήσουν με άλλη αποστολή που ανέβαινε πεζή, αλλά στάθηκε αδύνατο να βρουν τα ίχνη της. *–Τράπεζα Μόρκαν.* Ιδρύθηκε πριν από 100 χρόνια και επέκτεινε τη δράση της σ' όλα τα μέρη του κόσμου και σε μεγαλύτερη ακτίνα από την τράπεζα Ρότσιλδ. Τελευταία όμως περιέρχεται και αυτή στον έλεγχο επιτροπής γερουσιαστών που ίδρυσε ο Ρούσβελτ. Οι δικηγόροι της τράπεζας φροντίζουν με κάθε τρόπο να αποφύγουν την ανάμειξη της επιτροπής και ο πρόεδρος της Δανίας δήλωσε ότι «ελπίζομεν ο κ. Μόρκαν και οι σύντροφοί του ν' απαντήσουν εις τας ερωτήσεις που θα τους δέση η επιτροπεία προς διαλεύκανσιν των υποθέσεών των». Στο μεταξύ συνεχίζεται ο αριθμός των τραπεζιτών που αυτοκτονούν στην Αμερική.

Φυλλο Β΄, 98, 21 Απριλιου 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο, *Ο Κυπριακός Κομμουνισμός*. Η *Πάφος* με την ευκαιρία της δίκης του ποιητή Τεύκρου Ανδία επανέρχεται στο θέμα αυτό και επισημαίνει ότι από τα πρακτικά της δίκης έγινε φανερό ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα

από το 1920 εργάζεται στην Κύπρο μεθοδικά και συστηματικά. Ίδρυσε εργατική λέσχη στη Λευκωσία, ταμείο εργατικής βοήθειας, είχε κλάδους σ' όλες τις επαρχίες, εξέδιδε εφημερίδες και φυλλάδια και προπαγάνδιζε ιδιαίτερα μεταξύ της νεότητας για προσηλυτισμό. Από το καταστατικό του φαίνεται ποιος είναι ο σκοπός του: α') Ο αγώνας για την κατάλυση του καθεστώτος και β') Ο αγώνας για την εγκαθίδρυση Σοβιετικής δημοκρατίας στην Κύπρο. Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι όταν ο κόσμος υποφέρει οικονομικά, όταν τον βασανίζει η φτώχεια και η δυστυχία γίνεται εύκολα θύμα των δημαγωγών, των λαοπλάνων και των ανατροπέων. Η πρώτη φροντίδα της κυβέρνησης, της Εκκλησίας και της κοινωνίας, αν πραγματικά επιθυμούν να εκτοπίσουν τον κομμουνισμό, είναι να μεριμνήσουν για την ανακούφιση της δυστυχίας και τη βελτίωση των όρων της ζωής των πτωχών αγροτών και εργατών. Και ο αρθρογράφος εισηγείται τα εξής μέτρα: εργατική νομοθεσία σύγχρονη, εισαγωγή του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων, λύση του αγροτικού ζητήματος, απαλλαγή των γεωργών από την τοκογλυφία. Η Εκκλησία αρκέστηκε να αφορίσει τον προλετάριο ποιητή Τεύκρο Ανδία και να συστήσει στα πνευματικά της τέκνα απομάκρυνση από τις ψυχοφθόρες κομμουνιστικές διδασκαλίες. Η αστική κοινωνία ξυλοκόπησε μια φορά τους κομμουνιστές στη Λευκωσία, Λάρνακα και Λεμεσό και νόμισε ότι έκαμε το καθήκον της. Χρειάζεται να διαφωτιστεί η κοινή γνώμη για τους σκοπούς και τις μεθόδους του κομμουνισμού που απειλεί να ανατρέψει με επαναστατικές μεθόδους έναν πολιτισμό που δημιούργησαν οι αιώνες. Η Εκκλησία με το κήρυγμά της, η δημοσιογραφία με την αρθρογραφία της και οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί με τη διαφώτιση της κοινής γνώμης μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες για την καταπολέμηση του κομμουνισμού, που για να ταφεί οριστικά χρειάζεται να βελτιωθούν οι όροι της ζωής του πάσχοντος λαού και να διαφωτιστεί η κοινή γνώμη για τους πραγματικούς σκοπούς και τις επιδιώξεις του.

Εκ Χρυσορρογιατίσσης. Δημοσιεύεται άρθρο με την υπογραφή «Προσκυνητής», όπου αναφέρεται ότι ο πανοσιολογιότατος καθηγούμενος κ. Κύριλλος μίλησε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της Τρίτης της Διακαινησίμου προς τις χιλιάδες ευλαβείς προσκυνητές... Περιέγραψε με ζωηρά χρώματα τη δεινή οικονομική κρίση που μαστίζει τον κόσμο –που είναι μάλλον ηθική κρίση και αποτέλεσμα της αμαρτίας– έλεγξε με σφοδρότητα την τοκογλυφία και την αισχροκέρδεια που εκμεταλλεύεται τους πτωχούς αγρότες στη δυστυχία τους και στο τέλος ευχήθηκε ο Κύριος που νίκησε τον θάνατο να

Εκδρομείς στη Μονή Χρυσορογιατίσσης με τον Ηγούμενο Κύριλλο Γεωργιάδη μετά τη λειτουργία.
Ο Λοΐζος Φιλίππου διακρίνεται όρθιος μεταξύ των διακλαδώσεων του κορμού στο κέντρο της φωτογραφίας.

φωτίσει τους κρατούντες στον κόσμο και να τους οδηγήσει σε σωτήρια βούληση για την απαλλαγή της ανθρωπότητας από την πνευματική, ηθική και υλική δουλεία.

Από τον έξω κόσμον. *–Κλέπτουν και οι πρωθυπουργοί.* Δημοσιεύεται ότι ο πρώην πρωθυπουργός και πέντε φορές υπουργός των Οικονομικών της Γαλλίας, Φρανσουά Μαρσάλ, κατηγορείται για απάτη σε βάρος της εταιρείας «Εμπορική Ένωσις της Ανατολικής Αφρικής». Ο κ. Φρανσουά ως διευθυντής της εν λόγω εταιρείας ψευδώς ανέγραψε στα βιβλία της εταιρείας ανύπαρκτες ζημιές 400.000 λίρες, ποσόν που καρπώθηκε. Την υπεράσπισή του ανέλαβε ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας Μιλλεράν που όταν το 1924 εξαναγκαζόταν να παραιτηθεί, ο Φρανσουά Μαρσάλ ως πρωθυπουργός προσπάθησε να τον υποστηρίξει και για χάρη του αναγκάστηκε να παραιτηθεί. *–Κρίσις και στο χαρτοπαίγνιον.* Χαρακτηριστικό της παγκόσμιας κρίσης είναι και η κρίση που περνά το χαρτοπαίγνιο. Το Μόντε Κάρλο, το περίφημο καζίνο, κλείνει μέσα στην εβδομάδα πρώτη φορά από τον καιρό που ιδρύθηκε το 1862. Τούτο οφείλεται στο ότι δεν υπάρχουν αρκετοί παίκτες και το παιχνίδι του περασμένου χρόνου έχει αποδώσει τόσο λίγο όσο ουδέποτε άλλοτε στην πορεία του καζίνου. Οι διευθυντές ανάγγειλαν ότι το καζίνο θα κλείση 6 μήνες για βελτίωση και καθαρισμό, αλλά γενικά πιστεύεται ότι δεν θ' ανοίξει πια, εκτός αν βελτιωθούν οι οικονομικές συνθήκες. *–426 μίλια την ώραν.* Αυτή την ιλιγγιώδη ταχύτητα δηλ. 7 μίλια το λεπτό ανέπτυξε ο Ιταλός αεροπόρος Φραγκίσκο Άγγελο σε μια προσπάθειά του να καταρρίψει το ρεκόρ ταχύτητας αεροπλάνου που πριν κατείχε η Αγγλία. Το αγγλικό ρεκόρ που πέτυχε το 1931 ο Έτεϊν Φορδ ήταν 407½ την ώρα... Η Ιταλία φαίνεται ότι έδωσε μεγάλη σημασία για την απόκτηση του ρεκόρ αυτού –αυτή ήταν η επιθυμία του Μουσολίνι– χάριν της οποίας άλλοι 5 Ιταλοί αεροπόροι είχαν προηγουμένως δυσιαστεί σε ανάλογες προσπάθειες. Και αυτό προκαλεί κάποιο δαυμασμό προς τον Άγγελο για την περιφρόνηση του δανάτου, επειδή γνώριζε ότι άλλοι πέντε συνάδελφοί του πάνω από την ίδια τοποδεσία που πετούσε βρήκαν οικτρό δάνατο.

ΦΥΛΛΟ Β΄, 99, 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1933

Κύριο άρδρο με δέμα, *Επί της επισκέψεως του Υπουργού των Αποικιών*. «Ο έντιμος επί των Αποικιών Υπουργός σερ Φίλιπ Κόνλιφ Λίστερ» παρέμεινε 48 περίπου ώρες στην Κύπρο και δέχδηκε σε ακρόαση τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου

που του υπέβαλε ορισμένες απόψεις του τόπου σχετιζόμενες με την πολιτική, εκκλησιαστική και εκπαιδευτική κατάσταση της νήσου. Ο υπουργός απάντησε ότι τα μέτρα εναντίον των εξορίστων ιεραρχών και πολιτικών θα παραμείνουν σε εφαρμογή, ότι η Εκκλησία δεν πρέπει να αναμιγνύεται στην πολιτική και ότι το εκπαιδευτικό νομοσχέδιο θα ψηφιστεί, γιατί είναι ωφέλιμο για τον τόπο. Και η εφημερίδα τονίζει ότι η κυβέρνηση εξακολουθεί να βρίσκεται υπό την επήρεια των Οκτωβριανών, επειδή δεν εξηγούνται διαφορετικά οι αυστηρές δηλώσεις του υπουργού προς τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου. Όμως ο κυπριακός λαός δεν πρέπει να απογοητεύεται. Τα διάφορα προβλήματα δεν λύονται εύκολα. Θα απαιτηθούν προσπάθειες, αγώνες και θυσίες για να βγούμεν από τη δύσκολη θέση· και θα βγούμε, αν ακολουθήσουμε σώφρονα, σταθερή και αξιοπρεπή πολιτική, γιατί φρονούμε ότι είναι αδύνατο η κυβέρνηση της Α.Μ. να μη αναθεωρήσει τις αποφάσεις της για την Κύπρο και να μην ικανοποιήσει τις δίκαιες αξιώσεις του κυπριακού λαού που είναι άξιος καλύτερης τύχης.

Από τον έξω κόσμον. *–Ο Φασισμός.* «Εις την Ρώμην συνήλθον τελευταίως όλοι οι αρχηγοί των Φασιστικών κομμάτων όπου έτυχον θερμοτάτης υποδοχής υπό του Μουσολίνι. Η Αυστρία, Γερμανία, Ουγγαρία και Αγγλία φαίνεται ότι ήρχισαν να μιμούνται το παράδειγμα της Ιταλίας και προσπαθούν οι οπαδοί του νέου αυτού θεσμού, ο οποίος ήρχισεν να λαμβάνη διεθνή χαρακτήρα, να διαδώσουν τας φασιστικάς ιδέας όχι μόνον εις τας χώρας των, αλλά και εις άλλας χώρας όπου υπάρχει ελπίς μεταδόσεως, αι δε Αγγλικαί εφημερίδες ήρχισαν να υποδεικνύουν ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα προτού αυξηθή επικινδύνως ο αριθμός των Άγγλων φασιστών». *–Ο Ρούσβελτ.* «Ο νέος πρόεδρος με δικτατορικάς δυνάμεις και με αμέσους ενεργείας εννοεί να φέρη τον κόσμον πίσω εις τον ευθύν δρόμον από τον οποίον παρεξέκλινε επικινδύνως. Μετά από την πρόσκλησιν 11 χωρών διά τα διάφορα παγκόσμια ζητήματα καλεί και άλλα 44 έθνη, διά να συζητήσουν το ζήτημα του αφοπλισμού και να ακούση τας απόψεις των επί της οικονομικής κρίσεως. Είναι βέβαιον ότι έναντι του αφοπλισμού θα προσφέρη κατάργησιν των πολεμικών χρεών και προνόμια επί των εισαγωγικών δασμών». *–Από την δίκην των Άγγλων.* «Είναι γνωστά τα αποτελέσματα και η καταδίκη των Άγγλων μηχανικών υπό δικαστηρίου των Σοβιέτ διά τας τρεις κατηγορίας. Μεταφράζομεν δε μερικάς περικοπάς από την ομιλίαν του δημοσίου κατηγόρου Βισίνσκι: 'Εφθάσαμεν εις το τέλος της υποθέσεως και συντόμως θα έχωμεν τα αποτελέσματα ακριβή και καθαρά. Οι εχθροί μας ελησμόνησαν να

σταματήσουν εν καιρώ, εδοκίμασαν να μας πιέσουν πολύ σκληρά και εχάσαμεν την υπομονήν μας. Ελησμόνησαν ότι έχουν να κάμουν με τα Σοβιέτ. Οι κεφαλαιούχοι δεν αγαπούν τα δικαστήριά μας, διότι είναι δικαστήρια τάξεων. Ο Καρλ Μαρξ λέγει διά τα Αγγλικά δικαστήρια ότι υπάρχει μια δικαιοσύνη διά τους πτωχούς και άλλη διά τους πλουσίους. Ημείς έχομεν την μόνην αληθή δικαιοσύνην εις τον κόσμον. Καμμία δύναμις δεν θα δυνηθή να αναμιχθή ή να επιβάλη τας θελήσεις της εις την Δημοκρατίαν των εργατών, η οποία επιδιώκει την πτώσιν του καπιταλισμού και την εξάπλωσιν της επαναστάσεως του Οκτωβρίου». *–Η Γερμανία διαμαρτύρεται.* «Ο Γερμανός Πρεσβευτής τη προσωπική απαιτήσει του Χίτλερ προέβη εις δριμείας διαμαρτυρίας προς την Αγγλικήν Κυβέρνησιν διά τας δηλώσεις του Τσάμπερλαιν εις την Βουλήν των Κοινοτήτων ότι 'το νέον πνεύμα της Γερμανίας είναι το παλαιόν εθνικιστικόν πνεύμα με την προσθήκην αγριότητος, φυλετικής υπερηφανίας και απομονώσεως. Με την κατάστασιν ταύτην είναι αδύνατον να περιμένη κανείς από την Γερμανίαν καθεστώς δικαιοσύνης'. Η ομιλία αύτη εθεωρήθη ως η πλέον αντιγερμανική εκδήλωσις κατά την τελευταίαν δεκαετίαν. Εν τω μεταξύ συνεχίζεται ο πόλεμος εις όλον τον κόσμον εναντίον του γερμανικού εμπορίου και ήρχισαν να φαίνωνται καταφανή τα σημεία της ζημίας την οποίαν θα υποστούν οι διάφοροι βιομηχανικοί κλάδοι από την προπαγάνδαν αυτήν». *–Οι Χανούμισσες της Ιερουσαλήμ.* «Εγένετο διαδήλωσις εναντίον του Λόρδου Άλλεμπυ ο οποίος μετέβη τελευταίως εις Ιερουσαλήμ, διά να εγκαινιάση το κτίριον της Χριστιανικής Αδελφότητος των Νέων. Μία μακρά διαδήλωσις από σκεπασμένες χανούμισσες διεμαρτυρήθη εναντίον του κατακτητού της Παλαιστίνης και λόγοι εξεφωνήθησαν διά τας προσηλυτιστικάς ενεργείας των νέων. Το ανεξάρτητον Μουσουλμανικόν Κέντρον εκήρυξε μποϋκοτάζ εναντίον του Άλλεμπυ του 'αοράτου σταυροφόρου του ιμπεριαλισμού». *–Η τρομοκρατία της Κούβας.* «Και άλλοτε εγράψαμεν διά την εξασκουμένην τυραννίαν υπό του Μαχάτο, του δικτάτορος προέδρου της Κούβας. Εις μίαν νύκτα εξερράγησαν δεκαοκτώ βόμβαι και εδημιούργησαν πανικόν μεταξύ των κατοίκων της Χαβάνας. Στρατεύματα και αστυνομία φρουρούν την πόλιν και τον τύραννον δικτάτορα του οποίου η σκληρότης και η βία έφθασαν εις απερίγραπτον σημείον». *–Η γυναικεία μόδα.* «Η μόδα πρόκειται να φέρη τελείαν μεταλλαγήν εις την γυναικείαν αμφίεσιν. Το ανδρικό πανταλόνι ήρχισε να φορήται από μεγάλον αριθμό γυναικών και αφού θα επιβληθή ως μόδα θα γενικευθή και πολύ σύντομα θα το δού-

μεν και εις Κύπρον. Τα καταστήματα νεωτερισμού δεν προφθάνουν να κατασκευάζουν γυναικεία πανταλόνια και αι βιτρίναις γέμισαν από διάφορα ελκυστικά είδη σχετικά με την αμφίεσιν αυτήν». *–Η επιχείρησις της απαγωγής.* «Μετά από την απαγωγήν του τραπεζίτου Πέτσερ και πολλών άλλων εκτός της Αμερικής έχομεν τελευταίως την απαγωγήν του δόκτορος Νίελσεν εις την Κίναν διά τον οποίον ζητούν 30.000 λίρας, το δε Αμερικανικόν Προξενείον καταβάλλει μεγίστας προσπαθείας διά την απελευθέρωσίν του. Άλλοτε η ληστεία περιωρίζετο εις ό,τι κρατούσες, σήμερον εξελίχθη εις επιχείρησιν πρώτης τάξεως».

Εξωτερικαί ειδήσεις. –«Ο στρατηγός Πλαστήρας διαφυγών εκ της Ελλάδος κατέφυγε εις Πάτμον, όπου και εφιλοξενήθη εις την Μονήν του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου. Αδεία των Ιταλικών Αρχών επετράπη η εγκατάστασίς του εις την Ρόδον. Εκ της Ρόδου πιθανώτατα ο στρατηγός θα μεταβή εις Γαλλίαν». *–«Θα αναμιχθή και η Ρωσία;»* «–Εις τον πόλεμον μεταξύ Κίνας και Ιαπωνίας φαίνεται ότι η Ρωσία συμμετέχει πλέον φανερώς –η κήρυξις πολέμου Ιαπωνίας και Ρωσίας θα είναι ζήτημα ημερών».

Φυλλο Β΄, 100, 5 Μαΐου 1933

Ως κύριο άρθρο δημοσιεύεται *«Μία έκκλησις γεωργού προς την Κυβέρνησιν»* με υπογραφή «Ν. Οικονόμου», που παρατηρεί: «ότι η Γεωργική Τράπεζα διανέμει μέσον του Εφόρου των Συνεργατικών Πιστωτικών Εταιρειών ειδοποιήσεις εις τας Συνεργατικάς Πιστωτικάς Εταιρείας και τα μέλη των Σ. Π. Εταιρειών Πάφου διά των οποίων καθιστά γνωστόν ότι μετά ένα μήνα οφείλουν να πληρώσουν τα τοκοχρεωλύσιά των, άλλως θα εκποιηθή η περιουσία των οφειλετών...». Η *Πάφος* σχολιάζοντας την οικονομική κατάσταση που παρουσιάζει το άρθρο γράφει ότι εξαιτίας της ανομβρίας απέτυχε η γεωργική παραγωγή της Μεσαορίας και οι τιμές όλων σχεδόν των προϊόντων της νήσου κατέπεσαν στις προπολεμικές. Ο γεωργικός πληθυσμός εξαντλημένος από τα τρία προηγούμενα χρόνια της οικονομικής κρίσης, φορτωμένος με αβάσταχτα χρέη και με ελάχιστο εισόδημα αντιμετώπισε και αντιμετωπίζει ημέρες δοκιμασίας. Είναι ανάγκη προτού καμφθεί η αντοχή του να ρυθμιστεί οριστικά η υπόθεση των αγροτικών χρεών, της παροχής μακροπροθέσμων δανείων, της λύσης του αγροτικού ζητήματος και της ελάττωσης των φόρων. Η κυβέρνηση πρέπει να ακολουθήσει σύγχρονη αγροτική πολιτική, για να σώσει τον αγροτικό πληθυσμό από βέβαιη καταστροφή.

Από τον έξω κόσμον. *–Οι διδάσκαλοι του Σικάγου.* «Χιλιάδες απλήρωτοι διδάσκαλοι εις την πόλιν αυτήν, η οποία σχεδόν ευρίσκεται εις κατάστασιν πτωχεύσεως, παρήλασαν διαμαρτυρόμενοι εις τους δρόμους του Σικάγου και ηνάγκασαν τες κυριώτερες τράπεζες να κλείσουν, διότι ηπείλουν να εισελάσουν εις τα γραφεία των. Μερικοί όμως κατώρθωσαν να εισέλθουν και να αναστατώσουν την κανονικήν εργασίαν. Ο στρατηγός Ντόου, ο γνωστός εκπονητής του σχεδίου Ντόου, διέταξε να κτυπήσουν τους διδασκάλους, κατόπιν όμως εδέχθη μίαν επιτροπήν εις τα Γραφεία της Σίτυ Νάσιοναλ της οποίας είναι διευθυντής». *–Η δίκη του Μάτσεκ.* «Διακόσιοι δικηγόροι παρουσιάσθησαν, διά να υπερασπίσουν τον δόκτορα Μάτσεκ κατηγορούμενον διά συνωμοσίαν υπέρ της καταργήσεως της Βασιλείας. Η δίκη αυτή θα αποτελέση το κυριώτερον κτύπημα εναντίον του Σέρβου δικτάτορος Βασιλέως και φαίνεται ότι μόνον ευρύτατα πολιτικά δικαιώματα θα σώσουν την δυναστείαν του από τον επαπειλούμενον κίνδυνον και την μεγάλην τάσιν των υπηκόων του διά εγκατάστασιν της Δημοκρατίας». *–Η κυριαρχία του χρυσού.* «Εις συζήτησιν μεταξύ Ρούσβελτ και Μακτόναλντ υπεράνω όλων των θεμάτων ετέθη πρώτον η σταθεροποίησις της Αγγλικής λίρας και του δολλαρίου, φαίνεται δε ότι κατέληξαν εις την σταθεροποίησιν αυτήν επί νέων βάσεων. Οι Άγγλοι επιμένουν ότι η λίρα πρέπει να ισοδυναμή με 3.50 δολλάρια ενώ οι Αμερικανοί την ανεβάζουν σε 4 δολλάρια. Μένει τώρα ν'ακουσθή και η άποψις της Γαλλίας, διότι με την νέαν διευθέτησιν, εάν λάβωμεν υπ' όψιν το γαλλικόν φράγκον 100, το δολλάριον θα είναι 85 και η στερλίνα 72. Όσον αφορά εις την Γερμανίαν προ καιρού θα έφευγε της χρυσής βάσεως, εάν δεν ήτο δεσμευμένη υπό διεθνών συνθηκών, αλλά δεν θα είναι δυνατόν να υπομένη την πτώσιν των άλλων νομισμάτων δεδομένου ότι το εξαγωγικόν της εμπόριον ήρχισεν να ελαττώνεται επαισθητώς». *–Εργατική επίδειξις.* «Εις τας 7 Μαΐου πρόκειται να συγκεντρωθούν εις το Χάιτ Παρκ του Λονδίνου όλαι αι εργαζόμεναι εργατικαί τάξεις, θεωρείται δε ότι θα υπερβή εις όγκον την επίδειξιν των αέργων η οποία είχε γίνει τον Φεβρουάριον. Γίνονται διευθετήσεις διά τους ρήτορας, την είσοδον και έξοδον του κόσμου από το περίφημον πάρκον». *–Όταν δεν βρέχη.* «Δεν είναι μόνον η Κύπρος που υποφέρει από έλλειψιν βροχής. Εις την Αγγλίαν ακούονται παράπονα τελευταίως διά την ανομβρίαν και οι γεωργοί κυττούν τον ουρανόν διά την απαραίτητον βροχήν. Όλα τα γεγονότα κρίνονται από τας ενδείξεις του Απριλίου, όπως συμβαίνει εις ημάς με τον Μάρτιον. Μέχρι του Πάσχα τα πράγματα επήγαιναν καλά και οι έμποροι των επαρχιών

υπεδέχοντο τους πελάτας με πολύν ενθουσιασμόν ένεκα του λαμπρού καιρού διά την γεωργίαν. Αλλά έκτοτε τα πράγματα ήλλαξαν και ο αέρας εξήρανεν κάθε τι που είχεν βλαστήσει. Η γεωργία έρχεται προ των Γερμανικών ή Ρωσικών ζητημάτων... Οι πολιτικοί συζητούν διά μεγάλα ζητήματα, αλλά διά τον έμπορον της επαρχίας το μόνον ενδιαφέρον είναι ο ήλιος και τα νέφη». *–Οι θεοί της Αμερικής*. «Ενώ προηγουμένως οι Τραπεζίται εθεωρούντο οι θεοί των Πολιτειών, τώρα εντρέπονται να φανερώσουν εις τους φίλους των ότι είναι τραπεζίται. Ολόκληρον το αμερικανικόν οικοδόμημα εκλονίσθη και η πίστις εχάθη μετά από την πτώσιν των τραπεζών. Η Αμερικανική νεολαία επροχώρησε τόσον προς τον σοσιαλισμόν εντός μηνός, όσον θα εχρειάζετο 20 χρόνια υπό ομαλάς συνθήκας. Καθηγηταί Πανεπιστημίων, οικονομολόγοι και όλαι αι διανοούμεναι τάξεις αποδεικνύουν εις τον Αμερικανικόν λαόν ότι το παλαιόν ευαγγέλιον της παραγωγής θεωρείται ήδη νεκρόν και παρήλθεν ο καιρός της φιλοδοξίας του ταπεινού εργάτου να ανέλθη εις τας βαθμίδας του εκατομμυριούχου από μίαν μεταλλαγήν οικονομικών συνθηκών. Θα εφαρμοσθή τώρα αυστηρά επιτήρησις επί της παραγωγής και διανομής, Εθνική Διεύθυνσις επί των τραπεζών και το δικαίωμα του κόσμου να επωφεληθή των πλεονεκτημάτων της επιστημονικής παραγωγής». *–Ένα κορίτσι χωρίς πατρίδα*. «Μία νόστιμη Αμερικανίς η οποία διέφυγε μετά της αδελφής της την σφαγήν της Σμύρνης κατά το 1922 και η οποία μένει εις την Αγγλίαν διετάχθη από τας αρχάς να εγκαταλείψη το Αγγλικόν έδαφος, διότι είναι πρόσωπον χωρίς πατρίδα και πιθανόν να γίνη βάρος εις την Κυβέρνησιν. Παρά τας ενεργείας της Λαίδης Άστορ και μίας οικογενείας η οποία την ανέλαβε υπό την προστασίαν της, εστάθη αδύνατον να δεχθούν την οριστικήν διαμονήν της. Η μόνη της ελπίς είναι ο γάμος της με Άγγλον, μέχρι σήμερον όμως δεν είχεν τοιαύτην πρότασιν. Αύριον αναχωρεί διά Γαλλίαν».

Φυλλο Β΄, 101, 12 Μαϊου 1933

Από τον έξω κόσμον. *–Η στρατιωτική Γαλλία*. «Λαμβάνουσα υπ' όψιν την Γερμανικήν εξέγερσιν και την προπαγάνδαν των Ναζί απεφάσισεν να προβή εις δραστήρια μέτρα εναντίον των διαφόρων οργανώσεων αίτινες δρουν εις το έδαφός της και θεωρούνται εχθροί του παρόντος καθεστώτος. Μυστικαί εγκύκλιοι απευθύνθησαν από το Υπουργείον Στρατιωτικών προς τους νομάρχας και τους αξιωματικούς σχετικώς με τους Συλλόγους εκείνους οι οποίοι αρνούνται να καταταχθούν εις τον στρατόν εν περιπτώσει πολέμου. Ελεύθεροι σκεπτικισταί, οργανώ-

σεις Διαμαρτυρομένων και Καθολικών, ο Διεθνής Σύλλογος της Νεότητος διακηρύττουν ότι ο εθνικισμός είναι η αιτία του πολέμου και αντίκειται προς το Χριστιανικόν πνεύμα». *–Ο Γκάντι και αι Γυναίκες.* «Η Μαργαρίτα Σπίεκελ, ιατρός Γερμανοεβραία, η οποία έφθασε εις τες Ινδίες φεύγουσα την δίωξιν των Ναζί και η Αμερικανίς Κουκ, ένθερμοι μαθήτριαι του Γκάντι έστησαν τις σκηνές των πλησίον της φυλακής του, διά να αρχίσουν την πείναν μαζί του μέχρι θανάτου. Ο αρχηγός του Κογκρέσου διέταξε τα δύο κορίτσια να μεταβούν εις Άσραμ και η μεν Κουκ υπήκουσε, αλλά η Σπίεκελ εστάθη αδύνατον να υπακούση τον Μαχάτμα αποφασισμένη να τον πείση να εγκαταλείψη την πείναν ή να αποθάνη μετά του διδασκάλου». *–Οι μαυροχίτωνες της Αγγλίας.* «Εις την αρχήν ασήμαντος αριθμός και συν τω χρόνω αυξάνει το ρεύμα των Φασιστών εις την Αγγλίαν. Εις το κέντρον του Λονδίνου συνήφθη πραγματική μάχη μεταξύ Εβραίων και Άγγλων Φασιστών όπου 50 επληγώθησαν και επτά συνελήφθησαν υπό των αστυνομικών... η κυκλοφορία του κόσμου ήτο μεγίστη εις τους δρόμους ώστε να σπεύσουν να παρακολουθήσουν το θέαμα των Φασιστών, οι οποίοι περιεκύκλωσαν 2000 ως επί το πλείστον Εβραίους και ήρχισαν να τους επιτίθενται. Αι ανεξάρτητοι και εργατικαί εφημερίδες αρθρογραφούν συνεχώς διά τον αγνοούμενον κίνδυνον και επισύρουν την προσοχήν της Κυβερνήσεως διά τα μέτρα τα οποία πρέπει να λάβη προτού τεθή και αυτή εκποδών, όπως έγινεν εις την Ιταλίαν και Γερμανίαν». *–Καταναγκαστική εργασία.* «Ένα εκατομμύριον κόσμος συνήλθε, διά να ακούση τον λόγον του Χίτλερ τον οποίον εξεφώνησε εις το Τέμπελχοφ υπό τα ισχυρά φώτα δέκα προβολέων, οι οποίοι εφώτιζον το πρόσωπόν του και υπό τας φρενιτιώδεις ζητωκραυγάς του πλήθους. Εις κάθε πόλιν και χωρίον της Γερμανίας ετέθησαν μεγάφωνα, διά ν' ακούσουν τας λεπτομερείας του προγράμματος του Χίτλερ διά τέσσερα έτη κατά τα οποία θα διευθύνη 65.000.000 λαόν. Διά πρώτην φοράν εισάγει νομοσχέδιον υποχρεωτικής εργασίας δι' όλους και η Γερμανική νεολαία είτε ανήκει εις την χαμηλήν τάξιν ή την αριστοκρατίαν θα αναγκάζεται να υπηρετή το κράτος δεδομένου ότι η εργασία δεν είναι ταπείνωσις αλλά τιμή, εξάλλου επέρχεται εξίσωσις των τάξεων, γνωρίζει ο ένας τον άλλον. Επίσης θα κάμη δρόμους, θα κατασκευάση κτίρια και άλλα δημόσια έργα μέχρι εκατόν εκατομμυρίων λιρών. Δεν είμεθα λαός εξευτελισμένος. Έχομεν την δύναμιν να ζητήσωμε το δίκαιόν μας και ουδέποτε θα υποχωρήσωμεν».

Κοινωνικά και διάφορα. *Πένδη*: «Κατά την παρελθούσαν εβδομάδα απέθα-

νεν εις Αθήνας ο πρώτος πολιτικός εξόριστος της Κύπρου Νικόλαος Καταλάνος ... Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου διέταξεν όπως η κηδεία του γίνη δαπάναις της Κυπριακής Εκκλησίας».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Ο Στρατηγός Πλαστήρας εις Κύπρον.* «Κατ' ειδήσεις εκ Λάρνακος διήλθε χθες απ' εκεί επιβαίνων του Γαλλικού ατμοπλοίου "Άνγκορ" ο στρατηγός Πλαστήρας ο οποίος μεταβαίνει εις Νίκαιαν ως εκούσιος εξόριστος του τελευταίου επαναστατικού του κινήματος. Εις τον στρατηγόν, παρά την πρόθεσίν του να επισκεφθή την πόλιν, απηγορεύθη η έξοδος υπό των τελωνειακών αρχών». *–Αθήναι* «Κατά την παρελθούσαν Τρίτην υπεγράφη η Ελληνοτουρκική σύμβασις υπό του κ. Πεσμαζόγλου (Υπουργού της Εθνικής Οικονομίας) και Τζεμάλ Βέη (Υπουργού της Εθνικής Οικονομίας). Με την υπογραφήν της συμβάσεως ταύτης εχαράχθη νέα οδός προς στενωτέραν φιλίαν μεταξύ των δύο τούτων Κρατών. Επίσης κατά την εν Αθήναις διαμονήν των Τούρκων αντιπροσώπων συνεζητήθησαν και πολλά άλλα ζωτικά ζητήματα. Χθες παρεκάθησαν εις γεύμα οι Τούρκοι Υπουργοί μετά του υπουργού των Εξωτερικών της Ελλάδος κ. Μαξίμου. Οι Τούρκοι αντιπρόσωποι μετά από το γεύμα ανεχώρησαν διά την Άγκυραν».

Φυλλο Β΄, 102, 19 Μαϊου 1933

Η θεματική της *Πάφου* περιστρέφεται γύρω από τη δημοσίευση στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως Νομοσχεδίου για τη μεταβολή του υφισταμένου εκπαιδευτικού νόμου με την αφαίρεση των κεκτημένων δικαιωμάτων και προνομίων από του λαού που αφορούσαν στη σύνταξη κανονισμών, καθορισμό προγραμμάτων, στην εκπαιδευτική κατεύθυνση και στις εορτές όπως προνοούσε ο Νόμος του 1929 και τα οποία σεβάστηκε η τουρκική και η αγγλική κυβέρνηση «από της κατοχής μέχρι σήμερον». Για το θέμα τούτο το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο είχε συνάντηση με τον κυβερνήτη στην οποία παρευρίσκονταν ο Αποικιακός Γραμματέας Χένικερ Χήτον και ο διευθυντής της Παιδείας Κάλλεν. Στη συνάντηση το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο υποστήριξε με σθένος τις απόψεις του εναντίον του Νομοσχεδίου. Όμως ο νέος περί παιδείας Νόμος ψηφίστηκε και μ' αυτόν καταργούνταν τα προνόμια του λαού να καθορίζει το πρόγραμμα της μόρφωσης των τέκνων του. Το δικαίωμα τούτο πέρασε στα χέρια του κυβερνήτη παρά τις διαμαρτυρίες του τύπου, των σχολικών επιτροπειών, των μητροπόλεων και του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Από τον έξω κόσμον. *–Συμμαχία Ελλάδος - Τουρκίας.* «Η Ελλάς και η Τουρκία κληρονομικοί εχθροί οι οποίοι προ 10 ακόμη ετών επολέμουν καταστρεπτικώς εις την Μικράν Ασίαν ευρίσκονται εις το σημείον συμμαχίας πολεμικής. Ένας Ελληνοτουρκικός σύνδεσμος δ' αποτελέση παράγοντα σπουδαίον διά τα Βαλκάνια, η δε συμμαχία περιλαμβάνει αμυντικήν υπεράσπισιν στρατιωτικήν, ναυτικήν και εναέριον. Αι διαπραγματεύσεις διεξάγονται εις τας Αθήνας μετά την εμπορικήν συμφωνίαν η οποία έκλεισε τελευταίως. Η τοιαύτη συμμαχία θα είναι δυσάρεστος διά την Βουλγαρίαν η οποία δεν διάκειται φιλικώς προς τας δύο χώρας». *–Η δικτατορία του Ρούσβελτ.* «Η παγκόσμιος δημοσιογραφία αρθρογραφεί διά την προσεχή Συνδιάσκεψιν του Λονδίνου της 12ης Ιουνίου η οποία θα μείνη ιστορική ημέρα. Πέντε μεγάλα προβλήματα πρόκειται να λυθούν και τα οποία θα κρίνουν την μέλλουσαν πορείαν του κόσμου. Πρώτον τα χρέη, δεύτερον ο αφοπλισμός, τρίτον οι δασμοί, τέταρτον η βάσις του χρυσού, πέμπτον η οικονομική αναδιοργάνωσις του κόσμου. Πρώτον και σπουδαιότατον ρόλον θα παίξη η Αμερική και προ πάντων ένας άνθρωπος ο Ρούσβελτ, ο οποίος την στιγμήν ταύτην κρατεί την ευτυχίαν ή την δυστυχίαν της γης. Ο Ρούσβελτ ευνοεί την αναβολήν της πληρωμής των χρεών του Ιουνίου και από του σημείου αυτού αρχίζει η ρήξις του με την Αμερικανικήν Γερουσίαν της οποίας τα δύο τρίτα επιμένουν εις την τακτικήν πληρωμήν των οφειλομένων ποσών, μία δε μερίς Δημοκρατικών αρχηγών υποστηριζομένη από την δημοσίαν γνώμην πιέζει τον Ρούσβελτ να αποδεχθή τας απόψεις της. Άραγε ο Ρούσβελτ θα παρασυρθή από το ρεύμα ή θα υψώση την πυγμήν του δικτάτορος και θα προχωρήση όπως νομίζει εκείνος;». *–Εις την Αυστρίαν.* «Κατά χιλιάδας οι Γερμανοί Ναζί διέρχονται τα Αυστριακά σύνορα ως τουρισταί, ως έμποροι, ως σπουδασταί και ήρχισε να ογκούται το φασιστικόν ρεύμα και η ιδέα της Αυστρογερμανικής ενώσεως. Σχεδόν υφίσταται εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των δύο αντιμαχομένων μερίδων. Φαίνεται όμως ότι θα επικρατήσουν εις το τέλος οι Χιτλερικοί. Ο Βαυαρός πρωθυπουργός διεκήρυξεν ότι δεν θα αναπαυθώμεν, μέχρις ότου ο Γερμανικός Ρήνος διασχίσει από άκρου εις άκρον την πατρικήν Γερμανικήν γην». *–Η ανυπακοή του Γκάντι.* «Μόλις εξήλθε της φυλακής εκήρυξε μποϋκοτάρισμα εναντίον των βρεταννικών εμπορευμάτων και εξήτησε την αποφυλάκισιν των πολιτικών καταδίκων. Εάν δεν επέλθη συμφωνία με την Κυβέρνησιν θα ζητήση να φυλακισθή πάλιν, εάν εννοείται επιζήση της πείνης την οποίαν ήρχισεν».

Επιστολή προς την σύνταξιν. *Υπερτάτη ανάγκη εξαγοράς του σίτου.* «Φίλη

σύνταξις της *Πάφου*. Απηχών την γνώμην όχι μόνον του γεωργικού κόσμου, αλλά και ολοκλήρου του πληθυσμού της δυστυχισμένης νήσου μας εγείρω υπερτάτην έκκλησιν προς την Κυβέρνησιν διά το ζωτικότατον ζήτημα της εξαγοράς του σίτου. Οι αγώνες της εφημερίδος σας διά την γεωργικήν τράπεζαν, διά το ατυχές νομοσχέδιον της παιδείας, διά τον υπάρχοντα νόμον των κουκουλιών πρέπει να συνεχισθούν παραλλήλως προς την εξαγοράν του σίτου. Το τελευταίον αποτελεί τον ακρογωνιαίον λίθον επί του οποίου θα εγερθή το νέον οικοδόμημα το οποίον συνέτριψεν η τεραστία οικονομική κρίσις των τελευταίων ετών ... Πρωτίστως ζητούμεν όπως η Κυβέρνησις αγοράση τον προσφερόμενον σίτον προς πέντε σελίνια το κιλόν, δεύτερον εξαναγκάση την ανάμιξίν του με άλευρα και τρίτον καθιερώση δευτέραν ποιότητα άρτου με ανάμιξιν κριθής και τιμής ενάμισυ γρόσι την οκάν. Αυτή είναι η βάσις επί της οποίας πρέπει να βαδίση η Κυβέρνησις, εάν θέλη και τον γεωργόν να ικανοποιήση και τον καταναλωτήν να αφήση ευχαριστημένον, συν τω χρόνω δε να διορθώση τα οικονομικά του τόπου. Η χειρ της Κυβερνήσεως είναι τόσον ισχυρά, ώστε να βασίζεται επ' αυτής ο Κυπριακός λαός προς ανακούφισιν των δεινών του – Κύπριος».

Εξωτερικαί Ειδήσεις (διά του ασυρμάτου). *–Από την Ελλάδα.* «Εις την Ελληνικήν Βουλήν ήρχισεν η συζήτησις επί της προτάσεως του κ. Μεταξά περί παραπομπής εις δίκην του κ. Βενιζέλου ως ηθικού αυτουργού διά το κίνημα του Πλαστήρα...».

Φυλλο Γ', 104, 2 Ιουνιου 1933

Στο κύριο άρθρο η *Πάφος* παρουσιάζει ένα νέο θέμα: *Κάτω η σωματεμπορία* «Το παρόν άρθρον εγράφη κατόπιν υπόπτων κινήσεων εις την επαρχίαν μας». Στην αρχή τονίζεται ότι το άρθρο δεν αναφέρεται στις γυναίκες που θεληματικά προσφέρουν το σώμα τους αντί ανταλλάγματος – αυτές είναι απλά ιερόδουλες. Η κυριολεκτική έννοια της σωματεμπορίας είναι η παραπλάνηση γυναικών και η εξαναγκαστική υποβολή τους από τον σωματέμπορον στην ηθική και ψυχική εξαθλίωση της εκμετάλλευσης της φυλετικής τους υπόστασης. Η σωματεμπορία αποτελεί εξέλιξη του εμπορίου των δούλων που σχεδόν σήμερα καταργήθηκε ύστερα από τον σφοδρότατο αγώνα των ανθρωπιστών του 19ου και 20ού αιώνα. Ο πόλεμος όμως κατά του εμπορίου της μαύρης σάρκας έδωσε ώθηση σ' ένα άλλο παραπλήσιο εμπόριο της λευκής σάρκας, που αποτελεί ένα από τα φοβερότερα

στίγματα του κατά τα άλλα προηγμένου 20ού αιώνα, γιατί αν εκείνο εκμεταλλευόταν την εργατική ικανότητα του ανθρώπου ανεξάρτητα από το φύλο του, αυτό θέτει στο ζυγό της αγοραπωλησίας την ηθική και φυλετική υπόσταση της γυναίκας. Το εμπόριο αυτού του είδους έφθασε στη μεγαλύτερη ακμή του ιδιαίτερα ύστερα από τον πόλεμο. Γυναίκες χωρίς σύζυγο, κορίτσια χωρίς προστάτη και οικονομική βοήθεια εξαναγκάζονταν να πουλήσουν το σώμα τους μπροστά στο φρικτό φάσμα της πείνας. Οι νόμοι των διαφόρων πολιτειών δεν ήταν αρκετοί να εμποδίσουν την πρόοδο του εμπορίου της σάρκας και ιδρύθηκε γι' αυτό στην Κ.Τ.Ε. (Κοινωνία των Εθνών) ειδικό τμήμα για παρακολούθηση και στατιστική της παγκόσμιας κίνησης και των εργασιών των σωματεμπόρων και των διεθνών οργανώσεών τους. Πολύ υποβοήθησε την κίνηση εναντίον της αποτρόπαιης αυτής εκμετάλλευσης η χειραφέτηση της γυναίκας και η επαναστατική πνοή των νέων ιδεών για τη θέση της στην κοινωνία. Σήμερα σε προοδευμένες χώρες το εμπόριο τούτο με την καθαρή του μορφή βρίσκεται σε σχετική παρακμή. Αυτό όμως δεν συμβαίνει σε χώρες καθυστερημένες όπου κυρίως καταφεύγει ο έξυπνος σωματέμπορος προς ανεύρεση λείας. Ανέκαθεν σημαντικό κέντρο των επιχειρήσεων τούτων ήταν η Συρία. Η Βηρυτός εξακολουθεί να είναι ενδιάμεσος σταθμός του συνδέσμου των επιχειρήσεων τούτων της Ανατολής και της Δύσης. Η σωματεμπορία οργανώθηκε και σήμερα έγινε πραγματική επιχείρηση με κεφάλαια και επιτηδείους πράκτορες, άξιους να μεταχειρίζονται τα πλέον σατανικά μέσα για εξαπάτηση τόσο των αρχών όσο και του εμπορεύματος που διαπραγματεύονται. Γι' αυτό οι κυβερνήσεις και επομένως και η κυπριακή κυβέρνηση οφείλουν να παρακολουθούν άγρυπνα κάθε κίνηση που προκαλεί έστω και απλή υποψία, γιατί φέρουν βαρύτατη ευθύνη, αν με την παθητική στάση τους υποβοηθούν την παραπλάνηση αμαθών και πτωχών γονέων και διευκολύνουν τη δημιουργία νέων θυμάτων μιας νέας δουλείας. [Υπογραφή ΛΑ...ΟΣ]

Από τον έξω κόσμον: *–Η Αμερική και η Ειρήνη*. «Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αι Ηνωμέναι Πολιτείαι έχουν την δύναμιν να παίξουν πρωτεύοντα ρόλο εις το ζήτημα της ειρήνης, του αφοπλισμού και της οικονομικής ανορθώσεως. Είναι ευχάριστον ότι ο Ρούσβελτ ήρχισε να λαμβάνη ενεργόν μέρος εις τα πράγματα της Ευρώπης και θα συμμετάσχη εις τας συνδιασκέψεις της Κοινωνίας των Εθνών, διά να επιβάλλη τας αποφάσεις της εις οιονδήποτε ήθελε διαταράξη την ησυχίαν του κόσμου. Ο αντιπρόσωπος της Αμερικής διακήρυ-

ξεν εις την Γενεύην ότι θεωρείται υπεύθυνος πολέμου εκείνος του οποίου τα στρατεύματα εισέρχονται εις ξένον έδαφος και ότι θα συνεργάζεται με τα άλλα έθνη προς επιβολήν της ειρήνης». *–Ο Λιτβίνωφ εις Λονδίνον.* «Αναγγέλεται επισήμως εις Μόσχαν ότι ο Λιτβίνωφ θα είναι επικεφαλής της αποστολής η οποία αντιπροσωπεύουσα τα Σοβιέτ θα παρακαθήσει κατά την Παγκόσμιον Οικονομικήν Συνδιάσκεψιν η οποία συνέρχεται τον ερχόμενον μήνα εις Λονδίνον». *–Η μόδα του παντελονιού.* «Υπάρχει μεγάλη προσπάθεια εκ μέρους της αριστοκρατίας, των ηθοποιών της οθόνης και του θεάτρου διά το λανσάρισμα του ανδρικού παντελονιού. Όλες φορούν παντελόνια είτε ευρίσκονται εις ταξίδια είτε εις παράλια μέρη. Φαίνεται ότι επικράτησε ως μόδα, διότι ήρχισε να γενικεύεται εις την Γαλλίαν, Αγγλίαν και Αμερικήν». *–Ο εξόριστος Μαχαραγιάς.* «Το κράτος του Μαχαραγιά του Αλοουάρ ευρίσκεται εις συνεχή επανάστασιν ένεκα θρησκευτικών διχονοιών και της οικονομικής αθλιότητος. Υπαίτιος της καταστάσεως είναι ο Ινδός Μαχαραγιάς τον οποίον ηναγκασε η βρεταννική κυβέρνησις εις εξορίαν με ενιαύσιον επίδομα δεκαπέντε χιλιάδων λιρών».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Ο Γκάντι επέζησε.* «Κατόπιν νηστείας 21 ημερών επέζησεν ο αρχηγός των Ινδών εθνικιστών Γκάντι, όστις έλαβε μετά την νηστείαν οπόν πορτοκαλιού. Ο Γκάντι θα ζητήση παρά του αντιβασιλέως, όπως απελευθερωθούν όλοι οι κρατούμενοι εις τας φυλακάς Ινδοί εθνικισταί. Αν η εισήγησίς του δεν γίνη δεκτή, τότε ο Γκάντι θα ζητήση να φυλακισθή εκ νέου. Αν όμως γίνη δεκτή τότε θα αποσυρθή της πολιτικής και θα αφιερώση όλας του τας δυνάμεις προς βελτίωσιν της ζωής των Παριών». *–Καταδιώξεις κομμουνιστών εν Τουρκία.* «Κατόπιν υπόπτων κινήσεων των κομμουνιστών εν Κωνσταντινουπόλει και Σμύρνη διετάχθη η σύλληψις 52 κομμουνιστών. Μεταξύ των συλληφθέντων είναι και ο μεγαλύτερος ποιητής της Τουρκίας κ. Ναζήμ Χικμέτ κατόπιν εκδόσεως κομμουνιστικής συλλογής ποιημάτων υπό τον τίτλον «Νυκτερινά τηλεγραφήματα». *–Η νέα συμφωνία.* «Υπεγράφη εις την Ρώμην η νέα τετραμελής συμφωνία Αγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Γερμανίας».

Φυλλο Γ΄, 105, 9 Ιουνιου 1933

Η *Πάφος* συνεπής στην εισήγησή της που έκαμε στο κύριο άρθρο του φ. Α΄, 32, 15 Ιανουαρίου 1932: «Κυπριακαί καλλοναί -Ανάγκη διαφημίσεως», ως μέτρο

για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, παρουσιάζει στο κύριο άρθρο της «*Η πηγή των ερώτων*» –Fontana Amorosa– Το ωραιότερον τοπίον της Κύπρου», κάτω από τη φωτογραφία του τοπίου και το ποίημα του Αριόστου «*Fontana Amorosa*» και γράφει: «Εάν όλες οι επαρχίες της Κύπρου έχουν τις ομορφιές τους, η Πάφος, η πατρίδα της Αφροδίτης, μπορεί να υπερηφανεύεται πως έχει την πρώτη θέση σε μαγευτικά τοπία, σε γραφικές τοποθεσίες, σε απαράμιλλες φυσικές καλλονές. Δυστυχώς δεν έγινεν ακόμα αρκετά γνωστή. Όχι μόνον δεν στράφηκε σ' αυτήν το ρεύμα του τουρισμού, όχι μόνον δεν έχει πολλούς επισκέπτες από το εξωτερικό, αλλά και πάρα πολλοί από τις άλλες επαρχίες της Κύπρου δεν την γνώρισαν ακόμη. Η εφημερίδα αυτή που αγωνίζεται για την προαγωγή των συμφερόντων της επαρχίας μας νομίζει πως εκπληρώνει «ύψιστον καθήκον, εάν γνωρίση εις τους Κυπρίους και εις τους Έλληνας του εξωτερικού μερικάς από τας πιο περιφήμους τοποθεσίας της Πάφου. Και σήμερον παρουσιάζει την πηγήν των Ερώτων, την Φοντάναν Αμορόζαν που βρίσκεται εις το τσιφλίκι των Δύο Ποταμών δύο ώρας μακράν από το Λατσί στην βορείαν παραλίαν της Κύπρου. Εις απόστασιν δύο αγγλικών μιλίων δυτικώς του Λατσιού η τοποθεσία είναι άδενδρος, αλλά η θέα είναι μαγευτική. Ο γαλανός κόλπος της Χρυσοχούς και πέραν τα μαβιά βουνά της Ανατολής δίδουν εις το τοπίον εξαιρετικήν ομορφιάν. Ύστερα από δύο μιλίων δρόμον μπαίνει κανείς εις το κατάφυτον άλσος της Ακαμαντίδος.

> Εδώ η χαρουπιά η ολόχλωρη λέγει τα παλιά και τ' άξια της αργυρής ελιάς και το αηδονάκι τραγουδεί στην ευωδιάν του λάβδανου τα πάθη της καρδιάς. Την άνοιξιν μερικά χωράφια είναι ολοκόκκινα από τις παπαρούνες που κάμνουν έναν να νομίσει ότι εκεί κάπου κυνηγώντας εσκοτώθηκεν ο Άδωνις από το αίμα του οποίου εποτίστηκαν τα χαριτωμένα αυτά λουλούδια τα τόσον αγαπημένα από την θεάν. Η αρχαία πολυθόρυβος Ακαμαντίς δεν υπάρχει πλέον. Ερείπια πόλεων, πύργων, μοναστηρίων, εκκλησιών είναι σκορπισμένα εις την χερσόνησον, την οποίαν άλλοτε εφώτισεν ο ήλιος του ελληνικού πολιτισμού. Σήμερον ζουν μόνον αι αρχαίαι παραδόσεις. Εδώ σώζεται ο ερειπωμένος πύργος της Ρήγαινας, η οποία κατά Μενάρδον δεν είναι άλλη παρά η Αφροδίτη. Εδώ σώζεται το βουνό που στάθηκε μια μέρα ο Διγενής ωργισμένος και έρριψεν εις την θάλασσαν εναντίον της αγαπημένης του Ρήγαινας που έφευγε και τον άφηνεν άσπλαχνα ένα τεράστιο βράχο που μοιράστηκε σε τρία κομμάτια και γίνηκεν τρία νησάκια σαν τρεις τεράστιες πάπιες η μία κοντά εις την άλλην μέσα εις την θάλασσαν της Χρυσοχούς.

Αλλ' εκείνο που δίδει ξεχωριστόν ενδιαφέρον εις την θαυμασίαν αυτήν τοποθεσίαν είναι η περίφημη πηγή των Ερώτων, η Φοντάνα Αμορόζα την οποία εξύμνησε ένας από τους μεγαλυτέρους ποιητάς της Ιταλίας ο Αριόστος σε στίχους που τους δημοσιεύομεν ανωτέρω κατά γλαφυράν μετάφρασιν του μοναδικού μας ποιητού του κ. Νίκου Θ. Αντωνιάδου, του αριστοτέχνου μεταφραστού των αρχαίων δραμάτων. Όπως παρετήρησεν ο σοφός Άγγλος Χόκαρθ είναι η ωραιοτέρα πηγή της Κύπρου.

Ένας κρημνός σχηματίζει ημικύκλιον και απο τις πλαγιές υπό μορφήν βροχής πίπτει το νερό μέσα σε μιαν λεκάνην, 'τα λουτρά της Αφροδίτης', όπως τα λέγει ο λαός και απ' εκεί ξεκινά ένα μικρό ποτάμι που χύνεται εις την θάλασσα. Ολοπράσινες αγριοσυκιές ψηλώνονται από την μια και την άλλη μεριά του κρημνού, ενώ αι ακτίνες του ηλίου που σκορπίζονται από πάνω κάμνουν να χρυσίζουν αι σταγόνες του νερού και πέφτουν σαν βροχή και δίδουν εις την πηγήν των Ερώτων εξαισίαν φαντασμαγορίαν. Αγρία βλάστησις οργιάζει γύρω, ενώ εις μικράν απόστασιν η γαλανή Μεσόγειος χαϊδεύει απαλά τις αφροστεφανωμένες ακρογιαλιές της Ακαμαντίδος.

Και το άρθρο καταλήγει:

Κύπριοι και ξένοι! Επισκεφθείτε την πηγήν των Ερώτων. Δαπανήσατε μίαν ημέραν διά να απολαύσετε το άρωμα του βουνού, τα θέλγητρα της θαλάσσης, την ομορφιάν του ωραιότερου τοπίου όλης της Κύπρου, ενός τοπίου το οποίον κατά τον Χόκαρθ είναι απαράμιλλον εις την Κύπρον.

Νέα της εβδομάδος. *Φίλιος Ζαννέτος*. «Μετά θλίψεως βαρυτάτης εγένετο γνωστός εις την νήσον μας ο θάνατος ενός διακεκριμένου επιστήμονος και μεγάλου φίλου της Κύπρου του ιατρού Φιλίου Ζαννέτου που επήλθε στις Αθήνες την περασμένη εβδομάδα. Ο μακαρίτης εγεννήθη εις την Μάνην και εσπούδασε την ιατρική στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών. Νεαρός ήλθεν εις την Κύπρον και εγκατεστάθη εις την Λάρνακα προς εξάσκησιν του επαγγέλματός του. Κατά το 1901 εξελέγη βουλευτής Λάρνακος-Αμμοχώστου. Προ του τέλους της βουλευτικής του περιόδου απεχώρησε της ενεργού πολιτικής ζωής και επεδόθη εις επιστημονικάς εργασίας. Κατά το 1922 απηλλάθη διά τα πολιτικά του φρονήματα εκ Κύπρου».

Εξωτερικαί ειδήσεις - Από την Ελλάδα. *–Δολοφονική απόπειρα κατά του κ. Βενιζέλου (διά του ασυρμάτου).* «Εις απόστασιν 4 μιλίων έξωθεν των Αθηνών ενεδρεύοντες δολοφόνοι επυροβόλησαν αλλεπαλλήλως εναντίον του

αυτοκινήτου επί του οποίου επέβαινον ο κ. Βενιζέλος, η κυρία του και δύο συνοδοί του. Εκ των πυροβολισμών ο εις εκ των συνοδών του κ. Βενιζέλου εφονεύθη και η κ. Βενιζέλου επληγώθη. Ο κ. Βενιζέλος ευτυχώς διέφυγε τον κίνδυνον τραυματισθείς ελαφρώς από θραύσματα υάλου». *–Νέα Πολεμικά*. «Κατά την παρελθούσαν εβδομάδα έφθασαν τα δύο νέα ελληνικά αντιτορπιλλικά «Σπέτσαι» και «Ψαρά» τα οποία κατεσκευάσθησαν εις Ιταλίαν και αποτελούν την τελευταίαν λέξιν της ναυπηγικής». *–Νέον φιλανθρωπικόν ίδρυμα*. «Ετέθησαν τα θεμέλια υπό του Μ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών νέου φιλανθρωπικού ιδρύματος «Μαιευτηρίου – Ψυχιατρείου και Υδροθεραπευτηρίου απόρων θυμάτων πολέμου» το οποίον εγείρεται επί λόφου παρά τον συνοικισμόν Περισσού δαπάναις των κ.κ. Ι. Δραγάτση και Παλαιολόγου».

Φυλλο Γ΄, 106, 16 Ιουνιου 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο *Η δολοφονική απόπειρα*, αναφέρεται στην απόπειρα εναντίον της ζωής της εθνικής ευεργέτιδος Έλενας Βενιζέλου και του δημιουργού της μεγάλης Ελλάδος του Ελευθερίου Βενιζέλου και εκφράζεται η γνώμη: «Βεβαίως δεν είναι η πρώτη φορά που υψηλαί προσωπικότητες πίπτουν θύματα ανισορρόπων ή κακούργων. Αλλά εις την ιδικήν μας περίπτωσιν συνέβη τούτο το εξαιρετικόν: εις εποχήν ομαλότητος επρομελετήθη, εσχεδιάσθη και εξετελέσθη χάριν πολιτικών σκοπών ένα έγκλημα υπό τα όμματα αν μη τη ανοχή του Λαϊκού Κόμματος που κυβερνά σήμερον την χώραν. Είναι άξιον ιδιαιτέρας παρατηρήσεως ότι ενώ ο Τσαλδάρης διακηρύττει ότι η οικονομική θύελλα απειλεί την Ελλάδα με καταστροφήν, ότι ο οικονομικός εχθρός ευρίσκεται προ των πυλών της, εντούτοις το Κόμμα του από αδιαλλαξίας εις αδιαλλαξίαν οδηγεί εις εσωτερικάς ανωμαλίας αι οποίαι θα έχουν τας μάλλον καταστρεπτικάς συνεπείας. Ώπλισε τον Μεταξάν με τον αναγκαίον αριθμόν βουλευτών, διά να ζητήση την ποινικήν δίωξιν του αρχηγού των Φιλελευθέρων, τον παρεμπόδισε με τις κουμπούρες και με τις φωνές ν' απολογηθή από του βήματος της Βουλής, η οποία υποτίθεται ότι είναι ναός της ελευθερίας της σκέψεως και του λόγου και μία μερίς του κυβερνητικού τύπου διεκήρυξε ότι έπρεπε να δολοφονηθή ο Ελευθέριος Βενιζέλος, διά να σωθή η χώρα! Αποτέλεσμα όλων αυτών υπήρξεν η δολοφονική απόπειρα, η οποία στιγματίζει και ατιμάζει τα πολιτικά χρονικά της νεωτέρας Ελλάδος. Εάν βεβαίως ο ακάνθινος στέφανος αποτελή τον κλή-

ρον των μεγάλων ανδρών, είναι επίσης βέβαιον ότι και οι λαοί εκείνοι, οι οποίοι ανέχονται διωκομένην την αρετήν και επικρατούσαν την κακίαν πληρώνουν πολύ ακριβά τα λάθη των. Αι αρχαίαι Αθήναι επλήρωσαν την θανάτωσιν των νικητών των Αργινουσών, διότι είδαν σε λίγους μήνας να συντρίβεται η ηγεμονία των και να κατακρημνίζωνται τα τείχη των υπό τα όμματα των αυλητρίδων. Η νεωτέρα Ελλάς επλήρωσε το 1922 τα μεγάλα λάθη της διετίας 1920 – 1922». Και το άρθρο καταλήγει: «Ας ευχηθώμεν να μη πληρώση και πάλιν διά τα λάθη τα οποία με τόσην απερισκεψίαν διαπράττουν τα τέκνα της».

Στο ίδιο φύλλο στο άρθρο «*Η δολοφονική απόπειρα κατά της ζωής του κ. Βενιζέλου*» δίνονται λεπτομέρειες για τη δολοφονική απόπειρα και τις «εκδηλώσεις συμπαθείας» και ότι «την επαύριον χιλιάδες κόσμου συνέρρευσαν περί την 6 μ.μ. εις τον Μητροπολιτικόν ναόν όπου ετελέσθη δοξολογία χοροστατούντος του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών. Αι χιλιάδες του κόσμου μετέβησαν εις την οικίαν του κ. Βενιζέλου, όστις υπείκων εις την απαίτησιν του κόσμου ωμίλησε συντόμως συστήσας ησυχίαν και τάξιν. Τον κ. Βενιζέλον μετέβησαν εις την οικίαν του και τον συνεχάρησαν επί τη διασώσει του οι πρεσβευταί των διαφόρων κρατών και μεταξύ των πρώτων ο πρεσβευτής της Αγγλίας κ. Ράμσεϋ. Επίσης μετέβησαν εις την οικίαν του η Α. Εξοχότης ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, ο Ναύαρχος Κουντουριώτης, ο Δήμαρχος Αθηναίων κ. Μερκούρης, ο Αρχηγός του Στρατού κ. Οθωναίος, βουλευταί, γερουσιασταί, καθηγηταί πανεπιστημίου και άλλαι διασημότητες. Τα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ανήλθον εις πέντε και πλέον χιλιάδες».

Από τον έξω κόσμον: *–Διαγωνισμός ασχήμων γυναικών.* «Κάτι το παράξενον αλλά και κάτι πραγματικόν συνέβη εις μίαν Αγγλικήν Επαρχίαν η οποία διά να συλλέξη χρήματα διά το νοσοκομείον της εκήρυξε διαγωνισμόν ασχήμων γυναικών. Μέχρι τούδε εδήλωσαν δύο μόνον γυναίκες. Ευτυχώς που ευρέθησαν και αυτές οι δύο. Ίσως εις την νήσον της Αφροδίτης δεν θα ευρίσκετο καμμία!». *–Όνειρον και διελύθη.* «Μία εταιρεία είχε ιδρυθεί τελευταίως εις το Λονδίνον με Άγγλους κεφαλαιούχους η οποία ήλθεν εις συμφωνίαν με τα Σοβιέτ διά την ανακάλυψιν κεκρυμμένων κοσμημάτων ενός εκατομμυρίου λιρών. Ο όμιλος αυτός ανεχώρησε διά Ρωσίαν με οδηγόν έναν Ούγγρον κουρέα ο οποίος μετέφερε τον θησαυρόν διαρκούσης της επαναστάσεως προ 16 ετών εις ένα υπόγει-

ον και τον έδαψε. Όταν έφθασεν εις την Αικατερίνην όπου είχε τουφεκισθεί ο Τσάρος, ήρχισε να εξετάζη όλους τους δρόμους μέχρις ότου έφθασεν εις την οικίαν του κρυμμένου θησαυρού... επί της οποίας τώρα ηγέρθησαν πελώρια οικήματα διά τους Ρώσους εργάτας... Σπίτι και υπόγειον και μπριλάντια ετάφησαν υπό το νέον καθεστώς». *–Ο καθολικός ναός του Λίβερπουλ.* «Ογδοήκοντα χιλιάδες κόσμου παρευρέθησαν κατά την κατάθεσιν του θεμελίου λίθου ο οποίος θα στοιχίση τρία εκατομμύρια Αγγλικάς λίρας και θεωρείται ο μεγαλύτερος του κόσμου. Χίλιοι ιερείς παρευρέθησαν κατά την τελετήν και πλείστοι από όλα τα μέρη της Αγγλίας συνέρρευσαν, διά να συμμετάσχουν της τελετής». *–Ο πόλεμος συνεχίζεται.* «Παρά τας προσπαθείας της Κοινωνίας των Εθνών αι μάχαι εξακολουθούν μεταξύ Βολιβίας και Παραγουάης, αγγέλλεται δε ότι χίλιοι πεντακόσιοι Βολιβιανοί εφονεύθησαν εις μίαν αιματηράν μάχην κατά την οποίαν οι Παραγουανοί κατέλαβον σημαντικά μέρη και κατεδίωξαν τον εχθρόν δι' αεροπλάνων». *–Η Αγγλία ρυθμιστής της καταστάσεως.* «Οι τραπεζίται της Αγγλίας κλίνουν υπέρ της απόψεως της μη πληρωμής των χρεών εις την Αμερικήν, εφ' όσον τα άλλα κράτη δεν είναι διατεθειμένα να πληρώσουν τα χρέη τους προς την Αγγλίαν». *–Οι Εβραίοι της Γερμανίας.* «Φαινομενικώς επικρατεί ησυχία εις την Γερμανίαν, διότι ο Χίτλερ εξασκεί αυστηροτάτην λογοκρισίαν επί όλων των αποστελλομένων ειδήσεων. Υπό το νέφος όμως τούτο κρύπτεται μία μεγάλη τραγωδία η οποία εκτείνεται επί όλης της Γερμανίας και δη επί των Εβραίων και κομμουνιστών εκ των οποίων εξήκοντα χιλιάδες ευρίσκονται εις ιδιαιτέρας φυλακάς τις οποίες έκτισεν ο Χίτλερ εις διάφορα μέρη της χώρας. Ουδεμία πλέον βοήθεια δίδεται εις τους Εβραίους και εις αυτούς ακόμη οι οποίοι κατά τον πόλεμον επολέμησαν υπέρ της Γερμανίας».

Εξωτερικαί ειδήσεις: *Παγκόσμιος Οικονομική Συνδιάσκεψις.* «Κατά την παρελθούσαν Δευτέραν ήρχισε τας εργασίας της εις Λονδίνον η Παγκόσμιος Οικονομική Συνδιάσκεψις, εις την οποίαν αντιπροσωπεύονται 67 έθνη. Η Α.Μ. ο Βασιλεύς, όστις εξεφώνησεν τον εναρκτήριον λόγον της συνδιασκέψεως είπε μεταξύ άλλων ως μετεδόθη δι' ασυρμάτου: Ότι ο κόσμος διατελεί εν ανησυχία και ότι από την συνδιάσκεψιν εξαρτάται η επαναφορά της γαλήνης. Θα το επιτύχετε διά της καλής θελήσεως και της ειλικρινούς συνεργασίας. Εύχομαι προς ημάς όλους, όπως αι προσπάθειαί σας επιφέρουν το ποθούμενον αποτέλεσμα, το οποίον οι λαοί μας αναμένουν ανυπομόνως».

Κοινωνικά και Διάφορα. *–Μνημόσυνον και λειτουργία*. «Την προσεχή Κυριακήν 18 Ιουνίου, ο Παναγιώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος θα λειτουργήση εις τον καθεδρικόν ναόν του Αγίου Θεοδώρου και θα κηρύξη τον θείον λόγον ο Αρχιμανδρίτης Γεννάδιος Μαχαιριώτης. Εις το τέλος της λειτουργίας θα γίνη ιερόν μνημόσυνον υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των αειμνήστων Ελλήνων πολιτικών εξορίστων Κύπρου Ν. Καταλάνου και Φ. Ζαννέτου». *–*Γ[υμναστικός] Σ[ύλλογος] *ο* «Κινύρας». «Ο Κινύρας προς μουσικήν μόρφωσιν και πνευματικήν τελειοποίησιν των μελών του απέκτησε ίδιον ραδιόφωνον τύπου Oshra».

Φυλλο Γ΄, 108, 30 Ιουνιου 1933

Τοπικά Ζητήματα. Με την ευκαιρία του διορισμού νέου διευθυντή της Γεωργίας η εφημερίδα εισηγείται να ενισχυθούν πιο προσοδοφόρες καλλιέργειες και ιδιαίτερα του «λίνου του χρησιμωτάτου». *–Η ψήφισις της εργατικής νομοθεσίας πρέπει να γίνη το ταχύτερον*. Αναφέρεται ότι από την τελευταία εργατική κίνηση καταφάνηκε ότι υπάρχει εργατικό ζήτημα και εκμετάλλευση του εργάτη από τον εργοδότη και είναι αναγκαία η επέμβαση της πολιτείας και ψήφιση εργατικής προστατευτικής νομοθεσίας, γιατί έχει δημιουργηθεί στους πιεζόμενους εργάτες η εντύπωση ότι η Κυβέρνηση υποστηρίζει τους εργοδότες, ύστερα μάλιστα από τα λυπηρά επεισόδια της Λευκωσίας και τις φυλακίσεις 18 και 20 μηνών. Τα επεισόδια αυτά, τονίζει η εφημερίδα, δεν αφήνουν ηθικά ανέπαφη και ανεύθυνη την κυβέρνηση για τη βραδύτητά της στη ψήφιση της εργατικής προστατευτικής νομοθεσίας.

Από τον έξω κόσμον. *–Τιμητική θέσις δι' Έλληνα*. «Το ότι το ελληνικόν δαιμόνιον δρα και προ πάντων εις το εξωτερικόν είτε υπό τύπον μεταναστών, καθηγητών πανεπιστημίων, ενίοτε και υπό άλλο όνομα, εις την πολιτικήν, εις εμπιστευτικάς θέσεις κ.τ.λ. πολλάκις εγράφη και θα γράφεται. Τοιουτοτρόπως και ο Έλλην Αγνίδης είναι σήμερον ο διευθύνων το Τμήμα του Διεθνούς Αφοπλισμού εις την Γενεύην, ενός τμήματος τεραστίας εργασίας και εξόχου σπουδαιότητος και αποτελεί το δεξί χέρι του Χέντερσον του προέδρου της Συνδιασκέψεως». *–Αι αξιώσεις της Γερμανίας*. «Το Παγκόσμιον Συνέδριον έμεινε κατάπληκτον από μίαν εισήγησιν του Γερμανού αντιπροσώπου Χούκεμπερη όστις εισηγήθη ως φάρμακον κατά της οικονομικής κρίσεως: α΄) Να δοθή Αφρικανική αποικία εις

την Γερμανίαν, β΄) Εκτάσεις εις την Ρωσίαν και Ανατολικήν Ευρώπην ίνα δοθή ευκαιρία ειρηνικών επιχειρήσεων εις τον ενεργητικόν Γερμανικόν λαόν, γ) Καθήκον όλων των εθνών να βοηθήσουν την Γερμανίαν εις την μάχην την οποίαν ήρχισεν υπό την ηγεσίαν του Χίτλερ προς ανόρθωσιν του κόσμου. Η Γερμανία είναι ένα μεγάλο έθνος και δεν θα χάση το θάρρος και το πνεύμα των προγόνων της ή να απορροφηθή από τους υπανθρώπους (με το επίθετον αυτό εννοεί τους Εβραίους και τους κομμουνιστάς). Εάν χαθούμεν, τότε όλοι μαζί μας ή κατόπιν μας θα χαθούν. Εάν θέλετε ο κόσμος να αναρρώση, πρέπει να βοηθήσετε πρώτον την Γερμανίαν διά την επανόρθωσιν». *–Το μεγαλύτερον αερόπλοιον.* «Οι Γερμανοί οι οποίοι κατέχουν τα σκήπτρα της αεροπλοΐας ως απεδείχθη τελευταίως με το Κραφ Ζέππελιν πρόκειται να κατασκευάσουν τεράστιον αερόστατον το οποίον να έχη τας αναπαύσεις συνήθους υπερωκεανείου ατμοπλοίου. Θα αναπτύσση ταχύτητα 100 μιλίων την ώραν, θα χωρή 70 έως 80 επιβάτας, με μαγειρεία, γυμναστήριον και θα έχει μάκρος 818 πόδια και φάρδος 135». *–Η συμφωνία των τεσσάρων.* «Η Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία και Ιταλία συνεφώνησαν να διατηρήσουν την ειρήνην εις την Ευρώπην διά δέκα χρόνια και προσεκλήθησαν υπό του Μουσολίνι οι πρωθυπουργοί των τεσσάρων κρατών, όπως μεταβούν και υπογράψουν το σύμφωνον. Τα κυριώτερα σημεία είναι τα εξής: α΄) Κοινή ενέργεια σύμφωνα με τους όρους της Συνθήκης Κέλλοκ, β΄) Ζητήματα ανανεώσεως των Συνθηκών να ανακοινούνται εν περιπτώσει κινδύνου απειλής της ειρήνης, γ΄) Να καταβληθή κάθε προσπάθεια διά να επιτύχη ο αφοπλισμός, δ΄) Να γίνονται κοινά συνέδρια αφορώντα εις την οικονομικήν ανόρθωσιν της Ευρώπης». *–Ποιοι επλήρωσαν.* «Η Αμερική έπρεπε να λάβη από την Ευρώπην 28 εκατομμύρια λίρας διά την δόσιν του Ιουνίου, αλλά έλαβε μόνο 2 εκατομμύρια και διακόσιες χιλιάδες. Μόνον μία χώρα η Φιλλανδία επλήρωσε εξ ολοκλήρου την δόσιν της. Επτά κράτη η Γαλλία, Βέλγιον, Πολωνία, Ουγγαρία, Λιθουανία, Γιουγκοσλαβία και Εσθονία ηρνήθησαν να πληρώσουν. Επλήρωσαν μέρος μόνον η Ιταλία, Αγγλία, Τσεχοσλοβακία, Λατβία (Λεττονία). Ένεκα τούτου ο προϋπολογισμός της Αμερικής θα μείνη επί πλέον Λίρες Κ. 26.000.000 έλλειμμα».

Νέα της εβδομάδος. *Η δίκη της Χούλους.* «Αργά κατά τας 10.30 μ.μ. της παρελθούσης Τρίτης εξεδόθη η απόφασις διά την πολύκροτον υπόθεσιν της Χούλους. Το ιστορικόν της υποθέσεως είναι απλούν. Ο Ναζήμ Μπέης ιδιοκτήτης του Τσιφλικιού της Ασιέλειας έχει φιρμάνι το οποίον του παρέχει δικαίωμα ιδιοκτησίας και επί του ομωνύμου ποταμού ο οποίος αρχίζει από την Κανναβιού

και περνά από την Χούλου. Οι Χουλιώτες από αρκετού χρόνου, ως ισχυρίζονται, υδρεύοντο από τον ποταμόν αυτόν χωρίς να τους εμποδίση κανείς. Εφέτος όμως λόγω της λειψυδρίας ο ενοικιαστής του τσιφλικιού κ. Διομήδης Γεωργιάδης κατήγγειλεν εννέα Χουλιώτες ότι λαμβάνουν νερόν από τον ποταμόν και η αστυνομία τους έφερε κατηγορουμένους επί κλοπή ύδατος αξίας 7 λίρες 6 σελ. επί τη βάσει του άρθρου 252 του Κ.Π.Κ. Οι κατηγορούμενοι ηρνήθησαν ενοχήν και το Δικαστήριον μετά από μακράν διαδικασίαν απεφάνθη ότι οι κατηγορούμενοι δεν είναι ένοχοι και τους απαλλάσσει. Τελειώνων την απόφασιν του ταύτην ο έντιμος δικαστής Δερβίς εφέντης ετόνισε ότι αυτή δεν επηρεάζει τα δικαιώματα του ιδιοκτήτου, όπως διά πολιτικής αγωγής διεκδικήση προ του αρμοδίου δικαστηρίου τα επί του ποταμού δικαιώματά του. Ούτω διά της αποφάσεως ταύτης ο δικαστής Δερβίς εφέντης εδικαίωσε επιπλέον την φήμην του ως δικαστού με νομικήν κρίσιν και διαυγή αντίληψιν».

Φυλλο Γ΄, 109, 7 Ιουλιου 1933

Από την Ελλάδα . *–Αθήναι 24 Ιουνίου 1933. Η εγκληματική απόπειρα κατά του κ. Βενιζέλου.* «Το σπουδαιότερον ζήτημα το οποίον απασχολεί την Ελληνικήν κοινήν γνώμην είναι η ανακάλυψις του εγκλήματος της 6ης Ιουνίου της αποπείρας κατά του κ. Βενιζέλου. Μέχρι της στιγμής αυτής προέκυψαν εκ της ανακρίσεως: α΄) ότι την οργάνωσιν αυτήν είχαν αναλάβει ο διευθυντής της Ασφαλείας κ. Ι. Πολυχρονόπουλος, β΄) ότι εις το έγκλημα μετέσχον οι Αστυνόμοι Τζαμαλούκας και Μαμάκος, γ΄) ότι ο αδελφός του κ. Ι. Πολυχρονοπούλου Νικόλαος ηγόρασεν υπό το ψευδές όνομα Νικόλαος Αναστασίου Γεωργόπουλος το αυτοκίνητον «Κάντιλακ» υπ' αριθμόν 22165 επί του οποίου επέβησαν οι δολοφόνοι, δ΄) ότι αρχηγός του «εκτελεστικού αποσπάσματος» το οποίον προέβη εις την δολοφονικήν απόπειραν ήτο ο λήσταρχος Καραβανάσης, ε΄) ότι ενέχονται ως ηθικοί αυτουργοί ο δικηγόρος κ. Μποσίνης κ.ά. Μέχρι της στιγμής αυτής δεν εξηκριβώθη ποίοι ήσαν οι δράσται του αποτροπαίου εγκλήματος και δεν επετεύχθη η σύλληψις πολλών εκ των ενεχομένων εις αυτό, εναντίον των οποίων εξεδόθησαν εντάλματα συλλήψεως. Η μέχρι της στιγμής αυτής αποτυχία της Κυβερνήσεως προς ανακάλυψιν του εγκλήματος στενοχωρεί ιδιαιτέρως τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως, όστις είχε δηλώσει ότι είναι ζήτημα τιμής δι' αυτόν η εντός εικοσιτετραώρου ανακάλυψις του απαισίου εγκλήματος». *–Αι εκλογαί της Θεσσαλο-*

νίκης. «Παραπλεύρως προς το ζήτημα της αποπείρας αι εκλογαί Θεσσαλονίκης κρατούν εν συγκινήσει την ελληνικήν κοινήν γνώμην. Η Κυβέρνησις ελπίζει ότι, εάν νικήση κατά τας εκλογάς αυτάς θα εξασφαλίση πλειοψηφίαν εις τα δύο Νομοθετικά σώματα την οποίαν έχει τώρα η αντιπολίτευσις. Είναι δε γνωστόν ότι η πλειοψηφία αυτή εις τα δύο σώματα από κοινού συνεδριάζοντα είναι σπουδαιοτάτη, διότι σπουδαιότατα συνταγματικαί λειτουργίαι εξαρτώνται εξ αυτής (εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας, μεταρρύθμισις Συντάγματος). Επίσης ότι η επιτυχία της θα εσήμαινε αναβαπτισμόν εις την κολυμβήθραν της λαϊκής εμπιστοσύνης. –Ταξιδιώτης».

Από τον έξω κόσμον. *–Εις την Αμερικήν*. «Η επιδημία των απαγωγών εξαπλούται επικινδύνως εις την Αμερικήν. Η ωραιοτάτη Λίπυ Χόλμαν, η γνωστή αοιδός εις το Μπροντγουέϊ, έθεσε φρουράν εις το μεγαλοπρεπές καλοκαιρινόν σπίτι της εις την πλουσίαν συνοικίαν της νήσου Ροντ, διότι φοβείται ότι θα κλέψουν το παιδί της το οποίον είναι κληρονόμος τεσσάρων εκατομμυρίων λιρών από τον πατέρα του, ο οποίος ευρέθη μυστηριωδώς σκοτωμένος προ ενός έτους. Οκτώ αστυνομικοί και έξι ιδιαίτεροι φύλακες βαρέως οπλισμένοι μαζί με ένα σκύλλον Δανικόν φυλάττουν ημέραν και νύκτα το σπίτι της Χόλμαν. Έτσι ζουν μερικοί πλούσιοι της Αμερικής οι οποίοι κινδυνεύουν από στιγμής εις στιγμήν από το νέον αυτό είδος τεχνοποιημένης ληστείας και θα καταντήσωμεν να ίδωμεν τον καθένα με υπασπιστάς και σωματοφύλακας». *–Αμερική και Αγγλία*. «Η Παγκόσμιος Οικονομική Συνδιάσκεψις κινδυνεύει να ναυαγήση εις τον μεγάλον σκόπελον που ήγειρεν η διαφορά Αμερικής και Αγγλίας εις το ζήτημα της χρυσής βάσεως. Διαδίδεται ότι ο Ρούσβελτ πρόκειται να έλθη εις Λονδίνον και θα παραμένη εις ατμόπλοιον από το οποίον θα κατευθύνη την μέλλουσαν πορείαν των αντιπροσώπων του. Εν τω μεταξύ τα νομίσματα κυμαίνονται σκανδαλωδώς υπό της κερδοσκοπίας και η οξεία νευρικότης η οποία επικρατεί διά την οικονομικήν θέσιν της Ελβετίας και Ολλανδίας επιφέρει την πτώσιν του Δανικού φλωρινίου και Ελβετικού φράγκου. Φαίνεται ότι αμφότεραι αι χώραι λίαν προσεχώς θα εγκαταλείψουν την χρυσήν βάσιν». *–Αστυνομικά αεροπλάνα*. «Επειδή ήρχισεν να επεκτείνεται η κλοπή αυτοκινήτων ως και η φυγή των κλεπτών επί ταχυτάτων αυτοκινήτων, η αστυνομία πρόκειται να ιδρύση εις Λονδίνον καταδιωκτικόν σώμα με αεροπλάνα διά την σύλληψίν των. Προς τούτο κατεσκεύασαν ειδικάς πόμπας αίτινες θα ρίπτονται υπό του αεροπλάνου και θα δεικνύουν τον δρόμον εις τους αστυνομικούς, τον οποίον ηκολούθησαν οι κλέπται.

Επίσης ανεξίτηλοι χρωματισμοί θα ρίπτωνται επί του αυτοκινήτου, ώστε κατόπιν ευκόλως να ανακαλύπτεται υπό των αστυνομικών». *–Ο γεροντώτερος άνθρωπος του κόσμου.* «Εις τες Ινδίες ένας πτωχός χωρικός εορτάζει την 160ην ημέραν της γεννήσεώς του. Η υγεία του και η όρασίς του είναι θαυμάσιαι. Έχει δύο παιδιά το ένα 99 και το άλλο 100 χρονών».

Από την Παγκόσμιον Οικονομικήν Συνδιάσκεψιν. «Μία επιτροπή ασχολείται ειδικώς διά τον σίτον, ο οποίος θεωρείται η βάσις της οικονομικής ανορθώσεως παραλλήλως προς τον βάμβακα. Φαίνεται ότι επήλθε συμφωνία μεταξύ των μεγάλων παραγωγών χωρών Αμερικής, Καναδά, Αυστραλίας και Αργεντινής προς περιορισμόν της καλλιεργείας κατά 15%. Θεωρείται ότι η υπερπαραγωγή του σίτου επέφερε την πτώσιν των τιμών και υπήρξεν η κυρία αιτία της παγκοσμίου κρίσεως. Εάν επιτευχθή η συμφωνία όλων των παραγωγών χωρών, τότε θεωρείται ότι η Συνδιάσκεψις κάμνει ένα μεγάλον βήμα προς τον τελικόν σκοπόν της».

Φυλλο Γ', 110, 14 Ιουλιου 1933

Τοπικά ζητήματα. *Να απαγορευθή η εξάσκησις επαγγέλματος.* «Νομίζομεν ως απολύτως ορθήν την σκέψιν της Κυβερνήσεως όπως αποκλείση την εξάσκησιν εν Κύπρω του ιατρικού επαγγέλματος εις αλλοδαπούς ιατρούς. Την στιγμήν όμως που η οικονομική κρίσις και η ανεργία πλήττει όλας τας επαγγελματικάς τάξεις του νησιού μας, θα ήτο ορθόν και δίκαιον το μέτρον τούτο να επεκταθή εις όλους τους επαγγελματικούς κλάδους απαγορευομένης διά γενικής διατάξεως της εξασκήσεως οιουδήποτε επαγγέλματος εν Κύπρω εις αλλοδαπούς πλην ειδικώς προνοουμένων περιπτώσεων κατά τας οποίας η Κύπρος στερείται τοιούτων επαγγελματιών. Αυτό άλλωστε είναι και ορθόν την στιγμήν που εις ανάλογον μεταχείρισιν υπόκεινται και οι [ιδικοί] μας επιστήμονες και επαγγελματίαι εις την αλλοδαπήν και την στιγμήν που όλα τα κράτη έχουν καθιερώσει ως προστατευτικήν των πολιτών των διάταξιν την ανωτέρω απαγόρευσιν».

Από τον έξω κόσμον. *–Συμμαχία Γερμανίας-Ιαπωνίας.* «Μυστικαί διαπραγματεύσεις διεξάγονται μεταξύ υψηλών διπλωματικών και στρατιωτικών κύκλων της Ιαπωνίας μετά των αρχηγών των Ναζί εις το Βερολίνον προς ανάπτυξιν των σχέσεών των με απώτερον σκοπόν συμμαχίαν κατά των Σοβιέτ. Η Μόσχα παρακολουθεί μετά μεγίστης προσοχής τας συνεννοήσεις ταύτας και έλαβεν υπ' όψιν της τας εισηγήσεις της Γερμανίας εις την Παγκόσμιον Συνδιάσκεψιν, όπως της

δοδούν εκτάσεις προς εκμετάλλευσιν εις την Ρωσίαν». *–Αυτοκτονίαι.* «Σαν αρρώστια επιδημική κατέλαβε τους Αμερικανούς τραπεζίτας. Καθημερινώς αυτοκτονούν τόσον εύκολα όσον εύκολα απέκτησαν και έχασαν τας κολοσσιαίας περιουσίας των. Η στατιστική παρουσιάζει σημαντικήν αύξησιν αυτοκτονιών κατά το 1933 και προπάντων μεταξύ των πρώην ευπορουσών τάξεων». *–Ο Γκάντι.* «Ο Μαχάτμα ο αρχηγός του Κογκρέσσου, ο οποίος ευρίσκεται τώρα εις Πούνα μετά την νηστείαν του Μαΐου 21 ημέρας, πρόκειται να αποσύρη την ανυπακοήν και να κηρύξη νέαν διαταγήν διά την ελευθερίαν των Ινδιών, εάν η Κυβέρνησις δεν δεχθή να απελευθερώση δέκα χιλιάδες φυλακισμένους οι οποίοι συνελήφθησαν από τον Δεκέμβριον του 1929».

ΦΥΛΛΟ Γ', 111, 21 ΙΟΥΛΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με θέμα, «*Απαραίτητη η ελάττωσις των χρεών*». Τονίζεται ότι ενώ στις άλλες χώρες η μεταπολεμική εποχή έφερε το μαρασμό της βιομηχανίας, την πτώση των αξιών και των προϊόντων και την ανεργία, στη νήσο μας δημιούργησε την αθεράπευτη πληγή των εξογκωμένων χρεών που οι χωρικοί ασυλλόγιστα έκαμαν, όταν το χρήμα ήταν άφθονο και νόμιζαν ότι η χρυσή εκείνη εποχή δεν θα τέλειωνε ποτέ. Βέβαια υπαίτιοι της κατάστασης αυτής ήταν και οι δανειστές που είχαν ενθαρρύνει τον χωρικό στην ανοικονόμητη πορεία του και έτσι φτάσαμε στο αδιέξοδο, χωρίς να βλέπουμε κανένα φωτεινό σημείο στην επερχόμενη ολοκληρωτική καταστροφή. Γεωργική Τράπεζα με ευρύτερους σκοπούς, όπως η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, που ολόκληρος ο κυπριακός τύπος έντονα εισηγήθηκε και που θα μπορούσε να διορθώσει τα κακώς έχοντα ούτε έγινε ούτε θα γίνει. Και το άρθρο καταλήγει ότι ενώ σ' όλα τα μέρη του κόσμου εφαρμόζονται διάφορα μέτρα προς ανόρθωση κακών καταστάσεων με θυσίες συμφερόντων και κοινωνικούς πειραματισμούς, στον τόπο μας η κατάσταση αντιμετωπίζεται και από την κυβέρνηση και από τον λαό μοιρολατρικά, χωρίς καμιά ενέργεια ή ειλικρινή προσπάθεια, πράγματα που δείχνουν την πνευματική μας αδυναμία και συμφεροντολογικές ατομικές προλήψεις.

Στην ίδια σελίδα δημοσιεύεται και το άρθρο: «*Ο δικτάτωρ του Κόσμου*» που αναφέρει ότι η αρχή της μεγάλης κρίσης προήλθε από την Αμερική και από αυτήν επιδιώκεται τώρα να επανέλθει η ευτυχία. Για τη υποστήριξη αυτού του ισχυρισμού παρουσιάζεται το πρόγραμμα του Ρούσβελτ που συγκεφαλαιώνεται

σε τρία σημεία: α) Δεν φροντίζει να ενισχύσει το εξωτερικό εμπόριο της Αμερικής, β) Ο κύριος σκοπός του είναι η άνοδος των τιμών, η αύξηση των εργασιών και η ενίσχυση των οφειλετών με την ελάττωση των υποθηκών και του τόκου, γ) Η αύξηση των μισθών. Απ' αυτά δημιουργείται η ελπίδα ότι ο Ρούσβελτ φροντίζει να επιφέρει διαρκή ανόρθωση με την αύξηση της κατανάλωσης και τη βελτίωση των όρων ζωής, όχι για μερικά τμήματα αλλά για ολόκληρη τη μάζα των λαών.

Από τον έξω κόσμον. –*Ο Γκάντι*. «Μετά την άρνησιν του Αντιβασιλέως των Ινδιών να δεχθή συνάντησιν με τον Γκάντι εάν προηγουμένως δεν παύση η πολιτική ανυπακοή, ο Γκάντι θέλει να επιστρέψη εις την φυλακήν και ν' αναπληρώση την μαξικήν ανυπακοήν υπό ατομικής πολιτικής ανυπακοής. Είναι διατεθειμένος να ακολουθήση όλας τας αποφάσεις του συνερχομένου Ινδικού Συμβουλίου αποτελουμένου υπό διακοσίων μελών». –*Περιπέτειαι της Ειρήνης*. «Ο Χέντερσον ο πρόεδρος της Συνδιασκέψεως του Αφοπλισμού, έφθασε εις το Παρίσι μετά από το πρώτον ταξίδι της σταυροφορίας εις τας διαφόρους Ευρωπαϊκάς πρωτευούσας. Ελπίζει να συναντηθή με τον Πρωθυπουργόν Νταλαντιέ και τον Υπουργόν των εξωτερικών Μπονκούρ... έχει ελπίδα να αποδεχθούν το σχέδιον αφοπλισμού της Αμερικής διά του οποίου θα καταργηθούν τα βαρέα όπλα και συν τω χρόνω θα καταργηθούν τελείως». –Οι *παραχαράκται*. «Εις μίαν ημέραν ανεκαλύφθησαν δύο τεράστιαι συμμορίαι εκ των οποίων η μία κατεσκεύαζε χαρτονόμισμα των λιρών 10 και η άλλη μετοχές της διώρυγος του Σουέζ. Η αστυνομία ευρίσκεται εις τα ίχνη αυτών των δύο, υπολογίζεται δε ότι έθεσαν εις την αγοράν μετοχάς αξίας 20.000.000 φράγκων». –«Η Γερμανία κατασκευάζει αεροπλάνα με ισχυροτάτας μηχανάς, τα δε Ευρωπαϊκά Υπουργεία του Αέρος παρακολουθούν μετ' ανησυχίας την ενέργειαν ταύτην η οποία δεν δεσμεύεται υπό της συνθήκης των Βερσαλιών. Ο Γκαίριγκ ο οποίος είναι δικτάτωρ της Πρωσσίας και άλλοτε άσσος αεροπόρος, διευθύνει την όλην οργάνωσιν». –*Αεροπορικά*. «Ο Αμερικανός Μάττερν ο οποίος κάμνει τον γύρον του κόσμου και εχάθη είχε κατέλθει εις ένα ακατοίκητον μέρος της Σιβηρίας και μετά από περιπλάνησιν τριών εβδομάδων συνήντησε μερικούς χωρικούς, διά του ασυρμάτου δε επεκοινώνησε με την Αμερικήν. Ευτυχώς είχε μαζί του κυνηγετικόν όπλον και αγκίστρι διά ψάρευμα και τοιουτοτρόπως κατώρθωσε να ζήση».–«Το ζεύγος Μόλισσον ελπίζει συντόμως να κάμη το μελετώμενον διπλόν ταξίδι του Ατλαντικού.»

Κοινωνικά και διάφορα. *Του απηγορεύθη η έξοδος.* «Ο κ. Κυριάκος Καραμάνος εκ Λεμεσού ύστερα από αρκετά χρόνια παραμονής στις Αθήνες ενοστάλγησε να ξαναδή τον τόπον του και την περασμένην Δευτέρα έφθασε με την «Κύπρον» στην Λεμεσόν, αλλά του απηγορεύθη η έξοδος ως ανεπιθυμήτου. Πιθανώτατα τούτο οφείλεται εις την συμμετοχήν του εις τας εν Αθήναις εθνικιστικάς επιδείξεις κατά τα Οκτωβριανά».

Τρομακτικαί Αποκαλύψεις. *Ποίοι έκαψαν την Γερμανικήν Βουλήν; Τα εγκληματικά πολιτικά τεχνάσματα.* «Ολίγας ημέρας προ των Γερμανικών εκλογών και ενώ ακόμη δεν είχε κριθή υπέρ του Χίτλερ η νίκη, ο ασύρματος εδονούσε τον αιθέρα με την τρομακτικήν είδησην «οι κομμουνισταί έκαψαν το Ράϊχσταγ» (Γερμανική Βουλή)... Ιδού τι μας αποκαλύπτει ο *Ημερήσιος Κήρυξ*, η Αγγλική εφημερίς που έχει την μεγαλύτερη κυκλοφορία στην Αγγλία (2 εκατομμύρια φύλλα ημερησίως): « Τρομακτικά γεγονότα, τα οποία αποδεικνύουν την άμεσον συνενοχήν των αρχηγών των Ναζί διά την πυρκαγιάν του Ράϊχσταγ, του παρελθόντος Φεβρουαρίου, απεκαλύφθησαν από μίαν επιτροπήν ερευνώσαν προς τούτο, υπό την προεδρίαν του διασήμου μαθηματικού καθηγητού Άινσταϊν. Η σημασία και σπουδαιότης της πυρκαγιάς έγκειτο εις το ότι οι Ναζί έσπευσαν αμέσως να αποδώσουν το έγκλημα εις εθνοκτόνον συνωμοσίαν των Κομμουνιστών και Σοσιαλιστών με τον σκοπόν να χρησιμοποιήσουν την αγανάκτησιν του λαού κατά της δήθεν κομμουνιστικής τρομοκρατίας κατά την ενάσκησιν των πολιτικών του δικαιωμάτων. Ούτω η χώρα θα έσπευδε ολόσωμη να ψηφίση τον Χίτλερ εκδικουμένη τους περιφρονητάς των πολιτικών φρονημάτων, τους Κομμουνιστάς. Η επιτροπή έχει εις χείρας της αποδείξεις εκ των οποίων καταφαίνεται ότι η πυρκαγιά εμηχανεύθη υπό του Κάπταιν Γκαίριγκ, προέδρου του Ράιχσταγ, και όλαι αι πράξεις του εμπρησμού ενεργήθησαν από Ναζί των «Ταγμάτων Θυέλλης» εν πλήρει γνώσει του και τη προτροπή του. Μεγάλος επίσης αριθμός Ναζί έλαβεν οδηγίας να διαδώση παντού ότι οι 'Κομμουνισταί έβαλαν φωτιά εις το Ράϊχσταγ'. Αλλά εβιάσθηκαν και δυστυχώς δι' αυτούς ήρχισαν τας επιδείξεις των και την κυκλοφορίαν της ειδήσεως ταύτης μίαν ολόκληρην ώραν προ του εγκλήματος, πράγμα που πλήρως αποδεικνύει ότι αι αρχαί είχαν πλήρη γνώσιν εκείνου το οποίον θα συνέβαινε. Είναι δεδηλωμένη η πρόθεσις των Ναζί να δικάσουν διά το έγκλημα τούτο τον Ερνέστον Τόρκγλερ, τον κοινοβουλευτικόν ηγέτην των Κομμουνιστών, και τους Βουλγάρους λιποτάκτας οι οποίοι συνελήφθησαν εις την Γερμανίαν και να χρησιμοποιήσουν την δίκην ως

μεγάλην προπαγανδιστικήν επίδειξιν. Η αποκάλυψις όμως όλων αυτών των γεγονότων τα οποία ηρευνήθησαν και εξιχνιάσθησαν από μίαν αμερόληπτον, διεθνούς κύρους επιτροπήν και θα εκτελούν εις την προς τούτο κατά τον Ιούλιον εκδοθησομένην βίβλον «της φαιάς τρομοκρατίας του Χίτλερ» επροξένησε καταφανή ταραχήν και εις τους πλέον υπευθύνους συμβούλους του Χίτλερ οι οποίοι προσβλέπουν εις την υπό δίκην υπόθεσιν μετά μεγάλης δυσφορίας ή δυσπιστίας ως προς τα εξ αυτής αποτελέσματα».

Φυλλο Γ', 112, 28 Ιουλιου 1933

Στο κύριο άρθρο *«Γεωργοί προσέξετε –Το σιτάρι πέντε σελίνια – Η κριθή δύο σελίνια –Το ψωμί δύο γρόσια»*, ο αρθρογράφος Γιάγκος Νικολαΐδης γράφει ότι η Αμερική και ο Ρούσβελτ ιδιαίτερα, κατάφεραν δεινότατο κτύπημα «της κρίσεως διά του υψωμού των προϊόντων, αι δε βιομηχανίαι ήρχισαν να αναπτύσσονται τόσον αλματωδώς», ώστε φοβούνται δεύτερο χρηματιστηριακό κραχ και χειρότερη καταστροφή από την προηγούμενη. Εμείς θα παραδειγματιστούμε από τους μεγάλους και δ' ακολουθήσουμε το δρόμο τους για ανόρθωση της ταλαιπωρημένης νήσου μας. Πρώτη η Αγγλία κατανόησε ότι η υψηλή αξία του χρυσού υπήρξε το μεγάλο εμπόδιο της ευημερίας των λαών της και δεύτερη η Αμερική έσπασε τον χρυσό κλοιό και ελεύθερη τώρα εργάζεται για την ανόρθωση των συγκλονισμένων και καταπτοημένων αλλοφύλων κατοίκων της. Η εφημερίδα μας από καιρό τάχθηκε και υποστηρίζει ότι απαραίτητος όρος της αναδιοργάνωσής μας είναι και θα είναι πάντοτε ο υψωμός των κυπριακών προϊόντων. Και αν για μερικά είδη λόγοι εξωτερικοί ή εσωτερικοί δεν επηρεάσουν τον υψωμό τους, για το σιτάρι όμως η θέση του είναι εξαιρετική και σ' αυτό στρέφουμε τη στιγμή αυτή την προσοχή μας... και βλέπουμε με μεγάλη μας ευχαρίστηση ότι η κυπριακή κυβέρνηση άρχισε να προσανατολίζεται προς την κατάσταση παίρνοντας γενικά καλύτερα και ριζικότερα μέτρα. Και ο αρθρογράφος απευθύνεται στους γεωργούς γράφοντας: «Η κερδοσκοπία δρα γύρω σας, το σιτάρι σας πουλιέται σε χαμηλή τιμή, για να προσφερθή ύστερα σε ακριβότερες τιμές. Προσπαθήστε να το κρατήσετε, για να μη περιέλθη στα χέρια των ολίγων οπότε θα είναι αργά. Γεωργοί, το σιτάρι σας πολύ σύντομα θα ανεβή στα πέντε σελίνια. Εκείνη τη στιγμή ανοίξετε τις αποθήκες σας, για να πουλήσετε. Γιατί όταν το σιτάρι σας ανεβή στα πέντε σελίνια και δεν πουλήσετε, τότε θα έλθη το ξένο αλεύρι και το σιτάρι σας πάλιν θα πουλιέται στις

σημερινές τιμές των 3 ½ σελινιών. Ό,τι σας λέγομεν είναι για το συμφέρον σας. Εάν δεν μας ακούσετε είστε άξιοι της τύχης σας και μάταια κοπιάζουμε για την ευημερία σας».

Από την Ελλάδα. *–18 Ιουλίου 1933. Ο κ. Μεταξάς και η αδιαλλαξία...* «Η *Εστία* ημερομηνίας 13 Ιουλίου εις κύριον άρθρον συνιστά εις τον κ. Τσαλδάρην ν' απομακρύνη από πλησίον του τους συμβούλους εκείνους, οι οποίοι είτε προτάσσουν το στενόν κομματικόν συμφέρον πάσης άλλης σκέψεως, είτε κατέχονται από τον παθολογικόν φόβον ανατροπών και αντεκδικήσεων ... οι σύμβουλοι αυτοί όχι μόνον τα συμφέροντα της χώρας δεν εξυπηρετούν, αλλά και εις την κυβέρνησιν μόνον βλάβας και ζημίας επιφέρουν. Σύμβουλοι του κ. Πρωθυπουργού και εις τα πολιτικά ζητήματα πρέπει να είναι μόνον οι υπεύθυνοι οικονομικοί σύμβουλοι». Αλλά ποίοι είναι αυτοί οι αδιάλλακτοι τους οποίους υπαινίσσεται η *Εστία*; Βεβαίως είναι πολλοί, αλλ' ο κορυφαίος είναι ο πολιτευτής Κραναίας κ. Ιωάννης Μεταξάς, «όστις ζητεί να θέση εις εφαρμογήν χάριν κομματικής κατισχύσεως σχέδια ανάλογα με εκείνα τα οποία εφήρμοσεν εις το παρελθόν, ότε εξώθησεν εις την επανάστασιν του Λεοναρδοπούλου και έφυγεν διά βακαλεοφόρου εις την Ιταλίαν. Ο Μεταξάς είναι φανερόν ότι επιθυμεί να υποκαταστήση τον κ. Τσαλδάρην εις την αρχηγίαν του Λαϊκού κόμματος. Δημιουργεί διαρκώς ζητήματα τα οποία εμβάλλουν εις συνεχείς στενοχωρίας και ενοχλήσεις την Κυβέρνησιν, διά να επωφεληθή αυτός, μένων μακράν της εξουσίας, κάθε τριβής την οποίαν θα υποστή αυτή. Εξήτησε την ποινικήν δίωξιν του Βενιζέλου αδιαφορών αν τούτο θα οδηγήση εις εξερεθισμόν του ημίσεος Ελληνικού λαού και θα εγίνετο αφορμή διαταράξεως της εσωτερικής γαλήνης της χώρας. Ο κ. Τσαλδάρης αντιλαμβανόμενος πόσον επικίνδυνος είναι ο κ. Μεταξάς, μένων εκτός της εξουσίας, απεφάσισε να τον κάμη υπουργόν ούτως ώστε να συμμετέχη και αυτός προσωπικώς των κυβερνητικών ευθυνών και κατά συνέπειαν και της φθοράς, την οποίαν πάντοτε η ενάσκησις της εξουσίας συνεπάγεται. Ο κ. Μεταξάς επεφυλάχθη να απαντήση ... Θεωρείται βέβαιον ότι ο πονηρός Κεφαλλήν δεν θα πέση εις την υπουργικήν παγίδα του κ. Τσαλδάρη». *–Οι Ισπανοί εις την Ελλάδα, Ένας υπέροχος ύμνος.* «Εκατόν πεντήκοντα Ισπανοί διαννοούμενοι, φοιτηταί και φοιτήτριαι επεσκέφθησαν την Ελλάδα, όπου εγένοντο ενθουσιωδώς δεκτοί. Ένας εκ των εκδρομέων, δημοσιογράφος και διανοούμενος, πραγματικώς μορφωμένος, κοσμογυρισμένος, περιγράφει ως εξής τας εντυπώσεις του: 'Εταξίδευσα', λέγει, 'εις όλα σχεδόν τα μέρη του

κόσμου, εγνώρισα τους πολιτισμούς των διαφόρων εποχών και κρατών, εθαύμασα τοπία και φυσικάς καλλονάς. Αλλά ημπορώ να είπω ότι το φως το αληθινόν, το ζωογόνον, το εμπνέον φως το εγνώρισα μόνον εις τον τόπον σας... Όταν ανεβήκαμε εις την Ακρόπολιν μαζί με τους φοιτητάς, νέα παιδιά γεμάτα ζωήν, ευθυμίαν, ζωηρότητα, τα είδαμεν αίφνης να ησυχάζουν, να σιωπούν και να παίρνουν μίαν σοβαράν έκφρασιν. Η ακαταμάχητος επιρροή του ωραίου, του τελείου, του «καλού» είχε κατακτήσει την ψυχήν των, επεκοινώνουν εκείνην την στιγμήν με το αρχαίον «Ελληνικόν θαύμα». Και έπρεπε να δύση ο ήλιος, έπρεπε να σκοτεινιάση, έπρεπε να κτυπήση το κουδούνι, έπρεπε σχεδόν να μας διώξουν οι κλητήρες, διά να δεχθούν τα παιδιά να φύγωμεν από την Ακρόπολιν. Αλλά και κάτω από την Ακρόπολιν, όταν εγυρίσαμεν ολίγον εις την πόλιν σας, όταν επεκοινωνήσαμεν με τους ανδρώπους σας, τότε αντελήφθημεν ότι η Ελλάς δεν απέθανε και δεν ημπορεί να αποθάνη'. Έτσι αισθάνονται, έτσι βλέπουν και έτσι ομιλούν οι αληθινοί διανοούμενοι που επισκέπτονται την Ελλάδα». *–Ο Τεφήκ Ρουσδή.* «Διήλθε διά των Αθηνών κατά την παρελθούσαν Κυριακήν μεταβαίνων εκ της Ιταλίας εις Άγκυραν ο Τούρκος Υπουργός των Εξωτερικών Τεφήκ Ρουσδή ... Κατά την συνάντησίν του μετά των Ελλήνων επισήμων εθίγησαν διάφορα ζητήματα γενικής πολιτικής και ειδικώς Βαλκανικά ως και το ζήτημα του συμφώνου του Ευξείνου εις το οποίον πρόκειται να προσχωρήση και η Ελλάς».

Νέα της εβδομάδος. *Καταδίκη κομμουνιστού.* «Την παρελθούσαν Τρίτην εξεδικάσθη ενώπιον του εντίμου δικαστού Δερβίς εφέντη η υπόθεσις του κομμουνιστού Ιωσήφ Χριστοδούλου εκ Περιστερώνας κατηγορουμένου ότι εξεστόμισε λέξεις με πρόθεσιν προσβολής των θρησκευτικών αισθημάτων. Παραθέτομεν ολόκληρον την κατηγορίαν η οποία εβασίσθη επί του άρθρου 133 του Κ.Π.Κ.: Κατηγορείσθε ότι κατά την 3 Ιουλίου 1933 με την εσκεμμένην πρόθεσιν να πληγώσετε τα θρησκευτικά αισθήματα του Παπαχαραλάμπους Σάββα από την Παναγιάν και άλλων από την Περιστερώναν εξεστομίσατε τας λέξεις: 'Δεν εντρέπεστε και ζητάτε ζητείαν. Κλέπτετε τον κόσμον και τον απατάτε λέγοντάς του ότι υπάρχει Χριστός και Παναγία. Ενώ τίποτε απ' αυτά δεν υπάρχουν. Εσείς οι Μοναχοί έχετε έκαστος άνω των Λ.Κ. 2000 και κάθε εκκλησία 2-3 χιλιάδες λίρες. Όλα αυτά πρέπει να διανεμηθούν μεταξύ του φτωχού κόσμου. Η Κυβέρνησις επίσης συνεργάζεται μαζί με σας τους Μοναχούς, διότι φοβείται από τους κομμουνιστές'. Το Δικαστήριον τον ευρήκε ένοχον και η απόφασις του

εντίμου Δικαστού συνωδεύθη με δικαιολογητικόν, τμήματα του οποίου δημοσιεύομεν: 'Ο κατηγορούμενος διά της εκφράσεως «δεν υπάρχει Χριστός και Παναγία» επλήγωσε τα θρησκευτικά αισθήματα εκείνων οι οποίοι ήσαν παρόντες. Δύναται να λεχθή ότι εις μίαν συζήτησιν περί θρησκείας δεν υπάρχει βλάβη, όταν εκφράζεται κανείς πρεπόντως και λογικώς. Ο κατηγορούμενος φαίνεται ότι πιστεύει διαφορετικά από τους ανθρώπους οι οποίοι ανήκουν εις την Χριστιανικήν Θρησκείαν. Όλαι όμως αι θρησκείαι είναι σεβασταί, διότι μορφώνουν τον λαόν και όσοι νομίζουν ότι δεν έχουν ανάγκην της μορφώσεως ταύτης δεν είναι υποχρεωμένοι να τες ακολουθήσουν. Αλλά δεν έχουν κανένα δικαίωμα να πληγώνουν τα θρησκευτικά αισθήματα των άλλων. Λαμβάνων υπ' όψιν και τα προηγούμενά του (συμμετοχή εις παράνομον συγκέντρωσιν, εγκατάλειψις του τόπου του εντοπισμού του) επιβάλλω την ποινήν των 2 μηνών φυλάκισιν και 22 σελίνια έξοδα'. Ο κατηγορούμενος εδήλωσε έφεσιν κατά της ποινής και αφέθη ελεύθερος με Λίρες 50 προσωπικήν εγγύησιν, όπως δείξη εντός 7 ημερών λόγους της εφέσεώς του».

Φύλλο Γ΄, 114, 11 Αυγούστου 1933

Στο κύριο άρθρο «Πικρά απορία» εκφράζεται η απογοήτευση ότι ενώ από όλα τα πολιτισμένα κράτη και επομένως και από την Αγγλία αναγνωρίζονται ορισμένα ατομικά δικαιώματα απαράγραπτα, ιερά και απαραβίαστα όπως τα διεκήρυξε η Γαλλική επανάσταση του 1789 και τα επροδρόμησε η Magna Charta, ο πρώτος συνταγματικός χάρτης της Αγγλίας, στην Κύπρο, αν και αγγλική αποικία, τα πιο πολλά απ' αυτά έχουν υποστεί αβαρίες, διότι προσκρούουν σε νομοθετικούς σκοπέλους για την κατοχύρωση της απόλυτης ησυχίας που, κατά τη γνώμη του αρθρογράφου, επικρατεί στη νήσο. Και αν το νομοσχέδιο τούτο έγινε για να προστατευθεί η κυβέρνηση από αυτούς που την επιβουλεύονται, όπως είναι οι κομμουνισταί, θα ήταν ορθόν οι άλλοι να σιωπούν. Αλλά το νομοσχέδιο εξαιτίας της ευρύτητάς του μπορεί να καλύψει και οποιαδήποτε άλλη περίπτωση έστω και καθόλου κομμουνιστική, ώστε να μην απομένει τίποτε άλλο, παρά να θέσουμε όλοι φραγμό στη σκέψη μας, στα γραφόμενά μας, στους λόγους μας και μόνο η σιωπή να κυριαρχεί στη ζωή μας. Αν είμαστε γερμανική αποικία και ο Χίτλερ ήταν ο ρυθμιστής της ζωής μας ή αν είμαστε κάτω από την κυριαρχία της φασιστικής Ιταλίας θα είμαστε υποχρεωμένοι να τα ανεχθούμεν όλα αυτά. Αλλά όταν διοικούμαστε από ένα έθνος που θεωρείται πρωτοπόρο του φιλελευθερισμού,

μας γεννάται δικαιολογημένα η απορία, γιατί να τυχαίνουμε αυτής της μεταχείρισης. Κατά τη γνώμη μας, υποστηρίζει ο αρθρογράφος, η εξάπλωση του κομμουνισμού σε μέρη, όπως η Κύπρος, καθυστερημένα στη γραμματοσύνη είναι αδύνατη. Μερικές επαναστατικές εκδηλώσεις δεν είναι κομμουνιστικές εκδηλώσεις, αλλά είναι αντίδραση και φυσικό ξέσπασμα για κάποια κακή κατάσταση. Γι' αυτό πρέπει να καταπολεμηθεί η ρίζα δηλ. η φτώχεια που υπάρχει και όχι ανύπαρκτοι κοινωνικοί επαναστάτες. Και ο αρθρογράφος καταλήγει ότι δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι υποστηρίζει παράνομες αρχές ή εκδηλώσεις επαναστατικών φρονημάτων, αλλά ότι κάνει απλή κριτική των διατάξεων ενός νομοσχεδίου, η οποία πηγάζει από την ορθή αντίληψη του αισθήματος της ελευθερίας των ατομικών δικαιωμάτων και της προάσπισης του εαυτού μας, ώστε να μη βρεθή μία μέρα ανύποπτος στα υγρά κελλία της φυλακής.

Ενδιαφέρον άρθρον. *Η Αμερική πειραματίζεται.* Δημοσιεύεται ότι την 21η Ιουλίου 1933 ο Ρούσβελτ συγκέντρωσε όλες τις εξουσίες στα χέρια του για τη μεγάλη μάχη της οικονομικής ανόρθωσης. Την επόμενη ημέρα σημειώθηκε τεράστιο οικονομικό κραχ, μεγαλύτερο από εκείνο του Οκτωβρίου του 1929, που ήταν ο προάγγελος της παγκόσμιας κρίσης και είχε ονομασθεί «Μαύρη εβδομάς του Οκτωβρίου». Πουλήθηκαν 9.750.000 μετοχές και η ζημιά ανέβηκε στις 600.000.000 λίρες. Εν τω μεταξύ ο Ρούσβελτ συνεργαζόμενος μετά του Τσόνσον κατέλαβε αυτοκρατορικά τη διεύθυνση όλης της αμερικανικής βιομηχανίας με 5.000.000 γραμματικούς, 40.000.000 εργάτες και χιλιάδες εκατομμύρια κεφαλαίων με σκοπό την αύξηση των μισθών και την ελάττωση της εργασίας σε 40 ώρες.

Φυλλο Γ΄, 115, 18 Αυγουστου 1933

Άρθρο όπου αναπτύσσεται το θέμα: «*Ο κίνδυνος εκ της στειρώσεως ως μέσου βελτιώσεως του ανθρωπίνου γένους*». Η στείρωση των ακαταλλήλων είναι ένα από τα μέτρα του Χίτλερ για την ανόρθωση της Γερμανίας, κάτι που θύμιζε τον Σπαρτιατικόν νόμο: «οι ελαττωματικοί εις τον Καιάδα». Ο νόμος της στείρωσης επιδιώκει με υποχρεωτική ιατρική επέμβαση να καταστούν ανίκανα για τεκνοποιία όλα εκείνα τα πρόσωπα που πάσχουν από ορισμένες διανοητικές και σωματικές νόσους. Ελπίζεται ότι έτσι η νέα γενεά θα είναι σωματικά και διανοητικά εν τάξει, επειδή θα κατάγεται από γονείς εντελώς υγιείς. Για το μέτρο αυτό που φαίνεται να είναι σωτήριο στο σημερινό κατάντημα του ανθρώπινου γένους, υπάρχουν αντίθετα επιχειρήματα και θα ήταν πιο ανθρωπιστικό, αν επιδιωκόταν με θερα-

πεία σε ειδικά ινστιτούτα η επίτευξη γονέων υγιών και ικανών για αναπαραγωγή υγιών τέκνων. Ένα άρθρο του Τζίμπσον που δημοσιεύτηκε στον *Ημερήσιο Κήρυκα* του Λονδίνου γράφει ότι η Γερμανία έχει επιβάλει ένα δραστικό νόμο για την αναγκαιότητα της στείρωσης που είναι πραγματικός κίνδυνος για την ανθρωπότητα. Δεν είναι ακόμη γνωστό ποιες από τις διανοητικές και σωματικές νόσους που ο γερμανικός νόμος προβλέπει είναι κληρονομικές. Επιστημονικές κορυφές υποστηρίζουν ότι μόνον μερικές σπάνιες νόσοι, όπως η αιμοφιλία, είναι κληρονομικές και αυτές οι λίγες έχουν μικρή σπουδαιότητα για τη φυλετική ευδαιμονία. Και το σπουδαιότερο γεγονός είναι ότι τα δύματα πολλών κληρονομικών ασθενειών δεν είναι και αναγκαστικά ακατάλληλα για υψηλό κοινωνικό προορισμό. Πρόσωπα που διέπρεψαν στα γράμματα και στην επιστήμη έπασχαν από διάφορες σωματικές και πνευματικές νόσους. Το όλο πρόβλημα έπρεπε να ερευνηθεί προτού εφαρμοστεί και προτού υιοθετηθεί για τους λόγους που αναφέρονται στον γερμανικό νόμο.

Τελευταίαι Ελληνικαί Ειδήσεις. *Η επάνοδος του Βενιζέλου*. «Ο κ. Βενιζέλος δι' επιστολής του ανέθεσε εις τους Φιλελευθέρους βουλευτάς να αποφασίσουν περί του ενδεικνυομένου προσώπου διά την κοινοβουλευτικήν διεύθυνσιν των εργασιών του κόμματος, εφ' όσον διαρκεί η απουσία του και ως τοιούτος εξελέγη ο κ. Γονατάς. Εξάλλου με τον αεροπορικώς αφιχθέντα εκ Παρισίων βουλευτήν Χανίων κ. Πιστολάκην διεμήνυσε ότι το ταχύτερον θα επιστρέψη εις την Ελλάδα προς συνέχισιν των πολιτικών του αγώνων και διεσαφήνισε ότι ουδέποτε είχε την πρόθεσιν να εγκαταλείψη την αρχηγίαν του κόμματος».

Άρθρο με θέμα. «*Ποίος κρύπτεται όπισθεν του Ρούσβελτ;*». Ένας από τους σπουδαιότερους συνεργάτες του Ρούσβελτ αυτή τη στιγμή είναι ο Μπέρνεϋ Μπάρουχ που τόση εμπιστοσύνη τού έχει εμπνεύσει, ώστε μόνο τα σχέδια αυτού έχει υιοθετήσει. Ο Χάρολτ Λάσκι, που έχει γράψει το άρθρο, υποστηρίζει ότι πίσω από το σχέδιο Ρούσβελτ–Μπάρουχ διεξάγεται ένας πόλεμος μεταξύ των ηγετών των μεγάλων επιχειρήσεων που καθένας προσπαθεί να επιβάλει το δικό του σχέδιο που θα εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντά του. Ο Μπάρουχ ανήκει στην τάξη των μεγάλων χρηματιστών και κέρδισε μία μεγάλη περιουσία παίζοντας στο χρηματιστήριο. Στην πολιτική εμφανίστηκε πρώτη φορά στη διάρκεια του πολέμου και ως συνεργάτης του Ουίλσων τέθηκε επικεφαλής του εμπορίου της πολεμικής βιομηχανίας. Οι κυριότερες αρχές του σχεδίου Μπάρουχ–

Ρούσβελτ είναι ότι τα μεγάλα δημόσια έργα μπορούν να επιφέρουν υπερτίμηση. Αυξημένη καταναλωτική δύναμη των μαζών μπορεί να αναζωογονήσει τους ανέργους. Ένα δολλάριο απελευθερωμένο από τη χρυσή βάση μπορεί να επαναφέρει τον κατακλυσμό με αμερικανικά προϊόντα στις χώρες που έχουν καταληφθεί από υποτιμησμένα νομίσματα. Πρόκειται για μια υπερεθνική οικονομία, γιατί με το σχέδιο αυτό θα δημιουργηθεί ανάγκη να χρησιμοποιηθούν υψηλά δασμολόγια για την παρεμπόδιση των εισαγωγών. Ο Ρούσβελτ που τέθηκε επικεφαλής της ανόρθωσης της Αμερικής θεώρησε ότι το σχέδιο τούτο είναι η τελευταία ευκαιρία για τη σωτηρία που δεν έπρεπε να χαθεί. Όμως ο Λάσκι χαρακτηρίζει το σχέδιο στο σύνολό του τυχοδιωκτικό και λίγο ασυνάρτητο. Μπορεί να είναι προοδευτικό σχέδιο οι ψηλότεροι μισθοί, οι λιγότερες ώρες εργασίας, η συνολική αναδιοργάνωση. Αλλά όλα αυτά αποσκοπούν κυρίως να επαναφέρουν στην επιφάνεια μερικούς βιομηχάνους που εξαιτίας της κρίσης έχουν εξαφανιστεί. Η τεχνική τους οικονομική ικανότητα έγκειται στην τολμηρότητα των πειραματισμών, χωρίς να βασίζεται όμως σε θεωρητικές αρχές και αν μπορούσε κάποιος να εξερευνήσει την ασυνείδητη σκέψη του θα βρισκόταν μπροστά σε περίπτωση υπερβολικής πανουργίας και σοφιστείας παρά μπροστά σε πραγματικό σχέδιο. Γι' αυτό, αν για μια στιγμή υποχωρήσει η παλίρροια που τον έφερε επί της σκηνής είναι ικανός με την ίδια ευκολία να εναντιωθεί στην πρόοδο του σχεδίου του, αν η αγορά αποδειχθεί ότι δεν ευνοεί τις συμφεροντολογικές του επιδιώξεις.

Φυλλο Γ', 117, 1 Σεπτεμβριου 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο *«Πταίουν οι Κύπριοι πολιτευόμενοι;»* Ο αρθρογράφος ανασκευάζει τον ισχυρισμό της εφημερίδας *Ελευθερία* ότι οι Κύπριοι πολιτευόμενοι από την εποχή των Οκτωβριανών και στη συνέχεια αμέλησαν να πράξουν το καθήκον τους προς την πατρίδα, προφασιζόμενοι διάφορα κωλύματα, ενώ στην πραγματικότητα η αμέλειά τους οφείλεται σε καθαρή αδράνεια και δίνει την εξήγηση ότι η επίκριση αυτή της *Ελευθερίας* εντοπίζεται σε δυο σημεία: α') Ότι οι Κύπριοι πολιτευόμενοι δεν κατέβαλλαν προσπάθειες να μη ψηφιστούν οι διάφοροι δεσμευτικοί νόμοι και β') Ότι δεν έκαμαν ενέργειες ώστε το πολίτευμα να ρυθμιστεί με πιο φιλελεύθερο τρόπο ούτως ώστε το Υπουργείο και η εδώ κυβέρνηση να προσαρμόσουν την πολιτική τους σύμφωνα με τις αρχές της παγκόσμιας συνείδησης. Όμως φρονούμε ότι οι επικρίσεις της συναδέλφου είναι τελείως αδικαιολόγητες: α') Διότι καμιά κυπριακή προσπάθεια δεν θα μπορού-

σε ν' αποτρέψει την κυβέρνηση που ύστερα από τα Οκτωβριανά, με βάση τις οδηγίες του Υπουργείου των Αποικιών, αποφάσισε να λάβει τέτοια μέτρα, ώστε να κατοχυρώσει απόλυτα τη θέση της Κύπρου και να προλάβει ή να ματαιώσει οποιανδήποτε μελλοντική ενέργεια που είχε σκοπό να διαταράξει ή να παρενοχλήσει την άσκηση της αγγλικής κυριαρχίας επί της νήσου. Απόδειξη γι' αυτό είναι ότι καθόλου δεν έλαβε υπόψη τις διαμαρτυρίες του κυπριακού τύπου για την ψήφιση των διαφόρων νόμων. Και αδίστακτα πιστεύουμε, τονίζει ο αρθρογράφος, ότι καμιά ενέργεια ή προσπάθεια των Κυπρίων πολιτευομένων δεν θα μπορούσε να αποτρέψει την κυβέρνηση από την ψήφιση των διαφόρων νόμων, ανεξάρτητα του ζητήματος αν ήτο και δυνατή η καταβολή οποιασδήποτε προσπάθειας, β΄) Η θέση των Κυπρίων πολιτευομένων είναι πολύ δύσκολη. Είναι γνωστό ότι σήμερα δεν υπάρχει ενιαία πολιτική κατεύθυνση ούτε είναι δυνατό προς το παρόν να χαραχθεί τέτοια. Μέχρι τον Οκτώβριο του 1931 ήταν σε εφαρμογή η ενωτική πολιτική, που από τον Οκτώβριο και ύστερα με το διάταγμα Αμύνης και με τους ψηφισθέντες ειδικούς νόμους απαγορεύθηκε η συνέχιση της πολιτικής αυτής και κάθε ενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση θεωρείται παράνομη. Συνέπεια τούτου είναι να δημιουργούνται διάφορα ερωτήματα: Πρέπει η παλιά πολιτική να εγκαταλειφθεί; πρέπει να παραμερισθεί; Πρέπει να επιδιωχθεί αυτοδιοίκηση; Πρέπει να επιδιωχθούν μόνον ευρύτερες ελευθερίες; Συμφέρει η παράταση του σημερινού καθεστώτος; κ.ο.κ. Και δεν υπάρχει κανένας να απαντήσει υπεύθυνα στα ερωτήματα αυτά και με δικαίωμα εκπροσώπησης του κυπριακού λαού. Κάθε πολιτευόμενος αντιπροσωπεύει τον εαυτό του και μία ομάδα φίλων του. Κανένας δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι αντιπροσωπεύει τον λαό. Μόνο μια πλατιά παγκύπρια συνέλευση θα μπορούσε να θέσει τις βάσεις μιας ενιαίας πολιτικής γραμμής, αλλά είναι αδύνατη ακόμα και η σύγκληση μιας τέτοιας συνέλευσης. Πριν από λίγο η κυβέρνηση αρνήθηκε στον κ. Γ. Φραγκούδη περιορισμένη συγκέντρωση πολιτευομένων στις Πλάτρες με την αιτιολογία ότι δεν είναι διατεθειμένη να επιτρέψει συγκεντρώσεις για πολιτικούς σκοπούς. Γι'αυτό δεν είναι ορθό, καταλήγει το άρθρο, να επιρρίπτονται ευθύνες εναντίον των πολιτευομένων της νήσου ούτε να επιβαρύνονται με ευθύνες που δεν τους ανήκουν.

Σημειώσεις και σχόλια. *Αι απειλαί του κ. Φραγκούδη.* «Ο κ. Γ. Φραγκούδης μας απειλεί ότι αν δεν εγκολπωθώμεν το σχέδιόν του περί αυτοδιοικήσεως της Κύπρου η νήσος εντός 30 ετών θα εξαγγλισθή. Την απειλήν αυτήν του κ. Φραγκούδη την θεωρούμεν ως αστείαν. Πρώτιστα πάντων η Αγγλική Κυβέρνησις

δεν θα επιδιώξη τον εξαγγλισμόν της νήσου, διότι το τοιούτον αντίκειται προς την αποικιακήν της πολιτικήν και τας φιλελευθέρας της παραδόσεις. Δύναται να μας αναφέρη ο κ. Φραγκούδης παράδειγμα μιας χώρας η οποία διατελούσα υπό την διακυβέρνησιν της Αγγλίας εξηγγλίσθη; Αλλά άραγε είναι τόσον εύκολος ο εξαγγλισμός ενός ιστορικού λαού, όπως ο Κυπριακός, ο οποίος εν μέσω τόσων θλιβερών περιπετειών διετήρησε την γλώσσαν, την θρησκείαν, τας παραδόσεις και την συνείδησίν του; Οπωσδήποτε αι απειλαί του κ. Φραγκούδη δεν έχουν πέρασιν και εις τας προβλέψεις του δεν πρέπει να δίδεται καμιά σοβαρότης. Κατά το 1911 ο κ. Φραγκούδης έγραψεν ότι το ελληνικόν γένος κατέστη ανίκανον να επιτελέση την εθνικήν του αποστολήν. Η έλλειψις κάθε ίχνους μορφωτικού χαρακτήρος της Εκκλησίας μας, το τραγελαφικόν εκπαιδευτικόν μας σύστημα και προπαντός αι προώρως δοθείσαι εις τον λαόν μας πολιτικαί ελευθερίαι, τας οποίας εκμεταλλεύονται οι δημοκόποι και οι καταχρασταί, έφεραν το Εθνος μας εις την σημερινήν διαφθοράν και αναρχίαν αι οποίαι παρασκευάζουν τας μεγάλας των λαών συμφοράς. Την απάντησιν εις τας απαισιοδόξους προβλέψεις του κ. Φραγκούδη έδωκε κατά το αμέσως επόμενον έτος το ελληνικόν έθνος διά των μεγαλουργημάτων του 1912».

Το άρθρο με τίτλο «*Ο εθνολογικός χαρακτήρ της Κύπρου*», προφανώς του Λοΐζου Φιλίππου, παρατίθεται ολόκληρο στο τέλος ως Επίμετρο.

Φυλλο Γ΄, 118, 8 Σεπτεμβριου 1933

Στο φύλλο αυτό η θεματική της εφημερίδας ασχολείται με το θέμα: «*Αι τουρκικαί απόψεις διά το Σύνταγμα*» – Άρθρον *της Σοξ*. Ο αρθρογράφος τονίζει ότι «Από της Αγγλικής κατοχής μέχρι σήμερον δεν κατωρθώθη δυστυχώς ποτέ ειλικρινής και τιμία πολιτική συνεργασία μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων. Ο εθνικός φανατισμός, αι παλαιαί διαφοραί, τα κοινά μίση καταπνίγουν κάθε επιταγήν της λογικής προς κοινήν συνεργασίαν χάριν των συμφερόντων του τόπου και ιδιαιτέρως των δύο συνοίκων στοιχείων. Ενώ εις το εμπορικόν και επαγγελματικόν πεδίον συνειργάζοντο στενώς, δυστυχώς εις το πολιτικόν η συνεργασία ήτο αδύνατος. Ευτυχώς σήμερον τα πράγματα ήλλαξαν. Οι δύο ιστορικοί λαοί της Ανατολής έσβησαν το παρελθόν. Ήρχισαν να συνεργάζωνται φιλικώς και να αμιλλώνται εις το ευγενικόν πεδίον της εργασίας ποίος θα υπερβάλη τον άλλον εις την πρόοδον και τον πολιτισμόν. Η απήχησις της φιλίας αυτής έφθασε και εις την Κύπρον. Η *Πάφος* πρώτη ύψωσε την σημαίαν της συνεργασίας προ των

Οκτωβριανών και εάν τα μεσολαβήσαντα γεγονότα μας ημπόδισαν εις τον αγώνα μας, τώρα φρονούμεν ότι είναι καιρός και πάλιν να εργασθώμεν προς την κατεύθυνσιν αυτήν. Σήμερον το προέχον ζήτημα της Κύπρου είναι η ρύθμισις του πολιτειακού ζητήματος της νήσου. Αι τρεις αξιώσεις του Τουρκικού πληθυσμού: α') Όπως η Τουρκική κοινότης εκλέγη ένα αντιπρόσωπον κατά την διαχείρισιν του Εβκάφ, β') Όπως ψηφισθή συγχρονισμένον οικογενειακόν δίκαιον και γ') Όπως η Τουρκική κοινότης έχη ίδιον Μουφτήν, είναι εύλογοι και ορθαί και ουδόλως προσκρούουν εις οιανδήποτε αντίδρασιν εκ μέρους του ελληνικού στοιχείου. Ως προς τας εισηγήσεις του τουρκικού στοιχείου σχετικώς με τας συνταγματικάς μεταβολάς φαίνεται ότι υπάρχει πεδίον συνεννοήσεως ευρύτατον – η ασυνεννοησία όσον το ταχύτερον εξαφανισθή τόσον το καλύτερον θα είναι διά την νήσον».

Σημειώσεις και σχόλιο. *–Η εορτή της Θεοτόκου.* «Χιλιάδες προσκυνητών συρρέουν σήμερον εις τας πανηγυριζούσας κυπριακάς μονάς επί τη εορτή της Γεννήσεως της Θεοτόκου. Δυστυχώς όμως δεν προσέρχονται από ευλάβειαν και αφοσίωσιν εις τας αρχάς που εδίδαξε ο Χριστός, αλλά άλλοι για εμπορικούς σκοπούς και άλλοι από τυπικήν συνήθειαν. Το πνεύμα του Χριστιανισμού δυστυχώς έπαυσε προ πολλού ν' αποτελή τον ρυθμιστήν των πράξεών μας. Αυτό μαρτυρεί η αυξάνουσα εγκληματικότης, η καθημερινή ψευδορκία εις τα δικαστήρια, η έλλειψις κάθε αλληλεγγύης και αγάπης. Τα εγωϊστικά ένστικτα κυριαρχούν εις τας σκέψεις μας και έλλειψις δημοσίου πνεύματος χαρακτηρίζει κάθε ενέργειάν μας. Η ηθική κρίσις συνεχίζεται εις την μικρήν μας πατρίδα που θα μπορούσε ν' αποτελή πρότυπον αληθινά πολιτισμένης και ηθικά προοδευμένης νήσου». *–Η ελευθερία του τύπου.* Ο αντιπρόσωπος του *Μαγχεστριανού Φύλακος* κ. Ι. Ρ. Σκοττ, στο Συνέδριο των Άγγλων δημοσιογράφων στις 23 Οκτωβρίου στο Eastbourne έκαμε την παρατήρηση ότι σε πολλές χώρες και ειδικά στη Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία και Βαλκάνια ο τύπος έχασε την ελευθερία που είχε τον 19ο αιώνα, όταν σ' όλες τις χώρες επικρατούσε το αξίωμα ότι έπρεπε να έχουν ελευθερία του τύπου. Στη Γερμανία, ανέφερε, στις 9.00 π.μ. εκάη το Ράιχσταγ και στις 10.00 π.μ. κλείστηκαν όλες οι εφημερίδες της αντιπολίτευσης. 'Να υποθέσουμε', είπε ο Άγγλος δημοσιογράφος, 'ότι όλα αυτά αποτελούν νέαν περίοδον κατά την οποία τα έθνη θα δεχθούν να χάσουν τις μεγάλες τους ελευθερίες, για να επιτύχουν ισχυρή ενιαία κατεύθυνση των εθνικών τους υποθέσεων;' Ο κ. Σκοττ υπέμνησε στους δημοσιογράφους 'ότι δεν πρέπει να λησμο-

νώμεν ότι η ελευθερία του εκφράζειν τας ιδέας μας υπερβάλλει εις σπουδαιότητα τας εκφραζομένας ιδέας'. Οι απόψεις του κ. Σκοττ, προσθέτει η *Πάφος*, ανταποκρίνονται πλήρως προς την παγκόσμια συνείδηση, που θέλει τον τύπο εντελώς ελεύθερο στην έκφραση των διαφόρων ιδεών, με μόνο περιορισμό τα δημοσιευόμενα να μη αποτελούν κοινωνικό κίνδυνο ή προσβολή των ατομικών δικαιωμάτων.

Από τον έξω κόσμον. *–Ο χρυσός και το νόμισμα.* Ο διευθυντής της Τράπεζας της Αγγλίας βρίσκεται στην Αμερική, για να συναντήσει τον πρόεδρο Ρούσβελτ και τον τραπεζίτη Χάρρισον για τη σταθεροποίηση του δολλαρίου και της λίρας έναντι του χρυσού. Φαίνεται όμως ότι οι Αμερικανοί αποφεύγουν τη σταθεροποίηση και τα δύο νομίσματα άρχισαν να πέφτουν, ιδιαίτερα η λίρα, που σήμερα η χρυσή λίρα τιμάται 30 σελίνια. Όλες οι τράπεζες σπεύδουν να αγοράσουν χρυσό που η αξία του ανέρχεται συνεχώς και έφθασε τελευταία στα 130 σελίνια την ουγγιά. Αν συνεχιστεί η πτώση, θα αναγκαστούν και τα άλλα κράτη να ακολουθήσουν δηλαδή η Γαλλία, Ελβετία, Ολλανδία, Βέλγιο και Γερμανία, γιατί είναι αδύνατο να εργασθεί η βιομηχανία τους και το εμπόριό τους να καλύψει με την εξαγωγή τον ήδη εξογκωμένο αριθμό της εισαγωγής. *–Το συνέδριον των παρανόμων Ιουδαίων.* Στην Πράγα έληξε ένα από τα μεγαλύτερα και σπουδαιότερα συνέδρια, όπου διακηρύχθηκαν τα δίκαια των Εβραίων για την ελευθερία, η ισχυρή κατηγορία προς τον κόσμο για την αγριότητα των Ναζί και η απειλή εναντίον του Χίτλερ για τα σκληρά μέτρα του εναντίον της φυλής τους. Την προκήρυξη υπέγραψαν όλες οι μερίδες και οι βαθμούχοι του Σιωνισμού εκτός από μία πτέρυγα που έκανε την ένσταση ότι το ύφος της διακοίνωσης δεν ήταν όσο έπρεπε έντονο. Το συνέδριο αντιπροσώπευσε τη φυλή του Ισραήλ από όλο τον κόσμο και η προκήρυξη διαιρείται σε τρία μέρη: α΄) Κατηγορία κατά της Γερμανίας ως διώκτριας των Εβραίων. β΄) Έκκληση προς την Κοινωνία των Εθνών να βοηθήσει το ιουδαϊκό έθνος στην πάλη για τα δίκαιά του στη Γερμανία και να διευκολύνει τη μετανάστευση στην Παλαιστίνη. γ΄) Έκκληση προς όλους τους Ιουδαίους να προσπαθήσουν για τη σωτηρία των αδελφών τους της Γερμανίας και να τους βοηθήσουν να εγκατασταθούν στον οίκο τους, την Παλαιστίνη. Εξακολουθώντας η προκήρυξη λέγει ότι «η τιμή του Ιουδαϊκού λαού ρυπάνθηκε και οι Ναζί προσπαθούν να ξεριζώσουν το Ιουδαϊκόν έθνος». Ότι κινδυνεύουν όλες οι άλλες παροικίες τους στον κόσμο και τις καλούν σε μια κοινή συνεργασία διεθνή, πολιτική και οικονομική. Πρόκειται να συναφθεί ένα δάνειο

παγκόσμιο υπό την αιγίδα ή την ηθική υποστήριξη της Κοινωνίας των Εθνών. *–Οι φονείς των Ασσυρίων.* Όλοι οι αξιωματικοί του Ιράκ που πήραν μέρος στις σφαγές των Ασσυρίων πρόκειται να προαχθούν σύμφωνα με πρόταση του Υπουργείου Άμυνας. Ένας αξιωματικός σκότωσε μόνος του 14 Ασσυρίους και με αυτόν αρχηγό οι Κούρδοι σάρωσαν ολόκληρα χωριά και σκότωσαν 800 Ασσυρίους.

ΦΥΛΛΟ Γ', 119, 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με τίτλο: *Άλλοτε και τώρα.* Αναφέρεται στους δεσμευτικούς νόμους που η κυβέρνηση ψήφισε και εξακολουθεί να νομοθετεί εξαιτίας των γεγονότων του Οκτωβρίου. Αν και πιο πολύ από δύο χρόνια επικρατεί ησυχία στη νήσο, εξακολουθεί χωρίς καμιά ανάγκη να ισχύει το διάταγμα Αμύνης και η διακυβέρνηση γίνεται χωρίς καμιά ενεργητική συμμετοχή του λαού. Η κοινή γνώμη έχει τη γνώμη ότι η κυβέρνηση πρέπει να λησμονήσει τα Οκτωβριανά για τα οποία τιμωρήθηκαν όσοι άμεσα ή έμμεσα πήραν μέρος σ'αυτά και όλη η νήσος με την στέρηση των ελευθεριών της, και να ακολουθήσει πολιτική πιο φιλελεύθερη και σύμφωνη με τις σύγχρονες αντιλήψεις. Ο αρθρογράφος αναφέρεται και στις ταραχές της Κεφαλληνίας που το 1849 βάφτηκαν με αίμα και ο τότε πρωθυπουργός της Αγγλίας λόρδος John Russell αντί να ζητήσει την αυστηρή τιμωρία και την στέρηση των ελευθεριών των νησιωτών υποστήριξε στη Βουλή των Κοινοτήτων ότι η Αγγλία πρέπει να αποβλέψει στην ενίσχυση των φιλελεύθερων θεσμών και στην ευημερία του λαού των Ιονίων νήσων που βρίσκονται υπό την αιγίδα της, γιατί ό,τι και αν συμβεί θα έχει την παρηγορία ότι συνεργάστηκε τουλάχιστο για την ευημερία της ανθρωπότητας. Οι υψηλόφρονες αυτές δηλώσεις του μεγάλου Άγγλου πολιτικού ανταποκρίνονται τέλεια με το σκοπό της αποικιακής πολιτικής της Αυτοκρατορίας, που όπως επανειλημμένα διακηρύχτηκε είναι η προαγωγή του πολιτισμού με φιλελεύθερη διοίκηση όλων των λαών που βρίσκονται κάτω από την διακυβέρνηση της Αγγλίας· για τούτο, τονίζει ο αρθρογράφος, η υπερβολική αυστηρότητα απέναντι της Κύπρου δεν είναι δικαιολογημένη.

Εξωτερικαί ειδήσεις - Ελλάς. *–Η επίσκεψις Τσαλδάρη εις Άγκυραν.* «Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος συνοδευόμενος υπό του Υπουργού Εξωτερικών κ. Μαξίμου και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Πεσματζόγλου επεσκέφθη

την Άγκυραν, όπου έτυχεν ενθουσιώδους υποδοχής. Εις τους Έλληνας επισήμους εδόθη δείπνον υπό του Ισμέτ Πασά εις το οποίον παρεκάθησαν εξέχουσαι Τουρκικαί προσωπικότητες. Η Α. Εξοχότης ο Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας Μουσταφά Κεμάλ Πασάς εδέχθη εις τρίωρον συνέντευξιν τον Έλληνα Πρωθυπουργόν εις το Προεδρικόν Μέγαρον. Νέον Ελληνοτουρκικόν σύμφωνον φιλίας υπεγράφη την προχθές Τετάρτην». *–Σύλληψις δολοφόνων.* «Παρά την Αράχωβαν συνελήφθησαν δύο εκ των ενεχομένων εις την κατά του κ. Βενιζέλου απόπειραν, ο Β. Φοτζαλάς και ο Λάμπρος Φασουλάς. Εις το ίδιον μέρος ευρίσκετο και ο λήσταρχος Καραθανάσης ο αρχηγός των δολοφόνων, όστις όμως διέφυγε».

Νέα της εβδομάδος. *Οι Εβραίοι ζητούν να αγοράσουν κτήματα – Ο κ. Σβεκ εις Πάφον.* «Αφίκετο ο Εβραίος κ. Svec, Τσεχοσλοβάκος υπήκοος, ο οποίος ήλθε διά να εξετάση αν υπάρχουν κτήματα προς πώλησιν εις τους Εβραίους και τας υγιεινάς συνθήκας της Επαρχίας. Ο κ. Svec επεσκέφθη διάφορα κτήματα εις την πόλιν μας και την Κισσόνεργαν και απεκόμισε την εντύπωσιν ότι δύναται να ευδοκιμήση εις αυτά η πορτοκαλλέα, διά την καλλιέργειαν της οποίας ιδιαιτέρως ενδιαφέρονται οι Εβραίοι. Επίσης απεκόμισε καλάς εντυπώσεις διά την υγιεινήν κατάστασιν της επαρχίας. Ο κ. Svec εξήτησε να μάθη αν είναι δυνατόν να προμηθευτή 10.000 τόνους σισίρες και μάρμαρα στιλπνά χρησιμεύοντα διά την κατασκευήν τσιμέντου του οποίου αντιπροσωπεύει εργοστάσιον εν Παλαιστίνη. Επεσκέφθη διά τις σισίρες την παραλίαν της Τίμης όπου υπάρχει μικρά σχετική ποσότης».

Φυλλο Γ΄, 120, 22 Σεπτεμβριου 1933

Η Πάφος επανέρχεται στο θέμα *«Η ελληνοτουρκική συνεργασία εν Κύπρω – Απάντηση εις τας απόψεις της Σοξ».* Η απάντηση αφορά σε τρία σημεία: α΄) ότι δεν είχε καμιά πρόθεση να θίξει το ελληνικό στοιχείο, όταν έγραψε ότι οι Τούρκοι της Κύπρου υπήρξαν αθώοι και στο πλευρό της κυβέρνησης στις σοβαρές στιγμές, β΄) ότι ζητά να μάθει σε ποια ζητήματα ζητούμε συνεργασία και γ΄) ότι δηλώνει ότι το τουρκικό στοιχείο θα κρατήσει ουδετερότητα στις αντιθέσεις μεταξύ των Ελλήνων της Κύπρου και της κυβέρνησης. Ως προς το πρώτο σημείο η φίλη συνάδελφος ισχυρίζεται ότι οι Τούρκοι στηρίζουν την επιτυχία των αιτημάτων τους στη νομιμόφρονα στάση που τήρησαν στα Οκτωβριανά και εκτιμή-

θηκε από την κυβέρνηση, όπως φαίνεται από την επιστολή που έστειλε ο κυβερνήτης προς τον Μισιρλιζατέ Νετζαεττίν εφέντη και τονίζουμε ότι τα αιτήματα του τουρκικού πληθυσμού είναι τόσον ορθά και εύλογα, ώστε να μην είναι ανάγκη να ενισχυθούν από τη στάση που τήρησαν οι Τούρκοι κατά τα Οκτωβριανά. Οι Τούρκοι ζητούν σύγχρονο οικογενειακό δίκαιο και δεν υπάρχει κάτι πιο λογικό, όταν στην Τουρκική Δημοκρατία που είναι μαζί της πνευματικά ενωμένοι, ισχύει από το 1924 ο Ελβετικός Αστικός Κώδικας ενώ στην Κύπρο ισχύουν οι διάτάξεις του Ιερού Δικαίου, που πιθανόν να ήταν ορθές πριν από 1200 χρόνια, αλλ' ασφαλώς δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες αντιλήψεις. Επίσης πολύ λογική και ορθή είναι η αξίωση των Τούρκων της Κύπρου να έχουν δικό τους θρησκευτικό αρχηγό, όπως και οι άλλες κοινότητες και μάλιστα η πολύ μικροτέρα αρμενική, όπως και η άλλη αξίωσή τους να εκλέγουν έναν αντιπρόσωπο για τη διαχείριση του Εβκάφ που η κολοσσιαία περιουσία του δημιουργήθηκε από τις δωρεές των ευσεβών προγόνων τους. Ως προς το δεύτερο σημείο η *Πάφος* παρατηρεί ότι υπάρχουν σπουδαία ζητήματα που πρέπει να λυθούν: οικονομικής και πολιτικής φύσης. Για την επιτυχία των οικονομικών ζητημάτων ζητούμε την ανεπιφύλακτη συνεργασία του τουρκικού στοιχείου. Για τα πολιτικά δεν είμαστε σε θέση να δώσουμε εξηγήσεις, γιατί ό,τι κι αν πούμε θα αποτελεί μόνο προσωπική μας γνώμη, επειδή μετά από τα Οκτωβριανά το ελληνικό στοιχείο δεν είχε την ευκαιρία να καθορίσει ενιαία πολιτική γραμμή. Όμως και για τα πολιτικά ζητήματα φρονούμε ότι υπάρχει ευρύτατο στάδιο συνεργασίας Ελλήνων και Τούρκων, αρκεί να υπάρχει καλή θέληση και ειλικρινής πρόθεση.Το τρίτο σημείο δεν το έχουμε αντιληφθεί καλά: Σε ποια ζητήματα θα κρατήσει το τουρκικό στοιχείο ουδετερότητα; Μήπως στα οικονομικά ζητήματα, αν υπάρξει διαφωνία με την κυβέρνηση ή σε άλλες περιπτώσεις; Και το άρθρο καταλήγει: Εκείνο που ζητούμε σήμερα από τις τουρκικές συναδέλφους είναι να προδιαθέσουν την τουρκική κοινή γνώμη για την ειλικρινή συνεργασία με τους Έλληνες, γιατί αυτό απαιτεί το κοινό συμφέρον και η ευημερία της νήσου.

Από τον έξω κόσμον. *–Η κεφαλή του Αϊνστάιν.* Διαδίδεται ότι στη Γερμανία υπάρχει ένα τμήμα των Ναζί που επιφορτίστηκε με δολοφονίες εχθρών της Γερμανίας. Έτσι επικηρύχθηκε η κεφαλή του Αϊνστάιν για χίλιες λίρες και αν και το πράγμα στην αρχή θεωρήθηκε αστείο, ύστερα από τη δολοφονία του καθηγητή Λέσσιγκ, ο Αϊνστάιν έφυγε από το Βέλγιο και ζήτησε προστασία στην Αγγλία, σε κάποιο άγνωστο μέρος, γιατί σύμφωνα με την αντίληψή του η κυβέρ-

νηση του Χίτλερ μόνο την αγγλική κυβέρνηση φοβάται και ουδέποτε θα ήθελε να δυσαρεστήσει τη βρετανική κοινή γνώμη με μία δολοφονία. *–Εις την Κούβαν.* Εξακολουθεί η αναρχία και η παράλυση του εμπορίου, επίσης η εσωτερική συγκοινωνία καθυστερεί εξαιτίας της απόφασης να διακοπεί η λειτουργία των σιδηροδρόμων πέραν του μεσονυκτίου. Το ισχυρό κόμμα ABC που έδιωξε τον Μαχάλο δεν ανέχεται τον νέο πρόεδρο, αλλά ζητεί εγκαθίδρυση πραγματικού καθεστώτος που να αντιπροσωπεύει το λαό. Ο λοχίας Μπατίστα που είναι τώρα στρατιωτικός δικτάτορας φοβάται δολοφονία και ετοιμάζεται να φύγη από την Κούβα με αεροπλάνο. Στη θάλασσα της Κούβας κατέπλευσαν 59 αμερικανικά πολεμικά πλοία. *–Φορντ εναντίον Ρούσβελτ.* Ο πανίσχυρος βασιλέας των αυτοκινήτων που εξακολουθεί να εναντιώνεται στον κώδικα του Ρούσβελτ επέστρεψε από τη μυστική του συνεδρίαση και αμέσως συνήλθε άλλη συνδιάσκεψη, για να εξεύρει τρόπο να αποφύγει τον κώδικα για τη βιομηχανία των αυτοκινήτων. Το μεγάλο ερώτημα είναι κατά πόσον οι καταναλωτές θα αυξήσουν τις αγορές τους με τις υψηλότερες τιμές που ακολούθησαν την αύξηση των ημερομισθίων και τη μείωση των ωρών εργασίας. Φαίνεται ότι η πρώτη δοκιμή που έγινε στο τμήμα μεταξωτών και βαμβακερών ειδών άρχισε να αποτυγχάνει, γιατί μεγάλες παρακαταθήκες εμπορευμάτων μένουν απούλητες εξαιτίας αξητησίας. *–Ο Γκάντι.* Ο Μαχάτμα είναι διατεθειμένος να αποσύρει την πολιτική ανυπακοή, αν η Κυβέρνηση επιστρέψει τις περιουσίες των χωρικών του Κουγιαράτ που τον έχουν υποστηρίξει. Αυτή τη φορά δεν θα ζητήσει συνέντευξη με τον αντιβασιλέα, που του την είχε αρνηθεί κατά την πρώτη αποφυλάκισή του. *–Ο Λόρδος Γκρέϋ.* Ένας από τους σπουδαιότερους παράγοντες κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο, που η στάση του δυστυχώς ήταν άσχημη για την τύχη της Ελλάδας έχει πεθάνει. Η ζωή του υπήρξε μια τραγωδία και ένα μάθημα. Αν και εργαζόταν για την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την ελευθερία παρασύρθηκε από τη μυστική διπλωματία της Ευρώπης και η τιμή της Αγγλίας απέναντι του Βελγίου πληρώθηκε με την απώλεια ενός εκατομμυρίου ανδρών. *–Το τέλος ενός πολέμου.* Ένας πόλεμος παρόμοιος του οποίου δεν αναφέρεται στην ιστορία έληξε με ανακοινωθέν της γαλλικής κυβέρνησης ότι ο αρχηγός της τελευταίας επαναστατημένης φυλής των Μαροκινών παρέδωσε τα όπλα άνευ όρων μαζί με τους στρατιώτες του. Στο πεδίο του πολέμου τα μέρη ήταν εντελώς άγνωστα και οι αναγνωρίσεις γινόταν την ημέρα από αεροπλάνα και καταλαμβάνονταν τη νύκτα από τα στρατεύματα. Ένα όπλο που μεταχειρίζονταν οι Γάλλοι ήταν η αποκοπή των

πηγών και οι Μαροκινοί αναγκάζονταν από τη δίψα να παραδίνονται. Οι εκτάσεις που ήδη έχουν καταληφθεί είναι πλούσιες σε μεταλλεία και ο Σνέιερ, ιδιοκτήτης εργοστασίου όπλων, έστρεψε τα βλέμματά του στις ανεκμετάλλευτες περιοχές.

Φύλλο Γ΄, 121, 29 Σεπτεμβριου 1933

Κύριο άρθρο με θέμα «*Αι πρόοδοι της γεωργίας εις την Ελλάδα –Τι πρέπει να γίνη και εδώ*». Επισημαίνεται ότι για να αντιληφθούμε πλήρως το μέγεθος της γεωργικής προόδου που πέτυχε η Ελλάδα, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι πριν από εκατό χρόνια είχε βγει από την επανάσταση καταστραμμένη γεωργικά. Τα ζώα είχαν σφαγεί για τη διατροφή των αγωνιζομένων, τα δέντρα και τα αμπέλια είχαν ξεριζωθεί και όλη η χώρα είχε μεταβληθεί σε άμορφο σωρό ερειπίων. Ο Γουσταύος Έιχταλ περιγράφοντας τη μετάβασή του στο χωριό της Πελοποννήσσου Μέλισσα έλεγε: «'Καθ' όλην την Αργολίδα η γη διαρκούσης της επαναστάσεως εξυρίσθη ως διά ξυραφίου. Μόνον εδώ υπό τα δένδρα της μικράς αυτής κοιλάδος παρά τας όχθας ρυακίου ευρίσκει τις δρόσον και σκιάν'». Και ο Γάλλος στρατηγός Μαιζόν στην έκθεσή του έγραφε ότι: «'διά πολύν καιρόν οι κάτοικοι της Πελοποννήσου δεν θα ξεύρουν τι είναι ελιά και σταφύλι'». Ο Αύγουστος Φαβρ στη Ιστορία της πολιορκίας του Μεσολογγίου έγραφε «από πολλού καιρού η γη της Ελλάδος κατά μέγα μέρος δεν εσπείρετο ποσώς. Υπό τον ωραιότερον του κόσμου ουρανόν, το γονιμώτερον έδαφος ανεκινείτο μόνον προς ανέγερσιν χαρακωμάτων. Αι άμπελοι, οι ελαιώνες, αι χρυσομηλέαι και αι λεμονέαι παρεδόθησαν εις τας φλόγας». Ύστερα από 100 χρόνια η γεωργική παραγωγή της Ελλάδας προκαλεί τον θαυμασμό του κόσμου χάρις στη ζωτικότητα του ελληνικού λαού και στην κυβερνητική πρόνοια. Η Ελλάδα που άλλοτε παρήγε 300 χιλιάδες τόνους σιτάρι παρήγαγε φέτος 700 χιλιάδες τόνους και δεν χρειάζεται παρά 200 χιλιάδες τόνους ακόμη, για να γίνει σιτάρκης. Αν το κατορθώσει –και θα το κατορθώσει σύντομο– η εθνική της οικονομία θα γλιτώσει το τεράστιο ποσό που έφευγε κάθε χρόνο στο εξωτερικό για προμήθεια σιταριού και τούτο θα έχει τεράστια εθνική σημασία. Αν κοιτάξουμε και μεις τη γεωργική μας παραγωγή, θα δούμε τον Κύπριο γεωργό να καλλιεργεί τη γη με το ησιόδειο άροτρο, να βγάζει το λάδι με ελαιοπιεστήρια προϊστορικής εποχής και να κάμνει το κρασί του με την ίδια μέθοδο που χρησιμοποιούσαν κατά την περίοδο του λίθου. Χιλιάδες λίρες φεύγουν κάθε χρόνο στο

εξωτερικό για την προμήθεια σιταριού. Το αγροτικό ζήτημα παραμένει άλυτο, όπως και τα ζητήματα των δαμνωδών δασών και της ίδρυσης πραγματικά καλής Γεωργικής Τράπεζας. Όλα αυτά για να λυθούν είναι ανάγκη ο κυπριακός λαός να κατανοήση τη σημασία της αλλαγής μεθόδων καλλιέργειας, να αφήσει την παλιά νοοτροπία, τις προλήψεις, τις δεισιδαιμονίες και να παύσει να είναι καθυστερημένος και η κυβέρνηση να θέσει σε εφαρμογή σύγχρονη αγροτική πολιτική, ώστε και η Κύπρος να μην είναι καθυστερημένη, ενώ οι γύρω χώρες βαδίζουν γοργά προς την πρόοδο και τον πολιτισμό.

Στο άρθρο «*Το κλείσιμον των εκκλησιών*» η *Πάφος* αποδοκιμάζει την ενέργεια του μητροπολίτη να κλείσει ορισμένες εκκλησίες χωριών που καθυστερούσαν να πληρώσουν τα κανονικά και λειτουργικά δικαιώματα της μητρόπολης Πάφου και να επιβάλει στους ιερείς των χωριών αυτών την ποινή «της αργίας από πάσης ιεροπραξίας». Η *Πάφος* αποδοκιμάζει την ενέργεια αυτή, γιατί είναι: α΄) Παρόνομη. Στον Καταστατικό χάρτη και τους Κανονισμούς της Εκκλησίας δεν αναφέρεται επιβολή ποινής αργίας στους ιερείς, αν οι εκκλησιαστικοί επίτροποι δεν πληρώνουν τα καθυστερημένα θρονικά δικαιώματα. β΄) Διότι είναι άδικη, επειδή με αυτήν τιμωρούνται αθώοι κληρικοί και αθώοι λαϊκοί. Τα θρονικά δικαιώματα πρέπει να πληρώνονται από τους ναούς της επαρχίας, σύμφωνα με το άρθρο 123 του Καταστατικού που ρητά ορίζει ότι η συνήθεια πληρωμής των λειτουργικών υπό των χριστιανών καταργείται. Και όμως με την επιβολή της ποινής της αργίας οι ιερείς χωρίς να φταίνε στερούνται από το δικαίωμα άσκησης των καθηκόντων τους και των μέσων συντήρησής τους και οι χριστιανοί κινδυνεύουν να αποθάνουν ακοινώνητοι, να μείνουν άταφοι, να μη βαπτίσουν τα παιδιά τους, να μην παντρευτούν, να μην μπορούν να προσευχηθούν στις εκκλησίες χωρίς να ευθύνονται για τίποτε. γ΄) Διότι ταπεινώνει και εξευτελίζει την Εκκλησία και καταρρακώνει το γόητρό της. δ΄) Διότι συντελεί στην επαύξηση της θρησκευτικής αδιαφορίας. Και η εφημερίδα δηλώνει: «Δεν αμφιβάλλομεν ότι όσοι πραγματικώς αγαπούν την Εκκλησίαν και το γόητρόν της, όσοι ενδιάφέρονται ειλικρινώς διά τον Μητροπολίτην θα σπεύσουν να του υποδείξουν την ορθότητα των εισηγήσεών μας, αι οποίαι ανταποκρίνονται πλήρως προς τας απαιτήσεις της κοινής συνειδήσεως».

Από τον έξω κόσμον. –*Ιαπωνικά όνειρα.* Στην Ιαπωνία σύντομα γίνεται στρατιωτική δικτατορία από τον στρατηγό Αράκι, Υπουργό των Στρατιωτικών, που αρέσκεται να ονομάζεται «ο Ιάπων Μουσολίνι». Ο Αράκι είναι εκείνος που

συνέτεινε στην αποχώρηση της Ιαπωνίας από την Κοινωνία των Εθνών και πρεσβεύει ότι η Ιαπωνία δεν πρέπει να δεσμευθεί από οποιανδήποτε συμφωνία για τους ναυτικούς εξοπλισμούς. Δεν είναι ευχαριστημένος από την κατάληψη της Μαντζουρίας και του Τσεχόλ, αλλά ονειρεύεται μια μεγάλη Ιαπωνική Αυτοκρατορία που να ηγεμονεύει όλης της Ασίας. Δήλωσε ότι οι Ινδίες κάτω από τον πιεστικό ζυγό της Αγγλίας ζουν σε αφάνταστη δυστυχία και δεν μπορούν οι Ιάπωνες να μην προφυλάξουν τους γείτονές τους, αλλά να βλέπουν από μακριά αυτή την ανυπόφορη κατάσταση. Η λευκή φυλή πιέζει τους λαούς της Ασίας, αλλά η ξεσηκωμένη Ιαπωνία δεν μπορεί πια να ανεχθεί την τυραννία και την καταπίεση. Ολοφάνερα προείπε έναν πόλεμο με τη Ρωσία και δήλωσε την ανάγκη κατάληψης της Μογγολίας και του Βλαδιβοστόκ. Τον ιαπωνικό προϋπολογισμό τον απορροφούν τα Υπουργεία των Στρατιωτικών και Ναυτικών και τα ταμεία του κράτους είναι ήδη κενά. *–Τα αυτοκίνητα του μέλλοντος.* Τον Οκτώβριο ανοίγει στο Λονδίνο η μεγάλη έκθεση των αυτοκινήτων, όπου για πρώτη φορά θα επιδειχθεί αυτοκίνητο που θα έχει τη μηχανή του στο πίσω μέρος και θα είναι τόσο τέλειο στην κατασκευή του, ώστε ο επιβάτης να μπορεί να γράφει και να διαβάζει χωρίς κανένα κόπο και στη μεγαλύτερη ταχύτητά του. Δεν θα υπάρχει κανένας θόρυβος ούτε καπνός και θα αναπτύσσει ταχύτητα μεγαλύτερη από τη συνηθισμένη. Ο κατασκευαστής του είναι ο Σερ Μπάρνεϊ που σχεδίασε το αερόστατο R100. *– Ελληνοτουρκική Συμφωνία.* Τηλεγραφήματα από την Άγκυρα επικυρώνουν τη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας διαρκείας δέκα ετών που μπορεί να ανανεωθεί για άλλη τόση περίοδο, εκτός αν ζητηθεί η ακύρωσή της από τους συμβαλλόμενους με προειδοποίηση ενός έτους τουλάχιστον. Μεταξύ άλλων η συμφωνία διαλαμβάνει κατάργηση των δασμών, ένωση των τελωνείων, εξάλειψη των στρατιωτικών συνόρων που διαιρούν την Ελλάδα και Τουρκία και αμοιβαία υπεράσπιση των χωρών τους εναντίον κάθε προσβολής. *– Η δίκη της πυρκαϊάς του Ράιχσταγκ.* Στο Λονδίνο άρχισε μία πρωτοφανής δίκη στην οποία λαμβάνουν μέρος διαπρεπείς δικηγόροι από όλο τον κόσμο για την υπόθεση της πυρκαγιάς του Ράιχσταγκ που αποδόθηκε στους κομμουνιστές, ενώ όπως πρόκειται να αποδείξει το περίφημο αυτό δικαστήριο που οργανώθηκε από Εβραίους, ο ηθικός εμπρηστής ήταν ο Γκαίριγκ, ο τωρινός πρόεδρος της Γερμανικής Βουλής, που το σπίτι του συνδέεται με το κοινοβούλιο με υπόγεια σήραγγα. Η γερμανική κυβέρνηση διαμαρτυρήθηκε προς την αγγλική για τη

δίκη, αλλά αυτή απάντησε ότι είναι υπόθεση ιδιωτικής φύσεως. *–Οι φοιτηταί της Κούβας.* Ύστερα από την εκδίωξη του Μαχάτο και την αναρχία που δημιουργήθηκε, η αμερικανική κυβέρνηση που έχει μεγάλα συμφέροντα στην Κούβα, έστειλε πολεμικά για την υπεράσπιση και προφύλαξη των Αμερικανών που κινδυνεύουν. Οι φοιτητές της Κούβας που αποτελούν την ισχυρότερη οργάνωση άρχισαν να σχηματίζουν στρατιωτικά σώματα και να εξοπλίζονται και μόνο όταν πέσει και ο τελευταίος φοιτητής της Κούβας θα μπορέσει η Αμερική να καταλάβει τη νήσο. Σε διάφορα μέρη έγιναν επαναστάσεις, σε άλλα κυριαρχούν οι κομμουνιστές και ο Μπατίστα κρύβει ότι είναι κύριος της κατάστασης, ενώ τα αμερικανικά καταστήματα κλείνουν, οι απεργίες συνεχίζονται και ο κόσμος κινδυνεύει να πεθάνει από την πείνα.

Εξωτερικαί Ειδήσεις. *Ελλάς –Ο κ. Βενιζέλος εις Γιάλοβαν.* Ο κ. Βενιζέλος πήγε στην Κωνσταντινούπολη απόπου θα πάει στη Γιάλοβα. Στην Κωνσταντινούπολη υποδέχθηκε τον Έλληνα πολιτικό ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Ισμέτ πασάς, ο νομάρχης Κωνσταντινουπόλεως και άλλοι επίσημοι. Ο κ. Βενιζέλος εγένετο επισήμως δεκτός από τον Οικουμενικό Πατριάρχη και συνομίλησε μαζί του μισή ώρα. Από την Κωνσταντινούπολη μεταβαίνει στη μικρή πολίχνη Γιάλοβα που βρίσκεται στη νότια ακτή του κόλπου της Νικομήδειας και έχει πληθυσμό 1.000 περίπου κατοίκους. Η Γιάλοβα είναι γνωστή για τις πέντε θερμοπηγές της που το νερό τους περιέχει θειούχο υδρογόνο, ιώδιο και άζωτο και είναι πολύ αποτελεσματικές για τους ρευματισμούς, το διαβήτη κ.ά. Στη Γιάλοβα ο κ. Βενιζέλος θα φιλοξενηθεί από τον πρόεδρο της Τουρκικής Δημοκρατίας Μουσταφά Κεμάλ. *–Ο κ. Τσαλδάρης εις Γενεύην.* Έφθασε στη Γενεύη ο Έλληνας πρωθυπουργός κ. Τσαλδάρης, όπου θα αντιπροσωπεύσει την Ελλάδα στη συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών. *–Ελβετία.* Άρχισε στη Γενεύη τις εργασίες της η Συνέλευση της Κοινωνίας των Εθνών, με πρόεδρο τον αντιπρόσωπο της Νορβηγίας που προσφώνησε τους συνέδρους.

Νέα της εβδομάδος. *Η γεωργική έκθεσις Πόλεως Χρυσοχούς –Η ομιλία του Διοικητού.* Είμαι ευτυχής, όπως είπε, διότι μου δίδεται η ευκαιρία να σας παρουσιάσω το νέο διευθυντή της Γεωργίας. Ο κ. Πλωντ τελευταία ήρθε στη χώρα αυτή και είμαι βέβαιος ότι σ' όλη την εδώ διάμονή του θα καταβάλει όλες του τις προσπάθειες να προαγάγει τη γεωργία στην Κύπρο. Στη συνέχεια παρατίθεται *Η ομιλία του Διευθυντού της Γεωργίας*: «Είμαι ευτυχής που μου δόθη-

κε η ευκαιρία να εγκαινιάσω την έκθεση αυτή και να γνωρίσω από κοντά το γεωργικό πληθυσμό και τα προϊόντα του γεωργικού αυτού κέντρου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η παγκόσμια κρίση έχει πλήξει και τον αγροτικό πληθυσμό της νήσου. Θα προσπαθήσω όσο το δυνατό να εξεύρω κατάλληλες αγορές κατανάλωσης κυπριακών προϊόντων στην Αγγλία. Πρέπει όμως να προσπαθήσετε να καλυτερεύσετε σε ποιότητα τα προϊόντα σας, γιατί όσο καλύτερη είναι η ποιότητά τους τόσο θα προτιμούνται στο εξωτερικά και τόσο μεγαλύτερη αξία θα βρίσκουν. Τέτοιες εκθέσεις, όπως αυτή, είναι πολύ ωφέλιμες, γιατί συντελούν στην άμιλλα μεταξύ του γεωργικού πληθυσμού, πράγμα που συντελεί στη βελτίωση των κυπριακών προϊόντων».

Από την επαρχίαν – Εκ Γεροσκήπους – Σχολικός κήπος. Επισκέφθηκε τελευταία τον σχολικό μας κήπο ο αντιπρόσωπος της Παλαιστινίου εταιρείας για την καλλιέργεια εσπεριδοειδών κ. Σοφιανός και αγόρασε 9.000 κιτρομηλιές αντί 9 λίρες. Η πρόσοδος αυτή ευχαρίστησε ολόκληρη την κοινότητα και έδωσε ένα καλό μάθημα σε κείνους που παραγνωρίζουν την αξία του σχολικού κήπου. Νά λοιπόν που οι σχολικοί κήποι εκτός από την ηθική ωφέλεια που παρέχουν στους μαθητές αποβαίνουν και πρόξενοι της οικονομικής ενίσχυσης και αυτό θα κάμει τους χωρικούς μας να αποβλέπουν με στοργή στο σχολικό κήπο και να αγαπήσουν τον πράσινο σκλάβο του ανθρώπου. Ο σχολικός μας κήπος έχει διαθέσιμα 30.000 δένδρα και τα προϊόντα βραβεύτηκαν με δεύτερο βραβείο στην έκθεση της Πόλεως Χρυσοχούς. –Εις κάτοικος.

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 122, 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με θέμα: «*Η εκκλησιαστική οικονομική διαχείρισις*». Αναφέρονται διάφορες ενέργειες των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων ενδεικτικές της κακής διάχείρισης της περιουσίας τους και των σοβαρών υποχρεώσεων από τις οποίες βαρύνονται, και θέτει το ερώτημα: «Πώς καταντήσαμε εις αυτά τα χάλια; Μήπως τα εκκλησιαστικά σωματεία κατεδαπάνησαν την περιουσίαν των εις ίδρυσιν ή υποστήριξιν φιλανθρωπικών ιδρυμάτων; Μήπως έχουν να επιδείξουν ένα ορφανοτροφείον, ένα πτωχοκομείον, ένα άσυλον ανιάτων, μίαν σχολήν κωφαλάλων, ένα γηροκομείον, ένα βρεφοκομείον, ένα νοσοκομείον ή ένα σχολείον τυφλών; Τίποτε από όλα αυτά. Μήπως την εδαπάνησαν διά την μόρφωσιν και συντήρησιν του κλήρου; Ουδέ λόγος. Ιερατική σχολή δεν υπάρχει. Ουδεμία

πρόνοια λαμβάνεται διά την μόρφωσιν του κλήρου. Οι ιερείς πεινούν και οι απόμαχοι παπάδες αποθνήσκουν επάνω εις την ψάθαν χωρίς η Εκκλησία, την οποίαν υπηρέτησαν καθ' όλην την ζωήν των να τους ανακουφίζη κατά τας τελευταίας των ημέρας. Μήπως την εδαπάνησαν δι' επιστημονικάς εργασίας ή διά την διδασκαλίαν του θείου λόγου; Α, όχι. Οι Κύπριοι κληρικοί δεν πολυσκοτίζονται με επιστημονικάς μελέτας και εδέησε να έλθη ένας Άγγλος παπάς του στρατού των Πολεμιδιών να συγγράψη την ιστορίαν της εκκλησίας μας! Το δε κήρυγμα του θείου λόγου ουδέποτε σχεδόν γίνεται εις την ύπαιθρον, όταν δεν συνοδεύεται με την είσπραξιν των Κανονικών και Λειτουργικών. Η εκκλησιαστική οικονομική διαχείρισις βαίνει προς χρεωκοπίαν. Την μεγαλυτέραν ευθύνην δι' όλην αυτήν την κατάστασιν υπέχει ο Μ. Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ο οποίος δεν λαμβάνει τα αναγκαία δραστικά μέτρα προς διάσωσιν της μεγάλης εκκλησιαστικής περιουσίας, την οποίαν ως ιεράν παρακαταθήκην κατέλιπαν οι πατέρες μας και δεν προσκαλεί τουλάχιστον τους υπευθύνους διαχειριστάς των εκκλησιαστικών σωματείων και να τους επιστήση την προσοχήν εις τον οικονομικόν όλεθρον εις τον οποίον εκουσίως είτε ακουσίως οδηγούν την Εκκλησίαν. Τι δε να είπωμεν διά την τεραστίαν ευθύνην την οποίαν προσωπικώς υπέχει, οσάκις δίδει την υπογραφήν του προς πώλησιν εκκλησιαστικών ακινήτων εναντίον των Κανόνων της Εκκλησίας;». Και το άρθρο συνεχίζει: «Είναι καιρός όπως ο Μακαριώτατος αναλάβη πρωτοβουλίαν προς οικονομικήν ανόρθωσιν των εκκλησιαστικών πραγμάτων, άλλως εις διάστημα πέντε έως δέκα ετών θα βγουν όλα τα εκκλησιαστικά κτήματα εις πλειστηριασμόν όχι διά να διανεμηθούν εις τους πτωχούς μικρούς καλλιεργητάς, αλλά διά να αγορασθούν από πλουσίους εκμεταλλευτάς προς ζημίαν του αγροτικού κόσμου», και καταλήγει: «Μακαριώτατε, γνωρίζομεν ότι είσθε ευσεβής και τίμιος άνθρωπος. Φροντίσατε να περισώσητε ό,τι είναι δυνατόν να περισωθή. Εάν δεν λάβετε εγκαίρως τα μέτρα σας, η εκκλησιαστική περιουσία εχάθη. Σας κρούομεν τον κώδωνα του κινδύνου».

Το ζήτημα της Ελληνοτουρκικής συνεργασίας. Σχολιάζεται το άρθρο της τουρκικής εφημερίδας *Σοζ* από το οποίο προκύπτει ότι οι Τούρκοι της Κύπρου επιδοκιμάζουν τη συνεργασία και τη συνεννόηση με τον ελληνικό πληθυσμό και δήλωσαν ότι είναι στο πλευρό μας στην επιδίωξη επίλυσης των οικονομικών προβλημάτων. Όμως η *Σοζ* εκφράζει πολλές επιφυλάξεις σχετικά με τη συνεργασία σε ζητήματα πολιτικής φύσεως. Είναι φανερό ότι οι Τούρκοι συμπατριώτες μας φοβούνται μήπως επιδιώξουμε πολιτικές κατευθύνσεις, αντίθετες προς την εθνι-

κή τους αξιοπρέπεια ή που να αποβλέπουν στον παραγκωνισμό του τουρκικού στοιχείου. Για τον λόγο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι το ελληνικό στοιχείο με κανένα λόγο δεν θέλει τον παραγκωνισμό του τουρκικού και ότι αισθανόμαστε μεγάλη χαρά όταν βλέπουμε συμπολίτες μας Τούρκους να ανεβαίνουν με την ικανότητα και την αξία τους στα ανώτατα αξιώματα της πολιτείας. Επιθυμία μας είναι να δούμε το τουρκικό στοιχείο να προάγεται στον πολιτισμό και να ευημερεί προς όφελος της κοινής μας πατρίδας. Όμως οφείλουμε να πούμε ειλικρινά ότι με τη συνεργασία δεν θα απαρνηθούμε την ιστορία μας, τις παραδόσεις μας, τη θρησκεία μας και την καταγωγή μας. Έχομε την αξίωση από τους συμπολίτες μας να σέβονται τα αισθήματά μας και εμείς έχουμε την υποχρέωση να σεβόμαστε τα δικά τους. Ουδέποτε θα επιδιώξουμε με την κοινή συνεργασία να χρησιμοποιήσουμε τους Τούρκους για την επιδίωξη «άλλων σκοπών», όπως η συνάδελφος αναφέρει, ούτε θα καταδεχθούμε να στήσουμε «πολιτική παγίδα» στους συμπατριώτες μας με τους οποίους επιθυμούμε να συνεργαστούμε με κάθε ειλικρίνεια και εντιμότητα, αλλά θα αγωνιστούμε μέσα στα όρια της νομιμότητας για την επιτυχή λύση των ζωτικοτάτων ζητημάτων της νήσου, ελέγχοντας την κυβέρνηση που μόνο αυτή θα εξασφαλίσει την οικονομική ευημερία της πατρίδας μας εκεί όπου νομίζομεν ότι είναι δίκαιο και ορθό.

Στο άρθρο, *Λίνον το χρησιμώτατον – Η καλλιέργεια και βιομηχανία του*. Δημοσιεύεται η ιστορία «του χρησιμωτάτου λίνου (linum usitatissimum)» που από τα αρχαιότατα χρόνια καλλιεργούνταν στην Ασία και ιδιαίτερα στην Αίγυπτο χάρη στην εύφορη γη και το άφθονο νερό του Νείλου και από τις ίνες του κατασκευάζονταν λινά υφάσματα που βρέθηκαν σε τάφους πολλών χιλιετιών προ Χριστού, όπως άλλωστε και σπόροι. Από την Αίγυπτο εξάγονταν μεγάλες ποσότητες λινών υφασμάτων προς όλες τις χώρες του κόσμου. Στην αρχαία Ελλάδα το λινάρι καλλιεργούνταν σε περιορισμένη έκταση. Η εκλεκτότερη ποιότητα ήταν της μικρής νήσου Αμοργού. Αλλά και στη Μακεδονία, Θράκη, Κρήτη και Κύπρο η καλλιέργειά του δεν ήταν άγνωστη. Ακόμη, τα ωραιότερα λινά υφάσματα κατασκευάζονταν στην Τύρο. Το πολυτιμότατο ύφασμα «βύσσος» με το οποίο «ενεδιδύσκετο» ο πλούσιος του Ευαγγελίου εδώ κατασκευαζόταν. Και οι σπόροι του λιναριού είναι πλουσιότατοι σε λάδι και αποτελούν αντικείμενο σημαντικού εμπορίου. Χρησιμοποιούνται στην ιατρική για καταπλάσματα, για παραγωγή λινελαίου από το οποίο κατασκευάζονται ελαιοχρώματα, βερνίκια, σαπούνια, τυπογραφικό μελάνι, φάρμακα και τσιρότο. Το υπόλειμμα των σπόρων ύστερα

από την εξαγωγή του λινέλαιου χρησιμοποιείται για τη διατροφή των ζώων. Στη συνέχεια δίνονται οδηγίες για την καλλιέργειά του και τονίζεται η ανάγκη της κυβερνητικής ενίσχυσης για την επέκταση της καλλιέργειας του λιναριού. Το θέμα γύρω από τη βιομηχανία και τα εργοστάσια επεξεργασίας του λιναριού θα συνεχιστεί στο επόμενο φύλλο Γ΄, 123, 13 Οκτωβρίου 1933.

Σημειώσεις και Σχόλια. *–Υπέρ των βυζαντινών μας μνημείων*. «Η δημοσιευθείσα εις τους *Τάιμς* της δευτέρας λήξαντος έκκλησις των Άγγλων σοφών Bayner, Caro κ.ά. προς προστασίαν των κινδυνευόντων βυζαντινών μνημείων της νήσου δεν αμφιβάλλομεν ότι θα τύχη θερμής απηχήσεως εκ μέρους της Κυβερνήσεως και Εκκλησίας της Κύπρου. Τα μνημεία μας μοναδικά τα πλείστα εις το είδος τους προκαλούν τον θαυμασμόν των αρχαιοφίλων. Δυστυχώς κινδυνεύουν να καταστραφούν, διότι είναι τελείως παρημελημένα και μερικά ετοιμόρροπα. Η κυβέρνησις έδειξε προς αυτά τελείαν αδιαφορίαν εν αντιθέσει προς την Ιταλικήν εις τα Δωδεκάνησα και η Εκκλησία μας μόλις κατά τα τελευταία έτη ήρχισε να δεικνύη ενδιαφέρον διά τα αθάνατα μνημεία, τα οποία αποτελούν κληρονομίαν πολυτιμωτέραν του χρυσού και του αργύρου. Από τους χωρικούς δεν περιμένομεν καμμίαν σοβαράν ενέργειαν προς προστασίαν των αρχαίων ναών και κειμηλίων. Περιμένομεν όμως απαραιτήτως από την Κυβέρνησιν και την Εκκλησίαν αληθή μέριμναν και στοργήν διά τα βυζαντινά μας μνημεία και διά τούτο θεωρούμεν πολύ επίκαιρον την φωτεινήν εισήγησιν των Άγγλων σοφών». *–Οικουμενικός Πατριάρχης εις Άγιον Νεόφυτον*. «Εις το τελευταίον τεύχος του *Αποστόλου Βαρνάβα* ο Πανιερώτατος πρώην Λεοντουπόλεως Σωφρόνιος δημοσιεύει υπό τον τίτλον «Κυπριακοί Κώδικες εν τη Εθνική Βιβλιοθήκη των Παρισίων» και το ακόλουθον σημείωμα: «Αφκγ΄ (1523) μηνή Δεκεμβρίω ΚΣΤ της αυτής εχρονίας ήλθεν ο Π(ατ)ριάρχης της Κωνσταντινουπόλεως ονόματι ιεραιμίας εις την αγίαν εγκλήστραν μετά και συντρόφους ΙΕ΄ και έμειναν ημέρες ιζ΄ και μεταταύτα επήγεν εις την Πάφω και απόμεινε άλλες κζ και εμήσευσε και επείγεν εις ταμιάθην και κυρε πολλά ριμούριν εις τον ισμαηλίτην και έστρεφε πάλιν εις την Κύπρον εις την αμόχουστον και απόμηνεν ημέρας». «Ο επισκεφθείς την Μονήν της Εγκλείστρας Οικουμενικός Πατριάρχης Ιερεμίας και διαμείνας εν αυτή επί 17 ημέρας μετά της εκ 15 προσώπων ακολουθίας του είναι ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιερεμίας ο Α΄ ο πατριαρχεύσας τρις. Η πρώτη του πατριαρχεία εγένετο κατά το 1520, η Β΄ μεταξύ του 1522-1537 και η Γ΄ μεταξύ 1537-1545. Εγεννήθη εν Ζίτσα της Ηπείρου και υπήρξε ικανώτατος και πολι-

τικώτατος Ιεράρχης διασώσας τους ναούς της Ορθοδοξίας, των οποίων την κατεδάφισιν ηπείλουν τότε οι Τούρκοι. Υπήρξεν ο ιδρυτής της Μονής Σταυρονικήτα εις το Άγιον Όρος. Η είδησις αυτή του σημειώματος είναι η μόνη σχεδόν την οποίαν έχομεν περί της Μονής της Εγκλείστρας επί Βενετοκρατίας. Το γεγονός δ' ότι ο Οικουμενικός Πατριάρχης μόνην εξ όλων των Κυπριακών μονών αυτήν επεσκέφθη και εν αυτή παρέμεινεν επί τόσας ημέρας αποδεικνύει ότι κατά την εποχήν εκείνην απελάμβανε ιδιαιτέρου σεβασμού και προσοχής εκ μέρους των ταγών της Ορθοδοξίας» (Τα σημειώματα πρέπει να είναι του συνεργάτη της *Πάφου* Λοΐζου Φιλίππου).

Από τον έξω κόσμον. *–Η Ιαπωνία πτωχεύει.* Η εκστρατεία στη Μαντζουρία στοίχισε στην Ιαπωνία υπέρογκα ποσά και ο προϋπολογισμός της έχει σημαντικό έλλειμμα που θα το επαυξήσουν το νέο πρόγραμμα ναυτικών εξοπλισμών και η συντήρηση του στρατού. Ο υπουργός των Οικονομικών επισύρει την προσοχή της κυβέρνησης για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση της Ιαπωνίας. *–Η δίκη της Λειψίας.* Άρχισε η περίφημη δίκη των εμπρηστών του Ράιχσταγκ και τα βλέμματα ολόκληρου του κόσμου στράφηκαν προς το δικαστικό μέγαρο της ονομαστής πόλης του βιβλίου. Πρώτα ανακοινώθηκε ότι ο Βαν Λούμπε κήρυξε απεργία πείνας και δόθηκε άδεια σε γιατρό να παρίσταται στη δίκη. Ο Βούλγαρος Δημητρώφ μιλούσε με τέτοια έμφαση που επέσυρε πολλές φορές την οργή του προέδρου με την απειλή να του στερήσει περαιτέρω υπεράσπιση. Ο Δημητρώφ είναι συγγραφέας και αρχηγός των Βουλγάρων κομμουνιστών ηλικίας 41 ετών. Όταν ρωτήθηκε τι άνθρωπος είναι τόνισε ότι είναι «επαναστάτης κομμουνιστής και ως ενθουσιώδης κομμουνιστής αναλαμβάνω κάθε ευθύνη των πράξεων που έγιναν υπό την ηγεσία μου. Αυτό δεν σημαίνει ότι είμαι εμπρηστής ή καταστροφέας, αλλά είμαι θεωρητικός επαναστάτης που πιστεύει στην ανατροπή του Κεφαλαίου από τη δικτατορία του Προλεταριάτου». Ο Γερμανός αρχηγός των κομμουνιστών Τόγλερ δήλωσε ότι είναι «επαναστάτης» μόνο, και ο δικηγόρος του Σάη πέτυχε την άδεια από το δικαστήριο να επιτραπεί στη μητέρα του να παρακολουθήσει τη δίκη. Η μητέρα του μεταφέρθηκε στο δικαστήριο πάνω σε φορείο και ο Τόγλερ μόλις την αντίκρυσε δάκρυσε. *–Οι πρωτοπόροι φοιτηταί.* Στην Οξφόρδη όταν παιζόταν στον κινηματογράφο το έργο «Το ναυτικόν μας» που λανσαρίστηκε από το Υπουργείο των Ναυτικών σφυρίχτηκε από τους θεατές που φώναζαν «δολοφόνοι». Η αστυνομία αναγκάστηκε να επέμβει και μεταξύ άλλων συνέλαβε δύο φοιτητές που καταδικάστηκαν σε φυλάκιση ενός μήνα

για πρόκληση ταραχών. *–Η Γερμανική προπαγάνδα.* Τα πληρώματα των γερμανικών πλοίων που καταφθάνουν στους αγγλικούς λιμένες διανέμουν φυλλάδια μεταξύ των εργατών και των ναυτών καθώς και ένα βιβλίο με τον τίτλο: *Η νέα Γερμανία επιθυμεί ειρήνην και εργασία.* Το περιεχόμενό του πιο πολύ είναι αντιγαλλικό και εναντίον των Εβραίων. *–Η Αυστραλία εξοπλίζεται.* Ύστερα από τις ιμπεριαλιστικές και κατακτητικές τάσεις της Ιαπωνίας η Αυστραλία άρχισε να ανησυχεί και σχεδιάζει εξοπλισμούς ναυτικούς, αεροπορικούς και στρατιωτικούς επιδιώκοντας σχέσεις με τη Νέα Ζηλανδία και την Αγγλία, για να υπερασπίσει τα εδάφη της. Θα κατασκευάσει τέσσερα θωρηκτά και πέντε καταδρομικά, άμυνα αεροπορική, θα ενισχύσει τις ναυτικές της βάσεις με βαριά τηλεβόλα και θα προμηθευτεί μικρά όπλα τελευταίου τύπου. *–Νέον Μαντσουκούο.* Οι Ιάπωνες ετοιμάζονται να καταλάβουν το Πεκίνο, για να σχηματίσουν μία νέα επικράτεια με πρωτεύουσα το Πεκίνο. Το Τόκιο υπολογίζει ότι η Κίνα δεν θα υποστηριχτεί από κανένα κράτος, γιατί η Ευρώπη έχει τις ταραχές της και η Αμερική καταγίνεται με τη διευθέτηση των εσωτερικών της υποθέσεων. *–Το Γερμανικόν μάρκον.* Εξαιτίας της ελάττωσης της εξαγωγής γερμανικών προϊόντων, του μποϊκοταρίσματός τους από τους Εβραίους και των δανείων προς τους Ναζί για διάφορους βιομηχανικούς σκοπούς το μάρκο δεν μπορεί πια να κρατήσει τη χρυσή βάση και δ' ακολουθήσει την τύχη της λίρας και του δολλαρίου. Αν πέσει το μάρκο, τότε τα γερμανικά προϊόντα θα κατακλείσουν τον κόσμο, όπως τα ιαπωνικά είδη έχουν κατακλείσει όλες τις χώρες.

Νέα της εβδομάδος. *–Εμπόριον κισήρεως.* Εντός ολίγου αποστέλλεται μεγάλη ποσότητα κισήρεως (κοινώς σισηρών) που μαζεύτηκε από τα παράλια της Πάφου στο βιομηχανικό εργοστάσιο κατασκευής τσιμέντου στην Παλαιστίνη. Είναι γνωστό ότι η κίσηρις (σισήρα) αποτελεί πέτρωμα ηφαίστειας προέλευσης, υπόλειμμα λάβας μετά από τη βίαιη εξαπόλυση των αερίων της. Στα παράλια της Πάφου εκβράζονται από τη θάλασσα μεγάλες ποσότητες προερχόμενες πιθανότατα από ηφαίστειο της θάλασσας. Από τα ελληνικά νησιά άφθονη ποσότητα αρίστης ποιότητας κίσηρης βρίσκεται στα νησιά Θήρα και Θηρασία, προϊόν του ηφαιστείου της Σαντορίνης. Την αποστολή κισήρεως από την επαρχία μας ανέλαβε ο δραστήριος έμπορος κ. Στέλιος Σιβιτανίδης με τιμή 12 σελίνια τον τόννο. Ήδη αποστέλλει τους 100 πρώτους τόννους. Η κίσηρις χρησιμοποιείται ως άριστο υλικό για την κατασκευή ελαφρών πλίνθων, τούβλων, πλακών, κ.ο.κ. Το μεγαλύτερο εμπόριο κισήρεως διεξάγεται στις

νήσους Ισλανδία, Λιπαρίους και στην παρά τον Ρήνο Γερμανία. *–Νυχτερινή σχολή.* Γράφτηκαν 15 μαθητές για την νυχτερινή σχολή που η λειτουργία της θ' αρχίσει μόλις δοθεί η σχετική άδεια από την Α. Εξοχότητα τον κυβερνήτη που αναμένεται. Η νυχτερινή σχολή ιδρύθηκε από τον Γυμναστικό Σύλλογο «Κινύρας» προς συμπλήρωση της μόρφωσης φτωχών νέων που εργάζονται στα καταστήματα της πόλης.

Εξωτερικαί ειδήσεις - Ελλάς. *–Παμβαλκανικοί Αγώνες.* «Κατά την παρελθούσαν Κυριακήν ήρχισαν εις το Παναθηναϊκόν Στάδιον οι Α΄ Παμβαλκανικοί αγώνες εις τους οποίους μετέχουν ως γνωστόν Αλβανοί, Βούλγαροι, Γιουγκοσλάβοι, Έλληνες, Ρουμάνοι και Τούρκοι. Η πρώτη ημέρα έληξε με τρεις ελληνικάς νίκας, δύο της Τουρκίας και μίαν της Γιουγκοσλαβίας. Ο Κύπριος δρομεύς κ. Φραγκούδης ήλθε πρώτος εις τον δρόμον των 100 μ. Οι αγώνες θα συνεχισθούν αύριον και την Κυριακήν». *–Πρωθυπουργικαί συνομιλίαι.* «Ο κ. Τσαλδάρης εις την Γενεύην συνηντήθη με τον Άγγλον Υπουργόν των Εξωτερικών Σερ Τζων Σάιμον και μετά του προεδρεύοντος της Δημοσιονομικής Επιτροπείας της Κοινωνίας των Εθνών κ. Ο. Νημάγερ. Επίσης συνωμίλησε μετά του Βουλγάρου Πρωθυπουργού κ. Μουσάνωφ». *–Ειρηνοποιός επέμβασις.* «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Ζαΐμης υπέδειξεν εις τους Αρχηγούς των κομμάτων, όπως συνεργασθούν επ' αγαθώ της χώρας, διότι η επιδεικνυομένη εκατέρωθεν αδιάλλαξία είναι επιζήμιος εις τα εθνικά συμφέροντα. Η μεσολάβησις του Προέδρου παρήγαγε γενικώς ευάρεστον εντύπωσιν και ελπίζεται ότι μετά από την άφιξιν του κ. Πρωθυπουργού θα εξευρεθή μία συμβιβαστική λύσις».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 123, 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1933

Κύριο άρθρο με θέμα: «*Η εγκατάστασις αλλοδαπών εν Κύπρω* – Ζήτημα σπουδαιότατον διά τον τόπον». Τονίζεται ότι το ζήτημα της εγκατάστασης ξένων (Εβραίων, Ασσυρίων, κ.ά.) στην Κύπρο εύλογα απασχολεί την κοινή γνώμη της νήσου, γιατί ζούμε σε μια εποχή που όλες οι πολιτείες προσπαθούν με όλα τα μέσα να εξασφαλίσουν άνετη ζωή στους υπηκόους τους. Απαγορεύουν την εξάσκηση επαγγέλματος στους αλλοδαπούς, την εγκατάσταση ξένων στη χώρα τους, με υψηλούς τελωνειακούς δασμούς αποκλείουν την εισαγωγή ξένων προϊόντων που θα ανταγωνίζονταν τα εγχώρια, επιχορηγούν τις βιομηχανίες τους, επιτρέπουν την ατελή εισαγωγή υλών, γεωργικών εργαλείων κ.λπ. για προστασία

της εγχώριας βιομηχανίας και γεωργίας και γενικά με όλα τα μέσα προσπαθούν να εξασφαλίσουν στους υπηκόους τους άνετη με κάποιο τρόπο ζωή. Τελευταία η Γερμανία έδιωξε εκατομμύρια Εβραίων, γιατί αποτελούσαν κατά τη γνώμη των κυβερνητών κίνδυνο για την πατρίδα τους. Οι Ιουδαίοι, όπως ήταν επόμενο, ζήτησαν καταφύγιο σε διάφορες χώρες, όπου με την αθρόα είσοδό τους δημιουργήθηκε ο φόβος ότι θα εκτεθούν σε κίνδυνο τα συμφέροντα των υπηκόων τους. Τούτο δεν πρέπει να μείνει απαρατήρητο και στην Κύπρο, όπου τελευταία παρατηρήθηκε κίνηση προσέλκυσης των Εβραίων στη νήσο μας. Και ο αρθρογράφος παρουσιάζει ως παράδειγμα το ότι η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου της Πάφου έχει κάνει έκκληση στο Σιωνιστικό Συνέδριο να εγκατασταθούν Εβραίοι στην Πάφο, γιατί θα αυξηθούν έτσι οι τιμές των κτημάτων, οι οφειλέτες θα σωθούν πωλούντες μέρος της περιουσίας τους, θα εισαχθούν νέες μέθοδοι καλλιέργειας στην Κύπρο κ.ο.κ. Όμως απέναντι αυτών πρέπει να υπολογιστούν και τα ακόλουθα κακά: α΄) ότι όλοι οι δανειστές θα ζητήσουν να εκποιήσουν τις υποθήκες τους, για να εισπράξουν τα χρήματά τους και τούτο σύμφωνα με τον αιώνιο νόμο της προσφοράς και της ζήτησης θα συνεπιφέρει μείωση της τιμής των κτημάτων, β΄) όλοι οι χωρικοί που θα πουληθούν τα κτήματά τους θα παραμείνουν ακτήμονες και άνεργοι, γ΄) οι Εβραίοι γεωργοί και επαγγελματίες θα ανταγωνιστούν τους ιθαγενείς και θα τους συντρίψουν κυριολεκτικά, γιατί εκείνοι θα πολεμούν με πολυβόλα και εμείς με καραμπίνες ή με καριοφίλια του '21, δ΄) οι Εβραίοι θα εισαγάγουν άφθονα μηχανικά μέσα και δεν θα χρειάζονται πολλούς εργάτες στις εργασίες τους. Έτσι θα δημιουργηθεί σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα στην Κύπρο, γιατί αν σήμερα υπάρχουν 15-20 χιλιάδες ανέργων σε λίγο θα γίνουν 50 ή 100.000. Αν πρόκειται ο ιθαγενής πληθυσμός που από αιώνες κατοικεί στον τόπο αυτό να παραμεριστεί, για να έλθουν άλλοι να τον βγάλουν από το σπίτι του, τότε το ζήτημα καταντά ένας αγώνας «υπέρ βωμών και εστιών». Και τέλος εκφράζεται η γνώμη ότι ούτε η κυπριακή κυβέρνηση επιθυμεί κάτι τέτοιο. Τουλάχιστον μέχρι σήμερα δεν επέτρεψε εγκατάσταση αλλοδαπών εις βάρος των ιθαγενών: Το 1904 δεν επέτρεψε να έλθουν Εβραίοι στην Κύπρο και το 1922 δεν επέτρεψε εγκατάσταση προσφύγων από τη Μικρά Ασία. Και ο σημερινός κυβερνήτης της Κύπρου έγραψε σε επιστολή του για το θέμα του εποικισμού των Εβραίων τα ακόλουθα βαρυσήμαντα: «Η Υμετέρα Μακαριότης δύναται να παραμείνη βεβαία ότι η Κυβέρνησις, ως μέχρι τούδε, δεν θέλει δώση ενθάρρυνσιν εις μη Κυπρίους προς

απόκτησιν γης υπό περιστάσεις επιβλαβείς εις τα συμφέροντα του ιδαγενούς πληθυσμού». Και το άρθρο καταλήγει ότι η κοινή γνώμη της Κύπρου ελπίζει «ότι η Α. Εξοχότης ο Κυβερνήτης δεν θα παρεκκλίνη ποσώς από την τόσον επίσημον διαβεβαίωσιν την οποίαν έδωσε προς τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου και η οποία ανταποκρίνεται πλήρως προς το δημόσιον συμφέρον».

Το επιχείρημα αυτών που υποστηρίζουν την εγκατάσταση Εβραίων στην Κύπρο, επειδή φέρουν νέες μεθόδους καλλιέργειας, η *Πάφος* αναιρεί και με το άρθρο «*Λίνον το χρησιμώτατον – Η καλλιέργεια και επεξεργασία του εν Κύπρω*» όπου επαινεί την πρωτοβουλία ενός μεγάλου φίλου της γεωργίας και πρακτικού νου, του Γεώργιου Ματσούκη, που ανέλαβε την καλλιέργεια και την επεξεργασία του λιναριού. Και πήρε αυτή την απόφαση, γιατί ως άνθρωπος προοδευτικός είχε αντιληφθεί ότι πρέπει να ασχοληθούμε με την καλλιέργεια ειδών προσοδοφόρων, αν θέλουμε να ορθοποδήσουμε, γιατί με την καλλιέργεια μόνο του σιταριού που γίνεται από 7.000 χρόνια στο ίδιο έδαφος και με τα ίδια σχεδόν πρωτόγονα μέσα είναι αδύνατο ο γεωργικός πληθυσμός να ορθοποδήσει. Εκτός από την καλλιέργεια του λιναριού που άρχισε από το 1924 και που η απόδοσή της ήταν πιο πολύ από ικανοποιητική, προμηθεύτηκε και κατάλληλο μηχάνημα για την επεξεργασία των ινών και κατασκευή σάκκων που τα έχει εγκαταστήσει σε μεγάλα εργοστάσια που έκτισε στη Γεροσκήπου. (Η *Πάφος* δημοσιεύει και φωτογραφία με την επιγραφή: *Τα μεγάλα εργοστάσια επεξεργασίας του λίνου του κ. Γεωργίου Ματσούκη εν Γεροσκήπου*).

Τοπικά ζητήματα – Εργοστάσιον οινοποιίας. «Η ίδρυσις εργοστασίου οινοποιίας εν Πάφω... ανταποκρίνεται πλήρως εις την επιθυμίαν της επαρχίας της οποίας τα συμφέροντα πρόκειται να εξυπηρετήση. Θα συνετέλη εις την διάθεσιν μεγάλης ποσότητος σταφυλών και θα έδιδε ψωμί εις πολλάς εργατικάς χείρας. Από την δραστηριότητα της Επιτροπείας που ανέλαβε την πρωτοβουλίαν του έργου περιμένομεν επιτυχίαν της τόσον επωφελούς διά την επαρχίαν μας προσπαθείας».

Νέα της εβδομάδος. *Η μετάθεσις της Α.Ε. του Κυβερνήτου.* Σύμφωνα με τηλεγράφημα της συναδέλφου μας *Ελευθερίας* έχει μετατεθεί στην Κεϋλάνη ο κυβερνήτης της Κύπρου Σερ Ρέτζιναλντ Ε. Σταπς, που ήταν κυβερνήτης της Ιαμαϊκής, αποικίας με πληθυσμό ενός περίπου εκατομμυρίου, με μισθό 5.000 λίρες και μετατέθηκε προσωρινά στην Κύπρο με μισθό 3.000 λίρες, για να σταθεροποιήσει

την κατάσταση ύστερα από τις ταραχές του 1931. Όταν ρωτήθηκε από τον Υπουργό των Αποικιών αν δέχεται τη θέση του κυβερνήτη της Κεϋλάνης με μισθό 8.000 λίρες, απάντησε αρνητικά, γιατί μόλις ήλθε στην Κύπρο και ήθελε να μείνει και να τελειώσει το έργο του που ήταν γι' αυτόν μεγάλου ενδιάφέροντος· επειδή όμως δεν έγινε δεκτή η άρνησή του δήλωσε ότι με λύπη του αναγκάζεται να εγκαταλείψει την Κύπρο, όπου καμιά αλλαγή στην πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε ύστερα από τα Οκτωβριανά δεν είχε συντελεστεί. *–Ο νέος Κυβερνήτης της Κύπρου.* Νέος κυβερνήτης διορίστηκε ο Σερ Χέρμπετ Ρίτζμοντ Πάλμερ τέως κυβερνήτης της Καμπίας, που βρίσκεται στην Δυτική Αφρική και έχει έκταση μικρότερη της Κύπρου και πληθυσμό 220.000 περίπου. Η πρωτεύουσά της είναι το Μπάθορστ με πληθυσμό 10 χιλιάδες κατοίκων. *–Η νυχτερινή σχολή του «Κινύρα».* Ύστερα από την άδεια του κυβερνήτη η νυχτερινή σχολή του «Κινύρα» άρχισε τις εργασίες της. Ο πρόεδρος του σωματείου Λοΐζος Φιλίππου σε προσφώνησή του προς τους μαθητές υπέδειξε τη σπουδαιότητα της μόρφωσης σε αντιπαραβολή με άλλα αγαθά και προπάντων τον πλούτο και τόνισε ότι από τα φτωχά παιδιά βγήκαν οι μεγάλοι άντρες: από την καλύβα ενός ψαρά της Σκωτίας ο Άγγλος πρωθυπουργός Ράμσεϋ Μακδόναλτ, από το σπιτάκι ενός σιδηρουργού ο Μπενίτο Μουσολίνι και από το ταπεινό σπίτι ενός υπαλληλίσκου της Θεσσαλονίκης ο Μουσταφά Κεμάλ. Έκαμε ακόμη συστάσεις για θάρρος, επιμονή και εγκαρτέρηση στις σπουδές τους, πειθαρχία, καλή συμπεριφορά και καθαριότητα.

Εξωτερικαί ειδήσεις. – Ελλάς. *–Ο κ. Τσαλδάρης.* «Ο κ. Τσαλδάρης κατά την διαμονήν του εις Γενεύην συνηντήθη μετά του Τούρκου Υπουργού των Εξωτερικών Τεφήκ Ρουσδή». *–Αι Ελληνοσερβικαί σχέσεις.* «Οι Έλληνες Υπουργοί Κονδύλης και Μάξιμος συνηντήθησαν μετά της Α. Μ. του Βασιλέως της Σερβίας Αλεξάνδρου εις Κέρκυραν». *–Η συμφιλίωσις.* «Μετά την αναμενομένην άφιξιν του κ. Τσαλδάρη πρόκειται να επαναρχίσουν αι προσπάθειαι προς επίτευξιν συνεννοήσεως μεταξύ Κυβερνήσεως και αντιπολιτεύσεως».

Φυλλο Γ', 124, 20 Οκτωβριου 1933

Στο κύριο άρθρο η *Πάφος* επανέρχεται στο θέμα: «*Η ευθύνη του Μακαριωτάτου διά την εκκλησιαστικήν οικονομικήν διαχείρισιν*», γιατί πρόσωπο με διακεκριμένη κοινωνική θέση έστειλε στην εφημερίδα τις απόψεις του σχετικά με την

ευθύνη του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου για το κατάντημα της εκκλησιαστικής διαχείρισης. Οι απόψεις του είναι ότι η εκκλησιαστική οικονομική διαχείριση διέπεται από τον Καταστατικό χάρτη της Κυπριακής Εκκλησίας που δεν αναγνωρίζει στον Αρχιεπίσκοπο δικαιώματα επέμβασης στην οικονομική διαχείριση εκκλησιαστικών ιδρυμάτων που δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία του. Γενικά το Καταστατικό παρέχει δικαίωμα κάποιας εποπτείας στην Ιερά Σύνοδο, αλλά το δικαίωμα αυτό δεν καθορίστηκε και δεν διασαφηνίστηκε τόσο, ώστε η Ιερά Σύνοδος να έχει το δικαίωμα να επεκτείνει την εποπτεία της στα οικονομικά ζητήματα των διαφόρων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων όλης της νήσου. Απ' αυτό μπορεί να κατανοηθεί η δυσχέρεια της επέμβασης του Αρχιεπισκόπου στην οικονομική διαχείριση αυτόνομων και αυτοδιοίκητων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων. Άλλωστε τα ίδια τα ιδρύματα διέπονται από ιδιαίτερο οργανισμό καθορισμένο στο καταστατικό και θα αποκρουόταν απρόσκλητη ανάμιξη. Η *Πάφος* υποστηρίζει ότι τα επιχειρήματα του επιστολογράφου είναι αρκετά σοβαρά, αλλά έχει τη γνώμη ότι υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο Μακαριώτατος μπορεί να επέμβει για την καλυτέρευση της οικονομικής διαχείρισης των διαφόρων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων που είναι αβλία. Το άρθρο 2 του Καταστατικού αναγράφει ότι «ο Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου ως ανωτάτη κεφαλή της εν Κύπρω Εκκλησίας έχει τα ανέκαθεν ανεγνωρισμένα αυτώ προνόμια και δικαιώματα». Μεταξύ των δικαιωμάτων αυτών είναι η σύγκληση συνελεύσεων κληρικών και λαϊκών ή και μόνον κληρικών για σύσκεψη επί διαφόρων σπουδαίων ζητημάτων του τόπου και ένα από αυτά είναι και η εκκλησιαστική οικονομική διάχείριση. Γι' αυτό η εφημερίδα υποστηρίζει ότι αν ο αρχηγός της Εκκλησίας υποδείξει την ανάγκη ανόρθωσης των εκκλησιαστικών οικονομικών, τη λήψη ορισμένων μέτρων για τον σκοπό αυτόν, τον καθορισμό ενιαίας εκκλησιαστικής οικονομικής πολιτικής όπως και την ίδρυση ελεγκτικού συνεδρίου, θα βρίσκεται σύμφωνος και έναντι του Καταστατικού και έναντι της Εκκλησίας που με λύπη παρακολουθεί το σημερινό ελεεινό κατάντημα των πλείστων εκκλησιαστικών ιδρυμάτων. Υπεράνω των τύπων είναι το συμφέρον της Εκκλησίας και της πατρίδας και για την εξυπηρέτηση αυτού έχει καθήκον ο Μακαριώτατος να εξασκήσει όλο το κύρος του και όλη την ηθική επιβολή του για τη διάσωση της Εκκλησίας από την οικονομική καταστροφή. Ευτυχώς ο ίδιος με την άμεμπτη, χρηστή και σώφρονα διαχείριση της επισκοπής του μπορεί να δώσει υπόδειγμα τον εαυτό του σ' όλους τους ανώτερους αξιωματούχους της κυπριακής

Εκκλησίας και έχει το δικαίωμα να απαιτήσει να τοποθετηθεί σε καλύτερες βάσεις ή εκκλησιαστική οικονομική διαχείριση.

Στο φύλλο αυτό δημοσιεύεται μέσα σε πλαίσιο με επιγραφή *Αντί Μνημοσύνου* φωτογραφία του Σίμου Μενάρδου (1872-1933) και με τον τίτλο *Η επίδρασις της Βυζαντινής αυτοκρατορίας*, απόσπασμα από τον εναρκτήριο λόγο που ο σοφός Κύπριος καθηγητής εκφώνησε το 1908 στην Οξφόρδη. Το απόσπασμα αρχίζει: «Η μεσαιωνική Ελληνική αυτοκρατορία δεν θεωρείται πλέον ως ο έκφυλος κληρονόμος της Ρωμαϊκής, όπως ηδύνατο να πιστεύει ο Βολταίρος. Όλως το εναντίον. Ο Schlumberger επιγράφει σήμερον τα περί Μακεδονικής δυναστείας πολύτιμά του έργα *L'épopée Byzantine*, τα δε σημειώματα του καθηγητού Bury εις την αθάνατον του Γίββωνος ιστορίαν αποδεικνύουσιν ότι αυτός ο Γίββων θα είχε σήμερον ν' αναθεωρήση αρκετάς εκ των γνωμών του. Αλλά σήμερον δεν θα ομιλήσουμε περί της πολιτικής, αλλά περί της φιλολογικής ιστορίας. Συνέτεινεν οπωσδήποτε ο ελληνισμός εις την πνευματικήν πρόοδον του κόσμου από της μοιραίας εκείνης ημέρας, ότε ο Μόμμιος κατέστησε την Ελλάδα επαρχίαν ρωμαϊκήν; Θα απαντήσω, κύριοι, με ολίγας νύξεις και με κρίσεις αλλοδαπών. Θα παρέλθω την γνωστήν του Λατίου υποταγήν εις την ηττημένην Ελλάδα, αλλά θα μνημονεύσω την προς κατίσχυσιν του Χριστιανισμού δράσιν των Ελλήνων. Οι πνευματικοί αγώνες, όσοι εχρειάσθησαν προς επιβολήν του νέου δόγματος και κατάλυσιν των αιρέσεων ήσαν, κυρίως ειπείν, εμφύλιοι μεταξύ των Ελλήνων. Των 318 πατέρων της πρώτης Οικουμενικής Συνόδου μόλις δέκα ήλθον από τόπους λατινοφώνους. Υπήρξαν εξάπαντος και άλλοι, έως τότε όμως καμμία άλλη φυλή δεν ετόλμα ν' αμιλληθή προς το διανοητικόν κύρος των Ελλήνων. Διά του Χριστιανισμού, δύναται κανείς να είπη, οι ευσεβείς Έλληνες της Μικράς Ασίας κατέβαλον τους απίστους της κυρίως Ελλάδος σοφιστάς, η δε νίκη εκείνη υπήρξε τοιαύτη, ώστε το όνομα Έλλην εξωρίσθη. Ο σπουδαίος ούτος νεωτερισμός προήρχετο, καθώς θα ίδωμεν, και από λόγους καθαρώς φιλολογικούς. Και όμως φοβούμαι ότι συχνότερον επαναλαμβάνεται η ρητορική κενολογία ότι το ύφος του Πλάτωνος θα ήτο η γλώσσα του Διός, παρά κατανοείται το γεγονός ότι το ιερόν ιδίωμα του βιβλίου της πολιτισμένης ανθρωπότητος, το ιδίωμα ίσως αυτού του Ιησού δεν ήτο τίποτε άλλο παρά η απλή Ελληνική γλώσσα. Αλλά η θρησκευτική ενέργεια των Ελλήνων –μολονότι δεν ωνομάζοντο πλέον Έλληνες– δεν περιωρίζετο μόνον εις το δόγμα. Έκτισαν ναούς εντελώς νέας εμπνεύσεως, τον δε ναόν της του Θεού Σοφίας ονομάζει Άγγλος κριτικός

τον «άριστον των χριστιανικών ναών», τους εκόσμησαν με «μωσαϊκά» χαριτωμένα, ηύραν νέον είδος ζωγραφίας –τον πρόδρομον και ίσως τον χειραγωγόν της ιταλικής τέχνης– μουσικής και ιδίως ποιήσεως. Ο Ρωμανός, εις των μελωδών μας, αποκαλείται σήμερον ο κορυφαίος των θρησκευτικών ποιητών». Το απόσπασμα στη συνέχεια αναφέρεται στη θρησκευτική και στην άλλη επίδραση της Κωνσταντινούπολης και τελειώνει: «Και όταν επιτέλους η ελευθερία της Πόλεως έκλινεν εις την Δύσιν και ολίγοι Έλληνες ήρχισαν να μεταναστεύουν εις την Ιταλίαν, η υπεροχή των κατεφάνη διά μιας. Μετέδωσαν εις αυτήν την ελευθερίαν της σκέψεως. Ο Γεώργιος Γεμιστός ο οποίος είχε προηγηθή αυτών, πνεύμα καινοτόμον, επροξένησεν εντύπωσιν βαθυτάτην. Ως και αυτή του η ιδιοτροπία του να μεταφράζη το όνομά του εις το Πλήθων έγινε συρμός της μετωνυμίας των Εράσμων (Gerhard), των Καπνιόνων (Reuchlin), των Μελαγχθόνων (Schwarzerd), των Κερατίνων (Hoorn) και των Κορακοπετραίων (Ravensberg). Πολεμήσας τας προλήψεις –και τα δόγματα– του κλήρου υπήρξε πρόδρομος του Γερμανικού προτεσταντισμού και εγκαινιάζων τον πλατωνισμόν εν τη Ακαδημία της Φλωρεντίας εδίδαξε την ελληνικήν λατρείαν του ωραίου. Ο Giacomo Leopardi μεταφράζων Ιταλιστί ένα λόγον του Γεμιστού λέγει: 'Είναι βέβαιον ότι ο Γεμιστός υπήρξεν εν των μεγίστων και ευρυτάτων πνευμάτων του αιώνος του, ο οποίος ήτο ο δέκατος πέμπτος' και προσθέτει: 'Το έθνος τούτο είναι πράγματι θαυμάσιον. Επί 24 αιώνας υπήρξε πρώτον και απαράμιλλον εις τον πολιτισμόν και την λογοτεχνίαν, όταν εκυρίευεν διέδωσε και τα δύο εις την Ασίαν και την Αφρικήν, όταν εκυριεύθη τα μετέδωσεν εις την λοιπήν Ευρώπην'. Κατά τους χρόνους των Σταυροφοριών αι ελληνικαί πόλεις λαμπραί με ναούς και με πλατείας, παλάτια μεγαλοπρεπή και έξοχα καλλιτεχνήματα υπήρξαν θέαμα πρωτόφαντον, "spectacolo nuovo... agenti rozze... quasi salvatielle e inumane". Ο Λεοπάρδης ομιλεί ως μέγας ποιητής και λόγιος. Το ιδικόν μου συμπέρασμα είναι μόνον ότι η Ελληνική φυλή δεν έπαυσε να πρωταγωνιστή πολιτικώς μεν μέχρι του δεκάτου τρίτου αιώνος, διανοητικώς δε μέχρις αυτού του δεκάτου πέμπτου, ότε η Κωνσταντινούπολις έπεσε και ελακπατήθη υπό την ασπίδα της».

Νέα της εβδομάδος. *Ο Τοποτηρητής της Μητροπόλεως Κυρηνείας ενώπιον του Κακουργοδικείου*. «Παρεπέμφθη όπως δικασθή ενώπιον του Κακουργοδικείου Κυρηνείας κατά την 6ην Νοεμβρίου ο Παν. Αρχιμανδρίτης και Τοποτηρητής της Ιεράς Μητροπόλεως Κυρηνείας κ. Ιάκωβος Αρνόπουλος και ο γραμματεύς της Μητροπόλεως κ. Πολύκαρπος Ιωαννίδης κατηγορούμενοι επί

τω ότι κατά παράβασιν των Κανονισμών της Αμύνης εκυκλοφόρησαν άνευ της αδείας του Διοικητού εντύπους ειδοποιήσεις καλούντες τον λαόν όπως παραστή εις μνημόσυνον του μακαρίτη Φιλίου Ζαννέτου».

Από τον έξω κόσμον. *–Ο σερ Βασίλειος Ζαχάρωφ.* Ο μυστηριώδης άνθρωπος της Ευρώπης πεθαίνει από μια ανίατη αρρώστια με τον ανύπαρκτο φόβο ότι μία βόμβα πρόκειται να εκραγεί για να τον αποτελειώσει στις τελευταίες του στιγμές... Ο άνθρωπος των όπλων, ο μεγαλύτερος πωλητής καταστρεπτικών οργάνων του πολέμου από όσους φάνηκαν στον κόσμο είναι τόσο φοβισμένος από τους πολλούς εχθρούς του, ώστε φυλάγεται μέρα και νύκτα από έμπιστους υπηρέτες του στον ωραίο πύργο του λίγα μίλια από το Παρίσι. Αν τολμήσει κάποιος να μπει απαρατήρητος στον πύργο, τότε δίδεται αμέσως το σημείο του κινδύνου και αμέσως περικυκλώνεται από τους κηπουρούς. Το ταχυδρομείο διατάχθηκε από ανώτερους κύκλους, ώστε κάθε δέμα ή επιστολή να εξετάζεται με προσοχή πριν να παραδοθεί στον πύργο του Μπαλινκούρ. *–Τα ημερομίσθια Φορντ.* Ο Φορντ αποφάσισε την αύξηση των ημερομισθίων των εργατών του με κατώτερο όριο 25 δολλάρια την ημέρα, για να αποδείξει ότι στα εργοστάσιά του πληρώνονται καλύτερα από κάθε άλλο μέρος χωρίς να υπάρχει ανάγκη να υπογράψει τον κώδικα Ρούσβελτ. Οι επικεφαλής των απεργών άλλων εργοστασίων προσπάθησαν να ξεσηκώσουν και τους εργάτες του Φορντ χωρίς να το καταφέρουν εξαιτίας της καλής οργάνωσης και τακτικής του Φορντ. Στο μεταξύ ο Ρούσβελτ βιάζεται να υποτιμηθεί το δολλάριο και να το σταθεροποιήσει πάνω σε νέα έναντι του χρυσού βάση. Θα αναδιοργανώσει 375 τράπεζες που θα απελευθερώσουν 80 εκατομμύρια αγγλικές λίρες σε καταθέσεις. *–Ο κόσμος της ευθανασίας.* Ο Γερμανός Υπουργός της Δικαιοσύνης πρόκειται να υποβάλει ένα νόμο που θα επιτρέπει τον θάνατο χωρίς πόνους στα άτομα που θα τον ζητήσουν, αφού γίνει πιστοποίηση της ανίατης αρρώστιας τους από ένα επίσης γιατρό και δύο άλλους θεράποντες γιατρούς. *–Πτωχεύουν και οι Ρότσιλντ.* Δύο εκατομμυριούχοι βαρώνοι Ρότσιλντ που διαμένουν στη Βιέννη αναγκάστηκαν να κλείσουν τα μέγαρά τους και να κατοικήσουν σε μικρά διαμερίσματα ένεκα οικονομικών δυσχερειών. Άρχισαν να εκποιούν τα απέραντα κτήματά τους που η αυστριακή κυβέρνηση σκέπτεται να τα εκχωρήσει σε γεωργούς ακτήμονες. Η μεγαλύτερή τους καταστροφή προήλθε από την πτώχευση της ισχυρής τράπεζας «Ansalt» όπου είχαν άφθονα κεφάλαια. *–Ο καρκίνος.* Ο λόρδος Μόνιχαν, πρόεδρος του συνεδρίου της εταιρείας Ραδίου, έχει αναγγείλει ότι ο καρκίνος δεν είναι κλη-

ρονομικός ούτε οφείλεται σε τροφή. Σύμφωνα με τις στατιστικές μισό εκατομμύριο πεθαίνουν κάθε χρόνο και είναι μία από τις έξι μεγάλες ασθένειες που παρουσιάζουν αύξηση. *–Αι ταραχαί της Κούβας.* Οι επαναστάτες αποφάσισαν να καταλάβουν το πιο μεγάλο ξενοδοχείο στη νήσο τους που στοίχισε ένα εκατομμύριο αγγλικές λίρες και όπου κατέφυγαν αρκετοί αξιωματικοί του παλιού καθεστώτος ως και Αμερικανοί και Βρετανοί υπήκοοι. Την επιχείρηση διευθύνει ο στρατιωτικός δικτάτορας Μπατίστα και κατά τον βομβαρδισμό φονεύθηκαν τριάντα και στο τέλος με τις ιαχές των επαναστατών το ξενοδοχείο παραδόθηκε και οι αξιωματικοί οδηγήθηκαν ανά πέντε στις φυλακές. Ο βομβαρδισμός άρχισε από το Πανεπιστήμιο της Χαβάνας και μεταξύ των προσβληθέντων κτιρίων είναι και το οίκημα της Ford Motor Company. *–Το Μαρόκον.* Αν και φαινομενικά επικράτησε ειρήνη στη χώρα, φαίνεται ότι από στιγμή σε στιγμή θα εκραγεί επανάσταση, οι δε Μαροκινοί περιμένουν έναν αρχηγό για να προβούν σε σφαγές εναντίον των απίστων. Οι Γάλλοι αξιωματικοί κατηγορούνται ότι λαμβάνουν μέρος σε γεωργικές εργασίες, καταλαμβάνουν τα κτήματα των ιθαγενών και υποστηρίζουν τους λευκούς σε βάρος των Μαροκινών. Η χώρα στοιβάζει τα προϊόντα της σιτάρι, κρασί κ.λπ., γιατί μένουν απούλητα και η συντήρηση πολυεξόδων φρουρίων ύψωσε τους εισαγωγικούς δασμούς σε ανυπόφορο σημείο. *–Η Βαλκανική κίνησις.* Ο βασιλέας της Γιουγκοσλαβίας Αλέξανδρος έγινε ο μυστικός απεσταλμένος της Γαλλίας που άρχισε να φοβάται την επιρροή της Ιταλίας· μάλιστα, ύστερα από τη συμφωνία Ελλάδας και Τουρκίας που έγινε από τον Βενιζέλο που ασκεί ακόμα μεγάλη επιρροή στη Βαλκανική πολιτική. Η Βουλγαρία διαβεβαιώθηκε ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος από το ελληνοτουρκικό σύμφωνο και ο βασιλέας της Γιουγκοσλαβίας ζητά προσέγγιση με την Βουλγαρία.

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 125, 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1933

Το κύριο άρθρο επανέρχεται στο θέμα «*Ανάγκη προστασίας της Μεταξοσκωληκοτροφίας*» γιατί εξαιτίας της παραμέλησής της το μεταξουργείο θα διακόψει τις εργασίες του, αν δεν γίνει προμήθεια κουκουλιών από το εξωτερικό. Και όπως έγραψε στην *Πάφον* 'εις κάτοικος' της Γεροσκήπους όπου λειτουργούσε το μόνο αγγλικών συμφερόντων μεταξουργείο της Κύπρου είναι «κυριολεκτικά ζωή» στις κρίσιμες οικονομικές περιστάσεις αυτής της εποχής. Αλλά όπως έγραψε επίσης στην *Πάφο* και άλλος επιστολογράφος (Σωκράτης Ι. Νικο-

λαΐδης): «Η παρούσα οικονομική κρίσις είναι δυστυχώς αποτέλεσμα ενός γιγαντιαίου παγκοσμίου πολέμου και αυτή όμως θα παρέλθη όπως ακριβώς παρήλθον και τόσαι άλλαι εις προηγούμενα χρόνια. Ας καταβάλωμεν πάσαν δυνατήν προσπάθειαν όπως μη αφήση ανεξίτηλα ίχνη της διαβάσεώς της, όπως ακριβώς είναι ο μαρασμός και συνεπώς η εξουδετέρωσις μιας βιομηχανίας...».

Εξωτερικαί ειδήσεις – Ελλάς. Η πρόταση του κ. Μεταξά για την παραπομπή του κ. Βενιζέλου σε δίκη ως ηθικού αυτουργού του κινήματος Πλαστήρα εξακολουθεί ν' απασχολεί την κοινή γνώμη. Η αντιπολίτευση ζητά να αποσυρθεί, για να τεθούν οι βάσεις μιας συνεργασίας. Ο αρχηγός των Ελευθεροφρόνων μένει ανένδοτος και οι Λαϊκοί, μη εξαιρουμένου και του κ. Τσαλδάρη, συμμερίζονται τις απόψεις του και έτσι δεν διαφαίνεται καμιά ελπίδα συνεννόησης μεταξύ των αντιπάλων πολιτικών κόσμων.

Από τον έξω κόσμον. *–Οι Γάλλοι βασιλικοί.* Εις το Αρράς, την πατρίδα του Ροβεσπιέρου, επρόκειτο να γίνουν τα αποκαλυπτήρια αγάλματός του. Οι Γάλλοι βασιλικοί για να ειρωνευθούν τους αντιπάλους τους έστησαν τρεις λαιμητόμους και έχυσαν άφθονο κόκκινο μελάνι στους κυριότερους δρόμους και στους τοίχους του δημαρχείου, για να υπενθυμίσουν τις σφαγές και καρατομήσεις των αρχηγών της Γαλλικής Επανάστασης πριν από 140 χρόνια. *–Ο Αφοπλισμός.* Ύστερα από μακρά συνεδρίαση μεταξύ Αμερικανών, Γάλλων και Άγγλων αντιπροσώπων στη συνέλευση για τον αφοπλισμό συμφωνήθηκαν τα εξής τρία σημεία: α΄) Μείωση των εξοπλισμών από όλα τα έθνη. β΄) Επιθεώρηση των εξοπλισμών όλων των εθνών. γ) Να μη δικαιούται κανένα έθνος να προβεί σε νέους εξοπλισμούς. Οι Ιταλοί δεν πήραν μέρος στη συνέλευση. Ο Ρούσβελτ έδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για το επεισόδιο αυτό και βρισκόταν σε διαρκή επικοινωνία με τον Αμερικανό αντιπρόσωπο στη Γενεύη που του ανήγγειλε ότι εξέλιπε κάθε ελπίδα για αφοπλισμό. Ο Μακτόναλτ γύρισε αμέσως από την εξοχή και συνομίλησε με τον Baldwin για τη γερμανική κρίση και ενημερώθηκε και ο βασιλιάς για την κατάσταση. *–Νέοι εξοπλισμοί.* Την αντιαεροπορική διοργάνωση άμυνας από την Αυστραλία ακολούθησε η Νέα Ζηλανδία που σκοπεύει επίσης να παραγγείλει αντιτορπιλικά για τη φύλαξη των ακτών της, ύστερα από τη νέα τροπή των πραγμάτων στην Άπω Ανατολή όπου ο πόλεμος θεωρείται βέβαιος, και τις βλέψεις της Ιαπωνίας στον Ειρηνικό, μάλιστα ύστερα από τις γνωστές προτάσεις της να ιδρύσει αεροπορικές βάσεις στη Δανική Νέα Γουινέα. Η

Αυστραλία παρέλαβε τέσσερα πολεμικά και παράγγειλε νέα με παράδοση το 1934. Επίσης και η Πραιτώρια στη Νότια Αφρική σκοπεύει να εξοπλιστεί. *–Και εις την Αυστρίαν Φασισμός.* Η ένωση του πρίγκιπα Σταρχεμπέρκ με τον Ντόλφους σημαίνει ότι ο φασισμός επικράτησε πια στην Αυστρία και θα επιφέρει χτύπημα κατά της δημοκρατίας, της ελευθερίας και των εργατικών τάξεων. Το Βερολίνο και η Ρώμη παρακολουθούν με προσοχή την κατάσταση καραδοκούντες από στιγμή σε στιγμή να επέμβουν, οπότε τα πράγματα θα χειροτερεύσουν σε βάρος της Κοινωνίας των Εθνών και της ευρωπαϊκής ειρήνης. *–Η επανάστασις του Σιάμ.* Η ιερή χώρα των λευκών ελεφάντων για τρίτη φορά μέσα σε 16 μήνες αντιμετωπίζει νέα επανάσταση που σκοπεύει να περιορίσει τα κυριαρχικά δικαιώματα του απόλυτου μονάρχου του Σιάμ, αν και πέρσι ο ίδιος είχε παραχωρήσει μεγαλύτερες ελευθερίες στον λαό.

Φυλλο Γ΄, 131, 8 Δεκεμβριου 1933

«Το Αρχιεπισκοπικόν ζήτημα». Άρθρο όπου η *Πάφος* ανακοινώνει ότι: «Το Αρχιεπισκοπικόν ζήτημα επί του παρόντος θα μείνη άλυτον συμφώνως προς ομόφωνον απόφασιν των μελών της Ιεράς Συνόδου. Διά της αποφάσεως ταύτης παρακάμπτονται προσωρινώς αι δυσκολίαι τας οποίας ήτο υποχρεωμένη να αντιμετωπίση η Κυπριακή Εκκλησία λόγω της απουσίας των δύο Συνοδικών Αρχιερέων, αλλά βεβαίως δεν λύονται τα μεγάλα προβλήματα αυτής. Τόσον η διαχείρισις όσον και το πνευματικόν της έργον λόγω της ελλείψεως Πρωθιεράρχου και της αναγκαστικής απουσίας των δύο Μητροπολιτών παρεμποδίζονται σημαντικώς και δύναται να είπη κανείς ότι το σκάφος της Εκκλησίας παραμένει σχεδόν ακυβέρνητον εν μέσω υφάλων και σκοπέλων. Εις την κρίσιμον αυτήν στιγμήν ο Κυπριακός λαός οφείλει να επιδείξη φρόνησιν και επιμελώς να αποφύγη οιανδήποτε πρόκλησιν αναμένων ανατολήν καλυτέρων ημερών».

Νέα της εβδομάδος. *Η περιουσία του Μακαριωτάτου.* «Ο αποθανών Αρχιεπίσκοπος διέθετεν εξ ιδίων το ήμισυ περίπου των όσων διέθεσεν η Αρχιεπισκοπή διά τα φιλανθρωπικά ιδρύματα και εβοήθει τους πτωχούς αθορύβως».

Φυλλο Γ΄, 132, 15 Δεκεμβριου 1933

Κύριο άρθρο με θέμα *«Αι αξιώσεις του Κυπριακού λαού».* Ασχολείται με την αναθεώρηση του κυπριακού συντάγματος και υποστηρίζει ότι ο λαός της

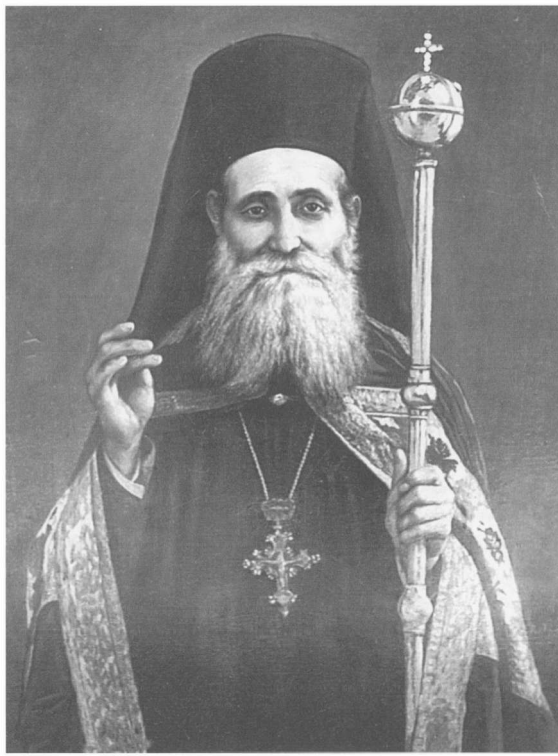

Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος Γ΄ (1918-1933).
Ελαιογραφία του Marcel Anselm, Μέγα Συνοδικό Αρχιεπισκοπής Κύπρου.

Κύπρου εύλογα ζητά να έχει λαϊκή αντιπροσωπεία, συμμετοχή στη νομοθετική εξουσία και πραγματική φωνή στα δημόσια πράγματα της μικρής του πατρίδας. Η αξίωση αυτή είναι πληρέστατα δικαιολογημένη. Ο κυπριακός λαός δεν αποτελείται ούτε από Ζουλού ούτε από Κάφρους, αλλά από ένα λαό που έχει μακρό και ένδοξο παρελθόν, που έγραψε αθάνατες σελίδες στην ιστορία του πολιτισμού και βαδίζει με μεγάλα βήματα προς την πρόοδο. Γιατί να μην έχει φωνή στη ρύθμιση των διαφόρων μεγάλων ζητημάτων του τόπου του, στον οποίο από αιώνες κατοικεί και ποτίζει με τον ιδρώτα του; Η αξίωση αυτή του κυπριακού λαού δεν αντίκειται ούτε προς τους νόμους ούτε προς τα συμφέροντα της Μ. Βρετανίας. Ο κορυφαίος των Άγγλων λογοτεχνών Galsworthy γράφει: «Ημείς οι Βρεταννοί είμεθα προωρισμένοι να υπηρετώμεν την ανθρωπότητα εν πνεύματι δικαιοσύνης και ευγενείας. Εάν παύσωμέν ποτε να υπηρετώμεν την ανθρωπότητα, ας ανυψωθούν τα κύματα να σκεπάσουν την νήσον μας και όλα όσα υπάρχουν επ' αυτής». Και ο αρθρογράφος καταλήγει ότι από έθνος που έχει τέτοιες αντιλήψεις ο κυπριακός λαός –μικρό τμήμα της πολιτισμένης ανθρωπότητας– αναμένει βελτίωση της τύχης του, που θα του δώση τα μέσα να προοδεύσει και να ευημερήσει.

Σημειώσεις και σχόλια. –*Διά την Παιδείαν.* «Το Τμήμα της Παιδείας εργάζεται όσον δύναται διά την μόρφωσιν του λαού, αλλά χρειάζεται αύξησιν των χρηματικών του μέσων, διά να δυνηθή να εκπληρώση την αποστολήν του. Από το περίσσευμα του προϋπολογισμού πρέπει να διατεθή γενναίον ποσόν υπέρ της παιδείας του τόπου. Είναι τα μόνα χρήματα που ασφαλώς δεν πηγαίνουν χαμένα» –*Γεωργικά σχολεία.* «Εις το τελευταίον φύλλον της *Γνώσεως* (περιοδικόν φιλολογικόν, φιλοσοφικόν, παιδαγωγικόν εκδιδόμενον υπό του υποδιευθυντού του Παγκυπρίου Γυμνασίου και Διδασκαλείου Ι. Γ. Ιωαννίδου) ο εκπαιδευτικός Σύμβουλος κ. Λοΐζος Φιλίππου εγείρει το ζήτημα της ιδρύσεως γεωργικών σχολείων και εις την Κύπρον. Είναι η μόνη γεωργική χώρα του κόσμου που έχει όλων των ειδών σχολεία εκτός των γεωργικών και όπου η γεωργία διεξάγεται με μέσα πρωτόγονα, με αντιλήψεις απηρχαιωμένας, με προλήψεις και δεισιδαιμονίας ανοήτους... Η Κυβέρνησις όσον ενωρίτερον ιδρύση γεωργικά σχολεία τόσον θα υποβοηθήση την γεωργικήν μόρφωσιν της νεότητος, η οποία θα διαδεχθή την σημερινήν γενεάν και πρέπει να την διαδεχθή με περισσότερα εφόδιά διά την ζωήν».

Από τον έξω κόσμον. *Το όνειρο του Μουσολίνι.* Ο Ρώσος Λιτβίνωφ, υπουργός των εξωτερικών των Σοβιέτ έφθασε στη Ρώμη... Ο Μουσολίνι βασίζεται στην επί-

σκεψη αυτή και προπαντός για τα Βαλκάνια, όπως άλλοτε οι δύο ευνοούμενοί του, Καίσαρ και Ναπολέων, έστρεφαν τα βλέμματά τους προς την Ανατολή. Πιστεύει ότι τα συμφέροντα της Ιταλικής Αυτοκρατορίας στρέφονται στην Ανατολική Μεσόγειο. Προσπαθεί να αποσπάσει την Ελλάδα και την Τουρκία από άλλους συνασπισμούς. Ελπίζει ότι με προμήθεια σίτου και πετρελαίου από τη Ρωσία, τα Σοβιέτ θα προσχωρήσουν στα σχέδιά του. Υποδέτει μία συμμαχία Ρωσο-Ιταλο-Ελληνοτουρκική οπότε η μικρή Αντάντ θα απομονωθεί και η Βουλγαρία θα ακολουθήσει. Με τον τρόπο αυτόν ο Ντούτσε θα κυριαρχεί στα Βαλκάνια και στο Αιγαίο πέλαγος. Κατά δεύτερο λόγο έρχεται η Κοινωνία των Εθνών. Και στο ζήτημα τούτο η Ιταλία αναμένει τη ρωσική υποστήριξη. Προσπαθεί να πείσει τη σοβιετική κυβέρνηση να απέχει από την Κοινωνία των Εθνών, έως ότου πεισθούν για τον ανασχηματισμό της σύμφωνα με το σχέδιο του Μουσολίνι.

Φυλλο Γ΄, 133, 22 Δεκεμβριου 1933

Κύριο άρθρο με θέμα. *Χριστούγεννα*. Αρχίζει από «την εποχήν που εγεννάτο εις το αχυρόστρωτον σπήλαιον της Βηθλεέμ το Θείον Βρέφος και ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός ευρίσκετο εις την δύσιν του, τα εκατομμύρια των λαών εστέναζαν κάτω από την αγρίαν, ακόλαστον και άπληστον διακυβέρνησιν της Ρώμης». Και ο αρθρογράφος συνεχίζει: Από τότε πέρασαν 20 αιώνες. Η ανθρωπότητα έκαμε καταπληκτικές προόδους. Οι επιστήμες και οι τέχνες έφθασαν στην τελειότητα και ο μηχανικός πολιτισμός στην ύψιστή του ακμή... Το ανθρώπινο πνεύμα με μία λέξη κατάκτησε τον γήινο πλανήτη... αν ρίψουμε όμως ένα βλέμμα στην ηθική όψη του κόσμου θα δούμε ότι δεν κάμαμε και μεγάλες προόδους. Το έγκλημα στιγματίζει χώρες προοδευμένες και ακμάζουσες. Η πορνεία ατιμάζει χιλιάδες γυναίκες. Η ανεργία κρατεί στη δυστυχία εκατομμύρια ανθρώπους. Η τοκογλυφία απομυζά μυριάδες υπάρξεις. Ο κομμουνισμός διδάσκει το ευαγγέλιο του μίσους μεταξύ των κοινωνικών τάξεων. Τα χημικά εργαστήρια ετοιμάζουν δηλητήρια και ασφυξιογόνα και οι πολεμικές βιομηχανίες εργάζονται εντατικά για νέα ανθρωποσφαγή. Το εγωιστικό πνεύμα ρυθμίζει την πολιτική διαφόρων κρατών. Ο άκρατος εθνικισμός και ο ιμπεριαλισμός εξωθούν τους λαούς στη διατάραξη της ειρήνης και της ησυχίας του κόσμου. Η ιδέα της ευτυχίας απομακρύνθηκε από τα άτομα και τα έθνη. Ο πλούσιος είναι διαρκώς απασχολημένος και φορτωμένος με βαριές φροντίδες για την αύξηση του πλούτου

του. Ο φτωχός αγωνιά για την κατάστασή του. Τα ανθρώπινα πάθη και οι φιλοδοξίες έδιωξαν προ πολλού τη γαλήνη της συνείδησης, την ηρεμία της ψυχής. Πολύ ορθά είναι τα λόγια του Ινδού ποιητή Ραπιντρανάθ Ταγκόρ «σεις οι άνθρωποι της Δύσεως μού φαίνεστε πως ζείτε ανάμεσα σε αδιάκοπη μάχη. Όλη η ζωή στον τόπο σας είναι μάχη και πάλη για τη ζωή. Καμιά θέση διά την ανάπαυσιν, την ειρήνην του πνεύματος, κανένα καταφύγιον διά την σκέψιν». Μέσα στον κυκεώνα των συμφερόντων που συγκρούονται... ακούγεται η φωνή του Λυτρωτή που μας υπενθυμίζει ότι πάνω από τις βιοτικές μέριμνες και την ύλη υπάρχει μια ανώτερη ιδεολογία, η ιδεολογία της αγάπης, της αλληλεγγύης, της αδελφοσύνης και της αρετής. Πόσο διάφορετική θα ήταν η κατάσταση της ανθρωπότητας, αν πραγματικά πίστευε και ασπαζόταν τη διδασκαλία του Χριστού!... Σοβαροί επιστήμονες και διακεκριμένοι πολιτευόμενοι διακηρύττουν σήμερα ότι δεν μπορεί να διορθωθεί ο κόσμος, αν δεν εφαρμοσθεί το υψηλόν κήρυγμα της ισότητας και αγάπης που πήγασε από το σπήλαιο της Βηθλεέμ, όπου ανέτειλε πριν από 1933 χρόνια «ο ήλιος της Δικαιοσύνης».

Άρθρο. «*Προς την Α. Εξοχότητα τον Νέον Κυβερνήτην*». Αναφέρεται πρώτα στα Οκτωβριανά του 1931 που όλες οι εξουσίες συγκεντρώθηκαν στα χέρια της κυβέρνησης. Από τα αντιπροσωπευτικά σώματα άλλα καταργήθηκαν και άλλα εκμηδενίστηκαν, ώστε εκτός από τη διαχείριση των Δημαρχείων, ο λαός δεν έχει καμιά άλλη ανάμιξη στη διαχείριση των κοινών. Από τότε η νήσος κυβερνάται υπό το κράτος του στρατιωτικού νόμου και του διατάγματος της Αμύνης. Ψηφίστηκε σωρεία νόμων περιοριστικών των δικαιωμάτων και ελευθεριών του κυπριακού λαού και καταργήθηκαν τα προνόμια που από αιώνες είχε, όπως ο καθορισμός του τρόπου μόρφωσης των παιδιών του. Παράλληλα η οικονομική κατάσταση του τόπου είναι εξαιρετικά κρίσιμη. Αν ρίψετε ένα βλέμμα στα αίτια που έφεραν τον οικονομικό μαρασμό θα δείτε απέραντες εκτάσεις στα χέρια των ολίγων και της κυβέρνησης, ποταμούς ιδιόκτητους, τοκογλυφία που οργιάζει στα χωριά, τη γεωργία που διεξάγεται με μέσα πρωτόγονα και τον γεωργικό κόσμο σε απελπισία εξαιτίας των συνθηκών της ζωής του χωρίς και ο ίδιος να είναι τελείως ανεύθυνος για το κατάντημά του. Είναι ενδεχόμενο να σας πλησιάσουν κάποιοι και να σας πουν: 'Μη ακούετε τους δημαγωγούς. Η κατάσταση του τόπου είναι πολύ καλή... η νήσος πλέει εις πέλαγος ευτυχίας'. Μη τους πιστεύσετε... Ερωτείστε τους υπευθύνους συμβούλους σας... κατεβείτε από το κυβερνείο σας και γυρίστε τα χωριά και κάμετε το καθήκον σας. Ένα πράγμα

τελικά θεωρούμε καθήκον μας. Σας τονίζουμε: ότι η κυβέρνηση πρέπει να εγκαταλείψει τη δικτατορική πολιτική και να συνεργαστεί μαζί με τους Κυπρίους για την ανόρθωση του τόπου. Λέγοντας συνεργασία εννοούμε πραγματική συνεργασία που να στηρίζεται πάνω στη λαϊκή θέληση και ν' αναγνωρίζει στο λαό το δικαίωμα να συμμετέχει στη νομοθετική εξουσία και να έχει υπεύθυνη γνώμη στη ρύθμιση όλων των δημοσίων πραγμάτων του τόπου. Καταλήγοντας ζητούμε να δείξετε πατρικό ενδιαφέρον και ειλικρινή ζήλο για την πρόοδο της μικρής αυτής νήσου που υπήρξε πατρίδα αθανάτων θεών και ενδόξων βασιλέων και καλλίφωτος εστία του ελληνικού πολιτισμού... Ο λαός αυτός δεν είναι αγνώμων ούτε αχάριστος. Σας υποδέχεται σήμερα με νομιμοφροσύνη και θα σας απονείμει τον δίκαιο έπαινο, όταν θα φύγετε από τη νήσο ύστερα από την ευσυνείδητη εκπλήρωση της αποστολής σας, όπου δύο ζητήματα έχουν προτεραιότητα: α΄) η πολιτική εξομάλυνση και β΄) η οικονομική ανόρθωση του τόπου που δεν αμφιβάλλομε ότι θα σας απασχολήσουν αμέσως.

Άρθρο. «*Το βραβείον Νόμπελ –Ο βραβευθείς λογοτέχνης Ιβάν Αλεξέιγεβιτς Μπούνιν*». «Ενώ ανεμένετο ότι θα εδίδετο φέτος οριστικώς το βραβείον της λογοτεχνίας εις τον διαπρεπή της Ελλάδος ποιητήν κ. Κωστήν Παλαμάν, απενεμήθη εις τον Ρώσον ποιητήν και διηγηματογράφον κ. Ιβάν Αλεξέιγεβιτς Μπούνιν, όστις κατά την 10ην τρέχοντος έλαβεν εις Στοκχόλμην διά της χειρός του Βασιλέως της Σουηδίας το τιμητικόν δίπλωμα και το χρηματικόν έπαθλον... Τα θέματα των έργων του λαμβάνει κυρίως από την πτώσιν της παλαιάς Ρωσικής αριστοκρατίας, την οποίαν παρομοιάζει με ένα φθινοπωρινόν ηλιοβασίλεμα και από την ζωήν και την ψυχολογίαν των χωρικών της Ρωσίας. Δεν προσπαθεί να εξιδανικεύση τους χωρικούς. Τουναντίον τους περιγράφει με μαύρα χρώματα... Το ύφος του είναι περίπλοκον και ομοιάζει με δένδρον με απειραρίθμους κλάδους. Είναι ένας μεγάλος ρεαλιστής με υπέροχον περιγραφικήν δύναμιν».

Σημειώσεις και σχόλια. *–Διά την πρόληψιν του εγκλήματος*. «Κατά τον Μεσαίωνα εθεωρούντο οι εγκληματίαι ως οι ενσαρκώσεις του Σατανά και ετιμωρούντο κατά τρόπον πρωτοφανή και άγριον... Σήμερον η επιστήμη κατέληξεν εις το συμπέρασμα ότι ο εγκληματίας δεν ενεργεί πάντοτε εν πλήρει ελευθερία βουλήσεως, αλλά πολλάκις είναι θύμα αντιξόων περιστάσεων και ψυχοφυσικών παραγόντων, οίτινες ωθούσιν αυτόν εις το έγκλημα μοιραίως και συχνάκις ασυνειδήτως ... Επίσης σχετικώς με την ποινήν ενώ άλλοτε επεκράτει η γνώμη ότι

αυτή επιβάλλεται ως εκδίκησις της πολιτείας εναντίον εκείνων οι οποίοι δεν σέβονται τους νόμους, σήμερον επικρατεί η άποψις ότι ο δικαιολογητικός της λόγος είναι: α΄) Η καλυτέρευσις του εγκληματίου και β΄) η άμυνα της Πολιτείας. Εις την Κύπρον το έγκλημα ολοέν προχωρεί. Εκτός της ποινικής δικαιοσύνης, η οποία πραγματικώς ευρίσκεται εις το ύψος της και εν μέρει της καλής λειτουργίας των φυλακών, ουδεμία άλλη πρόνοια ελήφθη προς πρόληψιν και καταπολέμησιν του εγκλήματος το οποίον αποτελεί σοβαράν κοινωνικήν νόσον της νήσου». *–Το Αρχιεπισκοπικόν.* «Οι Μητροπολίται της Κύπρου απεφάσισαν όπως αναβληθή η λύσις του Αρχιεπισκοπικού. Τόσον η κοινή γνώμη της Κύπρου όσον και η Κυβέρνησις ουδεμίαν δυσφορίαν έδειξαν διά την λήψιν του μέτρου τούτου. Οιαδήποτε ανακίνησις του ζητήματος και υπό πνεύμα αντίθετον της ληφθείσης αποφάσεως φρονούμεν ότι δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπόν. Ο χρόνος εθεωρείτο υπό των αρχαίων ως ιατρός. Ίσως με την πάροδόν του θεραπεύση και την σημερινήν εκκλησιαστικήν μας κατάστασιν».

Από τον έξω κόσμον. *Οι Εβραίοι.* Η Παλαιστίνη θεωρείται η πιο σπουδαία και φυσική διέξοδος των Εβραίων προσφύγων που αναγκάζονται να φύγουν από τη Γερμανία των Ναζί. Η αγγλική κυβέρνηση όμως έθεσε όρο ότι πρέπει να αποκλειστεί η Παλαιστίνη ως τόπος διαμονής των Εβραίων, για να πάρει μέρος στη Συνέλευση της Λωξάνης που θα αποτελείται από δεκαπέντε κράτη υπό την προστασία της Κοινωνίας των Εθνών.

Ετος 1934

[Στο πρώτο φύλλο του 1934 γίνεται επιθεώρηση των γεγονότων του 1933]

Φυλλο Α΄, 134, 1 Ιανουαριου 1934

Κύριο άρθρο με την ανασκόπηση της πολιτικής κατάστασης του 1933. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι καμιά μεταβολή δεν παρουσιάσε στην κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά από τα Οκτωβριανά. Εξακολούθησε η ισχύς «του διατάγματος της Αμύνης» και η συγκέντρωση όλων των εξουσιών στα χέρια της Κυβέρνησης που στα τέλη τούτου του χρόνου θεώρησε σκόπιμο να έχει και τις απόψεις του λαού και διόρισε από τον περασμένο Νοέμβριο τέσσερις Έλληνες και ένα Τούρκο ως συμβούλους, που κατά τις συνεδριάσεις τους με το Εκτελεστικό θα υπέβαλλαν σ' αυτήν «τα αισθήματα και τας σκέψεις του λαού» για τα διάφορα ζητήματα του τόπου. Το Συμβουλευτικό σώμα χωρίς καμιά πραγματική εξουσία επικρίθηκε από τον κυπριακό τύπο, που εκπροσωπεί την κυπριακή κοινή γνώμη, ότι δεν ανταποκρίνεται στις δίκαιες αξιώσεις του τόπου που επιθυμεί να έχει πραγματική αντιπροσωπεία και υπεύθυνη γνώμη για τα δημόσια πράγματα της νήσου. Οι αποδεχθέντες το αξίωμα του Κυβερνητικού Συμβούλου συμφώνησαν με τις απόψεις του τύπου και χαρακτήρισαν το σώμα τούτο ως προσωρινό που απέβλεπε στην ανασύνδεση των σχέσεων λαού και κυβέρνησης, οι οποίες είχαν διακοπεί ύστερα από τα Οκτωβριανά· γράφτηκε μάλιστα ότι τούτο θα υποβοηθήσει στην έλευση καλύτερων ημερών για την Πατρίδα μας.

Άρθρο. *Η Νέα Γη και η Κύπρος*. Η *Πάφος* εκθέτει την πολιτική κατάσταση της αγγλικής αποικίας Νέα Γη (κοντά στις ακτές του Κεμπέκ Καναδά) που κατακτήθηκε τον Αύγουστο του 1583 και από το 1855 «εκυβερνάτο ως κτήσις» «dominion», δηλ. είχε δική της βουλή και υπεύθυνη κυβέρνηση. Τα τελευταία χρόνια επειδή η κατάσταση ήταν πολύ άσχημη η αγγλική κυβέρνηση, για να σώσει την αποικία από την καταστροφή, διόρισε μία επιτροπή που διαπίστωσε ότι την ευθύνη για το κατάντημα δεν είχε μόνο η τωρινή κυβέρνηση, αλλά και όσες άλλες προηγήθηκαν. Ύστερα από τις υποδείξεις της επιτροπής η αγγλική κυβέρνηση αποφάσισε να καταργήσει την αυτοδιοίκηση της αποικίας και να

αναθέσει τη διακυβέρνησή της στον κυβερνήτη, βοηθούμενο από εκτελεστικό συμβούλιο με έξι μέλη, του οποίου τα τρία μέλη, θα διορίζει το Υπουργείο των Κτήσεων και τα άλλα τρία η Νέα Γη και οι αποφάσεις τους θα λαμβάνονται κατά πλειονοψηφία, χωρίς ο κυβερνήτης να έχει τη υπερισχύουσα ψήφο. Και ο αρθρογράφος τονίζει: επειδή είναι ενδεχόμενο η συνταγματική μεταβολή της Νέας Γης να θεωρηθεί ότι δικαιολογεί παρόμοια ρύθμιση του πολιτεύματος της Κύπρου, έχουμε την γνώμη ότι στην Κύπρο τα πράγματα διαφέρουν πολύ και δεν πρέπει να έχει την ίδια μεταχείριση με τη Νέα Γη. Εκεί οι κυβερνήσεις που προέρχονται από τον λαό δεν έκαμαν το καθήκον τους και οδήγησαν την πατρίδα τους σε χρεωκοπία. Εδώ κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί. Οι Κύπριοι έχοντας υπεύθυνη διαχείριση των Δημαρχείων και της Μέσης Παιδείας έκαμαν με τη μεγαλύτερη ευσυνειδησία το καθήκον τους. Οι μεγάλες πρόοδοι των δημαρχουμένων πόλεων και η αξιόλογη λειτουργία των εκπαιδευτηρίων Μέσης Παιδείας αποτελούν γεγονότα που τιμούν τους Κυπρίους. Ακόμη είναι ανάγκη να τονισθεί ότι την κατάργηση της αυτοδιοίκησης στη Νέα Γη την ζήτησαν οι ίδιοι οι κάτοικοι και ότι η αγγλική κυβέρνηση την πραγματοποίησε ύστερα από την ανάληψη τεραστίου οικονομικού βάρους της πληρωμής 10 εκατ. λιρών χρέους της αποικίας. Και ήταν φυσικό να συγκεντρώσει διάφορες εξουσίες στα χέρια της, για να μπορέσει να λάβει διάφορα μέτρα για την πληρωμή του. Στην Κύπρο δεν υπάρχουν τέτοια γεγονότα: α΄) έκκληση εκ μέρους του λαού για συγκέντρωση των εξουσιών στα χέρια μόνο της κυβέρνησης και β΄) ανάληψη οιασδήποτε έκτακτης υποχρέωσης εκ μέρους της κυβέρνησης της Αγγλίας. Εξάλλου, στη Νέα Γη η επιτροπή που διορίστηκε για την εξέταση των ζητημάτων ζήτησε την επαναφορά της αυτοδιοίκησης ύστερα από την τακτοποίηση των οικονομικών ζητημάτων. Στην Κύπρο στο τέλος του 1933 ο κυβερνήτης σερ Ρέτζιναλντ Σταπς που διορίστηκε προσωρινά, για να εξομαλύνη την κατάσταση ύστερα από τα Οκτωβριανά, μετατέθηκε στην Κεϋλάνη και διορίστηκε νέος κυβερνήτης ο Σερ Ρίτζμοντ Πάλμερ από τον οποίον πολλά περιμένει η νήσος· ωστόσο, όχι μόνο στην πολιτική κατάσταση δεν έγινε καμιά μεταβολή, αλλά και η εκκλησιαστική κλυδωνίζεται μέσα σε αντίξοες περιστάσεις. Δύο από τους τέσσερις ιεράρχες της νήσου παραμένουν σε εξορία και η Ιερά Σύνοδος της Κυπριακής Εκκλησίας δεν κατόρθωσε να λειτουργήσει το έτος 1933 και να αντιμετωπίσει τα σοβαρότατα ζητήματα της οικονομικής διαχείρισης και των χρεών των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων. Μεγαλύτερο ακόμη δυστύχημα ήταν ο θάνατος στις 16 Νοεμβρίου

του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ΄ του από Κυρηνείας, άνδρα συνετού και ενάρετου που ολόκληρη η Κύπρος θρήνησε. Με το θάνατό του νέο άλυτο πρόβλημα δημιουργήθηκε στην Κυπριακή Εκκλησία, γιατί εξαιτίας της απουσίας των δύο ιεραρχών η εκλογή νέου αρχιεπισκόπου, απαραίτητου για την αντιμετώπιση των δυσχερεστάτων προβλημάτων της Κυπριακής Εκκλησίας, δεν μπορεί να γίνει.

Κυπριακή επιθεώρησις. Η πολιτική κατάσταση στην Κύπρο κατά το 1934 εξακολούθησε όπως διαμορφώθηκε ύστερα από τα Οκτωβριανά του 1931, με τη συγκέντρωση της Εκτελεστικής και Νομοθετικής εξουσίας στα χέρια του κυβερνήτη και εφαρμογή του διατάγματος Αμύνης. Από τα μέσα Ιανουαρίου άρχισε και συνεχίστηκε η προληπτική λογοκρισία του τύπου που είχε διακοπεί προσωρινά το 1933. Στις 12 Ιανουαρίου στυγερό έγκλημα συντάραξε τη νήσο: η δολοφονία του Αντωνίου Τριανταφυλλίδη διακεκριμένου δικηγόρου και κυβερνητικού συμβούλου. Μέχρι της στιγμής αυτής (Ιανουάριος 1935) το έγκλημα δεν έχει διαλευκανθεί και τα ελατήρια παραμένουν άγνωστα.

Από τα τέλη Ιανουαρίου άρχισε να παρατηρείται ένα εξαιρετικό ενδιαφέρον στην Αγγλία για τη διάσωση των κυπριακών αρχαιοτήτων και μνημείων. Συγκροτήθηκε επιτροπή από τον λόρδο Μέρσεϋ και σ' αυτήν συμμετέχουν διακεκριμένες προσωπικότητες μεταξύ των οποίων και ο Αρχιεπίσκοπος Κανταουρίας. Η επιτροπή απευθύνθηκε στο αγγλικό κοινό για σχηματισμό ταμείου για διατήρηση, συντήρηση, ανακάλυψη και εξέταση των αρχαιοτήτων της Κύπρου. Αποτέλεσμα ήταν η αποστολή στην Κύπρο επιτροπής που αποτελέστηκε από τους Χιλλ, Πήαρς και άλλους που μελέτησε την κατάσταση των κυπριακών μνημείων και υπέβαλε έκθεση ενώ προβλέφθηκε ακόμη η συμπερίληψη πρόνοιας στον προϋπολογισμό του 1935 για τη διάθεση ποσού για τη συντήρηση και διάσωση των κυπριακών μνημείων.

Ύστερα από εισήγηση του κυβερνήτη της Κύπρου το Υπουργείο των Αποικιών έστειλε στην Κύπρο τον οικονομολόγο σερ Ραλφ Όουκτεν, μέλος της Ινδικής Πολιτικής Υπηρεσίας με την εντολή «όπως εξετάση και υποβάλη έκθεσιν επί της οικονομικής καταστάσεως και της οικονομικής πολιτικής της Κυβερνήσεως της Κύπρου» και «όπως συμβουλεύση διά την ανάπτυξιν των οικονομικών πόρων της νήσου και οιανδήποτε μεταβολήν αναγκαίαν επί τη βάσει των προσόδων και δαπανών αυτής». Ο οικονομολόγος ήλθε στην Κύπρο μαζί με τον Φ. Στόκτεϊλ, Γεωργικό Σύμβουλο του Υπουργού των Αποικιών, τον περασμένο Απρίλιο. Περιήλθε τη νήσο, είχε συνομιλίες με διάφορα πρόσωπα της υπηρεσίας, με λαϊ-

κούς ηγέτες και προκρίτους των χωριών και τον Αύγουστο έφυγε για την Αγγλία. Ο οικονομολόγος υπέβαλε έκθεση στο Υπουργείο που το περιεχόμενό της δεν δημοσιεύτηκε ακόμη. Μέχρι της στιγμής αυτής καμιά εφαρμογή από τις εισηγήσεις του δεν έχει γίνει. Έχουν μόνο ανασταλεί μέχρι της 28ης του ερχόμενου Φεβρουαρίου οι αναγκαστικές πωλήσεις.

Η μεγάλη οικονομική κρίση άρχισε σιγά-σιγά να υποχωρεί με την αύξηση της τιμής των κυπριακών προϊόντων, ιδιαίτερα των χαρουπιών. Δυστυχώς μία από τις σπουδαιότερες γεωργικές επιχειρήσεις της νήσου, η σηροτροφία, χρόνο με χρόνο κινδυνεύει να εξαφανιστεί εξαιτίας της πτώσης της τιμής των κουκουλιών και του μεταξιού. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν και το κλείσιμο του αγγλικού εργοστασίου για την παραγωγή μεταξιού στην Πάφο (Γεροσκήπου).

Ο αθλητισμός το 1934 σημείωσε μεγάλη πρόοδο. Ιδρύθηκε η Κυπριακή Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία και τον Απρίλιο τελέστηκαν στη Λεμεσό μεγαλοπρεπέστατα οι ΚΓ΄ Παγκύπριοι αγώνες. Παγκύπριοι αγροτικοί αγώνες τελέστηκαν στον Άγιο Δομέτιο, Παγκύπριοι ναυτικοί στη Λάρνακα, Παμπάφιοι αγώνες στο Κτήμα και Παναγροτικοί της επαρχίας Πάφου στον Στατό. Η επίδοση της κυπριακής νεολαίας στον αθλητισμό αποτελεί παρήγορο και ελπιδοφόρο σημάδι για το μέλλον της νήσου.

Τον Ιούλιο υποβλήθηκε στο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο νέο σχέδιο αναλυτικών προγραμμάτων με βάση τις αρχές του σχολείου εργασίας. Τούτο εξετάστηκε από υποεπιτροπή που συμφώνησε σε όλα τα σημεία, εκτός από την ύλη και τη μέθοδο διδασκαλίας του μαθήματος Ιστορίας και Γεωγραφίας για τα οποία διχάστηκαν οι απόψεις. Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο υιοθέτησε τις απόψεις των κ. κ. Χρυσαφίνη και Φιλίππου, αλλά το όλο ζήτημα βρίσκεται ενώπιον του κυβερνήτη.

Τον Οκτώβριο ανακοινώθηκε απόφαση του κυβερνήτη για εισαγωγή της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στα δημοτικά σχολεία. Τα ελληνικά μέλη του Συμβουλίου για λόγους εκπαιδευτικούς εισηγήθηκαν να παρακληθεί ο κυβερνήτης να αναθεωρήσει την απόφασή του για το ζήτημα τούτο και ήδη μελετάται και η πρόταση αυτή.

Το Αρχιεπισκοπικό παρέμεινε εκκρεμές κατά το 1934. Μέρος του λαού και του τύπου έχει υποστηρίξει την αναγκαιότητα της άμεσης λύσης του, αλλά η Ιεραρχία δεν συμφωνεί με την άποψη αυτήν και υποστηρίζει ότι είναι προτιμότερο να παραμείνει εκκρεμές μέχρις ότου ανατείλουν καλύτερες ημέρες.

Η Κυπρολογία εμπλουτίστηκε με τους δύο πρώτους τόμους του έργου της Σουηδικής αρχαιολογικής αποστολής, που θα παραμείνει μνημειώδες.

Παγκόσμιος επιδεώρησις. *Κοινωνία των Εθνών.* Το 1934 δεν ήταν γόνιμο σε έργα κοσμοϊστορικής σημασίας. Η Κοινωνία των Εθνών ασχολήθηκε κυρίως με το ζήτημα της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος στο Σάαρ, που στη συνεδρία της πρώτης Ιουνίου αποφασίστηκε να διεξαχθεί την 13η Ιανουαρίου του 1935 με κάθε δυνατή μυστικότητα και ελευθερία. Για την εξασφάλιση της καλής διεξαγωγής του αποφασίστηκε η ενίσχυση της αστυνομικής δύναμης της χώρας με δύο χιλιάδες άνδρες από την Αγγλία, Ιταλία, Σουηδία και Ολλανδία. Επίσης πέτυχε να απαγορευθεί σ' όλη την Ευρώπη η αποστολή όπλων και πολεμοφοδίων στις μαχόμενες νοτιομερικανικές δημοκρατίες Παραγουάη και Βολιβία. Δυστυχώς οι συνδιασκέψεις του αφοπλισμού απέτυχαν παρά τα υποβληθέντα αλλεπάλληλα σχέδια. Το έτος αυτό αποφασίστηκε η είσοδος στην Κοινωνία των Εθνών του Αφγανιστάν και του κράτους του Ισημερινού, και το σπουδαιότερο από όλα, της Ρωσίας που στις 18 Οκτωβρίου πήρε για πρώτη φορά μέρος στις εργασίες του Συνδέσμου και εκλέχτηκε μαζί με την Τουρκία, Ιαπωνία και Χιλή μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του.–*Μεγάλη Βρεταννία.* Παρατηρήθηκε σημαντική ενίσχυση του Εργατικού κόμματος στην Αγγλία. Στις αναπληρωματικές εκλογές βουλευτών των Upton Division, North Lambeth, Swindon North πλειοψήφησαν επίσης Εργατικοί. Στο Λονδίνο κέρδισαν 69 έδρες έναντι 55 των αντιπάλων τους. Σημαντικό γεγονός για την Αγγλία είναι η βελτίωση των δημόσιων οικονομικών. Το οικονομικό έτος που έληξε στις 31 Μαρτίου άφησε πλεονάσματα 31.147.860 λιρών, ποσό σημαντικότατο. Αλλά παρά το γεγονός τούτο αρνήθηκε να πληρώσει τις υποχρεώσεις της προς την Αμερική με τον ισχυρισμό ότι πρέπει να γίνη αναθεώρηση του ζητήματος των πολεμικών χρεών. Ιδιαίτερα λήφθηκε πρόνοια για την πολεμική οργάνωση της χώρας και όπως δήλωσε ο Baldwin στις 19 Ιουλίου πρόκειται να προστεθούν 41 μοίρες αεροπλάνων στα ήδη υπάρχοντα που ανέρχονται σε 1434 και από τις νέες οι 38 μοίρες θα προσκολληθούν στην άμυνα.

Οι εξωτερικές σχέσεις της Μ. Βρετανίας υπήρξαν αρκετά ομαλές. Στις 16 Φεβρουαρίου υπογράφτηκε εμπορική συνθήκη με τη Ρωσία και στις 17 του ίδιου μήνα δήλωσε, μαζί με την Ιταλία και τη Γαλλία, ότι συμφωνεί στην ανάγκη της διατήρησης της Αυστρίας και από τις 17 Οκτωβρίου συζητείται στο Λονδίνο μεταξύ Ιαπωνίας, Αμερικής και Αγγλίας το ζήτημα της τύχης της ναυτικής συν-

θήκης της Ουάσιγκτον, που η Ιαπωνία δήλωσε ότι δεν θα την ανανεώσει, γιατί ζητά εξίσωση των ναυτικών της εξοπλισμών με τις δύο άλλες δυνάμεις. Έως το τέλος του 1934 δεν επιτεύχθηκε καμιά συνεννόηση.

Στη Βρετανική Αυτοκρατορία τα πιο βαρυσήμαντα γεγονότα είναι η κατάργηση του καθεστώτος της Κτήσεως (dominion) στη Νέα Γη και ο διορισμός προσωρινής διοικητικής επιτροπής, που πέτυχε την εξίσωση του προϋπολογισμού με βοήθημα 438.500 λίρες από την Αυτοκρατορία· στη Μάλτα εξακολούθησε η από τα τέλη του περασμένου χρόνου κατάσταση, δηλαδή η διοίκηση της νήσου από μόνο τον κυβερνήτη, που στις 21 Αυγούστου εξέδωσε προκήρυξη με την οποία καταργούσε την ιταλική ως επίσημη γλώσσα των δικαστηρίων της νήσου και ανακήρυξε την αγγλική ως επίσημη γλώσσα της Διοίκησης· στη Νότια Αφρική ο πρίγκηπας Γεώργιος επισκέφθηκε τη χώρα από τις 16 Φεβρουαρίου και έγινε δεκτός με ενθουσιασμό σ' όλη τη διάρκεια της εκεί διαμονής του μέχρι τέλους Μαρτίου· στις Ινδίες, παρά τα διάφορα επεισόδια επικράτησε οριστικά η τάξη. Στις 5 Απριλίου ο Γκάντι διακήρυξε ότι εγκαταλείπει την πολιτική της ανυπακοής και στις 24 Οκτωβρίου ότι αποχωρεί από την πολιτική και την ηγεσία του Κογκρέσου. Οι εκλογές που έγιναν τον Νοέμβριο και το Δεκέμβριο σε διάφορες επαρχίες των Ινδιών για μέλη της Νομοθετικής Συνέλευσης έδωσαν τη νίκη στους αντικυβερνητικούς. Κατά το 1934 έδωσε σπουδαιότατη ώθηση στο Ινδικό ζήτημα η δημοσίευση της έκθεσης της Κοινοβουλευτικής επιτροπής στην οποία είχε ανατεθεί η μελέτη του. Αυτή εισηγήθηκε με πλειοψηφία την ίδρυση αυτοδιοικούμενης Ινδικής Ομοσπονδίας με ορισμένους περιορισμούς. Την άποψη αυτή εγκολπώθηκε και η πλειοψηφία των Αγγλικών Βουλών. –*Γαλλία*. Η αρχή του 1934 βρήκε τη χώρα ανάστατη από το τρομακτικό σκάνδαλο του οικονομολόγου Σταβίνσκυ, που στις 8 Ιανουαρίου αυτοκτόνησε· στην έπαυλη Chamonix. Τούτο έδωσε αφορμή σε αλλεπάλληλες διαδηλώσεις των κομμουνιστών και των βασιλοφρόνων. Στις 7 Φεβρουαρίου έπεσε η κυβέρνηση Daladier και σχηματίστηκε άλλη από τον Doumergue, που παρέμεινε έως τις 8 Νοεμβρίου, οπότε αναγκάστηκε να παραιτηθεί, επειδή δεν έγιναν δεκτές από τη Βουλή εισηγήσεις της για συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και σχηματίστηκε Κυβέρνηση από τον M. Flandin. Στις 9 Οκτωβρίου μεγάλο πένθος κάλυψε τη Γαλλία για τη δολοφονία, στη Μασσαλία, του βασιλέα της Γιουγκοσλαβίας Αλέξανδρου και του υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας Μπαρτού από Βούλγαρο δολοφόνο που εμφανίστηκε με το όνομα Πέτρος Κέλεμαν.

–Γερμανία. Το 1934 βρήκε το Εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα πανίσχυρο. Στις εκλογές που έγιναν στις 12 Νοεμβρίου 1933 ψήφισαν τον Χίτλερ τα 92% των ψηφοφόρων. Το νέο καθεστώς της Γερμανίας δυνάμει του νόμου της 13ης Μαρτίου έδεσε υπό τον έλεγχό του τις βιομηχανίες, αύξησε τις δαπάνες για τις πολεμικές δυνάμεις της χώρας, ίδρυσε 16 αεροπορικούς σταθμούς, τους πιο πολλούς στην παραμεθόρια ζώνη, ανέστειλε τις πληρωμές των εξωτερικών χρεών της και συνήψε δεκαετές σύμφωνο ειρήνης με την Πολωνία. Στις 30 Ιουνίου μεγάλος αριθμός Ναζί φονεύθηκε ή φυλακίστηκε για την πρόληψη δεύτερης επανάστασης. Μεταξύ των θυμάτων ήταν ο πρώην καγκελλάριος φον Σλάιχερ, η σύζυγός του, ο λοχαγός Ρεμ, αρχηγός των «ταγμάτων θυέλλης». Στις 13 Ιουλίου ο Χίτλερ είπε στο Ράιχσταγκ ότι ύστερα από εντολή του αφαιρέθηκε η ζωή 77 προσώπων, γιατί είχε ανακαλύψει συνωμοσία που απέβλεπε στη δική του δολοφονία, του φον Πάπεν και επίδεση κατά κυβερνητικών κτιρίων. Το Ράιχσταγκ ενέκρινε τη στάση και τον συνεχάρει. Στις 2 Αυγούστου, όταν πέθανε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Χίντεμπουργκ ανέλαβε την προεδρία ο Χίτλερ πράγμα που ενέκρινε στις 19 Αυγούστου ο γερμανικός λαός με ψήφους 38.362.760 υπέρ έναντι 4.294.654 κατά και 872.296 άκυρες. Το Εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς επιχήτησε να δημιουργήσει κρατική Εκκλησία με αρχηγό τον επίσκοπο Μύλλερ πράγμα που έδωσε αφορμή για πολλές συζητήσεις που εξακολουθούν ακόμη. Η Γερμανία πριν από λίγο καιρό έδεσε τις βάσεις συνεννόησης με τη Γαλλία για την εξαγορά των μεταλλείων του Σάαρ σε περίπτωση που το δημοψήφισμα θα ήταν ευνοϊκό και γι' αυτήν. *–Ιταλία.* Οι εκλογές στις 12 Μαρτίου 1934 έδωσαν τα 96.25% στους φασίστες υποψήφιους. Για ισοσκελισμό του προϋπολογισμού ο Μουσολίνι φρόντισε να γίνουν άγριες οικονομίες, περικοπές μισθών υπαλλήλων, ενοικίων και της τιμής των τροφίμων. Μεγάλες δαπάνες έγιναν για στρατιωτικούς σκοπούς. Το κονδύλιο του Υπουργείου των Ναυτικών αυξήθηκε κατά 5 εκατομμύρια λίρες. Στις 18 Σεπτεμβρίου ο Μουσολίνι ανάγγειλε ότι θα γίνουν τέτοιες μεταρρυθμίσεις, ώστε όλοι οι άρρενες Ιταλοί από 8 μέχρι 55 χρονών να θεωρούνται ως στρατιώτες. Η Ιταλία υποστήριξε την ανεξαρτησία της Αυστρίας και έκαμε καταπληκτικές εσωτερικές προόδους. Ο χρόνος που τέλειωσε την αφήνει με διαφορές με την Αβησσυνία που η έκβασή τους αγνοείται.

Άλλα σημαντικά γεγονότα της Ευρώπης το 1934 είναι: η εγκατάσταση στις 19 Μαΐου δικτατορίας στη Βουλγαρία, η επανάσταση στις 25 Ιουλίου των Ναζί στην Αυστρία που συνέπειά της ήταν η δολοφονία του καγκελλάριου Ντάλφοντ,

η εξαγορά στις 24 Σεπτεμβρίου των ρωσικών σιδηροδρόμων στο Ματσουκούο από την Ιαπωνία, η Ισπανική επανάσταση από τις 5 ως τις 14 Οκτωβρίου, κατά την οποία συντρίφτηκε η προσπάθεια των εργατών να ιδρύσουν ανεξάρτητο κράτος στην Καταλωνία. *–Ηνωμέναι Πολιτείαι.* Άρχισε η εφαρμογή του μεγάλου σχεδίου του Ρούσβελτ που αποβλέπει στην κατασκευή τέτοιων δημόσιων έργων ώστε να απασχολήσουν 4 εκατομμύρια εργάτες με δαπάνη 80 εκατομμύρια λίρες. Ο πρόεδρος Ρούσβελτ δήλωσε στις 4 Ιανουαρίου ότι ο προϋπολογισμός θα είναι ελλειμματικός κατά 1.800.000.000 λίρες για ένα δεκαοκτάμηνο και θα ισοσκελιστεί το 1936. Προνόησε για την υποτίμηση του δολλαρίου στα 59.06 της προηγούμενής του αξίας για ανακούφιση χιλιάδων αγροτικών οικογενειών που υποφέρουν. Φρόντισε για την ίδρυση βιομηχανικών τραπεζών, αγορά ασημιού για συγκράτηση της χρυσής βάσης, για ψήφιση νόμων για κοινωνικές ασφαλίσεις κ.ά. Οι τελευταίες εκλογές τον Νοέμβριο έδωσαν σημαντική ισχύ στο κόμμα του Προέδρου, ώστε να μπορεί να βαδίσει με θάρρος για την εκπλήρωση του ανορθωτικού του προγράμματος. *–Ν. Αμερική.* Εξακολουθεί ο άχαρος πόλεμος που άρχισε από τον Σεπτέμβριο του 1932 μεταξύ Παραγουάης και Βολιβίας για την περιοχή Chaco. *–Τουρκία.* Αξιοσημείωτη είναι η συνέχεια των μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία, όπου καταργήθηκαν οι τίτλοι ευγενείας, τα παράσημα και η ιδιαίτερη στολή των κληρικών έξω από τους ναούς. Αξιοσημείωτο επίσης γεγονός είναι η μετατροπή της Αγίας Σοφίας από μουσουλμανικό τέμενος σε Μουσείο. *–Αίγυπτος.* Ανεστάλη το Σύνταγμα από τον Νοέμβριο και υποτίθεται ότι νέο Σύνταγμα σύντομα θα τεθεί σε ισχύ. *–Ελλάδα.* Τα κυριότερα γεγονότα του 1934 είναι η υπογραφή στις 8 Φεβρουαρίου του Βαλκανικού Συμφώνου Φιλίας στην Αθήνα μεταξύ Τουρκίας, Ρουμανίας, Γιουγκοσλαβίας και Ελλάδας. Το σύμφωνο αυτό θεωρήθηκε ανεπαρκές για την εξυπηρέτηση της γαλήνης στα Βαλκάνια, επειδή δεν έχει υπογραφεί και από τη Βουλγαρία και Αλβανία και ακόμη και ως επικίνδυνο για την Ελλάδα, γιατί ήταν ενδεχόμενο να την οδηγήσει σε σύγκρουση με τις Μεγάλες Δυνάμεις και ειδικά με την Ιταλία. Ύστερα από μακρές και αλλεπάλληλες συσκέψεις των πολιτικών αρχηγών και σφοδρή επίθεση εναντίον των ηγετών της Αντιπολίτευσης και του αντικυβερνητικού τύπου έγινε ερμηνευτική δήλωση από την κυβέρνηση ότι η Ελλάδα σε καμιά περίπτωση δεν θα αναλάμβανε αγώνα εναντίον Μεγάλης Δύναμης μέσα στα πλαίσια της εκπλήρωσης των υποχρεώσεών της που απορρέουν από το σύμφωνο. Ύστερα από τη δήλωση αυτή εγκρίθηκε το σύμφωνο από τα ελληνικά νομοθετικά σώματα. Άλλο επί-

σης σπουδαίο γεγονός ήταν οι δημοτικές εκλογές της 11ης Φεβρουαρίου στις οποίες πέτυχαν 27 κυβερνητικοί, 28 αντιπολιτευόμενοι, 1 ελευθερόφρονας και 1 κομμουνιστής δήμαρχος. Από τις μεγάλες πόλεις πέτυχαν στις Αθήνες, Πειραιά και Θεσσαλονίκη οι κυβερνητικοί ύστερα από τη ψήφιση του νόμου με τον οποίο αποχωρίστηκαν οι προσφυγικοί συνοικισμοί στις περιοχές των πιο πάνω δήμων και σχημάτισαν ιδιαίτερους δήμους. Στις αρχές Μαΐου ο στρατηγός Κονδύλης πήγε στην Άγκυρα με τον αρχηγό του Ελληνικού Επιτελείου. Το γεγονός τούτο έδωσε αφορμή για θερμές εκδηλώσεις ελληνοτουρκικής φιλίας και έθεσε τις βάσεις της ελληνοτουρκικής στρατιωτικής συνεργασίας.

Την Ελλάδα αναστάτωσαν κατά το 1934 οι κομματικές προσπάθειες της κυβέρνησης να ψηφίσει τον νόμο για «μπακλαβαδοποίηση των νομών», χάριν εκλογικών σκοπών, η αλλαγή της επετηρίδας των αξιωματικών κ.ά., που οδήγησαν σε συγκρούσεις μέσα στη Βουλή, ύστερα από τις οποίες αποχώρησε η Αντιπολίτευση και για ολόκληρους μήνες προσέρχονταν μόνον οι κυβερνητικοί βουλευτές στο κατώτερο νομοθετικό σώμα. Επίσης το ζήτημα της εκλογής του προέδρου της Δημοκρατίας κράτησε για αρκετούς μήνες σε οξύτητα την πολιτική αντίθεση μεταξύ του ελληνικού λαού. Ευτυχώς, ύστερα από παρέμβαση 17 γερουσιαστών των επαγγελματικών οργανώσεων έγινε συνεννόηση με την κυβέρνηση και επανεκλέχτηκε πρόεδρος της Δημοκρατίας ο Αλέξανδρος Ζαΐμης που στις 14 Δεκεμβρίου έδωσε τον νενομισμένο όρκο και ταυτόχρονα ακυρώθηκε ο εκλογικός νόμος ή νόμος της μπακλαβαδοποίησης. Ο Βενιζέλος ύστερα από την επιστροφή του από την Δ. Ευρώπη εγκαταστάθηκε οριστικά στην Κρήτη, από όπου δημοσίευσε σειρά άρθρων για τα γεγονότα του μεγάλου πολέμου που αφορούσαν στην Ελλάδα· σ' αυτά απάντησε, υποστηρίζοντας αντίθετες απόψεις, ο στρατηγός Μεταξάς.

Το 1934 στο τέλος του βρίσκει την Ελλάδα σε κατάσταση ομαλότερη από ό,τι ήταν στην αρχή του. Εσωτερικά επικρατεί σχετική γαλήνη παρά την έξαψη που προκαλεί η δίκη των ενόχων της απόπειρας εναντίον του Βενιζέλου. Εξωτερικά οι σχέσεις της Ελλάδας είναι πολύ τεταμένες με την Αλβανία, εξαιτίας της καταπίεσης του ελληνικού στοιχείου στη χώρα αυτή και τελευταία τέθηκαν σε κίνδυνο και οι φιλικές σχέσεις της με την Τουρκία, ύστερα από την απαγόρευση στους ορθόδοξους κληρικούς να φορούν ράσο. Ευτυχώς έχουν επικρατήσει μετριοπαθείς απόψεις και ο κίνδυνος ψυχρότητας μεταξύ των δύο φιλικών χωρών έχει αποσοβηθεί. Εκτός από τα παλαιά κόμματα οργανώθηκε κατά το

1934 νέο κόμμα, το Φασιστικό (Εθνικοσοσιαλιστικό) με αρχηγό τον Γ. Μερκούρη που εξέδωσε δικό του δημοσιογραφικό όργανο, την *Εθνικήν Σημαίαν*.
Η πρόοδος της γεωργίας, βιομηχανίας, του τουρισμού και της ναυτιλίας το 1934 ήταν αρκετά εμφανής, ώστε η Ελλάδα με πολλές ελπίδες ατενίζει προς το μέλλον.
Από τα δύο μεγαλύτερα προβλήματα που απασχολούν σήμερα τον κόσμο α΄) το ζήτημα του αφοπλισμού, της ειρήνης και της αποσόβησης του πολέμου και β΄) της οικονομικής ανόρθωσης, στο πρώτο δεν έγινε καμιά σοβαρή πρόοδος· αντίθετα οι εξοπλισμοί αυξήθηκαν σε όλα ανεξαίρετα τα κράτη. Η έναρξη της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης είναι αρκετά φανερή, ώστε η ανθρωπότητα εύλογα αποβλέπει σε προσεχή οικονομική ανόρθωση.

Η θεματική του 1934 συμπληρώνεται και με άλλα περιεχόμενα που τα σπουδαιότερα είναι τα πιο κάτω αναφερόμενα:

[Διάφορα]

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 134, 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1934, σ. 1.

«Ανέκδοτο ποίημα του κ. Λιπέρτη» –«Θωρώ σε τζι ούλλον έναν αρωτώ» Δ. Λιπέρτης».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 135, 5 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1934, σ. 1.

«Άρθρον του κ. Π. Δικαίου, εφόρου του Κυπριακού Μουσείου διά την *Πάφον*. –«Αι σπουδαιότεραι αρχαιολογικαί ανακαλύψεις του λήξαντος έτους» Π. Δίκαιος. –«Το Αγγλικόν Προξενείον της Γεροσκήπους επί Τουρκοκρατίας. Ο πρώτος Πρόξενος Ανδρέας Ζυμπουλάκης (1799-1826)».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 136, 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1934

«Το Αγγλικόν Προξενείον της Γεροσκήπους επί Τουρκοκρατίας». –«Χ΄΄ Σμίθης Ζυμπουλάκης (υιός του Ανδρέα Ζυμπουλάκη) 1826-1864».
Νέα της εβδομάδος. –«Μία ενδιαφέρουσα διάλεξις εις τον «Κινύραν» –Η ομιλία του δρος κ. Σ. Ταλαρίδου -περί ελονοσίας». –«Νέαι διαλέξεις – Ομιλητής ο κ. Φ. Θ. Γεωργιάδης, δικηγόρος, με θέμα «Χριστιανισμός και Σοσια-

λισμός». –«Συνάντησις (ποδοσφαιρική) μεταξύ «Κινύρα» και «Τουρκικού Κλαπ» Πάφου εις το «Ιακώβειον» γυμναστήριον».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 137, 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1934

«Δημόσιαι διαλέξεις –Ο παγκυπρίως γνωστός λόγιος ποιητής κ. Άντης Περνάρης θα ομιλήσει στην αίθουσα του «Κινύρα» με θέμα «Η αναγκαιότητα της ποίησης και η συμβολή της Κύπρου κατά τους νεωτέρους χρόνους». **Από τον έξω κόσμον** – Αποκαλύψεις διά το Θιβέτ».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 139, 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1934

«Γεωργικά σχολεία εν Κύπρω – Να μη δημιουργούμεν ανέργους, αλλά εργάτας της γεωργίας και της βιομηχανίας – Agronome». –«Η αναγκαιότητα της ποίησης –Η ποίηση κι η πολιτική – Γιάννη Περδίου - Ξεβλαστήματα ταξικής τέχνης –Νεοκυπριακή ποίηση. –Άντης Περνάρης». –*Τ'ζυπριώτικα τραούδκια* 3ος τόμος Δ. Λιπέρτη με εμβριθή πρόλογον του διακεκριμένου λογίου Γ. Α. Μαρκίδου δικηγόρου – και κρίσεις για το έργο του ποιητή της Μ.Ε. Εγκυκλοπαιδείας».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 141, 16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1934

Κύριο άρθρο. «Επί τέλους –Με πολλήν ευχαρίστησιν ανεγνώσαμεν εις τους *Τάϊμς* της 31ης Ιανουαρίου τον σχηματισμόν εις Αγγλίαν επιτροπείας υπό την προεδρίαν του Λόρδου Μέρσεϋ προς διατήρησιν, συντήρησιν, ανακάλυψιν και εξέτασιν των αρχαιοτήτων της Κύπρου». –«Συνεδρία του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου –Γεωργικά σχολεία, εισήγησις Λοΐζου Φιλίππου, περί παροχής μεταλλίου παριστώντος τον Τριπτόλεμον εις εκείνον εκ των διδασκάλων, ο οποίος θα κάμη την καλυτέραν εργασίαν προς προαγωγήν και ενθάρρυνσιν της γεωργίας». –«Ο τουρισμός ως επιχείρησις» – Γιάγκος Νικολαΐδης».

Νέα της εβδομάδος. «Ο λόρδος Μέρσεϋ εις την σημερινήν έκδοσιν των *Τάϊμς* ευγλώττως συνηγόρησεν υπέρ της διατηρήσεως των αρχιτεκτονικών ωραιοτήτων της Κύπρου... Τα μεγάλα μνημεία του παρελθόντος στενώς συνδεδεμένου με την χώραν μας (εδώ ενυμφεύθη ο Ριχάρδος ο Λεοντόθυμος, είναι απ' εδώ που οι Άγγλοι Σταυροφόροι κατά την Τρίτην Σταυροφορίαν έπλευσαν διά την Παλαιστίνην) πίπτουν εις παρακμήν». –«Αι αρχαιότητες της Κύπρου –Εις το ίδιον φύλλον γράφει ο κ. Έβανς Λιούν, βιβλιοφύλαξ της Βασιλικής Αυτοκρα-

τορικής Εταιρείας υπό τον ανωτέρω τίτλον: «Η βιβλιοθήκη της Αυτοκρατορικής Εταιρείας κατέχει πλήρη συλλογήν δημοσιευμάτων συσχετιζομένων με την Κύπρον ... κατηρτίσθη υπό του μακαρίτου κ. Δελαβάλ Κόπαμ Διοικητού Λάρνακος ...». -«Μνημεία της Κύπρου· Υπό τον ανωτέρω τίτλον η Λαίδη Φίσερ εις τους *Τάϊμς* της 3ης Φεβρουαρίου γράφει «Οι δύο μεγάλοι Γοτθικοί ναοί της Λευκωσίας και της Αμμοχώστου, οίτινες εχρησιμοποιούντο διά τας στέψεις των Λουζινιανών βασιλέων είναι τώρα Τουρκικά Τζαμία και χρησιμοποιούνται ως τοιαύτα από της Τουρκικής κατακτήσεως της νήσου. Η διατήρησις των δύο τούτων πρώην Χριστιανικών Ναών είναι μεγίστης σπουδαιότητος...». -«Μεγάλη μουσικοφιλολογική εορτή του «Κινύρα» υπέρ του Γυμναστικού συλλόγου του «Κινύρα» ... θα απαγγείλη ο αγαπητός μας ποιητής κ. Δημήτριος Λιπέρτης και ο καλλιτέχνης κ. Σ. Σ. Μαρκίδης ... Μετά το τέλος της εορτής θα ψαλή διά πρώτην φοράν ο ύμνος του «Κινύρα» ποίησις του κ. Νίκου Θ. Αντωνιάδου και μουσική κ. Νίκου Γεωργίου».

Φυλλο Γ΄, 144, 9 Μαρτιου 1934

«Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον και η Κύπρος –Θα εξετάσωμεν συντόμως τας περιπτώσεις εκείνας κατά τας οποίας η Μ. του Χριστού Εκκλησία ανεμίχθη εις ζητήματα εκλογής Αρχιεπισκόπων είτε κατόπιν προσκλήσεως των Κυπρίων είτε αυτοβούλως ... Το συμπέρασμά μας ... Ρητοί κανόνες Οικουμενικών Συνόδων ο Η΄ της εν Εφέσω και ο ΛΘ΄ της εν Τρούλλω καθορίζουν τον τρόπον της εκλογής Αρχιεπισκόπου Κύπρου, ώστε παράβασις αυτών να μη είναι επιτετραμμένη».

Φυλλο Γ΄, 145, 16 Μαρτιου 1934

«Αλησμόνητος διά την Πάφον η 11 Μαρτίου 1934 –Έκλεισε σχεδόν χρόνος από την ημέραν της ιδρύσεως του επισήμως ανεγνωρισμένου Γυμναστικού Συλλόγου «Κινύρας»... Το ευτυχές αυτό γεγονός εωρτάσθη διά Παμπαφίων αγώνων και διά καλλιτεχνικής συναυλίας... Ο κλασικός αθλητισμός τον οποίον κάποτε ο περίλαμπρος βασιλεύς της Πάφου Κινύρας τόσον θαυμασίως εκαλλιέργησε, τέκνον του Ελληνικού πνεύματος και εξέλιξις της Ελληνικής διανοήσεως ανέξησε χθες και εχειροκροτήσαμεν τους νικητάς από τα άλκιμα παιδιά του Γυμνασίου μας, των δύο Συλλόγων «Κινύρα» και «Κοροίβου» μέχρι των αθλητών διαφόρων χωρίων...». -«Γαλλικαί κρίσεις διά το έργον του κ. Λιπέρτη – Από το

τελευταίον Γαλλικόν *Libre* (No 136-137)». –«Το τραγούδι του «Κινύρα» - χαρισμένο στον αγαπημένο μου φίλο κ. Λοΐζο Φιλίππου - Άντης Περνάρης».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 146, 23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1934

«Ο ύμνος του Κινύρα» –Η *Πάφος* ευχαρίστως δημοσιεύει τον κάτωθι εμπνευσμένον ύμνον του Γυμναστικού μας Συλλόγου, ποίημα του παγκυπρίως γνωστού ποιητού και λογοτέχνου κ. Ν. Θ. Αντωνιάδου». –«Η φυματίωσις». Η *Πάφος* ευχαρίστως δημοσιεύει άρθρα του δρος Ιχσάν Αλή πτυχιούχου το Πανεπιστημίου της Γενεύης αποβλέποντα εις την εκλαΐκευσιν της επιστήμης». –«Ο Νέος Θεόγνις» –όσοι ανέγνωσαν την κριτικήν που εδημοσιεύθη εις το *Libre* υπό του καθηγητού της Νεοελληνικής κ. Λουΐ Ρουσέλ περί του έργου του Λιπέρτη, θα επρόσεξαν ιδιαιτέρως την παράγραφον που ο Γάλλος κριτικός τον παραβάλλει με τον αρχαίον Θέογνιν...».

Νέα της εβδομάδος –«Τα ΚΓ΄ Παγκύπρια – Κατά την 12, 13, 14 και 15 Απριλίου θα διεξαχθούν εις Λεμεσόν τα ΚΓ΄ Παγκύπρια». –«Η απόλυσις του Ανθία – Ο κρατούμενος εις τας Κεντρικάς φυλακάς ποιητής κ. Τ. Ανθίας ο οποίος κατεδικάσθη πέρυσι εις φυλάκισιν ενός έτους, διότι ανήκεν εις παράνομον σύνδεσμον απελύθη χαρισθείσης της υπολειπομένης ποινής του κατόπιν των δηλώσεων τας οποίας έκαμεν ... ότι δεν θα αναμειχθή εφεξής εις την πολιτικήν». –«Εσού εν να μ' αναστήσης» Ποίημα, Μιχαήλ Λ. Καμπίτης. Εν Πάφω 1934».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 147, 30 ΜΑΡΤΙΟΥ 1934

«Αττικό Δείλι» Η *Πάφος* με ιδιαιτέραν ευχαρίστησιν δημοσιεύει το ωραιότατον σονέτο του κ. Πυθαγόρα Δρουσιώτη ενός από τους καλυτέρους νεωτέρους ποιητάς που τιμά τον νεοελληνικόν στίχον».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 148, 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1934

«Μεγάλη Παρασκευή-Απ' τα σκότη στο φως, ποίημα Απ. Μαμέλης». –«Αρχιεπισκοπή Κύπρου –Εγκύκλιος - †Λεόντιος ελέω Θεού Μητροπολίτης Πάφου και Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού θρόνου Κύπρου ... πρόσωπά τινα επιχειρούσι την συλλογήν υπογραφών μουχταρών και αξάδων ... προς άμεσον λύσιν του Αρχιεπισκοπικού και Εκκλησιαστικού ζητήματος της Κύπρου επί παραγνωρίσει των Ιερών Κανόνων της Ορθοδόξου Εκκλησίας και του Καταστατικού

Χάρτου της Εκκλησίας της Κύπρου ...Λοιπόν τέκνα εν Κυρίω αγαπητά, 'στήκετε και κρατείτε τας παραδόσεις' της Αγίας ημών Εκκλησίας ... Ευχέτης προς Κύριον διάπυρος †Ο Πάφου Λεόντιος».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 149, 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1934

Κοινωνικά και διάφορα «Η απόλυσις του κ. Γαλατοπούλου –Κατά το Άγιον Σάββατον απελύθη εκ των Κεντρικών Φυλακών ο δικηγόρος και τέως νομοθετικός σύμβουλος Πάφου κ. Χρ. Γαλατόπουλος αποτίων ποινήν τετραετούς φυλακίσεως διά την ανάμιξίν του εις τα Οκτωβριανά. Ο κ. Γαλατόπουλος διά διαταγής της Α.Ε. του Κυβερνήτου ενετοπίσθη εις Πάφον». –«Προκήρυξις Παναγροτικών Αγώνων -ο Γ. Σ. «Κινύρας» αποβλέπων εις την ενίσχυσιν και εξάπλωσιν του κλασικού αθλητισμού εις την επαρχίαν μας προκηρύττει τους Α΄ Παναγροτικούς αγώνας εις τον Στατόν...».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 150, 20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1934

«Ο κλασικός αθλητισμός εις την Ελλάδα και την Κύπρον» – Δηλώσεις διά την *Πάφον* του καθηγητού κ. Σίμιτσεκ». –«Η Πάφος εις τα ΚΓ΄ Παγκύπρια -Ο πολυνίκης ο αθλητής των ΚΓ΄ Παγκυπρίων κ. Στέλιος Κυριακίδης εκ Στατού Πάφου και ο αθλητής Λοΐζος Παπαχριστοφόρου εκ Στατού τέταρτος εις δρόμους 10.000 και 5.000 μέτρων (φωτογραφία ληφθείσα κατά τους Παμπαφίους αγώνας της 11 Μαρτίου 1934)». –«Δημοσιογραφική έρευνα της *Πάφου* -«Το αρχαίον Μάριον ευρίσκεται παρά την Πόλιν της Χρυσοχούς;».

Εξωτερικαί ειδήσεις –«Ελλάς-Δικτατορία - Μετ' επιτάσεως κυκλοφορούν φήμαι περί εγκαταστάσεως δικτατορίας εις την Ελλάδα υπό τους στρατηγούς Κονδύλην και Μεταξάν και τον Ναύαρχον Χ'Κυριάκον. Η Κυβέρνησις πιστεύει ότι η θέσις της είναι σταθερά». –*Εκ Λεμεσού* –«*Μπλακ Μαρία Νο 1*, βιβλίον του γνωστού ποιητού και λογοτέχνου Τεύκρου Ανδία, ένα πρωτότυπον ρομάντζο πραγματικόν πλούτισμα βιβλιοθήκης». –«*Γέλιο* –Η σατιρική εφημερίς *Γέλιο* της πόλεώς μας θα κυκλοφορήση με σκίτσα πρωταθλητών των Παγκυπρίων αγώνων και με πλουσίαν εύθυμον ύλην– Zweinic (ανταποκριτής)».

† ὁ Πάφου Λεόντιος

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 151, 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1934

«Το έγκλειστρον της Σουσκιούς - Το έγκλειστρον αποτελεί μικρόν θάλαμον εσκαμμένον εις τον βράχον με θαυμασίας τοιχογραφίας του ΙΒ΄ αιώνος. Εις την βορείαν πλευράν σώζεται ο τάφος του Ασκητού που το ίδρυσε. Έως τώρα εχρησιμοποιείτο ως μάνδρα ... και είναι ευτύχημα διότι έστω και αργά η Εκκλησία απεφάσισε να προστατεύση το θαυμάσιον αυτό μνημείον ... Το ίδιον περιμένομεν να κάμη και διά τον ιερόν ναόν Αγίου Γεωργίου εις Μωρόνερον, όπου αναπαύεται μία δόξα της Ορθοδόξου Εκκλησίας ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γεννάδιος ο Α΄ ο Άγιος, ο ιδρυτής της Μονής Ζωοδόχου Πηγής όπου ευρίσκονται τα μισοτηγανισμένα ψάρια. Ο ναός αυτός όπως και άλλοτε εγράψαμεν είναι μεταβεβλημένος εις απόπατον!...».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 152, 4 ΜΑΪΟΥ 1934

«Μία παρημελημένη Αποικία» (Κύριο άρθρο των *Τάϊμς* της 21ης Απριλίου περί Κύπρου). –«Η βρύση της Αγάπης – Από μίαν εκδρομήν του Γυμναστικού Συλλόγου «Κινύρας»... Ακούαμε συχνά να μιλάνε για τη Fontana Amorosa ...για τα δέλγητρα της τραγουδημένης του Αριόστου... Άντης Περνάρης». **Φωτογραφία**: «Τηλέμαχος Καλλονάς» (Ο σεβαστός της πόλεως και επαρχίας ημών διδάσκαλος κ. Τηλ. Καλλονάς, ο πρώτος εισηγητής της Γυμναστικής εν Κύπρω και ιδρυτής του πρώτου Γυμναστικού Συλλόγου εν Πάφω)».

ΦΥΛΛΟ Γ΄, 153, 10 ΜΑΪΟΥ 1934

Κύριο άρθρο. «*Αι συνθήκαι της Κύπρου - Αι ανάγκαι διά την ευημερίαν της- Αι απόψεις του Δισραέλη*. Προς τον εκδότην των *Τάϊμς*... Υμέτερος ευπειθής θεράπων W. D. Caröe». **Κριτικά σημειώματα** - Η ποίηση του Δ. Λιπέρτη, του Λάρα Κρυστάλλη – Σχόλιο για την κριτική του Χρ. Παπαχρυσοστόμου στο περιοδικό *Γνώσις* του Ιωαννίδη για τον Γ΄ τόμο *Τξυπριώτικα Τραούδκια* του Δ. Λιπέρτη. –«Ζητήματα – Γύρω από το αναλυτικόν πρόγραμμα –Η μορφή την οποίαν δέον να λάβη η Δημοτική Εκπαίδευσις εν Κύπρω, πρέπει να είναι Γεωργική. Η πλειονότης του λαού της είναι κατ' εξοχήν γεωργοί... Μιχαήλ Παπαγεωργίου, διδάσκαλος Στενής (Πάφου)».

Νέα της εβδομάδος –«Από την εκστρατείαν των *Τάϊμς* διά την Κύπρον –«Η τοκογλυφία εις την Κύπρον». R. G. Austin, 75 Hamilton Drive, Glasgow W.2

–«Ναυτικοί αγώνες –Οι Β΄ Παμπάφιοι Ναυτικοί Αγώνες κατά την 27ην και 28ην Μαΐου 1934». «Μεγάλη εκδρομή διανοουμένων εις Αθήνας –Η Πνευματική Αδελφότης θα ηγηθή μεγάλης εκδρομής εις τας Αθήνας κατά τον προσεχή Ιούλιον...». «Διάλεξις περί Ελληνικής Τραγωδίας... θα ομιλήση εις την πόλιν μας περί αναγεννήσεως της Ελληνικής Τραγωδίας ο Έλλην καλλιτέχνης κ. Γ. Μπούρλος». **Κριτικά σημειώματα.** Δύο καινούργια βιβλία –Τεύκρου Ανδία, *Μπλακ Μαρία Νο 1* Ρομάντζο, σελ. 80, τιμή 1 σελίνι, Λευκωσία, 1934. –Σοφοκλέους *Αίας*, ανάλυσις και μετάφρασις υπό του καθηγητού Χ. Παπαχρυσοστόμου, σελ. 70, τιμή 1 σελίνι, Λευκωσία, 1934, Άντης Περνάρης».

Φυλλο Γ΄, 156, 31 Μαΐου 1934

«Η Ομηρική εσπερίς του κ. Μπούρλου... θα δοθή εις τον κήπον Πατέ. Η Ομηρική εσπερίς του πρωταγωνιστού των Δελφικών εορτών κ. Γεωργίου Μπούρλου – Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την εκτέλεσιν δύο εκ των ωραιοτέρων ραψωδιών της Ιλιάδος 'Ο θάνατος και τα λύτρα του Έκτορος' κατά μετάφρασιν εις σύγχρονον γλώσσαν και με μουσικήν υπόκρουσιν του μεγάλου Γερμανού ελληνιστού και μουσικοσυνθέτου Σίγκβαακ». –«*Κυπριακαί Μελέται* – περιοδικόν εικονογραφημένον, περιέχον πλουσιωτάτην επιστημονικήν και λογοτεχνικήν ύλην, αναφερομένην εις την Κυπριακήν ιστορίαν, αρχαιολογίαν, τέχνην, λαογραφίαν, εις τον δημόσιον και ιδιωτικόν βίον των Κυπρίων, εις την παλαιάν και σύγχρονον πνευματικήν επίδοσιν των Κυπρίων... Το περιοδικόν εκδίδεται και διευθύνεται υπό του εν Αθήναις Κυπρίου φιλολόγου κ. Κυρ. Μ. Καραμάνου γνωστού εκ των εν τη Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαιδεία δημοσιευθέντων επιστημονικών άρθρων του...».

Φυλλο Δ΄, 158, 14 Ιουνιου 1934

«*Ζητήματα - Ασέβεια* – Μερικοί Χριστιανοί απέβαλαν πάντα σεβασμόν προς την ιερότητα του χώρου του αφιερωμένου εις την λατρείαν του Υψίστου... Εννοούμεν το άτοπον το οποίον συμβαίνει εις εκάστην τελετήν γάμου, καθ' ην χριστιανοί πάσης τάξεως και ηλικίας επιτίδενται κατά τον πλέον βάρβαρον τρόπον κατά των παρανύμφων κτυπώντες αυτούς χάριν δήθεν αστειότητος και προκαλείται ούτω μία σύγχυσις και ταραχή, ένας θόρυβος ανάρμοστος προς την ιερότητα του τόπου και της σημασίας του μυστηρίου...».

Νέα της εβδομάδος. *Δημαρχείον Πάφου –Το ζήτημα του νερού*: α΄) Η άποψις

του κ. Ουόλτερ ότι «με το μηχάνημά του mansfield water finding διέκρινεν υπόγειον ποσότητα νερού παρά τον δρόμον Πάφου–Μόρφου πλησίον του Δασυλλίου... β΄) Η άποψις του ραβδοσκόπου κ. Πολυβίου Κυριακίδου ... ότι ανεκάλυψε πηγήν με την οποίαν, όταν κατορθώση να εξαγάγη από τους βράχους, θα μπορή να υδρεύη την πόλιν και τους κήπους της...».

Εξωτερικαί ειδήσεις - *Ελλάς* –Η αναβίωσις των Δελφών – Ο Υπουργός της Παιδείας κ. Μακρόπουλος επισκεφθείς τους Δελφούς εδήλωσεν ότι η Κυβέρνησις θα βοηθήση την Δελφικήν προσπάθειαν. Θα διαθέση 1.000.000 δρχ. (Λίρας 1880) ... και θα συνάψη και δάνειον 7 εκατομμυρίων δρχ. προς ανοικοδόμησιν πνευματικού κέντρου εις Δελφούς...». –«Το ποιητικόν έργον του Λιπέρτη –Αι κρίσεις του κ. Παπαχρυσοστόμου. –Ένας αναγνώστης σας».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 159, 21 ΙΟΥΝΙΟΥ 1934

«*Το ζήτημα της Μονής Κύκκου* – Με πολλήν ευχαρίστησιν ο πληθυσμός της Κύπρου επληροφορήθη την οριστικήν διευθέτησιν του εσωτερικού ζητήματος της Μονής του Κύκκου. Ήτο καιρός να τεθή τέρμα εις τας διαμάχας μεταξύ «πατέρων» και «αδελφών» από τους οποίους κάθε Κύπριος είχε την εύλογον αξίωσιν να αποτελούν υπόδειγμα αρμονικής συμβιώσεως, αδελφικής συνεργασίας και σιδηράς πειθαρχίας...». –«Ότι η Μονή Κύκκου είναι Βασιλική ουδεμία υπάρχει αμφιβολία. Ο χρονογράφος Λεόντιος ο Μαχαιράς ο οποίος εγεννήθη μόλις 150 έτη μετά από την ίδρυσιν αυτής ρητώς το αναφέρει εις το Χρονικόν του (έκδοσις Dawkins, τ. Α΄, σελ. 36-37)». –«*Ο νέος πατριωτισμός εις την Ρωσίαν – τιμωρία των συγγενών των «προδοτών»*. Εις τους *Τάϊμς* της 11ης Ιουνίου δημοσιεύεται ανταπόκρισις εκ Ρίγας υπό τον ανωτέρω τίτλον». –«Η φαρμακευτική θεραπεία του διαβήτου–Δρ Μ. Ιχσάν». –«*Κινηματογράφος εις Πάφον* – Ο δραστήριος νέος κ. Κρίτων Γιορδαμπλής πρόκειται να εγκαταστήση ομιλούντα κινηματογράφον εις το κηπάριον Πατέ ...το κοινόν της πόλεως δεν αμφιβάλλομεν ότι θα υποστηρίξη ενθέρμως την νέαν επιχείρησιν, η οποία θα εξασφαλίση κάποιαν ψυχαγωγίαν αξιόλογον εις τους συμπολίτας μας». –«*Η εσπερίς Λόλας Λεοντιάδου και Τεύκρου Ανδία*... ο συμπαθής ποιητής κ. Τεύκρος Ανδίας απήγγειλεν εκλεκτά σημειώματά του και ομίλησεν «Περί της μουσικής στην ποίησιν και το αντίθετον».

Μονή Κύκκου

Φυλλο Δ΄, 160, 28 Ιουνιου 1934

«*Βιβλιοκρισία - Σύγχρονη Κυπριακή Λογοτεχνία*: Π. Βινιόλης, Π. Π. Πάρμας, Ο. Χαπίπης, Π. Π. Ιωνίδης και Λ. Ευστάθιος, Έκδοσις «Δημιουργίας», –Κύπρος 1934 σχ. 8ον σελ. 91 –Σειρά διηγημάτων... Ενώ το διήγημα εις την Ελλάδα έχει προοδεύσει σε τέτοιο βαθμό που να διεκδική ύστερα από την Ρωσίαν την πρώτην θέσιν εις την διηγηματογραφίαν, εδώ κάτω ευρίσκεται ακόμη στα σπάργανά του. Γι' αυτό με ξεχωριστήν χαράν χαιρετίζομεν την ευγενικήν προσπάθειαν των φιλοτίμων παιδιών που εξήτησαν να εργασθούν για ένα καλύτερο, λαμπρότερο και φωτεινότερο μέλλον». –*Πένθη* –«Μετά βαθύτατης λύπης εγνώσθη ο επισυμβάς εις Αθήνας θάνατος του διακεκριμένου δικηγόρου... Ζαφειρίου Μαλαματένιου εις ηλικίαν 67 ετών. Εγεννήθη εις Αθήνας, εσπούδασεν την νομικήν εις το Πανεπιστήμιον Αθηνών ... ήλθε κατά το 1896 εις Κύπρον, εγκατασταθείς εις Κυρήνειαν και από του 1900 εις Πάφον, όπου παρέμεινεν

μέχρι του 1931, ότε αναχωρήσας δι' Αθήνας δεν ηδυνήθη να επιστρέψη απαγορευθείσης υπό της Βρεταννικής Κυβερνήσεως της επανόδου του εις Κύπρον». ΦΥΛΛΟ Δ΄, 162, 12 ΙΟΥΛΙΟΥ 1934

Ενδιαφέρουσα Μελέτη –«*Η εκκλησία της Ασίνους Κύπρου και αι τοιχογραφίαι της*». Υπό τον ανωτέρω τίτλον εξεδόθη προ ολίγου εις την Οξφόρδην πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη περί της εκκλησίας της Ασίνους ... Οι συνεργασθέντες διά την συγγραφήν αυτήν είναι ο Σεβασμιώτατος Επίσκοπος Γιβραλτάρ και πρώην αρχιδιάκονος εν Κύπρω κ. Μπάξτον ... ο ταγματάρχης Βίβιαν Σέυμφ, ... ο κ. Ουΐλλιαμ Μπάκλερ ... και τέλος η κ. Ουίλλιαμ Μπάκλερ, η οποία αποδεικνύει διά παραπομπών ότι ο ιδρυτής της Μονής αυτής ήτο ο Νικηφόρος ο γαμβρός του Αυτοκράτορος Αλεξίου του Κομνηνού...».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 163, 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1934

Από την Ελλάδα –«*Η πυρκαγιά του Μ. Σπηλαίου* –Κατά τηλεγράφημα της συναδέλφου *Ελευθερίας* και ραδιοφώνημα του Μπάρι η ιερά Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου εις την Πελοπόννησον εγένετο παρανάλωμα του πυρός. Όλα τα πολύτιμα κειμήλια μεταξύ των οποίων και η μοναδική εικών του Ιωάννου Παλαιολόγου, ωραιότατα άμφια και χειρόγραφα εκάησαν... Κατά παράδοσιν η Μονή ιδρύθη το 362 μ.Χ. υπό των εκ Θεσσαλονίκης αδελφών μοναχών Συμεών και Θεοδώρου... Κατά τον αγώνα της Ελληνικής Ανεξαρτησίας παρέμεινεν απόρθητος και υπήρξεν το καταφύγιον πολλών γυναικοπαίδων. Κατά Μάϊον του 1826 ο Ιμβραήμ εισβαλών εις την επαρχίαν Καλαβρύτων έφθασεν απέναντι της Μονής, την κατεσκόπευσε και έφυγε. Κατά το 1827 εστρατοπέδευσεν εις το Μετόχι της Μονής Σάλμαιναν και εξήτησεν την παράδοσιν της Μονής. Οι Μοναχοί ηρνήθησαν και κατά την 27ην Ιουνίου 1827 εγένετο επίθεσις ήτις και απεκρούσθη υπό 600 πολεμιστών και 100 μοναχών υπό τους Πετιμεζαίους».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 164, 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1934

«*Οι Παναγροτικοί του Στατού* –Η αναβίωσις του κλασικού αθλητισμού στην Επαρχίαν – Τους παρηκολούθησαν 2000 θεαταί». –«*Η β΄ Μουσικοφιλολογική εορτή του «Κινύρα»*. Ομιλητής ήτο ο επιμελέστατος τελειόφοιτος της οδοντιατρικής κ. Σωτήριος Καντής ο οποίος ωμίλησε «Περί της ιστορίας της οδοντιατρικής και της σπουδαιότητος αυτής». Ο συμπαθέστατος τελειόφοιτος

του Γυμνασίου μας κ. Νικόδημος Γρίβας απήγγειλεν τον μονόλογον του Αίαντος του Σοφοκλέους εις επιτυχέστατην ποιητικήν μετάφρασιν εις την Κυπριακήν διάλεκτον γενομένην υπό του ιδίου και ο εύελπις νεαρός λογοτέχνης κ. Μ. Αντωνιάδης τρία ποιήματά του τα οποία διέπνεε φιλοσοφική σκέψις...». *Εκ Λεμεσού.* «Οι Άγγελος Σικελιανός και Γεώργιος Μπούρλος εις Κύπρον –Θα ευρίσκονται εις την Νήσον μας τον προσεχή Οκτώβριον διά σειράν διαλέξεων υπέρ των Δελφικών εορτών και θ' ασχοληθούν εις τον σχηματισμόν Δελφικών πυρήνων».

Το φύλλο Δ΄ 165 είναι το τελευταίο της ΣΤ΄ περιόδου (22 Μαΐου 1931 – Δ΄, 165, 2 Αυγούστου 1934). Η έκδοση της *Πάφου* ύστερα από διακοπή επτά εβδομάδων επαναρχίζει με υπότιτλο: «Έτος Δ΄, 165* 21 Σεπτεμβρίου 1934. –Εκδίδεται εν Πάφω –Διευθυντής-εκδότης: ο ιδρυτής της Λοΐζος Φιλίππου, Από το φύλλο αυτό αρχίζει η Ζ΄ και τελευταία περίοδος της έκδοσης της *Πάφου*, που με την προσθήκη στον υπότιτλο: *Εβδομαδιαία Ανεξάρτητος Εφημερίς* του φύλλου Δ΄, 181, 10 Ιανουαρίου 1935 θα εκδοθεί χωρίς διακοπή έως τις 17 Αυγούστου 1950 με υπότιτλο *Εβδομαδιαία Ανεξάρτητος Εφημερίς – Ιδιοκτήτης-Διευθυντής Λοΐζος Φιλίππου.*

Φυλλο Δ΄, 166, 28 Σεπτμβριου 1934

«Νεόφυτος ο Έγκλειστος – Αι αρχαί του Αγίου –Διά την πενίαν –Ο Άγιος ως συγγραφεύς –Η Μονή από απόψεως τέχνης».

Φυλλο Δ΄, 167, 5 Οκτωβριου 1934

Νέα στήλη. *–Άνδρωποι και ώρες.* Άντης Περνάρης (Αντρέας Παυλίδης) στη θέση του «Χρονογραφήματος» των προηγούμενων περιόδων.

Φυλλο Δ΄, 170, 26 Οκτωβριου 1934

Άνδρωποι και ώρες –«Κυπριακό περιοδικό –Όλοι μας χαιρετίσαμε με ξεχωριστή χαρά την έκδοση των *Κυπριακών Γραμμάτων* ... Άντης Περνάρης».

* 165 [από λάθος των εκδοτών, ο αριθμός φύλλου χρησιμοποιήθηκε δύο φορές].

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 174, 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1934

Τα βαθύτερα αίτια του εγκλήματος εν Κύπρω – Ριζικά μέτρα – Δύο άρθρα του Agronome[1]».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 177, 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934

Άρθρον των Τάϊμς –«Η Αναγέννησις των Αθηνών –Μία εκατονταετία προόδου – Από Τουρκική πόλις εις Ελληνικήν πρωτεύουσαν –(Από τους *Τάϊμς* του Λονδίνου της 3ης Δεκεμβρίου)». –«Δημήτριος Λιπέρτης (φωτογραφία) –Κατά το 1935 συμπληρούνται 70 χρόνια από της γεννήσεως του ποιητού. Η Κύπρος πρέπει να πανηγυρίση την εβδομηκονταετίαν του μεγαλυτέρου ειδυλλιακού ποιητού της... Η *Πάφος* καλούσα πρώτη το Παγκύπριον προς εορτασμόν της εβδομηκονταετίας του ποιητού καθιστά γνωστόν ότι η επαρχία μας θα εορτάση πανηγυρικώς το ευτυχές αυτό γεγονός κατά την Κυριακήν της Σταυροπροσκυνήσεως 31ην Μαρτίου 1935, ότε θα τελεσθούν οι Β΄ Παμπάφιοι αγώνες και κατά την νύχτα η ετήσια μεγάλη εορτή του «Κινύρα» την οποίαν θα τιμήση διά της παρουσίας του ο Ποιητής».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 178, 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934

Από την Ελλάδα –«*Επίσκεψις Τεφήκ Ρουσδή* –Ο επί των Εξωτερικών Υπουργός της Τουρκίας επεσκέφθη τας Αθήνας –Ομιλών εις δημοσιογράφους είπε σχετικώς με την απαγόρευσιν του ράσου, ότι αυτή δεν αποτελεί εχθρικόν μέτρον εναντίον του κλήρου, αλλά εφαρμογήν του προγράμματος της Τουρκίας, το οποίον αποβλέπει εις την κατάργησιν της διακρίσεως μεταξύ των πολιτών». –«Μία διάλεξις διά το ράσον»... Ο διαπρεπής καθηγητής του Πανεπιστημίου και μεσαιωνοδίφης κ. Νίκος Βέης είπεν ότι το ράσον αποτελεί εξέλιξιν της στολής την οποίαν κατά την αρχαιότητα έφεραν οι φιλόσοφοι...».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 179, 28 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1934

Μία ενδιαφέρουσα εικών. «Εις την εκκλησίαν της Τσάδας σώζεται μία ωραία Βυζαντινή εικών του ΙΣΤ΄ αιώνος της Παναγίας «Οδηγητρίας» ήτις παριστά την Θεοτόκον με φωτοστέφανον, φέρουσαν πέπλον ερυθρού χρώματος με παρυφάς χρυσάς...».

1. Δημήτριος Νικόπουλος ή Λάρας Κρυστάλλης.

Ετος 1935

Φυλλο Δ΄, 180, 1 Ιανουαριου 1935

Νέα της εβδομάδος. *–Ιστορικά γεγονότα –Κατά την πρώτην του έτους.* Γίνεται αναφορά στην πρώτη Ιανουαρίου 1822, όταν «συνήλθεν εις τον πορτοκαλεώνα της Επιδαύρου η πρώτη Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις αποτελουμένη εκ 59 παραστατών (αντιπροσώπων) και εκήρυξεν εν ονόματι Θεού και ανθρώπων την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος». *–Ο Αγγλικός τύπος περί Κύπρου.* Η *Near East* της εικοστής Δεκεμβρίου γράφει τα ακόλουθα: «Διορισμός εις Κύπρον» –Ενδιαφέρουσα είδηση έχει μεταδοθεί ότι ο ταγματάρχης W. H. Flinn, που για μερικά χρόνια έχει διατελέσει εμπορικός πράκτορας της Κύπρου στο Λονδίνο με μεγάλη επιτυχία διορίστηκε διάδοχος του μακαρίτη J. Pink ως ταμίας της Κύπρου. Ένα από τα προβλήματα της νήσου, όπως και τόσων άλλων χωρών, είναι η εξεύρεση αγοράς για τα διάφορα προϊόντα της και η θέση του εμπορικού πράκτορα του Λονδίνου αποτελεί το κλειδί του κυπριακού εμπορίου. Πρέπει να περιοριστούμε σε δύο φάσεις της εργασίας: α΄) Περί εισαγωγής νέων προϊόντων στις αγγλικές αγορές και β΄) στην επέκταση του εμπορίου των προϊόντων που ήδη αποστέλλονται από τη νήσο και όπως φαίνεται από τις εκθέσεις του ταγματάρχη Flinn έχει γίνει χρησιμότατη εργασία στις κατευθύνσεις αυτές. Αυτό προκύπτει από το ότι τα κυπριακά προϊόντα έχουν εισαχθεί με επιτυχία στην αγορά του Λονδίνου και όπως φαίνεται από τους αριθμούς του εξαγωγικού εμπορίου του περασμένου χρόνου το εμπόριο των πορτοκαλιών αποτελεί πολύτιμο παράγοντα για την Κύπρο. Η ίδια εφημερίδα με τον τίτλο *«Η διδασκαλία της Αγγλικής εις το εξωτερικόν»*, γράφει: Αποδείξεις της επίσημης αβελτηρίας (για τη διδασκαλία της αγγλικής στο εξωτερικό) είναι ότι έχουμε αποτύχει να εισαγάγουμε την αγγλική ως δεύτερη γλώσσα στην Αίγυπτο κατά την περίοδο της Βρεταννικής κατοχής, η παράλειψη να εκπαιδεύσομε τη νεότητα της Κύπρου αγγλιστί, οι οικονομικές δυσκολίες της Αγγλικής σχολής στην Κωνσταντινούπολη. Και ακόμα, θεωρεί ως αποτέλεσμα του *Νόμου προς παρεμπόδισιν αλλοδαπών προς απόκτησιν γης εις την Κύπρον που εψηφίσθη την παρελθούσαν εβδομάδα*, την παρεμπόδιση εγκατάστασης Εβραίων στη νήσο, που θα συντελούσε στην ανάπτυξή της. Ο αριθμός των Ιουδαίων στην Κύπρο

σήμερα είναι μικρός, αλλά γη αγοράστηκε, όπως αγγέλλεται, για την εγκατάσταση εβραϊκών οικογενειών και για κερδοσκοπία.

Από την Ελλάδα. –*Παγκόσμιον συνέδριον εις Δελφούς.* Ο Έλληνας ποιητής Άγγελος Σικελιανός που από χρόνια εργάζεται για τη «Δελφική ιδέα» η οποία αποβλέπει στην πνευματική και ηθική ανύψωση της ανθρωπότητας, δημοσίευσε δύο άρθρα στην εφημερίδα *Πρωΐα*, στα οποία ασχολείται με το συνέδριο που θα συνέλθει την προσεχή άνοιξη στους Δελφούς. Στο συνέδριο τούτο θα μετάσχουν κορυφαίοι διανοούμενοι όλου του κόσμου και θα φιλοξενηθούν από την ελληνική κυβέρνηση και τον ελληνικό τουρισμό. –*Συνέδριον Βαλκανίων.* Την προσεχή Πέμπτη 3 Ιανουαρίου θα συνέλθει στην Αθήνα το πρώτο συνέδριο των Βαλκανίων, στο οποίο θα συζητηθούν τα κυριότερα οικονομικά ζητήματα των βαλκανικών κρατών όπως είναι η οργάνωση των συγκοινωνιών, του τουρισμού και η ίδρυση Βαλκανικής Τράπεζας. Η τουρκική αντιπροσωπεία είναι εξαμελής υπό τον Χασάν Μπέη.

Με τίτλο, *Οι Μεγάλοι νεκροί του 1934* –δημοσιεύονται τα ακόλουθα: «Αιγινίτης Δημ., Έλλην Ακαδημαϊκός και διευθυντής του Αστεροσκοπείου της Ελλάδος ετών 72, Μάρτιος του 1934 –Αλβέρτος ο Α΄ Βασιλεύς των Βέλγων 53 ετών, 17 Φεβρουαρίου –Αλέξανδρος ο Α΄ Βασιλεύς της Γιουγκοσλαβίας 45 ετών, 9 Οκτωβρίου - Αδόλφος Έγγαλπερτ αρχικαγκελάριος της Αυστρίας 41 ετών, 25 Ιουλίου –Δήλιος Φρειδερείκος Άγγλος συνθέτης, 73 ετών, 10 Ιουνίου –Ερρίκος Βλαδίμηρος Αλβέρτος Ερνέστος Πρίγκηψ Κονσόρτ της Ολλανδίας, 58 ετών, 3 Ιουλίου –Έλγαρ Εδουάρδος Γουΐλλιαμ διευθυντής της Βασιλικής Μουσικής και έξοχος συνθέτης 75 ετών, 23 Φεβρουαρίου –Έμμα βασιλομήτωρ της Ολλανδίας 75 ετών, 20 Μαρτίου -Κιουρί Μαρία περίφημος επιστήμων και εφευρέτης του ραδίου 66 ετών, 4 Ιουλίου -Καν Όττο Χέρμαν διαπρεπής οικονομολόγος των Ηνωμένων Πολιτειών 65 ετών, 29 Μαρτίου –Δ. Κατερινόπουλος Έλλην χειρούργος καθηγητής Πανεπιστημίου ετών 69 –Λουδοβίκος Ουπέρτ Κουσάλ μέγας Γάλλος Αποικιακός Διοικητής 79 ετών, 27 Ιουλίου -Μέσπρατ Μαξ σημαίνουσα προσωπικότης της Χημικής Βιομηχανίας 62 ετών, 20 Απριλίου –Μπαρτού, Ιωάννης Λουδοβίκος Γάλλος Υπουργός των Εξωτερικών, 72 ετών, 9 Οκτωβρίου –Μακάλιστερ Ντόναλντ περίφημος ιατρός και Πρύτανις του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης, 59 ετών, 15 Φεβρουαρίου –Ντρέσλερ Μαρία ηδοποιός του Αμερικανικού θεάτρου, 64 ετών, 28 Ιουλίου -Ντέιβις Φάννι διαπρεπής Άγγλος πιανίστας 73 ετών, 1η Σεπτεμβρίου

–Πουανκαρέ Ραϋμόνδος Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας κατά την διάρκειαν του πολέμου, 74 ετών, 15 Οκτωβρίου –Σαττόχ Τζίρο διάσημος Ιάπων τενιστής, 25 ετών, 5 Απριλίου –Σκούστερ Αρθούρος διακεκριμένος καθηγητής Φυσικομαθηματικός 83 ετών, 14 Οκτωβρίου –Σκράττον Τόμας Έδουαρντ Εφέτης από του 1916, 77 ετών, 18 Αυγούστου –Καθηγητής Στάνλεϋ Βίκτωρ Άλμπερτ διακεκριμένος Ναυτικός, 67 ετών, 9 Ιουνίου –Τόγκο Ναύαρχος του στόλου της Ιαπωνίας, ο νικητής της ναυμαχίας της Τσουσίμας, 86 ετών, 30 Μαΐου –Τσούντας Χρίστος, Έλλην Ακαδημαϊκός, 77 ετών, Ιούνιος 1934 –Φον Κλουκ ο Αρχηγός του Α΄ σώματος του Γερμανικού στρατού κατά την πρώτην φάσιν του πολέμου, 88 ετών, 19 Οκτωβρίου –Φον Χίντεμπουργκ Πρόεδρος της Γερμανικής Δημοκρατίας, 86 ετών, 2 Αυγούστου –Φρέσχιφιλτ Ντάγκλας Γουΐλλιαμ, περίφημος εξερευνητής, 86 ετών, 9 Φεβρουαρίου –Χάρτυ Γουΐλλιαμ Μπέητ διακεκριμένος βιολόγος, 69 ετών, 23 Ιανουαρίου –Χέντλαμ Σέσιλ, Ιστορικός, λόγιος και περιηγητής, 61 ετών, 12 Αυγούστου –Χέντσιελ Γεώργιος διακεκριμένος αοιδός, συνθέτης και μαέστρος, 84 ετών, 10 Σεπτεμβρίου –Χόλλαντερ Μπέρναρ φρενολόγος και ειδικός νευρολόγος, 69 ετών, 6 Φεβρουαρίου».

Φυλλο Δ΄, 181, 10 Ιανουαριου 1935

Το φύλλο έχει διακόσμηση με φωτογραφίες (αριστερά): «Η Νέα Πάφος κτίσμα Αγαπήνορος του Αρκάδος με το μεσαιωνικόν της φρούριον», (δεξιά): «Το περίφημον ιερόν της Αφροδίτης εις Κάτω Πάφον γνωστόν υπό το όνομα «Σαράντα Κολώνες», το οποίον μνημονεύει εις τα *Γεωγραφικά* του ο Στράβων «είδ' η Πάφος λιμένα έχουσα και ιερά ευ κατεσκευασμένα». Στο μέσο των δύο φωτογραφιών, μέσα σε πλαίσιο, ανακοίνωση ότι «από της προσεχούς εκδόσεως η *Πάφος* θα εκδίδεται με υποδειγματικήν καλλιτεχνικήν έγχρωμον εμφάνισιν».

Το κύριο άρθρο με τίτλο *«Ένα βλέμμα εις το έργον της Κοινωνίας των Εθνών»* αρχίζει: «Δεκαπέντε χρόνια συμπληρώνονται σήμερον από της ενάρξεως του Συμφώνου της Κοινωνίας των Εθνών. Γεννάται δε το ερώτημα: «κατόρθωσεν αυτή όπως προνοεί το πρώτον άρθρον του Συμφώνου της να επιτύχη «την διεθνή συνεργασίαν και την εξασφάλισιν της διεθνούς ειρήνης και ασφαλείας;». Το έργο της έχει δύο κατευθύνσεις. Η μία αποβλέπει στην οικονομική ανόρθωση του κόσμου, την προαγωγή του εμπορίου, την βελτίωση της δημόσιας υγείας, τη βελτίωση των όρων ζωής των εργατών, την προστασία των παιδιών και των γυναι-

κών και γενικά την επικράτηση των ανθρωπιστικών ιδεωδών. Η άλλη στην ειρηνική λύση των διεθνών διαφορών και τον αφοπλισμό. Η πρώτη υπήρξε γόνιμη σε έργα μεγάλα και ωφέλιμα... Η άλλη κατεύθυνση υπήρξε μερικά επιτυχής. Ιδρύθηκε διαρκές δικαστήριο στη Χάγη και λύθηκαν πολλές διεθνείς διαφορές ειρηνικά. Πρέπει όμως ειλικρινά να αναγνωριστεί ότι κυρίως επιλύθηκαν διαφορές μεταξύ μικρών κρατών και όπου δεν υπήρχε σύγκρουση των συμφερόντων των μεγάλων. Επίσης δεν πέτυχε στο ζήτημα του αφοπλισμού, που διαρκώς διατελεί υπό μελέτη, ενώ όλα τα κράτη εξοπλίζονται! Παρ' όλα αυτά δεν μπορεί κανένας να αρνηθεί το μεγάλο και σπουδαίο έργο που σε σύντομο χρονικό διάστημα έχει επιτελέσει.

Το ελληνικό πνεύμα μπορεί να είναι υπερήφανο για την ύπαρξη και οργάνωση της Κοινωνίας των Εθνών. Η πρώτη ιδέα της συνεργασίας και της ειρηνικής λύσης των κρατικών διαφορών καλλιεργήθηκε στην αρχαία Ελλάδα (αμφικτυονίες, το κοινόν των Ελλήνων). Ο πρώτος που υποστήριξε την οργάνωση παγκόσμιας πολιτείας ήταν ο Ζήνων ο Κιτιεύς και ένας από τους μεγάλους συντελεστές της σημερινής Κοινωνίας ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, που ύστερα από τους Μπουρζοά Λαρμόντ, λόρδο Σέσυλ και Ύμανς ήταν ο συντάκτης του Συμφώνου που την ισχύ του αναγνωρίζουν σήμερα 55 έθνη, τα οποία αντιπροσωπεύουν τα τρία τέταρτα του κόσμου.

Σε άρδρο «*Η ομιλία του Υπουργού των Εξωτερικών της Αγγλίας Σερ Τζων Σάϊμον εις το δείπνον του Αγγλοελληνικού Συνδέσμου*» δημοσιεύεται: «Κατά την 20ην Δεκεμβρίου εδόδη εις Μέυ Φέαρ Χοτέλ του Λονδίνου δείπνον υπό του Αγγλοελληνικού Συνδέσμου υπό την προεδρίαν του Λόρδου Ρένελ του Ροτζ στο οποίον παρεκάθησεν ο Υπουργός Εξωτερικών της Αγγλίας Σερ Τζων Σάϊμον και ο Έλλην Πρεσδευτής εις το Λονδίνον Δημήτριος Κακλαμάνος. Ωμίλησεν ο Υπουργός Σάϊμον και είπε μεταξύ άλλων 'ο σύνδεσμος μεταξύ της Μ. Βρετανvίας και Ελλάδος είναι πολυσχιδής, είναι σύνδεσμος κοινών συμφερόντων και κοινών ιδανικών. Τα Ελληνικά και Λατινικά δεωρούνται ως κάτι ουσιώδες διά την μόρφωσιν ενός Άγγλου. Το απαράμιλλον δώρον της Ελληνικής φιλολογίας και τέχνης εις τον κόσμον είναι τούτο, ότι κατέστησε γνωστά την αλήδειαν και την ομορφιάν. Εις το υπνοδωμάτιόν μου... εις το τραπεζάκι που είναι δίπλα εις την κεφαλήν μου υπάρχει πάντοτε ένα από τα έργα της Ελληνικής φιλολογίας εις τα οποία ευρίσκω ευχάριστον ανάπαυσιν από τας στενοχωρίας και τα δάρη. Εις τας αρχάς του πολέμου υπενδύμισα εις τον κ.

Άσκουϊδ ότι επαναλαμβάνεται και σήμερον η ιστορία, την οποίαν διηγείται ο Θουκυδίδης περί καταλήψεως υπό της στρατιωτικώς ισχυράς Σπάρτης της μικράς Βοιωτικής πόλεως των Πλαταιών κατά τον αγώνα με την φιλελευθέραν και θαλασσοπόρον πολιτείαν των Αθηνών. Η τύχη των Πλαταιών μας υπενθύμιζε τας στενοχωρίας και δυσκολίας που υπέφερε την εποχήν εκείνην το Βέλγιον. Έχω', προσέθεσε, 'την επιστολήν την οποίαν μου έστειλε την επαύριον το πρωΐ ο κ. Άσκουϊδ: Επήρα τον παλαιόν μου Θουκυδίδην μαζί μου εις το στρώμα και εδιάβασα τα κεφάλαια εκείνα που μου υπενθύμισες. Η αναλογία είναι παραπλησία, αν και πιστεύω ότι η τύχη του Βελγίου δεν θα είναι η ίδια με των Πλαταιών'. Ως γνωστόν οι Πλαταιείς εσφάγησαν υπό των Λακεδαιμονιών, αι γυναίκες εξηνδραποδίσθησαν και η πόλις κατεστράφη εκ θεμελίων πλην των ιερών» (Η υποσημείωση είναι της εφημερίδας). –«Ο Πρωταθλητής μας Στέλιος Κυριακίδης εκθέτει εις την *Πάφον* τας εντυπώσεις του από τους τελευταίους Βαλκανικούς Αγώνας... 'Κατά την Κυριακήν 2 Σεπτεμβρίου έγινεν η εκκίνησις του Μαραθωνίου. Ο καιρός ήτο ακατάστατος. Έλαβον μέρος 12 αθληταί, 1 Ρουμάνος, 1 Αλβανός, 2 Βούλγαροι, 7 Γιουγκοσλάβοι και εγώ. Κατά το 3ον χιλιόμετρον της διαδρομής ήρχισε βροχή η οποία μάς έβρεχε μέχρι του 11ου χιλιομέτρου. - Πρώτος ετερμάτισα εγώ με χρόνον 2 ώρας 40′ και 42″...».

Φυλλο Δ′, 182, 18 Ιανουαριου 1935

Το κύριο άρθρο με τίτλο, *Πού είναι αι δικαί μας δυνάμεις διά την ανόρθωσιν του τόπου;* τονίζει ότι «όλοι αναγνωρίζομεν ότι η ηθική, πνευματική και οικονομική κατάστασις της νήσου μας δεν είναι ικανοποιητική. Στην ύπαιθρον το έγκλημα οργιάζει. Καμμιά σοβαρά πνευματική ζωή δεν παρατηρείται και τα οικονομικά μας είναι κυριολεκτικώς ξεχαρβαλωμένα. Και ερωτώμεν: Δεν μπορούμεν άραγε στηριζόμενοι στες δικές μας δυνάμεις να οδηγήσωμεν τον τόπον μας σ' ένα καλύτερον μέλλον; Φρονούμεν ότι έφθασεν η στιγμή να στρέψωμεν την προσοχήν μας προς τους εαυτούς μας και αντλούντες δυνάμεις από την ακατάβλητον ζωτικότητα της φυλής μας να εργασθώμεν διά την ανόρθωσιν του τόπου μας. Η έλλειψις δημοσίου πνεύματος, η μοιρολατρία, το εγωϊστικόν πνεύμα που διέπουν δυστυχώς όλας μας τα κινήσεις πρέπει να μείνουν κατά μέρος και να στραφώμεν όλοι με ζήλον στην υπηρεσίαν της μικράς μας πατρίδος, που πρέπει να βασίζεται στες δυνάμεις των παιδιών της».

Στο άρθρο *Ο Αγγλικός τύπος περί Κύπρου* δημοσιεύεται: α′) «Νέα χαρτόσημα».

«Η Κύπρος εξέδωσε προ μικρού νέαν σειράν εικονογραφημένων χαρτοσήμων. Μερικές από τες εικόνες όπως της Βυζαντινής εκκλησίας της Περιστερώνας επί του χαρτοσήμου της μιας πέννας είναι πραγματικά καλλιτεχνήματα, αλλά δεν υπάρχει αμφιβολία πως θα μπορούσε να γίνη καλυτέρα εκλογή. Το ανασκαφέν Ελληνικόν θέατρον και ανάκτορον των Σόλων δεν απεδόθησαν καλά. Τα πεύκα και το βουνό που αντιπροσωπεύουν το Τρόοδος υπάρχουν εις όλα τα μέρη. Αξιοσημείωτη παράλειψις είναι η θέα της Αμμοχώστου, όπου η Κύπρος έχει μίαν μεσαιωνικήν πόλιν διατηρουμένην μοναδικά, τελείαν με πόρτες, προμαχώνες και ακρόπολιν». β') «Αύξησις κλοπών» – «Αι κλοπαί καρπών, ως ελαιών, πορτοκαλιών και χαρουπιών εξακολουθούν να αυξάνουν. Ένας κλέφτης ήλθε με φορτηγόν αυτοκίνητον να φορτώση πορτοκάλια από ένα σωρό που συνελέγη εις ένα κήπον. Ένας άλλος κλέφτης, όταν τον ηνώχλησαν αφήκε το γαϊδούρι του και τες κοφινιές του και έτσι ανεκαλύφθη. Η μέθοδος της κλοπής ελαιών γίνεται διά της αναρριχήσεως με έναν κενόν σάκκον σακχάρου που τον κρεμάζουν εις τον λαιμόν των. Μαγνήται αφηρέθησαν από μηχανάς τόσοι πολλοί που ηναγκάσθησαν οι ιδιοκτήται των να τηλεγραφήσουν δι' άλλους (Από την εφημερίδα του Λονδίνου *Εγγύς Ανατολή*, 3 Ιανουαρίου 1935).

Σημειώσεις και σχόλια. *Η εκκρεμότης*: «Δεν γνωρίζομεν ποίαι είναι αι αποφάσεις της Κυπριακής Κυβερνήσεως σχετικώς με το ζήτημα της ρυθμίσεως των αγροτικών χρεών. Θα ήτο βεβαίως ευχής έργον, αν ιδρύετο μία μεγάλη Γεωργική Τράπεζα, η οποία να αναλάβη την παροχήν δανείων εις τους γεωργούς με χαμηλόν τόκον και με μακράς προθεσμίας. Αν όμως η ίδρυσις αυτής δεν πρόκειται να πραγματοποιηθή, τότε καλόν είναι να παύση η σημερινή εκκρεμότης, η οποία ξημιώνει σημαντικώς τον τόπον. Φρονούμεν ότι η Κυβέρνησις πρέπει συντόμως να ξεκαθαρίση την κατάστασιν ή λαμβάνουσα πρόνοιαν όπως τα χρέη πληρωθούν τοκοχρεωλυτικώς εις μικράς προθεσμίας και με χαμηλόν τόκον, πράγμα το οποίον αποτελεί διάπυρον επιθυμίαν του πληθυσμού, ή αφήνουσα τα πράγματα να βαδίζουν τον κανονικόν των δρόμον και λαμβάνουσα πρόνοιαν, όπως τα κτήματα των οφειλετών πωλούνται εκάστοτε εις την πραγματικήν των αξίαν ούτως ώστε να μη αδικούνται οι οφειλέται».

Νέα της εβδομάδος. *Αρχιεπισκοπικόν:* «Η Α. Πανιερότης ο Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος μετέβη εις Ιερουσαλήμ, όπως συναντηθή μετά του Π. Μητροπολίτου Κιτίου κ. Νικοδήμου και ανταλλάξουν σκέψεις διά την λύσιν του

Αρχιεπισκοπικού. Εάν οι δύο Μητροπολίται μείνουν κατ' αρχήν σύμφωνοι, θα καλέσουν και τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πάφου και Τοποτηρητήν του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου κ. Λεόντιον, όπως μεταβή και ούτος εις Ιερουσαλήμ προς λήψιν οριστικών αποφάσεων».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 183, 25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1935

Το κύριο άρθρο είναι χαιρετισμός: *Προς την Α. Εξοχότητα τον Κυβερνήτην Σερ Χέρμπερτ Ρίτξμοντ Πάλμερ*, όπου εκθέτονται τα κυριότερα οικονομικά προβλήματα της επαρχίας που είναι: α΄) Η βελτίωση των όρων της ζωής του αγροτικού πληθυσμού της επαρχίας, όπου οι πιο πολλοί από τους χωρικούς βρίσκονται ακόμη στο Μεσαίωνα. β΄) Η λύση του αγροτικού ζητήματος. Στην επαρχία αυτή η κυβέρνηση, η μητρόπολη Πάφου, τέσσερα μοναστήρια, το Εβκάφ και μια οικογένεια τσιφλικούχων έχουν απέραντες εκτάσεις, ενώ χιλιάδες ακτημόνων ή μικροϊδιοκτητών χρειάζονται γη για να δουλέψουν και να φανούν χρήσιμοι στις οικογένειές τους και στον τόπο τους. Η παραχώρηση των θαμνωδών δασών στους γεωργούς για βόσκηση ζώων, για καλλιέργεια και εμβολιασμό δέντρων θα εκτιμηθεί από το λαό. Επίσης η μέριμνα για εξαγορά και διανομή των μεγάλων κτημάτων στους ακτήμονες και μικροϊδιοκτήτες πρέπει να εφαρμοστεί σύντομα χάριν του δημόσιου συμφέροντος και της ευημερίας του τόπου. γ΄) Καλύτερη μέριμνα για τη συγκοινωνία. Η εξωτερική μας συγκοινωνία είναι μειονεκτική. Ενώ στην Αμμόχωστο, Λάρνακα και Λεμεσό προσεγγίζει τακτικά το πλοίο, εδώ προσεγγίζει τον χειμώνα μία φορά τον μήνα και το καλοκαίρι δύο. Γιατί να μην τεθεί και η Πάφος στην ίδια μοίρα με τις άλλες πόλεις της νήσου; Η εσωτερική μας συγκοινωνία επίσης είναι ελαττωματική. Ενώ οι άλλες επαρχίες έχουν καλούς δρόμους και γεφύρια, εδώ πνίγονται άνθρωποι, γιατί δεν υπάρχουν γεφύρια ενώ υπάρχουν χωριά όπου δεν έφθασαν ακόμη αυτοκίνητα, και άλλα απομονώνονται τον χειμώνα. «Η *Πάφος*, Εξοχότατε, δεν ζηλεύει κανένα, ζητεί μόνον όπως τύχη της απαιτουμένης προσοχής και μέριμνας, ώστε να μπορέση να βαδίση προς την πρόοδον και τον πολιτισμόν».

Γνώμαι συνεργατών. Δημοσιεύεται το άρθρο «*Η μόρφωσις του γεωργού ανεκτίμητος συντελεστής της οικονομικής αυτού ανορθώσεως*».

Κριτικά σημειώματα: «Ένα κυπριακό βιβλίο: Άδωνη Βερνάλη: *Ανθολογία των Κυπρίων ποιητών (1878 – 1934)*».

Από την επαρχίαν – Χούλου – «Ιδρύθη σχολείον ξένων γλωσσών εις το χωρίον μας εις το οποίον διδάσκουν οι κ.κ. Χρίστος Κ. Τερπίζης Αγγλικά και Ελληνικά και ο Χασσάν Πεξιέτ Τουρκικά».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 184, 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1935

Το κύριο άρθρο έχει τίτλο «*Η συνένωσις των Κυπριακών Τραπεζών μέτρον απαραίτητον διά την σωτηρίαν του τόπου*». Άρθρο του συνεργάτη της *Πάφου* Agronome[1] με θέμα *Το αγροτικόν ζήτημα Κύπρου – Το καθήκον της κυβερνήσεως είναι να υποστηρίξη την γεωργίαν.*

Ειδήσεις από την Ελλάδα. *–Η πεντηκονταετηρίς του Χρηστοβασίλη.* «Διακεκριμένοι Ηπειρώται λόγιοι, επιστήμονες και άνθρωποι των γραμμάτων απεφάσισαν, όπως εορτασθή μεγαλοπρεπώς η πεντηκονταετηρίς του μεγάλου συμπατριώτου των Χρήστου Χρηστοβασίλη. Κατά την πεντηκονταετηρίδα θα ομιλήση ο τέως πρόεδρος της Ακαδημίας κ. Δημ. Καμπούρογλου, θα απαγγείλη ο ποιητής κ. Αθανασιάδης Νόβας και θα ομιλήση ο εκπαιδευτικός Σύμβουλος κ. Σταύρος». *–«Λογοτεχνικαί διαλέξεις.* Θα συνεχισθούν και φέτος αι λογοτεχνικαί διαλέξεις περί των Ελλήνων πεζογράφων. Θα ομιλήσουν ο κ. Ρήγας Γκόλφης: «Εισαγωγή εις τους Έλληνας πεζογράφους», ο κ. Παναγιωτάκης περί Ξενοπούλου κ.ά.». *–Εκλογή βουλευτού.* «Γενομένης κατά την παρελθούσαν Κυριακήν αναπληρωματικής εκλογής εις Ρέθυμνον επέτυχεν ο υποψήφιος των Φιλελευθέρων κ. Β. Σκουλάς, υιός του άλλοτε οπλαρχηγού και αγωνιστού των Κρητικών αγώνων Μιχαήλ Σκουλά». *–Θυελλώδης συνεδρίασις Θρονικής επιτροπής – Διαμαρτυρία λαϊκών μελών*: «Ζητούν την λύσιν του Αρχιεπισκοπικού – Τα λαϊκά μέλη της Θρονικής ήτοι οι κ.κ. Θ. Δέρβης, Ι. Κληρίδης, Γ. Μυλωνάς και Γ. Γεωργιάδης επέδωσαν επιστολήν προς τον Τοποτηρητήν και απέστειλαν επιστολάς προς τους άλλους Μητροπολίτας ζητούντες, όπως εξευρεθή λύσις του Αρχιεπισκοπικού ζητήματος».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 185, 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1935

Το κύριο άρθρο έχει τίτλο «*Κύπριοι γεωργοί, σώσατε τους εαυτούς σας. Τιμιότης -εργασία -οικονομία*», όπου γίνεται ανασκόπηση της οικονομικής στενοχωρίας των τριών τελευταίων χρόνων που ήταν η συνέπεια της παρατεταμένης ανομ-

1. Δημήτριος Νικόπουλος – Λάρας Κρυστάλλης

βρίας, της πτώσης της τιμής των προϊόντων, της αύξησης των χρεών και της οικονομικής κρίσης. Στη συνέχεια τονίζεται ότι από τον φετινό χρόνο άρχισε η βελτίωση με την πολυομβρία, την αύξηση της τιμής πολλών από τα προϊόντα και την ψυχική αναθάρρηση του αγροτικού πληθυσμού. Όμως ο αγροτικός πληθυσμός πρέπει να φροντίσει να κτίσει πάνω σε σταθερές βάσεις το οικοδόμημα της ευημερίας του και με την προϋπόθεση ότι και η κυβέρνηση θα κάμει το καθήκον της πρέπει και ο ίδιος να κάμει το δικό του. Και τρία είναι τα πράγματα όπου πρέπει κυρίως να αφοσιωθεί: η τιμιότητα, η εργασία και η οικονομία.

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 186, 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1935

Το κύριο άρθρο έχει θέμα *«Ο Κύπριος γεωργός δύναται να σωθή, χρειάζεται μόνον βοήθειαν»*, και υποστηρίζει ότι τη βοήθεια αυτή μπορούν να προσφέρουν η κυβέρνηση που έχει τη δύναμη και τα μέσα, και όλοι οι Κύπριοι που πονούν για τον τόπο τους. Και επειδή η κυβέρνηση απάντησε ότι δεν θα ιδρύσει Γεωργική Τράπεζα, ο αρθρογράφος εισηγείται να γίνει μια μεγάλη Κυπριακή Τράπεζα με δική μας πρωτοβουλία, που να εξελιχτεί και σε Αγροτική Τράπεζα. Τούτο θα είναι μία ευκαιρία όλοι οι αρμόδιοι να συνεργαστούν για να σώσουν τον κύπριο γεωργό από την καταστροφή και να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο μέλλον για την πατρίδα τους. –Άρθρον του Σερ Ρόναλντ Στορς πρώην Κυβερνήτου της Κύπρου με τον τίτλο *«Αι αρχαιότητες της Κύπρου»*, αναφέρεται στην έκθεση για τις κυπριακές αρχαιότητες του Τσαρλς Πήαρς. Το άρθρο είναι μετάφραση από την εφημερίδα *Εγγύς Ανατολή*, αρ. 1237.

[Διάφορα] Φωτογραφία –«Ένα κοσμοϊστορικόν γεγονός» –«Ο προσηλυτισμός του ανθυπάτου Σεργίου Παύλου εις τον Χριστιανισμόν –Ο Παύλος διδάσκων τον Χριστιανισμόν εις Πάφον - Έργον του Ραφαήλ».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 187, 21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1935

Κύριο άρθρο με θέμα *Η Κύπρος και οι Εβραίοι. Ανάγκη προστασίας των ιδαγενών* –«Πλήρως επιδοκιμάζομεν την λήψιν μέτρων περιοριστικών διά τον εποικισμόν και εγκατάστασιν αλλοδαπών εις τόπον ο οποίος ανήκει προ παντός εις τους Κυπρίους». –«Οι χιλιασταί – Ποίαι αι πραγματικαί δοξασίαι των».

Εκδόσεις. «Κυκλοφορεί σύντομα το θαυμάσιο βιβλίο του κ. Λουκή Ακρίτα, *Νέος με καλάς συστάσεις*, Τιμή 2 σελίνια».

Φύλλο Δ΄, 188, 28 Φεβρουαριου 1935

Το κύριο άρθρο με θέμα *Ποία τα αίτια της κακοριζικιάς μας.* –Άρθρο του κ. Αχμέτ Σαΐτ, δικηγόρου, πρώην βουλευτή Λεμεσού-Πάφου υποστηρίζει ότι η κυριότατη αιτία «της κακοριζικιάς» του κυπριακού λαού είναι ότι η κυβέρνηση πολλά χρόνια δεν έστρεψε την κυριότατή της μέριμνα στη γεωργία, που αποτελεί τη βάση της οικονομικής ευημερίας του τόπου και των δημόσιων οικονομικών· και εισηγείται ότι ο μόνος τρόπος διόρθωσης της κατάστασης είναι να ακολουθήσει η κυβέρνηση νέα αγροτική πολιτική, να στρέψει την προσοχή της απόλυτα στη γεωργία και να γεννήσει στις ψυχές των γεωργών την πεποίθηση ότι τα κτήματά τους θα μείνουν δικά τους και των παιδιών τους, που αποτελεί την προϋπόθεση της οικονομικής τους ανόρθωσης.

Με τον τίτλο «*Ο αγγλικός τύπος περί Κύπρου* –Από την *Near East and India*» της 14ης Φεβρουαρίου δημοσιεύεται: –«*Νέα νομίσματα* –Τα νέα νομίσματα από λευκό μέταλλο τα οποία αντικατέστησαν τα μεγάλα και άσχημα χάλκινα γρόσια παρελήφθησαν από τον λιμένα. Αστυνομική δύναμις παρευρέθη με όπλα και ένας αξιωματικός ωπλισμένος με ρεβόλβερ εμέτρησε τες κάσες. Ο επιχειρηματίας Κύπριος οπωσδήποτε ήρχισεν ήδη την κατασκευήν κιβδήλων τοιούτων. Το οδοντωτόν άκρον αντί τρύπας εις το μέσον διακρίνει τα νέα νομίσματα από τα αργυρά. Είναι επικερδής επιχείρησις διά την Κύπρον να εκδίδη ιδικά της χαρτονομίσματα και νομίσματα. Το αντιστάθισμα αυτών φέρει σχεδόν 19.000 λίρες ετησίως εις τα ταμεία της νήσου». –«*Νέα ατμοπλοϊκή γραμμή* – Νέα ατμοπλοϊκή γραμμή της οποίας κύριος λιμήν θα είναι η Αμμόχωστος, εσχηματίσθη κυρίως υπό Εβραίων κεφαλαιούχων της Παλαιστίνης. Θα εκτελή γραμμήν μεταξύ Παλαιστίνης, Κύπρου, Κωνσταντινουπόλεως και Κωστάντζας».

Βιβλιοκρισία. «Κ. Ι. Μυριανθοπούλου, *Χατζηγεωργάκις Κορνέσιος ο διερμηνεύς της Κύπρου 1779-1809, ήτοι συμβολαί εις την Ιστορίαν της Κύπρου επί Τουρκοκρατίας*. Εν Λευκωσία 1934. Τύποις Μουσών, 1934, σ. 260».

Φύλλο Δ΄, 189, 7 Μαρτιου 1935

Το κύριο άρθρο με τίτλο «*Το ζήτημα του διακανονισμού των πληρωμών προς τους δικαιούχους της Δεκάτης*», αναφέρει ότι όταν η Τουρκία κατέλαβε την Βυζαντινή Αυτοκρατορία και αργότερα την Κύπρο βρήκε σε εφαρμογή την πρωτόγονη φορολογία της Δεκάτης που διατήρησε, όχι μόνο γιατί αποτελούσε εύκολο τρόπο

πορισμού εσόδων, αλλά και γιατί την επιδοκίμαζε και η θρησκεία. Επί αιώνες εξακολούθησε η κατάσταση αυτή, μέχρις ότου διαπιστώθηκε ότι δεν επιτρεπόταν κατ' ουδένα λόγο η συνέχισή της. Η δεκάτη όχι μόνο ήταν αντίθετη με τις αρχές της στοιχειώδους φορολογικής δικαιοσύνης, αλλά έπληττε και την απόδοση της παραγωγής, γι' αυτό αποφασίστηκε να καταργηθεί και να αντικατασταθεί με άλλη φορολογία που δεν θα είχε τα μειονεκτήματά της. Η Τουρκική Δημοκρατία με τον νόμο της 17ης Φεβρουαρίου του 1925 κατάργησε τη δεκάτη, αν και κάλυπτε τα 4/10 του προϋπολογισμού της, και μαζί με την κατάργησή της αποστέρησε και όλους τους δικαιούχους από τα εισοδήματα που είχαν από τη δεκάτη. Ύστερα από την Τουρκία αποφασίστηκε και στην Κύπρο η κατάργησή της με τον νόμο του 1926 που ψηφίστηκε από την Κυπριακή Βουλή στις 16 Φεβρουαρίου 1926. Αλλά ενώ ο δημόσιος προϋπολογισμός αποστερήθηκε από τα εισοδήματα που είχε από τη δεκάτη, τα ιδρύματα και οι ιδιώτες εξακολουθούσαν να αποσπούν από τον κυπριακό προϋπολογισμό χρηματικά επιδόματα υπό μορφή αποζημιώσεων. Όταν ρωτήθηκε η κυβέρνηση στο Νομοθετικό πού στηριζόταν η πληρωμή των ποσών αυτών, αφού καταργήθηκε η δεκάτη και μαζί με την κατάργησή της σταμάτησαν αυτοδικαίως και τα δικαιώματα της πολιτείας και των ιδιωτών, απάντησε ότι η νήσος δεν έχει νομική υποχρέωση να πληρώνει τα ποσά αυτά, αλλά τα πληρώνει χαριστικά υπό μορφή δηλαδή δωρεάς ή εκούσιας συνεισφοράς.

Και ο αρθρογράφος εκφράζει τη γνώμη ότι η μόνη ορθή λύση του ζητήματος τούτου θα ήταν να αρνηθεί η κυβέρνηση πληρωμές και να δώσει την ευκαιρία στους δικαιούχους να φέρουν την υπόθεση ενώπιον του δικαστηρίου. Αν κέρδιζαν, η Κυπριακή κυβέρνηση ν' αναλάβει να διακανονίσει το ζήτημα τούτο, είτε με ετήσιες πληρωμές, είτε με την πληρωμή ενός ποσού εφάπαξ. Κάτι παρόμοιο έγινε στα πρώτα χρόνια της Κατοχής με τη μονή Σινά που είχε την αξίωση να μην πληρώνει φόρους, γιατί είχε προνόμια ασυδοσίας που της παραχώρησε ο προφήτης Μωάμεθ και οι σουλτάνοι Απτούλ Αζίζ και Απτούλ Μετζίτ με βεράτιά τους. Το δικαστήριο τότε αποφάνθηκε ότι με τον κυπριακό νόμο του 1879 έπαυσαν να ισχύουν τα φιρμάνια και τα βεράτια και καταδίκασε τη μονή στην πληρωμή των φόρων. Το ίδιο θα μπορούσε να γίνη και τώρα, γιατί δεν ήταν ορθό, χωρίς να υπάρχη νομική υποχρέωση να διατεθεί ένα τόσο μεγάλο ποσό από μία πτωχή αποικία, για να πάρουν οι κληρονόμοι του Απτουλλάχ Πασά Σαντζάκ λίρες 39010.7.8, οι κληρονόμοι του Μεχμέτ πασά Κύπρισλι λίρες 8115.15.0 κ.ά. υπό μορφή δωρεάς.

Μικραί ειδήσεις. *-Ίδρυσις Μουσείου εις την Πάφον*. «Ο διευθυντής των αρχαιοτήτων Κύπρου κ. Χίλτον εξέφρασε την γνώμην ότι θα ήτο ορθόν, όπως ιδρυθή εις την Πάφον τοπικόν Μουσείον και όπως ως τοιούτον μετατραπή το φρούριον. Η ίδρυσις Μουσείου εις την Πάφον, εις ένα τόπον γεμάτον από αρχαιοτήτας είναι απολύτως αναγκαία και θα συντελέση όπως στραφή και εις την Πάφον το ρεύμα του τουρισμού».

Φυλλο Δ΄, 190, 14 Μαρτιου 1935

Κύριο άρθρο *Το επαναστατικόν κίνημα-ποίος ο υπεύθυνος διά την εθνικήν αυτήν συμφοράν*; Το Λαϊκόν Κόμμα απαντά: «Το κίνημα είναι δημιούργημα ολίγων αποτάκτων αξιωματικών... εις τας απόψεις τους προσεχώρησε και ο αρχηγός των Φιλελευθέρων. Και η αντίθετος παράταξις απαντά: Υπεύθυνος... είναι η Κυβέρνησις του Λαϊκού Κόμματος η οποία εδημιούργησε την ψυχολογικήν ατμόσφαιραν από την οποίαν εξεπήδησε το κίνημα. Αλλά εάν είναι αληθές το ρητόν ότι «ουδέν κακόν αμιγές καλού» θα προκύψη και από την δλιβεράν αυτήν υπόθεσιν, ένα καλόν... η δημιουργία μιας τρίτης καταστάσεως πέριξ της οποίας να συσπειρωθούν όλα τα υγιή στοιχεία της χώρας, διά να οδηγήσουν εις ένα καλύτερον μέλλον την τόσον σκληρώς δοκιμασθείσαν Πατρίδα».-«Στο περιθώριο της Ιστορίας» -Η Αστυνομία και οι φυλακές της Πάφου στην κατοχή 1879) -Από την έκθεση του τότε διοικητή Άρθουρ Γιαγκ (Μετάφραση του κ. Ζήνωνα Οικονόμου).

Νέα της εβδομάδος. *Ιερά Σύνοδος Κύπρου – Ανακοινωθέν*: «Κατά την πρόσφατον εν Ιεροσολύμοις συνάντησιν των Πανιερωτάτων Μητροπολιτών Κιτίου κ. Νικοδήμου και Κυρηνείας κ. Μακαρίου απησχόλησεν εν τοις πρώτοις τας Α.Α. Πανιερότητας εν γένει το Εκκλησιαστικόν ζήτημα της νήσου και ιδίως το της χηρείας του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Κύπρου... Οι Πανιερώτατοι Μητροπολίται Κύπρου πιστεύουν, ότι το ευσεβές πλήρωμα της κατά Κύπρον Εκκλησίας, εκτιμών δεόντως την κρισιμότητα των περιστάσεων και την άκραν λεπτότητα και σοβαρότητα, ην εμφανίζει το ζήτημα δέλει αρκεσθεί μόνον εις την επίσημον δήλωσιν ότι εκ μέρους των Συνοδικών μελών ενηργήθη και ενεργείται παν το υπ' αυτών εξαρτώμενον διά μίαν σύντομον, κανονικήν και κατά πάντα λόγον έγκυρον πλήρωσιν του Αρχιεπισκοπικού θρόνου, ήτις και μόνη ασφαλίζει την περαιτέρω ομαλότητα εν τη Εκκλησία της Κύπρου. Πάντως δε το ποίμνιον πρέπει να είναι

απολύτως πεπεισμένον ότι η εκκρεμότης δεν οφείλεται εις λόγους προσωπικής φιλοδοξίας των Συνοδικών μελών, ως κακοβούλως γράφεται ή σπερμολογείται παρά των εχόντων προς τούτο συμφέρον... σύστασις δε πατρική γίνεται προς πάντας να στρέψωσι την προσοχήν των προς τα ουσιαστικά και πραγματικά εμπόδια, τα κωλύοντα την πρόοδον μιας κανονικής και εγκύρου εκλογής και τούτων η άρσις να ανυπομονούν όπως επιτευχθή συντόμως. -Εκ της Ιεράς Συνόδου Κύπρου».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 193, 4 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1935

Κύριο άρθρο *Ο Δημήτριος Λιπέρτης ως ποιητής* (Λοΐζος Φιλίππου). –«Στον ποιητή Δημ. Λιπέρτη» (ποίημα Άντη Περνάρη).

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 194, 11 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1935

Κύριο άρθρο *Οι γαιοκτήμονες της Πάφου ας αγαπήσουν την γην των.* **Νεκρολογία**: «Αλέξανδρος Πάλλης».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 195, 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1935

Κύριο άρθρο με θέμα *Το ζήτημα της εξωτερικής συγκοινωνίας της Πάφου.* Εξασφάλισις καλής εξωτερικής συγκοινωνίας αναπόσπαστη από την οικονομικήν ζωήν της Πάφου.

[Διάφορα] Φωτογραφία: «Το νησί του Διγενή» –λίθος που έρριψε ο Διγενής κατά της Ρήγαινας που τον εγκατέλειψε φεύγουσα εις το εξωτερικόν.

Βιβλιοκρισία. «Γιάννη Λεύκη, *Στεναγμοί και πόθοι*, Κύπρος, 1935 – Άντης Περνάρης. -«Τα τραγούδια της θάλασσας» Άντη Περνάρη, (τιμή 1 σελ.)».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 196, 25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1935

[**Διάφορα**]. Φωτογραφία: «Από τους Β΄ Παμπαφίους αγώνας –Ο αθλητής Κυριάκος Θεοφίλου, νικητής ακοντίου». –«Άνθρωποι και ώρες – Ωδές (Γέννηση Χριστού – Σταύρωση) Άντη Περνάρη». -«Η εορτή των τελειοφοίτων: Ένδεκα εκ των τελειοφοίτων έπαιξαν την κωμωδίαν του αειμνήστου Δημητρίου Βυζαντίου, η οποία είναι η πρώτη νεοελληνική κωμωδία γραφείσα κατά το 1836».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 198, 16 ΜΑΪΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ. «Ένας μεγάλος εφευρέτης –Ο φυσικός C. Bol – λυχνία υψηλής πιέσεως –επανάστασις εις το ηλιακόν φως (εργαστήρια Ολλανδικής εταιρείας Φίλιπς)». –«Από το Σκάπα Φλόου όπου εβυθίστη ο παραδοθείς εις τους Άγγλους Γερμανικός στόλος κατά την 21ην Ιουνίου 1919 κατόπιν οδηγιών του Ναυάρχου Φον Ρόϋτερ».

ΦΥΛΛΟ Δ΄, 199, 23 ΜΑΪΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ. –«Η Κρατική άμαξα με το ζεύγος των Βασιλέων (μετάβασις εις τον Καθεδρικόν Ναόν Αγίου Παύλου επί τη ευκαιρία του Ιωβηλαίου –Η δοξολογία εις τον Άγιον Παύλον – Πώς ο παγκόσμιος τύπος εσχολίασε την εορτήν του Ιωβιλαίου (αργυρού)». –**Φωτογραφία:** «Ο Στρατάρχης Πιλδούσκι – δικτάτωρ της Πολωνίας – πέθανε σε ηλικία 67 ετών (κάπνιζε 150 σιγαρέττα την ημέρα)».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 200, 30 ΜΑΪΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου*. «Η πολυθρύλητη Ιταλο-Αβησσυνιακή διαφορά». –«Αι πολεμικαί προπαρασκευαί της Ιταλίας εις την Ανατολικήν Αφρικήν». –«Το συμβόλαιον του Διαβόλου. Γαλλοσοβιετικόν σύμφωνον υπεγράφη εις το Και ντ' Ορσέ της Γαλλίας –Γάλλος Υπουργός των Εξωτερικών Λαβάλ και ο πρεσβευτής των Σοβιέτ Ποτέμκιν». **Φωτογραφικόν ρεπορτάζ** – «Το πολωνικόν πένθος –Στρατάρχης Πιλδούσκι –Εις την Κοινωνίαν των Εθνών έπλεξε το εγκώμιόν του ο αντιπρόσωπος της Ρωσίας Λιτβίνωφ με την οποίαν διεξήγαγεν τόσους αγώνας ο Πιλδούσκι».
Από το φύλλο αυτό καθιερώνεται νέα στήλη **Το νέον αναλυτικόν πρόγραμμα.** Ιστορίες για παιδιά –Ο Μίδας – «Τέρπειν άμα και διδάσκειν». Όλες οι ιστορίες που θα δημοσιευθούν, θα εκδοθούν σε βιβλίο: Λοΐζου Φιλίππου, *Ιστορίες για παιδιά*. –Βοηθήματα διά την διδασκαλίαν του μαθήματος «Γνώσεων και παρατηρήσεων» συμφώνως με το νέον αναλυτικόν πρόγραμμα».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 201 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου* –«Επί τη εορτή των γενεθλίων του Βασιλέως στέψις 6 Μαΐου 1910 υπό του Αρχιεπισκόπου Κανταουρίας – η βασιλική

οικογένεια – Η βασίλισσα Βικτωρία, ο βασιλεύς Γεώργιος ο Ε΄ και ο πρίγκηψ της Ουαλίας επί των γονάτων της μάμμης του». **Κριτική βιβλίου** – *Τα Άμοιρα*, ποίηση Όρθρου Αττικού[2]– (Ζήνωνος Οικονόμου). -Οι εξοχές της Πάφου –Χρυσορογιάτισσα – Αγία Μονή (αρχαιοτέρα των Κυπριακών Μονών) –Στατός (πατρίδα του Στ. Κυριακίδη, πρωταθλητή των Βαλκανικών αγώνων». -«Το νέον Αναλυτικόν πρόγραμμα – Ιστορίες για παιδιά – Ιωάννα ντ' Αρκ – «Τέρπειν άμα και διδάσκειν».

Φυλλο Ε΄, 202, 13 Ιουνιου 1935

Το κύριο άρθρο «*Βασιλεία ή Δημοκρατία*» αναφέρεται στους αγώνες που διεξάγει η Ελλάδα για το ζήτημα του πολιτεύματος, ενώ οι άλλοι Βαλκανικοί λαοί ασχολούνται με την επίλυση των σπουδαιοτάτων οικονομικών, κοινωνικών και στρατιωτικών προβλημάτων. Και τούτο συμβαίνει στην Ελλάδα, γιατί ο στρατηγός Μεταξάς που πρόσφερε ώς τώρα αμφίβολες υπηρεσίες στο έθνος, προσπάθησε να παρασύρει τους αφελέστερους με το δημαγωγικό του κήρυγμα ότι αιτία όλων των κακών της τελευταίας δεκαετίας είναι η Δημοκρατία και ότι μόνο με την επαναφορά της Βασιλείας θα μεταβληθεί η Ελλάδα σε γη της επαγγελίας!

Και ο αρθρογράφος τονίζει ότι όλοι ευτυχώς γνωρίζουν ότι το πολίτευμα της Ελλάδας είναι ουσιαστικά δημοκρατικό από το 1864 και ότι η μόνη διαφορά μεταξύ βασιλευομένης και αβασίλευτης δημοκρατίας έγκειται στο αξίωμα του ανωτάτου άρχοντος. Όμως κανένας αμερόληπτος δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η παρουσία στο μέγαρο Ηρώδου του Αττικού αιρετού ανώτατου άρχοντα αντί κληρονομικού, δημιούργησε τα κινήματα κατά την τελευταία δεκαετία. Αυτά είναι αποτέλεσμα των κομματικών μεθόδων με τις οποίες ο πολιτικός κόσμος ζητεί κάθε φορά να διαχειριστεί τα κρατικά πράγματα. Δεν φταίει επομένως το πολίτευμα, αλλά οι πολιτικοί άντρες που είναι και οι μόνοι υπεύθυνοι για την κακοδαιμονία του τόπου τους.

Η Ελλάδα χρειάζεται πολιτικούς άντρες που να θέτουν το γενικό συμφέρον πάνω από το ατομικό, την έννοια του κράτους πάνω από το κόμμα, για να οδηγήσουν τη χώρα σ' ένα καλύτερο μέλλον. Η μεταβολή του πολιτεύματος θα γινόταν αφορμή νέων εσωτερικών προστριβών, ενώ σήμερα χρειάζεται ηρεμία,

2. Ψευδώνυμο Πάνου Παπαδόπουλου.

ησυχία και μακρά ειρήνη για ανασύνταξη και δημιουργική δράση. Μερίδα του πολιτικού κόσμου, υπεύθυνη και αυτή για το σημερινό κατάντημα ζητά να μετατοπίσει τις ευθύνες τις δικές της και των άλλων κομμάτων, επιρρίπτοντας αυτές στο πολίτευμα, ενώ είναι γνωστό ότι η Ελλάδα με το δημοκρατικό καθεστώς είδε τις ενδοξότερες ημέρες της ιστορίας της και δημιούργησε τον υπέροχο εκείνο πολιτισμό που θαυμάζουν οι αιώνες. Τα πιο πολλά κράτη της Ευρώπης και της Αμερικής που κυβερνούνται με δημοκρατικά πολιτεύματα της μορφής της αβασίλευτης δημοκρατίας ακμάζουν και προοδεύουν. Γιατί η Ελλάδα να μεταβάλει το πολίτευμά της; Ασφαλώς δεν υπάρχει λόγος, εκτός από τα κομματικά ελατήρια που ώθησαν και ωθούν καιροσκόπους πολιτικούς να δημιουργήσουν πολιτειακό ζήτημα σε μια τόσο ακατάλληλη εποχή.

Νέα της Εβδομάδος. *Το Αρχιεπισκοπικόν*. «Το *Ελεύθερον Βήμα* της 24ης Μαΐου γράφει ότι η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως κατά την συνεδρίαν της της 23ης Μαΐου επελήφθη του Αρχιεπισκοπικού ζητήματος της Κύπρου. Φαίνεται, γράφει η εν λόγω εφημερίς, ότι θα παραστή ανάγκη να εκλεγή Αρχιεπίσκοπος Κύπρου εν Κωνσταντινούπολει. Εξωδίκως ανεγνώσθη ότι οι Κύπριοι επιθυμούν να εκλεγή ο Έξαρχος της Δυτικής Ευρώπης Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Γερμανός ή ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος κ. Χρύσανθος, Αποκρισάριος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν Ελλάδι. Κατά νεωτέρας πληροφορίας ο Αποκρισάριος του Οικουμενικού Θρόνου Μητροπολίτης Τραπεζούντος κ. Χρύσανθος θα επισκεφθή την Κύπρο, όπως μελετήση επιτοπίως το ζήτημα και συμβάλη εις την λύσιν του. Κατόπιν δημοσιεύσεως των ανωτέρω αι αθηναϊκαί εφημερίδες έγραψαν διάφορα σχόλια επί του ζητήματος τούτου. Παραθέτομεν τα σχετικά σχόλια της *Εφημερίδος των Ελλήνων* ημερομηνίας 26 Μαΐου: 'Γύρω από μίαν κακώς διατυπωθείσαν και κακώς διαβιβασθείσαν εκ Κωνσταντινουπόλεως είδησιν εδημιουργήθη και σχολιάζεται ακαίρως, ασκόπως και βλαπτικώς εκ του μη όντος ζήτημα περί δήθεν μελετωμένης λύσεως κατ' οικονομίαν του Εκκλησιαστικού ζητήματος της Κύπρου. Είμεθα εις θέσιν να βεβαιώσωμεν ότι τοιούτον ζήτημα ούτε ήτο δυνατόν να προκύψη ούτε προέκυψεν. Απλώς εγένοντο αρμόδιαί τινες ενέργειαι επί τω σκοπώ να διευκρινισθή, εάν θα ήτο εφικτή η μόνη κανονική και η μόνη δυνατή λύσις διά της Συνόδου των Επισκόπων, του κλήρου και του λαού της Κύπρου αναδείξεως του Αρχιεπισκόπου. Δεν είναι απίθανον εν τούτοις αι κακώς τεθείσαι εις κυκλοφορίαν πληροφορίαι εν μέρει δε και πρόωρα σχόλια και αι ανακρίβειαι, μεθ' ων

συνωδεύθη αύτη ν' ανακόψουν την πορείαν των σχετικών ενεργειών. Και ίσως θα έπρεπε να συστήση τις εις τας εφημερίδας ολιγωτέραν σπουδήν προκειμένου περί ζητημάτων λεπτών ως το εκκλησιαστικόν της Κύπρου και εις τους εν Κωνσταντινουπόλει πληροφοριοδότας περισσοτέραν εχεμύθειαν'».

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ. –«Η Ιερά Μονή Χρυσορρογιατίσσης η ωραιοτέρα Κυπριακή Μονή ιδρυθείσα υπό των Κομνηνών κατά τον ΙΒ΄ αιώνα. –Ο ναός της Χρυσοπολιτίσσης του ΙΔ΄ αιώνος εις Κάτω Πάφον και πλησίον της στήλης εις τον περίκλειστον χώρον, όπου κατά παράδοσιν εδάρη ο Απόστολος Παύλος. –Η «Νορμανδία» – το μεγαλύτερο βαπόρι του κόσμου, πρώτον του ταξίδι από την Χάβρην διά το πρώτον του ταξίδι διά την Αμερικήν κατά την 30ην Μαΐου. Μεταξύ των επιβατών της είναι και η κ. Λεμπρέν, η σύζυγος του Γάλλου Προέδρου της Δημοκρατίας... Χιλιάδες κόσμου έψαλλαν εις την παραλίαν την Μασσαλιώτιδα. –Οι σεισμοί εις την Φορμόζαν – 2.500 άνθρωποι εφονεύθησαν. –Ο παραιτηθείς πρωθυπουργός Φλαντέν – ο Γάλλος πρωθυπουργός παρητήθη κατά την 31ην Μαΐου, διότι δεν ενεκρίθησαν υπό της Γαλλικής Βουλής αι εισηγήσεις του περί διατηρήσεως της τιμής του φράγκου».

Η Μονή Χρυσορογιατίσσης. Άποψη από τα νοτιοδυτικά

Το νέον αναλυτικόν πρόγραμμα. Ιστορίες για παιδιά –Ο Μωάμεθ –«Τέρπειν άμα και διδάσκειν». *–Η εβδομηκονταετηρίς του κ. Χουρμουζίου.* «Η εκκλησία της Κύπρου τιμώσα σήμερον τον κορυφαίον εκκλησιαστικόν ψάλτην της Κύπρου κ. Στυλιανόν Χουρμούζιον... εκτελεί καθήκον απέναντι ενός εκλεκτού της τέκνου που αφιερώθη εις την υπηρεσίαν της θείας Τέχνης και συνέδεσεν ευφήμως το όνομά του με την ιστορίαν της εκκλησιαστικής Μουσικής της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας». *–Ένας εορτασμός.* Η αθηναϊκή *Εστία* έγραψεν: «Εις την Κύπρον έγινε ένας εορτασμός ο οποίος αποδεικνύει την πνευματικήν ανωτερότητα του πληθυσμού της μεγαλονήσου. Ο ποιητής Δ. Λιπέρτης ο οποίος περισσότερον από κάθε άλλον δύναται να χαρακτηρισθή ως ο ποιητής της Κύπρου... εώρτασε τα πενήντα χρόνια της φιλολογικής του δράσεως ... που έγιναν αιτία ενός αληθώς συγκινητικού παλλαϊκού εορτασμού. Εις όλας τας πόλεις, τας κωμοπόλεις και τα χωρία ακόμη της νήσου έγιναν εορταί, συγκεντρώσεις και διαλέξεις... Και απηγγέλθησαν εν μέσω γενικού ενθουσιασμού τα τραγούδιά του. Και παντού οι Κύπριοι, ακόμη και απλοϊκώτεροι χωρικοί έδειξαν πόσον βαθέως αισθάνονται το ποιητικόν αυτό έργον... Επειδή προήλθεν από την ψυχήν και την σκέψιν ενός ζωντανού λαού». *–«Ένας αιών από του θανάτου του Μιαούλη* – 11 Ιουνίου 1835» Λάμπης Κακλαμάνος». *–«Οι Γ΄ Ναυτικοί αγώνες και η Κυπριακή εορτή».* Την Κυριακήν και Δευτέραν (16 και 17 Ιουνίου 1935) θα τελεσθούν εις την Κάτω Πάφον οι Γ΄ Ναυτικοί αγώνες διοργανούμενοι υπό του Γ. Σ. «Κινύρα... Κατά την νύχτα της Δευτέρας θα γίνη εις το κηπάριον του «Κινύρα» Κυπριακή εορτή: χοροί, τραγούδια, πιδκιαύλι και τσιαττίσματα. Εις τους νικητάς θα δοθούν βραβεία. Η γενική είσοδος ωρίσθη μόνον εις 3 γρόσια».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 203, 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου.* «Από τα Αρχαία μας Μνημεία: 1. Ο περίφημος ναός της Αφροδίτης εις τα Κούκλια ευλαβές προσκύνημα του αρχαίου κόσμου. Τα ερείπιά του ανεσκάφησαν υπό της εν Αθήναις Αγγλικής Αρχαιολογικής σχολής το 1886. Το πόρισμα των ερευνών εδημοσιεύθη εις την *Εφημερίδα των ελληνικών σπουδών.* 2. Το ωραιότερον άγαλμα του Κυπριακού Μουσείου ο «Έρως κοιμώμενος», θαυμάσιον έργον ελληνικής τέχνης ευρεθέν παρά τον φάρον της Νέας Πάφου. Ευρίσκετο πιθανώτατα πλησίον κρήνης», «Τέρπειν άμα και διδάσκειν», «Ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος (1157-1199)».

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ, σ. 4: «Thomas E. Lawrence – Ο άνθρωπος διά τον οποίον πενθεί σήμερον ολόκληρος η Αγγλία. Ήτο ο αρχηγός των Αράβων κατά των Τούρκων κατά τον Ευρωπαϊκόν πόλεμον και αεροπόρος εις την Βασιλικήν Αγγλικήν αεροπορίαν μέχρι του παρελθόντος Μαρτίου. Ενώ μετέβαινε εις το σπίτι του επί μοτοσυκλέττας συνεκρούσθη μετά ποδηλατιστού υποστάς θραύσιν του κρανίου. Απέθανε κατά την 20ην Μαΐου. Η ζωή του θα κινηματογραφηθή υπό του Αλεξάνδρου Κόρτα».

Ανθρωποι και ώρες. –«Γιασεμιά και Μπάυρον –Η Anna Whittall διηγείται όπως άκουσε από τη γιαγιά της: 'Καθόμαστε, λέει η γιαγιά, στη Σμύρνη, στο λουλουδόστολο Κορδελιό και στο σπίτι μας φιλοξενούσαμε το νεαρό λόρδο Μπάϋρον που όσες ώρες δεν μιλούσε για τα ατέλειωτα όνειρά του για την Ελλάδα, καθότανε κατάμονος στον κήπο κάτω από τα ανθισμένα γιασεμιά και έγραφε στίχους. Κάποια μέρα ο νεαρός Μπάϋρον περπατούσε θορυβώδικα κάτω από τις πέρκολες των γιασεμιών ... δεν τον ταράξαμε τίποτε εκείνη τη στιγμή, αργότερα μάθαμε πως σύνδετε το 'Maid of Athens' για την Τερέζα Μακρή'. Στο άρθρο ακολουθεί μετάφραση του ποιήματος: 'Κορίτσι της Αθήνας πριν φύγω από δω – δος μου, ω δος μου πίσω την καρδιά μου...'. Άντης Περνάρης».

Νέα της εβδομάδος – «Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρύσανθος εις Κύπρον (Βιογραφικαί σημειώσεις)... Θα έλθη εις Κύπρον προς μελέτην του Αρχιεπισκοπικού ζητήματος».

Σημειώσεις και σχόλια: «Μεταρρυθμίσεις εις την Τουρκίαν: –1925. Εισήχθη το Γρηγοριανόν ημερολόγιον –1925. Κατηργήθη το φέσι και εισήχθη εις όλον το κράτος ο Ευρωπαϊκός πίλος –1926. Απηγορεύθη η πολυγαμία και εισήχθη ο νέος αστικός κώδιξ αντίγραφον του Ελβετικού. –1928. Εισήχθη το λατινικόν αλφάβητον. –1928. Καταργήθη η διάταξις του Συντάγματος καθ' ην επίσημος θρησκεία του κράτους ήτο η μουσουλμανική. –Κατηργήθη ο όρκος εις το όνομα του Θεού (βαλλαχί), αντικατασταθείς διά του όρκου επί του λόγου της τιμής. –1929. Κατηργήθη η διδασκαλία της περσικής και αραβικής από τα γυμνάσια. – 1932. Απεφασίσθη η γλωσσική μεταρρύθμισις διά της απομακρύνσεως εκ της τουρκικής γλώσσης όλων των ξένων λέξεων. –1932. Αντικατεστάθη η αραβική διά της τουρκικής εντός των τζαμίων. –1934. Κατηργήθη το ράσον ως επίσημος στολή των κληρικών όλων των θρησκευμάτων. –1935. Αντικατεστάθη η Παρασκευή διά της Κυριακής αργίας».

Μεταρρυθμίσεις εις την Ελλάδα. «Κατά την αντίστοιχον περίοδον εις την

Ελλάδα η μόνη σοβαρά μεταρρύθμισις που έγινεν ήτο η αντικατάστασις κατά την 23ην Μαρτίου 1924 του Ιουλιανού ημερολογίου διά του Γρηγοριανού, αφού επανειλημμένως εμελετήθη και ευρέθη ότι η μεταβολή ουδόλως προσκρούει εις τα δόγματα και τους Κανόνας της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας».

Φυλλο Ε΄, 204, 27 Ιουνιου 1935

Στο κύριο άρθρο με τίτλο «*Το Αρχιεπισκοπικόν*» τονίζεται ότι «η σύντομος πλήρωσις του χηρεύοντος Αρχιεπισκοπικού θρόνου ανταποκρίνεται προς τε τας διατάξεις του Κανονικού Δικαίου και την τακτικήν την οποίαν επί αιώνας ηκολούθησεν η Εκκλησία μας. Συμφώνως με τους Κανόνας πρέπει εντός τριμήνου να πληρούται χηρεύων επισκοπικός θρόνος (Κανών ΚΕ΄ της εν Χαλκηδόνι Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου κ.ά.). Είναι δε αξιοσημείωτον ότι τους κανόνας τούτους ηκολούθησε σχεδόν απαρεγκλίτως η Κυπριακή Εκκλησία. Από τα 1572 ότε εξελέγη ο πρώτος μετά την άλωσιν Αρχιεπίσκοπος Τιμόθεος μέχρι του θανάτου του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου του Γ΄, ήτοι εις διάστημα 363 ετών, αν εξαιρέση κανείς την περίοδον του γνωστού Αρχιεπισκοπικού ζητήματος (1900-10), ουδέποτε παρέμεινε χηρεύων ο Αρχιεπισκοπικός θρόνος πέραν των 5 μηνών. Η μεγαλυτέρα διάρκεια χηρείας ήτο από του τραγικού θανάτου των εθνομαρτύρων Αρχιερέων της νήσου (9 Ιουλίου 1821) ήτις διήρκεσεν επί πέντε περίπου μήνας μέχρι της εκλογής του Αρχιεπισκόπου Ιωακείμ (17 Δεκεμβρίου 1821). Η απομάκρυνσις εκ της ανωτέρω αρχής κατά το 1900 μετά τον θάνατον του Σωφρονίου μάς εχάρισε το δεκαετές Αρχιεπισκοπικόν ζήτημα, το οποίον κατέστρεψε το γόητρον της Εκκλησίας, εταπείνωσε και εξευτέλισε τους λειτουργούς της και αφήκεν όπισθέν της συντρίμματα και ερείπια... Η πορεία την οποίαν ηκολούθησε το Αρχιεπισκοπικόν ζήτημα κατόπιν της τελευταίας του θρόνου χηρείας είναι: Ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος δι' εγκυκλίου του υπό ημερομηνίαν 30 Νοεμβρίου 1933 κατέστησε γνωστόν «ότι διά την κανονικήν διεξαγωγήν των Αρχιεπισκοπικών εκλογών είναι απαραίτητον, όπως η Ιερά Σύνοδος συνερχομένη εκάστοτε δικάζη τας τυχόν ενστάσεις και εν τέλει προστή ως Κανονική Εκκλησιαστική Αρχή της εκλογικής Συνελεύσεως και της ενδρονίσεως του μέλλοντος Αρχιεπισκόπου και έχοντες υπ' όψιν την εξ ανωτέρας βίας απουσίαν των Αγίων Συνοδικών εζητήσαμεν και ελάβαμεν τας συνοδικάς αυτών γνώμας και δεν προέβημεν εις την έκδοσιν εκλογικής εγκυκλίου». «Εκ της ανωτέρω εγκυκλίου προκύπτει ότι λόγω της

υπερορίας των δύο εξορίστων μητροπολιτών δεν ήτο δυνατή α΄). η εκδίκασις των ενστάσεων και β΄). η συμμετοχή των εις την εκλογικήν Συνέλευσιν και την ενθρόνισιν του Αρχιεπισκόπου.

Τελευταίως διά δηλώσεών του προς τον «Ν. Κ. Φύλακα» τας οποίας ημείς θεωρούμεν βαρυσημάντους ο Σεβαστός Τοποτηρητής εδήλωσεν ότι οι εξόριστοι Μητροπολίται ηδύναντο να αντιπροσωπευθούν κατά την εκδίκασιν των ενστάσεων και εις την εκλογικήν συνέλευσιν. Εάν τούτο είναι ακριβές τότε το Αρχιεπισκοπικόν εισέρχεται εις νέαν φάσιν».

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ. –*Η αλλαγή της φρουράς του Πάπα* –«Το κράτος του Πάπα κατηργήθη υπό των Ιταλικών στρατευμάτων την 20ήν Σεπτεμβρίου 1870 και η Ιταλική κυβέρνησις του έδωσε διά Νόμου 13 Μαΐου 1871 διάφορα προνόμια μεταξύ των οποίων να έχη τιμάς αρχηγού κράτους επί Ιταλικού εδάφους και να διατηρή ιδίαν τιμητικήν φρουράν. Διά της συνθήκης του Λατερανού της 11ης Φεβρουαρίου 1929 μεταξύ του Πάπα Πίου 11ου και του φασιστικού Ιταλικού κράτους ανεγνωρίσθη το κρατίδιον του Πάπα ως κράτος ανεξάρτητον. Έχει έκτασιν μισού τετραγωνικού χιλιομέτρου και πληθυσμόν 600 περίπου κατοίκων» –«*Ο Πικάρ και τα νέα του σχέδια*» –Η άφιξις του γνωστού καθηγητού Πικάρ εις την Βαρσοβίαν, ο οποίος επέταξεν εις την στρατόσφαιραν. Έδωσε διάλεξιν διά τα μελλοντικά του σχέδιά κατά τα οποία θα φθάση εις ύψος 30 χιλιομέτρων».

Από την επαρχίαν. «Μαθητικοί σύλλογοι: Πέγειας–Χλώρακας–Κισσόνεργας». «Β΄ Παναγροτικοί αγώνες εις Πολέμι». «Τέρπειν άμα και διδάσκειν: Χριστόφορος Κολόμβος (1456–1506)».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 205, 4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1935

Το κύριο άρθρο με τίτλο «*Το Αρχιεπισκοπικόν*» είναι συνέχεια του κύριου άρθρου του προηγούμενου φύλλου (Ε΄, 204) και τονίζει : «Είναι αναμφισβήτητον ότι εις εκλογικάς Συνελεύσεις αντεπροσωπεύθησαν αρχιερείς και εψήφισαν δι' άλλων. Ούτως κατά το 1921 κατά την εκλογήν ως Οικουμενικού Πατριάρχου του Μελετίου Μεταξάκι αρχιερείς του Οικουμενικού Θρόνου αντεπροσωπεύθησαν δι' άλλων και ο Αμασείας εψήφισεν εκ μέρους πέντε άλλων Μητροπολιτών. Επίσης εις τας εκλογικάς Συνελεύσεις της Κύπρου Κύπριοι Μητροπολίται αντεπροσωπεύθησαν δι' άλλων, όπως φαίνεται εκ του Μ. Κώδικος της

Αρχιεπισκοπής. Αλλά δύναται να λεχθή: πώς είναι δυνατόν να γίνη εκλογή Αρχιεπισκόπου, εφ' όσον ισχύει εις την νήσον το διάταγμα Αμύνης, εφ' όσον απαγορεύονται αι συγκεντρώσεις και η απόλυτος ελευθερία του τύπου; Βεβαίως τούτο αποτελεί κώλυμα, αλλά πρέπει ειλικρινώς να ομολογηθή ότι η Κυπριακή Κυβέρνησις προκειμένου περί των εκκλησιαστικών και θρησκευτικών μας πραγμάτων έδειξε μέχρι σήμερα αξιέπαινον ευθύτητα. Ουδόλως ανεμίχθη εις την ελευθέραν τέλεσιν των της λατρείας μας, αφήκεν άθικτον την εκκλησιαστικήν οικονομικήν διαχείρισιν και αμετάβλητον το πρόγραμμα της διδασκαλίας των θρησκευτικών εις τα σχολεία. Τελευταίως ακόμη επέτρεψε τας συγκεντρώσεις διά την διενέργειαν εκλογών ενοριακών και θρονικών επιτρόπων. Εν πάση περιπτώσει ηδύνατο να γίνη μία βολιδοσκόπησις περί των διαθέσεών της, διά να αρθή κάθε υπόνοια περί υπάρξεως κωλυμάτων εκ μέρους της Κυβερνήσεως διά την πλήρωσιν του πρώτου Θρόνου της Κύπρου».

Δήλωσις: «Η *Πάφος* χάριν εξυπηρετήσεως του εμπορικού κόσμου της νήσου ώρισε ηλαττωμένας τιμάς διά τας διαφημίσεις» είναι συνεπής προς τη δήλωση του άρθρου της επανέκδοσής της ότι «αγωνίζεται υπέρ της ευημερίας και της προαγωγής της νήσου».

[Διαφημίσεις]: «Η διαφήμισις είναι η ψυχή του εμπορίου, λέγουν οι Γάλλοι και δεν έχουν άδικον –Διαφημίσατε λοιπόν τα εμπορεύματά σας εις τον *Κυπριακόν Οδηγόν* –Έκδοσις Α. Αργυρίου, Λεμεσός».

Φύλλο Ε΄, 206, 11 Ιουλίου 1935

Συνέντευξις του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ (Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας) με τον ανταποκριτή του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου: «Η πολιτική κατάστασις εις την Ευρώπην εχειροτέρευσε –Μερικοί ανειλικρινείς Αρχηγοί που δεν καταλαμβάνουν την σπουδαιότητα του πολέμου έχουν γίνει καταπιεσταί». Για να προληφθεί ο πόλεμος πρέπει γρήγορα να γίνουν διεθνείς οργανώσεις. Το πιο σπουδαίο ζήτημα σε κάθε χώρα γειτονική είναι να συζητήσουν με αμοιβαιότητα τις ανάγκες και τα προβλήματά τους. Τα τοπικά σύμφωνα απεδείχθηκαν ικανά για τη διατήρηση της ειρήνης... Πιστεύω ότι για να υπάρξει διαρκής ειρήνη πρέπει να ληφθούν διεθνή μέτρα για την καλυτέρευση των όρων της ζωής... Οι πολίτες του κόσμου να εκπαιδευθούν, ώστε να αποφεύγουν την ξηλοφθονία, την πλεονεξίαν και το μίσος... Στην Τουρκία δεν υπάρχει κίνδυνος ο

μπολσεβικισμός να σηκώσει κεφάλι, γιατί ο πρώτος σκοπός της Τουρκικής Κυβερνήσεως είναι η ελευθερία και ευτυχία του λαού. Στην Τουρκία δεν υπάρχουν άνεργοι και οι εργάτες έχουν τις ώρες της αναπαύσεώς τους. Επιθυμία να οχυρώσει τα στενά: Η θέση είναι σαν κλειδί στη διάθεση κάθε τυχοδιώκτου επιτιθεμένου. Η Τουρκία πρέπει να παρεμποδίσει κάθε ένα που θέλει να παραβιάσει την ειρήνη και να περάσει τα στενά για να κάμει πόλεμο. Ο Κεμάλ δεν θέλει να ονομάζεται δικτάτορας... Αλλά περιγράφει τη στάση του ως εξής: «Δικτάτωρ κατά την γνώμη μου είναι που επιβάλλει την θέλησίν του εις τους άλλους. Εγώ θέλω να κυβερνώ διά της κατακτήσεως των καρδιών και όχι με την συντριβήν των».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 207, 18 ΙΟΥΛΙΟΥ 1935

Τελευταίαι ειδήσεις - Από την Ελλάδα. *Ο κ. Βενιζέλος ομιλεί διά τον θρόνον της Ελλάδος.* (Δήλωσις του Βενιζέλου στον ανταποκριτή του *Ημερησίου Τηλεγράφου* στο Παρίσι): «Εάν επιθυμεί να πείση τα ελληνικά δημοκρατικά κόμματα ότι είναι αποφασισμένος να κρατηθή ειλικρινώς βασιλεύς, τότε οφείλει να δηλώση ανεπιφυλάκτως ότι θα δεχθή τον θρόνον μόνον υπό τον όρον ότι θα κληθή υπό της Εθνοσυνελεύσεως εκλεγείσης εις εκλογάς με πλήρη ελευθερίαν ψήφου. Εις ερώτησιν αν προτίθεται να επιστρέψη εις την Ελλάδα ο κ. Βενιζέλος απήντησεν: 'Όχι. Είχα ήδη αποφασίσει να αποσυρθώ της πολιτικής προ των τελευταίων ταραχών της Ελλάδος'. Τι λέγει ο Βενιζέλος μετά από την επικήρυξιν της κεφαλής του υπό του βουλευτού Μοσχούλα αντί 2 χιλιάδων λιρών: 'Νομίζω ότι η Κυβέρνησις που επιτρέπει τοιαύτας ανακοινώσεις προσβάλλει την χώραν εις την οποίαν ζω. Είμαι ευγνώμων εις την Γαλλίαν διά την προστασίαν μου. Το αυτοκίνητόν μου ακολουθούν αυτοκίνητα αστυνομικών'».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 208, 25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ. «Συνέλευσις της εθνικιστικής ενώσεως των Αμερικανών του Κου-Κλουξ-Κλαν – ομιλεί ο μέγας δράκων «Μόργκαν» εις την Ν. Υερσέην».

[Πνευματική κίνησις]. –Ιστορική μελέτη. *Μεσαιωνικαί σελίδες της Κύπρου. Αι μεγάλαι ημέραι της Λευκωσίας επί Φραγκοκρατίας.* Ιστορική μελέτη του διδασκάλου Κωνσταντίνου Δ. Χριστοφίδου (Κώστα Αυγέρη) (τόμος 90 σελ.): *Η*

Μονή του Αγίου Γεωργίου των Μαγγάνων –Οι γάμοι του Ριχάρδου και της Βερεγγάριας –Βασιλεία Ούγου του Β΄». –«Οι Πανευρωπαϊκοί του Λονδίνου – Η νίκη του κ. Στέλιου Κυριακίδη». –«Ίδρυσις εκπαιδευτικού κολλεγίου εις Μόρφου». –«Τέρπειν άμα και διδάσκειν»: – Ο Καρλομάγνος (742-814)».

Φυλλο Ε΄, 210, 1 Αυγουστου 1935

[Πένθη]. «Μελέτιος ο Β΄ Μεταξάκις, Πατριάρχης Αλεξανδρείας από του παρελθόντος Σαββάτου (27 Ιουλίου 1935) δεν υπάρχει εν τη ζωή».

Παγκόσμιος Επιθεώρησις. «Η Ιταλο-Αβησσυνιακή διαφορά – Η Ιταλία υποφέρει από υπερπληθυσμόν – χρειάζεται διέξοδον. Η Αβησσυνία αντιτάσσει: δεν πταίει αν η Ιταλία έχει υπερπληθυσμόν και οι σύμμαχοί της δεν της έδωσαν όσον έπρεπε μερίδιον».

Φυλλο Ε΄, 211, 8 Αυγουστου 1935

[Διάφορα]. –«Η Αβησσυνία. Πληροφορίαι από τον Μιχαήλ Οικονόμου από την Κισσόνεργαν αριστούχον απόφοιτον του Γυμνασίου μας, ο οποίος διέμεινε τα δύο τελευταία έτη εις Αβησσυνίαν». –«Μία έκκλησις των γυναικών της Αβησσυνίας προς τας γυναίκας της Αγγλίας να καταβάλουν φροντίδα ειρηνικής διευθετήσεως της διαφοράς με την Ιταλίαν... Εν εναντία περιπτώσει θα συνεχίσωμεν τας παραδόσεις της φυλής μας – να συνοδεύσωμεν τους συζύγους μας εις τα πεδία των μαχών και να παράσχωμεν βοήθειαν εις τους δυστυχείς τραυματίας, αδιακρίτως Αιθίοπας ή Ιταλούς». –«Ανεκαλύφθησαν τα Βυζαντινά Ανάκτορα 100 υάρδες ανατολικώς των ανακτόρων του Σουλτάν Αχμέτ – ωραιότατα μωσαϊκά 4ου ή 5ου αιώνος – Καθηγητής Baster Πανεπιστημίου Αγίου Ανδρέου Σκωτίας». –Μία εκδρομή – 22 πρόσωπα από διάφορα μέρη της Πάφου Χριστιανοί και Τούρκοι όλοι ισοπεδώθησαν κάτω από τον γεωργικόν σκοπόν της εκδρομής». –«Τέρπειν άμα και διδάσκειν»: «Ο Μέγας Αλέξανδρος (356-323 π.Χ. απέθανε 32 ετών)».

Φυλλο Ε΄, 212, 15 Αυγουστου 1935

Κύριο άρθρο «*Κοινωνικά ζητήματα – Η ποινή του θανάτου* (τα υπέρ και τα κατά επιχειρήματα). Αναγκαίαι τροποποιήσεις εις τον ποινικόν νόμον της Κύπρου».

[Διάφορα]. –«Πολεμοφόδια διά την Αβησσυνίαν – Τα κιβώτια φέρουν γαλλικάς επιγραφάς – ώστε φαίνεται βάσιμος ο ισχυρισμός ότι η Γαλλία προθύμως παρέχει την βοήθειάν της εις την Αβησσυνίαν, εφ' όσον ωφελείται το Γαλλικόν κεφάλαιον». –«Χαρτοπαίγνιον – οι χωρικοί ξοδεύουν τα χρήματα που επήραν από τα σταφύλια – Δυστύχημα είναι ότι εις την χειρίστην αυτήν συνήθειαν πρωτοστατούν οι νέοι». –«Λάρα Κρυστάλλη (Δημήτριος Νικόπουλος) «*Πριν χαράξει το φως*», διήγημα, 40 σελίδες». –**Από την Ελλάδα**. «Απεφασίσθη η διάλυσις των δημοκρατικών οργανώσεων καθ' όλην την Ελλάδα. Ο αντιπολιτευόμενος τύπος επικρίνει σφοδρώς την κυβέρνησιν». –«Ο ανεψιός του μακαρίτου Δ. Γούναρη κ. Π. Κανελλόπουλος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών συνεχίζει υπέρ της Δημοκρατίας δημοσιογραφικήν εκστρατείαν: 'είναι αίσχος να εξαντλώμεν την δυναμικότητά μας επί έτη εις κινήματα, εκκαθαρίσεις, εκθρονισμούς και παλινορθώσεις ... και όλα αυτά εις στιγμήν ευρισκόμενοι εις τας παραμονάς μεγάλων διεθνών περιπλοκών έχομεν τα σύνορά μας εκτεθειμένα εις μυρίους κινδύνους'». –*Ιταλία*. «Άρθρον του Μουσολίνι διά τους λόγους της Ιταλοαβησσυνιακής εκστρατείας – στρατιωτική επιχείρησις είναι η μόνη λύσις του προβλήματος είτε με την θέλησιν της Γενεύης είτε χωρίς την Γενεύην είτε και εναντίον της Γενεύης». –«*Λονδίνον*: Είναι παγκόσμιον γεγονός η πρακτικώς εφαρμοζομένη πλέον τηλεόρασις». –«Η γεωργική μας εκδρομή – στο τσιφλίκι των Εβραίων Φασούρι (επαρχία Λεμεσού) συναντούμεν την πρώτην μηχανήν που βγάλλει άφθονον νερόν από βάθος 140 ποδών (Διάτρησις με μηχανήν – ημιαρτεσιανόν νερόν). Παντού η αξιέπαινος οικονομία και σκοπιμότης». –*Αβησσυνία* – «Η εχθρική διάθεσις των Αβησσυνών κατά των εμβλημάτων του Φασισμού είναι καταφανεστάτη. –Ο αυτοκράτωρ της Αβησσυνίας μετέφερε τα κοσμήματά του εις το Λονδίνον, διότι πιστεύει ότι το έκτον σύνταγμα των Ιταλών που έχει αναπτυχθεί εις τα σύνορα δ' αρχίση την επίθεσιν εντός ολίγων εβδομάδων».

Φυλλο Ε', 213, 22 Αυγουστου 1935

Το κύριο άρθρο με τίτλο «*Η μόρφωσις του λαού υπεράνω πάσης οικονομίας*» ασχολείται με τις εισηγήσεις που έγιναν στην κυβέρνηση για κατάργηση μεγάλου αριθμού σχολείων χάριν οικονομίας, ενώ αντίθετα το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο της Κύπρου υποστήριξε την άποψη ότι καμιά ελάττωση αριθμού σχολείων επιτρέπεται και μ' αυτή συμφωνεί και η κοινή γνώμη, γιατί νομίζει ότι οποιεσδήποτε οικονομίες σε βάρος της μόρφωσης του λαού δεν είναι οικονομία, αλλά

ενέργεια επιξήμια στο δημόσιο συμφέρον και την ευημερία της νήσου. Και ο αρθρογράφος τονίζει ότι σήμερα που ο μισός πληθυσμός αποτελείται από αγράμματους, το έγκλημα κυριολεκτικά οργιάζει και οι αντιλήψεις περί υγιεινής είναι καθυστερημένες, στηρίζομε τις ελπίδες μας στη μόρφωση, για να βγούμεν από την οικτρή αυτή κατάσταση και πιστεύομε ότι μόνον όταν ο φωτοβόλος ήλιος της Παιδείας μεσουρανήσει θα δει ο τόπος μας καλύτερες ημέρες.

Αποτέλεσμα της πεποίθησης αυτής είναι η γενική γνώμη ότι κάθε ποσόν που δαπανάται για τη μόρφωση του λαού δαπανάται καλά και δεν επιτρέπεται καμιά οικονομία σε βάρος της Παιδείας. Ο οικονομολόγος κ. Oakden το έχει αντιληφθεί και στην έκθεσή του (σ. 80/164), έγραψε: «Η συνοπτική εκπαιδευτική ιστορία της Κύπρου μάς αποκαλύπτει έναν ενθουσιασμόν όλης της νήσου και ιδιαιτέρως μεταξύ του Ελληνικού πληθυσμού διά την Παιδείαν. Τον ενθουσιασμόν αυτόν πρέπει να λάβωμεν υπ' όψιν μας εν τη εξετάσει του ζητήματος των εκπαιδευτικών δαπανών. Εν συντόμω η κοινότης απεφάσισεν όπως δαπανά μεγάλον μέρος του εισοδήματός της διά την εκπαίδευσιν και επιθυμεί να το εξοδεύη εις την ιδίαν κλίμακα και αυτό κάμνει οιανδήποτε ριζικήν ελάττωσιν των εκπαιδευτικών δαπανών δύσκολον». Δεν έχουμε καμιά αμφιβολία, προσθέτει ο αρθρογράφος, ότι τον ενθουσιασμό του λαού για την παιδεία θα επιθυμεί και η κυβέρνηση να ενισχύσει, ανταποκρινόμενη όχι μόνο στην ομόθυμη θέληση του λαού, αλλά και στις υψηλές βρετανικές παραδόσεις. Με ιδιαίτερη προσοχή ο Κυπριακός λαός σημείωσε τις δηλώσεις του εντιμότατου Υπουργού των Αποικιών κ. Μάλκομ Μακδόναλτ που έκαμε μόλις πριν από 27 ημέρες στη Βουλή των Κοινοτήτων κατά τη συζήτηση του κονδυλίου του υπουργείου των Αποικιών: Ο λαός της χώρας αυτής, είπε, απολαύει οικονομικών ευεργετημάτων από την ανάπτυξη της Αποικιακής Αυτοκρατορίας. Αλλ' αυτός δεν είναι ο πρώτος σκοπός για τον οποίο ενθαρρύνομε την οικονομική ανάπτυξη των Αποικιών. Δεν ζητούμε να αντλήσουμε ωφέλειες από τους λαούς αυτούς, ούτε ζητούμε την οικονομική τους ανάπτυξη για δική μας ωφέλεια. Τούτο απλώς αποτελεί μέσο για επιτυχία ενός σκοπού. Η επιθυμία μας είναι όπως οι χώρες αυτές γίνουν ευτυχέστερες, ώστε να διατίθενται πιο πολλά ποσά για τις ιατρικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές και πολιτικές υπηρεσίες, ώστε η υλική ευημερία των λαών να αυξηθεί, (Δηλώσεις Υπουργού Malcom Macdonald στο Κοινοβούλιο κατά την 25 Ιουλίου 1935). Ύστερα από τις πιο πάνω δηλώσεις, καταλήγει το άρθρο, ο κυπριακός λαός δικαιούται να πιστεύει ότι η κυβέρνηση της Κύπρου δεν θα

θελήσει να υιοθετήσει τις απόψεις εκείνων που εισηγούνται ελάττωση των σχολείων χάριν οικονομιών, αλλά αντίθετα θα ενισχύσει πιο πολύ τη μόρφωση του λαού, που αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της ευημερίας του τόπου.

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου*. «Το υδροβατούν Τανκ προχωρεί χωρίς δυσκολίαν μέσα από νερό βάθους 1.30-1.40 μ. Τοιούτου τύπου τανκς προτίθεται να χρησιμοποιήσει η Ιταλία εις ευρυτάτην κλίμακα εις τας Ιταλο-αβησσυνιακάς επιχειρήσεις».

[Διάφορα]. –«*Η Κύπρος τιμά τον ποιητήν της* (Δ. Λιπέρτη)», άρθρο της *Egyptian Gazette* (5 Ιουλίου 1935). Οι εορτασμοί διά τα 70 χρόνια του ποιητού». –«*Ζωής όνειρον*», ποίημα Π. Νιρβάνα. –«Η γεωργική μας εκδρομή – Έχουμε την πεποίθησιν ότι μόνον διά του πειραματισμού και της παρατηρήσεως οι γεωργοί θα εγκαταλείψουν τας πρωτογόνους μεθόδους και θα συγχρονισθούν» Στάμης (Σταύρος Μιχαήλ - δάσκαλος)».

Παγκόσμιος Επιθεώρησις. –*Ιαπωνία*. «Οργάνωσις 'Μαύρος Δράκων' τηρητής του 'Μπουσίντο', δηλαδή του από 1500 ετών ισχύοντος αγράφου Ιαπωνικού κώδικος τιμής – «Έχει υποχρέωσιν κάθε αξιωματικός να προβή εις Καρακίρι αν διέπραξε κάτι αντίθετον του κώδικος – αν δεν αυτοτιμωρηθή έχουν δικαίωμα τα άλλα μέλη να επιβάλουν την πρέπουσαν τιμωρίαν». –*Ιταλία*. «Όλα τα ξενοδοχεία Ρόδου και Λέρου έχουν μετατραπεί εις νοσοκομεία διά περίθαλψιν Ιταλών εξ Αφρικής –προσεβλήθησαν από διαφόρους νόσους του τροπικού κλίματος – προς αποφυγήν της κακής εντυπώσεως εις την Ιταλίαν μεταφέρονται εις Δωδεκάνησα». –*Ρωσία*. «Έκκλησιν προς τους Άγγλους κομμουνιστάς έκαμε ο Γεώργιος Δημητρώφ να ενωθούν με το Εργατικόν κόμμα, διά να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικώς την Εθνικήν Κυβερνητικήν παράταξιν κατά τας προσεχείς γενικάς εκλογάς ... ν' αγωνιστούν κατά του Λόϋδ Τζωρτζ, διότι προσπαθεί να πείση τας μάζας των εργατών να τον ακολουθήσουν εναντίον του συμφέροντός των και προς το συμφέρον της Αγγλικής αστικής τάξεως. Ο Δημητρώφ χρησιμοποιεί τον μύθον του Δουρείου ίππου διά την άλωσιν της Τροίας και λέγει ότι πρέπει να χρησιμοποιούμεν ομοίαν τακτικήν κατά των Φασιστών, εχθρών οι οποίοι ζητούν να προστατευθούν από τες ξυπνημένες εργατικές μάζες με το τείχος των σφαγών, φυλακίσεων κ.λπ.».

Φύλλο Ε΄, 214, 29 Αυγούστου 1935

[Από την Ελλάδα]. *Θάνατος Παύλου Κουντουριώτου ναυάρχου.* «Γόνος της ηρωϊκής Ύδρας – της μικράς Αγγλίας όπως την ωνόμασεν ο Ιμπραήμ – Το 1884, 29 ετών υποπλοίαρχος –Ο υιός του πλοίαρχος Θεόδωρος Κουντουριώτης ευρίσκεται τώρα εις την Ιταλίαν καταδικασθείς εις θάνατον διά την συμμετοχήν του εις το τελευταίον κίνημα».

Εξωτερικαί ειδήσεις. «Τουρκικός στόλος εις το Αιγαίον διά γυμνάσια έχοντα σχέσιν με την οχύρωσιν της Λέρου υπό των Ιταλών και συγκεντρώσεις στρατευμάτων εις την Ρόδον». *–Ρωσία.* «Ο αρχηγός των αεροπορικών δυνάμεων της Ρωσίας αναφέρει ότι η αεροπορία της Ρωσίας στηρίζεται κυρίως επί των γυναικών αεροπόρων. Εις την εξάσκησίν τους εδόθη ιδιαιτέρα φροντίς – η γυναίκα υφ' όλας τας απόψεις είναι ανωτέρα του ανδρός εις την αεροπορίαν. Ενώ ο άνδρας εις ύψος άνω των 21 χιλιάδων ποδών έχει ανάγκην τεχνητού οξυγόνου, η γυναίκα αντέχει μέχρι 26 χιλιάδων ποδών. Το προσόν αυτό έχει μεγάλην σημασίαν, διότι προσεχής πόλεμος εις το μεγαλύτερον μέρος θα διεξαχθή εις τον αέρα ... Γυναίκες και άνδρες θα αγωνισθώμεν διά τον σκοπόν μας να διαφωτίσωμεν τας μεγάλας εργατικάς μάζας των λαών, αλλά δεν μπορούμεν να παραμελήσωμεν στοιχειώδη δι' αυτήν ταύτην την υπόστασίν μας». *–Αυστραλία.* «Ανακάλυψις καννιβάλων. Ο εξερευνητής Hides εις Νέαν Γουϊνέαν ανακάλυψε άγνωστον φυλήν ανθρώπων – ομιλούν πολύ ωραίαν γλώσσαν... έχουν ανεπτυγμένον το αίσθημα της ευγενείας, ακριβείας και αυστηρότητος, φορούν χαϊμαλιά, έχουν τόξα, βέλη, λιθίνους πελέκεις, ανθρώπινα κόκκαλα για μαχαίρια – γκρίζα μαντήλια ξεφτισμένα στις άκρες, στολισμένα με λουλούδια. Οι γυναίκες μόλις μας είδαν έφυγαν».

Φύλλο Ε΄, 215, 5 Σεπτεμβριου 1935

Βιβλιοκρισία. «Λοΐζου Φιλίππου, *Η Ιερά Μονή Χρυσορρογιατίσσης* υπό Ιερωνύμου Κ. Περιστιάνη, εν συνεργασία μετά της Α.Π. του Καθηγουμένου κ. Κυρίλλου Γεωργιάδου, Πάφος 1935». *–«Ο Αρχιστράτηγος της Αβησσυνίας Βεχήπ Πασσάς* – Βιογραφία υπό του αδελφού του».

Φύλλο Ε΄, 217, 19 Σεπτεμβριου 1935

Το κύριο άρθρο έχει θέμα «*Η Κοινωνία των Εθνών και ο πόλεμος*» και γράφει

ότι όταν τέλειωσε ο Παγκόσμιος Πόλεμος, η ανθρωπότητα πίστευε ότι οι διεθνείς διαφορές θα λύονταν στο μέλλον με ειρηνικά μέσα και χωρίς προσφυγή στη βία. Η θυσία 10 εκατομμυρίων μαχητών, ο τραυματισμός μυριάδων στρατιωτών, η δυστυχία και η απόγνωση ολόκληρων χωρών κατά τη διάρκεια και ύστερα από το τέλος του πολέμου, ενέπνευσαν τη φρίκη και τον αποτροπιασμό εναντίον του πολέμου. Το αντιπολεμικό πνεύμα άρχισε να επικρατεί καλλιεργούμενο κατάλληλα με κυκλοφορία βιβλίων, με τον τύπο, κινηματογραφικές παραστάσεις, διδασκαλία θεατρικών έργων και άλλα μέσα. Οι Σοσιαλιστές ιδιαίτερα έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για «τον πόλεμον εναντίον του πολέμου», την ελάττωση των εξοπλισμών και γενικά για την επικράτηση των ειρηνιστικών ιδανικών. Η σπουδαιότερη όμως προσπάθεια για πρόληψη του πολέμου έγινε με την ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών στην οποία μετέχουν 55 συνολικά έθνη. Όμως αν και πολλές διαφορές διευθετήθηκαν με τη μεσολάβηση της Κοινωνίας είναι λυπηρό, γιατί δεν κατορθώθηκε η πρόληψη πολεμικών επιχειρήσεων μεταξύ δύο Νοτιαμερικανικών Δημοκρατιών, της Βολιβίας και της Παραγουάης, όπως και η στρατιωτική κατάληψη εδαφών της Κίνας από την Ιαπωνία και ήδη μαύρα νέφη άρχισαν να σκεπάζουν τον πολιτικό ορίζοντα της Ευρώπης που απειλούν νέο πόλεμο τρομερότερο εκείνου που έγινε μεταξύ του 1914-18, γιατί τώρα τελειοποιήθηκε η μέθοδος της καταστροφής. Εκείνος που οδηγεί στην παγκόσμια σύρραξη είναι η Ιταλία που αντιγράφει σήμερα το ρόλο της Γερμανίας του 1914. Όπως η χώρα εκείνη ζητούσε τότε να κυριαρχήσει στον κόσμο με έμβλημα «η Γερμανία υπεράνω όλων» το ίδιο δοκιμάζει τώρα να κάμει η Ιταλία. Με τον φασισμό και τον Μουσολίνι κατόρθωσε να προαχθεί σημαντικά σ' όλους τους ειρηνικούς κλάδους και συγχρόνως ν' αποκτήσει τεράστιες στρατιωτικές, ναυτικές και αεροπορικές δυνάμεις. Δυστυχώς καλλιέργησε σε επικίνδυνο βαθμό και το ιμπεριαλιστικό πνεύμα. Σ' όλα τα σχολεία της υπάρχουν αναρτημένοι χάρτες της απέραντης Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και σε μια γωνιά τους οι ασήμαντες σημερινές ιταλικές κτήσεις. Το φασιστικό κράτος ζήτησε και ζητά από τους νέους να επανιδρύσουν την παλαιά αυτοκρατορία και να ζωντανεύσουν τους ρωμαϊκούς αετούς που άπλωναν τις πτέρυγές τους από τον Ευφράτη μέχρι του Ατλαντικού. Απέναντι των τάσεων αυτών αντιτάσσεται η Κοινωνία των Εθνών με επικεφαλής την Μ. Βρετανία. Αφού δεν κατόρθωσε να προλάβει τους δύο άλλους πολέμους είναι καιρός να παρεμποδίσει τον τρίτο που βέβαια δεν θα περιορισθεί μεταξύ Ιταλίας και Αβησσυνίας, αλλά θα επεκταθεί σε

πολύ μεγάλη κλίμακα. Η Ιταλία όμως δήλωσε ότι είναι αποφασισμένη να βαδίσει τον δρόμο της «είτε μετά της Γενεύης είτε άνευ της Γενεύης ή και εναντίον της Γενεύης». Επωμίζεται γι' αυτό όλες τις ευθύνες του νέου πολέμου που θα σκορπίσει νέες συμφορές στον κόσμο, που μόλις τώρα κατόρθωσε να συνέλθει από την παγκόσμια οικονομική κρίση και δεν μπόρεσε ακόμη να επουλώσει τις πληγές του Παγκόσμιου πολέμου.

Τελευταίαι ειδήσεις. «Η κοινή γνώμη όλου του κόσμου παρακολουθεί με εύλογον ανησυχίαν την πορείαν των γεγονότων. Ο Μουσολίνι εξακολουθεί τας φιλοπολέμους δηλώσεις του. Συγκεντρώσεις στρατού και υλικού εξακολουθούν εκατέρωθεν εις τα Ιταλοαβησσυνιακά σύνορα, αλλά αι εχθροπραξίαι δεν ήρχισαν».

[Διάφορα]. –«*Η Κύπρος μία παραμελημένη βρεταννική νήσος – Τα προσόντα της ως ναυτικής και αεροπορικής βάσεως*» (υπό τον ανωτέρω τίτλον γράφει εις τον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* του Λονδίνου της 10ης τρέχοντος ο λόρδος Rennell)». –**Παγκόσμια γεγονότα** –«Το Συνέδριον της Λουκέρνης –Το κογκρέσσον των Σιωνιστών το εδρεύον εις Λουκέρνην εξέδωκε δριμύτατον κατηγορητήριον κατά της Γερμανίας λόγω του αγρίου διωγμού των Εβραίων της Γερμανίας, διά του οποίου γίνεται έκκλησις εις όλον τον κόσμον να συμβάλη εις τον αγώνα των Εβραίων διά την υπεράσπισιν της τιμής των και την αρχήν της ισότητος των δικαιωμάτων των ατόμων». –« Η συγκοινωνία με την Κύπρον – Η αθηναϊκή *Πρωΐα* γράφει: Είναι πράγματι θλιβερόν το ότι δεν κατωρθώθη ακόμη παρά τας συσκέψεις, δηλώσεις και υποσχέσεις των αρμοδίων να λυθή το ζήτημα της συγκοινωνίας Ελλάδος – Κύπρου». –«Ρωμαϊκή κρήνη εις Πάφον» (Από την έκθεσιν του τμήματος αρχαιοτήτων Κύπρου). –«*Αι ηθικαί αρχαί στην Ρωσίαν*» –Πώς γίνονται οι γάμοι, πώς χορηγούνται τα διαζύγια στην Ρωσίαν – 4 ½ γρ. δικαιώματα γάμου και διαζυγίου – Εντός 18 ωρών γάμος και διαζύγιον. (Άρθρον του A.T. Cholerton ανταποκριτού του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου εις Μόσχαν)».

ΦΥΛΛΟ Ε', 218, 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1935

Κύριο άρθρο. «*Η κατάστασις εις την Ελλάδα είναι εξαιρετικά θλιβερή*. Όλα τα κράτη αγωνίζονται διά την εθνικήν των άμυναν και άλλα διά οικονομικήν περισυλλογήν, μόνον η Ελλάς κοιτίς των δημοκρατικών ιδεωδών αγωνίζεται υπέρ της επαναφοράς της Βασιλείας, ενώ ουδείς πιστεύει ότι η επαναφορά του Γεωργίου

Β΄ θα οδηγήση την χώραν εις ομαλότητα και ευτυχίαν. Το όλον ζήτημα εδημιουργήθη από τον στρατηγόν Μεταξάν, διά να αναλάβη την ηγεσίαν του αντιβενιζελικού κόμματος».

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου*. «Τα Φραγκικά λουτρά Κτήματος – (Κατά τον καθηγητήν κ. Γ. Σωτηρίου τα Τουρκικά λουτρά παρά την Κάτω Τζαμήν Κτήματος εκτίσθησαν κατά την περίοδον της Φραγκοκρατίας. Αποτελούν ήδη περιουσίαν του τεμένους Αγίας Σοφίας Κτήματος)».

[Διάφορα]. –«*Ο ιταλικός στόλος*» (Άρθρον του Hector C. Bywater ναυτικού συνεργάτου του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου). Αναδιοργάνωσις του ναυτικού – Μεγάλα πολεμικά – Στρατηγική αξία –Εις περίπτωσιν πολέμου». –«*Εκθεσις Πόλεως Χρυσοχούς* – Πρωτοφανής επιτυχία – γεωργική και κτηνοτροφική έκθεσις (...) εστέφθη υπό μοναδικής επιτυχίας». –«*Διαπρεπής Άγγλος συγγραφεύς εις Πάφον*. Ο κ. Η. Morton εις Κύπρον –Ποίος ο κ. Morton; εγεννήθη εις Λανκσαΐαρ της Νορθ Κάντρυ της Αγγλίας... αφού έκαμε κλασικάς σπουδάς, επεδόθη εις ηλικίαν 19 ετών εις την δημοσιογραφίαν... Εξέδωσε πλήθος έργων περί Αγγλίας, Σκωτίας, Ουαλλίας, κ.ά. τα οποία εκυκλοφόρησαν εις 500.000 αντίτυπα. Κατόπιν μετέβη εις Παλαιστίνην, όπου ειδικώς ησχολήθη με την βιογραφίαν του Ιησού Χριστού και εξέδωκε κατά το 1934 το περίφημον έργον του: *In the steps of the Master* (Επί τα βήματα του Κυρίου) το οποίον εκυκλοφόρησε μόνον εις την Αγγλίαν εις 235.000 αντίτυπα ... Ήδη ασχολείται με την έκδοσιν νέου έργου *Επί τα ίχνη του Αποστόλου Παύλου*». –«*Αγγλικός τύπος περί Κύπρου* – Εις τον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* του Λονδίνου της 2 Σεπτεμβρίου 1935 γράφει τα εξής ο κ. C.A. Knapp... Οι Έλληνες εκεί ουδέποτε παρητήθησαν των αξιώσεών των, όπως η Κύπρος ενωθή μετά της Ελλάδος... Αλλά οι Έλληνες της Κύπρου πρέπει να αντιληφθούν από τα τελευταία γεγονότα ότι άλλαι φιλόδοξοι δυνάμεις δεν θα άφηναν επί πολύ την Κύπρον υπό την διαφύλαξιν της Ελλάδος και ότι απλώς η νήσος θα ήλλασσε μόνον τον ξένον κυρίαρχόν της μ' έναν άλλον».

Φυλλο Ε΄, 219, 3 Οκτωβριου 1935

Εξωτερικαί ειδήσεις. –*Τελευταίαι δηλώσεις του Μουσολίνι*. «Ο κ. Μουσολίνι προέβη τελευταίως εις τας ακολούθους δηλώσεις προς την παρισινήν *Ματέν*: 'Η Ιταλία θα βαδίση κατ' ευθείαν προς ό,τι θεωρεί ως δίκαιον και ζωτικώς αναγκαίον δι' αυτήν. Η Ιταλία αγαπά την ειρήνην, αλλά θέλει μόνον ειρήνην εδρα-

ζομένην επί της δικαιοσύνης. Κατ' αρχάς ενόμισαν ότι παίζω πόκερ, αλλά σήμερον κανένας δεν αμφιβάλλει διά την άκαμπτον απόφασιν του Ιταλικού λαού. Βαδίζομεν κατ' ευθείαν. Πρέπει να γίνει αντιληπτόν ότι ημείς δεν θα προβώμεν εις καμμίαν εχθρικήν πράξιν εναντίον οιουδήποτε Ευρωπαϊκού έθνους. Αλλ' εάν γίνη οιαδήποτε πολεμική ενέργεια εις βάρος μας, τότε θα γίνη πόλεμος. Η Ιταλία δεν το θέλει αυτό, αλλά φοβείται απ' αυτό». *–Μαθήματα στρατηγικής προς τον Αυτοκράτορα της Αβησσυνίας.* «Μάγοι και φακκίρηδες από όλα τα μέρη της Αβησσυνίας και μονομανείς από όλον τον κόσμον στέλλουν επιστολάς εις τον Αυτοκράτορα της Αβησσυνίας υποδεικνύοντες εις αυτόν τρόπους να νικήση την Ιταλίαν. Επίσης επήρεν επιστολάς από πρώην αξιωματικούς ξένων κρατών οι οποίοι προτείνουν να υπηρετήσουν εις τον Αβησσυνιακόν στρατόν δωρεάν. Οι περισσότεροι τούτων ελπίζουν ότι μ' ένα συστατικόν γράμμα ή στρατιωτικόν τίτλον θα μπορέσουν να πάρουν υψηλά αξιώματα εις τον Αβησσυνιακόν στρατόν, αλλά ο Αυτοκράτωρ με την χαρακτηρίζουσαν αυτόν ευγένειαν απέρριψε τας προτάσεις των. Επίσης πολλοί νέγροι της Αμερικής, Αγγλίας εξήτησαν να καταταχθούν ως εθελονταί εις τον Αβησσυνιακόν στρατόν». 3. *Ο αυτοκράτωρ δεν επιθυμεί επικυριαρχίαν.* «Ανταποκριτής Αγγλικής εφημερίδος υπέβαλεν εις τον Νεγκούς την ερώτησιν 'κατά πόσον θα ήτο διατεθειμένος να αναγνωρίση Ιταλικήν κατοχήν εις την χώραν του είτε υπό μορφήν εντολής είτε προτεκτοράτου είτε άλλως πως'. Ο Αυτοκράτωρ απήντησεν: 'Η Αβησσυνία είναι μέλος της Κοινωνίας των Εθνών και δεν θα επιτρέψη εις άλλο μέλος να την καταλάβη είτε υπό μορφήν εντολής είτε άλλως πως'».

Εκ Λευκωσίας. «*Καθ' εκάστην εσπέραν το Λούνα Παρκ Λαφορέστ* συγκεντρώνει αρκετόν πλήθος κόσμου. –Ο θίασος Αποστολίδη - Ραυτοπούλου θα αναβιβάση επί σκηνής το ιστορικόν έργον *Οιδίπους Τύραννος* εν τω σταδίω Γ.Σ.Π.». «*Συνεδρία Καθηγητικού Συλλόγου και μελών της Σχολικής Εφορείας περί του εις ποίαν γλώσσαν πρέπει να γράφουν οι μαθηταί και αι μαθήτριαι του Παγκυπρίου Γυμνασίου.* Πολλοί καθηγηταί και καθηγήτριαι και ο Γυμνασιάρχης κ. Κατσουρός εξέθεσαν επί του ζητήματος τας απόψεις των αι αποίαι είναι διχασμέναι. Τελευταίως απεφασίσθη να ομιλούν και να γράφουν εις την απλήν καθαρεύουσαν».

Φυλλο Ε΄, 220, 10 Οκτωβριου 1935

[Διάφορα]. *–Άνθρωποι και ώρες –«Αναχρονισμοί.* Το λιγότερο αναχρονισμούς μπορούμε να ονομάσουμε τις ενέργειες της Σχολικής Εφορείας Λευκωσίας να ξαναφέρει πίσω την αποκλειστική χρήση της καθαρεύουσας. (Άντης Περνάρης)». *–«Ο Μουσολίνι μπορεί να αναχαιτισθή.* Ομιλία του Λόϋδ Τζώρτζ στη Βριστόλη τον Σεπτέμβριο». *–Πώς εώρτασαν την Πρωτοχρονιάν εις την Αβησσυνίαν.* «Εις την Αβησσυνίαν Πρωτοχρονιά θεωρείται η ημέρα της διακοπής των βροχών και εορτάζεται μεγαλοπρεπώς. Οι επίσκοποι και όλος ο κλήρος συνηθροίσθησαν εις την μεγάλην αίθουσαν του παλαιού παλατίου, όπου οι ιερείς με τας εορτινάς των ενδυμασίας φέροντες τύμπανα, αργυρούς κώδωνας και λεπτάς ράβδους εχόρευαν μπροστά εις τον βασιλέα των ως ο Δαυίδ μπροστά στην κιβωτόν. Η παράδοξος αυτή εορτή η οποία λέγεται ότι έχει την αρχήν της από τον καιρό του Σολομώντος περιβάλλεται με εξαιρετικήν σπουδαιότητα. Το σπουδαιότερον πρόσωπον της εορτής ήτο ο Αυτοκράτωρ ο οποίος εκάθητο εις ένα υψηλόν θρόνον. Οι δύο μικροί του σκύλοι ήσαν κουλουριασμένοι εις ένα κιλίμι στα πόδια του. Ο Abuna, ο Μέγας Αρχιερεύς, ήτο εις τα αριστερά και εις τα χέρια του εκρατούσε ένα χρυσούν σταυρόν... συνωστισμένοι εις αμφοτέρας τας πλευράς της αιθούσης ήσαν κληρικοί κάθε βαθμού... μερικοί έφερον αργυρούς σταυρούς, μερικοί χρυσάς κορώνας και άλλοι τες συνηθισμένας ουμπρέλλας από κόκκινον, πράσινον και κίτρινον μετάξι. Χορευταί επηδούσαν εμπρός και πίσω ρυθμικώς κτυπούντες τους κώδωνάς των, ενώ οι ιερείς τραγουδούσαν αρχαίους ύμνους εις την αρχαίαν γλώσσαν των Αβησσυνών. Ο αυτοκράτωρ προσέφερεν εις τους διπλωμάτας στεφάνια από ανοιξιάτικα λουλούδια ως σύμβολον της νέας εποχής. Ο Abuna ο οποίος είναι Αιγύπτιος και δεν γνωρίζει την Αμχαρικήν προσεφώνησε τον αυτοκράτορα εις την Αραβικήν εκφράζων την ελπίδα ότι μία τόσον μεγαλοπρεπής εορτή θα διατηρηθή αιωνίως. «Ο Σταυρός», είπεν, «είναι η ουσία της ζωής, ελπίδος και ειρήνης. Έφερε την ειρήνην εις τον κόσμον και ας προσευχηθώμεν, όπως πάλιν την ώραν ταύτην του εθνικού κινδύνου μάς φέρει την ειρήνην».

[Πνευματική κίνησις]. *Αι διαλέξεις του «Κινύρα. Οι διαπρεπέστεροι Κύπριοι πεζογράφοι.* Πρώτος ομιλητής ο Κωνσταντίνος Σπυριδάκις υποδιευθυντής του Παγκυπρίου Γυμνασίου 'Περί Ζήνωνος του Κιτιέως'».

Θεατρική κίνησις –«Μουσικός δίασος Ν. Σύλβα θα παίξη: «Σερενάτα» Γρ. Κωνσταντινίδη, «Τιριτόμπα» Κατριβάνου, «Μία νύκτα στο χαρέμι» Ανδρέα Μα-

στρακίνη και στη συνέχεια «Ντόπιο φρούτο» του Γρ. Κωνσταντινίδη, «Κουρσάρος» του Πολ. Δημητρακοπούλου, «Τσαχπίνα» του Λώρη Κωνσταντινίδη, θα ήταν ευχάριστον αν έπαιξε και το περίφημον «Τζιεζίκι» του Μωραϊτίνη».

Φύλλο Ε, 221, 17 Οκτωβριου 1935

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου. Από την τελευταία Βαλκανική εβδομάδα της Κωνσταντινουπόλεως*. «Μέλη του Λυκείου Ελληνίδων με την κ. Αθηνά Ταρσούλη επί κεφαλής εις την πλατείαν Ταξίμ όπου το ηρώον, κατέθεσαν στέφανον με την επιγραφήν ελληνιστί και τουρκιστί «Το Λύκειον των Ελληνίδων προς την Τουρκικήν Δημοκρατίαν». –«Η εικών 3 παριστά το εν Λάρνακι ιδρυθέν κατά το 1857 αλληλοδιδακτικόν σχολείον Αγίου Λαζάρου, το οποίον σήμερον μετετράπη εις αποθήκην». *–Νέον νομοσχέδιον περί κηδεμονίας ανηλίκων και ασώτων*. Εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ημερομηνίας 11 Οκτωβρίου 1935 εδημοσιεύθη το νομοσχέδιον.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Έκκλησις εις την Βασίλισσαν της Ιταλίας*. «Ο Διεθνής σύλλογος των Γυναικών διά την ειρήνην και ελευθερίαν απηύθυνε έκκλησιν προς την Βασίλισσαν της Ιταλίας να εξασκήση όλην της την επιρροήν διά την παρεμπόδισιν ενός πολέμου, ο οποίος αντίκειται εις τας χριστιανικάς αρχάς και έχει σκοπούς κατακτητικούς και εκδικητικούς. Εις τον τίτλον προσθέτουν ότι τοιούτος πόλεμος είναι στίγμα διά τον κατακτητήν». *–Ο λόγος του Μουσολίνι κατά την ιταλικήν κινητοποίησιν η οποία προηγήθη της εισβολής των Ιταλών εις Αβησσυνίαν*. «Ο Μουσολίνι από το Palazzo Venezia εξεφώνησε τον ακόλουθον λόγον ο οποίος μετεδόθη διά ραδιοφώνων εις κάθε γωνίαν της Ιταλίας και εις όλον τον κόσμον:

> Μελανοχίτωνες της επαναστάσεως! Άνδρες και γυναίκες της Ιταλίας! Ιταλοί σκορπισμένοι εις όλην την γην πέραν των ορέων και των ωκεανών. Μία κρίσιμος στιγμή θα μπη εις την ιστορίαν της πατρίδος μας. Είκοσι εκατομμύρια Ιταλοί είναι συνηθροισμένοι αυτήν την στιγμήν εις τας πλατείας της Ιταλίας. Είναι η πλέον γιγαντιαία επίδειξις εις την ιστορίαν της ανθρωπότητος. Είναι είκοσι εκατομμύρια, αλλά μία καρδία, μία θέλησις, ένας πόθος. Αυτή η κινητοποίησις θα ανοίξη τα μάτια των τυφλών, θα κάμη τους κωφούς να ακούουν και θα διδάξη το έθνος εκείνο, την Αγγλίαν, η οποία μας επετέθη με εχθρότητα, ότι πρέπει να επεκταθώμεν και να πάρωμεν την θέσιν μας εις τον κόσμον.

Φυλλο Ε΄, 222, 24 Οκτωβριου 1935

Κύριο άρθρο με τίτλο «*Η οπισθοδρόμησις*». «Η Ελλάδα μέχρι του 1910 εκυβερνάτο από ολιγαρχίαν – η φορολογική δικαιοσύνη ήτο άγνωστος – η γυναίκα ευρίσκετο εις κατάστασιν δουλοπαροικίας –Η αριστοκρατία διηύθυνε τον στρατόν και τον στόλον. Η εκπαίδευσις ήτο αντιλαϊκή. Η αυλή διηύθυνε την πολιτικήν της χώρας. Ο μακαρίτης Γούναρης έξαλλος από θυμόν εφώναξε μίαν ημέραν μέσα εις την Βουλήν: 'Ερρέτω τοιούτον κράτος. Τοιούτον κράτος αποτελεί εμπαιγμόν της Ιστορίας'».

Παγκόσμιος επιθεώρησις. *Πόλεμος Ιταλίας-Αβησσυνίας.* «Ο Αβησσυνιακός στρατός 1 εκατομμύριο – 10 χιλιάδες Αβησσυνοί νεκροί και πληγωμένοι, οι περισσότεροι από δηλητηριώδη αέρια. Ανυπέρβλητοι δυσκολίαι εις τον Ιταλικόν στρατόν – τρομερή ξέστη, ολίγη τροφή, αγκαθωτοί θάμνοι με αγκάθια σκληρά 2 ίντζες επλήγωσαν τους στρατιώτας – βράχοι κατεξέσχισαν τα υποδήματά τους – τα πόδιά τους τυλιγμένα με κουρέλια». *–Η νέα Ζαν ντ'Αρκ της Αβησσυνίας.* «Ανεχώρησαν εξ Αδδίς Αμπέπα 15 χιλιάδες στρατός με επί κεφαλής την γενναίαν Βέζερο Σιαμέρκα Κέπου την περίφημον θυγατέρα ενός φυλάρχου. Η Βέζερο εκληρονόμησε από τον πατέρα της 10 χιλιάδες δούλους, τεράστιον αριθμόν ημιόνων και ίππων και απεράντους εκτάσεις γης- είναι μία από τας πλουσιωτέρας γυναίκας της χώρας. Όταν ηρωτήθη διατί εκτίθεται εις τους κινδύνους του πολέμου απήντησε: 'Ημείς οι γυναίκες πάντοτε πρέπει να βοηθούμεν τους άνδρες εν καιρώ πολέμου. Δεν φοβούμεθα τους Ιταλούς είναι εκθηλυσμένοι, φαντασιόπληκτοι και δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τους γενναίους και σκληραγωγημένους Αφρικανούς πολεμιστάς, διά τους οποίους το να πολεμούν είναι τόσον φυσικόν πράγμα όσον και το να τρώγουν'».

«Επίσης η γυναίκα του στρατηγού Χάμπτε Μιχαήλ παρά την θέλησιν του Αυτοκράτορος ανεχώρησε διά το μέτωπον: Πολλαίς μεγάλαις νίκαις προηγουμένως οφείλονται εις την παρουσίαν γυναικών εις το πεδίον της μάχης. Τώρα δεν είναι καιρός διά τας γυναίκας μας να μείνουν εις το σπίτι των. Οι Ιταλοί έρχονται να καταστρέψουν ό,τι έχομεν. Το καθήκον μας τώρα δεν είναι να πλένωμε και να καθαρίζωμεν το σπίτι, αλλά να σώσωμεν την Αυτοκρατορίαν μας... Κατά την περίφημον μεγάλην μάχην της Άτουας η τότε αυτοκράτειρα Ταϊτού επάνω εις ημίονον συνώδευσε τον Αυτοκράτορα Μενελίκ. Όλοι και όλες θα πολεμήσωμεν όσον μπορούμεν. Όταν πλέον δεν υπάρχη καμμιά ελπίς, τότε θα

προτιμήσωμεν τον Άδην παρά την Ιταλίαν». *–Αγγλία.* «Απέθανε ο Άρθουρ Χέντερσον (1863-1935) βουλευτής και αρχηγός του Εργατικού Κόμματος, Πρόεδρος της Διεθνούς Διασκέψεως διά τον Αφοπλισμόν, ρήτωρ δεινός, ανθρωπιστής, ειρηνόφιλος». *–Ομιλεί ο Αρχιεπίσκοπος της Κανταουρίας.* «Η Κοινωνία των Εθνών θα πράξη το καθήκον της... Αν αποτύχη τώρα η Κοινωνία των Εθνών είναι ανόητον να πιστεύσωμεν ότι εις το μέλλον μπορεί να κρατηθή εις την ζωήν. Πρέπει να κάμωμεν το καθήκον μας και να υπερασπίσωμεν την Κ.Τ.Ε.».

Νέα της εβδομάδος. «Νέος νόμος προς πρόληψιν του εγκλήματος».

Εκδόσεις. «Εξεδόθη υπό του ποιητού και συνεργάτου της *Πρωϊνής* κ. Τεύκρου Ανδία εις κομψόν τεύχος το κοινωνικό» δράμα η *Δημοπρασία.*

Κριτική. «Σ. Σκίπη: *Τα τραγούδια της θάλασσας* του Άντη Περνάρη».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 223, 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1935

Ζητήματα: *–Διά την δημοσίαν υγείαν.* «Υπό της Κυβερνήσεως απαγορεύεται σε πρόσωπα πάσχοντα από φυματίωσιν και άλλα μεταδοτικά νοσήματα να εξασκώσι επαγγέλματα. Τούτο αποτελεί σπουδαίον μέτρον προς εξασφάλισιν της δημοσίας υγείας και πρέπει να χαιρετισθή μεθ' ικανοποιήσεως υπό της κοινής γνώμης». *–Βιβλία διά διδασκαλίαν Γεωργίας και Δασονομίας* (εισήγησις να επισπευσθή η έκδοσις). *–Η περιτείχισις του γυμναστηρίου.* «Συμπληρωματικά γυμναστηριακά έργα μεγάλης ωφελείας – η ωραιοτέρα ηθική ικανοποίησις διά την σημερινήν γενεάν θα είναι η ανάδειξις και η ευδοκίμησις της νεότητός μας». *–Όμιλος ερασιτεχνών Λεμεσού (ΕΟΛ).* «Η προσπάθειά του να δημιουργήση θεατρικήν κίνησιν στην Κύπρον αξία παντός επαίνου». *–Κλήρος και Επιστήμη,* έργον του μεγάλου συγγραφέα και Ακαδημαϊκού Ερρίκου Λαβεντάν – διεκρίθη ο Νίκος Νικολαΐδης που έπαιξε ως Αβάς Δανιήλ. *–Λευκωσία – Διάλεξις Sir Stephen Murphy.* «Περί των δοξασιών των Ινδικών λαών γενικώς». Ο ομιλητής διετέλεσεν εν Βομβάη και νυν παρεπιδημεί εν Κύπρω. *–Έκθεσις βρεφών.* «Εβραβεύθησαν διάφορα βρέφη – πρώτον βρέφος Μίλτων Βάζας με αργυρήν ασπίδα – Υπάλληλοι του Υγειονομικού Τμήματος ανέπτυσσαν κυρίως λόγους μεταδόσεως νόσων». *–Εκ Λάρνακος –Γήπεδον ΓΣΖ.* Συνάντησις Τουρκικής λέσχης και ΕΠΑ διά το κύπελλον Κύπρου – 4 υπέρ της Τουρκικής λέσχης- 0 ΕΠΑ. *–Εκ Κυρηνείας.* «Αδελφοκτονία. Ο Αχμέτ Παρούτ Μιννάς από το Καζάφανι εφόνευσε διά ροπάλου τον αδελφόν του Τζεμάλ 8 ετών».

Φυλλο Ε΄, 224, 7 Νοεμβριου 1935

Κύριο άρθρο με τίτλο «*Η στάσις της Μ. Βρεταννίας και αι Ιταλικαί επικρίσεις*». *Η εφημερίς της Ιταλίας* κατηγορεί την Αγγλίαν α΄) Ότι ζητεί την καταστροφήν του Φασισμού, β΄) Ότι επρωτοστάτησεν εις την Γενεύην περί εφαρμογής κυρώσεων εναντίον της Ιταλίας, γ΄) Ότι συνεκέντρωσε μεγάλας στρατιωτικάς, αεροπορικάς και ναυτικάς δυνάμεις εις την Μεσόγειον και δ΄) Ότι απήλασεν εκ της Μάλτας διακεκριμένους Ιταλούς ή Ιταλοφίλους και όλα αυτά διότι εμφορείται από αντιϊταλικά αισθήματα. Η διεθνής κοινή γνώμη δεν διαβλέπει αντιϊταλικά αισθήματα εις τας Αγγλικάς ενεργείας, αλλά απλώς προσπαθείας εντίμους προς διατήρησιν και εξασφάλισιν της παγκοσμίου ειρήνης, προς ενίσχυσιν του πνεύματος της συνεργασίας μεταξύ των λαών και προς πρόληψιν των συμφορών νέου παγκοσμίου πολέμου, ο οποίος θα έθετεν εις κίνδυνον τον σημερινόν πολιτισμόν».

Ελλάς. «Ενενήντα τοις εκατόν εψήφισαν υπέρ της παλινορθώσεως της Βασιλείας και αποκαταστάσεως του Γεωργίου Β΄ –τα αποτελέσματα εορτάζονται χαρμοσύνως και αι Αθήναι πανηγυρίζουν. Εκείνοι οίτινες απέσχον του δημοψηφίσματος είναι ελάχιστοι. Ο Βασιλεύς θα επιστρέψη την 17ην τρέχοντος επιβαίνων ελληνικού πολεμικού».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Οι Ιταλοί αποδηήσκουν εκ δίψης και πυρετού*. «Τα φρέατα του Ντανακήλ γεμάτα άλας – τα ιταλικά αεροπλάνα μεταφέρουν ασθενείς εις το Ασσάπ της Ερυθραίας κατόπιν της τελείας ελλείψεως νερού». *–Παρασημοφορία Αβησσυνής*. «Η Βέζερο Ασσουκουτέ επαρασημοφορήθη δι' ανδρείαν εις το πεδίον της μάχης. Εβάδιζε με τους άνδρας και επολεμούσε καλύτερα απ' αυτούς». *–Η Ιταλία δημιουργεί την πνευματικήν Άμυναν*. «Κατόπιν της αποφάσεως της Κοινωνίας των Εθνών, όπως επιβάλη οικονομικάς κυρώσεις εις την Ιταλίαν απεφασίσθη εις την Ιταλίαν, όπως δημιουργηθή «η πνευματική άμυνα» της χώρας. Όλαι αι οικοκυραί συμβουλεύονται να κάμνουν οικονομίας όσον μπορούν και ο κόσμος συμβουλεύεται να μποϋκοτάρη τα ξένα εμπορεύματα, φορέματα, κοσμητικά και αρώματα. Γίνεται προσπάθεια, όπως μη παίζωνται ξένα φιλμς εις τον κινηματογράφον. Αριθμός βρεταννικών ταινιών δεν επετράπη εις τα σύνορα να σταλούν εις Ιταλίαν».

Ανταποκρίσεις - *εκ Λευκωσίας*. *–Κυπριακός Τύπος*: «Ανεστάλη υπό της Κυβερνήσεως η άδεια κυκλοφορίας της εφημερίδος *Κυπριακός Τύπος* δι' ένα μήνα,

καθότι κατεφέρθη εκ των στηλών της εναντίον φίλου κράτους της Ελλάδος». *Ποδοσφαιρικά*. «Εις τελικόν αγώνα αι ισχυραί ομάδες Τραστ-Τουρκική Λέσχη εν τω σταδίω Γ.Σ.Π. Νικήτρια ανεδείχθη η του Τραστ με τέρματα 4 έναντι 1. Ο αγών ηδλοθετήθη διά βαρυτίμου κυπέλλου υπό του Καπνεργοστασίου Διανέλλου και Βεργοπούλλου». *Εκ Λεμεσού*. «Ο δίασος Αποστολίδη – Ραυτοπούλου έπαιξε με μεγάλην επιτυχίαν εις το θέατρο Γιορδαμπλή το έργον «*Ένοχος*» του Ριχάρδου Φος, «*Τοπάζ*» του Μαρσέλ Πιανιόλ και εις το Ριάλτο την περίφημη κωμεντί του Πιερ Βολφ «*Μαριονέττες*», τιμητική των ηδοποιών κ. Μαίρης Σάντρη και κ. Χρίστου Σκαλτσά». *Άνδρωποι και ώρες*. «Ερασιτεχνικός Όμιλος Λεμεσού έπαιξε στην Πάφο την «*Μονομαχία*» του Ερρίκου Λαβαντέν».

ΦΥΛΛΟ, Ε΄, 225, 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1935

Νέα της εβδομάδος. *Το Αρχιεπισκοπικόν*: «Ύστερα από δύο ημέρας συμπληρούται διετία από του θανάτου του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου του Γ΄ του από Κυρηνείας. Το Αρχιεπισκοπικόν εξακολουθεί να παραμένη εις την ιδίαν κατάστασιν ως διεγράφη αύτη από την επαύριον του θανάτου του Αρχιεπισκόπου. Φαίνεται ότι η αναγραφείσα εις τον τύπον είδησις καθ' ην το Οικουμενικόν Πατριαρχείον επελήφθη αυτού είναι ακριβής. Αλλά δεδομένου ότι η Κυπριακή Εκκλησία είναι αυτοκέφαλος δεν φαίνεται ότι το Πατριαρχείον θα αποστείλη Μητροπολίτας εις Κύπρον προς σχηματισμόν Συνόδου άνευ προσκλήσεως εκ μέρους της Ιεραρχίας της νήσου και επειδή αυτή εμμένει εις τας ειλημμένας αποφάσεις της, κατά συνέπειαν δύναται να θεωρηθή βέβαιον ότι το Αρχιεπισκοπικόν εξακολουθεί επί του παρόντος να είναι στάσιμον».

Φωτογραφικόν ρεπορτάζ της *Πάφου. Μνημεία και καλλοναί της Κύπρου*: –«Εκκλησία του Αγίου Κηρύκου και της μητρός του Ιουλίττης εις το χωρίον Λετύμπου, όπου τελείται την δεκάτην πέμπτην Ιουλίου ετησία εορτή και πανήγυρις. Η Ιουλίττη με το τριετές βρέφος της εμαρτύρησεν επί της εποχής του Διοκλητιανού (284-305 μ.Χ.) εις την Ταρσόν της Κιλικίας. Ο ναός του Αγίου Κηρύκου και Ιουλίττης έχει λίαν ενδιαφερούσας τοιχογραφίας του 15ου αιώνος». 2. Η Αγία Μονή η αρχαιοτέρα Μονή της Κύπρου η οποία ιδρύθη υπό των Αγίων Νικολάου Επισκόπου Μύρων της Λυκίας και Ευτυχίου κατά τον Δ΄ μ.Χ. αι. Εκτίσθη επί ερειπίων του ιερού της Ήρας και είναι σήμερον μετόχι της Ιεράς Μονής Κύκκου. Η τοποθεσία είναι ωραιοτάτη».

[Διάφορα]. *–Η επέτειος της Ανακωχής*. «Την 11ην Νοεμβρίου και ώραν 11 π.μ. εις όλην την Βρεταννικήν Αυτοκρατορίαν ετηρήθη δίλεπτος σιγή και εγένοντο σεμναί εκδηλώσεις πένθους εις μνήμην των πεσόντων κατά τον μέγαν πόλεμον (Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος). Οι νεκροί του μεγάλου πολέμου υπολογίζονται εις 10.000.000». *–Νέα έργα περί Κύπρου*: «Εξεδόθησαν ο γ΄ και δ΄ τόμος του περιφήμου έργου της Σουηδικής Αποστολής – περιλαμβάνει λεπτομερείας των ανασκαφών εις Αμαθούντα, Στύλλους, Μάριον, Ιδάλιον και Αγίαν Ειρήνην και το παράρτημά του εικόνας των ευρημάτων εις τας ανωτέρω περιοχάς. Ευρίσκονται υπό εκτύπωσιν: α΄) *Historic Cyprus* υπό R. Gunnis, το οποίον θα αποτελή πλήρη οδηγόν των ιστορικών μνημείων και 400 χωρίων της Κύπρου, εκδίδεται εις Λονδίνον υπό του Methuen, β΄) *Early archaeology of Cyprus* υπό Stanley Casson, Oxford, εκδίδεται εις Λονδίνον υπό του Methuen, γ΄) *Paphos, the most attractive district of the island* υπό του Λοΐζου Φιλίππου. Εκδίδεται εις το Κυβερνητικόν Τυπογραφείον εις Λευκωσίαν υπό της Κυβερνήσεως της Κύπρου. *–Θεατρικά – Πατέ*. Μπλάσκο Ιμπάνιεφ[3] «*Για την αγάπη της*».

Φυλλο Ε΄, 226, 21 Νοεμβριου 1935

Το κύριο άρθρο έχει θέμα «*Ανάγκη αναδιοργανώσεως του θεσμού των κοινοτήτων εις Κύπρον*» και επισημαίνει την ανάγκη αυτή, γιατί ο θεσμός των κοινοτήτων βρισκόταν σε εφαρμογή στην Κύπρο από την εποχή της Τουρκοκρατίας και εργαζόταν αποτελεσματικότατα. Ο Άγγλος περιηγητής Hepworth Dixon που επισκέφθηκε την Κύπρο την επαύριο της Βρετανικής κατοχής στο έργο του *British Cyprus* περιγράφει «τας μικράς Χωρικάς Δημοκρατίας», όπως ονομάζει τις κοινότητες της νήσου ως εξής: «όπως μία κοινότης εις το καντόνι του Σχιβζ ή εις το καντόνι της Ζυρίχης έτσι και εδώ κάθε Κυπριακός Συνοικισμός απολαμβάνει αυτοδιοικήσεως στηριζομένης επί βάσεων καθαρώτατα δημοκρατικών. Οι χωρικοί είναι ελεύθεροι και ίσοι. Άπαξ του έτους συνέρχονται εις γενικάς συνελεύσεις και εκλέγουν τον Πρόεδρον όστις εκτελεί καθήκοντα Δημάρχου και Δικαστού. Είναι εντόπιος έχων όνομα και φήμην, αδιάφορον αν είναι ιδιοκτήτης πολύ μεγάλης επαύλεως ή απλούς μυλωνάς. Όλαι αι τάξεις των Κυπρίων τρέφουν θερμήν στοργήν προς τα πατριαρχικά αυτά δικαιώματα».

3. Ο συγγραφέας γεννήθηκε στη Valencia το 1867, έλαβε μέρος σε επαναστατικές ενέργειες και πέθανε εξόριστος στη Γαλλία το 1928.

Κατά την Αγγλική Κατοχή συνεχίστηκε η λειτουργία του θεσμού των κοινοτήτων με περιορισμένα δικαιώματα των κοινοτικών αρχών. Σήμερα νομίζομε ότι έφθασε η εποχή που πρέπει να τεθεί σε νέες βάσεις ο θεσμός των κοινοτήτων. Πρέπει να οργανωθούν σε νομικό πρόσωπο, να έχουν δικό τους ταμείο και να έχουν τον έλεγχο και την εποπτεία ζητημάτων που συνδέονται στενά με την ευημερία κάθε κοινότητας. Τις απόψεις αυτές έχει υποστηρίξει θερμά ο Οικονομολόγος στην έκθεσή του (σελ. 55) που παρατηρεί: «και εάν εις την αρχήν αποτύχουν, δεν πρέπει να απογοητευθώμεν. Μόνον με την κοπιώδη τακτικήν της δοκιμής και της πλάνης αι τοπικαί αρχαί θα αποκτήσουν την επίγνωσιν της πραγματικής οικονομικής ευθύνης την οποίαν θεωρούν τόσον σπουδαίαν, κανένας μαθητής δεν μπόρεσε να μάθη, όταν ο δάσκαλος κάμνη όλα τα μαθήματα. Ο τελικός σκοπός κατά την γνώμην μου είναι η εισαγωγή υπό της Κυβερνήσεως συστήματος, διά του οποίου κάθε χωρίον να έχη τον προϋπολογισμόν του – δηλαδή – αι Χωρικαί Αρχαί να αποφασίζουν τι ποσόν θα δαπανούν διά το επόμενον έτος (δηλ. διά τους αγροφύλακας, σχολικήν συντήρησιν, υπηρεσίας δημοσίας υγείας, επιβαρύνσεις δανείων κ.λπ.) και κατόπιν να προβαίνει εις κατανομήν μεταξύ των κατοίκων προς εύρεσιν του απαιτουμένου διά την αντιμετώπισιν των δαπανών ποσού, το οποίον θα εισπράττεται με τον ίδιον τρόπον που εισπράττονται εις την Αγγλίαν οι κοινοτικοί φόροι. Αντιλαμβάνομαι ότι αυτό είναι ιδεώδες και στην αρχή θα απαιτηθή μεγάλη επίβλεψις και οδηγίαι εκ μέρους των Διοικητών, συχνά πρέπει να κάμνουν επιθεωρήσεις των κοινοτικών ταμείων και να ελέγχουν κάθε ανακρίβειαν κατά τον ίδιον τρόπον, όπως εξ όσων αντιλαμβάνομαι ο Επαρχιακός Διοικητής εις τας Αφρικανικάς Κτήσεις εξετάζει τους λογαριασμούς των ιθαγενών ταμείων. Τοιαύται διευθετήσεις αυτομάτως θα επέφεραν το ποθούμενον αποτέλεσμα της εξασφαλίσεως της πολύ στενής επαφής μετά του Διοικητού». Συγχρόνως θα ήταν λογικό να αλλάξει και το σύστημα της εκλογής των Χωρικών Αρχών. Ο καλύτερος τρόπος και ο πιο πολύ σύμφωνος με τις βρετανικές παραδόσεις και τις δημοκρατικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται το οικοδόμημα της αυτοκρατορίας είναι η εκλογή από τον λαό. Για να αποφευχθούν τα άτοπα του παρελθόντος που δημιουργούσαν προστριβές μεταξύ των κατοίκων και κάποτε και εγκλήματα, χωρίς σε πολλές περιπτώσεις να εκλέγονται οι άριστοι, πρέπει να καθοριστούν προσόντα για τους εκλογείς και τους εκλογίμους. Παραδείγματος χάριν για τα κοινοτικά αξιώματα πρέπει να εκλέγονται πρόσωπα που έχουν ορισμένη μόρφωση, ελεύθερη διαχείριση της περιουσίας τους και άμε-

μπτο ηδικό παρελθόν. Επίσης η ψηφοφορία θα έπρεπε να είναι μυστική και όχι φανερή, όπως ήταν μεταξύ του 1907–1923. Είναι ενδεχόμενο να παρουσιαστούν μερικά άτοπα, αλλά σιγά, σιγά αυτά θα υπερπηδηθούν και έτσι με τον καιρό ο λαός θα συνηθίσει στην αυτοδιοίκηση, πράγμα που δεν αμφιβάλλομε ότι αποτελεί επιθυμία της Βρετανικής Κυβέρνησης.

[**Διάφορα**]. *Παράξενα ήθη και έθιμα εις την Αβησσυνίαν. Η γυναίκα εις την Αβησσυνίαν. Πώς παντρεύονται εις την χώραν του Χαϊλέ Σελασιέ.* «Από του 4ου αιώνος που φάνηκε ο χριστιανισμός εις την Αβησσυνίαν, η γυναίκα άρχισε να υποχωρή και να παίρνη την θέσιν της ο άνδρας. Δεκαπέντε αιώνες πέρασαν από τότε κι όμως ακόμη ο αγώνας αυτός εξακολουθεί. Το χρήμα είναι η μόνη κληρονομιά την οποίαν μπορεί να αφήση εις την κόρη της ως κληρονομιά μία μητέρα, διότι η γη πρέπει να ανήκη αποκλειστικώς εις τους άνδρας. Η έγγειος ιδιοκτησία απαγορεύεται εις τας γυναίκας». (Εκ του Αγγλικού). «*Παιδικόν θέατρον άρχισε να λειτουργή εις τον Πειραιά*. Πρόκειται σύντομα να ιδρυθή στον Πειραιά παιδική λέσχη που να έχη παιδική βιβλιοθήκη, αίθουσα με παιχνίδια, παιδικό κινηματογράφο και θέατρο. Από τους δασκάλους της Κύπρου περιμένουμε ανάλογη δράση. Τα παιδιά μας είναι φιλότιμα και καλώς οδηγούμενα κάτι μπορούν να κάμουν».

Ελληνικαί ειδήσεις. «Ο Βασιλεύς Γεώργιος ο Β΄ απόψε το μεσονύκτιον υπολογίζεται ότι θα αναχωρήση εκ Ρώμης και αύριον το πρωΐ θα ευρίσκεται εις Βρίνδησι όπου θα επιβιβασθή και θα κατευθυνθή εις Κόρινθον, όπου θα τον αναμένη όλος ο Ελληνικός στόλος όστις θα τον συνοδεύση εις Φάληρον όπου θα αποβιβασθή κατά την ερχομένην Κυριακήν. Η Κυβέρνησις Κονδύλη απεφάσισε, όπως δωρίση εις τον Βασιλέα το ανήκον εις το Ελληνικόν Δημόσιον κτήμα του Τατοΐου με όλα τα οικήματα και τας βελτιώσεις που έγιναν από το 1924 μέχρι σήμερον». *–Η παλινόρθωσις του Βασιλέως Γεωργίου, Σχόλια του Ημερησίου Τηλεγράφου.* «Εις το διάγγελμα συνδιαλλαγής το οποίον απηύθυνε ο Βασιλεύς Γεώργιος ο Β΄ εις τον λαόν εκείνον από τον οποίον εξωρίσθη το 1924 εξαγγέλλει την επάνοδόν του εις τον θρόνον χωρίς αισθήματα πικρίας διά το παρελθόν».

Φυλλο Ε΄, 227, 28 Νοεμβριου 1935

Ζητήματα. *Εκκλησία και Παιδεία.* «Η συνάδελφος *Παρατηρητής* γράφει ότι η διευθύντρια της Ιδιωτικής Σχολής Λεμεσού κ. Αθηναΐς Λανίτου εδήλωσεν εις

τους αντιπροσώπους της Εκκλησίας και του τύπου και εις τους γονείς των παιδιών που φοιτούν στο σχολείο ότι διά λόγους οικονομικούς πολύ προσεχώς η Σχολή θα κλείση. Είναι θλιβερόν διότι η Εκκλησία της Κύπρου δεν ήλθεν οικονομικώς επίκουρος ενός τόσον αξιολόγου έργου. Ενώ κατ' αρχάς τόσον ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος όσον και άλλοι Μητροπολίται την εβοήθουν οικονομικώς, κατόπιν όλαι αι συνδρομαί διεκόπησαν και κατεδικάσθη εις οικονομικόν θάνατον. Καθ' ον χρόνον η Καθολική Εκκλησία δαπανά αφειδώς προς μόρφωσιν των κοριτσιών των ελληνορθοδόξων και διατηρεί σχολάς Καλογραιών εις τας κυριοτέρας πόλεις της νήσου η Κυπριακή διακόπτει κάθε συνδρομήν προς μίαν αρίστην σχολήν η οποία εργάζεται επι τη βάσει προγράμματος ανταποκρινομένου προς τας μορφωτικάς ανάγκας της Κύπρου και προς τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει η Εκκλησία μας. Δεν αμφιβάλλομεν ότι ο Σεβαστός Τοποτηρητής δεν θα δελήση να προστή της κηδείας της, διότι θα ήτο πράγμα πολύ θλιβερόν και θα κατέρριπτε το γόητρον της Κυπριακής Εκκλησίας, η οποία άλλοτε ίδρυε και συνετήρει σχολεία, ενώ σήμερον δεικνύει ασύγγνωστον αδιαφορίαν διά υποθέσεις αναποσπάστως συνδεδεμένας με την μόρφωσιν του ποιμνίου της». *–Η εορτή του Βασίλη Μιχαηλίδη.* «Το λαμπρόν σωματείον «Άρης» της Λεμεσού απεφάσισε να οργανώση Παγκύπριον εορτήν εις την Λεμεσόν, εις την πόλιν όπου διήλθε τα πλείστα έτη της ζωής του ένας από τους καλυτέρους Κυπρίους ποιητάς ο Βασίλης Μιχαηλίδης του οποίου τα έπη, *Η νύχτα της 9ης Ιουλίου του 1821 στην Κύπρον* και *Η Χιώτισσα στην Λεμεσόν* συνεκίνησαν την ψυχήν της μεγαλονήσου μας. Επίσης έχει να επιδείξη και αρκετά λυρικά και σατιρικά ποιήματα αξιόλογα». *–Εκλαϊκευμένη επιστήμη. «Τα μάτια και η όρασις. Ο Αστιγματισμός*, Νίκος Νικολαΐδης, Οπτικός».

Νέα της εβδομάδος. *–Παγκύπριος Πτηνοτροφική έκθεσις εν Λάρνακι.* «Θα εκτεθούν α΄) Πετεινοί και όρνιθες. β΄) Ινδιάνοι κλπ., γ΄) Περιστέρια. Υπό της κριτικής επιτροπείας θα απονεμηθούν χρηματικά βραβεία». –«Ο ένδοξος Ναύαρχος του Αγγλικού στόλου Ιωάννης Τζέλικο δεν υπάρχει πλέον εις την ζωήν. Ανέλαβε το αξίωμα του Ναυάρχου κατά τον Μάρτιον του 1915 και περί τα τέλη του 1916 διωρίσθη πρώτος Λόρδος του Ναυαρχείου και κατώρθωσε διά κόπων πολλών να υπερνικηθή ο πόλεμος των υποβρυχίων. Η τελευταία δημοσία του εμφάνισις εγένετο κατά την 12ην Νοεμβρίου, ότε παρέστη εις τα εγκαίνια της νέας τεραστίας ατμαμάξης των σιδηροδρόμων Λονδίνου – Μίτλαντ – Σκωτίας, ότε έρριψε μίαν μποτίλιαν σαμπάνιας πάνω στο όνομα της ατμομηχα-

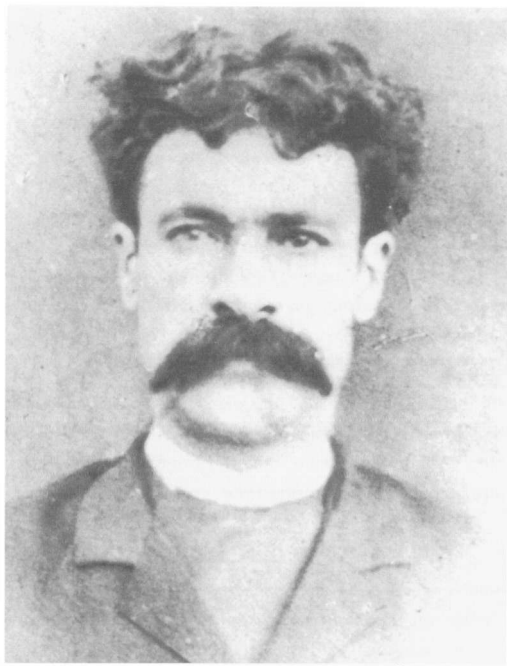

Βασίλης Μιχαηλίδης (1849-1917)
Ο ποιητής της Κύπρου

νής. Δυστυχώς εδραύσθη και το δραύσμα έσχισε το χέρι του. Αμέσως μετεφέρθη εις σταθμόν πρώτων βοηθειών. Δυστυχώς μετά από παρέλευσιν 7 ημερών απέθανε».

Φυλλο Ε΄, 228, 5 Δεκεμβριου 1935

Εξωτερικαί ειδήσεις. –«Η θετή κόρη του Κεμάλ Ατατούρκ του Προέδρου της Τουρκικής δημοκρατίας, Ζιχρά Μεχμέτ ηλικίας 20 ετών, κατά την επιστροφήν της από την Αγγλίαν έπεσε από τον σιδηρόδρομον «Χρυσούν τόξον» μεταξύ του Καλαί και του Παρισιού και εφονεύθη. Μυστήριον καλύπτει την αιτίαν του ατυχήματος. Ως διεπιστώθη είχε μεταβή εις την Αγγλίαν προ 3 μηνών, διά να εγγραφή εις μίαν προπαρασκευαστικήν σχολήν, διά να εγγραφή εις την Οξφόρδην. Μαζί της έφερε λίρας 10 Τουρκικάς και Αγγλικάς. Ο Κεμάλ την υιοθέτησε από νηπιακής της ηλικίας». –«Προφητείαι των Αβησσυνών αστρολόγων προβλέπουν ότι αποφασιστική μάχη θα δοθή κατά τον Δεκέμβριον. Η μάχη θα διαρκέση 4 ημέρας και θα καταλήξη με πλήρη νίκην της Αιθιοπίας. Ο ίδιος ο Αυτοκράτωρ θα διευθύνη την έφοδον».

Μικραί ειδήσεις. «Το φθηνότερον βιβλίον: Ο πρώτος τόμος της «Βιβλιοθήκης» του *Παρατηρητού*: Τα έπη της αγάπης και του θανάτου: *Φάουστ*, *Τόσκα*, *Μπάτερφλάϋ* είναι τα έργα με τα οποία συνεκινήθησαν ολόκληρες γενεές. Θα πωλήται μόνον προς 4 ½ γρόσια έκαστον».

Φυλλο Ε΄, 229, 12 Δεκεμβριου 1935

Το κύριο άρθρο επαναλαμβάνει το θέμα της γεωργικής μόρφωσης και αναφέρει ότι ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Π. Ζερβός μιλώντας από το ραδιοφωνικό σταθμό του Μπάρι για την εκπαιδευτική κατάσταση της χώρας τόνισε ότι δυστυχώς παρατηρείται μια τάση των νέων να ακολουθούν πανεπιστημιακές σπουδές: α΄) γιατί θεωρούν τα Πανεπιστήμια ως συνέχεια του Γυμνασίου, β΄) γιατί φιλοδοξούν να ονομάζονται επιστήμονες και γ΄) γιατί αποβλέπουν σε χρηματικές ωφέλειες ενώ «οι πλείστοι των επιστημόνων πένονται». Ο σοφός καθηγητής διακήρυξε ακόμη ότι πρέπει να τεθεί ένα τέρμα στην κατάσταση αυτή και ότι ο αριθμός των επιστημόνων πρέπει να ελαττωθεί και οι νέοι να τραπούν σε πρακτικά επαγγέλματα, ιδιαίτερα στη γεωργία. Τόνισε την ανάγκη ίδρυσης γεωργικών σχολείων με πρόγραμμα ανάλογο με τις ανάγκες κάθε

περιοχής. Και ο αρθρογράφος εκφράζει τη γνώμη ότι η έκκληση αυτή πρέπει να μας κάμει να σκεφτούμε και εμείς σοβαρότατα την εκπαιδευτική μας κατάσταση. Τα ογδόντα τοις εκατό του πληθυσμού της Κύπρου είναι γεωργοί και εργάτες και τα άλλα είκοσι τοις εκατό επαγγελματίες κ.ο.κ. Σε όλη τη νήσο υπάρχουν 35 σχολεία Μέσης Παιδείας από τα οποία ένα μόνο γεωργικό με αριθμό μαθητών που δεν ξεπερνά τους δώδεκα. Και διερωτόμαστε πώς επιτρέπεται σε χώρα γεωργική να μην έχη γεωργικά σχολεία; Πώς επιτρέπεται σε χώρα όπου υπάρχουν χιλιάδες επαγγελματίες να μη λειτουργούν επαγγελματικά σχολεία; Και ποιος είναι ο καρπός των 35 σχολείων Μέσης Παιδείας που είναι σκορπισμένα στις πόλεις και τα χωριά της νήσου; Δεν είναι κανένας άλλος παρά μόνον η αύξηση της θεσιθηρίας και του πληθωρισμού των επιστημόνων, η δημιουργία ανέργων δασκάλων και αποφοίτων Γυμνασίου χωρίς δουλειά που περιφρονούν κάθε παραγωγική εργασία και ξουν σε βάρος των δυστυχισμένων γονέων τους. Είναι καιρός να δημιουργήσουμε στην Κύπρο επαγγελματικά σχολεία και να ανακόψουμε το ρεύμα της θεωρητικής μόρφωσης που θα αποβεί επιζήμια στην ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών κλάδων της νήσου μας. Αποτελεί έγκλημα για τον τόπο να αφήνουμε απροετοίμαστα για τον αγώνα της ζωής τα παιδιά των γεωργών και χωρίς εφόδια τους μελλοντικούς επαγγελματίες και να διαθέτουμε όλα μας τα μέσα, για να δημιουργήσουμε θεσιθήρας και ανέργους. Όσο νωρίτερα λήξει η σημερινή κατάσταση τόσο πιο γρήγορα θα εξυπηρετηθεί το δημόσιο συμφέρον.

Παγκόσμιος επιθεώρησις 1935 - *Αγγλία*. –Τα σπουδαιότερα γεγονότα της Αγγλίας ήταν: –Το σχέδιο αναδιοργάνωσης της χώρας που ετοίμασε ο Λόυδ Τζωρτζ και παρουσίασε πρώτη φορά στις 17 Ιανουαρίου, 72η επέτειο από τη γέννησή του. Περιλαμβάνει ίδρυση Συμβουλίου Εθνικής Ανάπτυξης, παρασκευή σχεδίων αναδιοργάνωσης της βιομηχανίας, ώστε να απορροφηθούν 1.250.000 άνεργοι, ελάττωση των υπουργείων σε πέντε, νέα διανομή της γης, τροποποίηση του οργανισμού ανάπτυξης της Τράπεζας της Αγγλίας και σύναψη δανείου ευημερίας 250.000.000 λιρών. Το σχέδιο απασχόλησε το Υπουργικό Συμβούλιο και τελικά απορρίφθηκε στις 22 Ιουλίου γιατί: α΄) το δάνειο θα αποτελούσε μεγάλη επιβάρυνση για τη χώρα και β΄) γιατί το γεωργικό σχέδιο θα επέφερε αύξηση της τιμής των τροφίμων. –Η Αγγλο-Γαλλική συνεννόηση του Φεβρουαρίου σύμφωνα με την οποία ο Φλαντέν και ο Λαβάλ όταν ήλθαν στο Λονδίνο στις 31 Ιανουαρίου 1935 ως τις 4 Φεβρουαρίου 1935 έθεσαν τις βάσεις νέας

συνεννόησης μεταξύ των δύο χωρών για αμοιβαία βοήθεια σε περίπτωση αεροπορικής επίθεσης από τρίτο κ.ά. –Η αύξηση των εξοπλισμών. Ύστερα από τη γερμανική στρατιωτική αναδιοργάνωση αποφασίστηκε η αύξηση των αγγλικών εξοπλισμών και ειδικά της αεροπορικής δύναμης για άμυνα της χώρας και εκπλήρωση των διεθνών της υποχρεώσεων. Σύμφωνα με το νέο σχέδιο μέχρι της 31ης Μαρτίου 1937 η Μ. Βρετανία θα έχει 1500 πρώτης τάξης αεροπλάνα αντί 580 που έχει σήμερα, 71 μοίρες για άμυνα της χώρας αντί 22 και 31 νέους σταθμούς. –*Ο εορτασμός του αργυρού Ιωβηλαίου.* Στις 6 Μαΐου γιορτάστηκε μεγαλοπρεπέστατα η 25ετία από την ανάρρηση της Α.Μ. του βασιλέως Γεωργίου του Ε΄ στο θρόνο. Οι γιορτές διάρκεσαν μία βδομάδα και ήταν απαράμιλλες σε ενθουσιασμό και λαμπρότητα. –Η ανάληψη της πρωθυπουργίας στις 7 Ιουνίου από τον κ. Μπάλτουϊν αντί του κ. Μ. Μακδόναλτ. – Η αγγλο-γερμανική ναυτική συμφωνία της 18ης Ιουνίου με την οποία η Γερμανία έχει αναλάβει να μην υπερβεί τα τριάντα πέντε τοις εκατό του αγγλικού στόλου στις ναυπηγήσεις πολεμικών πλοίων. –Η ψήφιση του νέου συντάγματος των Ινδιών. –Οι νέες εκλογές στις 14 Νοεμβρίου που έδωσαν 427 ψήφους στην κυβέρνηση και 184 στην αντιπολίτευση. Η νέα κυβέρνηση που αποτελεί συνέχεια της παλιάς έχει εκλεγεί με πρόγραμμα: α΄) ενίσχυση της πολιτικής του Συνδέσμου των Εθνών β΄) άρτιο εξοπλισμό της χώρας για την εθνική της άμυνα, γ΄) ελάττωση των περιορισμών του εμπορίου, δ΄) αύξηση της σχολικής ηλικίας, ε΄) ενίσχυση της βιομηχανίας κ.ά. –*Οι Αγγλοϊταλικές σχέσεις.* Η Αγγλία προσπάθησε να αποτρέψει την ιταλο-αβησσυνιακή σύρραξη και με τον μνημειώδη λόγο, που εξεφώνησε στις 11 Σεπτεμβρίου ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Χόαρ στην Κοινωνία των Εθνών, έκαμε γνωστό ότι τάσσεται υπέρ της συλλογικής δράσης εναντίον «του επιτιθεμένου». Αργότερα εξαιτίας των ιταλικών απειλών και της συγκέντρωσης μεγάλων ιταλικών δυνάμεων στη Λιβύη απέστειλε ως μέτρο πρόνοιας μεγάλο μέρος του μητροπολιτικού στόλου στη Μεσόγειο και ενίσχυσε σημαντικά την άμυνα της Αιγύπτου. Επειδή στις 7 Οκτωβρίου κηρύχθηκε από την Κοινωνία των Εθνών η Ιταλία «ως επιτιθεμένη», η Αγγλία με τα άλλα κράτη του Συνδέσμου δέχθηκε να επιβληθούν σ' αυτήν κυρώσεις, που άρχισαν να εφαρμόζονται από τις 18 Νοεμβρίου. Τελευταία ατυχής απόπειρα για συμφιλίωση Αβησσυνίας και Ιταλίας έγινε ύστερα από τις προτάσεις των Χόαρ-Λαβάλ, που δεν έγιναν δεκτές από τους εμπολέμους και αποδοκιμάστηκαν από την κοινή γνώμη όλου του κόσμου. Ύστερα απ' αυτό ο Χόαρ παραιτήθηκε και τον διαδέ-

χθηκε ο Ήντεν. Η Αγγλία παρακολουθεί με αδιάπτωτο ενδιαφέρον την εξέλιξη της κατάστασης που δημιουργήθηκε από την Ιταλία και είναι έτοιμη να την αντιμετωπίσει, αν παραστεί ανάγκη, και με τα όπλα. *–Γαλλία.* Τα κυριότερα γεγονότα της Γαλλίας το 1935 είναι τα εξής: –Η συνεννόηση με την Ιταλία με την υπογραφή από τον Λαβάλ και τον Μουσολίνι του Πρωτοκόλλου της Ρώμης στις 17 Ιανουαρίου 1935. –Η συνεννόηση με τη Ρωσία και η υπογραφή στις 2 Μαΐου σύμβασης για αμοιβαία βοήθεια. –Η ανατροπή των κυβερνήσεων Φλαντέν και Πουασσόν και ο σχηματισμός στις 7 Ιουνίου κυβέρνησης από τον Λαβάλ που προέβη σε περικοπή μισθών και άλλες οικονομίες 146.000.000 λιρών για ισοσκέλιση του προϋπολογισμού. *–Γαλλία και Ιταλία.* Η Γαλλία απέναντι στην ιταλο-αβησσυνιακή διαφορά κράτησε επιφυλακτική στάση, αλλά τελικά δέχθηκε να πάρει μέρος στις κυρώσεις. Η προσπάθειά της να αποσυρθεί ο βρετανικός στόλος από τη Μεσόγειο δεν πέτυχε, όπως και η τελευταία απόπειρά της για σύναψη ειρήνης μεταξύ των εμπολέμων με την παραχώρηση αβησυνιακών εδαφών στην Ιταλία. *–Γερμανία.* Τα πιο βαρυσήμαντα πολιτικά γεγονότα της Γερμανίας είναι. –Η διεξαγωγή του δημοψηφίσματος στο Σάαρ που κατέληξε σε θρίαμβο της Γερμανίας, γιατί αυτή πήρε 477.119 ψήφους ήτοι το 90.7%, ενώ η Γαλλία μόνο 2.124 ήτοι 0.4% και οι υπόλοιποι 46.513 ψήφισαν υπέρ της διατήρησης του καθεστώτος. Η κατάληψη του Σάαρ την 1η Μαρτίου έγινε δεκτή με πολύ ενθουσιασμό από τον γερμανικό λαό. –Η αγγλο-γερμανική συνεννόηση. Ύστερα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των Άγγλων υπουργών Τζων Σάιμον και Ήντεν που πήγαν στη Γερμανία στις 24 Απριλίου διαλύθηκαν διάφορες παρεξηγήσεις και έγινε συνεννόηση μεταξύ των δύο χωρών. *–Η αύξηση των εξοπλισμών.* Η Γερμανία αποφάσισε την κατασκευή 12 υποβρυχίων 250 τόννων το καθένα και αύξησε τεράστια τους προϋπολογισμούς των πολεμικών της υπουργείων και ιδιαίτερα της αεροπορίας. *–Κήρυξη χρεωστασίου.* Στις 24 Ιουλίου κήρυξε απόλυτο χρεωστάσιο για πληρωμή των εξωτερικών χρεών της που οφείλονταν στις χώρες εκείνες με τις οποίες δεν ήλθεν σε συμβάσεις για εκκαθάριση. *–Μεταρρυθμίσεις εσωτερικές.* Αποφασίστηκε η καθιέρωση της σημαίας των Ναζί ως εθνικής σημαίας, απαγορεύθηκε με νόμο η σύναψη γάμου Ιουδαίων και Αρίων, οι Ιουδαίοι έχασαν τα πολιτικά τους δικαιώματα και η Καθολική Εκκλησία κηρύχθηκε σχεδόν σε διωγμό. *–Ελλάς.* Το 1935 ήταν για την Ελλάδα εξαιρετικά περιπετειώδες, γιατί, εξαιτίας της έξαψης των εσωτερικών παθών, της απόπειρας εναντίον του Βενιζέλου, των ξυλοκοπημάτων μέσα στη

Βουλή, της αλλαγής της επετηρίδας των αξιωματικών και της απειλούμενης πολιτειακής μεταβολής δημιουργήθηκε ατμόσφαιρα ανησυχίας, που κατέληξε στο κίνημα της 1ης Μαρτίου. Ο στόλος υπό τον Δεμέστιχα επαναστάτησε και έπλευσε στην Κρήτη, όπου βρισκόταν ο Βενιζέλος που τέθηκε επικεφαλής της επανάστασης. Στο κίνημα πήραν μέρος η Κρήτη, η Σάμος, η Χίος, η Μυτιλήνη και η Ανατολική Μακεδονία. Μέχρι της 11ης Μαρτίου το κίνημα διαλύθηκε και ύστερα επακολούθησαν φοβερές καταδιώξεις όχι μόνον προσώπων που πήραν μέρος στο κίνημα, αλλά και άλλων που από ιδεολογία δεν ευνοούσαν την κυβέρνηση. Καταδικάστηκαν σε θάνατο 60, από τους οποίους 55 ερήμην, μεταξύ αυτών και ο Βενιζέλος που από την Κρήτη διέφυγε στα Δωδεκάνησα και απ' εκεί στην Γαλλία, 57 σε ισόβια δεσμά, 57 σε 20 χρόνια φυλάκιση και 705 σε διάφορες άλλες ποινές. Τρεις από τους καταδικασθέντες σε θάνατο, ο πρώην αρχιστράτηγος Αναστάσιος Παπούλας σε ηλικία 84 ετών και ο στρατηγός Μιλτιάδης Κοιμήσης εκτελέστηκαν το πρωί της Μ. Τετάρτης και ο υπίλαρχος Βολάνης νωρίτερα. Ύστερα από την καταστολή του κινήματος καταργήθηκε η Γερουσία, άλλαξαν πολλές διατάξεις του Συντάγματος και έγιναν βουλευτικές εκλογές Εθνοσυνέλευσης στις οποίες δεν πήρε μέρος ο δημοκρατικός κόσμος. Η πιο μεγάλη πλειοψηφία της Συνέλευσης αποτελέστηκε από οπαδούς του Λαϊκού κόμματος και του συμπράττοντος μαζί του Εθνικοριζοσπαστικού κόμματος με αρχηγό τον Κονδύλη, ενώ ο Μεταξάς που κηρύχτηκε για την άμεση επαναφορά της βασιλείας κέρδισε μόνο 4 έδρες. Στις 10 Οκτωβρίου η κυβέρνηση Τσαλδάρη «κατηργήθη» από τους στρατηγούς Παπάγο, Ρέπα και Οικονόμου και σχηματίστηκε στρατιωτική δικτατορία από τον στρατηγό Κονδύλη που με τους φίλους του στην Εθνοσυνέλευση και λίγους που αποσκίρτησαν από το Λαϊκό κόμμα κατάργησε το Δημοκρατικό πολίτευμα και επέβαλε τη βασιλεία. Η δικτατορική κυβέρνηση Κονδύλη πραγματοποίησε στις 3 Νοεμβρίου νόθο δημοψήφισμα στο οποίο τα ενενήντα επτά τοις εκατό του ελληνικού λαού ψήφισαν δήθεν υπέρ της βασιλείας. Κατόπιν του δημοψηφίσματος επανήλθε στις 25 Νοεμβρίου ο Βασιλέας Γεώργιος Β΄ που πολύ συνετά ανέθεσε τη διαχείριση των κρατικών υποθέσεων σε υπηρεσιακή κυβέρνηση υπό τον καθηγητή Κωνσταντίνο Δεμερτζή, έδωσε αμνηστεία στους καταδικασθέντες πολιτικούς εξαιτίας της συμμετοχής τους στο κίνημα και χάρη στους στρατιωτικούς τελικά διέλυσε τη μονόπλευρη εθνοσυνέλευση. Η φρόνιμη αυτή στάση του βασιλιά που αποβλέπει στη συμφιλίωση του ελληνικού λαού επιδοκιμάστηκε από το πιο μεγάλο

μέρος της κοινής γνώμης και ένα από τα μεγάλα κόμματα της χώρας, το κόμμα των Φιλελευθέρων, που ήταν υπέρ της δημοκρατίας δήλωσε ήδη ότι αναγνωρίζει τη βασιλεία και θα πολιτευθεί μέσα στα πλαίσια του νέου πολιτεύματος. *–Ηνωμέναι Πολιτείαι.* Το 1935 αφιερώθηκε στην οικονομική ανόρθωση της χώρας και την επαύξηση των στρατιωτικών και ναυτικών δυνάμεων για τις οποίες δαπανήθηκαν 200 εκατομμύρια λίρες. Η ισχύς του νόμου περί αναλήψεως της εθνικής βιομηχανίας παρατάθηκε μέχρι της πρώτης Απριλίου 1936, ύστερα από την αφαίρεση ορισμένων εξουσιών από τον πρόεδρο, σύμφωνα με σχετική απόφαση των αμερικανικών δικαστηρίων που χαρακτήρισαν τον νόμο αντισυνταγματικό. Εγκρίθηκε νομοσχέδιο για διάθεση 92 εκατομυρίων λιρών για την κατασκευή 24 καταδρομικών. Σχετικά με την ιταλο-αβησσυνιακή διαφορά αποφάσισαν να κρατήσουν απόλυτη ουδετερότητα. *–Ιταλία.* Το 1935 η Ιταλία περιεπλάκη σε πόλεμο με την Αβησσυνία, που άρχισε στις 2 Οκτωβρίου με την εισβολή των ιταλικών στρατευμάτων κοντά στο όρος Μουσά Αλή χωρίς επίσημη κήρυξη του πολέμου. Ο Μουσολίνι την ίδια ημέρα έκαμε στρατιωτική επίδειξη καλέσας υπό τα όπλα 20 εκατομμύρια και σε λόγο του που μεταδόθηκε ραδιοφωνικά σ' όλη την Ιταλία κάλεσε τον λαό να απαντήσει με πειθαρχία στις στρατιωτικές κυρώσεις. Στις 3 Οκτωβρίου έγινε γενική επιστράτευση της Αβησσυνίας ύστερα από την κρούση πολεμικού τυμπάνου μέσα στα ανάκτορα. Την άλλη μέρα οι Ιταλοί κατέλαβαν το Άντικρατ, ενώ δύναμη Αβησσυνών μπήκε στην Ερυθραία για να απειλήσει τους Ιταλούς. Στις 6 Οκτωβρίου οι Ιταλοί κατέλαβαν την Άττουα, όπου νικήθηκαν το 1896. Στις 13 μπήκαν στην πόλη αυτή θριαμβευτικά και ο στρατηγός De Bono αποκάλυψε το μνημείο των πεσόντων το 1896. Την άλλη μέρα οι Ιταλοί κατέλαβαν την Αξώμη, την ιερή πόλη των Αβησσυνών. Στις 28 έγινε προέλαση προς το Μακάλε, που καταλήφθηκε. Συγχρόνως έγινε προέλαση των ιταλικών στρατευμάτων προς νότο και κατέλαβαν μεγάλο μέρος του Οκατέν. Ο αγώνας συνεχίζεται. Μέχρι σήμερα καμιά αποφασιστική μάχη δεν έγινε. Οι Αβησσυνοί υποχώρησαν και ήδη προβαίνουν σε εξορμήσεις από όρη ύψους 8648 πόδια πίσω από το Μακάλε. Στον νότιο τομέα ύστερα από τις βροχές οι Αβησσυνοί είχαν μερικές επιτυχίες και ανακατέλαβαν μέρος των εδαφών που έχασαν. Οι Ιταλοί τελευταία απέκρουσαν και καταδίωξαν τους Αβησσυνούς στην τοποθεσία Abi Addi βόρεια του Μακάλε. Η γνώμη κορυφαίων στρατιωτικών είναι ότι αν οι Ιταλοί κατορθώσουν να εξαναγκάσουν τους Αβησσυνούς μέσα στους προσεχείς τέσσερις μήνες να συνθηκολογήσουν, ο αγώνας θα κριθεί υπέρ αυτών,

διαφορετικά αν παραστεί ανάγκη να παραταθεί η εκστρατεία τους πέραν του τετραμήνου, δηλαδή της εποχής των βροχών, θα αποβεί δυσκολότατη δεδομένου μάλιστα ότι οι κυρώσεις θα καταστήσουν προβληματική τη συνέχιση του αγώνα εκ μέρους της Ιταλίας. –*Άλλα μεγάλα γεγονότα.* –Η αγγλορωσική συνεννόηση ύστερα από τη μετάβαση του Ήντεν στη Μόσχα στις 28 Μαρτίου που κατέληξε σε συμφωνία για την ίδρυση Ανατολικού Λοκάρνο μέσα στα πλαίσια της Κοινωνίας των Εθνών. –Η συνδιάσκεψη της Στρέζας στις 11 Απριλίου μεταξύ του Μακτόναλτ, του Τζων Σάιμον, του Φλαντέν και του Ιταλού και Γάλλου υπουργού των Εξωτερικών, που συζήτησαν το ζήτημα του Ανατολικού Λοκάρνο και την καταπάτηση της Συνθήκης των Βερσαλιών από τη Γερμανία. –Η κατάπαυση των εχθροπραξιών μεταξύ της Βολιβίας και Παραγουάης στις 11 Ιουνίου για τη διαφορά του Γκραν-Τσάκο. –Η καταστολή της επανάστασης στις 15 Αυγούστου στην Αλβανία και η εκ θαύματος διάσωση του βασιλέα Αχμέτ Ζώγου. –Η ιαπωνική προέλαση στις βόρειες επαρχίες της Κίνας. Το έτος 1935 που φεύγει αφήνει εξαιρετικά ανήσυχη την ανθρωπότητα που εύχεται να αποσοβηθεί η απειλούμενη καταιγίδα.

Δημοσιογραφική έρευνα *της Πάφου*: «Το Πολέμι – ευρίσκεται εις απόστασιν 12 μιλίων βορειανατολικώς του Κτήματος – υποφέρει φοβερά διότι το μέγιστον μέρος των κτημάτων ανήκει εις την Ιεράν Μονήν Κύκκου και ένα μέρος εκτάσεως περίπου 300 σκαλών εις το τζαμί της Αγίας Σοφίας Κτήματος. Οι χωρικοί αναγκάζονται να πληρώνουν ενοίκια, εις πολλάς περιπτώσεις δυσανάλογα με τα εισοδήματά των και έτσι καταστρέφονται». –*Οι Πυροσταυρίτες.* «Η κυβέρνησις Λαβάλ (Γαλλία) υπέστη κοινοβουλευτικήν επίθεσιν και εκλονίσθη σημαντικώς ένεκα των Πυροσταυριτών. Οι Πυροσταυρίται είναι οργάνωσις φασιστική την οποίαν ωργάνωσε ο συνταγματάρχης Ντε Λα Ροκ το 1927 ως σύνδεσμον των πολεμιστών οι οποίοι κατά τον μεγάλον πόλεμον ετιμήθησαν με τον πολεμικόν μεγαλόσταυρον. Σήμερον η οργάνωσις αριθμεί 700.000 μέλη και 1.000 νέα μέλη εγγράφονται καθημερινώς. Ο σκοπός της είναι «η λήψις δραματικών μέτρων προς εκκαθάρισιν του Γαλλικού δημοκρατικού πολιτεύματος από τα ανεπιθύμητα σημερινά χαρακτηριστικά της. Κατ' ακρίβειαν στρέφεται κατά της Γαλλικής αριστεράς των Ριζοσπαστών κομμουνιστών οι οποίοι ως εκ τούτου ηπείλησαν τον Λαβάλ ότι εάν δεν διαλύση τον σύνδεσμον των Πυροσταυριτών θα τον ρίξουν διά της μη παροχής κοινοβουλευτικής υποστηρίξεως».

Φυλλο Ε΄, 230, 19 Δεκεμβριου 1935

Δημοσιογραφική έρευνα της *Πάφου*: «Το Πολέμι» (συνέχεια). «Η ονομασία του – Ιστορία του χωρίου – Η εκκλησία του χωρίου: Το βόρειον κλίτος είναι Βυζαντινόν και το νότιον είναι νεώτερον ανωκοδομήθη διά διαπάνης του Ηγουμένου του Κύκκου Μελετίου του Α΄ (1711-1730), ως μαρτυρεί σημείωμα επί του Ιερού Ευαγγελίου του χωρίου το οποίον εγράφη υπό του ηγουμένου του Κύκκου Μελετίου του Β΄ του Μαυρομμάτη (1776-1811) κατ' Απρίλιον του 1791. Το Μετόχιον της Ιεράς Μονής Κύκκου ανωκοδομήθη τω 1905. Σήμερον παραμένει ακατοίκητον και δύναται να χρησιμοποιηθή αξιολογώτατα ως οίκημα γεωργικού σχολείου». *Το μέλλον της Ιταλοαιθιοπικής συρράξεως*. «Θα δυνηθή η Ιταλία να αντιμετωπίση τας κυρώσεις και τας βροχάς; (Του επιφανούς στρατιωτικού απεσταλμένου του *Ημερησίου Τηλεγράφου* στρατηγού Α. Τέμπερλεϋ)».

Ανταποκρίσεις - *εκ Λεμεσού*. 1–«*Κόκκινο πουκάμισο*». Καλλιτεχνική βραδυά εις την πόλιν με το κοινωνικώτατο έργο του Σπύρου Μελά «*Κόκκινο πουκάμισο*» έδωσαν οι ηδοποιοί Καββάδας και Δελούδης τη ευγενή συμπράξει του «ΕΟΛ», της κ. Μεταξά και του δρ. Άμποτ». –*Σχολική σκηνή*. «Το Εμπορικόν Λύκειον της πόλεώς μας εις το Θέατρον Γιορδαμπλή θα κάμη την ετησίαν εορτήν του δένδρου των Χριστουγέννων, εις την οποίαν θα παιχθή υπό μαθητών η μονόπρακτη κωμωδία «*Τα λάθη της Σταμάτας*» του Γρ. Ξενοπούλου».

Νέα από το Νότιον Μέτωπον. «Ανταποκριτής μας ευρισκόμενος εις Χαρράρ μας παρέχει τας εξής λεπτομερείας εις επιστολήν ληφθείσαν χθες. Στην τελευταίαν μάχην κοντά στο Ταγκαπούρ τα ιταλικά αεροπλάνα και τα ελαφρά τανκς ως και τα θωρακισμένα αυτοκίνητα εθέρισαν κυριολεκτικώς τους Αβησσυνούς. Αι απώλειαί των υπολογίζονται εις 5.000 Σομάληδες Μουσουλμάνους συμμάχους των Αβησσυνών και 3.000 βέρους Αβησσυνούς ορθοδόξους. -Κ.Κ.Κ».

Φυλλο Ε΄, 231, 25 Δεκεμβριου 1935

[**Διάφορα**]. «*Το τραγούδι των Χριστουγέννων*, Λάμπρος Αστέρης. «*Αυτοκρατορικά Χριστούγεννα στην Κωνσταντινούπολιν*» (Αποτελεί απόσπασμα εκ του έργου του Στρίνπεργκ '*Ο Σουηδικός λαός*', κατά μετάφρασιν του Ι. Ε. Χρυσάφη. Οι Βαράγγοι ήσαν Σκανδιναυοί μισθοφόροι που υπηρετούσαν τον Αυτοκράτορα του Βυζαντίου, *Νέα Εστία*, τόμ. Β΄, 1116».

Νέα της εβδομάδος. –«Η εφημερίς *Ανεξάρτητος* αναδημοσιεύει εκ της ημιεπισήμου Τουρκικής εφημερίδος *Gumhuriet* βαρυσήμαντον άρθρον του Τούρκου επιτελικού αξιωματικού και αρθρογράφου Αμπιντίν Νταβέρ. Ο αρθρογράφος γράφει περίπου τα εξής: 'Από γεωγραφικής απόψεως η Κύπρος είναι η σημαντικωτέρα Ναυτική βάσις εις την Μεσόγειον. Πώς λοιπόν η Αγγλία θα παραχωρήση εξ οικείας βουλήσεως εις την Ελλάδα ένα στρατηγικόν σημείον υψίστης σημασίας;'» 2. *Κυβερνητικά ανακοινωθέντα* -α') «Η δωρεάν παροχή ιατρικής βοηθείας – Νέον σύστημα» - β') «Συμβουλαί εις τους Καπνοκαλλιεργητάς - Εκρίζωσις και καταστροφή των βαμβακοφύτων 1935 (Εκ του Γεωργικού Τμήματος)».

Ετος 1936

Φυλλο Ε΄, 232, 1 Ιανουαριου 1936

[Διάφορα]. *Η Ιερά Μονή Κύκκου* –«ίδρυμα των Κομνηνών κτισμένη εις ύψος 1.460 μέτρων είναι ανεγνωρισμένη υπό του Καταστατικού χάρτου της Κυπριακής Εκκλησίας ως βασιλική και σταυροπηγιακή και ως η «πρώτη τη τάξει» Μονή της νήσου. Γενομένη κατά το 700ετές διάστημα της σταδιοδρομίας της τετράκις παρανάλωμα του πυρός ανωκοδομήθη διά πανελληνίων εράνων. Η σημερινή Μονή ανωκοδομήθη κατά τας αρχάς του 19ου αιώνος». *–Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Φώτιος ο Β΄* –«Μετά μεγάλης θλίψεως ηκούσθη εις όλον τον Ελληνισμόν ο θάνατος του Οικουμενικού Πατριάρχου – Φωτίου του Β΄ – εις ηλικίαν 61 ετών επισυμβάς κατά την παρελθούσαν Δευτέραν. Εγεννήθη εις την νήσον Πρίγκηπον και ωνομάζετο Δημήτριος Μανιάκης...» (Ακολουθεί βιογραφία – μόρφωση). –«Τα κυριότερα γεγονότα της πατριαρχείας του – Ποίος ο διάδοχός του;». –«Άνδρωποι και ώρες – χρονογράφημα Άντη Περνάρη (Ανδρέα Παυλίδη)». *-Νέες του 1936* –«Εξαμερικανιστήκαμε λοιπόν τελείως, αφού έχουμε την τιμή και την ευχαρίστηση να βλέπουμε κάθε λίγο και λιγάκι παλαιστικά ματς. Εξαμερικανιστήκαμε, άρα εκπολιτισθήκαμε. Μπράβο μας. Κι έτσι μπορούμε να πούμε πως προοδεύουμε αλματωδώς. Ξέρεις τι θα πη, κάθε κοριτσάκι και κάθε ευηγμένη δεσποινίς να ξεχωρίζει τι θα πη αμερικανική λαβή, γιαπωνέζικο κλειδί, στραγγαλιστική λαβή, αεροπλανικό κόλπο;»

Φυλλο Ε΄, 233, 9 Ιανουαριου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις - Αθήναι. «Τηλεγράφημα του Αθηναϊκού Πρακτορείου όπερ μας απεστάλη ευγενώς υπό του Ελληνικού Προξενείου». –Σύμφωνα με πληροφορίες του τύπου η κυβέρνηση αποφάσισε την τέλεια αποκατάσταση των υπαλλήλων που παύθηκαν ύστερα από το κίνημα της πρώτης Μαρτίου. –Οι εκκλησίες όλων των δογμάτων και όλων των χωρών απευθύνουν έκκληση υπέρ της γενικής ειρήνης. Ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Χρυσόστομος, ως πρόεδρος της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος στο διάγγελμά του λέγει ότι αγωνία περισφίγγει όλη την ανθρωπότητα εξαιτίας

των κινδύνων που απειλούν την παγκόσμια ειρήνη. Χριστιανικοί λαοί, πλάσματα του ίδιου Ουράνιου Πατέρα και απολυτρωθέντες από τον ίδιο Σωτήρα, ασχολούνται με σκληρές διαμάχες. Εν τούτοις ο κοινός Θεός είναι Θεός ειρήνης, Βασιλεύς ειρήνης και γεμάτος αγάπη μας δίδαξε «να αγαπώμεν αλλήλους». Μας κληροδότησε την Ειρήνη του και αυτή η Ειρήνη παρέχει την ασφάλεια ενώ αντίθετα η διασάλευση της Ειρήνης και ο πόλεμος φέρνουν την ανατροπή των κανονικών όρων της ζωής και απερίγραπτες καταστροφές. Ας επιζητήσουμε όλοι την Ειρήνη. Ας ζήσουμε με Ειρήνη. –«Κατ' ειδήσεις εξ Αθηνών ο Βασιλεύς προήδρευσε του Ανωτάτου Πολεμικού Συμβουλίου –Αποφάσεις ελήφθησαν, αλλά τηρείται απόλυτος μυστικότης. Πάντως αύται περιεστράφησαν εις την εξέτασιν της πολεμικής θέσεως της Ελλάδος κατά την Ευρωπαϊκήν σύρραξιν η οποία θεωρείται ως επικειμένη. Εγνώσθη εξ ανεπισήμων πηγών ότι η Ελλάς είναι πολεμικώς έτοιμη ν' αντιμετωπίση οιανδήποτε δημιουργηθείσαν κατάστασιν». –«Η Ελλάς θα βοηθήση την Αγγλίαν εις την Αίγυπτον» –Η εφημερίδα *Ελληνικόν Μέλλον* βεβαιώνει ότι οι συνεννοήσεις μεταξύ της Μ. Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας για αντιμετώπιση ενδεχόμενης πολεμικής σύρραξης στη Μεσόγειο έχουν προχωρήσει αρκετά. Η Ελλάδα έχει υποσχεθεί να βοηθήσει την Μ. Βρετανία θέτοντας στη διάθεσή της όχι μόνο τα λιμάνια του Ναυαρίνου, Αργοστολίου, Σούδας και Μούδρου, αλλά επίσης τον στόλο της και μία μεραρχία στρατού, για να συνεργαστεί στην υπεράσπιση της Αιγύπτου. Η Τουρκία θα προσφέρει ένα σώμα στρατού, αν η Αγγλία συγκατατεθεί να οχυρωθούν τα Δαρδανέλια. –«Οι Ιταλοί αποστέλλουν στρατεύματα εις την Λιβύην». –«Οι Ιταλοί θα διαχειμάσουν εις Αβησσυνίαν». –«Πώς οι Αβησσυνοί εξουδετερώνουν την δράσιν των αεροπλάνων». Οι Αβησσυνοί τώρα μόλις άρχισαν ορθή πολεμική τακτική που αποτελείται από αιφνιδιαστικές αντεπιθέσεις και ιδίως νυκτερινές με αποτέλεσμα τις τελευταίες νίκες των Αβησσυνών που προξενούν όχι μόνο βαρύτατες απώλειες στον επιδρομέα, αλλά καταλαμβάνουν αρκετό πολεμικό υλικό. *Έκλειψις σελήνης* –«Την νύκτα της 8ης τρέχοντος κατά η ώρα 7 μ.μ. έλαβε χώραν ολική έκλειψις της σελήνης».

Γεωργικά άρθρα: –«Άρθρο του Γεωργικού Επιθεωρητού κ. Αντώνη Κλόκκαρη. Κάτι γι' αυτούς που μας διαβάζουν –Η *Πάφος* έχει το ευτύχημα να φιλοξενήση το παρακάτω άρθρον για ένα από τα πιο σοβαρά γεωργικά μας ζητήματα: Την «Δενδροκαλλιέργειαν» γραμμένο από τη γλαφυράν και δυνατήν πέννα του κ. Αντώνη Κλόκκαρη (τ. Ε΄, αρ. φ. 232, 1 Ιανουαρίου 1936). 2. Άρθρον

του Α. Κλόκκαρη – «Βουν αροτήρα ου φιμώσεις. Λόξες ανθρώπινες» –Για «τους κημούς των βοδιών»: – «Βλέπομεν με θλίψιν μας δυστυχισμένα ζώα να φέρουν κημούς και τούτους όχι τουλάχιστον πλεκτούς από καλάμι, αλλά κημούς από... σακκούλες, από φέσια και ρεπούπλικες αποστρατευμένες» (τ. Ε', αρ. φ. 242, 12 Μαρτίου 1936). 3. Αντώνη Κλόκκαρη «Νέοι βανδαλισμοί – Για την καταστροφή ενός μικρού αμπελιού στην Τραχυπέδουλα – «Επικατάρατος πας άνθρωπος», γράφει ο Μωυσής (Δευτερονόμιον ΚΖ, 25), που αποκόπτει «δέντρον καρποφόρον έστω και αν ωρθώνετο μπροστά στο χαράκωμα που έκαμες διά να κυριεύσης την πόλιν του εχθρού σου». *–Το ζήτημα της ρυθμίσεως των αγροτικών χρεών - Η σεισάχθεια του Κλώζον -Η πείρα του παρελθόντος.* 1. Όταν το 1917 ψηφίστηκε το νομοσχέδιο «περί ανακουφίσεως των αναξιοχρέων γεωργών», ο τότε κυβερνήτης της Κύπρου το χαρακτήρισε πανομοιότυπο της σεισάχθειας του Σόλωνος και είπε στον εναρκτήριο λόγο του έτους 1917: «Το εισαγόμενον μέτρον βασίζεται επί των αρχών εκείνων, αι οποίαι ανεγνωρίσθησαν από της εποχής του Σόλωνος. Αντί της καταργήσεως των χρεών ο Σόλων ενομοθέτησεν ότι εφεξής ουδείς οφειλέτης θα περιήρχετο εις κατάστασιν δουλείας προς τους δανειστάς του». *–Οι ξένοι περί Ελλάδος* –«Πώς κρίνουν την προσπάθειαν του Βασιλέως της Ελλάδος οι Γερμανοί. – Βερολίνον, Δεκέμβριος –Ο ημιεπίσημος *Φέλκισερ Μπεομπάχτερ (Λαϊκός Παρατηρητής)* του Βερολίνου δημοσιεύει υπό τον τίτλον «Η ανοικοδόμησις της Ελλάδος» άρθρον του εν Αθήναις μονίμου ανταποκριτού αυτού Ιωσήφ Μπέρντολτ». *Η Ιταλία και το Αιγαίον* –«Μεγάλαι συγκεντρώσεις – 50 χιλιάδες στρατού επί δύο νήσων» (Ρόδον και Λέρον) –«Υπό τον ανωτέρω τίτλον δημοσιεύει ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος* του Λονδίνου της 31 Δεκεμβρίου 1935 την ακόλουθον εξ Αθηνών ανταπόκρισιν: «Η αξία της λίμνης Τσάνας διά την Αγγλίαν – Είναι δυνατόν να μετατραπή ο ρους της; –Του στρατιωτικού απεσταλμένου του *Ημερησίου Τηλεγράφου* στρατηγού Α. Τέμπερλεϋ».

Δημόσιαι διαλέξεις. *–Δημώναξ – Ο Κύπριος Κυνικός Φιλόσοφος* –«Κατά την παρελθούσαν Κυριακήν εις το νέον οίκημα του «Κινύρα» εγένετο η δευτέρα διάλεξις της σειράς περί των Κυπρίων πεζογράφων και φιλοσόφων την οποίαν ωργάνωσε το σωματείο τούτο. Ομιλητής ήτο ο κ. Κλεάνθης Γεωργιάδης καθηγητής της φιλολογίας εις το Παγκύπριον Εμπορικόν Λύκειον». *–Πανηγυρική συνεδρία της Ακαδημίας Αθηνών* –«Απονεμηθέντα βραβεία. –Επί τη λήξει του έτους εγένετο πανηγυρική συνεδρία της Ακαδημίας καθ' ην παρέστη ο Βασιλεύς

Γεώργιος μετά του διαδόχου... Ο γενικός γραμματεύς της Ακαδημίας κ. Γεώργιος Π. Οικονόμου προσεφώνησε τον Βασιλέα ως εξής: 'Βασιλεύ, Επανήλθες εις τον ιστορικόν θρόνον της Ελλάδος αληθής βασιλεύς και όντως δίκαιος και φιλόστοργος αρχηγός της εθνικής οικογενείας, κατακτήσας τας ψυχάς των τέκνων σου διά της δικαιοσύνης σου και της ειλικρινούς σου αγάπης προς την πατρίδα...'». 3. *Το διάγγελμα του Βασιλέως των Ελλήνων* -«Η Αυτού Μεγαλειότης ο Βασιλεύς των Ελλήνων απηύθυνε προς τον ελληνικόν λαόν επ' ευκαιρία του νέου έτους διάγγελμα».

ΦΥΛΛΟ Ε', 234, 16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1936

Τελευταίαι ειδήσεις. –«Ισχυρά μοίρα Γαλλικού στόλου εις την Μεσόγειον –Η Γαλλία κάμνει εσπευσμένως νέαν ναυτικήν βάσιν εις Mers-el-kebir πλησίον της Oran εις την Αλγερίαν».–«Από το Μέτωπον –Αναμένεται επίθεσις –ο Αυτοκράτωρ ευρίσκεται εις την πόλιν Ντεσσιέ παρασκευάζων επίθεσιν εναντίον του Μακάλε, η οποία θα αρχίση εντός ολίγων ημερών». –«Αβησσυνιακή επιτυχία - οι Αβησσυνοί εξώρμησαν επιτυχώς εις το βόρειον μέτωπον πλησίον της Αξώμης και επήραν πολεμικόν υλικόν». -*Αθήναι.* «Ο καθηγητής κ. Μπαλάνος, Υπουργός της Παιδείας, παρητήθη συνεπεία ασυμφωνίας απόψεων μετά της Κυβερνήσεως επί πανεπιστημιακών ζητημάτων. Η παραίτησις έγινε αποδεκτή». –«Στόλος Αγγλικών καταδρομικών ηγκυροβολημένων εις Πειραιά εξετέλεσε σήμερον γυμνάσια εις τον Σαρωνικόν. –Αμνηστεία εις Πολωνίαν»· –Κατόπιν του περί αμνηστείας νόμου απελύθησαν εκ των φυλακών εν όλω 90.000 πρόσωπα. Από την επαρχίαν αγγέλλεται ότι πολλά πρόσωπα εξήτησαν να εγκλεισθούν και πάλιν εις τας φυλακάς, διότι δεν έχουν ούτε σπίτια ούτε τροφήν».

Εξωτερικαί ειδήσεις. –«Η Ιταλία θα αγωνισθή και την περίοδον των βροχών. –Η Τουρκία και το Αφγανιστάν –Σύμφωνον Φιλίας πρόκειται να υπογραφή μεταξύ Τουρκίας, Περσίας, Ιράκ και Αφγανιστάν. –Η Πορτογαλία εξοπλίζεται.- Η Γαλλική αεροπορική δύναμις ισχυροτέρα του κόσμου. –Σύμφωνα με το *Paris Midi*» η Γαλλία έχει σήμερον την ισχυροτέραν αεροπορικήν δύναμιν του κόσμου. –«Αι Ιταλικαί απώλειαι κατά Δεκέμβριον –Κατά τους υπολογισμούς Αγγλικών εφημερίδων αι Ιταλικαί απώλειαι κατά μήνα Δεκέμβριον ανέρχονται εις 14 αξιωματικούς νεκρούς και 500 στρατιώτας νεκρούς. Οι νεκροί των Αβησσυνών ανέρχονται εις 2.000 ανδρών». –«Νέα φάσις του αγώνος -Κατά το έτος

τούτο ο πόλεμος εισέρχεται εις νέαν φάσιν. Οι Αβησσυνοί ήρχισαν επίθεσιν αφού αφήκαν τους Ιταλούς να καταγάγουν ευκόλους νίκας κατά την αρχήν της εκστρατείας εις την επαρχίαν Τιγρέ». –«Το έδαφος είναι ανώμαλον, η διατροφή μεγάλου στρατού πάρα πολύ δύσκολος και η πορεία του τρομερά».

ΦΥΛΛΟ Ε', 235, 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1936

Ελληνικαί Ειδήσεις - Εκ του αγγλικού τύπου. *–Ο Κονδύλης επιτίθεται κατά του Βασιλέως και απειλεί.* «Μερικοί από τους ισχυρογνώμονας Μοναρχικούς εξακολουθούν να δεικνύουν την αγανάκτησίν των διά την προσπάθειαν του βασιλέως Γεωργίου προς συμφιλίωσιν. Μεταξύ τούτων ο Στρατηγός Κονδύλης». *–Αι πολεμικαί προπαρασκευαί της Ελλάδος θα συμπληρωθούν συντομώτατα* «Ας ελπίσωμεν ότι η ειρήνη θα διατηρηθή και δεν θα διαταραχθή. Αλλ' εάν η σύρραξις γενικευθή η Ελλάς θα πράξη το καθήκον της ως μέλος της Κοινωνίας των Εθνών, εδήλωσεν ο στρατηγός Παπάγος, Υπουργός του πολέμου». *–Ο Βασιλεύς της Ελλάδος και οι Κομμουνισταί.* Γράφει *Ο Ημερήσιος Τηλέγραφος* του Λονδίνου: 'Το Κομμουνιστικόν κόμμα εδήλωσεν κατά την 7ην Ιανουαρίου ότι θα συνεργασθή με το σημερινόν καθεστώς. Οι Κομμουνισταί θεωρούν την παρουσίαν του Βασιλέως εις τον θρόνον ως εγγύησιν εναντίον του φασιστικού κινδύνου. Επιτροπεία των Κομμουνιστών επεσκέφθη τον Βασιλέα και του έδωσε την διαβεβαίωσιν αυτήν. Εξήτησαν από τον Βασιλέα όπως απελευθερώση μερικούς συντρόφους των, οι οποίοι διατελούν εκτοπισμένοι εις απομεμακρυσμένας νήσους... Οι Κομμουνισταί ούτοι εκτοπίσθησαν παρανόμως υπό της Κυβερνήσεως Κονδύλη ο οποίος προέβη εις πραξικόπημα και κατόπιν επανέφερε τον Βασιλέα'».

Τα νεώτερα τηλεγραφήματα του Ρέουτερ –Ιδιαιτέρα υπηρεσία της *Πάφου*. «*Η Ιταλία θέλει διευθέτησιν* – Η ελπίς των Ιταλών εις τας εικόνας. Εικόνα της Παρθένου «η μικρή Μαντόνα η προστάτις των πέραν της θαλάσσης» επεβιβάσθη εις Νεάπολιν διά το Ιταλοαβησσυνιακόν μέτωπον. Εδωρήθη εις τα εκστρατευτικά σώματα από την Πόλιν Φαέντζα της Κεντρικής Ιταλίας». –Πετρέλαιον εις την Ιταλίαν και από την Αλβανίαν (πετρελαιοπηγαί του Κουκόβε). *–Η Τουρκία υποψιάζεται την δράσιν των Ιταλών εις τα Δωδεκάνησα.* Η Τουρκία έχει εξοδεύσει εκατομμύρια λιρών διά την οχύρωσίν της έναντι των νήσων τούτων. *–Η αισιοδοξία των Αβησσυνών.* Ένας αξιωματικός του κύκλου του Αυτοκράτορος διετείνετο προς ξένον ανταποκριτήν: 'Είμεθα πτωχόν έθνος και δεν έχομεν νεώ-

τερα πολεμικά μέσα. Είμεθα όμως προετοιμασμένοι να πολεμήσωμεν, διότι έχομεν τροφάς διά 3 έτη.' –*Πυροβολισμοί υπό του αμορφώτου λαού εις την Κωνσταντινούπολιν εναντίον της Σελήνης η οποία είχεν έκλειψιν.* «Η ανατολική λαϊκή δεισιδαιμονία πιστεύει ότι ο Σατανάς γίνεται δράκοντας και καταβροχθίζει την Σελήνην».

Νέα της εβδομάδος. –«Ο θάνατος του Βασιλέως Γεωργίου του Ε΄ –Βιογραφικαί σημειώσεις – Ο νέος Βασιλεύς Εδουάρδος ο Η΄ –βιογραφικαί σημειώσεις». –Η εκλογή του νέου Οικουμενικού Πατριάρχου – εξελέγη ο Ηρακλείας Βενιαμίν».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 236, 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1936

Τα νεώτερα τηλεγραφήματα του Ρέουτερ – Ιδιαιτέρα υπηρεσία της *Πάφου*: *Αθήναι –Αι ελληνικαί εκλογαί* –Τα τελευταία αποτελέσματα των εκλογών δείχνουν ότι οι βενιζελικοί και οι σύμμαχοί τους πέτυχαν 142 έδρες, οι αντιβενιζελικοί 143 και οι κομμουνιστές 15. Αναμένεται ότι ο αρχηγός των βενιζελικών Σοφούλης θα κληθεί να σχηματίσει Εθνική κυβέρνηση και ότι η αντιπολίτευση θα προσκληθεί να συμμετάσχει –Αναμένεται ότι ο Τσαλδάρης (Λαϊκοί) και Μεταξάς (Ελευθερόφρονες) συμφωνούν για τον σχηματισμό Εθνικής Κυβέρνησης, αλλά οι διαθέσεις των Κονδυλικών και Θεοτοκικών (Εθνικού Συνασπισμού) είναι ακαθόριστες. –*Παρίσι.* Παρά τη νίκη των Φιλελευθέρων ο Βενιζέλος αποφάσισε να μην επανέλθει στην πολιτική, αλλά είχε την ελπίδα να επανέλθει αργότερα στην Κρήτη.

Εξωτερικαί ειδήσεις. –Η Γερμανία δεν θα δώσει πετρέλαιο (πετρελαιοδεξαμενές Αμβούργου – εταιρεία Νιτάγκ) στην Ιταλία. –Ο Χίτλερ άρρωστος (εγχείρηση πολύποδα φάρυγγα). –Φήμες ότι ο Μπαντόλιο θα αντικατασταθεί και θα επιστρέψει στην Ιταλία. -Επικοινωνία του Β. Πόλου. Τα Σοβιέτ με ναυτική γραμμή θα ενώσουν τους ευρωπαϊκούς λιμένες με την Εγγύς Ανατολή διαμέσου του Β. Πόλου. –Ο καρκίνος δεν είναι κληρονομικός. –Η κίνηση της διώρυγας του Σουέζ. Οι εχθροπραξίες στο Αβησσυνιακό μέτωπο.

Νέα της εβδομάδος. –«Διάγγελμα και δηλώσεις του νέου Βασιλέως (Τηλεγραφήματα του επί των Αποικιών Υπουργού)». –«Διάγγελμα προς το βασιλικόν ναυτικόν – Διάγγελμα προς τον στρατόν. –Προς την βασιλικήν αεροπορίαν – Εδουάρδος Β.Α.»

Ανταποκρίσεις. *Εκ Πέγειας.* 1. Επίσκεψη του κυβερνήτη με τον διοικητή και τον αστυνόμο Καρεκλά. 2. Οι μαθητές και οι μαθήτριες έψαλλαν τον Εθνικό Ύμνο. 3. Στάμης (ψευδώνυμο του Σταύρου Μιχαήλ δασκάλου).

Φυλλο Ε', 237, 6 Φεβρουαριου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. «Κατά την 31ην Ιανουαρίου 1936 ο στρατηγός Κονδύλης ενώ συνωμίλει μετά του φίλου του βουλευτού Μερκούρη απέθανεν εκ συγκοπής της καρδίας». Οι εφημερίδες μιλούν για συνασπισμό όλων των αντιβενιζελικών κομμάτων. Όλες οι εφημερίδες δημοσιεύουν διαψεύσεις των φανταστικών ειδήσεων περί δήθεν ενεργειών του στρατού και τονίζουν ότι ο στρατός δεν αναμιγνύεται καθόλου στην πολιτική και κατά συνέπεια του είναι αδιάφορο ποια θα είναι η κυβέρνηση που θα αναλάβει την αρχή. –«*Κυβέρνησις θα σχηματισθή σήμερον*» –«Ο Πρωθυπουργός κ. Δεμερτζής κατέστησε σήμερον γνωστάς στον Βασιλέα τας εξελίξεις της εσωτερικής καταστάσεως ιδιαιτέρως δε παρετήρησε ότι κατά την γνώμην του το στρατιωτικόν ζήτημα πρέπει να λυθή προ του σχηματισμού της νέας κυβερνήσεως. Ο Βασιλεύς εδέχθη τον αρχηγόν του Εθνικού Λαϊκού Κόμματος κ. Θεοτόκην ο οποίος τού εδήλωσε ότι διά το κόμμα του δεν υπάρχει στρατιωτικόν ζήτημα».

Τα νεώτερα τηλεγραφήματα του Ρέουτερ –Ιδιαιτέρα υπηρεσία της *Πάφου.* –*Αδδίς Αμπέπα.* - Νίκη των Αβησσυνών «Η Ιταλική φάλαγξ πλησίον του Νοτίου Μετώπου απωθήθη εγκαταλείψασα 1700 νεκρούς ως επί το πλείστον μελανοχίτωνας». –*Ουάσιγκτον.* «Ο Δημοκρατικός γερουσιαστής Μπόραχ ανήγγειλε ότι θα θέση υποψηφιότητα διά την προεδρικήν εκλογήν». –*Νταβός.* «Δολοφονία Γερμανού Ναζί εις Ελβετίαν – Ο επιτεθείς εναντίον του Gustloff είναι ηλικίας 26 ετών Γιουγκοσλάβος υπήκοος Ιουδαϊκής καταγωγής, σπουδαστής της ιατρικής και ονομάζεται Δαυίδ Φρανκφούτεν – κατόπιν παρεδόθη εις την αστυνομίαν και εδήλωσεν ότι εσκεμμένως επυροβόλησεν τον Gustloff διότι εμισούσε το Γερμανικόν καθεστώς». –*Βερολίνον.* «Ο Χίτλερ ετηλεγράφησεν συλλυπητήρια εις την χήραν του Gustloff και λέγει ότι το άνανδρον έγκλημα προκάλεσεν ολοκλήρου του έθνους την λύπην και την οργήν εναντίον της δημαγωγίας». –*Ρώμη.* «Το φασιστικόν συνέδριον Ρώμης εξέδωκε ανακοινωθέν: ότι το Συμβούλιον θεωρεί τας προσφάτους στρατιωτικάς νίκας εις τα μέτωπα Ερυθραίας και Σομαλίας ως αποφασιστικούς συντελεστάς της καταστάσεως. Επιβεβαιώνει την στα-

θεράν του απόφασιν, όπως φθάση εις το τέρμα του σκοπού εις τον οποίον κατατείνουν αι στρατιωτικαί προσπάθειαι». –*Λονδίνον*. «Κατάργησις προνομίου Λόρδων -Ενεκρίθη εις την Βουλήν των Λόρδων ψήφισμα του Λόρδου Σάνκεϋ ότι το σύστημα όπως οι Λόρδοι δικάζονται υπό Λόρδων έχησε πέραν της χρησιμότητός του. Προβλέπεται ότι ενωρίς θα εισαχθή νομοσχέδιον που να καταργή την παρούσαν δικονομίαν. Οι αντίθετοι προς το ψήφισμα υπεστήριξαν ότι δεν είναι ορθόν να καταργηθή μία παλαιά παράδοσις. Οι υπέρ του ψηφίσματος ισχυρίσθησαν ότι η ακολουθουμένη μέχρι σήμερον δικονομία επιβάλλει σπατάλη χρήματος και παραβίασιν της αρχής της ισότητος ενώπιον του Νόμου». –*Η επανόρθωσις της Μοναρχίας εις την Αυστρίαν* –«Υπάρχουν ενδείξεις ότι θα καθυστερήση η αποκατάστασις της Μοναρχίας εις την Αυστρίαν κατόπιν της συνεντεύξεως του Στάρχενβεργκ με τον Φλαντέν. Εγένετο αντιληπτόν ότι η Αυστρία είναι έτοιμη να υπογράψη συμφωνίας μετά της μικράς Αντάντ διά της οποίας η αποκατάστασις της Μοναρχίας να μη γίνη άνευ της συγκαταθέσεως της Μικράς Αντάντ». (Μικρά Συνεννόησις – Petite Entente = Αμυντική συνένωση της Τσεχοσλοβακίας, Νοτιοσλαβίας, Ρουμανίας εναντίον της Ουγγαρίας).

Παιδαγωγικά ζητήματα. *Μερικαί σκέψεις ως προς την διδασκαλίαν άνευ χρήσεως βιβλίων*.

Νέα της εβδομάδος – *Δημόσιαι διαλέξεις – Η ομιλία του Γυμνασιάρχου Πάφου περί του Αγίου Νεοφύτου*. «Κατά την παρελθούσαν Κυριακήν εγένετο η διάλεξις του Γυμνασιάρχου Πάφου Πασχάλη Πασχαλίδου... εν τη σειρά των διαλέξεων, την οποίαν ο «Κινύρας» ωργάνωσε περί των διαπρεπεστέρων Κυπρίων πεζογράφων και φιλοσόφων». –Βιογραφικαί σημειώσεις «Ο Π. Πασχαλίδης εγεννήθη εις Χουδί παρά την Νικομήδειαν της Μ. Ασίας κατά Ιούνιον του 1884».

Φωτογραφία. Ο αποδανών στρατηγός Κονδύλης μετά της τριμελούς επαναστατικής επιτροπείας Παπάγου, Ρέπα, Οικονόμου που ανέτρεψε την κυβέρνηση Τσαλδάρη.

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 238, 13 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1936

Ελληνικαί ειδήσεις –*Αι απειλαί του Μουσολίνι κατά της Ελλάδος*. Ο Μουσολίνι σε συνέντευξη που έδωσε στη νέα ελληνική εφημερίδα *Ελευθέραν Γνώ-*

Πασχάλης Δ. Πασχαλίδης (1884-1943)
Γυμνασιάρχης Ελληνικού Γυμνασίου Πάφου

μην που άρχισε την έκδοσή της προφανώς ως όργανο της ιταλικής προπαγάνδας στην Αθήνα εκφράστηκε απειλητικά κατά της Ελλάδας και των άλλων μικρών δυνάμεων που υποστηρίζουν την Κοινωνία των Εθνών και είπε: «Η Ελλάς έχει συνενώσει την τύχην της εις το Αγγλικόν άρμα αν και είναι δεσμευμένη διά Συνθήκης Φιλίας με την Ιταλίαν την οποίαν όμως αυτή εληισμόνησε. Αλλά ας μη λησμονή ότι είμεθα γείτονες με ακτάς συνεχομένας και αν αύριο υπάρξη μία έκρηξις πολέμου την οποία δεν επιθυμώ, δεν είναι συμφέρον διά την Ελλάδα να έλθη αντιμέτωπος με την εξηγριωμένην Ιταλίαν». *–Η συνέλευσις της Στρογ-γυλής Τραπέζης.* «Υπεύθυνοι κύκλοι ελπίζουν ότι θα εξευρεθή μία λύσις της κρίσεως η οποία εδημιουργήθη από την απαίτησιν του Στρατιωτικού Συνδέσμου να μη σχηματισθή Βενιζελική Κυβέρνησις. Θα προσκληθή γενική συνέλευσις των αρχηγών όλων των κομμάτων με προεδρεύοντα τον Βασιλέα, η οποία να συζητήση τα διαφιλονικούμενα ζητήματα και να εξεύρη βάσιν διά συνεννόησιν». *–Με ποίους θα συνεργασθούν οι κομμουνισταί.* «Συνεννοήσεις διά μίαν κυβέρνησιν συνασπισμού βενιζελικών και Αντιβενιζελικών φαίνεται ότι θα καταλήξουν εις αποτέλεσμα. Το μόνον σημείον το οποίον παραμένει προς λύσιν και κρατεί εις αντίθεσιν τον αρχηγόν των Αντιβενιζελικών κ. Τσαλδάρην και τον αρχηγόν των Βενιζελικών κ. Σοφούλην είναι το ζήτημα της επαναφοράς των αξιωματικών της ξηράς και θαλάσσης που έλαβον μέρος εις το κίνημα του Μαρτίου. Ο αρχηγός των κομμουνιστών κ. Γληνός εδήλωσεν ότι το κόμμα του θα υποστηρίξη την βουλήν εκείνην η οποία θα ελευθέρωνε όλους τους φυλακισμένους κομμουνιστάς. Εις προηγουμένας δηλώσεις ο κ. Γληνός έθεσε ως δεύτερον όρον της παροχής υποστηρίξεως υπό του κομμουνιστικού κόμματος και τον αποκλεισμόν του στρατηγού Κονδύλη από την μέλλουσαν κυβέρνησιν, αλλά μετά τον θάνατον τούτου παραμένει ένα μόνον αντάλλαγμα διά την συνεργασίαν του Κομμουνιστικού κόμματος: η απελευθέρωσις των φυλακισμένων κομμουνιστών». *–Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος και ο Βασιλεύς* –«Διάφορα μέλη του Στρατιωτικού Συνδέσμου και αρχηγοί των αεροπορικών δυνάμεων εξέφρασαν τους φόβους των διά την δυνατότητα της επαναφοράς μετά τον θάνατον του στρατηγού Κονδύλη πολλών Βενιζελικών αξιωματικών οι οποίοι απελύθησαν κατά την τελευταίαν επανάστασιν του Μαρτίου και προς τούτο επεσκέφθησαν διαφόρους Αντιβενιζελικούς αρχηγούς και εδήλωσαν ότι αι μάχιμοι δυνάμεις της χώρας δεν θα ανεχθούν την επαναφοράν των αξιωματικών αυτών ούτε τον σχηματισμόν Βενιζελικής Κυβερνήσεως. Ο Βασιλεύς

εξοργισμένος διέταξε τον στρατηγόν Παπάγον να εκδώση αυστηράν διαταγήν εις όλους τους αξιωματικούς, όπως εις το μεταξύ μήτε επισκέπτωνται μήτε επικοινωνούν μετά των πολιτικών, να περιορισθούν αυστηρώς εις τα στρατιωτικά των καθήκοντα και να μη αναμιγνύωνται με την πολιτικήν. Η σταθερά στάσις του Βασιλέως εσταμάτησε την επέκτασιν των κινήσεων προς ανυπακοήν και διέλυσε τας ανησυχίας της κοινής γνώμης επί του παρόντος».

Τα νεώτερα τηλεγραφήματα του Ρέουτερ – Ιδιαιτέρα υπηρεσία της *Πάφου*. *–Γενεύη –Αι κυρώσεις πετρελαίου* –«Η επιτροπεία των εμπειρογνωμόνων απεφάνθη ότι αι κυρώσεις δεν θα είναι αποτελεσματικαί, εάν η Αμερική αρνηθή να λάβη μέρος, αλλά αι κυρώσεις θα επιτύχουν εάν η Αμερική περιορίση εξαγωγήν πετρελαίου προς την Ιταλίαν εις το επίπεδον των κανονικών εξαγωγών». *–Ντεσσιέ*. «Ιταλικόν αεροπλάνον επέταξεν χθες υπεράνω του χωρίου Γουάλτια του βορείου μετώπου το οποίον εσχάτως υπέστη βομβαρδισμόν και όπου Βρεταννοί εθελονταί του Ερυθρού Σταυρού επελήφθησαν δύο χιλιάδων περιπτώσεων κατά τας τελευταίας δύο εβδομάδας. Το αεροπλάνον έρριψε τελείως γεμισμένας βόμβας αι οποίαι διευθύνοντο προς τας οικίας. Μερικαί μεγάλαι εκρηκτικαί βόμβαι έπεσαν εις απόστασιν 50 υαρδών από το συνεργείον του Αγγλικού Ερυθρού Σταυρού χωρίς να προξενήσουν ζημίαν. Και κατά την παρελθούσαν Δευτέραν Ιταλικά βομβαρδιστικά εκυνήγησαν δύο Αγγλικά φορτηγά μερικά μίλια κατά μήκος του δρόμου ο οποίος συνδέει το χωρίον Γουάλτια με το Κουσράμι, από το οποίον τώρα το συνεργείον ετοιμάζεται να φύγη. Όλαι όμως αι βόμβαι έπεσαν πολύ μακριά».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 239, 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1936

[Εξωτερικαί ειδήσεις] *–Ο μνημειώδης λόγος του Λόϋδ Τζωρτζ* – «'Δεν εφοβούμουν τον πόλεμον προ τριών ετών, αλλά τώρα πολύ τον φοβούμαι'. Ο κ. Λόϋδ Τζωρτζ εξεφώνησε τον ακόλουθον λόγον εις την Βουλήν των Κοινοτήτων κατά την πέμπτην τρέχοντος εν σχέσει με την αναθεώρησιν των υπό εντολήν χωρών. 'Είναι προφανές ότι όλος ο κόσμος επανεξοπλίζεται και δεν δυνάμεθα να παραμείνωμεν ανυπεράσπιστοι. Η Ιαπωνία εξοπλίζεται, επίσης η Ιταλία και αι Ηνωμέναι Πολιτείαι. Σήμερον δύο χώραι η Ρωσία και η Γερμανία πάσχουν από ψύχωσιν. Η Γερμανία φοβείται την Ρωσίαν την πλέον τρομεράν και μιλιταριστικήν δύναμιν του κόσμου με τας απεράντους πηγάς πλούτου, με τον πληθυσμόν

της των 150.000.000 και ένα στρατόν εκγυμνασμένον 6 εκατομμυρίων. Η Ιαπωνία ισχυροτέρα παρ' όσον υπήρξεν ποτέ, περισσότερον φιλόδοξος από κάθε άλλην χώραν, περισσότερον επιθετική. Κάμνω θερμήν έκκλησιν προς την κυβέρνησιν να λάβη υπ' όψιν της ότι είναι καιρός να καλέση όλα τα έθνη του κόσμου εις μίαν συνδιάσκεψιν. Θα δούμε τότε εάν δεν υπάρχουν βάσεις συνεννοήσεως. Ανέγνωσα κάπου περί των απαιτήσεων της Γερμανίας. Δεν μου φαίνονται υπερβολικαί, είναι αρκετά μετριοπαθείς, ώστε να δύνανται ν' αποτελέσουν την βάσιν διαπραγματεύσεων'». *Διατί υπεχώρησαν οι Αβησσυνοί στο νότιο μέτωπο.* Ανακοινωθέν το οποίον εξεδόθη εις Αδδίς Αμπέπαν – 'Διά να μειώσουν', λέγει το ανακοινωθέν, 'οι Ιταλοί την λαμπράν μας νίκην εις το βόρειον μέτωπον διετυμπάνησαν μίαν δήθεν νίκην των εις το νότιον μέτωπον. Η αλήθεια όμως είναι ότι όταν εφάνη ότι οι Ιταλοί ήσαν πολυάριθμοι, το στρατηγείον μας λαμβάνον υπ' όψιν ότι αι εμπροσθοφυλακαί μας δεν ήσαν αρκεταί, διά να υπερασπισθώσι τας θέσεις των ένεκα της μεγάλης χρήσεως του πυροβολικού υπό των Ιταλών, το οποίον πολύ ευνόουν και αι εδαφικαί συνθήκαι, διέταξε οπισθοχώρησιν εις άλλας πλέον καταλλήλους δι' άμυναν θέσεις... Ο στρατηγός Γκρατσιάνι δεν πιστεύομεν σοβαρώς να διατείνεται ότι συνήντησε σοβαράν αντίστασιν εκ μέρους μας εις ολίγα μίλια που επροχώρησε. Είναι παράξενον ότι οι Ιταλοί ζητούν να παραλληλίσουν τον Γκρατσιάνι με τον Κίτσενερ και τον Ναπιέρ. Εκ τούτου συμπεραίνομεν ότι δεν μπορούν να εύρουν ούτε ένα αρκετά μεγάλον άνδρα εις την Ιταλικήν ιστορίαν'».

Τα νέα του Ρέουτερ. -Ιδιαιτέρα Υπηρεσία της *Πάφου. –Δεν θα γίνουν προτάσεις εις την Ιταλίαν.* –«Ούτε η Βρεταννική κυβέρνησις ούτε άλλο μέλος της Κοινωνίας των Εθνών ετοιμάζει νέας προτάσεις προς συμβιβασμόν της Ιταλοαβησσυνιακής διαφοράς, διότι θα αυξήση τας ελπίδας της Ιταλίας ότι θα εξασφαλίση καλύτερους όρους. Αυξάνουσα πιέσεις θα επιδράση επί της Ιταλίας και η Κοινωνία των Εθνών θα κατορθώση να επιτύχη». *Παράτασις ουδετερότητος Αμερικής επί ένα ακόμη έτος. –Μαδρίτη - επανάστασις.* «Εις τα κέντρα των αριστερών η σοσιαλιστική και κομμουνιστική νεολαία εκινητοποιήθη και είναι εν μέρει ωπλισμένη - Η κατάστασις είναι σοβαροτέρα». Οι φυλακισμένοι εις Βουρκός επανεστάτησαν και εκακοποίησαν τον κυβερνήτην. –«Γενική απεργία εις Σαραγόσαν, εις εφονεύθη και έξη επληγώθησαν εις συγκρούσεις αστυνομίας και διαδηλωτών ζητούντων την απελευθέρωσιν των πολιτικών καταδίκων».

Παιδαγωγικά Θέματα. «Μικτή ή ξεχωριστή φοίτησις να δίδεται στις κόρες της Κύπρου; Η μικτή φοίτησις έχει και τα τρωτά της, αλλά έχει και πολλά πιο σοβαρά υπέρ της Στάμης (Σταύρος Μιχαήλ)».

Φυλλο Ε΄, 240, 27 Φεβρουαριου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Αι κυρώσεις των πετρελαίων εναντίον της Ιταλίας.* –«Εις την Γενεύην η Επιτροπή των 18 διά το ζήτημα της επιβολής των κυρώσεων πετρελαίου κατά της Ιταλίας θα ευρεθή προ της τετελεσμένης πλέον αποφάσεως της Αμερικής, όπως μη απαγορευθή η εξαγωγή πετρελαίου εκ της χώρας ταύτης διά την Ιταλίαν». –«Η Μεγάλη Βρετανnία εδαπάνησε 7 εκατομμύρια λίρες διά προληπτικά μέτρα εις την Μεσόγειον προς αντιμετώπισιν των Ιταλικών απειλών». –«Ο Βασιλεύς της Βουλγαρίας εις Βελιγράδιον προς απομάκρυνσιν της Βουλγαρίας εκ της Ιταλικής πολιτικής και προσεταιρισμόν εις το Βαλκανικόν σύμφωνον». *–Η κατασκοπεία των Ιταλών και οι Έλληνες πράκτορές των* –«Οι Ιταλοί όλοι από του τελευταίου κατασκόπου μέχρι του ανωτέρου αξιωματικού της αεροπορίας ένα αντικειμενικόν σκοπόν έχουν τάξει εις όλας τας προσπαθείας των, πώς να σκοτώσουν τον Νεγκούς. Το Ιταλικόν προξενείον τηρείται ενήμερον και των κινήσεων όλων των Ευρωπαίων και ειδικώς εκείνων που ανήκουν εις τας χώρας που επέβαλον κυρώσεις μέσω Ελλήνων πρακτόρων. Επίσης μέσω άλλων κατασκόπων Σομαλί και Αράβων πληροφορείται τας εκάστοτε διαθέσεις των φυλάρχων της Αγγλικής και Γαλλικής Σομαλιλάνδης».

Παιδαγωγικά θέματα. «Σύγκρισις της μεθόδου της διδασκαλίας άνευ βιβλίων με τη λειτουργία της μνήμης» (Μ. Ντανά – «Σες», 9 Ιανουαρίου 1936). –Γύρω από το Ιταλοαβησσυνιακό -Θα επικρατήση ο Μπολσεβικισμός στην Ιταλία; -Πώς θα εξελιχθή ο Ιταλικός λαός; (Από τον *Manchester Guardian* του Λονδίνου κατά μετάφραση Ζ. Οικονόμου)».

Φυλλο Ε΄, 241, 5 Μαρτιου 1936

Τα νέα του Ρέουτερ – *Ιδιαιτέρα Υπηρεσία της Πάφου. Αβησσυνία.* –«Ο αυτοκράτωρ διευθύνει προσωπικά τας επιχειρήσεις, ηρνήθη ότι υπέβαλε όρους ειρήνης». *–Αθήναι:* Ο λόγος του Στέμματος από τον Βασιλέα Γεώργιον εις την πρώτην βουλήν της δευτέρας Μαρτίου – Ελπίζει να υπερνικήση όλας τας δυσκολίας συνεπεία του κατά την τελευταίαν εικοσαετίαν ευρέος διχασμού των πολι-

τικών μερίδων». *–Το τουρκικόν ναυτικόν σχέδιον.* «Η Τουρκική Εθνοσυνέλευσις εψήφισε συμπληρωματικόν ποσόν 2.100.000 λιρών διά την ενίσχυσιν των ναυτικών δυνάμεων». *–Τα οικονομικά χάλια της Ιταλίας.*

Παιδαγωγικά ζητήματα. «*Η ανεπάρκεια της μεθόδου της διδασκαλίας άνευ βιβλίων* (Μ. Ντανά «Σες» 16 Ιανουαρίου 1936 και 20 Φεβρουαρίου 1936)».

Δημόσιαι διαλέξεις. «Κινύρα». «Λοΐζου Φιλίππου, περί Λεοντίου Μαχαιρά».

Εκδόσεις. «Αγγλιστί οδηγός διά τα ιστορικά μνημεία και ωραιότερα τοπία της Πάφου, *Paphos* by Loizos Philippou, Nicosia 1936, σσ. 70 – Τίμημα: Το έργον τιμάται αντί 13 ½ γροσίων. Μετά την αφαίρεσιν των εξόδων το τίμημα θα διατεθή διά την ίδρυσιν νηπιοκομικού σταθμού».

Ποδοσφαιρικαί συναντήσεις. «α΄). Ομάς Παλαιστίνης και ΑΠΟΕΛ, β΄) Ομάς Παλαιστίνης και ομάδων Αστυνομίας και Τουρκικού αθλητικού συλλόγου. γ΄) Ομάς Παλαιστίνης και ομάς κυβερνητικών υπηρεσιών. δ΄) Ομάς Παλαιστίνης και κοινής ομάδος Λεμεσιανών. ε΄) Ομάς Παλαιστίνης και Τραστ».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 242, 12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. Στις εκλογές για την προεδρία της Βουλής, της 6ης Μαρτίου ο Θεμιστοκλής Σοφούλης έλαβε 158 ψήφους έναντι 137 του Χαράλαμπου Βοξίκη του Αντιβενιζελικού κόμματος. Ο Σοφούλης προσπάθησε να σχηματίσει κυβέρνηση με τον αρχηγό του Λαϊκού κόμματος Τσαλδάρη, αλλά απέτυχε και κατέθεσε την εντολή. Κατόπιν τούτου ο αρχηγός του Λαϊκού κόμματος Π. Τσαλδάρης ανέλαβε να σχηματίσει κυβέρνηση.

Τα νέα του Ρέουτερ - *Ιδιαιτέρα Υπηρεσία της Πάφου.* –Φιλογερμανική ομιλία του Λόυδ Τζωρτζ στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 5 Φεβρουαρίου 1936 (βλ. Φύλλο Ε΄, 239, 20 Φεβρουαρίου 1936). *Ιταλικαί απειλαί* –Η Ιταλία θα αντιδράσει στις βρετανικές ενισχύσεις στη Μεσόγειο και στις συμφωνίες της με τις μικρότερες δυνάμεις της Μεσογείου εναντίον της. Απειλεί επίσης τη Γαλλία για τη συνεργασία της με την Αγγλία. Απειλεί αποχώρηση από την Κοινωνία των Εθνών. *–Ρωσικοί εξοπλισμοί.* 14.800.000.000 ρούβλια (= 592 εκατομμύρια λίρες) για εξοπλισμούς. Οι Μπολσεβίκοι προβλέπουν ότι μέσα στα τρία προσεχή χρόνια είναι αναπόφευκτη η σύγκρουσή τους με τη Γερμανία και έχουν τη γνώμη ότι στον πόλεμο αυτόν θα πάρουν μέρος η Αγγλία και η Γαλλία.

Φυλλο Ε΄, 243, 19 Μαρτιου 1936

Ελευθέριος Βενιζέλος. –Πέθανεν χθες στο Παρίσι. Γεννήθηκε στην Κρήτη στις 23 Αυγούστου 1864. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1886 αφιερώθηκε στην πολιτική – αφιέρωσε 25 χρόνια στην Κρήτη και άλλα 25 στην όλη Ελλάδα – επετέλεσε έργο μέγα και πολυσχιδές – συντελεστής της πρώτης Βαλκανικής συμμαχίας – πρωθυπουργός των δύο Βαλκανικών πολέμων και των ηρωικών αγώνων 1917-1920 – κατέκτησε τον παγκόσμιο θαυμασμό και τις καρδιές της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού, που περιέβαλλε με εμπιστοσύνη το κόμμα των Φιλελευθέρων –Ένας σοφός Μέντωρ που θα μπορούσε να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στη χώρα του που βαρυπενθούσα προπέμπει στην αιωνιότητα τον διαπρεπέστατο από τους πολιτικούς άνδρες της, «τον πατέρα της πατρίδος του» που γέμισε με το φως της μεγαλοφυίας του τη νεοελληνική ιστορία των τελευταίων 25 ετών – Η μεγαλύτερη προσωπικότητα της νεότερης Ελλάδας, ο δημιουργός της μεγάλης Ελλάδας, ο έξοχος μεταρρυθμιστής ο συνδέσας το όνομά του με όλα τα έργα της εσωτερικής προόδου και αναδιοργάνωσης της χώρας.

Ειδήσεις από τον *Παγκόσμιον Τηλέγραφον*, εφημερίδα της Αμερικής. *–Ο Στάλιν διά τους κινδύνους της Ευρώπης και Ανατολής*: Εάν οι Ιάπωνες ζητήσουν να καταλύσουν την ανεξαρτησία της συμμάχου Μογγολίας, ο Στάλιν θα την βοηθήσει όπως και το 1921. Δύο εστίες κινδύνου για πόλεμο υπάρχουν στην Ανατολή, η ιαπωνική απειλή στην Ανατολή και στην Ευρώπη η Γερμανία. Ο ιταλοαβησσυνιακός πόλεμος συγκρινόμενος προς τους πιο πάνω κινδύνους αποτελεί μικρό επεισόδιο –«Αισθάνομαι ότι η θέση των φίλων της ειρήνης έχει βελτιωθεί με την Κοινωνία των Εθνών που παρέχει το πλεονέκτημα συλλογικής δράσης με την υποστήριξη της πανίσχυρης παγκόσμιας γνώμης που είναι εναντίον του πολέμου».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Αι τελευταίαι στιγμαί του Βενιζέλου.* Από τον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* του Λονδίνου (19 Μαρτίου 1936). –«Ο Βενιζέλος ο Μέγας Έλλην πολιτικός τον οποίον πολλοί εκ των συμπατριωτών τον ωνόμαζαν λέοντα της Κρήτης απέθανε στο σπίτι του στο Παρίσι χθες σε ηλικίαν 72 χρονών. Ο κ. Πολίτης ο πρεσβευτής της Ελλάδος στο Παρίσι και ο στρατηγός Πλαστήρας που διετέλεσε κατά τον Μάρτιον του 1933 δικτάτωρ επί μίαν ημέραν εις τας Αθήνας έφθασαν εδώ χθες. Ήλθαν μεταξύ των πρώτων, για να υποβάλουν τα σέβη των».

–Ομιλία του Γκαίριγκ εις Ρηνοχώραν. Ο Γερμανός υπουργός της Αεροπορίας Γκαίριγκ μιλώντας για τις μελετώμενες κυρώσεις εναντίον της Γερμανίας στη Ρηνοχώρα είπε τα εξής: 'Εφ' όσον υπάρχει ένας Αδόλφος Χίτλερ ο Γερμανικός λαός δεν θα υποχωρήση. Τα στρατεύματα που είναι στη Ρηνοχώρα θα παραμείνουν στη Ρηνοχώρα -δεν πρέπει να φοβούμεθα'».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 244, 26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1936

Κύριο άρθρο «*Ελευθέριος Βενιζέλος*».

Φωτογραφία. «Μία εικών της συνεδρίας της Ελληνικής Βουλής προ της δημιουργίας των απρεπών σκηνών από μέρους των αδιαλλάκτων Αντιβενιζελικών».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 245, 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1936

Γράμματα από την Αθήνα. «Ο Βενιζέλος απέθανε και η Ελλάδα μένει ορφανή» - *Αθηναίος*». «Ο μέγιστος των ανδρών της Ελλάδος». –Άρθρον του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου».

Νέα της εβδομάδος. «*Γ΄ Πάφια* –«Στέφανος δάφνης εις τον πρώτον ιδρυτήν του Γυμναστικού συλλόγου Πάφου Τηλέμαχον Καλλονά – πολυνίκης αθλητής Πλάτων Αντωνιάδης». –Μουσικοφιλολογική εορτή του «Κινύρα» προς τιμήν του Κωστή Παλαμά ενός από τους κορυφαίους ποιητές του κόσμου με την ευκαιρία των πενηντάχρονων από την έκδοση του πρώτου του ποιητικού έργου «Τα τραγούδια της πατρίδος μου» (1885). Για το βίο και το έργο του ποιητή μίλησε ο Άντης Περνάρης και ανέλυσε «τον Δωδεκάλογον του Γύφτου» ο Σέργιος Αντωνιάδης. Έγιναν επίσης απαγγελίες ποιημάτων του Παλαμά και εκτελέστηκαν μουσικά κομμάτια πιάνου».

ΦΥΛΛΟ Ε΄, 246, 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1936

Κύριο άρθρο *Μπροστά στο σταυρό*. Ανεξάρτητα από τις σφαλερές αντιλήψεις η θυσία του Λυτρωτή δεν πήγε χαμένη. Άλλαξε την όψη του κόσμου και αποτελεί μέχρι σήμερα την παρηγοριά των δυστυχισμένων και των απόκληρων, το φως για κείνους που είναι αναγκασμένοι να περπατούν μέσα στο σκοτάδι της δυστυχίας και την ελπίδα στις δοκιμασίες του βίου. Γι' αυτό νιώθουμε ιερή συγκίνηση την ώρα που προσατενίζουμε πάνω στον Σταυρό τον θείο Αναμορ-

φωτή, τον εκπρόσωπο της Αρετής και της Αγάπης, το αιώνιο σύμβολο της Αλήθειας και της Δικαιοσύνης.

Ελληνικαί Ειδήσεις. *–Η κηδεία του Ελευθερίου Βενιζέλου.* Από τον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* του Λονδίνου (31 Μαρτίου 1936). –«Ο μακαρίτης Βενιζέλος ο σεβαστός Έλλην πολιτικός, ετάφη σήμερα στη γενέτειρά του τα Χανιά της Κρήτης εις ένα μέρος κοντά στο πατρικό του σπίτι. Ελαβον χώραν σκηνές αφοσιώσεως άνευ προηγουμένου».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Ο Νεγκούς δεν δέχεται ανακωχήν απ' ευθείας.* –Οι διαπραγματεύσεις ειρήνης για ανακωχή μεταξύ των Αβησσυνών και Ιταλών δεν φαίνεται να οδηγούν σε αποτέλεσμα. Ο Νεγκούς δεν είναι διατεθειμένος να έλθει σε προσωπική επαφή με τον αρχιστράτηγο Μπατόλιο, αλλά επιμένει ότι η Κοινωνία των Εθνών πρέπει να επιληφθεί του ζητήματος.

Φυλλο Ε΄, 247, 16 Απριλιου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *–Τιμαί εις τον Νεκρόν.* «Ο θάνατος του Κωνσταντίνου Δεμερτζή ενεποίησε εις ολόκληρον την ελληνικήν κοινωνίαν βαθυτάτην εντύπωσιν. –Εγεννήθη εν Αθήναις την εβδόμην Νοεμβρίου 1876. Εδημιούργησε το Προοδευτικόν κόμμα και το 1926 υπέβαλε υποψηφιότητα ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Κατόπιν της Παλινορθώσεως της Βασιλείας εσχημάτισε την πρώτην ουδετέραν βασιλικήν Κυβέρνησιν». *–Ο Μεταξάς εσχημάτισε κυβέρνησιν.* «Αφού υπέβαλε την παραίτησιν της κυβερνήσεως Δεμερτζή έλαβε παρά του Βασιλέως την εντολήν να σχηματίση κυβέρνησιν. Πρωθυπουργός ο ίδιος εκράτησε και τα Υπουργεία Εξωτερικών και Στρατιωτικών και εδήλωσεν ότι θα παρουσιασθή ενώπιον της Βουλής την 22αν Απριλίου... Εάν η Κυβέρνησις καταψηφισθή υπό της Βουλής, τότε εδήλωσεν να υποβάλη αμέσως παραίτησιν». *–Η στάσις των κομμάτων.* «Εκ του κόμματος των Φιλελευθέρων ανεκοινώθη ότι εάν ο Μεταξάς συνεχίση την πορείαν της Κυβερνήσεως Δεμερτζή θα παράσχη ψήφον εμπιστοσύνης». *–Αι αγριότητες εις την Αβησσυνίαν. Συζήτησις εις την Βουλήν των Λόρδων.* Ο κόμης Σέσιλ του Τσέλγουτ ρώτησε αν η κυβέρνηση έδωσε προσοχή στο τηλεγράφημα που η κόρη του Νεγκούς έστειλε στις Αιθιοπίδες περιγράφοντας τα βάσανα και τα μαρτύρια που υποφέρουν οι γυναίκες και τα παιδιά που βομβαρδίζονται με τρομερές βόμβες αερίων από τα ιταλικά αεροπλάνα. Τούτο, είπε ο λόρδος Σέσιλ, δεν είναι η μόνη κατηγορία

εναντίον των Ιταλών – κατηγορούνται ότι βομβάρδισαν νοσοκομεία του Ερυθρού Σταυρού, ότι βομβάρδισαν και κατέστρεψαν το μεγαλύτερο μέρος του Χαράρ μιας ανοχύρωτης πόλης... Αλλά ο λόγος της τελευταίας κατηγορίας είναι τόσον πιο πολύ φοβερός από κάθε άλλο προηγούμενο, γιατί αναφέρεται σε πράξη που οργανώθηκε και διευθύνεται από τις κεντρικές αρχές της Ρώμης.

Η εν Αθήναις Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή. –«Ποίοι οι ιδρυταί της, πώς ιδρύθη, ποίος ο σκοπός της και πώς λειτουργεί σήμερον» –Ηλίας Οικονομίδης, Διάκονος τελειόφοιτος της Ρ.Ε.Σ.». *–Το ραδιόφωνον και τα σχολεία.* – Στην Αγγλία άρχισε η χρησιμοποίηση σε ευρύτατη κλίμακα των ραδιοφώνων ως διδακτικών μέσων. Ήδη 3500 σχολεία έχουν τα ραδιόφωνά τους. Η ένωση των δασκάλων της Αγγλίας θερμά συνιστά την εισαγωγή τους στο σχολείο για τη διδασκαλία των νεοτέρων γλωσσών και της μουσικής. Επίσης θεωρείται πολύτιμη η ακρόαση περιηγητών που αφηγούνται τα ταξίδιά τους για την εκμάθηση της γεωγραφίας.

Φωτογραφία. –«Ο αείμνηστος ιδρυτής της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής Γεώργιος Ριζάρης εκ Μονοδενδρίου της Ηπείρου». –«Το Ιωβηλαίον του Κυπριακού αθλητισμού». – «Επί τη ευκαιρία της τελέσεως φέτος εις Λάρνακα του Ιωβηλαίου του κλασικού αθλητισμού δημοσιεύομεν τας ακολούθους ενδιαφερούσας πληροφορίας: Οι πρώτοι Παγκύπριοι αγώνες ετελέσθησαν εις Λεμεσόν κατά την 3ην και 4ην Φεβρουαρίου 1896. –Μέχρι σήμερον ετελέσθησαν οι ακόλουθοι Παγκύπριοι: Εις Λεμεσόν : οι Α΄(1896), Γ΄(1899), Στ΄(1903), Ι΄(1911), ΙΓ΄(1922), ΙΣΤ΄(1926), ΙΘ΄(1929), ΚΓ΄(1934) – Εις Λευκωσίαν: Β΄(1898), Ε΄(1902), Η΄(1908), Θ΄(1910), ΙΒ΄(1919), ΙΔ΄(1923), ΙΖ΄(1927), Κ΄(1930), ΚΔ΄(1935)- Εις Λάρνακα: Δ΄(1900), Ζ΄(1904), ΙΑ΄(1916), ΙΕ΄(1924), ΙΗ΄(1928), ΚΑ΄(1931), ΚΕ΄(1936 – Εις Αμμόχωστον: ΚΒ΄(1933)».

Φύλλο Ε΄, 248, 23 Απριλιου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. - *Βιέννη. –Είναι η σειρά της Αυστρίας.* Ο σερ Ώνστεν Τσάμπερλαιν πρόκειται να επισκεφθεί τη Βιέννη. Η επίσκεψή του πιστεύεται ότι οφείλεται στην επιθυμία του να εξετάσει αν υπάρχει δυνατότητα διατήρησης της Αυστριακής ανεξαρτησίας απέναντι στην εκδηλωθείσα βουλιμία των Ναζί. *–Ο Ουέλς προβλέπει πόλεμον και διά την Αμερικήν.* Εκλεκτό ακροατήριο της αμερικανικής πρωτεύουσας άκουσε την ομιλία του Ουέλς που μεταδόθηκε με το υπεραντλαντικό τηλέφωνο. Η φωνή του συγγραφέα του έργου *Γεγονότα*

της αύριον ακούστηκε πολύ καθαρά να προειδοποιεί τον νέο κόσμο για τον πόλεμο που τον απειλεί. 'Νομίζω', προφήτευσε ο Ουέλς, 'ότι μία άγρια πολεμική θύελλα είναι πιθανή να ξεσπάσει σε όλο τον κόσμον. Ενδεχόμενη', λέγω, 'και όχι αναπόφευκτη. Αλλά, αν νομίζετε, ότι η Αμερική είναι δυνατόν ν'αποφύγη την τρικυμίαν όταν εκσπάση, τότε σας υποβάλλω ότι ούτε έχετε ακούσει ή έχετε δει αυτά που συμβαίνουν επί του αέρος και εις τον αέρα'. *–Η εορτή του κλασικού αθλητισμού.* «Η προσφώνησις του κ. Λ. Φιλίππου εκ μέρους των Γυμναστικών Συλλόγων Λευκωσίας, Λεμεσού και Πάφου».

Φυλλο Ε΄, 249, 30 Απριλιου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. *Ψήφος εμπιστοσύνης εις την κυβέρνησιν Μεταξά.* Στη Βουλή η κυβέρνηση Μεταξά έτυχε ψήφου εμπιστοσύνης με πολύ μεγάλη πλειοψηφία, επειδή υποστηρίχτηκε όχι μόνο από το κόμμα των Φιλελευθέρων, αλλά και από το Λαϊκό κόμμα του Τσαλδάρη.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ποίον θα εκλέξη η Γαλλία μεταξύ Αγγλίας - Ιταλίας.* Φαίνεται ότι η αγγλική απαίτηση να καταστούν οι κυρώσεις κατά της Ιταλίας πιο δραστικές, θα δώσει τη λύση με ποιου το μέρος θα κλίνει η Γαλλία και ίσως θα δημιουργήσει και διαρκές ρήγμα στις σχέσεις των δύο χωρών. Από μία μερίδα του σοβαρού γαλλικού τύπου υποστηρίζεται ότι η χώρα του πρέπει να εγκαταλείψει την Κοινωνία των Εθνών και να αναζητήσει την εξασφάλισή της με ξεχωριστές συμμαχίες. Την εξωτερική πολιτική της Γαλλίας χαρακτηρίζει δυσαρέσκεια προς την Αγγλία για τη στάση της στο ζήτημα της κατάληψης της Ρηνοχώρας από τον Χίτλερ.

Ζητήματα. *Μια τεράστια εργασία.* «Ο δρ. Κυριαζής θα εκδώση σε λίγο ένα ογκώδη τόμο Κυπριακής βιβλιογραφίας. Είναι η τρίτη βιβλιογραφία που θα εκδοθή. Την πρώτην εξέδωσε ο Cobham, τη δεύτερην ο Jeffery και την τρίτην ο δρ Κυριαζής που σε λίγο θα παραδώση στη δημοσιότητα καθόλα άρτιο και απ' όλας τας απόψεις πολύτιμον έργον. Ασφαλώς ο δρ. Κυριαζής εργάζεται με ζήλο για διαφώτιση της πατρίου ιστορίας – εργάζεται χάριν της επιστήμης και είναι διά τούτο άξιος της Παγκυπρίου ευγνωμοσύνης».

Δημόσιαι Διαλέξεις. «Η ομιλία του δρος κ. Σ. Μαρκίδη περί κληρονομικότητος» στη σειρά των διαλέξεων «Κινύρα».

Μικραί ειδήσεις. «*Ο Λιπέρτης εις Αθήνας* –Ο διαπρεπής μας ποιητής κ. Δ. Λιπέρτης ευρισκόμενος στις Αθήνες έγινε αντικείμενο θερμών εκδηλώσεων αγάπης εκ μέρους των εκεί διανοουμένων και ιδιαίτερα της Κυπριακής παροικίας. Ο κ. Λιπέρτης επισκέφτηκε τον κ. Κωστήν Παλαμάν που αν και αδιάθετος τον δέχθηκε με ξεχωριστήν χαράν». *–Το έργον του καθηγητού Σωτηρίου*. «Ο εκδοθείς από την Ακαδημία Αθηνών Α΄ τόμος της μελέτης του καθηγητού Σωτηρίου περί των Βυζαντινών μνημείων της Κύπρου πωλείται αντί 1300 δραχμών. Η εμφάνισις είναι καλλιτεχνική και αρτία».

Φυλλο Ε΄, 250, 7 Μαΐου 1936

Κύριο άρθρο. *Ο νέος πόλεμος θα δημιουργήση αναρχίαν από άκρον εις άκρον της Ευρώπης* (απόσπασμα του τελευταίου λόγου που εξεφώνησε ο πρωθυπουργός της Αγγλίας κ. Μπάλτουϊν που κρούει τους κινδύνους που επικρέμανται επί της Ευρώπης από την έκρηξη ενός πολέμου). Ο λόγος καταλήγει: 'Εάν τα έθνη παραβιάσουν τον λόγο τους και την υπογραφή τους και στραφούν προς τη χρησιμοποίηση των ασφυξιογόνων, τότε πιστεύω ότι μόλις τελειώσει ο πόλεμος οι κάτοικοι κάθε χώρας μαινόμενοι από τα δεινά και τη φρίκη του θα σαρώσουν τις κυβερνήσεις τους στην Ευρώπη. Και τότε θα εγκαθιδρυθεί η αναρχία από άκρον εις άκρον ως διαμαρτυρία των ανθρώπων εναντίον της υψίστου βαθμού φαυλότητας'.

Ελληνικαί ειδήσεις *Δηλώσεις του Ρουσδή*. Ο Ρουσδή αγάς, ο Τούρκος υπουργός των Εξωτερικών πριν από την αναχώρησή του από τις Αθήνες ρωτήθηκε από τους δημοσιογράφους σχετικά με τον επανεξοπλισμό των Στενών και δήλωσε ότι οι απαντήσεις όλων ανεξαίρετα των κρατών υπήρξαν ευνοϊκές για τις τουρκικές απόψεις. Η κυβέρνηση και ο λαός της Τουρκίας συγκινήθηκαν από τις δηλώσεις της Ελληνικής κυβέρνησης και τις εκδηλώσεις στη Βουλή που αποδεικνύουν την ελληνική αφοσίωση στο Βαλκανικό σύμφωνο και την ειλικρινή ελληνοτουρκική συνεννόηση.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Η κατάληψις της Αβδίς Αμπέπα*. Σύμφωνα με την αναγγελθείσα απόφαση του Ντούτσε έγινε την εβδόμη εσπερινή της Τρίτης (5 Μαΐου) κινητοποίηση του ιταλικού λαού προς τον οποίο αυτός είπε αγγέλλοντας την κατάληψη της Αβδίς Αμπέπα ότι η είσοδος υπήρξε θριαμβευτική... Οι Αβησσυνοί είχαν χάσει το ηθικό τους με τις αλλεπάλληλες ήττες και την εντα-

τική προπαγάνδα των Ιταλών που κυριολεχτικά βομβάρδιζαν με φυλλάδιά τους την αιθιοπική πρωτεύουσα. Μεταφράζουμε ένα από τα τελευταία φυλλάδια που είναι γραμμένα στην αχμαρική και είχε επιγραφή: «*Προκήρυξις του Ιταλού Αρχιστρατήγου*: 'Άκουσε λαέ της Σόα. Επί κεφαλής των νικηφόρων Ιταλικών στρατευμάτων εισέρχομαι εις την επαρχίαν, διά να καταλάβω την Αδδίς Αμπέπα. Οι Θεοί με εβοήθησαν. Έχω τελείως καταστρέψει τον στρατόν τον οποίον ο Αυτοκράτωρ οργάνωσε, διά να μου επιτεθή. Αργότερον κατέστρεψα τον στρατόν τον οποίον ωδήγει αυτός ο Αυτοκράτωρ. Κατέλαβον το Γκοντάρ, την Σακότα, το Ντεσσιέ και τα στρατεύματά μου εις το Ογκάτεν σε λίγο θα καταλάβουν το Χαράρ. Εκατοντάδες των αεροπλάνων μου σας ρίχνουν αγγέλματα ειρήνης μεταξύ σας. Διατί να χυθή περί πλέον χριστιανικόν αίμα;'».

Το σπασμένο αλέτρι. –«Οι γραμμές αυτές χαράχθηκαν στο συγκλονιστικό θέαμα που παρουσίαζε κάποιος δυστυχισμένος γεωργός που με αναστενάγματα βαθιά και μάτια κατακόκκινα από κλάμα έσερνε σαν λείψανο συγγενικό τ' αλέτρι του κατακομματιασμένο». «Δεν το κομμάτιασε ο πανδαμάτορας χρόνος... αλλά την ατιμία αυτή μόνο κακούργοι εξαιρετικοί μπορούσαν να διαπράξουν... Κομμάτιασαν οι απαίσιοι τ' αλέτρι, τον αψευδέστερο μάρτυρα του πολιτισμού, το σύμβολο της προόδου κάθε λαού». Α. Κλόκκαρης.

Φωτογραφία. «Ο κ. Κατσαράς εκφωνών λόγον κατά τα αποκαλυπτήρια του μνημείου του Ιπποκράτους στην πανεπιστημιακή πόλη Γουδί (προάστιο Αθηνών)».

Φυλλο Ε', 251, 14 Μαϊου 1936

Κύριο άρθρο. *Ενώ η Ιταλία πανηγυρίζει*. Την περασμένη εβδομάδα ο ιταλικός λαός πανηγύρισε μεγαλοπρεπέστατα την είσοδό του στην Αδδίς Αμπέπα. Ο Μουσολίνι σε χαιρετισμό του προς το έθνος την χαρακτήρισε ως την ενδοξότερη νίκη του ιταλικού λαού στη μακρά διαδρομή της ιστορίας του. Για μας η εκστρατεία της Αβησσυνίας αποτελεί άδικη υπόθεση. Ένα μεγάλο και πολιτισμένο έθνος εξεστράτευσε με όλα τα μέσα της νεότερης πολεμικής τέχνης εναντίον ενός φτωχού, αμαθούς και αδύνατου λαού και κατόρθωσε να τον υποτάξει με τη δύναμη των όπλων. Η δυστυχισμένη Αβησσυνία κάμφθηκε μπροστά στον όγκο του αντιπάλου της που σήμερα διεκδικεί την κυριαρχία του κόσμου. Δεν γνωρίζουμε ποια θα είναι η τελική έκβαση της ιταλικής εκστρατείας... Αν

τελικά στεφθεί από πλήρη επιτυχία, πρέπει να αναμένουμε πολύ σοβαρές συνέπειες. Αφού η Κοινωνία των Εθνών αποδεικνύεται ολοφάνερα ανίσχυρη για την προστασία των μελών της και γίνεται παραδεκτό ότι στο μέλλον μόνο οι δυνατοί θα επιβάλλουν τη θέλησή τους, όλα τα κράτη θα τραπούν σε εξοπλισμούς που θα οδηγήσουν σε νέες συγκρούσεις και αιματοχυσίες. Είναι θλιβερό γιατί ενώ η ανθρωπότητα περίμενε ότι όλοι οι λαοί θα εργάζονται ειλικρινά για τα υψηλά ιδανικά της ειρήνης και οι διαφορές θα λύνονταν με νομιμότητα, για μια ακόμη φορά οδηγείται στην ανθρωποσφαγή. Και είναι πιο πολύ θλιβερό, γιατί ένας μεγάλος και ένδοξος λαός γίνεται αίτιος νέων αγώνων που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε κοινωνικές αναστατώσεις και στην καταστροφή του σημερινού πολιτισμού. Αντί λοιπόν πανηγυρισμών η ανθρωπότητα πρέπει να θρηνεί, γιατί εξωθείται σε νέες καταστρεπτικές περιπέτειες και συμφορές.

Εξωτερικαί ειδήσεις. - *Ο Παγκόσμιος τύπος διά το Αβησσυνιακόν –Αμερική.* «Η Αβησσυνία θνήσκει» γράφει ο *Κήρυξ της Ν. Υόρκης*... «Το τελευταίον ιθαγενές κράτος της Αφρικής κατελύθη, όπως όλα τα προηγούμενα, διά της κτηνώδους βίας του Δυτικού κατακτητικού ιμπεριαλισμού. Οι νέοι Καίσαρες κατήγαγον μίαν εύκολον νίκην με τα τανκς, τα δηλητηριώδη αέρια και την καθύβρισιν της ανθρωπίνης αγωνίας, ώστε όταν λάβωμεν αυτά υπ' όψιν αποκαλύπτεται ότι ο βασικός χαρακτήρ του διεθνούς μας οργανισμού είναι η κτηνώδης επιβολή της δυνάμεως, της βίας και του αιμάσσοντος εγωϊσμού. Και ενώ οι φλόγες πνίγονται εις την Αδδίς Αμπέπαν δεν έμεινε τίποτε υπό την στάκτην και τα ερείπια διά το οποίον ο Δυτικός πολιτισμός θα κομπάση». *–Η Γερμανία θα εισβάλη εις την Αυστρίαν.* «Οι επίσημοι Αυστριακοί κύκλοι δεν διαψεύδουν ότι γίνονται μετακινήσεις Αυστριακών στρατευμάτων προς τα Γερμανικά σύνορα, αλλά ισχυρίζονται ότι οιαιδήποτε ανησυχητικαί φήμαι είναι αβάσιμοι... Και όμως αι επίσημοι δικαιολογίαι δεν καθησυχάζουν όχι μόνον τας ανησυχίας του Αυστριακού λαού αλλά και της Ευρώπης ολοκλήρου. Διότι ουδενός διαφεύγει ότι οι μεγάλοι στρατιωτικοί εξοπλισμοί και ιδίως τα παραπήγματα και οι δρόμοι που κατεσκευάσθησαν από το Μόναχον εις το Wesbury επί των Βαυαρικών συνόρων στρέφονται κατά της Αυστριακής ανεξαρτησίας... Άλλοι ισχυρίζονται ότι επί του παρόντος η αύξησις των Γερμανικών φρουρών αποβλέπει μόνον εις το να βοηθήση και ενθαρρύνη τους Εθνικοσοσιαλιστάς της Αυστρίας οι οποίοι θα δύνανται να προπαγανδίζουν αποτελεσματικώτερον διά την ωπλισμένην δύναμιν του 'μεγάλου αδελφικού κράτους'».

Φωτογραφία. «Οι σύνεδροι παρακολουθούν από το θέατρον της Επιδαύρου την επίδειξιν του Λυκείου Ελληνίδων». *–Από τας εορτάς της Επιδαύρου.* «Οι ελθόντες εις την Ελλάδα διαπρεπείς παθολόγοι όλου του κόσμου διά το διεθνές συνέδριο της συγκριτικής παθολογίας επεσκέφθησαν την αρχαίαν Επίδαυρον όπου υπήρχε ο περίφημος ναός του Ασκληπιού». Το *Ελεύθερον Βήμα* γράφει: «Η συνεδρίασις ήτο αποχαιρετιστήριος φόρος τιμής των συγχρόνων υπηρετών της ιατρικής επιστήμης προς την γενέτειραν του θεού της και την πατρίδα των πρώτων ιεροφαντών της. Το Λύκειον των Ελληνίδων προσφέρει μίαν αναμνηστικήν αναπαράστασιν της ελληνικής ζωής από της αρχαιότητος μέχρι σήμερον εις τους ξένους μας... Πενήντα κορίτσια ντυμένα με αρχαίας ελληνικάς ενδυμασίας μας έδωσαν μίαν εντύπωσιν της εορτής των αρχαίων Ασκληπιείων».

Φυλλο Ε', 252, 21 Μαϊου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. *–Ο Παναγής Τσαλδάρης απέθανε....* «Εις διάστημα ολίγων μηνών είναι ο τέταρτος κατά σειράν πολιτικός μετά από τον Γεώργιον Κονδύλην, Ελευθέριον Βενιζέλον και Κωνσταντίνον Δεμερτζήν, του οποίου ο θάνατος δημιουργεί διά την Ελλάδα μέγα δυσαναπλήρωτον κενόν... Κατά τας εκλογάς του 1932 κατενίκησε το πανίσχυρον μέχρι της στιγμής εκείνης Βενιζελικόν κόμμα και διά της λαϊκής εντολής εγένετο Πρωθυπουργός το 1933 μέχρι του Οκτωβρίου του 1935». *–Απέθανεν και ο στρατηγός Παρασκευόπουλος.* «Συνέδεσε την μνήμην του με αλησμόνητα Ελληνικά γεγονότα ως η αποβίβασις των ελληνικών αγημάτων εις Σμύρνην και Κωνσταντινούπολιν».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ηνωμέναι Πολιτείαι. Οι φόβοι εκ της 'Ρωμαϊκής Ειρήνης*: «Ενώ μερικοί από τας 25 χιλιάδας Ιταλούς της Νέας Υόρκης εώρτασαν την κατάληψιν της Αβησσυνίας... η πλειοψηφία των Αμερικανών σήμερον ατενίζει τον θρίαμβον του Μουσολίνι με δυσαρέσκειαν και καχυποψίαν... Η Ρωμαϊκή ειρήνη - Pax Romana- κατά την ιστορικήν περίοδον συνήθως σημαίνει την υπαγωγήν των λαών εις τον ζυγόν της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και την επιβολήν της σκληροτέρας εργασίας προς ανάπτυξιν των φυσικών πηγών, ώστε να καταστή ικανή να δώση μεγαλυτέρας και πλουσιωτέρας απολαύσεις εις τα θησαυροφυλάκια της Ρώμης». (Σχόλια της εφημερίδας *Ήλιος της Νέας Υόρκης*). -Οι *Καιροί της Νέας Υόρκης* γράφουν: «Όχι ένα αλλά πολλά μηνύματα εκ Λονδίνου, μας αναφέρουν ότι είναι κοινόν το αίσθημα της καταισχύνης εις την Μεγάλην Βρετανίαν.

Πράγματι ή καταστροφή της Αβησσυνίας αποτελεί θανάσιμον πλήγμα εναντίον της μεγάλης Αγγλικής πολιτικής και υποβιβασμόν του Αγγλικού γοήτρου. Οι λαοί δεν πιστεύουν ότι τέτοια πράγματα πρέπει να λαμβάνουν χώραν εις το στάδιον αυτό του πολιτισμού όπως η εξολόθρευσις μιας αρχαίας Αυτοκρατορίας της Αφρικής». «Τα *Εσπερινά Νέα* η πλέον κυκλοφορούσα εσπερινή εφημερίς της Νέας Υόρκης, εκφράζει φόβους ότι η κατάκτησις της Αβυσσηνίας υπό της Ιταλίας φαίνεται μικροτέρας σπουδαιότητος συγκρινομένη με την τελείαν κατάρρευσιν της Κοινωνίας των Εθνών».

Βιογραφικαί σημειώσεις. *–Ο Παναγής Τσαλδάρης απέθανε. –Τα Βενιζέλεια.* «Την 13ην και 14ην Ιουνίου εις το στάδιον Χανίων το οποίον ανηγέρθη και προσεφέρθη υπό της κας Βενιζέλου εις το Κράτος θα τελεσθούν τα Α΄ Βενιζέλεια υπό την αιγίδα του ΣΕΓΑΣ. Τα Βενιζέλεια θα τελούνται κάθε χρόνον εις μνήμην του μεγάλου Κρητός πολιτικού. –Δημόσιαι Διαλέξεις. «Εις την αίθουσαν «Κινύρα» ωμίλησε η δις Λουκία Γεωργιάδου ιατρός, περί φυσικής υγιεινής».

Φύλλο Στ΄, 254, 4 Ιουνιου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις *Ιταλία-Ρώμη. Ο Ντούτσε καθορίζει την στάσιν του έναντι της Ελλάδος* –«Ο Μουσολίνι εις ανταποκριτήν της εφημερίδος *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου προέβη εις τας ακολούθους δηλώσεις: 'Εν σχέσει με τα μικρότερα Μεσογειακά κράτη ειδικώς δε την Ελλάδα και Τουρκίαν δεν υπάρχει κανείς λόγος να φοβούνται την Ιταλίαν, διότι αυτή συνδέεται μετ' αυτών διά συμφώνων φιλίας τα οποία η Ιταλία είναι αποφασισμένη να σεβασθή και να διατηρήση... η πολιτική της Ιταλίας απέναντι της Αλβανίας είναι αρκετά καθαρά και αποβλέπει εις την διατήρησιν της ανεξαρτησίας της μικράς ταύτης χώρας μετά της οποίας η Ιταλία συνδέεται διά φιλίας αιώνων. Αναφερόμενος εις τας σχέσεις της Ιταλίας με την Κοινωνίαν των Εθνών συνέχισε ότι αυτή είναι έτοιμη να συνεργασθή μετά των άλλων μελών δεδομένου ότι αυτή θα αναδιοργανωθή επί νέων βάσεων προς διατήρησιν της ειρήνης του κόσμου». *–Παλαιστίνη.* «Δεν είναι ευχαριστημένοι ούτε οι Άραβες ούτε οι Εβραίοι». –«Η είδησις περί αφίξεως εκ Λονδίνου Βασιλικής αντιπροσωπείας προς έρευναν των αφορμών των ταραχών της Παλαιστίνης δεν ηυχαρίστησε ούτε τους Άραβας μα ούτε τους Εβραίους. Το Εβραϊκόν πρακτορείον θα απόσχη από του να λάβη οιανδήποτε στάσιν έναντι της Βασιλικής αντιπροσωπεί-

ας της οποίας το έργον θεωρεί ότι δεν θα είναι αποτελεσματικόν, προτού ο νόμος και η τάξις αποκατασταθούν. Η γενική εντύπωσις είναι ότι οι Άραβες δεν θα μπορούσαν το έργον της επιτροπείας και ότι ενδεχομένως θα ήτο δυνατόν να δεχθούν να συζητήσουν διά το ζήτημα της εβραϊκής μεταναστεύσεως εις Παλαιστίνην». *Ένας Μεγάλος Έλλην πολιτικός* «Αναδημοσιεύομεν εκ του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου τας κατωτέρω βιογραφικάς σημειώσεις περί Παναγή Τσαλδάρη».

Νέα της εβδομάδος. Δημόσιαι διαλέξεις. «Νίκος Νικολαΐδης -στην αίθουσαν του «Κινύρα» ομιλία του κ. Τεύκρου Ανδία ποιητού και δημοσιογράφου περί του κ. Νίκου Νικολαΐδου, του μεγαλυτέρου των Κυπρίων διηγηματογράφων (εργογραφία του ομιλητή)». –«Οι Γ΄ Παναγροτικοί την ερχομένην Κυριακήν στην Πέγειαν».

Ο πεζογράφος Νίκος Νικολαΐδης (1884-1956)
Νεανικό σχέδιο του Τηλέμαχου Κάνδου (1929)

Μικραί ειδήσεις. «Ο Γιόκας μας» εις Χλώρακαν –υπό μελών του μαθητικού Συλλόγου Χλώρακας επαίχθη «Ο Γιόκας μας» το θαυμάσιον παιδικόν έργον του κ. Τεύκρου Ανδία, ο οποίος παρηκολούθησε την παράστασιν μετά της αξιοτίμου κυρίας του».

Φύλλο Στ', 255, 11 Ιουνιου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. «Ο Ντούτσε καθορίζει την εξωτερικήν πολιτικήν της Ιταλίας –Ολόκληρος η βαρυσήμαντος συνέντευξις του ανταποκριτού του *Ημερησίου Τηλεγράφου* με τον «Σινιόρ Μουσολίνι» –Η νέα Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία –Η ανεξαρτησία της Αυστρίας –Η στάσις του έναντι της Κοινωνίας των Εθνών... Ο Ντούτσε κατέληξε λέγων: 'Σε παρακαλώ να επαναλάβης και να κάμης τον καθένα να αντιληφθή ότι η Φασιστική Ιταλία επιθυμεί ειρήνην και θα πράξη κάθε τι το οποίον εξαρτάται εξ αυτής να διατηρήση την ειρήνην. Πόλεμος εν Ευρώπη θα εσήμαινε την καταστροφήν αυτής'». *–Αεροπορική επιδρομή κατά της Κύπρου.* «Η απιθανότης της. Διατί είναι ενδεχομένη. Υποτιθεμένη επιδρομή κατά του Κτήματος. –Μέσα αμύνης –Αναγκαιοτάτη η απόκτησις πυροσβεστικής. Το νερόν, που δεν έχομεν, το μεγαλύτερον, αντίδοτον των αερίων –Προληπτικά μέτρα. –Πρώται βοήθειαι –Θεραπεία από μόλυνσιν –Απολύμανσις δηλητηριασθέντων αντικειμένων. –Υπερίτης είναι το αέριον μουστάρδας». «Αυθεντικαί πληροφορίαι περί ιδρύσεως εις Κύπρον Ναυτικής Βάσεως». *–Παλαιστίνη-Ιερουσαλήμ. Τρομοκρατία εις την Παλαιστίνην.* «Είναι η 7η εβδομάς των ταραχών εις την Παλαιστίνην και η ανυπακοή εις τους νόμους έχει εξελιχθή εις πραγματικήν επανάστασιν... Ομάδες ωπλισμένων τρομοκρατών ενεδρεύουν εις τους λόφους και πυροβολούν την Αστυνομίαν και τα Βρεταννικά στρατεύματα μόλις εμφανισθούν... Η δράσις των Αράβων εκτείνεται και εις την θάλασσαν. Όταν το Εβραϊκόν ατμόπλοιον Ριχάρδος Μπουχάρτ επλησίαζε την Γιάφφα τέσσερα Αραβικά πλοιάρια έσπευσαν εις συνάντησίν του και έρριψαν βόμβας επί του καταστρώματός του και επυροβόλησαν κατά του πληρώματος. Στρατιωτικά πλοιάρια έσπευσαν και συνέλαβον τα Αραβικά πλοιάρια και τους ναύτας. Αλλά εκείνο που προξενεί κατάπληξιν είναι η δράσις των γυναικών. Όταν η αστυνομία αρχίση να ερευνά τα σπίτια, αι γυναίκες βγαίνουν επάνω εις τα δώματά των κι αρχίζουν να ρίχνουν βροχήν πετρών κατά των στρατιωτών. Εις μίαν περίπτωσιν τελευταία ένας Άγγλος αξιωματικός της αστυνομίας εκτυπήθη εις την κεφαλήν και έπεσε... Μία σφαίρα έρριξε κάτω από την στέγην μίαν Αραβίδα

πολύ σοβαρώς πληγωμένην. Εις την Ιερουσαλήμ ένας Εβραίος ηλικίας 26 ετών, σπουδαστής εις το πανεπιστήμιον του Χέμπριου επυροβολήθη θανασίμως».

Φυλλο Στ΄, 256, 18 Ιουνιου 1936

Νέα της εβδομάδος. «*Οι Κύπριοι πεζογράφοι*. –Εις τας αιθούσας του «Κινύρα» ομιλία υπό του Παγκυπρίως γνωστού διανοουμένου κ. Σάββα Χρίστη, δικηγόρου εκ Κυρηνείας με θέμα «Ο Μελής Νικολαΐδης».

Γεωργικά. Γεωργικά ζητήματα του Αντ. Κλόκκαρη: *Λείπει το κουνούπι* – «Μερικοί από τους πιο προοδευτικούς κτηματίες... που απόκτησαν συκιές σμυρνέικες... μας παραπονούνται πως θα τες ξεριζώσουν... διότι δεν καρποφορούν. Το μόνον που μπορούμε να συστήσωμε στους κτηματίες αυτούς είναι να μη βιασθούν, πριν δοκιμάσουν αυτό που θα τους παραγγείλομεν... Η συκιά της Σμύρνης εκτός των άλλων συνηθισμένων περιποιήσεων χρειάζεται και κάτι άλλο ακόμη, χρειάζεται το κουνούπι, χρειάζεται τη σκνίπα. Χωρίς αυτό η σμυρνέικη συκιά δεν θα μπορέση να κρατήση τα σύκα, δεν θα μπορέση να τα ωριμάση».

Φυλλο Στ΄, 257, 25 Ιουνιου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Παλαιστίνη-Ιερουσαλήμ*. «Αι μυστικαί οργανώσεις των Αράβων –Η κατάστασις εις την Παλαιστίνην εξακολουθεί να είναι έκρυθμος και παρ' όλον που έχουν καταφθάσει 8 τάγματα (600-1000 στρατιωτών) Αγγλικού στρατού δεν κατωρθώθη η αποκατάστασις της τάξεως».

Γεωργικά ζητήματα. *–Το μαγικό φασόλι*. «Απόσπασμα από την «Passing Show» υπό A. P. Luscomenhyte –Μετάφραση Α. Κλόκκαρη (σε 4 συνέχειες από τ. Στ΄, αρ. φ. 257– τ. Στ΄, αρ. φ. 261). –Για την καλλιέργεια της σόγιας - η αξία της σε καιρό εθνικής ανάγκης ανυπολόγιστη». **Διαλέξεις**. *Λονδίνον. –Διάλεξις περί αερίων του καθηγητού Λίντεμανν* –Γράφει ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος*: «Μίαν αδράν εικόνα του κινδύνου εκ του αέρος έδωσεν ο καθηγητής Φ. Λ. Λίντεμανν, καθηγητής της εμπειρικής φιλοσοφίας εις το Πανεπιστήμιον της Οξφόρδης εις μίαν διάλεξίν του εις το Λονδίνον τελευταίως... Ο καθηγητής Λίντεμανν είπε ότι ο κυριώτερος κίνδυνος εκ του αέρος προέρχεται από το γεγονός ότι ο κόσμος είναι απαρασκεύαστος να τον αντιμετωπίση. Δεν αντελήφθησαν το μέγεθός του».

Φυλλο Στ', 258, 2 Ιουλιου 1936

Φωτογραφία. «Ένα από τα αρχαιότερα μνημεία της Πάφου είναι και ο τάφος του Απόλλωνος, ο οποίος ευρίσκεται εις την τοποθεσίαν «Ελληνικά». Εις την εικόνα φαίνεται η είσοδος, επί της μετώπης της οποίας υπάρχει επιγραφή εκ τεσσάρων γραμμών εις αρχαίαν Κυπριακήν γραφήν και Αρκαδικήν διάλεκτον».

Φυλλο Στ', 259, 9 Ιουλιου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. «Ο Μεταξάς διέψευσε τα δημοσιεύματα περί δήθεν ιδρύσεως δικτατορίας υπό των τάξεων των αποστρατευθέντων αξιωματικών».

Εξωτερικαί ειδήσεις. «Οι Ιταλοί διαψεύδουν τας πληροφορίας του Ρέουτερ περί ταραχών και ληστρικών επιδρομών εις την Αβησσυνίαν και ισχυρίζονται ότι εις όλα τα καταληφθέντα εδάφη επανήλθεν η κανονική ζωή και η ζωηρά κίνησις του εμπορίου. Οι Ιταλοί επανέρχονται εκ της Ανατολικής Αφρικής και αποβιβάζονται εις Νεάπολιν». –«Η Αγγλία έχει ζωτικήν ανάγκην της συμμαχίας της Γαλλίας. Ο Άγγλος Υπουργός των στρατιωτικών αποκρούει την συμμαχίαν με δικτατορικά καθεστώτα». *–Τουρκία-Άγκυρα.* «Έγινε συμφωνία με Αγγλικόν οίκον διά την εγκατάστασιν μηχανουργείου χάλυβος αντί δύο εκατομμυρίων λιρών... Πρώτην φοράν από του Παγκοσμίου πολέμου η Αγγλία εξασφαλίζει την ανάληψιν τοιαύτης σπουδαιότητος έργου. Περισσότερον από ένα έτος τα εργοστάσια Κρουπς της Γερμανίας προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν την σύναψιν του συμβολαίου αυτού». *–Γαλλία.* «Αι γαλλικαί κατευθύνσεις διά την ειρήνην υπεστηρίχθησαν από την Κοινωνίαν των Εθνών». *Παλαιστίνη.* «Το κίνημα των Αράβων δεν ησυχάζει –Τα Αγγλικά στρατεύματα εις μερικάς περιπτώσεις ηναγκάσθησαν να πυροβολήσουν: τρεις Άραβες επληγώθησαν και δύο εφονεύθησαν».

Φυλλο Στ', 260, 16 Ιουλιου 1936

Κύριο άρθρο. *Αι καταπληκτικαί πρόοδοι της Τουρκίας εις το οικονομικόν πεδίον.* «Δυνάμεθα να εκτιμήσωμεν τον βαθμόν της οικονομικής ανορθώσεως της Τουρκίας την οποίαν πρό τινων ετών οι Ευρωπαίοι εθεώρουν ως τον μέγαν ασθενή. Σήμερον όχι μόνον δεν είναι ασθενής, αλλά βαδίζει με μεγάλα βήματα εις την πρόοδον και τον πολιτισμόν».

Εξωτερικαί ειδήσεις *Παλαιστίνη. –Το στρατόπεδον των περιωρισμένων* «Απεργία πείνης: 60 εκ των περιωρισμένων Αράβων εκήρυξαν απεργίαν πείνης ως διαμαρτυρίαν διά τας συνθήκας που υπάρχουν εκεί. – Οι κρατούμενοι ανέρχονται εις 150. Αι στρατιωτικαί περίπολοι έρχονται εις συχνάς συγκρούσεις με ταραχοποιούς. Τα Αγγλικά αεροπλάνα πετούν υπεράνω των γραμμών των συγκοινωνιών και τας προφυλάττουν. Μέχρι της 2ας Ιουλίου εφονεύθησαν υπό των Αράβων εν όλω 35 Εβραίοι».

ΦΥΛΛΟ Στ', 261, 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1936

[Κύριο άρθρο]. *Το πρόβλημα της Παλαιστίνης*. «Αγγλικαί ενισχύσεις εκλήθησαν από την Αίγυπτον, διά να χωρίσουν τους Άραβες από τους Εβραίους και να κρατήσουν την τάξιν ή να την επαναφέρουν. Παρά την Αραβικήν αντίστασιν η Αγγλική διοίκησις ηύξησε ακόμα διά το προσεχές εξάμηνον τον αριθμόν των Εβραίων μεταναστών και τούτο βεβαίως, για να δείξη ότι θέλει να τηρήση επακριβώς τας διατάξεις της εντολής που της εδόθη από την Κοινωνίαν των Εθνών... Προ 100 ετών ευρίσκοντο εν Παλαιστίνη 12.000 Εβραίοι – Προ 5 ετών δεν απετέλουν ούτε το ½ του όλου πληθυσμού, σήμερον υπερβαίνει το ½. Και ανεξαρτήτως του οικονομικού ανταγωνισμού το εθνικόν αίσθημα των διανοητικώς ηγουμένων Αράβων εξανίσταται κατά της πιθανότητος να αποτελέσουν μίαν ημέραν την μειονότητα των κατοίκων της χώρας. Η μεγάλη μάζα του Αραβικού πληθυσμού δεν αναχωρεί βεβαίως από αυτής της εθνικής απόψεως, αλλά ο χαρακτήρ ήδη της θρησκείας της αποκρούει την ανάμιξιν και την είσδυσιν ξένων στοιχείων εις την χώραν. Εις τούτο προστίθεται και η οικονομική αντίθεσις. Ιδιαιτέρως χαρακτηριστικόν είναι το παράδειγμα της καλλιεργείας των εσπεριδοειδών των οποίων όλα τα είδη ευδοκιμούν εις την Παλαιστίνην και ένα μεγάλο μέρος της ολικής εκτάσεως της καλλιέργειάς των έχει περιέλθει εις τους Εβραίους. Εξ αυτού προκύπτει το συμπέρασμα το οποίον βγάζει και ο Αραβικός πληθυσμός ότι η Εβραϊκή μετανάστευσις έχει ως αποτέλεσμα την κατάκτησιν της υπαίθρου από τους Εβραίους, ενώ η αναλογία των αγροτών Εβραίων δεν δικαιολογεί την κατάκτησιν ταύτην και τούτο διότι οι Εβραίοι γαιοκτήμονες χρησιμοποιούν Άραβας γεωργούς και εργάτας διά την εκμετάλλευσιν των αποκτηθέντων εδαφών».

Ζητήματα. *Η βδελυρά απόπειρα*. «Η απόπειρα εναντίον της ζωής της Αυτού

Μεγαλειότητος του Βασιλέως (Εδουάρδου του Η΄) η οποία έλαβε χώραν κατά την παρελθούσαν εβδομάδα ηκούσθη με αληθινόν αποτροπιασμόν όχι μόνον από το αγγλικόν έθνος και τους λαούς της αυτοκρατορίας αλλά και από ολόκληρον τον κόσμον... Συμμετέχοντες της χαράς επί τη διασώσει του ευχόμεθα μακράν και ένδοξον την βασιλικήν σταδιοδρομίαν του, γόνιμον εις έργα μεγάλα, υψηλά και αντάξια των φιλελευθέρων βρεταννικών παραδόσεων».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Παλαιστίνη. –Αραβικόν υπόμνημα.* «137 Άραβες ευρισκόμενοι εις κυβερνητικάς θέσεις υπέβαλον εις τον Μ. Αρμοστήν υπόμνημα εις το οποίον αναφέρουν ότι οι Άραβες έχασαν πλέον την εμπιστοσύνην των εις τας υποσχέσεις διότι η Βρεταννική Κυβέρνησις ενέδωσεν εις την σιωνιστικήν πίεσιν. Οι υπογράψαντες αξιούν ότι εδοκίμασαν να εξασκήσουν την επιρροήν του προς αποκατάστασιν της τάξεως ακολουθούντες τας υποσχέσεις της Βασιλικής Αποστολής, αλλ' ότι αι προσπάθειαί των απέβησαν άκαρποι. Η μόνη λύσις είναι η αναστολή της μεταναστεύσεως Εβραίων».

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 262, 30 ΙΟΥΛΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Η επανάστασις εις την Ισπανίαν – λεπτομέρειαι.* Οι τελευταίες ειδήσεις αποκλίνουν στην υπερίσχυση της Δημοκρατικής Κυβέρνησης. Το φασιστικό σχέδιο των επαναστατών αποβλέπει στο να συντρίψει την Δημοκρατία και έχει μηχανορραφηθεί από τον στρατηγό Φράγκο, αδελφό του περίφημου αεροπόρου Φράγκο που ήδη βρίσκεται στην Αμερική. Η δολοφονία του αρχηγού των βασιλοφρόνων δον Κάλβο Σοτέλλο προ 20 ημερών έφερε σύγχυση στους επαναστάτες και εξώθησε τους πιο θερμόαιμους να προβούν σε πράξεις βίας. Τα πρώτα επαναστατικά κρούσματα σημειώθηκαν στη Λεγεώνα των Ξένων στο Μαρόκο. Ο στόλος στο σύνολό του παραμένει νομιμόφρων στην κυβέρνηση. Σε περίπτωση που η επανάσταση θα επιτύγχανε θα εγκαθιδρυόταν μοναρχο-φασιστική κυβέρνηση υπό τον στρατηγό Ζανζούρχο που άλλοτε καταδικάστηκε σε θάνατο για την επανάσταση της Σεβίλλης του 1932 και αργότερα αμνηστεύθηκε. Οι εργάτες τάχθηκαν αλληλέγγυοι με την κυβέρνηση και κήρυξαν γενικές απεργίες. Νέοι ηλικίας 17-20 ετών κατατάχθηκαν εθελοντές και με τα κυνηγετικά δίκανά τους σπεύδουν προς τα σύνορα για να ενισχύσουν τις φρουρές. Οι ίδιοι αυτονομάστηκαν «Στρατιώτες του Λαϊκού Μετώπου», έχουν όμως πολύ μικρή γνώση για τη στρατιωτική υπηρεσία. Η επανάσταση πήρε χαρακτήρα κοινωνικό.

Οι υποστηρικτές της κυβέρνησης δεν είναι παρά οι εργάτες που ανήκουν στο Σοσιαλιστικό και Κομμουνιστικό κόμμα ή το κόμμα του Λαϊκού μετώπου, όπως ονομάζονται όσοι ανήκουν στα αριστερά κόμματα. Εξάλλου είναι φανερό ότι η υποστήριξη των στρατιωτών για την επαναστατική κίνηση αποκτήθηκε με τις διαβεβαιώσεις που οι επαναστάτες αρχηγοί δίνουν ότι σκοπός της επανάστασης είναι να παρεμποδίσει την εξάπλωση του κομμουνισμού στην Ισπανία. Η κυβέρνηση παραδέχεται ότι στις επαρχίες των Βάσκων η επανάσταση κερδίζει έδαφος. Επίσης η επανάσταση έχει εξαπλωθεί τόσο στις βόρειες όσο και στις νότιες επαρχίες της Ισπανίας που υποστηρίζουν το κίνημα του Μαρόκου. *–Γερμανία - Βερολίνον.* Το «χωριό της ειρήνης» όπου δεν επιτρέπεται το πιοτό και οι γυναίκες. Είναι πολύ επίκαιρη μια σύντομη περιγραφή των προπαρασκευών που γίνονται για τους Ολυμπιακούς στο Βερολίνο που αρχίζουν την 1η Αυγούστου... Όλα τα δημόσια κτίρια από τις 29 Ιουλίου οφείλουν να είναι σημαιοστολισμένα έως τις 16 Αυγούστου 1936 που επίσημα θα λήξουν οι αγώνες. Οι ιδιωτικές κατοικίες είναι σημαιοστόλιστες από προχθές. Το «χωριό της ειρήνης» απέχει 10 μίλια από το Βερολίνο και 9 μίλια από το κυρίως στάδιο και είναι καθ' όλα αυτοσυντήρητο... «Στο χωριό της ειρήνης» δεν επιτρέπονται αλκοόλ και καμμιάς γυναίκας δεν επιτρέπεται η εκεί διαμονή, γι' αυτό τα ραψίματα και μερικές άλλες μικροδουλειές γυναικείες θα τις εκτελούν άνδρες ειδικοί».

Φυλλο Στ', 264, 6 Αυγουστου 1936

Κύριο άρθρο. *Φως από την Ολυμπία.* Αναφέρεται στην έναρξη της 11ης Ολυμπιάδας στο στάδιο του Βερολίνου την πρώτη Αυγούστου 1936 και τη σχέση των Ολυμπιακών αγώνων με την Ελλάδα, όπου οι αγώνες που ήταν «προϊόν της εμφύτου ανάγκης του ανθρώπου προς κίνησιν και ανεφάνησαν εις όλους τους αρχαίους λαούς», στην αρχαία Ελλάδα πήραν την ύψιστή τους έκφανση και έγιναν λατρεία προς τους θεούς, την ομορφιά και την αρετή. Κανένας άλλος θεσμός δεν εξυπηρέτησε τον αρχαίο πολιτισμό όσο οι αγώνες. Συνετέλεσαν στη δημιουργία των γενναίων πολεμιστών του Μαραθώνα, της Σαλαμίνας, των Πλαταιών που «χρυσοφόρων Μήδων εστόρεσαν δύναμιν» και των μεγάλων σοφών και λογοτεχνών, των πνευματικών δασκάλων της ανθρωπότητας και των ηθικών χαρακτήρων που όμοιούς τους δεν ανάδειξαν οι αιώνες. Συνετέλεσαν ακόμη στην πνευματική και καλλιτεχνική ακμή της αρχαίας Ελλάδας, γιατί η Ολυμπία δεν ήταν μόνο το πεδίο της σημαντικής άθλησης, αλλά και το σπου-

δαιότερο πνευματικό και καλλιτεχνικό της κέντρο, όπου αντήχησε η φωνή του Ηρόδοτου και του Λυσία, όπου σκόρπισαν τη χάρη τους τα αριστουργήματα του Φειδία και του Πραξιτέλη. Προχθές στο στάδιο του Βερολίνου διαπιστώθηκε η παγκόσμια ευγνωμοσύνη για τη μητέρα του πολιτισμού, στην οποίαν, κατά τον Shelley, έχουν τη ρίζα τους «η φιλολογία, η θρησκεία και η τέχνη» των νεότερων. Η φλόγα της Ολυμπίας υπενθύμισε στον κόσμο εκείνο που έγραψε στην ιστορία του πολιτισμού ο καθηγητής J. Hoyland «κάθε τι που εις τον νεώτερον κόσμον συντελεί πραγματικώς στην πρόοδον έχει ελληνικήν την καταγωγήν του» (Everything in the modern world that really moves onward in progress is Greek in origin. J. Hoyland, *History of civilization*, σελ. 116).

Φωτογραφία. «Πρωτοβουλία του τμήματος Χανίων του Ορειβατικού συνδέσμου έγιναν προ ημερών τα αποκαλυπτήρια της αναμνηστικής στήλης η οποία εστήθη από γρανίτην της Ροδόπης εις την υψηλοτέραν κορυφήν των Λευκών Ορέων και εις την οποίαν εδόθη το όνομα του Ελευθερίου Βενιζέλου... Η τελετή των αποκαλυπτηρίων έγινε με συγκινητικήν απλότητα. Δεν παρέστησαν ούτε αι αρχαί, ούτε κανείς άλλος επίσημος. Οι ορειβάται και Κρητικοί καπεταναίοι με τις βράκες και τα μαντήλια των εστάθηκαν ευλαβικά γύρω από το βάθρον με την στήλην και συγκέντρωσαν την σκέψιν των προς τον αξέχαστο μεγάλο αρχηγό τους. Ο αντιπρόσωπος του Ορειβατικού Αθηνών και ο γραμματεύς του τμήματος Χανίων είπαν λίγα απλά και συγκινητικά λόγια και από την στιγμήν εκείνην η κορυφή έγινε 'κορυφή Βενιζέλου'».

Νέα της εβδομάδος. *Ένα βαρυσήμαντον ιστορικόν γεγονός* «Η επανοχύρωσις των Δαρδανελλίων – Η ομιλία του Τεφήκ Ρουσδή – Κατόπιν αποφάσεως της Συνδιασκέψεως του Μοντραί απεφασίσθη ο επανεξοπλισμός των Δαρδανελλίων – το μεσονύκτιον της 20ης Ιουλίου κατελήφθη υπό 55 χιλιάδων ανδρών υπό του στρατηγού Χουσνή Κιλκίς –Ο Υπουργός Εξωτερικών Τεφήκ Ρουσδή είπεν: 'Η Συνθήκη του Μοντραί αποτελεί μεταστροφήν εκ της πολιτικής του τελευταίου πολέμου. Η συνεννόησις που έγινε σήμερα εδώ ενισχύει πολλάς απογοητευμένας καρδίας και δίδει ελπίδα εις τον κόσμον εξασφαλίζουσα την βάσιν της ειρήνης του κόσμου'».

Ελληνικαί ειδήσεις. *Δικτατορία εις την Ελλάδα.* «Ο στρατηγός Μεταξάς τη συγκαταθέσει και του βασιλέως Γεωργίου Β΄ εκήρυξε δικτατορίαν εις Ελλάδα. Εις την προκήρυξιν την οποίαν απηύθυνε εις τον Ελληνικόν λαόν δικαιολογεί

την ενέργειάν του ως επιβληθείσαν υπό της ανάγκης προς καταπολέμησιν του κομμουνισμού. Επεβλήθη λογοκρισία επί των τηλεγραφικών και τηλεφωνικών ειδήσεων».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ισπανία. Μία ενδιαφέρουσα ανταπόκρισις ανταποκριτού του Ημερησίου Τηλεγράφου από το εσωτερικόν της Ισπανίας.* Η βόρεια Ισπανία, ιδίως οι βιομηχανικές περιοχές του Αγίου Σεβαστιανού και η επαρχία της Αστουρίας, όπου οι κομμουνιστές υπερισχύουν, έχουν εξοπλιστεί από την κυβέρνηση για την υπεράσπιση της δημοκρατίας. Οι πιο πολλοί όμως από τους εθελοντές αυτούς έχουν πολύ αφηρημένη ιδέα για τη χρήση των πυροβόλων όπλων. Οι δημοκρατικοί παραδέχονται ότι και η φασιστική επανάσταση έχει επιτύχει σε μερικές επαρχίες. Αλλά έχουν πλήρη εμπιστοσύνη στον ερυθρό στρατό τους που όσο κι αν ο εξοπλισμός του έχει ελλείψεις δεν θα υπερφαλαγγιστεί από μικρές επαναστατικές δυνάμεις και χωρίς αιματοχυσία. Ένα αξιοσημείωτο στοιχείο της δημοκρατικής αντίστασης είναι το αίσθημα της αυτοπεποίθησης των κομμουνιστών και σοσιαλιστών. Όλα τα τηλεφωνήματα των τοπικών Σοβιέτ γίνονται δεκτά και διαβιβάζονται από ερυθρούς τηλεφωνητές που παραμένουν νύκτα και ημέρα σε υπηρεσία. Οι «ερυθροί στρατιώτες» είναι αυστηροί, πολύ όμως ευγενικά φέρονται στους ξένους, με προσπάθεια μάλιστα επίδειξης του ρόλου τους στη φρούρηση της δημοκρατίας. Γενικά όλοι αυτοί οι νέοι διακατέχονται από ένα είδος ενδόμυχης τυφλής πίστης στα δημοκρατικά ιδεώδη. *–Ρωσία-Μόσχα. Ο Ρωσικός αντιπερισπασμός εις τον Ιαπωνικόν μιλιταρισμόν.* Γιορτάστηκε με μεγαλοπρέπεια η Ρωσο-Μογγολική συμμαχία στην πρωτεύουσα των Μογγόλων Ουλανμπατόρ για την επέτειο των 15 χρόνων από την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας των Μογγόλων. Ο αντιπρόσωπος της Μόσχας Μ. Ελιάβα δήλωσε ότι η άρρηκτη φιλία των Σοβιέτ με τους Μογγόλους σφυρηλατήθηκε με το κοινό αίμα των καλύτερων τέκνων των δύο χωρών. Αμοιβαία βοήθεια υπάρχει μεταξύ των δύο χωρών όχι από τότε που υπογράφτηκε η συνθήκη, αλλά από τον καιρό που δημιουργήθηκε η Δημοκρατία της Μογγολίας... Ο Μογγόλος πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέφερε ότι ο μογγολιανός στρατός έχει αυξηθεί και η τεχνική του εξάρτηση έχει βελτιωθεί. *–Αυστρία - Βιέννη. Οι Αυστριακοί Ναζί εύρον ευκαιρίαν.* Η ελευθερία που δόθηκε στους Αυστριακούς Ναζί ύστερα από την υπογραφή της Αυστρο-Γερμανικής συμφωνίας δεν θα είναι παράξενο αν οδηγήσει σύντομα στην απώλεια της αυστριακής ανεξαρτησίας. Ένα προπαγανδιστικό φυλλάδιο που κυκλοφόρησε ανάμεσα στον αυστριακό στρατό προτρέπει τους άντρες

να θυμηθούν το γερμανικό τους αίμα και να ελευθερώσουν την χώρα τους από τον ξενικό ζυγό ορκιζόμενοι κάτω από την σημαία σβάστικα (χιτλερική σημαία). Το φυλλάδιο λέγει ότι ο γερμανικός λαός είναι 100.000.000 και προσθέτει: Το πεδίο δράσης μας είναι ολόκληρη η Ευρώπη. Ο γερμανικός λαός είναι κατανεμημένος σε 15 ευρωπαϊκά κράτη. Η τελευταία διέλευση της Ολυμπιακής φλόγας από την Αυστρία κατέληξε σε εθνικοσοσιαλιστική διαδήλωση, ώστε η κυβέρνηση Σούσνιγκ αναγκάστηκε να ανακαλέσει το διάταγμα αμνηστείας με το οποίο θα ελευθερώνονταν 4.500 Ναζί κατάδικοι.

Φύλλο Στ', 266, 20 Αυγούστου 1936

Κύριο άρθρο. *Η στρατιωτική δικτατορία του κ. Μεταξά*. «Από της 5ης Αυγούστου επεβλήθη εις την Ελλάδα στρατιωτική δικτατορία. Κατηργήθη η δημοκρατική μορφή του πολιτεύματος. Τοιουτρόπως μετά από την Ιταλίαν και την Γερμανίαν και η Ελλάς πρόκειται να κυβερνηθή φασιστικώς, αν σταθεροποιηθή η Κυβέρνησις Μεταξά. Ο Μεταξάς γνωρίζει ότι ο ελληνικός λαός μετά δυσφορίας είδε την κατάλυσιν του Συντάγματος και των ελευθεριών του και μη δυνάμενος να εμφανισθή εις τα όμματα του λαού ως ενσάρκωσις εθνικών ιδανικών ή ως εκδικητής, όπως ο Χίτλερ, καταβάλλει κάθε προσπάθειαν, διά να πείσει τον κόσμον ότι παν ό,τι έπραξε ήτο ενέργεια απολύτου ανάγκης. Μολονότι δε μεγαλοποιούνται οι εκ του κομμουνισμού κίνδυνοι και γίνεται λόγος περί σχεδιαζομένων σφαγών κ.ο.κ. όλοι γνωρίζουν ότι ο Μεταξάς κατά τα τελευταία χρόνια είχε δικτατορικάς τάσεις και ότι προπαρασκεύασε το κίνημά του διά του διορισμού ως νομαρχών αποτάκτων αξιωματικών, προτού να σχεδιασθή η γενική κομμουνιστική απεργία. Φύλλα διεθνούς κύρους, όπως ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος*, παρατηρούν 'οι κομμουνισταί μέχρι σήμερον δεν έκαμαν σοβαράς ενοχλήσεις εις την Ελλάδα'. Και το άρθρο καταλήγει: «'Ο ελληνικός λαός δημοκρατικός και φιλελεύθερος δεν είναι δυνατόν να μείνη ευχαριστημένος από την δικτατορίαν. Σιγά, σιγά η δικτατορία θα εκφυλισθή όπως εξεφυλίσθη και η δικτατορία του Παγκάλου, θα είναι δε ευχής έργον αν δεν αρχίσουν νέοι εμφύλιοι σπαραγμοί, διά να επανέλθη η χώρα εις την ομαλότητα από την οποίαν την απεμάκρυνε η φιλοδοξία του Κεφαλλήνος στρατηγού'».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ρωσία-Μόσχα*. «1.000.000 λίρες τον μήνα θα στέλλουν οι Ρώσοι κομμουνιστές στην Ισπανία –Η απόφαση να διαθέτεται ο μισός μισθός

των Ρώσων εργατών για τους Ισπανούς εργάτες προβλέπεται ότι θα αποφέρη πέραν του 1.000.000 λιρών μηνιαία». *–Ισπανία.* Μεταξύ των φυγάδων που έφθασαν στο Λονδίνο ύστερα από τις ισπανικές ταραχές είναι και η ειδική ψυχολόγος και παιδίατρος Ιταλίδα Μοντεσσόρι ηλικίας 66 ετών... 'Δεν νομίζω ότι διέτρεχον κίνδυνον εις την Βαρκελώνα', ήρχισε αφηγουμένη εις ξένον ανταποκριτήν η γνωστή ιατρός Μοντεσσόρι... Όταν μία εξοπλισμένη συνοδεία ήλθε και στο δικό μου σπίτι, ενόμιζα ότι θα με συλλαμβάνανε και θα με φυλάκιζαν, αλλά με έκπληξή μου με διαβεβαίωσαν ότι ήμουν ασφαλισμένη'. 'Δεν σκοτώνομεν γυναίκας', μου είπαν οι άνδρες της περιπόλου. 'Αργότερα ένα αυτοκίνητο του Αγγλικού προξενείου με παρέλαβε και με μετέφερε επί του πολεμικού'. «Αι Ισπανίδες δεν χωρατεύουν... Για πολλές ημέρες ήταν πολύ επικίνδυνο να περπατεί κανείς στους δρόμους της Μαδρίτης, διότι οπλισμένες Ισπανίδες που περιπολούσαν δεν ήξεραν να κάμνουν οικονομία στη χρησιμοποίηση των όπλων τους. Καθένας που φορούσε κολλάρο και γραβάτα εθεωρείτο ύποπτος». *–Αγγλία - Λονδίνον.* Οι ξένοι θεωρούν τον Σκυλακάκη υπεύθυνο για τη δικτατορία. –Πιστεύεται ότι ο νέος υπουργός των Εσωτερικών συνταγματάρχης Σκυλακάκης είναι υπεύθυνος για την εγκαθίδρυση της δικτατορίας στην Ελλάδα. Είναι ολοφάνερο ότι ο Σκυλακάκης έπεισε τον πρόεδρο της κυβέρνησης να διαλύσει τη βουλή και να κηρύξει τον στρατιωτικό νόμο, αν ήθελε να σώσει την χώρα από τον μπολσεβικικό κίνδυνο. Ο βασιλέας Γεώργιος που είναι αγαπητός και μεταξύ των εχθρών της παρούσας κατάστασης δίστασε πολύ να συγκατανεύσει στη διάλυση της Βουλής. Φαίνεται ότι επιθυμούσε να γίνει απόπειρα υπέρβασης της κρίσης χωρίς να θυσιάσει τον δημοκρατικό θεσμό και τον κοινοβουλευτισμό. Φαίνεται όμως ότι πιέσθηκε από την ανάγκη μπροστά στον κίνδυνο της γενικής απεργίας και από τις πληροφορίες ότι ο Γληνός, ο αρχηγός των κομμουνιστών, πήρε οδηγίες από τη Μόσχα να εξαπολύσει μαχητική επανάσταση για εγκατάσταση μπολσεβικικής δικτατορίας στην Ελλάδα. Για το ρόλο που διαδραμάτισαν οι Βενιζελικοί οπαδοί στην κομμουνιστική και συνδικαλιστική κίνηση των τελευταίων μηνών υπάρχουν πληροφορίες ότι η πρόσφατη μεγάλη απεργία των καπνεργατών της Θράκης οργανώθηκε από αποταχθέντες βενιζελικούς αξιωματικούς που συνεργάστηκαν με τους κομμουνιστές πράκτορες.

Ο ποιητής στον Άγιο Νεόφυτο –«Ο μεγάλος μας ποιητής ο Δημήτριος Λιπέρτης για πρώτη χρονιά παραθερίζει εδώ. Η συνηθισμένη του εξοχή είναι η Βάσα. Φέτος προτίμησε τον Άγιο Νεόφυτο που προσαρμόζεται καλύτερα όχι μονάχα

στις απαιτήσεις της υγείας, αλλά και στις ψυχικές του ανάγκες. Η Μονή κάμνει ό,τι μπορεί για να τον ευχαριστήση, γιατί έχει πλήρη επίγνωση πως αποτελεί και γι' αυτήν ξεχωριστήν τιμήν να φιλοξενεί τον μεγαλύτερον ειδυλλιακόν ποιητήν του νεωτέρου Ελληνισμού, τον γλυκύν τραγουδιστήν των πόθων, των αισθημάτων και των παλμών του νησιού μας».

ΦΥΛΛΟ Στ', 268, 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Μόσχα.* Έφθασε στο κατακόρυφο η εχθρότητα Ρωσίας – Γερμανίας. Η Γκεστάπο, τρομοκρατική οργάνωση γνωστή για το ρόλο της στη δολοφονία του βασιλέα Αλεξάνδρου της Σερβίας αποδείχθηκε ότι πήρε μέρος στις τρομοκρατικές πράξεις που στρέφονταν εναντίον των κομμουνιστών ηγετών. Και σε τούτο υποθάλπετο από τη γερμανική κυβέρνηση.

ΦΥΛΛΟ Στ', 269, 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Άγνωστοι πτυχαί του Ισπανικού εμφυλίου σπαραγμού.* «Ο βασιλεύς Αλφόνσος δηλοί ότι θα επανέλθη, αν τον καλέση ο λαός». Ο τέως βασιλέας της Ισπανίας Αλφόνσος έχει την αντίληψη ότι η παρούσα διαμάχη δεν είναι μεταξύ των δημοκρατικών και μοναρχικών αλλά μεταξύ των δυνάμεων της τάξης και της αναρχίας. Μια και ο αγώνας θα κερδιθεί και ο μπολσεβικισμός θα έχει εκμηδενιστεί, τότε θα είναι ίσως καιρός για τον βασιλέα να πάρει σχετικές αποφάσεις. Βέβαια όταν ο εμφύλιος πόλεμος τελειώσει, θα γίνη αναγκαία η εγκαθίδρυση στρατιωτικής δικτατορίας για την επαναφορά της ομαλότητας. Αυτό είναι το σχέδιο του στρατηγού Φράγκο που ο βασιλέας το εγκρίνει απόλυτα. Όταν η τάξη αποκατασταθεί και γίνει δημοψήφισμα, αν ο λαός τον καλέσει, ο βασιλέας είναι πρόθυμος να εκτελέσει το καθήκον του και θα επιστρέψει».

ΦΥΛΛΟ Στ', 270, 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ισπανία.* Πρεσβεία του Ισπανικού Λαϊκού Μετώπου που βρίσκεται στο Παρίσι θα επισκεφθεί σύντομα και το Λονδίνο. Η πρεσβεία αποτελείται από τους πρώην υπουργούς σενόρ Γκομίντο και σενόρ Λάρα και την σενόρα Ντολόρες Ιμπαρούρι, την κομμουνίστρια βουλευτίνα του Οβιέδο. Η σενόρα Ιμπαρούρι είναι η πιο σημαντική ρήτορας του Λαϊκού Μετώπου. Τόσον αυτή όσο και οι υπουργοί θα δώσουν διαλέξεις σε χιλιάδες ακροατές των εργα-

τικών και λαϊκών ενώσεων και θα κάμουν έκκληση για βοήθεια του ισπανικού Λαϊκού Μετώπου.

Φυλλο Στ΄, 271, 24 Σεπτεμβριου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. «Ο νόμος διά την δίωξιν του Κομμουνισμού – ολόκληρος ο ελληνικός τύπος αναγράφει σχόλια σχετικώς με τας διατάξεις».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Αγγλία - Λονδίνον.* Η τύχη της Κύπρου κατ' επισήμους δηλώσεις του Χόαρ εις τον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* της 9ης Σεπτεμβρίου: Ο σερ Σάμουελ Χόαρ, ο πρώτος λόρδος του Ναυαρχείου που επισκέφθηκε την Κύπρο κατά τον γύρο των ναυτικών βάσεων της Μεσογείου δήλωσε ότι όπως στο παρελθόν η μεγάλη Βρετανία θα διατηρήσει τη θέση της στη Μεσόγειο. Δεν υπάρχει αμφιβολία, είπε, για τις δυνατότητες της χρησιμοποίησης της Κύπρου στο μέλλον. Η αποικία πρέπει να θεωρηθεί ως σημαντικής αξίας με τη νέα κατάσταση των πραγμάτων.

Φυλλο Στ΄, 272, 1 Οκτωβριου 1936

Κύριο άρθρο. *Η Κύπρος ως βάσις εις την Μεσόγειον.* Το άρθρο αναφέρεται στις τελευταίες δηλώσεις του Χόαρ για τη στρατηγική σημασία της Κύπρου και τονίζει ότι η ίδρυση ναυτικών και αεροπορικών βάσεων δημιουργεί νέα κατάσταση για τη νήσο, γιατί θα δαπανηθούν τεράστια ποσά για οχυρωματικά έργα και ο τόπος πιθανότατα θα ωφεληθεί οικονομικά. Εκείνο όμως που η κοινή γνώμη της Κύπρου ιδιαίτερα ελπίζει είναι ότι θα δοθεί σημασία όχι μόνο στη γεωγραφική θέση, αλλά και στον πληθυσμό της νήσου μας που είναι άξιος κάθε εμπιστοσύνης εκ μέρους της δύναμης που τον κυβερνά. Κυβερνήτες και άλλοι επίσημοι Βρετανοί που ήλθαν στην Κύπρο βρήκαν το λαό της «πολύ ευγενή και ευάγωγον» και έκαμαν συστάσεις να δημιουργηθούν αρμονικές σχέσεις μεταξύ «κυβερνώντων και κυβερνωμένων».

Ελληνικαί ειδήσεις. *Ο Γκαίμπελς ενθουσιασμένος με την ειδικήν ασφάλειαν.* Ο Γερμανός υπουργός της Προπαγάνδας εξέφρασε τον ενθουσιασμό του για τη φιλοξενία της Ελλάδας και έκαμε ειδικά εύφημη μνεία για το σώμα της Ασφάλειας. Συνόδευσε την επιστολή του με 150 χιλιάδες δραχμές, για να διατεθούν, κατά την κρίση του Μεταξά, ένα μέρος για την Ειδική Ασφάλεια και το άλλο για τις πολύτεκνες μητέρες.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ρωσία. Δηλώσεις του Βοροσίλωφ*: 'Είμαστε σε κάθε στιγμή έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε όλες τις δυσκολίες που οι καπιταλιστές παρεμβάλλουν στη χώρα μας' και αφού συνεχάρει τα στρατεύματα είπε: 'Έχετε δείξει πως σε περίπτωση ανάγκης θα υπερασπίσετε τη σοσιαλιστική σας πατρίδα. Υπήρξαμε και θα είμεθα πάντοτε οπαδοί της ειρήνης, γιατί έχουμε την αντίληψη ότι μόνο η ειρήνη κάμνει δυνατή την πρόοδο της ανθρωπότητας'. *–Αμερική.* «*Η Αμερική είναι ανήσυχος διά την Ευρωπαϊκήν κατάστασιν*». Παρά τις προσπάθειες να παραμείνει η Αμερική μακριά από τα ευρωπαϊκά προβλήματα άρχισε να αισθάνεται την επιρροή της ανώμαλης κατάστασης που επικρατεί στον παλαιό κόσμο. Ο υπουργός των Εξωτερικών Κόρτελλ Χουλ είπε ότι η Αμερική είναι έτοιμη να συμμετάσχει σ' όλες τις προσπάθειες για αφοπλισμό ύστερα από αμοιβαίες συμφωνίες, αλλά όπως είναι σήμερα ο κόσμος οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν την αντίληψη ότι θα εξυπηρετήσουν καλύτερα την υπόθεση της ειρήνης με τον επαρκή και πλήρη εξοπλισμό τους και εξασφάλιση της εθνικής τους άμυνας.

Φυλλο Στ', 273, 8 Οκτωβριου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. *Περιοδεία του κ. Μεταξά στην Βόρειον Ελλάδα.* Η εφημερίδα *Καθημερινή* σχολιάζουσα το ταξίδι του πρωθυπουργού γράφει: Ο λαός της Βορείου Ελλάδας αναμένει τον κ. πρωθυπουργό, για να διατρανώσει όπως στην πλατεία Συντάγματος, στη χθεσινή συγκέντρωση, την επιδοκιμασία και την προσήλωση στο εθνοσωτήριο έργο που ανέλαβε η κυβέρνηση του κ. Μεταξά.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ιταλία - Ρώμη. Οι Ιταλοί ήρχισαν να ανησυχούν με τας Αγγλικάς προπαρασκευάς.* Η Ιταλία αναγνωρίζει την ανάγκη προστασίας των εμπορικών θαλασσίων συγκοινωνιών της Βρετανικής αυτοκρατορίας, αλλά ενδομύχως φοβάται μήπως η καθορισθείσα από τον Χόαρ πολιτική στρέφεται εναντίον της. Η εφημερίδα *Τριμπούνα* γράφει ότι η πολιτική αυτή του Ναυαρχείου αποβλέπει στο να αναστηλώσει τη βρετανική ηγεμονία στη Μεσόγειο. Αλλά τούτο θα ήταν δικαιολογημένο, αν συνδυαζόταν με την ιταλική συνεργασία.

Φυλλο Στ', 274, 15 Οκτωβριου 1936

Κύριο άρθρο. *Οι πλούσιοι της Κύπρου και η φορολογία του εισοδήματος.* Η μεταβίβαση μεγάλου μέρους των φορολογικών βαρών σε κεφαλαιούχους θα ανακούφιζε τους γαιοκτήμονες και τις λαϊκές τάξεις και θα μπορούσαν όχι μόνο

να βελτιώσουν το επίπεδο της ζωής τους, αλλά και να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και ευημερία, γιατί είναι οι μόνες τάξεις που ενισχύουν κάθε φιλανθρωπικό και μορφωτικό σκοπό. Έφθασε ο καιρός να εφαρμοσθούν και εδώ οι αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης.

Ελληνικαί ειδήσεις. *Ο κ. Μεταξάς ισχυρίζεται ότι και οι Κρήτες είναι μαζί του.* Ο υφυπουργός Στρατιωτικών Παπαδήμας επέστρεψε από την Κρήτη όπου πήγε για επιθεώρηση των εκεί φρουρών και ανέφερε στον πρόεδρο ότι ο κρητικός λαός με ενθουσιασμό παρακολουθεί το έργο της κυβέρνησης.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ισπανία. Τρομοκρατία εις την Μαδρίτην.* Ο R. Winn που πριν από λιγο ήλθε από τη Μαδρίτη δημοσιεύει στον *Ημερήσιον Τελέγραφον* φρικιαστικές λεπτομέρειες για την τρομοκρατία που επικρατεί εκεί: Κατοχή, γράφει, μιας Αγίας Γραφής ή θρησκευτικής εικόνας είναι αρκετή να εκθέσει ένα άνδρα ή μία γυναίκα στο εκτελεστικό απόσπασμα. Μια νύχτα εκτελέστηκαν 120. Οι πυροβολισμοί γίνονται από αποσπάσματα ανδρών, αν ο φονευόμενος είναι άνδρας, και από αποσπάσματα γυναικών αν είναι γυναίκα.

Φυλλο Στ', 275, 22 Οκτωβριου 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Γερμανία. Ομιλία Χίτλερ.* Μιλώντας ο Χίτλερ στο Deutschland Halle του Βερολίνου για την ανακούφιση των πτωχών είπε: Ο Μπολσεβικισμός και η δημοκρατία είναι πράγματα καταστρεπτικά για την εθνική ζωή. Βέβαια σήμερα δεν μας εκπλήττει η νίκη του μπολσεβικισμού, γιατί η δημοκρατία δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα ψεύδος. Τούτο επικυρώνεται από τα τρομακτικά γεγονότα της Ισπανίας. Πόσο ψευδής είναι η δημοκρατία αποδεικνύεται από το ό,τι ζητά να ελευθερώσει τη Γερμανία από την τυραννία της δικτατορίας και δεν βλέπει τα βάσανα που λυμαίνονται τον λαό μιας άλλης χώρας, αλλά ζητά να υπερασπιστεί η δημοκρατία, δηλαδή οι αναρχικοί, οι δολοφόνοι και οι κακοποιοί. Εμείς οι παλαιοί εθνικοσοσιαλιστές βλέπομεν πως ο μαρξισμός περιτρέχει τις διάφορες χώρες. Τον διευθύνουν κοσμοπολίτες Εβραίοι. Ο αστικός κόσμος φαίνεται πως δεν το αντιλαμβάνεται'. Ο Χίτλερ ύστερα έκαμε έκκληση για την ανακούφιση των πτωχών από τα δεινοπαθήματα του χειμώνα.

ΦΥΛΛΟ Στ', 276, 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. *Ο λόγος του Βασιλέως και του κ. Μεταξά εις Θεσσαλονίκην.* Ο βροχερός καιρός της νύχτας δεν επηρέασε τον λαμπρό εορτασμό της επετείου κατάληψης της Θεσσαλονίκης. Στο πανεπιστήμιο ο πρύτανης κ. Παπαδάκης στον πανηγυρικό του έκανε παραλληλισμό της ενότητας της Ελλάδας κατά το 1912 με την αναγεννώμενη σήμερα ενότητα και έκαμε έκκληση στην ελληνική νεότητα να φανεί αντάξια των ενδόξων εθνικών παραδόσεων. Ο κ. Μεταξάς είπε: 'Παιδιά της Ελλάδος, αγόρια και κορίτσια... Σεις είσθε Έλληνες και όταν αγαπάτε την Ελλάδα, αγαπάτε τον εαυτόν σας και όταν αύριον μεγαλώσετε πρέπει να είσθε έτοιμοι να προσφέρετε εις αυτήν ό,τι πολυτιμότερον έχετε, την ζωήν σας, με ενθουσιασμόν και αυταπάρνησιν, διότι εάν δεν την δώσετε, εκείνοι που θα έλθουν μετά από σας θα είναι δούλοι και όχι Έλληνες'. Το απόγευμα έγιναν στρατιωτικοί αγώνες και δόθηκε συναυλία από το Μακεδονικό Ωδείο... Στις προπόσεις που έγιναν στο γεύμα στο οίκημα της ΧΑΝ ο Βασιλεύς απάντησε ως εξής: 'Μετά βαθείας συγκινήσεως συνεορτάζω μεθ' υμών την ιστορικήν ημέραν καθ' ην ο αείμνηστος πατήρ μου εισήλθεν εις Θεσσαλονίκην προ 24 ετών, εις την πόλιν αυτήν την ελληνικότητα της οποίας καθηγίασε το αίμα του αειμνήστου πάππου μου. Ο οίκος μου συνεδέθη αείποτε με τον λαόν του Βορείου Κράτους ο οποίος πάντοτε με υπεδέχθη, όπως και σήμερον, μετ' ενθουσιασμού». Στο τέλος ο βασιλέας δήλωσε ότι η ευημερία του έθνους συνταυτίζεται με τη δική του ευτυχία.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Αγγλία - Λονδίνον. Η Αγγλία εξοπλίζεται διά να διατηρήση την ειρήνην και την δημοκρατίαν.* Αναγράφομε κατωτέρω απόσπασμα από το λόγο που εξεφώνησε ο κ. Τσέρτσιλλ σχετικά με τους εξοπλισμούς της Αγγλίας: 'Το βρεταννικό ναυτικό βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο αποτελεσματικότητας και είναι ικανό να καταθρυμματίσει κάθε ευρωπαϊκή απειλή. Το ίδιο αίσθημα ασφάλειας έχω και για την αεροπορική μας δύναμη. Η κατάσταση όμως της μικρής μας στρατιωτικής δύναμης μου προξενεί τη μεγαλύτερη ανησυχία. Θα επιθυμούσα να την δω πιο πολύ οργανωμένη από όσο είναι σήμερα'. *-Οι κομμουνισταί ανεμίχθησαν εις τας ταραχάς της Παλαιστίνης.* Εκ των συλληφθέντων 5 Ρώσοι κομμουνιστές θεωρούνται ως απεσταλμένοι της Κομμουνιστικής Διεθνούς και επειδή δεν μπορούν να αποδείξουν την εβραϊκή τους καταγωγή περιγράφονται από το αστυνομικό ανακοινωθέν ως παράνομοι μετα-

νάστες. Οι συλλήψεις ακολούθησαν την κράτηση ενός Βρετανού και ενός Ιρλανδού που κατηγορούνται για κατοχή υπέρογκων ποσών χρημάτων που δεν δικαιολογούν την προέλευσή τους.

Φυλλο Στ', 277, 5 Νοεμβριου 1936

Ελληνικαί ειδήσεις. *Ο νέος αστικός κώδιξ της Ελλάδος*. «Κατά τα τέλη Νοεμβρίου ολόκληρος «ο Αστικός Κώδιξ» της Ελλάδος θα συμπληρωθή και η Ελλάς θα αποκτήση ένα εκ των πλέον τελείων και συγχρονισμένων αστικών Κωδίκων του κόσμου».

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Τουρκία –Η ομιλία του Αττατούρκ*. Κατά την έναρξη της τουρκικής εθνοσυνέλευσης ο Μουσταφά Κεμάλ Αττατούρκ είπε ότι η Τουρκία από εσωτερική άποψη κάνει μεγάλες προόδους. Σύντομα θα ιδρυθεί στην Άγκυρα ισχυρός ραδιοφωνικός σταθμός. Από άποψη εξωτερική ανέφερε τα άριστα αποτελέσματα που πέτυχε η Τουρκία στη Συνέλευση του Μοντραί: 'Το πρόβλημα τώρα που με απασχολεί είναι της Αλεξανδρέττας και της Αττακίας που ελπίζομεν να λυθούν χάρις στη φιλία μας με τη Γαλλία και στο δίκαιό μας ευνοϊκά για μας'. Επίσης είπε ότι η Τουρκία με λύπη παρακολουθεί τις διεθνείς συγκρούσεις και εύχεται οι διαφορές να λυθούν ειρηνικά. *–Γαλλία-Παρίσι. Οι Γάλλοι ανησυχούν διά την στάσιν των Ρώσων εις το Ισπανικόν*. Η εφημερίδα *Dépêche de Toulouse*, το όργανο του Υπουργού των Εξωτερικών κ. Ντελπός γράφει: 'Η Σοβιετική Κυβέρνηση πρέπει να έχει υπόψη της ότι αν αποστείλει στόλο στα ισπανικά νερά θα βρει ήδη αγκυροβολημένο εκεί τον ιταλικό και τον γερμανικό. Και είναι ευνόητο ότι ο ρωσικός στόλος τόσο μακριά από τις βάσεις του θα είναι εντελώς ανίσχυρος μπροστά στον φασιστικό και χιτλερικό αντίπαλό του'.

Φυλλο Στ', 278, 12 Νοεμβριου 1936

Άρθρα συνεργατών. *Οι περί τον Τάμεσιν έχουν τον λόγον*. –Το ισπανικό δράμα συνεχίζεται. Η ερήμωση, οι φρικαλεότητες και οι φλόγες των καιομένων υπερβαίνουν εκείνες της μυθολογικής Τροίας. Ο Φράγκο, ο αρχηγός των φασιστών, περισφίγγει καθημερινά τη Μαδρίτη και η κυβέρνηση αγωνίζεται απεγνωσμένα να την σώσει. Τα σημερινά γεγονότα αποτελούν συνέχιση της ισπανικής ιστορίας και προξενούν αγωνία σ' όλα τα κράτη του κόσμου. Η Ρωσία πρώτη, η εστία του Μπολσεβικισμού, διαμαρτυρήθηκε για την επέμβαση των φασιστών. Έτσι το

δράμα της Ισπανίας συνεχίζεται με κίνδυνο να επεκταθεί μέχρι του Βόλγα και των ρωσικών στεππών. Μεγάλο κακό για την ανθρωπότητα το ότι τα δύο πολιτικά συγκροτήματα του φασισμού και του μπολσεβικισμού αμιλλώνται ποιο να φανεί βοηθητικό στους μαχόμενους στην Ισπανία. Τα όρια των χωρών του φασισμού ήταν ανεπαρκή για τις ανάγκες των φασιστικών λαών και τα σημερινά γεγονότα του έδωσαν ευκαιρία να επιδιώξει τους σκοπούς του. Η Αγγλία μόνη καθαρά κοινοβουλευτική χώρα αποδοκιμάζει και τα δύο αυτά πολιτικά συστήματα και μόνη καταβάλλει ειλικρινείς προσπάθειες να αποσοβήση τη σύρραξη των εθνών. Η φίλη και σύμμαχός της Γαλλία με πρωθυπουργό τον άκρο σοσιαλιστή Πλουμ ελάχιστα θα μπορέσει να προσφέρει στο μεγαλειώδες έργο της ειρήνης. Τα μικρά κράτη από πρόνοια ή από φόβο συσπειρώνονται μάλλον στα δικά τους τείχη. Μόνον η γειτονική Πορτογαλλία έσυρε το ξίφος κατά της κυβέρνησης της Ισπανίας και καθένας περίτρομος ρωτά τι θα συμβεί. Τώρα, πιο πολύ από κάθε άλλη φορά, έχουν τον λόγο «οι περί τον Τάμεσιν, 31 Οκτωβρίου 1936, Κ.»

Θρησκευτική στήλη. «Σύνοψις του Κατηχητικού κηρύγματος της παρελθούσης Κυριακής υπό του Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου κ. Γενναδίου (συνέχεια στα φ. Στ΄, αρ. 279, 280, 281)».

ΦΥΛΛΟ Στ΄, 279, 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Γαλλία-Λυών. Οι άρρηκτοι δεσμοί Αγγλίας - Γαλλίας.* Με την ευκαρία της απονομής του τίτλου του επιτίμου διδάκτορα του Πανεπιστημίου της Λυών στον Τσάμπερλαιν, ο τιμηθείς τόνισε την αναγκαιότητα της αγγλο-γαλλικής φιλίας στην παρούσα παγκόσμια κατάσταση και είπε: Έχουμε και οι δύο τα ίδια δημοκρατικά ιδανικά. Ούτε η Αγγλία ούτε η Γαλλία τρέφει οιανδήποτε κακή διάθεση εναντίον οιουδήποτε έθνους. Η εθνική μας ασφάλεια εξαρτάται από την εγκάρδια συμμαχία μας. Ελπίζω ότι η συμμαχία αυτή που εγκαθιδρύθηκε με επιτυχία πριν από 30 χρόνια θα εξακολουθήσει να εξυπηρετεί τα συμφέροντά μας και της ειρήνης, όχι μόνο για τις χώρες μας, αλλά για ολόκληρο τον κόσμο που είναι τόσο κατατρομαγμένος σήμερα. *–Ελλάς- Αθήναι.* «Η μεταφορά των βασιλικών σορών του Βασιλέως Κωνσταντίνου και των Βασιλισσών Όλγας και Σοφίας με το ατμόπλοιο «Ύδρα» έγινε προχθές Τρίτη. Θα παραμείνουν σε λαϊκό προσκύνημα μέχρι της Κυριακής εις τον Καθεδρικόν ναόν, ότε θα γίνη μεγαλοπρεπής ενταφιασμός».

Ζητήματα. *Οι χιλιασταί.* Γιατί έρχονται στον τόπο μας, όπου ένας λαός αξιοθαύμαστος επί αιώνες τώρα κατόρθωσε να διατηρήσει τη θρησκεία των πατέρων του κάτω από αντίξοες συνθήκες και ασφαλώς δεν περιμένει να μάθει τίποτε από τους καλά πληρωνόμενους μισσιονάριους των Αμερικανικών εταιρειών;

Φυλλο Στ', 280, 26 Νοεμβριου 1936

[Από την Ελλάδα]. *Αλέξανδρος Παπαναστασίου* –«Μία μεγάλη Ελληνική προσωπικότης ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου απέθανεν εξ αποπληξίας εις ηλικίαν 60 ετών. Κατά το 1916 ίδρυσε την Εταιρείαν των Κοινωνικών και Σοσιαλιστικών Επιστημών. Η ανάμιξίς του εις την πολιτικήν τον έφερε παρά το πλευρόν του κορυφαίου των πολιτευτών της νεωτέρας Ελλάδος, του Ελευθερίου Βενιζέλου, του οποίου υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης εις την Θεσσαλονίκην και τας Αθήνας. Λάτρης των δημοκρατικών ιδεωδών και ανθρωπιστής ειργάσθη υπέρ της επικρατήσεως της Δημοκρατίας χάριν της οποίας υπέστη διωγμούς και φυλακίσεις κατά την περίοδον 1920-1922. Μετά την Μικρασιατικήν καταστροφήν ίδρυσε την «Δημοκρατικήν Ένωσιν» και κατά το 1924 υπήρξε ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως, η οποία κατά την 25ην Μαρτίου 1924 εκήρυξε την Δημοκρατίαν εις την Ελλάδα. Υπουργός Οικουμενικής Κυβερνήσεως (1926) και Πρωθυπουργός (1932) και βουλευτής μέχρι της καταργήσεως της Βουλής και της σημερινής Κυβερνήσεως υπήρξε από τους θερμούς θιασώτας της συνεργασίας των Βαλκανικών λαών και πρώτος πρόεδρος της Α΄ Βαλκανικής Συνδιασκέψεως το 1930. Φίλος ειλικρινής του εργαζομένου λαού και των αγροτών υπήρξε ένας από τους συντελεστάς της λύσεως του Αγροτικού ζητήματος εις την Ελλάδα, της ψηφίσεως εργατικής νομοθεσίας και της εν γένει αναπλάσεως και αναμορφώσεώς της. Ουδέποτε εξεμεταλλεύθη τα αξιώματά του. Έζησε πτωχός και απέθανε πτωχός. Ο θάνατός του επερχόμενος κατόπιν των θανάτων των αειμνήστων Αρχηγών Βενιζέλου, Τσαλδάρη, Κονδύλη και Δεμερτζή αποτελεί εθνικήν συμφοράν, διότι η χώρα του γίνεται πτωχοτέρα εις πολιτικούς άνδρας της περιωπής και αξίας του εκλιπόντος».

Ποίησις. «*Μέσα στα μάτια των ανθρώπων* Χριστόδουλος Γαλατόπουλος». –Από την ανέκδοτη συλλογή «Τα τραγούδια της Φυλακής» που θα κυκλοφορήσει σύντομα.

Φυλλο Στ΄, 281, 3 Δεκεμβριου 1936

Κύριο άρθρο. *Η μετανάστευσις Κυπρίων εις το Λονδίνον* –Πριν από λίγα χρόνια η μετανάστευση Κυπρίων ως προς ένα σημείο είχε επιτυχία, για τη μεγάλη ωφέλεια του τόπου. Ένας από τους κύριους άδηλους πόρους της μεγαλονήσου μας ήταν τα ποσά που στέλνονταν από τους μετανάστες και έτσι ήταν πάντα σε ισοσκελισμένο το εμπορικό μας ισοζύγιο. Δυστυχώς όμως κατά τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης τα εμβάσματα αυτά σταμάτησαν τελείως και οι ειδήσεις για τους πλείστους στο εξωτερικό αδελφούς μας είναι πιο πολύ από λυπηρές. Ιδίως δλιβερή είναι η κατάσταση των Κυπρίων του Λονδίνου που είναι αρκετές χιλιάδες και δεν έχουν αρκετά εφόδια για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό άλλων προσώπων με πιο πολλά προσόντα για επαγγελματική ευδοκίμηση. Έτσι μένουν άνεργοι και πένονται παρά τις στοργικές φροντίδες της εκεί κυπριακής αδελφότητας που δεν έχει επαρκή μέσα, για να τροφοδοτεί τις εκατοντάδες των ανέργων. Έτσι εκτρέπονται στο χαρτοπαίγνιο και άλλες πράξεις διαφθοράς, ώστε η φήμη των συμπατριωτών μας μειώνεται στην εκτίμηση της αγγλικής κοινωνίας. Απέναντι του οικτρού αυτού καταντήματος δεν απομένει παρά να καταβληθεί προσπάθεια να επιστρέψουν στον τόπο τους οι εκεί λιμοκτονούντες συμπατριώτες μας και να σταματήσει η αναχώρηση Κυπρίων για το Λονδίνο, όταν δεν έχουν ειδικό σοβαρό λόγο και δεν έχουν εξασφαλίσει άνετη διαμονή στην αγγλική πρωτεύουσα. Το ζήτημα τούτο πρέπει να μελετηθεί πολύ σοβαρά από όλους εκείνους που ζητούν να καταφύγουν στην αγγλική πρωτεύουσα επιδιώκοντας ένα καλύτερο μέλλον. *-Αι αραβικαί απόψεις διά το ζήτημα της Παλαιστίνης.* –«Συνέντευξις του Μουφτή με τον αντιπρόσωπον του *Ημερησίου Τηλεγράφου* του Λονδίνου» -Στην πρώτη ερώτηση: 'Ποίοι είναι οι όροι της συνεργασίας με την Επιτροπείαν που έφθασεν εδώ;', ο Μουφτής απάντησε αμέσως: 'Η αιτία της μη συνεργασίας μας είναι η έλλειψις ειλικρινείας των βρετανικών σκοπών. Οι εποικισμός των Εβραίων μπορούσε να σταματήση και να απομείνη εις την Βασιλικήν επιτροπήν να αποφασίση περί του ζητήματος του εποικισμού. Ο εποικισμός υπήρξεν η αιτία της επαναστάσεως και των ταραχών'. Στην ερώτηση: 'Δεν μπορεί η Αραβική επιτροπή να παρεμποδίση την πώλησιν γαιών εις τους Εβραίους;' ο Μουφτής απάντησε: 'Αι Εβραϊκαί μέθοδοι δελεάζουν μερικούς εκ των μεγάλων ιδιοκτητών και τους πωλούν κτήματα, αλλά αποτελεί καθήκον της Κυβερνήσεως να προστατεύη τα εθνικά μας δικαιώματα ενα-

ντίον των ατόμων τούτων και να προστατεύση την πώλησιν γαιών εις τους ξένους... Η γη αυτή της ειρήνης μετεβλήθη εις γην ερίδων λόγω μιας εξαιρετικής πολιτικής και θα εξακολουθήση έτσι, αν δεν μεταβληθή η πολιτική. Οι Άραβες δεν είναι διατεθειμένοι να εγκαταλείψουν τα εθνικά των δικαιώματα απέναντι των Εβραίων. Η Παλαιστίνη είναι Αραβική χώρα από απόψεως ιστορικής και αίματος. Υποστηρίζεται από 70.000.000 Αράβων και 400.000.000 Μουσουλμάνων μετά των οποίων η Βρεταννία ευρίσκεται εις σχέσεις. Διά τούτο είναι σπουδαίον όπως ο Βρεταννικός λαός εκλέξη μεταξύ της φιλίας των εκατοντάδων τούτων εκατομμυρίων και της συνεχίσεως της παρούσης πολιτικής η οποία είναι εξαιρετική και μη φυσική αποβλέπουσα εις την ικανοποίησιν των Εβραίων και των κεφαλαιοκρατών».

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 282, 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Το ζήτημα της Αλεξανδρέττας και Αντιοχείας.* Ο Τουρκικός τύπος προτρέπει την κυβέρνηση να καταλάβει πραξικοπηματικά τις δύο επαρχίες της Συρίας, χωρίς να αναμένει την απόφαση της Κοινωνίας των Εθνών. *–Αγγλία.* «Το ζήτημα του γάμου του Βασιλέως της Αγγλίας Εδουάρδου Η΄ μετά της Αμερικανίδος κ. Έρνεστ Σίμσον»: Η βρεταννική κυβέρνηση δεν δέχεται, διότι η Σίμσον είναι διαζευγμένη από δύο συζύγους που ζουν. Η Σίμσον εξέφρασε τη λύπη της και αφήνει το ζήτημα εξ ολοκλήρου στον Βασιλιά για την περαιτέρω ρύθμισή του. Ο βασιλέας σχημάτισε την πεποίθηση ότι οι κλίσεις τους συνέπιπταν και θα μπορούσε με τη βοήθειά της να εκπληρώσει καλύτερα τα υψηλά καθήκοντά του.
[Εκκλησία]. *Ο Άγιος Πανάρετος Επίσκοπος Πάφου* – «Συμπληρωματικαί πληροφορίαι (Περί του βίου του, βλ. Πάφος (φιλολογικό περιοδικό) Α΄, τ. 10».

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 283, 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1936

Νέα της εβδομάδος. *Η παραίτησις της Α.Μ. του Βασιλέως – Το μέγα πρόβλημα* –Για το πρόβλημα που δημιουργήθηκε ύστερα από την άρνηση της κυβέρνησης και των μελών της βασιλικής οικογένειας να νυμφευθεί την κ. Έρνεστ Σίμσον προτάθηκαν τρεις λύσεις: α΄) Να νυμφευθεί ο βασιλέας παρά τη θέληση της κυβέρνησης. Η αντιδημοκρατική λύση αυτή υποστηρίχτηκε μόνο από τους Άγγλους φασίστες και αποδοκιμάστηκε ομόφωνα από το Συντηρητικό

και Εργατικό κόμμα. Ο βασιλέας δεν θέλησε να ακολουθήσει την άποψη αυτή συνεχίζοντας τις συνταγματικές παραδόσεις του πατέρα του, που υπήρξε υπόδειγμα νομιμόφρονα βασιλέα. β') Η σύναψη μοργανατικού γάμου, δηλαδή ο βασιλέας να νυμφευθεί την κ. Σίμσον, αλλά να μην την κάμει βασίλισσα ούτε τα παιδιά του να κληρονομήσουν τους τίτλους και τα δικαιώματα του πατέρα τους. γ') Να παραιτηθεί, που αποτελούσε την πιο οδυνηρή λύση. *–Η μεγάλη απόφαση.* Από τις τρεις λύσεις ο βασιλέας Εδουάρδος ακολούθησε την τελευταία, που την ανήγγειλε στη Βουλή των Κοινοτήτων μέσα σε βαθύτατη συγκίνηση ο πρωθυπουργός κ. Μπάλτουϊν στις 10 Δεκεμβρίου.

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Ελλάς. Εις το τελευταίον κίνημα ενέχεται και ο Πολίτης.* Ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος* γράφει στο τελευταίο φύλλο της 3ης Δεκεμβρίου ότι η ελληνική κυβέρνηση ανακάλυψε εκτεταμένο κίνημα στο οποίο διάφοροι πρώην πολιτευτές που κατείχαν υψηλά αξιώματα είχαν αναμιχθεί για ανατροπή του κινήματος της δικτατορίας του στρατηγού Μεταξά. Ένας από τους πολιτικούς ήταν ο Νικόλαος Πολίτης που λέγεται ότι συνεργάζεται με ανώτερους αξιωματικούς και με μέλη ακόμη της αυλής. Όταν «ο Δικτάτωρ συνέλεξε κάθε πληροφορίαν και πείσθηκε για την νομιμοφροσύνη των ανωτέρων αξιωματικών παρέδωσε το σχέδιον στην αστυνομία». *–Ισπανία - Γιβραλτάρ. Είκοσι χιλιάδες Γερμανοί εθελονταί εις Σεβίλλην.* Συνεχώς αυξάνει ο αριθμός των Γερμανών εθελοντών που καταφθάνουν στη Σεβίλλη και στο Κάδιξ για βοήθεια του αρχιεπαναστάτη Φράγκο. Σημαίες των Ναζί έχουν αναρτηθεί στα καταστήματα και στα δημόσια κτίρια και φασιστικά εμβλήματα κυριαρχούν γενικά στη Σεβίλλη. Ο ραδιοφωνικός σταθμός αρχίζει το πρωί και τελειώνει τα μεσάνυκτα με τον ιταλικό ύμνο του Χορτ Βέσσελ και όλη την ημέρα μεταδίδονται γερμανικές διαταγές από γερμανικές πλάκες γραμμοφώνου. Αφού ραδιοφωνηθούν όλοι οι ισπανικοί και ιταλικοί ύμνοι, η εκπομπή τελειώνει με το «Η Γερμανία υπεράνω όλων».

Τελευταίαι εξωτερικαί ειδήσεις. Στην Κίνα κοινωνική επανάσταση στις δύο επαρχίες Σαάνσυ και Κανσού με πληθυσμό 20 εκατομμύρια. Οι επαναστάτες ζητούν εφαρμογή του κομμουνισμού και κήρυξη πολέμου κατά της Ιαπωνίας. -Η Ελλάδα και η Ιαπωνία κατάργησαν τις πρεσβείες τους στην Αδδίς–Αμπέπα. Αυτό σημαίνει έμμεση αναγνώριση της ιταλικής κατοχής της Αβησσυνίας. -Οι επαναστάτες είχαν επιτυχίες βορειοδυτικά της Μαδρίτης. Η περικύκλωση της πόλης επίκειται.

Φυλλο ΣΤ΄, 284, 24 Δεκεμβριου 1936

Κύριο άρθρο. *Μαθήματα από την Δανίαν*. Η Δανία σήμερα είναι η πιο προοδευμένη χώρα της Ευρώπης στη γεωργία. Ο J. Murray Smith γράφει σε αγγλικό περιοδικό: 'Η σπουδαιοτάτη απασχόλησις του Δανικού λαού είναι η γεωργία. Εδώ θα δη κανείς μεγαλοφυή οργάνωσιν σχεδόν απίστευτον. Το πλείστον μέρος της γης καλλιεργείται υπό μικρών ιδιοκτητών ανηκόντων εις συνεργατισμούς. Δεν υπάρχουν εμπόρια, αλλά η εταιρεία αγοράζει κάθε τι συνολικώς και το διανέμει μεταξύ των μελών συμφώνως με τας ανάγκας των. Κατά τον ίδιον τρόπον τα μέλη πληρώνονται αναλόγως των προϊόντων που προσφέρουν διά πώλησιν. Σχεδόν παντού ο γεωργός είναι και ο ιδιοκτήτης. Ουδεμία μεγάλη ιδιοκτησία επιτρέπεται να παραμείνη ακαλλιέργητος ή διά πολλαπλασιασμόν πτηνών και ξώων με αποκλειστικόν σκοπόν το κυνήγιον'. Ο Murray γράφει για την κοινωνική νομοθεσία της Δανίας: 'Κάθε γέρων άνω των 65 ετών λαμβάνει σύνταξιν από το κράτος. Υπάρχουν κέντρα διά τους γέροντας με ωραίους κήπους και κινηματογράφοι, όπου μπορούν να εισέρχονται δωρεάν. Από της παιδικής των ηλικίας μέχρι του θανάτου των οι Δανοί προστατεύονται υπό δικτύου κοινωνικής νομοθεσίας ομοία της οποίας δεν υπάρχει άλλη εις τον κόσμον'.

Φυλλο Ε΄, 244, 26 Μαρτιου 1936

Ποίησις. «*Μέσα στα μάτια των ανθρώπων*, Χριστόδουλος Γαλατόπουλος, από την ανέκδοτη συλλογή 'Τα τραγούδια της Φυλακής' που θα κυκλοφορήση σύντομα».

Φυλλο Ε΄, 245, 2 Απριλιου 1936

«*Θα σε αγαπώ*, Χριστόδουλος Γαλατόπουλος, από την ανέκδοτη συλλογή, *Τα τραγούδια της Φυλακής*, από τον 'Καθαρτήριο κύκλο'».

Φυλλο Ε΄, 246, 9 Απριλιου 1936

«*Ζω έναν κόσμο!*.. Χριστόδουλος Α. Γαλατόπουλος, από την ανέκδοτη συλλογή *Τα τραγούδια της Φυλακής*».

Φυλλο Ε΄, 248, 23 Απριλιου 1936

«*Ύμνος των Ριζαρειτών* (Υπό του Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χρυσοστόμου)».

Φύλλο Στ΄, 253, 28 Μαΐου 1936

«*Από τη φωνή της στροφής*, Μάϊος 1935 (Από *Τα τραγούδια της Φυλακής*) Χρ. Α. Γαλατόπουλος».

Φύλλο Στ΄, 254, 4 Ιουνιου 1936

«*Κι έλεα...* (Από την ανέκδοτη σειρά *Τα Τραγούδια της Φυλακής*, 1935) Χρ. Α. Γαλατόπουλος».

Φύλλο Στ΄, 255, 11 Ιουνιου 1936

«Θάρθω μαζύ σου...», *Από το Φτάσιμο*, Γ΄ μέρος της Συλλογής, 15 Οκτωβρίου 1935, Χρ. Α. Γαλατόπουλος, Από την ανέκδοτη συλλογή *Τα Τραγούδια της Φυλακής*».

Φύλλο Στ΄, 256, 218 Ιουνιου 1936

«*Πιστά!*, Χρ. Α. Γαλατόπουλος, 1935 (Από την ανέκδοτη συλλογή *Τα Τραγούδια της Φυλακής*)».

Φύλλο Στ΄, 257, 25 Ιουνιου 1936

Από τη Νέα σειρά *Κραβγές στη νύχτα α΄) Θολό τραγούδι*, 1936 *β΄) Μαζί μου κλάψε, ω νύχτα!*, 1936, Χρ. Α. Γαλατόπουλος».

Φύλλο Στ΄, 261, 23 Ιουλιου 1936

«*Από τις Απλές ρίμες, Θα το πιω*, Χρ. Α. Γαλατόπουλος, 16 Μαΐου 1935 (Από την ανέκδοτη συλλογή *Τα Τραγούδια της Φυλακής*)».

Φύλλο Στ΄, 271, 24 Σεπτεμβριου 1936

«*Χρυσορρογιάτισσα*, Νικόλαος Ξιούτας».

Ετος 1937

Κατά το 1937 η *Πάφος* σχετικά με τα εσωτερικά ζητήματα ασχολήθηκε με τα εξής θέματα: *–Η Κύπρος και η Αυτοκρατορία.* Στις αρχές του χρόνου τα σπουδαία όργανα του Γαλλικού τύπου, *Φιγαρώ* και *Ματέν*, έγραψαν ότι η Κύπρος θα γινόταν δεύτερο Γιβραλτάρ. Οι ειδήσεις αυτές αποδείχθηκαν πρόωρες. Όπως φαίνεται από δημοσίευμα των *Τάιμς* της 21ης Οκτωβρίου αποτελεί αντικείμενο τεχνικής μελέτης η χρησιμοποίηση της Κύπρου ως αεροπορικής βάσης για προστασία της Παλαιστίνης και της Αιγύπτου. Ποια είναι η οριστική απόφαση της βρετανικής κυβέρνησης δεν έγινε ακόμα γνωστό. *–Η Κύπρος και το Στέμμα.* Στις 12 Μαΐου γιορτάστηκε η στέψη του βασιλέως Γεωργίου του ΣΤ΄ και της βασίλισσας Ελισάβετ. Στις γιορτές που έγιναν σ' όλες τις πόλεις και τα χωριά της νήσου πήρε μέρος με ειλικρινή χαρά ο κυπριακός λαός ευχόμενος η βασιλεία τους να γίνει γόνιμη σε έργα μεγάλα και υψηλά που να τιμούν το βρετανικό όνομα. *–Η διακυβέρνηση της νήσου.* Η Κύπρος κυβερνήθηκε το 1937 με βάση το Σύνταγμα της 10ης Μαρτίου 1925 όπως τροποποιήθηκε στις 12 Νοεμβρίου 1931. Την 1η Ιανουαρίου 1937 καταργήθηκε η λογοκρισία του τύπου και της αλληλογραφίας και στις 28 Μαΐου το διάταγμα της Αμύνης, ημερομηνίας 23 Οκτωβρίου 1931, του οποίου το περιεχόμενο σε πολλά σημεία συμπεριλήφθηκε σε ειδικούς κυπριακούς νόμους. Από δηλώσεις του Κυβερνήτη και του Υπουργού των Αποικιών διαπιστώθηκε ότι η Βρετανική Κυβέρνηση δεν έχει πρόθεση να μεταβάλει προς το παρόν το συνταγματικό καθεστώς της Κύπρου, που το θεωρεί ότι προσαρμόζεται πλήρως στις τοπικές συνθήκες. Τριμελής Κυπριακή Επιτροπή πήγε στο Λονδίνο τον Ιούλιο και προσπάθησε για παροχή ευρύτερων πολιτικών ελευθεριών στον κυπριακό λαό, αλλά ο υπουργός των Αποικιών δήλωσε στον κ. Βασιλειάδη ότι η βρετανική κυβέρνηση εγκρίνει πλήρως την εφαρμοζόμενη τακτική στην Κύπρο και δεν έχει πρόθεση να μεταβάλει το συνταγματικό καθεστώς της νήσου. *–Ο Κυβερνήτης.* Ο κυβερνήτης σερ Ρίτζμοντ Πάλμερ περιήλθε διάφορα χωριά της νήσου μελετώντας επιτόπια τις ανάγκες τους και έκαμε διάφορες ομιλίες δημοσίου ενδιαφέροντος στο Συμβουλευτικό σώμα και σε δείπνα που δόθηκαν προς τιμήν του από τους δημάρχους Λεμεσού, Λευκωσίας και Λάρνακας, που το ουσιώδες σημείο τους ήταν ότι δεν

συμφέρουν στην Κύπρο οι εκλογές και ότι κατά τη γνώμη του για μία ακόμα δεκαετία πρέπει να αποφευχθούν και να ενισχυθεί η πρωτοβουλία των Δημοτικών Συμβουλίων. Επίσης να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προαγωγή του τουρισμού, στην εκμετάλλευσης των μεταλλικών μας πηγών, στη βελτίωση των «προδύρων μας» και της επιδιόρθωσης των μνημείων μας. *–Η Κυπριακή Εκκλησία.* Η κυπριακή Εκκλησία ασχολήθηκε με δύο ουσιώδη σημεία κατά το 1937: α΄) τη διευθέτηση των σχέσεων της κυπριακής Εκκλησίας με τη Μονή Κύκκου και β΄) το Αρχιεπισκοπικό. *–Ζήτημα της Μονής Κύκκου.* Η Μονή Κύκκου ισχυριζόμενη ότι ένεκα των προνομίων της ως Βασιλικής και Σταυροπηγιακής δεν υπόκειται σε κανένα διαχειριστικό έλεγχο και δεν έχει καμιά υποχρέωση απέναντι της αρχιεπισκοπής παρά μόνο να μνημονεύει το όνομα του εκάστοτε Αρχιεπισκόπου, διέκοψε από το 1931 τις σχέσεις της με την Εκκλησία, που στις 15 Σεπτεμβρίου του 1931 επέβαλε ποινή αργίας στον πανοσιολογιώτατο καθηγούμενο κ. Κλεόπα και παύση από το αξίωμά του. Τον Μάρτιο ο πανοσιολογιώτατος καθηγούμενος για να διευκολύνει τις σχέσεις της Μονής του υπέβαλε εκούσια παραίτηση από το αξίωμά του και στις 6 Απριλίου 1937 υποβλήθηκε έγγραφο υπογραμμένο από 26 πατέρες προς τον Σεβασμιώτατο Τοποτηρητή του αρχιεπισκόπου θρόνου κ. Λεόντιο με το οποίο: α΄) εξέφραζαν τη λύπη τους γιατί δεν πειθάρχησαν προς τον αρχιεπίσκοπο, β΄) αποκήρυτταν την μέχρι σήμερα στάση τους, γ΄) αναιρούσαν τις υπογραφές τους από το έγγραφο που υποβλήθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 1931 εναντίον της συνοδικής απόφασης, δ΄) δήλωναν ότι ρύθμισαν τα οικονομικά ζητήματα της Μονής τους σε γενική συνέλευση της αδελφότητας αξημίως και οικονομικώς για τη Μονή, ε΄) δήλωναν ότι αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αποστέλλουν τους προϋπολογισμούς και απολογισμούς τους στην Αρχιεπισκοπή, σύμφωνα με το καταστατικό, στ) ότι αναγνωρίζουν την δικαιοδοσία και εξουσία του αρχιεπισκόπου και τις ευθύνες τους απέναντί του και ζ΄) ζητούσαν με συντριβή καρδίας συγχώρηση για τη στάση τους μέχρι σήμερα. Το έγγραφο αυτό δεν υπόγραψε ο τέως Καθηγούμενος κ. Κλεόπας που υπέβαλε τις απόψεις του με ιδιαίτερο έγγραφο προς την Ιερά Σύνοδο και ο ιερομόναχος Αθανάσιος. Ο Πανιερώτατος Τοποτηρητής διαβίβασε το έγγραφο προς τους Αγίους Συνοδικούς, αλλά ένεκα της εκκρεμότητας του Αρχιεπισκοπικού δεν δόθηκε καμιά λύση στο ζήτημα της Μονής του Κύκκου. *–Το Αρχιεπισκοπικό.* Με απόφαση των Μητροπολιτών Κιτίου και Κυρηνείας που εγκρίθηκε στις 4 Μαρτίου 1935 από τον Τοποτηρητή καθορίστηκαν οι προϋπο-

θέσεις με τις οποίες έπρεπε να προχωρήσει το ζήτημα σε λύση. Στις 24 Ιανουαρίου 1937 ο Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος με επιστολή του προς τον Τοποτηρητή εισηγείτο να τεθεί για λύση από την αρχή, γιατί οι προϋποθέσεις της προηγούμενης απόφασης δεν τελεσφόρησαν. Στις 28 Ιανουαρίου 1937 η Θρονική Επιτροπή της Αρχιεπισκοπής εξέφρασε τη λύπη της για την παράταση της χηρείας και την ευχή να τερματιστεί το συντομότερο. Στις 16 Φεβρουαρίου ο Μητροπολίτης Πάφου απαντώντας στον Μητροπολίτη Κιτίου δήλωνε ότι θεωρεί τον εαυτό του δεσμευμένο από την προηγούμενη απόφαση και ότι δεν υπήρχε λόγος παρέκκλισης από αυτή. Στις 7 Απριλίου η Θρονική Επιτροπή της Αρχιεπισκοπής περιήλθε σε διάσταση με τον Τοποτηρητή και αποφάσισε να τον καταγγείλει στις Ορθόδοξες Εκκλησίες ότι αρνείται να συγκαλέσει τη Σύνοδο για τη λύση του Αρχιεπισκοπικού και ότι παραβιάζει τους ιερούς κανόνες. Στις 16 Ιουλίου 1937 ο Οικουμενικός Πατριάρχης συνιστούσε προς τον Τοποτηρητή να επισπεύσει τη λύση του Αρχιεπισκοπικού, γιατί η παράτασή του ήταν επιζήμια για την Εκκλησία. Στις 27 Αυγούστου 1937 ο Τοποτηρητής αναχώρησε για την Ελλάδα και συναντήθηκε στην «Αττική» με τον Μητροπολίτη Κυρηνείας με τον οποίο υπέγραψε πρακτικό ημερομηνίας 2 Αυγούστου 1937 με το οποίο αποφασιζόταν να λυθεί το Αρχιεπισκοπικό με βάση την απόφαση της Ιερουσαλήμ. Από τον Πειραιά ο Τοποτηρητής πήγε στις 11 Αυγούστου 1937 στην Ιερουσαλήμ όπου συναντήθηκε με τον Μητροπολίτη Κιτίου και παρέμεινε μέχρι την πρώτη Σεπτεμβρίου 1937 χωρίς να συναφθεί συμφωνία μεταξύ τους. Στις 13 Σεπτεμβρίου δεινή συμφορά έπληξε την κυπριακή Εκκλησία με τον θάνατο του Μητροπολίτου Κιτίου στο Γαλλικό Νοσοκομείο της Ιερουσαλήμ, όπου είχε υποβληθεί στις 31 Αυγούστου 1937 σε εγχείριση. Η κηδεία του αείμνηστου ιεράρχη έγινε με πολλή επισημότητα, χοροστατούντος του Μακαριωτάτου Πατριάρχη Ιεροσολύμων κ. Τιμοθέου, παρισταμένου και του Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου που πήγε για τον σκοπό τούτο στην Ιερουσαλήμ. Για συνεννόηση με τον Μητροπολίτη Κυρηνείας ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής πήγε στις Αθήνες στις 28 Οκτωβρίου 1937 και στις 2 Νοεμβρίου 1937 υπογράφτηκε πρακτικό με το οποίο αποφασίστηκε να προχωρήσει σε λύση το Αρχιεπισκοπικό, και την Κυπριακή Σύνοδο να αποτελέσουν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζούντος κ. Χρύσανθος, ως αντιπρόσωπος του Μητροπολίτου Κυρηνείας και ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Πορφύριος. Στις 5 Νοεμβρίου 1937 επέστρεψε από την Ελλάδα ο Σ.

Τοποτηρητής και στις 12 Νοεμβρίου 1937 απέλυσε εγκύκλιο για καταρτισμό καταλόγων για τους σκοπούς της εκλογής. Την ίδια ημέρα θεσπίστηκαν δύο νόμοι προνοούντες ο ένας για τα προσόντα του μέλλοντος να εκλεγεί Αρχιεπίσκοπος και θέτοντας ως απαραίτητο όρο ότι πρέπει να είναι Κύπριος και ο άλλος για την ανάγκη της αναγνώρισης του Αρχιεπισκόπου από τον Κυβερνήτη πριν από την ενθρόνισή του. Ύστερα από την ψήφιση των νόμων τούτων τα δύο συνοδικά μέλη δεν ήλθαν στην Κύπρο και ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής δήλωσε ότι δεν θα κάμει την εκλογή. Στις 22 Δεκεμβρίου 1937 υπέβαλε διαμαρτυρία προς την Κυβέρνηση για την ψήφιση των πιο πάνω νόμων που θεωρεί ως αντικανονικούς. *–Άλλα γεγονότα.* Στις 27 Σεπτεμβρίου 1937 έγινε νόμος για έλεγχο των λογαριασμών των ενοριακών εκκλησιών και μοναστηριών που τέθηκε σε εφαρμογή από την πρώτη Οκτωβρίου. Επειδή ο Ηγούμενος του Μαχαιρά Μητροφάνης υπέβαλε παραίτηση, εκλέχθηκε τον Ιούλιο ως διάδοχός του ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος. Τον Δεκέμβριο ο γηραιός Ηγούμενος Μητροφάνης απεβίωσε. Η Ιερά Μητρόπολη Κυρηνείας προέβη σε αξιόλογη καινοτομία. Καθόρισε διάφορα βραβεία χρηματικά για ενθάρρυνση διαφόρων παραγωγών. *–Δημόσια Υγεία.* Το 1937 παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα κρούσματα σοβαρών νόσων: ανεμοβλογιάς 164, σκαρλατίνας 2, διφθερίτιδας 15, μηνιγγίτιδας 829, τυφοειδούς 639, δυσεντερίας 82, πνευμονικής φθίσεως 252, οστρακιάς 9, πολυομυελίτιδας 1, τραχωμάτων 3479, λέπρας 15. Σύνολο 5.487. Το ιατρικό τμήμα έστρεψε ιδιαίτερα την προσοχή του για την καταπολέμηση της επάρατης μηνιγγίτιδας. Οδηγίες δόθηκαν για εξασφάλιση καλύτερης διαμονής των εργατών των μεταλλείων, κυκλοφόρησαν χιλιάδες φυλλάδια για διαφώτιση της κοινής γνώμης και τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο ειδικό συνεργείο του Τμήματος Υγείας γύρισε ολόκληρη τη νήσο εμβολιάζοντας τους κατοίκους με προφυλακτικό αντιμηνιγγιτικό ορρό. Επίσης έστρεψε την προσοχή του για την καταπολέμηση της ελονοσίας που επιφέρει τρομακτικές ζημιές στην εθνική οικονομία της νήσου. Καταργήθηκε η δωρεάν παροχή κινίνης για προφυλακτικούς σκοπούς και το ποσό 400 λιρών που εξοικονομήθηκε δόθηκε για άλλους προφυλακτικούς σκοπούς από την αρρώστια αυτή. Φέτος, αν και διατυπώθηκε η γνώμη ότι αυξήθηκε ο αριθμός των προσβληθέντων από μαλάρια, ο διευθυντής της Υγείας σε πρόσφατη ανακοίνωση, του δήλωσε ότι αυτό δεν είναι αληθινό. Επίσης δήλωσε ότι σύντομα θα λειτουργήσουν και οι καταργηθείσες αγροτικές έδρες. Ο Αντιφυματικός Σύνδεσμος Κύπρου εργάστηκε πολύ αποτελε-

σματικά. Η ανοικοδόμηση του μεγάλου σανατορίου των φυματικών φαίνεται ότι θα αρχίσει το 1938 σε τοποθεσία κοντά στην Κυπερούντα που έχει επιλεγεί ως κατάλληλη για την ίδρυσή του. Το φθισιατρείο Αθαλάσσας θα παραμείνει για τους προχωρημένους ασθενείς. Στις 5 Οκτωβρίου έγιναν με κάθε επισημότητα τα εγκαίνια της νέας πτέρυγας του Νοσοκομείου Κυρηνείας που κτίστηκε με δαπάνη του κ. Κ. Σεβέρη. Το 1937 λειτούργησε με επιτυχία για πρώτη φορά νοσοκομείο στην Πόλη Χρυσοχούς. *–Η Γεωργία.* Η παραγωγή σιταριού έφθασε τα 2.210.000 κιλά έναντι των 178.618 του περασμένου χρόνου. Ήταν σ' όλες τις επαρχίες ανώτερη εκτός από την επαρχία Πάφου. Η παραγωγή κριθαριού έφθασε τα 2.400.000 κιλά απέναντι των 2.000.000 του 1936. Το σιτάρι πουλήθηκε 7-8 σελίνια το κιλό, το κριθάρι 3 σελίνια και η βρώμη 2 σελίνια. Η κτηνοτροφία παρουσίασε 266.468 αίγες έναντι των 310.439 και 211.033 πρόβατα έναντι των 299.013 του περασμένου χρόνου. Στους αριθμούς των άλλων ζώων φαίνεται ότι δεν σημειώθηκε σοβαρή μεταβολή. Η δενδροκαλλιέργεια έκαμε αλματώδεις προόδους. Κατά την περίοδο 1936-37 φυτεύτηκαν σε περιορισμένες περιοχές 126.207 αμυγδαλιές, 4256 ελιές, 4520 χαρουπιές, 4.851 εσπεριδοειδή.

Εξωτερικά γεγονότα του 1937. *–Η Κοινωνία των Εθνών.* Το 1937 αύξησε τα μέλη της με την εισδοχή της Αιγύπτου, τον Μάιο. Δυστυχώς όμως τον Δεκέμβριο αποχώρησε η Ιταλία. Τον Ιανουάριο διευθέτησε με επιτυχία το ζήτημα του Δάντζιγκ και τη διαφορά Τουρκίας και Γαλλίας για το σαντζάκιο της Αντιόχειας. Δεν κατόρθωσε να κάμει αποτελεσματική επέμβαση στο ισπανικό και στην Άπω Ανατολή. Με ψηφίσματά της εξέφρασε την επιθυμία για διατήρηση της Ισπανικής ανεξαρτησίας και απομάκρυνσης των ξένων εθελοντών και την αποδοκιμασία της για την αδικαιολόγητη επίθεση της Ιαπωνίας εναντίον της Κίνας. Σχετικά με το ζήτημα της Παλαιστίνης ενέκρινε εισήγηση του Άγγλου Υπουργού των Εξωτερικών όπως η Μεγάλη Βρετανία καταρτήσει λεπτομερές σχέδιο της διανομής της. Στις εκλογές Συμβουλίου αντικαταστάθηκαν η Ισπανία και η Τουρκία με την Περουβία και το Ιράκ και την προεδρία ανέλαβε το Βέλγιο. *–Μ. Βρεταννία. Οι εξοπλισμοί.* Στις αρχές του 1937 διαπρεπείς Άγγλοι πολιτικοί απ' όλα τα κόμματα με μανιφέστο εξέφραζαν διάπυρη επιθυμία να αποφευχθεί ο πόλεμος και να διατηρηθεί η ειρήνη με βάση το σύμφωνο της Κοινωνίας των Εθνών. Η βρεταννική κυβέρνηση έχοντας υπόψη το αρχαίο ρητό «αν θέλεις ειρήνη, παρασκεύαζε πόλεμο» δεν αρκέστηκε σε πλατωνικές ευχές, αλλά ενεργοποίησε κατά τη διάρκεια του έτους σχέδιο τεράστιων εξοπλισμών με δαπάνη

1.500.000.000 λίρες σε πέντε χρόνια. Το σχέδιο τούτο εγκρίθηκε με πλειοψηφία από το Εργατικό κόμμα. Επίσης αυξήθηκαν σημαντικά οι προϋπολογισμοί των Υπουργείων Ναυτικών, Στρατιωτικών και Αεροπορίας που πρόκειται να καλυφθούν με δάνεια. Η βρετανική κυβέρνηση προνόησε και για τη βελτίωση των συνθηκών όσων υπηρετούν στον στρατό, χορηγώντας σύνταξη σε όσους έχουν 21 έτη υπηρεσίας. Επίσης στο τέλος του έτους έκαμε μεταβολές στην αρχηγία του στρατού για καλύτερη εξυπηρέτηση του στρατιωτικού καταρτισμού της χώρας. *–Η Βασιλική οικογένεια και η Στέψις.* Ένα από τα σπουδαιότερα γεγονότα του 1937 για την Αυτοκρατορία ήταν η στέψη του βασιλέα Γεωργίου του Στ΄ και της Βασίλισσας Ελισάβετ, όπου παρέστησαν αντιπρόσωποι όλων των κρατών. Στις 10 Μαΐου ο βασιλέας δεξιώθηκε στα ανάκτορα του Μπάκικχαμ 560 ξένους αντιπροσώπους και στις 12 Μαΐου έγινε η τελετή της Στέψης στο ιστορικό Ουεστμίνστερ Άμπεϋ. Ο βασιλέας έδωσε τον όρκο που τροποποιήθηκε το 1937 και γίνεται μνεία των ονομάτων των κτήσεων και περιορισμός του βασιλέα ως προστάτη του Προτεσταντισμού μόνο για το Ηνωμένο Βασίλειο. Την νύχτα ο βασιλέας έστειλε διάταγμα προς όλους τους λαούς της Αυτοκρατορίας, όπου εξέφραζε την ελπίδα ότι θα φανεί αντάξιος της στοργής που έδειξαν γι' αυτόν. Ύστερα από την στέψη ο βασιλέας και η βασίλισσα επισκέφθηκαν διάφορες πόλεις της Μ. Βρετανίας και στις 27 Ιουνίου ο βασιλέας επιθεώρησε εις το Χάιτ- Παρκ 80 χιλιάδες παλαιούς πολεμιστές ενώ στις 30 Ιουνίου ανακηρύχθηκε μέγας Διδάσκαλος των Τεκτόνων του αρχαίου και αναγνωρισμένου Σκωτικού Τάγματος. Στις 25 Οκτωβρίου άνοιξε για πρώτη φορά τη Βουλή των Κοινοτήτων και εξεφώνησε τον πρώτο του λόγο. Τον Νοέμβριο δεξιώθηκε τους βασιλείς της Βουλγαρίας, Ελλάδας και Βελγίου και στις 25 Δεκεμβρίου έστειλε χαιρετισμούς στους λαούς της Αυτοκρατορίας. Ο βασιλέας Εδουάρδος Η,΄ δουξ του Ουΐντσορ, που παραιτήθηκε, νυμφεύτηκε στις 3 Ιουνίου στο Σιατό του Καντέ της Γαλλίας κοντά στο Τουρς την Γουώλλις Ουώρφιλντ (πρώην κ. Σίμσον) και τον Οκτώβριο πήγε στη Γερμανία για μελέτη των συνθηκών κατοικίας και εργασίας όπου έγινε δεκτός με ενθουσιασμό. Επέστρεψε στο Παρίσι και επρόκειτο να αναχωρήσει για την Αμερική, αλλά ματαίωσε το ταξίδι του ύστερα από παρεξηγήσεις. *–Αποχώρησις πρωθυπουργού.* Στις 28 Μαΐου αποχώρησε από την πρωθυπουργία ο κ. Μπάλτουιν για να αναπαυθεί. Τον διαδέχθηκε ο κ. Νέβιλ Τσάμπερλαιν, που στις 31 Μαΐου ανακηρύχθηκε αρχηγός του Συντηρητικού κόμματος. Ο βασιλιάς τον διόρισε κόμητα και του απένειμε το

παράσημο της περικνημίδας, ενώ κάποιος ανώνυμος έθεσε στη διάθεσή του 250.00 λίρες για την ικανότητα που έδειξε στη ρύθμιση του ζητήματος της βασιλικής κρίσης. *–Αυτοκρατορική συνδιάσκεψις.* Από τις 14 Μαΐου έως τις 15 Ιουνίου έλαβε χώρα στο Λονδίνο η Αυτοκρατορική Συνδιάσκεψις, που ασχολήθηκε κυρίως με ζητήματα στρατιωτικής φύσης και αμοιβαίας συνεργασίας σε περίπτωση πολέμου. *–Μεγάλαι δημιουργικαί προσπάθειαι.* Οι κυριότερεςσπουδαίες δημιουργικές προσπάθειες της βρετανικής κυβέρνησης ήταν: α΄) η μέριμνά της για τη βελτίωση των συνθηκών των περιοχών εκείνων που υποφέρουν, β΄) η βελτίωση της σωματικής αγωγής με παροχή επιχορηγήσεων στα γυμναστήρια, κολυμβητικές δεξαμενές, κατασκηνώσεις της νεότητας και κοινοτικά κέντρα, γ΄) η μέριμνα για το γάλα των παιδιών με την παροχή φθηνού ή δωρεάν γάλακτος στις μητέρες και στα παιδιά, δ΄) η ελάττωση της ανεργίας. *–Το Παλαιστινιακόν.* Στις 7 Ιουλίου δημοσιεύτηκε η έκθεση της επιτροπής στην οποία ανατέθηκε η μελέτη του Παλαιστινιακού που εισηγήθηκε το χωρισμό της Παλαιστίνης σε δύο κράτη: το Αραβικό και το Ιουδαϊκό και σε μία περιοχή που θα περιλαμβάνει τις άγιες πόλεις υπό βρετανική κατοχή. Η εισήγηση αυτή δεν άφησε ευχαριστημένους ούτε τους Ιουδαίους ούτε τους Άραβες. Στις 26 Σεπτεμβρίου ο επαρχιακός διοικητής Λ. Άντριους και ένας αστυνομικός έπεσαν θύματα δολοφονικής ενέδρας στη Ναζαρέτ και την επαύριο συνελήφθησαν 100 κάτοικοι ως ύποπτοι. Επακολούθησαν ταραχές, την πρώτη Οκτωβρίου ο μουφτής στερήθηκε την προεδρία του Μουσουλμανικού Συμβουλίου που κηρύχθηκε παράνομο και διαλύθηκε. Οι πέντε ηγέτες εξορίστηκαν στις Σεϋχέλλες. Στις 14 Οκτωβρίου Άραβες ανατίναξαν μια γέφυρα, 20 μίλια μακριά από τη Γιάφα, εκτροχίασαν ένα τραίνο από το οποίο τρεις σκοτώθηκαν. Στις 21 Οκτωβρίου ο μουφτής κατέφυγε στη Βηρυτό, όπου είχε εγκατασταθεί. Οι ταραχές δυστυχώς συνεχίζονται. *–Αι εξωτερικαί σχέσεις.* Οι εξωτερικές σχέσεις της Μ. Βρετανίας υπήρξαν ομαλές. Στις 17 Ιουλίου 1937 υπογράφτηκε ναυτική συμφωνία με τα Σοβιέτ. Συνεχίζονται διαπραγματεύσεις με τη Γερμανία για εξασφάλιση της ειρήνης, ενώ θλιβερά επεισόδια κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Πολέμου και του Κινεζοϊαπωνικού, ευτυχώς χάρις στην ψυχραιμία της Μ. Βρετανίας, δεν επέφεραν διατάραξη της παγκόσμιας ειρήνης. *–Ελλάς. Ο βασιλέας και ο διάδοχος.* Ο Βασιλέας των Ελλήνων Γεώργιος ο Β΄ επισκέφθηκε κατά τον Φεβρουάριο την Μυτιλήνη, Χίο και Σάμο, τον Μάρτιο την Κρήτη, τον Απρίλιο την Πελοπόννησο, τον Μάιο την Κέα και τον Ιούνιο τις Μονές του Αγίου Όρους και

έγινε παντού δεκτός με ενθουσιασμό. Από τις 19 Ιουνίου ώς τις 15 Σεπτεμβρίου παραθέρισε στην Κέρκυρα. Στα τέλη Σεπτεμβρίου επισκέφθηκε τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και τον Οκτώβριο παρακολούθησε στη Μακεδονία τα μεγάλα γυμνάσια του ελληνικού στρατού. Στις 29 Οκτωβρίου αναχώρησε για την Ευρώπη και επισκέφθηκε τη Ρώμη, το Παρίσι και το Λονδίνο, όπου έμεινε ένα περίπου μήνα στο «Μπράουν Χοτέλ» και έτυχε εξαιρετικών περιποιήσεων από την αγγλική βασιλική οικογένεια, την κυβέρνηση και τους φιλέλληνες του Λονδίνου. Στις 18 Δεκεμβρίου επέστρεψε στην Ελλάδα. Το 1937 ο διάδοχος του ελληνικού θρόνου Παύλος αρραβωνιάστηκε με την εικοσαετή πριγκίπισσα Φρειδερίκη Λουίζα του Αννόβερου και στις 9 Ιανουαρίου του 1939 θα τελέσει τους γάμους του. *–Ο πρωθυπουργός.* Ο πρωθυπουργός κ. Ιωάννης Μεταξάς παρά την ηλικία του -είναι 66 χρονών- έδειξε ακατάβλητη δραστηριότητα στην επιτέλεση των πολλαπλών καθηκόντων, που είναι εξαιρετικά βαριά εξαιτίας της συγκέντρωσης στα χέρια του της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Επισκέφθηκε τον Μάρτιο, μαζί με τον βασιλέα την Κρήτη, τον Ιούνιο την Ήπειρο, τον Οκτώβριο την Μακεδονία όπου παρακολούθησε τα γυμνάσια του ελληνικού στρατού. Μεταξύ 21 Οκτωβρίου και 27 Οκτωβρίου 1937 επισκέφθηκε την Τουρκία όπου έγινε εγκάρδια δεκτός. *–Βαλκανικαί συσκέψεις εις Αθήνας.* Μεταξύ της 15ης και 18ης Φεβρουαρίου συνήλθε στις Αθήνες η Ε΄ τακτική σύνοδος του Συμβουλίου της Βαλκανικής Συνεννόησης και συζητήθηκε το σύμφωνο Βουλγαρίας και Νοτιοσλαβίας και σύμφωνα με το επίσημο ανακοινωθέν έγιναν πιο στενοί οι δεσμοί των κρατών που αποτελούν τη Βαλκανική Αντάντ. Μεταξύ της 18ης και 26ης Μαρτίου συνήλθε στις Αθήνες η Ε΄ Σύνοδος του Οικονομικού Συμβουλίου της Βαλκανικής Συνεννόησης που διαιρέθηκε σε δύο επιτροπές που υπέβαλαν τις απόψεις τους για βελτίωση των εμπορικών σχέσεων των ενδιαφερομένων χωρών. *–Η εκατονταετηρίς του Πανεπιστημίου.* Μεταξύ της 18ης και 24ης Απριλίου γιορτάστηκε στις Αθήνες η εκατονταετηρίς του Πανεπιστημίου Αθηνών στην οποία παρέστησαν αντιπροσωπείες 22 πανεπιστημίων και οι υπουργοί της Γαλλίας κ. Ζαι και της Γερμανίας κ. Β. Ρουστ. Στην τελετή μίλησαν ο βασιλέας Γεώργιος ο Β΄, ο υπουργός Παιδείας κ. Γεωργακόπουλος, ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Παπαμιχαήλ, ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Χρυσόστομος, ο Γάλλος υπουργός της Παιδείας, ο πρύτανης της Ακαδημίας και οι αντιπρόσωποι των διαφόρων Πανεπιστημίων. Ο Γάλλος υπουργός της Παιδείας κ. Ζαι κατέληξε με τα εξής: 'Τα εκατόν γοητευ-

τικά έτη της Ελληνικής αναγεννήσεως των οποίων εορτάζετε σήμερον την λαμπρότητα και χάρις εις τα οποία το Πανεπιστήμιο των Αθηνών απεδείχθη αντάξιο του υψηλοτέρου πολιτισμού του κόσμου, χαραγμένου εις τα μνημεία του και τα χειρόγραφά του, προαγγέλλουν ένα μέλλον πλέον λαμπρόν ακόμη διά την νεολαίαν σας, την οποίαν εμψυχώνουν αι αιώνιοι αρεταί σας της υπομονής, του θάρρους και της εργασίας. Η Γαλλία θα παρακολουθήση μετά θερμής φιλίας την νέαν ανάπτυξιν της Ελληνικής μεγαλοφυΐας'. *–Η στρατιωτική αναδιοργάνωσις και η Αεροπορία.* Η στρατιωτική αναδιοργάνωση της χώρας βαίνει σε σταθερές γραμμές. Τα γυμνάσια του Οκτωβρίου απέδειξαν τη στρατιωτική επάρκεια. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην αεροπορία. Ο ελληνικός πατριωτισμός ήλθε επίκουρος της κρατικής προσπάθειας για την ενίσχυσή της. Ναοί, ιδιώτες, σωματεία, τράπεζες, δήμοι πρόσφεραν όλοι τον οβολό τους για την αεροπορία. Οι εφοπλιστές μόνον πρόσφεραν έως το τέλος του έτους περίπου 50.000 λίρες. Στις 13 Ιουνίου όλοι οι εργάτες εργάστηκαν για την αεροπορία και εισπράχθηκε ποσό 140 περίπου εκατομμύρια δραχμές. *–Αρχαιολογικά.* Τον Απρίλιο άρχισαν στην Ολυμπία ανασκαφές από τη γερμανική κυβέρνηση. Την έναρξη έκαμε ο υπουργός Παιδείας κ. Ρουστ. Οι ανασκαφές απέδωσαν πλούσια ευρήματα. Αμερικανική αποστολή υπό την δεσποινίδα Σήαρ εξακολούθησε τις ανασκαφές της στην αγορά των Αθηνών και το κληροδότημα Ροκφέλλερ πρόσφερε 15.000 δολάρια για την ίδρυση Μουσείου για να φυλαχθούν οι ανακαλυπτόμενες από την αποστολή αρχαιότητες. Η Γαλλική αποστολή έκαμε με επιτυχία ανασκαφές στην Κίρρα και η Βρετανική στην Περαχώρα. Ο καθηγητής Σωτηρίου έκαμε ανασκαφές στις Σπέτσες, όπου εντόπισε ενδιαφέρουσα βυζαντινή βασιλική. Η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε να αναστηλώσει τα ανάκτορα των Παλαιολόγων στο Μιστρά και να μετατρέψει την αίθουσα του θρόνου σε Μουσείο. *–Ο αθλητισμός.* Η Ελλάδα θριάμβευσε τον Σεπτέμβριο στους Βαλκανικούς του Βουκουρεστίου και πήρε το επαμειβόμενο έπαθλο της Βαλκανικής ύστερα από 3 αλλεπάλληλες νίκες. *–Εσωτερική αναδημιουργία.* Σπουδαιότατες αναδημιουργικές προσπάθειες ήταν η ρύθμιση των αγροτικών χρεών τον Μάιο και η εφαρμογή από τον Δεκέμβριο στις Αθήνες και στον Πειραιά του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων, που θα επεκταθεί τον Ιανουάριο στη Θεσσαλονίκη και από τον Φεβρουάριο στην άλλη Ελλάδα. –Ο αριθμός των ανέργων που στις 31 Δεκεμβρίου 1936 ήταν 32.517 λιγόστευε σιγά-σιγά και από το πρώτο τρίμηνο του 1937 δεν υπήρχε άνεργος στην Ελλάδα. –Τον Μάιο συνήλθε στις Αθήνες

το Πανθεατρικό συνέδριο. –Το 1937 έγιναν τα εγκαίνια της Σχολής Ανεμοπορίας στη Θεσσαλονίκη, των έργων του Πειραιά, των λιμενικών της Θεσσαλονίκης, της Α΄ Γεωργικής Έκθεσης Αθηνών, της Σχολής Τουριστικών Επαγγελμάτων, της Σχολής Λιμενικών Δοκίμων και διαφόρων φιλανθρωπικών παραγωγικών έργων. –Αξιόλογη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ήταν η ίδρυση οκτατάξιων γυμνασίων, πενταετών προγυμνασίων και ανωτέρων αστικών σχολείων.

Αι εξωτερικαί σχέσεις. Οι εξωτερικές σχέσεις της Ελλάδας υπήρξαν αρμονικές και ιδιαίτερα εγκάρδιες με την Τουρκία. Οι επισκέψεις τον Μάιο του πρωθυπουργού Ισμέτ Ινονού στην Ελλάδα, του Ι. Μεταξά στην Άγκυρα τον Οκτώβριο και του «Χαμητιέ» τον Ιούνιο στον Πειραιά και στην Κρήτη έκαμαν πιο στενούς τους δεσμούς των δύο χωρών. Στις 24 Σεπτεμβρίου υπογράφτηκε ελληνογερμανική εμπορική συμφωνία που αποβλέπει στον ισοσκελισμό των συναλλαγών των δύο χωρών.

Διεθνή Συνέδρια και εκδέσεις. Τον Αύγουστο έγινε στις Αθήνες Διεθνές Συνέδριο Εμπορικής Εκπαίδευσης και τον Σεπτέμβριο η Διεθνής Εκθεση Θεσσαλονίκης στην οποία είχαν συμμετοχή 24 χώρες.

[Εξωτερικαί ειδήσεις] *Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος.* Ο πόλεμος εξακολούθησε όλο τον χρόνο. Οι επαναστάτες κατέλαβαν ολόκληρη την περιοχή της Β.Δ. Ισπανίας. Οι κυβερνητικοί τον Μάρτιο είχαν επιτυχίες κοντά στη Μαδρίτη όπου κατέλαβαν την έδρα των Ιταλών εθελοντών. Οι επιθέσεις εναντίον της Μαδρίτης αποκρούστηκαν και η αναμενόμενη μεγάλη επίθεση των επαναστατών δεν πραγματοποιήθηκε. Στις 4 Μαΐου οι κυβερνητικοί κατάπνιξαν επανάσταση της Καταλωνίας. Στις 15 Μαΐου παραιτήθηκε ο πρωθυπουργός Καμπαλέρο και τον διαδέχθηκε ο Ζουάν Νεγκρίν. Στις 31 Οκτωβρίου 1937 μεταφέρθηκε η κυβερνητική πρωτεύουσα από την Βαλέντσια στη Βαρκελώνη. Τον Ιανουάριο η Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία και Γερμανία αποφάσισαν να παύσει η αποστολή εθελοντών. Τον Ιούλιο η επιτροπή της μη επέμβασης μελέτησε το ζήτημα της αποχώρησης των εθελοντών, αλλά το σχέδιο που υποβλήθηκε από την Βρετανία δεν τελεσφόρησε. Αλλεπάλληλες βυθίσεις ουδετέρων πλοίων στη Μεσόγειο οδήγησαν στην απόφαση για ναυτικό έλεγχο στη Μεσόγειο κατά των πειρατικών πλοίων. Τον Δεκέμβριο η Αγγλία αποφάσισε να διορίσει αντί προξενικών αρχών «Πράκτορες» στην επαναστατημένη Ισπανία και τούτο θεωρήθηκε ως πρώτο βήμα για την αναγνώριση του Φράγκο.

–Ο πόλεμος της Άπω Ανατολής. Στις 7 Ιουλίου ενώ οι Ιάπωνας έκαναν στρατιωτικά γυμνάσια 30 μίλια από το Πεκίνο, οι Κινέζοι στρατιώτες τα θεώρησαν ως πραγματική επίθεση και επακολούθησε μάχη. Στις 10 Μαΐου άρχισε η αποστολή ιαπωνικών ενισχύσεων στην Κίνα που ζήτησε από την Ιαπωνία να αποσύρει τα στρατεύματά της. Στις 17 Ιουλίου η Ιαπωνία ζήτησε από την κινεζική κυβέρνηση να παύσει οιανδήποτε ανάμειξη στη Β. Κίνα και να προκαλεί. Η Κίνα απέρριψε τις αξιώσεις της και στις 8 Αυγούστου κατέλαβαν το Πεκίνο ενώ στις 12 συγκέντρωσαν το στόλο τους στη Σαγκάη όπου στις 13 Νοεμβρίου την κατέλαβαν. Στις 13 Δεκεμβρίου οι Ιάπωνες εισήλθαν θριαμβευτικά στην Ναγκίν, πρωτεύουσα της Κίνας, και στις 23 στην Χαντζιόφ. Ο βομβαρδισμός από ιαπωνικά αεροπλάνα και πυροβολικό αγγλικών πλοίων και η βύθιση του αμερικανικού πολεμικού «Πανάι» οδήγησαν σε σοβαρές προστριβές τις ενδιαφερόμενες χώρες με την Ιαπωνία, που εξέφρασε τη λύπη της και προσφέρθηκε να πληρώσει αποζημιώσεις. Ευτυχώς τα θλιβερά αυτά επεισόδια δεν επέφεραν περαιτέρω διατάραξη της ειρήνης.

Άλλα παγκόσμια γεγονότα. *–Αμερική.* Μεγάλες πλημμύρες του Μισισιπή τον Ιανουάριο προξένησαν τρομακτικές ζημιές. Αποφασίστηκε η διάθεση 550.000.000 λιρών για πρόληψη των πλημμυρών, ανακούφιση των παθόντων και αναζωογόνηση του εμπορίου.- Ψηφίστηκε νόμος που καθορίζει το ανώτατο όριο των ωρών εργασίας και τον ελάχιστο μισθό και την απαγόρευση εργασίας από ανηλίκους. «Η Νορμανδία» πέτυχε την καλύτερη διάβαση του ωκεανού μέσα σε 3 ημέρες 23 ώρες και 2 λεπτά. *Αυστρία* –Η Αυστρία έδωσε χάρη στους 12.268 Ναζί που καταδικάστηκαν για επαναστατικές ενέργειες το 1934. *–Γαλλία.* Έγινε μεγάλο δάνειο για την κατασκευή αμυντικών έργων. Τον Μάρτιο έγιναν ταραχές στο Παρίσι που καταστάλθηκαν. Τον Ιούνιο παραιτήθηκε η κυβέρνηση Μπλουμ και σχηματίστηκε άλλη υπό τον Κάμιλλο Σιοτάν. Η μεγάλη έκθεση στο Παρίσι άνοιξε στις 24 Μαΐου και κράτησε όλο το χρόνο. *–Γερμανία.* Έγιναν συλλήψεις τον Ιούνιο εκκλησιαστικών αρχών εξαιτίας της νέας εκκλησιαστικής πολιτικής του κράτους. -Ο σινιόρ Μουσολίνι επισκέφθηκε από τις 25 έως τις 29 Σεπτεμβρίου το Μόναχο, το Βερολίνο και άλλες πόλεις γινόμενος δεκτός με ενθουσιασμό. – Κατά το 4ο συνέδριο των Ναζί στη Νυρεμβέργη στις 7 Σεπτεμβρίου 1937 εκδηλώθηκε η ακλόνητη επιθυμία της χώρας να αποκτήσει τις αποικίες της. *–Ιταλία.* Στις 2 Ιανουαρίου υπεγράφτηκε στη Ρώμη το σύμφωνο «των κυρίων» με την Αγγλία, που αποβλέπει στο σεβασμό των δικαιωμάτων των

μεσογειακών δυνάμεων. –Στις 19 Φεβρουαρίου 1937 ο στρατηγός Γκρατσιάνι και άλλοι πληγώθηκαν από έκρηξη βόμβας στην Αδδίς Αμπέπα. 2000 Αβησσυνοί συνελήφθηκαν και άλλοι θανατώθηκαν. Στις 24 Φεβρουαρίου 1937 συνελήφθη ο γαμπρός του Χαϊλή Σιλασιέ Ρας Ντέσκα ύστερα από μάχη και εκτελέστηκε. Στις 8 Μαΐου 1937 ανακλήθηκαν οι Ιταλοί δημοσιογράφοι στο Λονδίνο εξαιτίας της εχθρότητας της Αγγλίας προς την Ιταλία. –Η Ιταλία παραχώρησε την Τζουπάλιλαντ στη Γερμανία. –*Ιράκ*. Στις 11 Αυγούστου 1937 δολοφονήθηκε ο στρατηγός Μπεκίρ πασάς, αρχηγός του Επιτελείου, από στρατιώτες στο αεροδρόμιο της Μουσούλης.

Φύλλο Ζ΄, 285, 1 Ιανουαριου 1937

Η θεματική της *Πάφου* κατά το 1936 περιστράφηκε γύρω από τα πιο κάτω θέματα:

Η Κύπρος και η Αυτοκρατορία. Ύστερα από τις έκδηλες τάσεις της Ιταλίας για επικράτηση στη Μεσόγειο και της Αγγλοαιγυπτιακής συνθήκης που είχε ως συνέπεια να παύσει η Μεγάλη Βρετανία να εξασκεί κυριαρχικά δικαιώματα πάνω στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας, η προσοχή της αγγλικής κοινής γνώμης και των στρατιωτικών κύκλων στράφηκε στην Κύπρο που βρίσκεται κοντά στη διώρυγα του Σουέζ, που είναι σπουδαιότατη οδός για τις αυτοκρατορικές συγκοινωνίες και στο λιμάνι της Χάιφας, απ' όπου τροφοδοτείται με πετρέλαιο ο στόλος της Μεσογείου.

Σοβαροί στρατιωτικοί έχουν υποστηρίξει ότι η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει βάση ναυτική και αεροπορική και συγκεκριμένα η αλυκή της Λεμεσού θα μπορούσε να γίνει εξαίρετο λιμάνι για υδροπλάνα· ότι υπάρχουν πεδιάδα 20x60 μίλια για να χρησιμεύσει για τις ανάγκες της αεροπορίας και λόφοι κάτω από τους οποίους θα μπορούσαν να γίνουν υπόστεγα για προφύλαξη των στρατευμάτων από ασφυξιογόνα και του πληθυσμού και του πολεμικού υλικού από εναέριο βομβαρδισμό. Άλλοι υποστήριξαν ότι η Κύπρος είναι ακατάλληλη για βάση: α΄) γιατί βρίσκεται μεταξύ χωρών ξένων προς τη Μ. Βρετανία και β΄) σε απόσταση μόνο 215 μιλίων από την Ρόδο, ισχυρή ιταλική βάση στο Αιγαίο και ότι με τις προόδους της αεροπορίας θα βρεθεί στην ίδια μειονεκτική θέση που βρίσκεται και η Μάλτα. Για μελέτη του θέματος η βρετανική κυβέρνηση έστειλε στις 6 Αυγούστου τέσσερα στρατιωτικά αεροπλάνα για εναέρια χωρομέτρηση της νήσου και ήλθε στην Κύπρο διαπρεπής αξιωματικός της αεροπορίας ο

Ρόπερτ Μπρουκ Πόπαμ, που υπέβαλε τα πορίσματά του στην προϊσταμένη του αρχή. Εκτός από το αεροδρόμιο της Λευκωσίας η κυπριακή κυβέρνηση αγόρασε έκταση 890 στρεμμάτων κοντά στην Αλυκή και έτσι έγινε και δεύτερο αεροδρόμιο στη Λάρνακα και φαίνεται ότι μελετάται και η ίδρυση τρίτου αεροδρομίου κοντά στους Στύλους της Αμμοχώστου. Το ζήτημα της οχύρωσης της Κύπρου ως βάσης θα επιδράσει σοβαρά στη μελλοντική της τύχη.

Αι δυναστικαί μεταβολαί. Ο θάνατος του βασιλέα Γεωργίου του Ε΄ στις 20 Ιανουαρίου ακούστηκε με βαθιά θλίψη. Έγιναν μνημόσυνα στους ορθόδοξους ναούς και δεήσεις στα μουσουλμανικά τεμένη. Η ανάρρηση στο θρόνο του Εδουάρδου του Η΄ χαιρετίστηκε με ειλικρινή χαρά από τον κυπριακό λαό που παρακολούθησε με μεγάλο ενδιαφέρον όλα τα γεγονότα που οδήγησαν στην οριστική παραίτησή του στις 10 Δεκεμβρίου και την ανάρρηση στο θρόνο του νέου βασιλέα Γεωργίου Στ΄.

Η κυβέρνηση της νήσου. Η νήσος κυβερνήθηκε το 1936 με βάση το Σύνταγμα που παραχωρήθηκε στη νήσο στις 10 Μαρτίου 1925 και τις τροποποιήσεις της 12ης Νοεμβρίου 1931 που κατάργησαν το Νομοθετικό Συμβούλιο και έδωσαν τη νομοθετική εξουσία στον κυβερνήτη, με βάση τις διατάξεις του διατάγματος της Άμυνας που εξακολουθεί να ισχύει από το 1931. Τα μέλη του εκτελεστικού και του ιδρυθέντος το 1933 Συμβουλευτικού παρέμειναν τα ίδια.

Ο Κυβερνήτης. Ο κυβερνήτης Ρίτζμοντ Πάλμερ το 1936 απουσίασε από τις 2 Ιουλίου έως τις 21 Σεπτεμβρίου στην Αγγλία όπου συνεργάστηκε με τον υπουργό των Αποικιών σε διάφορα ζητήματα και κατόρθωσε να εξασφαλίσει για τη νήσο από το Ταμείο Ανάπτυξης των Αποικιών 30.000 λίρες που θα διατεθούν μέσα σε πέντε χρόνια για αρδευτικούς σκοπούς και 10.000 για την ανοικοδόμηση σανατορίου για φυματικούς. Επίσης συνηγόρησε θερμά για την προτίμηση από την αγγλική αγορά κυπριακών προϊόντων ιδιαίτερα οινοπνευμάτων και καπνού.

Ο πληθυσμός. Έφτασε το 1936 στις 365.960 έναντι 347.959 της απογραφής του 1931 ως εξής: Ελληνορθόδοξοι 293.200, Μωαμεθανοί 65.600, Μαρωνίτες 1850, Καθολικοί 660, Αρμένιοι 3.560, Αγγλικανοί 660, Πρεσβυτεριανοί 130, Προτεστάντες 180, Εβραίοι 150, Διάφοροι 70.

Δημόσια Υγεία. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην καταπολέμηση της ελονοσίας που έχει 11.000 θύματα τον χρόνο και προξενεί 5.223.000 λίρες ζημιά στην εθνική οικονομία της νήσου. Αποστολή του Ινστιτούτου Ροκφέλλερ επισκέφθηκε τον

Απρίλιο την νήσο, περιήλθε τις διαφόρους ελονοσογενείς εκτάσεις και υπέβαλε υπόμνημα του οποίου η εφαρμογή μελετάται από την κυπριακή κυβέρνηση. Οι εισηγήσεις της πιθανότατα θα τεθούν σε εφαρμογή από τον επόμενο χρόνο με οικονομική ενίσχυση από το Ινστιτούτο. Το ζήτημα της χρήσης της κινίνης για πρόληψη της νόσου έγινε αντικείμενο μεγάλων συζητήσεων ύστερα από τη γνωμοδότηση του Κυπρίου υγιεινολόγου Κ. Μαρκίδη ότι πρέπει να περιοριστεί η χρήση της για τον πιο πάνω σκοπό. Το Ιατρικό Τμήμα έστρεψε την προσοχή του και στην καταπολέμηση της φυματίωσης. Ο Αντιφυματικός Σύνδεσμος Κύπρου με πρόεδρο τον δρα Νεφ εργάστηκε ικανοποιητικά. Το σανατόριο της Αθαλάσσας έχει 40 κλίνες που αυξήθηκαν σε 55 και υπάρχει σχέδιο για ίδρυση μεγάλου σανατόριου στους πρόποδες του Τροόδους στην τοποθεσία «Πλατάνια» (Καρβουνάς) σε ύψος 3.600 ποδών. Το Νοέμβριο, με δαπάνη της Εθνικής Εταιρείας κατά της Φυματιώσεως της Αγγλίας, ήλθεν ο δρ. Μπάρτσουελ και θα παραμείνει εδώ ένα χρόνο για καταρτισμό σχεδίου αγώνα κατά της φυματίωσης. Το 1936, εκτός από τους νηπιοκομικούς σταθμούς Λευκωσίας, Λάρνακας, Λεμεσού και Αμμοχώστου ιδρύθηκε και νηπιοκομικός σταθμός στην Πάφο που λειτούργησε ευδοκιμότατα από τον Μάιο. Από τις 24 Αυγούστου άρχισε η λειτουργία κυβερνητικής σχολής για καταρτισμό υπαλλήλων της Υγιεινομικής Υπηρεσίας. Το Τμήμα της Υγείας μελετά την αναδιοργάνωση των κλινικών των αφροδισίων και του πολέμου των νόσων τούτων. Η εγκεφαλονωτιαία μηνιγγίτιδα έκαμε την εμφάνισή της στις περιοχές των μεταλλείων και απ' εκεί μεταδόθηκε σε μερικά χωριά, αλλά ευτυχώς έγκαιρα και αποτελεσματικά καταπολεμήθηκε.

Η γεωργία. Γενικώς η τιμή όλων των γεωργικών προϊόντων υπήρξε υψηλή σε σύγκριση με τις τιμές των προηγούμενων χρόνων.

Η κτηνοτροφία.. Το 1936 έκαμε προόδους σε σύγκριση με το 1935. Δυστυχώς τους τελευταίους μήνες του 1936 ασθένειες αποδεκάτισαν τα αιγοπρόβατα στις επαρχίες Λεμεσού και Πάφου. Η εξαγωγή ζώων ήταν κατώτερη σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο.

Η δενδροκαλλιέργεια. Έκαμε αλματώδεις προόδους και εντατική ήταν η καλλιέργεια της αμυγδαλιάς. Έγιναν επιτυχείς γεωργικές εκθέσεις στην Κερύνεια, Λάρνακα, Λεμεσό και Πάφο, επίσης γεωργικές γιορτές: της πατάτας στην Άχνα, του πορτοκαλιού στην Αμμόχωστο, της ξυνολεμονιάς στη Λάπηθο.

Η γεωργική εκπαίδευση. Δεν έκαμε μεγάλες προόδους. Απόπειρα ίδρυσης γεωργικού σχολείου στα Πέρα από κληροδότημα κατατεθειμένο στον ιερό ναό

Φανερωμένης ναυάγησε εξαιτίας διαφωνίας του Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητή και του διευθυντή της Παιδείας σχετικά με τον έλεγχο και τη διαχείρισή του.
Υπήρξε σκέψη να ιδρυθούν γεωργικά σχολεία από το ποσό 3.000 λιρών που δόθηκε από το κληροδότημα Καρνέγκι για τη γεωργική μόρφωση στην Κύπρο, αλλά ύστερα αποφασίστηκε να διατεθεί αυτό για την υποδειγματική μόρφωση ορισμένης περιοχής από 20 χωριά.
Τα δάση. Εφαρμόστηκε νέα δασική πολιτική με βάση τις εισηγήσεις του καθηγητή Τρουπ και του οικονομολόγου Όουκτεν. Ανέθεσε στους διοικητές την εποπτεία των μικρών δασών και των δενδροστοιχιών του δρόμου. Συγκέντρωσε το προσωπικό του στα κύρια δάση. Παραχώρησε με ενοικίαση εκτάσεις θαμνωδών δασών στις επαρχίες Αμμοχώστου, Πάφου και Λευκωσίας. Οι πυρκαγιές το 1936 ήταν ελάχιστες. Το δασονομείο κατασκεύασε τους δρόμους Πεδουλά – Κύκκου, Αγιάς – Μούμμουρου, Φλέγιας – Λιμνίτη.
Δημόσια έργα. Τα σπουδαιότερα ήταν: 1. Η συμπλήρωση του Κυβερνείου. 2. Η κατασκευή του δρόμου Λεύκας – Πεδουλά. 3. Η έναρξη κατασκευής του νέου νοσοκομείου Λευκωσίας με πρόσοψη προς τον δημόσιο κήπο. 4. Η έναρξη ανέγερσης του Κολλεγίου Μόρφου. 5. Η έναρξη ανοικοδόμησης κλινικής αφροδισίων στη Λάρνακα. 6. Η συνέχιση κατασκευής στρατώνων στη Λευκωσία.
Το εμπόριον. Η εμπορική κίνηση ήταν μεγαλύτερη από την περσινή. Επειδή παρατηρήθηκε μείωση εισαγωγής κυπριακών προϊόντων και οίνων στην Αίγυπτο, αποστολή από τον αρχιγραμματέα και αρχιτελώνη πήγε στην Αίγυπτο για μελέτη με την αιγυπτιακή κυβέρνηση του ζητήματος των ανταλλαγών και των μεθόδων για ανάπτυξή τους. Από τον Νοέμβριο άρχισε η λειτουργία κυπριακού περιπτέρου στο Λονδίνο για προαγωγή του κυπριακού εμπορίου ιδιαίτερα των καπνών.
Συνεργατικές εταιρείες - Γεωργική Τράπεζα - Χρέη. Ο αριθμός των Συνεργατικών Πιστωτικών Εταιρειών ελαττώθηκε κατά 52 και περιορίστηκε σε 272 σ' όλη τη νήσο. Ο έφορος των Συνεργατικών κ. Σάρριτζ κατέβαλε προσπάθειες για ίδρυση παραγωγικών συνεταιρισμών και αναδιοργάνωση του σχεδίου. Η μεταρρύθμιση του καθεστώτος της Γεωργικής Τράπεζας που ήδη υπάρχει μελετάται από την κυβέρνηση.
Δημόσια οικονομικά. Ο προϋπολογισμός του 1936 έκλεισε με πλεόνασμα λίγων χιλιάδων λιρών αντί του ελλείμματος που είχε προβλεφθεί.
Οι συγκοινωνίες. Η τηλεφωνική συγκοινωνία έχει επεκταθεί σ' όλες τις πόλεις της νήσου. Η Μισρ Αιαρ Λάιν διατήρησε εναέρια γραμμή συγκοινωνίας Κύπρου

– Λήδας – Καΐρου από τις 10 Οκτωβρίου 1936 μέχρι του Νοεμβρίου. Οι δρόμοι που χρησιμοποιούνται από αυτοκίνητα ανέρχονται σε 1000 μίλια από τα οποία 600 είναι ασφαλτοστρωμένα. Στην Κύπρο κυκλοφορούν 2100 αυτοκίνητα, από τα οποία τα 2/3 επιβατικά και 1/3 φορτηγά και έχουν άδεια οδηγού 2517. Το συμβόλαιο της εξωτερικής συγκοινωνίας της Κύπρου έληξε και ανανεώθηκε προσωρινά με την Κεδιβική Εταιρεία.

Τα μεταλλεία και οι εργάται. Τα μεταλλεία εργάστηκαν ικανοποιητικά και απασχόλησαν 13.000 περίπου εργάτες. Δόθηκαν άδειες για νέα μεταλλεία. Τον περασμένο Αύγουστο έγιναν απεργίες στον Ξερό και στο Μαυροβούνι σχετικά με τον μισθό, τις ώρες εργασίας και την εκμετάλλευση των εργατών από τις καντίνες. Οι πρωτεργάτες τιμωρήθηκαν από το Πταισματοδικείο και απολύθηκαν από την υπηρεσία. Ο τόπος σχεδόν σύσσωμος υποστήριξε την ανάγκη ψήφισης εργατικής νομοθεσίας στην Κύπρο.

Η εκπαίδευσις. Για λόγους οικονομίας ελαττώθηκε ο αριθμός των δημοτικών σχολείων και απολύθηκαν 27 Έλληνες και 40 Τούρκοι δάσκαλοι. Ο αριθμός των μαθητών ήταν κατώτερος από τα προηγούμενα έτη ενώ αναμενόταν αύξηση. Η διδασκαλία της αγγλικής επεκτάθηκε και σ' άλλα σχολεία εκτός από τα 83 αρχικά και χωρίστηκε στις τάξεις Ε΄ και Στ΄ όπου γινόταν συνδιδασκαλία. Το 1936 τέθηκε σε εφαρμογή ο περί Μέσης Παιδείας νόμος σύμφωνα με τον οποίο λειτούργησαν ως κλασικά γυμνάσια, χωρίς κυβερνητική χορηγία, τα Γυμνάσια Λευκωσίας και Πάφου και τα Γυμνάσια Λεμεσού, Αμμοχώστου και Κερύνειας πήραν μορφή κολλεγίων με βάση σχέδιο που υποβλήθηκε από τον επιθεωρητή της Παιδείας και παίρνουν κυβερνητική χορηγία όπως και το Εμπορικό Λύκειο Λάρνακας. Τα νηπιαγωγεία καταργήθηκαν, αλλά με την άδεια του Γραφείου Παιδείας λειτούργησαν ιδιωτικά σ' όλες τις πόλεις της Κύπρου. Η τέως σχολή Νιούχαμ μετατράπηκε σε κυβερνητική και άρχισε τη λειτουργία της σε νέες βάσεις από την αρχή του τρέχοντος σχολικού έτους. Περί τα τέλη του έτους επισκέφθηκε τη νήσο ο Άγγλος εκπαιδευτικός Μακ-Κλιν του Υπουργείου Παιδείας. Οι δάσκαλοι ίδρυσαν παγκύπριο διδασκαλικό σύνδεσμο και ταμιευτήριο. Την εβδομάδα της Διακαινησίμου ένα από τα καλύτερα εκπαιδευτήρια της Κύπρου, το Παγκύπριο Εμπορικό Λύκειο Λάρνακας, γιόρτασε την εικοσιπενταετία του.

Το έγκλημα. Το α΄ εξάμηνο παρατηρήθηκε ελάττωση του εγκλήματος. Αντί 197 σοβαρών εγκλημάτων του 1935 διαπράχθηκαν 184 κατά την αντίστοιχη περίοδο του 1936.

Αρχαιολογικά. Οι κυριότερες ανασκαφές έγιναν κοντά στο ναό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου της Λευκωσίας, όπου βρέθηκαν νεολιθικά αντικείμενα και κοντά στη Χοιροκιτία, όπου βρέθηκε τέμενος νεολιθικής εποχής με τείχος γύρω. Ο έφορος του Μουσείου Π. Δίκαιος πήρε μέρος στο αρχαιολογικό συνέδριο στο Όσλο όπου έκαμε ανακοινώσεις. Τοπικά μουσεία ιδρύθηκαν στην Αμμόχωστο, Λάρνακα και Πάφο.

Νομοθεσία. Ψηφίστηκαν 41 νομοθετήματα από τον κυβερνήτη.

Αθλητισμός. Από την ΤΕΑΚ τελέστηκαν τα «Κούρια» και «τα Κίτια» και οι ΚΕ΄ Παγκύπριοι αγώνες στη Λάρνακα που μαζί γιορτάστηκε το Ιωβηλαίο του Κυπριακού αθλητισμού με τη συμπλήρωση 10ετίας από την τέλεση των Α΄ Παγκύπριων αγώνων. Το πρωτάθλημα Α΄ και Β΄ κατηγορίας στους ποδοσφαιρικούς αγώνες κέρδισε το «Αποέλ».

Η Κυπριακή Εκκλησία κατά το έτος 1936. *–Το Αρχιεπισκοπικόν.* Το Αρχιεπισκοπικό εξακολούθησε να εκκρεμεί και κατά το 1936 που συμπληρώθηκαν 3 χρόνια από το θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κυρίλλου Γ΄ του από Κυρηνείας που πέθανε στις 16 Νοεμβρίου 1933. Ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος ως Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού θρόνου είχε ζητήσει στις 21 Νοεμβρίου 1933 από τους εξόριστους μητροπολίτες εξουσιοδότηση, για να εκδώσει εκλογική εγκύκλιο μέχρι της 3ης Δεκεμβρίου 1933 (βλ. *Απόστολος Βαρνάβας* 1933, σ. 386). Και οι δύο μητροπολίτες απάντησαν ότι «δεν δύναται να διεξαχθή κανονική εκλογή λόγω του ότι δεν υπάρχει επί τόπου Συνοδική εξουσία, όπως κανονίση λεπτομερείας, εποπτεύση και προσδώση κανονικόν κύρος εις την εκλογήν» και από τότε το ζήτημα παραμένει σε εκκρεμότητα αν και διαπιστώθηκε ότι είναι δυνατό να λειτουργήσει με την αποστολή αντιπροσώπων των εξόριστων μητροπολιτών Σύνοδος για τους σκοπούς της εκλογής. *–Η εβδομηκονταετία του Στυλιανού Χουρμούζιου.* Στις 19 Απριλίου Κυριακή του Θωμά τελέστηκε στη Λευκωσία από την κυπριακή Εκκλησία η εβδομηκονταετία του Στυλιανού Χουρμούζιου, διακεκριμένου ιεροψάλτη και σεμνού εργάτη των γραμμάτων που αναδείχθηκε υπέροχος μύστης της εκκλησιαστικής μουσικής και απέκτησε πανελλήνια φήμη και επαίνους από τη Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία. Για τη σεμνή τελετή έχει εκδοθεί πανηγυρικό λεύκωμα. Ίδρυσε την εφημερίδα *Σάλπιγξ* και δημοσίευσε σειρά μουσικών εκκλησιαστικών βιβλίων.

Το Βυζαντινό Μουσείο. Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών και ακαδημαϊκός κ. Σωτηρίου, που είχε επισκεφθεί την Κύπρο και μελέτησε τα βυζαντινά της μνημεία το 1931, ήλθε πάλι στη νήσο τον Αύγουστο και οργάνωσε στη Λευκωσία το Κεντρικό Βυζαντινό Μουσείο που άρχισε να λειτουργεί στο Συνοδικό της Φανερωμένης με διευθυντή τον αιδεσιμώτατο Π.Κ. Βρυέννιο, πρεσβύτερο. Διακόσιες εικόνες που συγκεντρώθηκαν από τους ιερούς ναούς της Λευκωσίας αποτέλεσαν τη βάση του Μουσείου. Οι εικόνες θα καθαριστούν κατάλληλα από ειδικό Ρώσο εργάτη.

Μικρά Βυζαντινά Μουσεία λειτουργούν στην Πάφο και στη Λάρνακα.

Ζητήματα εικόνων. Το ζήτημα της μεταφοράς αρχαιολογικής αξίας εικόνων στο Βυζαντινό μουσείο δημιούργησε σοβαρή προστριβή μεταξύ Αρχιεπισκοπής και της ενορίας Αγίου Κασσιανού, όταν η πρώτη ζήτησε να παραλάβει δέκα μεγάλες εικόνες που είχαν υποδειχθεί από τον καθηγητή Σωτηρίου ως κατάλληλες για το Βυζαντινό μουσείο. Η επιτροπεία του ναού και σύσσωμη η ενορία αρνήθηκαν να παραδώσουν τις εικόνες και ο Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού θρόνου επέβαλε την ποινή της αργίας στους ιερείς του Αγίου Κασσιανού, για να εξαναγκαστεί η ενορία να συμμορφωθεί με τις οδηγίες του. Ο ναός έκλεισε για τρεις μήνες, μέχρις ότου βρέθηκε συμβιβαστική λύση, να δεχθεί η ενορία να παραχωρήσει δύο μόνο από τις ζητούμενες εικόνες. Και άλλη υπόθεση εικόνων έληξε πριν από μερικές εβδομάδες. Τον Αύγουστο του 1933 ο Μητροπολίτης Πάφου ζήτησε να μεταφερθούν στο Βυζαντινό Μουσείο στο Κτήμα οι εικόνες του μοναστηριού των Αγίων Αναργύρων κοντά στο Φοινί, που ανήκει στη Μητρόπολη Πάφου. Οι τότε εκκλησιαστικοί επίτροποι προέβαλαν ένσταση, ξέσχισαν το αυτοκίνητο της Μητρόπολης και πήραν τις εικόνες. Τούτο ανάγκασε τον Μητροπολίτη Πάφου να κινήσει εναντίον τους αγωγή και έγινε συμβιβασμός με την αναγνώριση των δικαιωμάτων της μητρόπολης και με φανερή ζημιά και των δύο διαδίκων που αναγκάστηκαν να πληρώσουν αρκετές δεκάδες λιρών για τα έξοδα, και της τέχνης που στερήθηκε μία από τις ωραιότερες εικόνες της Παναγιάς που χάθηκε στα χέρια ενός από τους εκκλησιαστικούς επιτρόπους!

Διακοπή έκδοσης εκκλησιαστικού περιοδικού. Εξαιτίας διαφωνιών του Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητή και του διευθυντή του εκκλησιαστικού περιοδικού ιερολογιωτάτου κ. Παρθενίου Κυρμίτση διακόπηκε από τον Ιούνιο η έκδοση του «Αποστόλου Βαρνάβα», επίσημου οργάνου της κυπριακής Εκκλησίας.

Μία ευχή. Με το τέλος του χρόνου η κυπριακή κοινή γνώμη εύχεται όπως τον νέο χρόνο λυθεί το Αρχιεπισκοπικό ζήτημα και η Εκκλησία μας αφού αποκτήσει τον κανονικό της πρόεδρο μπορέσει να εργασθεί για την πνευματική, ηθική και κοινωνική εξύψωση του ποιμνίου της.

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 286, 7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1937

Πνευματική κίνησις. *–Τα εγκαίνια του «Αγαπήνορος».* Στα εγκαίνια του μορφωτικού Συλλόγου ο «Αγαπήνωρ» ύστερα από την ιεροτελεστία μίλησε ο κ. Λοΐζος Φιλίππου που τόνισε την υποχρέωση που έχει η σημερινή γενιά της Πάφου να ανυψώσει την κοινότητά της σε ανώτερο πνευματικό και ηθικό επίπεδο, γιατί η Πάφος (Νέα Πάφος ή Κάτω Πάφος σήμερα) είναι κτισμένη στα ερείπια μιας ένδοξης και ιστορικής πόλης, που υπήρξε ένα από τα σπουδαιότερα κέντρα του αρχαίου πολιτισμού, η θρησκευτική πρωτεύουσα της Εγγύς Ανατολής και έχει διαδραματίσει έξοχο μέρος στην ιστορία της χριστιανικής πίστης.

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 287, 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1937

«Νεκρολούλουδα» - « Στην μνήμη του αδελφού μου» Γεώργιος Χαραλάμπους.

ΦΥΛΛΟ ΣΤ΄, 290, 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1937

Ρεσιτάλ βιολιού: «υπό του Γερμανού βιολονίστα Emil Fager (από τη Στουτγάρδη). Το πρόγραμμα περιλάμβανε κλασικά κομμάτια των Max Reger, J. S. Bach, Brahms, Schubert, Mozart, Rubinstein, και ελαφρότερα όπως η «Cavatine» του Raff, η «Σερενάτα» του Tozelli και ο «γέρο Δήμος». Στο τέλος τραγούδησε λαϊκά (μεσαιωνικά) γερμανικά τραγούδια». *–Το ελληνικό τραγούδι* – «Νοσταλγίες αλλόκοτες», Χρ. Α. Γαλατόπουλος.
Πάφος, Γενάρης 1937

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 320, 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

Κύπριοι ποιηταί –«Ξύπνα παππού – Στη μνήμη του μακαρίτη Δ. Θ. Λιπέρτη – Ευρύς Χριστοδουλίδης – Τα Κυπριώτικα τραγούδια με εγοήτευσαν με την γλυκάδα της ποιήσεώς των και έχουν μίαν πραγματική αξία ως μνημεία γλωσσικά. Δρ. Έσσελιγκ»
«Ο Λιπέρτης ως *άνθρωπος και* ως ποιητής» – Ομιλία του κ. Λοΐζου Φιλίππου

–Φιλολογικό μνημόσυνο για το θάνατο του ποιητή (1866-1937) από το Σωματείο «Κινύρας». –*Η κοινωνική ζωή του Δημήτριου Θ. Λιπέρτη*. Αρθρο Όμηρου Δημητριάδη.

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 321, 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

«*Ο ποιητής* (Δημήτρης Λιπέρτης) – Ανδρέα Ρολάνδη».

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 322, 16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

«*Ο Κιτίου Νικόδημος (1889-1937)*. Η κηδεία του - Βιογραφικαί σημειώσεις –Η εκλογή του ως Κιτίου –Ένα απόσπασμα του ενθρονιστηρίου του ως Μητροπολίτη».

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 323, 23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1937

Ιατρική στήλη – «Ο περίφημος όρκος του Ιπποκράτους – Παθολόγος».

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 326, 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1937

Δ. Θ. Λιπέρτης – «Τι γράφει *Η Ελληνική Επιθεώρησις*». –*Ιωάννης Συκουτρής*. Βιογραφία (Γεννήθηκε το 1901 στη Σμύρνη – Πέθανε στην Ελλάδα το 1937).

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 328, 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1937

Ποίησις και αυθορμητισμός – «Δύο αγρότες ποιητές» (Παύλος Λιασίδης – Κ. Θ. Καρνέρας). Του ποιητού Τεύκρου Ανδία».

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 329, 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1937

«Ένα νέον βιβλίο περί Κύπρου, *Ανά την Κύπρο*, της Olive Murray Chapman, με πρόλογο του υποκόμητος Mersey GMG, CRE» - Το βιβλίο πωλείται στο βιβλιοπωλείο John Lane the Bodley Lead Burey Street, London, W.I.C.».

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 330, 11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1937

Φιλολογικά πένθη. – «Ι. Συκουτρής» του Τεύκρου Ανδία.

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 331, 18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1937

Αισθητικά σημειώματα. –*Το Φθινόπωρο μια εποχή δημιουργική*, του Τεύκρου Ανδία.

Φυλλο Ζ΄, 333, 2 Δεκεμβριου 1937

«Διδάσκαλοι και μαθηταί στη χώρα των χρυσανθέμων –Τα πρώτα μαθητικά χρόνια των παιδιών στην Ιαπωνία. Μ. Πέζαρος, δημοσιολόγος».

Φυλλο Ζ΄, 334, 9 Δεκεμβριου 1937

«*Παύλος Νιρβάνας (1866-1937).* Βιογραφία».

Φυλλο Ζ΄, 335, 16 Δεκεμβριου 1937

«Γιάννη Λεύκη – *Ο Βασίλης Μιχαηλίδης – Ο ποιητής της Κύπρου*».

Φυλλο Ζ΄, 336, 2 Δεκεμβριου 1937

«*Σκίτσο του χωριού* – «Ο Ηλίας Πέτρου», Πάρις Λαγκάδης».

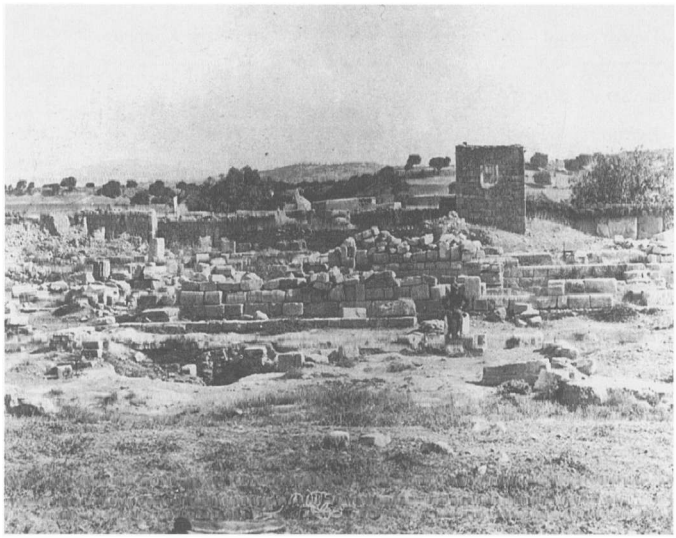

Ο αρχαιολογικός χώρος των Κουκλιών (Παλαίπαφος)

Ετος 1938

Φυλλο Η΄, 389, 1 Ιανουαριου 1939

Η πολιτική διακυβέρνησις της Κύπρου. *α΄) Η Κύπρος και η Αυτοκρατορία.* Το ζήτημα της οχύρωσης της Κύπρου απασχόλησε και κατά το 1938 τον αγγλικό τύπο, τη Βουλή και την κοινή γνώμη του Ηνωμένου Βασιλείου. Η άφιξη τον Μάρτιο του λόρδου Λόυδ, προέδρου της Επιτροπής της Άμυνας για την Εγγύς Ανατολή, θεωρήθηκε ότι σχετίζεται με το θέμα τούτο, που όμως μέχρι της στιγμής αυτής δεν μπήκε στο στάδιο της πραγματοποίησης. Τον Σεπτέμβριο η νήσος μας πέρασε μέρες αγωνίας, γιατί εξαιτίας της διεθνούς κρίσης, αν και ανοχύρωτη, θα μπορούσε να αποτελέσει στόχο επίθεσης ύστερα από τις γνωστές θεωρίες για ολοκληρωτικό πόλεμο που φαίνεται ότι θέλουν τα φασιστικά κράτη. Ευτυχώς χάρις στη σύνεση του κ. Τσάμπερλαιν (πρωθυπουργού της Αγγλίας) ο πόλεμος αποσοβήθηκε και έτσι η νήσος μας ξεπέρασε όχι μόνο τον κίνδυνο, αλλά και τη γενική αναστάτωση που μια παγκόσμια σύρραξη θα επέφερε. Ο φόβος προσεχούς πολέμου έδωσε αφορμή να οργανωθούν σ' όλες τις πόλεις και τις κυριότερες κωμοπόλεις σώματα αεράμυνας και να ληφθούν όλα τα μέτρα για αντιμετώπιση των συνεπειών αεροπορικής επίθεσης. *β΄) Η διακυβέρνησις της νήσου.* Η νήσος διακυβερνήθηκε και το 1938 με βάση την κατάσταση που δημιουργήθηκε με τα ανοικτά γράμματα της 12ης Νοεμβρίου 1931 με τα οποία καταργήθηκε το Κυπριακό Νομοθετικό και η νομοθετική εξουσία ανατέθηκε στον κυβερνήτη που έχει και την εκτελεστική εξουσία. Τον Οκτώβριο του 1933 ιδρύθηκε Συμβουλευτικό Συμβούλιο για να λαμβάνει η κυβέρνηση γνώση των απόψεων του λαού στα νομοθετικά και άλλα σπουδαία μέτρα. Το Συμβούλιο ήδη αποτελείται από τα 6 μέλη του εκτελεστικού από τα οποία 4 επίσημα και 2 ανεπίσημα και από 8 άλλα μέλη από τα οποία 6 ελληνικά και 2 τουρκικά διοριζόμενα κάθε χρόνο από τον κυβερνήτη. Σε κάθε επαρχία επίσης λειτουργούν οκταμελή επαρχιακά Συμβούλια αποτελούμενα από 1 αντιπρόσωπο της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, 1 Τούρκο ιεροδικαστή και 6 μέλη διοριζόμενα από τον κυβερνήτη. Τα Συμβούλια παρέχουν άδειες πώλησης ποτών και κάμνουν εισηγήσεις προς τον διοικητή κάθε επαρχίας για ζητήματα που αφορούν στον αγροτικό πληθυσμό. Σύμφωνα με τους

νόμους για δημαρχεία λειτουργούν 14 δημαρχεία στις διάφορες πόλεις και κωμοπόλεις της νήσου. Οι δήμαρχοι και τα δημοτικά συμβούλια εκλέγονταν άλλοτε από τον λαό και νέες εκλογές επρόκειτο να γίνουν τον Μάρτιο του 1940. Όμως με τον νόμο 27 του 1938 αναστέλλονται οι εκλογές και παρατείνεται το καθεστώς των διοριζόμενων δημοτικών συμβουλίων και παρέχεται στον κυβερνήτη το δικαίωμα να αποφασίσει πότε θα γίνουν εκλογές. Η παροχή συνταγματικών ελευθεριών στη Μάλτα έδωσε αφορμή να σχηματιστεί η γνώμη ότι παρόμοια μέτρα θα εφαρμόζονταν και στην Κύπρο, αλλά όπως δήλωσε τον Ιούλιο ο Υπουργός των Αποικιών κ. Μακτόναλτ που τελευταία έγινε Κυβερνήτης της Κύπρου, δεν υπάρχει προς το παρόν σκέψη για μεταβολή του καθεστώτος της νήσου. γ') *Ο Κυβερνήτης*. Ο κυβερνήτης της Κύπρου σερ Ρίτζμοντ Πάλμερ το 1938 γύρισε πολλές πόλεις και χωριά της νήσου για επιτόπια μελέτη των αναγκών τους και προέδρευσε στις εργασίες του Συμβουλευτικού Σώματος στις οποίες έκαμε ομιλίες δημοσίου ενδιαφέροντος που δημοσιεύθηκαν σε ανακοινωθέντα του Γραφείου του Τύπου. Από τις 11 Ιουλίου έως τις 25 Αυγούστου απουσίασε στην Αγγλία και αναπληρώθηκε από τον αποικιακό γραμματέα κ. Ράιτ. Στις 21 Φεβρουαρίου 1938 έληγε η πενταετής θητεία του που όμως παρατάθηκε με διάταγμα του βασιλέα έως τις 20 Απριλίου 1939. Δεν έγινε ακόμη γνωστό ποιος θα είναι ο αντικαταστάτης του. Από πληροφορίες που η εφημερίδα μας έχει από το Λονδίνο πιθανότατα θα είναι ο δισέγγονος του ένδοξου στρατάρχη νικητή του Ναπολέοντα και αργότερα πρωθυπουργού, δούκα του Ουέλλιγκτον.

Κυπριακή Εκκλησία. α') *Το Αρχιεπισκοπικόν*. Στις 12 Νοεμβρίου 1937 ψηφίσθησαν δύο νόμοι που προνοούσαν για τα προσόντα του αρχιεπισκόπου και αναγνώριση αυτού από την κυβέρνηση, που ο Τοποτηρητής θεώρησε αντικανονικούς και υπέβαλε σχετική διαμαρτυρία προς την κυβέρνηση. Στις 7 Ιανουαρίου 1938 ο αποικιακός Γραμματέας απάντησε ότι έλαβε τη διαμαρτυρία και τη διαβίβασε στο Υπουργείο Αποικιών. Στις 29 Μαΐου επιδόθηκε στον Τοποτηρητή έγγραφο του Υπουργείου των Αποικιών που δήλωνε ότι η Κυβέρνηση είναι διατεθειμένη να κάμη τροποποιήσεις στον νόμο 34 του 1937, ώστε ο Κυβερνήτης να έχει το δικαίωμα να διαγράφει ανεπιθύμητους υποψήφιους για το αξίωμα του Αρχιεπισκόπου αντί να εγκρίνει ή να ακυρώνει την εκλογή του ψηφισμένου αρχιεπισκόπου. Στις 11 Ιουνίου 1938 ο Τοποτηρητής απάντησε ότι ο ίδιος αποδοκιμάζει τις κυβερνητικές απόψεις, αλλά θα ζητή-

σει και τη γνώμη του αγίου Κυρηνείας και τότε θα δώσει συνοδική απάντηση. Στις 8 Αυγούστου ο Τοποτηρητής υπέβαλε μεγάλο υπόμνημα προς την κυβέρνηση και έκαμνε γνωστό ότι η Εκκλησία της Κύπρου δεν εγκρίνει τις εισηγήσεις του Υπουργείου και ότι κατά τη διάρκεια της χηρείας του αρχιεπισκοπικού θρόνου δεν επιτρέπονται μεταβολές στο εκκλησιαστικό καθεστώς, το οποίο διέπει ο καταστατικός χάρτης. Ύστερα από την απάντηση αυτή εγκρίθηκε από το Υπουργείο και δημοσιεύτηκε την πρώτη Νοεμβρίου 1938 στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης αναλλοίωτος ο νόμος 34 του 1937. Μέχρι τέλους του έτους το Αρχιεπισκοπικό παρέμεινε εκκρεμές. ϐ΄) *Άλλα εκκλησιαστικά γεγονότα. Η προστασία των Βυζαντινών μνημείων.* Το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου και τον μήνα Ιούνιο επισκέφτηκε για τρίτη φορά την νήσο μας με δαπάνες της Κυπριακής Εκκλησίας ο σοφός καθηγητής της Χριστιανικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και Ακαδημαϊκός κ. Γ. Σωτηρίου για μελέτη των βυζαντινών μνημείων της Κύπρου, επειδή πρόκειται να εκδώσει σύντομα τον δεύτερο τόμο του έργου του: *Περί των Βυζαντινών μνημείων της Κύπρου.* Ο καθηγητής Σωτηρίου υπέβαλε εισηγήσεις για την προστασία των βυζαντινών μνημείων της Κύπρου και έγιναν στις διάφορες μητροπολιτικές περιφέρειες επιτροπές για προστασία και μελέτη των μνημείων τούτων. Το 1938 επιδιορθώθηκαν δύο αξιόλογα μνημεία, ο ναός του Αγίου Φίλωνος της Καρπασίας με εξ ημισείας δαπάνη από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και μισή από την εκκλησιαστική επιτροπή Ριζοκαρπάσου και ο ναός του Αντιφωνητή με δαπάνη της Ιεράς Μητρόπολης Κυρηνείας. Στην εκκλησιαστική πνευματική κίνηση αναφέρεται ο εμπλουτισμός της Λεοντείου Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μητρόπολης Πάφου με δωρεά 500 λιρών από τον μητροπολίτη Πάφου και η προκήρυξη του ενάτου φιλολογικού διαγωνίσματος τον Ιούνιο με θέμα: «Οι Άγιοι της Κύπρου». Στη γιορτή της εκατονταετηρίδας της Αρχαιολογικής Εταιρείας της Ελλάδας η Εκκλησία της Κύπρου ύστερα από πρόσκληση προς τον Σεβασμιώτατον Τοποτηρητή αντιπροσωπεύθηκε από τον καθηγητή κ. Σωτηρίου. γ΄) *Διά τους σεισμοπαθείς της Τουρκίας.* Στις 6 Μαΐου 1938 με εγκύκλιο του Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητή έγιναν έρανοι που απέφεραν 345 λίρες για τους σεισμοπαθείς της Τουρκίας. Το ποσό στάλθηκε στην «Τουρκικήν Ερυθράν Ημισέληνον» διαμέσου του Τουρκικού Προξενείου στη Λευκωσία. Η Ερυθρά Ημισέληνος απάντησε με ευχαριστίες στον Σεβασμιώτατο Τοποτηρητή. δ΄) *Μοναστηριακά.* Τον Αύγουστο αποκαταστάθηκαν ορι-

στικά οι σχέσεις Εκκλησίας και Μονής Κύκκου. Ο ελεγκτής της Αρχιεπισκοπής έκαμε έλεγχο των λογαριασμών των Μονών Κύκκου και Μαχαιρά που θεωρούσαν ότι δεν υπόκεινταν σε έλεγχο, επειδή ήταν Βασιλικές. Αφού όμως δημοσιεύτηκε στον τύπο δήλωση υποταγής της Μονής Κύκκου προς την Αρχιεπισκοπή Κύπρου, ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής κ. Λεόντιος χειροτόνησε ιεροδιακόνους και ιερομονάχους της μονής. Οι Μονές Κύκκου, Μαχαιρά και Τροοδίτισσας ύστερα από συμφωνία με την κυβέρνηση εγκατέλειψαν με πληρωμή αποζημίωσης τα δικαιώματά τους για βόσκηση αιγών στα κυβερνητικά δάση. ε΄) *Ο εντοπισμός του Τοποτηρητού.* Τη Μεγάλη Τετάρτη 20 Απριλίου παρουσιάστηκε ενώπιον του προέδρου Λεμεσού-Πάφου κ. Ντουμπρέ ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής του αρχιεπισκοπικού θρόνου κ. Λεόντιος για διάφορες στασιαστικές ομιλίες σύμφωνα με τον νόμο 30 του 1935. Ο πρόεδρος διέταξε τον εντοπισμό του για ένα έτος εντός των δημοτικών ορίων Κτήματος, όπου και παραμένει από τότε. στ΄) *Εκλογαί θρονικών και ενοριακών επιτρόπων.* Τον Δεκέμβριο έγιναν με τάξη και ομαλότητα σ' όλη τη νήσο οι εκλογές ενοριακών και θρονικών επιτρόπων.

Αρχαιολογικά: *Η δράσις του Αρχαιολογικού Τμήματος ήταν εξαιρετικά γόνιμος.* α΄) «Επιδιορθώσεις Μνημείων». Το Αρχαιολογικό τμήμα πολύ ορθά φρονεί ότι πρώτιστο καθήκον του είναι η επιδιόρθωση των υπαρχόντων μνημείων και η αποσόβηση του κινδύνου της κατάρρευσής τους. Το 1938 στερεώθηκαν τα πιο κάτω μνημεία: Άγιος Γεώργιος των Ελλήνων, Άγιος Γεώργιος των Λατίνων, ναός Αγίων Πέτρου και Παύλου (τζαμί Σινάν Πασά), ναός των Αρμενίων, Εκκλησία 356, Μουσείον Lapadier, τα τείχη Αμμοχώστου, το Πέλλα Παΐς, ο Άγιος Ιλαρίων, το φρούριο και ο πύργος Κυρηνείας, ο τάφος Κόπαμ στη Λάρνακα, το φρούριο του βασιλικού Ανακτόρου Κουκλιών Πάφου, το Bedestan και οι προμαχώνες Λευκωσίας. Με φροντίδα του Τμήματος Αρχαιοτήτων καθαρίστηκαν σε μεγάλη έκταση τα φρούρια της Αμμοχώστου και Κερύνειας και οι Ελληνόσπηλιοι της Πάφου. β΄) *Ανασκαφαί.* Από τον έφορο του Κυπριακού Μουσείου κ. Δίκαιο έγιναν ανασκαφές στη Χοιροκοιτία, όπου ανακαλύφθηκε σπουδαιότατος νεολιθικός πολιτισμός του 7.000 π.Χ. και από τη β. έφορο δεσποινίδα Πλατ Τέιλορ κοντά στον Άγιο Φίλωνα, όπου ήλθαν σε φως 39 τάφοι ελληνιστικής περιόδου, στη Βάσα Κοιλανίου, την Κακοπετριά, την Κερύνεια και το Απλίκι. Η Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών έκαμε ανασκαφές με τον J.R. Stewart στους Βουνούς και το Αμερικανικό

Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανίας με τη δεσποινίδα Β. Hill συνέχισε τις έρευνές του κοντά στο Κούριο. γ') *Τα Μουσεία μας*. Η αναδιοργάνωση του Κεντρικού Μουσείου συνεχίστηκε και προικίστηκε φέτος με νέα έργα αξιόλογα όπως και με επιγραφή της εποχής του χαλκού, πήλινη σάλπιγγα του 4ου π.Χ. αιώνα από το Τρίκωμο, διάφορα εργαλεία των ρωμαϊκών μεταλλείων του Μαθιάτη, αγγείο με ωραιότατη ζωγραφική του 6ου αιώνα π.Χ. που δωρήθηκε από τον κ. Χάππαρτ. Το Μουσείο της Πάφου προικίστηκε επίσης με επιγραφές, νεολιθικά αντικείμενα, σαρκοφάγους, αγγεία και εικόνες των ωραιοτέρων τοπίων της επαρχίας. δ') *Άλλη δράσις του Τμήματος*. Σε πίστη του Τμήματος είναι και η διαφώτιση της αγγλικής κοινής γνώμης για τη σπουδαιότητα των Κυπριακών αρχαιοτήτων που έκαμε με διαλέξεις στο Λονδίνο ο έφορος του Κυπριακού Μουσείου κ. Π. Δίκαιος.

Ο Τουρισμός και επισκέπται της Κύπρου. Ο αριθμός των ξένων επισκεπτών των κυπριακών εξοχών έφθασε φέτος στις 51.052 απέναντι των 39.514 του περασμένου χρόνου. Μεταξύ των επισήμων επισκεπτών της νήσου μας ήταν η Βασιλική Πριγκίπισσα Μαρία με το σύζυγό της λόρδο Χάργουντ, Π. μεγάλο διδάσκαλο της Στοάς της Αγγλίας που έκαμε τα εγκαίνια της αγγλικής τεκτονικής στοάς «Οθέλλος» που ιδρύθηκε στην Αμμόχωστο στις 17 Φεβρουαρίου. Οι αγγλικές και ελληνικές στοές της Κύπρου έκαμαν εξαιρετικές τιμές στον λόρδο Χάργουντ και η στοά «Σόλων» του δώρισε ωραία εικόνα του μεγάλου τέκνου της Κύπρου του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος. Άλλοι επίσημοι επισκέπτες ήταν ο σερ Τζων Φόρσαϊκ, διευθυντής του Βρετανικού Μουσείου, ο σερ Τζωρτζ Χιλλ, τέως διευθυντής του Βρετανικού Μουσείου και μεγάλος νομισματολόγος, ο κ. Ντώκινς καθηγητής της νεοελληνικής στην Οξφόρδη, ο ακαδημαϊκός κ. Σωτηρίου, ο κ. Χιλλ καθηγητής του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας κ.ά.

Η δημοσία υγεία. Το 1938 παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα κρούσματα σοβαρών νόσων σε αντιπαραβολή με το 1937. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτη είναι η ελάττωση του αριθμού των παθόντων από εγκεφαλονωτιαία μηνιγγίτιδα που παρουσιάστηκε με επιδημική μορφή από τον Νοέμβριο του 1936. Το 1937 τα κρούσματα έφθασαν στα 836 και οι θάνατοι στους 286 ήτοι 32,7%. Το ιατρικό τμήμα εργάστηκε ιδιαίτερα για την καταπολέμηση της νόσου. Ο ειδικός κ. Maclean ήλθε από την Αγγλία. Συνεργεία του τμήματος επισκέφτηκαν τα κυριότερα

κέντρα της νήσου και έκαμαν εμβολιασμούς με αντιμηνιγγιτικόν ορρό. Η μαλάρια εξακολούθησε και κατά το 1938 να αποτελεί μια από τις ενοχλητικές ασθένειες της νήσου και ο αριθμός των ασθενών ήταν αρκετά μεγάλος. Ο αγώνας εναντίον του τραχώματος άρχισε με πολλή επιτυχία και έγιναν προσπάθειες για οικονομική ενίσχυση του ταμείου που ιδρύθηκε από τη Βασιλική Πριγκίπισσα για καταπολέμηση του τραχώματος. Ο αγώνας εναντίον της φυματίωσης συνεχίστηκε με ενέργειες του Αντιφυματικού Συνδέσμου και του Ιατρικού Τμήματος. Τα ειδικά ιατρεία του Φίλιπ στη Λευκωσία και Δημητρίου στη Λάρνακα πρόσφεραν στους ασθενείς δωρεάν εξέταση και φάρμακα. Η ανοικοδόμηση του μεγάλου φθισιατρείου της Κυπερούντας για το οποίο θα δαπανηθούν 16.000 λίρες θα αρχίσει την ερχόμενη άνοιξη. Ήδη αγοράστηκε καταναγκαστικά ο απαιτούμενος χώρος και το απαιτούμενο νερό. Το μεγάλο νοσοκομείο της Λευκωσίας για το οποίο δαπανήθηκαν 30.000 λίρες βρίσκεται στο τέλος του. Θα είναι ένα από τα τελειότερα της Ανατολής που να μπορεί να περιλάβει 120 ασθενείς. Στη νήσο λειτουργούν 6 μεγάλα νοσοκομεία στις πρωτεύουσες των επαρχιών, 7 αγροτικά και 2 στα μεταλλεία. Λειτουργούν επίσης 12 αγροτικά φαρμακεία εκτός από τα 6 κεντρικά. Αξιοσημείωτο γεγονός είναι ο διορισμός σχολιάτρων στις κυριότερες πόλεις της νήσου ύστερα από εισήγηση του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου.

Η δημοσία εκπαίδευσις. Το 1938 λειτούργησαν 708 σχολεία Στοιχειώδους Εκπαίδευσης έναντι 716 του προηγούμενου έτους. Σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης λειτούργησαν 3 ελληνικά κλασικά γυμνάσια χωρίς κυβερνητική βοήθεια στη Λευκωσία, Πάφο και Κερύνεια, 2 κολλέγια στη Λεμεσό και Αμμόχωστο και Πρακτικό Εμπορικό Λύκειο στη Λάρνακα, Γυμνάσιο Θηλέων στη Λευκωσία, Τουρκικό Λύκειο στη Λευκωσία και το Βικτωριανό Παρθεναγωγείο (Τουρκικό) στη Λευκωσία. Η Αγγλική Σχολή στη Λευκωσία με ένα διευθυντή και 6 δασκάλους Άγγλους στεγάστηκε σε νέο οίκημα σε ωραία τοποθεσία έξω από την πόλη. Οι Ρωμαιοκαθολικοί συντηρούν σχολεία στη Λευκωσία και Λάρνακα για αγόρια και κορίτσια και για κορίτσια στη Λεμεσό και οι Αρμένιοι στη Λευκωσία, Αμμόχωστο, Λάρνακα και Λεμεσό και το ορφανοτροφείο Μελκονιάν στη Λευκωσία.

Αμερικανική Ακαδημία αγοριών λειτούργησε στη Λάρνακα και κοριτσιών στη Λευκωσία. Στη Λεμεσό λειτούργησαν δύο ιδιωτικές σχολές από τις οποίες η μία με την διεύθυνση της κ. Αθηναΐδας Λανίτη με πλήρες Γυμνάσιο Θηλέων.

Μικτά σχολεία για διδασκαλία της αγγλικής και εμπορικών λειτουργούν σε διάφορες πόλεις και χωριά της Κύπρου. Σχολές Μέσης Παιδείας λειτούργησαν στην Ευρύχου, Λάπηθο, Μόρφου και Ριζοκάρπασο και Πρακτική Σχολή στον Πεδουλά. Το διδασκαλείο Μόρφου που άρχισε να λειτουργεί τον Νοέμβριο του 1937, τον Ιούνιο του 1938 υπέβαλε σε εισιτηρίους εξετάσεις αριθμό υποψηφίων. Στις διακοπές των Χριστουγέννων του 1938 οργανώθηκαν διαλέξεις για δασκάλους στη Λευκωσία. Συσσίτια λειτούργησαν στις πόλεις της Κύπρου και σε 3 κοινότητες.

Το έγκλημα. Το έγκλημα ελαττώθηκε σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.

Η γεωργία. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε το 1938 στην αύξηση της υδατοπρομήθειας της νήσου, που αποτελεί σπουδαιότατο και ζωτικότατο πρόβλημα. Έγιναν γεωτρήσεις σε διάφορα μέρη της Κύπρου και οι πιο πολλές απέδωσαν ικανοποιητικά αποτελέσματα. Το πρόβλημα των ιδιόκτητων ποταμών που ιδιαίτερα απασχολεί την επαρχία μας, κίνησε επιτέλους την προσοχή της κυβέρνησης που διόρισε επιτροπή για τη μελέτη του.

Η κτηνοτροφία. Παρουσίασε μικρή ελάττωση του 1938 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Γεωργικά προϊόντα. Η συνολική παραγωγή σιτηρών το 1938 ήταν μικρότερη από την περσινή και οι τιμές πολύ χαμηλότερες. Η παραγωγή των αμπελιών εξαιρετικά μεγάλη, αλλά οι τιμές όλων των προϊόντων της αμπέλου χαμηλές. Συνέλευση αντιπροσώπων 17 αμπελουργικών χωριών στο Κοιλάνι αποφάσισε να ζητήσει από την Κυβέρνηση να σταματήσει το μονοπώλιο του κρασιού και να ιδρυθεί αυτόνομος οργανισμός για τη διάθεση της ζιβανίας.

Σχέδιον γεωργικής αναπτύξεως. Ένα αξιόλογο βήμα για τη γεωργική πρόοδο του τόπου έγινε το 1938 με την εφαρμογή σχεδίου γεωργικής ανάπτυξης σε δύο περιοχές από δέκα χωριά, στου Μόρφου και στο διαμέρισμα σταφιδοχωριών της Πάφου. Τα αποτελέσματα έως τώρα ήταν αρκετά ικανοποιητικά.

Τα δάση. Τα δάση της Κύπρου είναι περίπου 397.910 στρέμματα ήτοι 17.36% της όλης έκτασης της νήσου. Από το σύνολο των 622 τετραγωνικών μιλίων κρατικών δασών τα 491 αποτελούν τα κύρια δάση και τα 131 τα δευτερεύοντα. Φέτος έγινε ένα σημαντικό βήμα στην εφαρμογή των εισηγήσεων του καθηγητή Τρουπ με την παραχώρηση της διαχείρισης πολλών δευτερευόντων δασών

στις διοικήσεις. Ελπίζεται ότι σύντομα το Δασονομείο θα εντοπίσει τη δράση του μόνο στα κύρια δάση και τα δευτερεύοντα θα παραχωρηθούν είτε με ενοικίαση ή με άλλο τρόπο για εκμετάλλευση στους περιοίκους. Για καλύτερη και αποτελεσματικότερη προστασία και διατήρηση των κυρίων δασών εξαγοράστηκαν από την κυβέρνηση τα δικαιώματα βόσκησης που είχαν στα δάση οι κυπριακές μονές. Το Δασονομείο κατασκεύασε διάφορους δρόμους και οίκημα για τους δασονομικούς υπαλλήλους στη παραλία της Γιαλιάς. Η διαρκής ζήτηση ξυλείας των δασών και η έλλειψη αρκετής ποσότητας καύσιμης ύλης απασχόλησαν την κυβέρνηση που μελετά το ζήτημα της αντιμετώπισης του σοβαρού αυτού προβλήματος. Οι ζημιές των δασών από πυρκαγιές υπήρξαν φέτος πολύ μικρές σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.

[Διάφορα]. α΄) *Τα μεταλλεία*. Τα μεταλλεία εργάστηκαν πολύ εντατικά. Υπολογίζεται ότι από τις εργασίες των μεταλλείων οι κάτοικοι έλαβαν 800.000 λίρες περίπου. Τα σπουδαιότερα μεταλλεία είναι του πυρίτη στη Σκουριώτισσα, Μαυροβούνι και Καλαβασσό. Το τελευταίο εκμεταλλεύεται η Ελληνική Εταιρεία χημικών προϊόντων και λιπασμάτων. Τα μεταλλεία αμιάντου στο Τρόοδος εργάστηκαν ικανοποιητικά. Μεταλλεία χρυσού και αργύρου εργάζονται στη Σκουριώτισσα, Μαθιάτη, Αγροκηπιά της επαρχίας Λευκωσίας και Τρούλλους και Καλαβασσό στην επαρχία Λάρνακας. β΄) *Αι βιομηχανίαι της νήσου*. Είναι σχετικά ασήμαντες. Μέχρι σήμερα υπήρχαν 6 καπνεργοστάσια στα οποία προστέθηκε ένα τουρκικό στη Λευκωσία. Νέα εργοστάσια είναι ένα κουμπιών και ένα μπογιάδων στη Λεμεσό. γ΄) *Η Κυπριακή Ναυσιπλοΐα*. Εξαιρετικής σπουδαιότητας είναι η ίδρυση το 1938 Κυπριακής Ατμοπλοϊκής Εταιρείας, που την ευδοκίμησή της περιμένουν με ενδιαφέρον όλοι οι Κύπριοι. δ΄) *Ο συνεργατισμός*. Το Τμήμα των Συνεργατικών εργάστηκε πολύ ικανοποιητικά. Λειτουργούν 262 Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες με 14.000 περίπου μέλη, από τις οποίες 100 περίπου διατηρούν συνεργατικά ταμιευτήρια. Το τμήμα του συνεργατισμού αποβλέπει σήμερα πολύ ορθά στην ποιοτική βελτίωση της εργασίας των συνεργατικών, στην ενίσχυση του αποταμιευτικού πνεύματος των κατοίκων και στην ίδρυση διαφόρων εταιρειών για καλυτέρευση των προϊόντων και τη διάθεσή τους. ε΄) *Το εμπόριον*. Η κίνηση του εμπορίου το 1938 ήταν αρκετά ζωηρή και κατά 25% περίπου ανώτερη των ετών 1935 και 1936. Τα σπουδαιότερα από τα εισαγόμενα είναι βιομηχανικά είδη και από τα εξαγόμενα γεωργικά προϊόντα και μεταλλεύματα. στ΄) *Εργατικά*. Τα μεταλ-

λεία απασχόλησαν περίπου 10.000 εργάτες και άλλες μικρότερες επιχειρήσεις περίπου 3.000. Η ψήφιση νομοθεσίας για προστασία των εργαζομένων επιβάλλεται. Νομοσχέδιο περί εργατικών αποζημιώσεων που ευρύτατα σχολιάστηκε από τον τύπο δεν απόκτησε ακόμη ισχύ νόμου. ζ') *Συγκοινωνίαι.* Την τακτική συγκοινωνία μεταξύ Κύπρου και Αιγύπτου έκαμε και κατά το 1938 η Κεδιβιέ, που εκτός από το μικρό «Φουατιέ» χρησιμοποίησε στη θερινή περίοδο και τα μεγάλα της ατμόπλοια «Κεδίβ Ισμαήλ» και «Μωχάμετ Άλι». Η ιταλική ατμοπλοϊκή εταιρεία «Adriatica Società Anonima di Navigatione» διατήρησε δεκαπενθήμερες προσεγγίσεις μεταξύ των λιμένων Αμμοχώστου, Λάρνακας και Λεμεσού και Αιγύπτου, Παλαιστίνης, Συρίας, Κιλικίας, Ρόδου, Ελλάδας. Η Ελληνική Ατμοπλοϊκή εταιρεία καθιέρωσε προσεγγίσεις δεκαπενθήμερες, η Μεσσατζερί Μαριτίμ μηνιαίες, η Πος Λάιν και η Πρενς Λάιν δεκαπενθήμερες στη διαδρομή των ατμοπλοίων τους από το Ηνωμένο Βασίλειο, Αίγυπτο, Κύπρο, Μάλτα, Παλαιστίνη, Συρία. Έκτακτες προσεγγίσεις έγιναν από ατμόπλοια άλλων εταιρειών. Το καλοκαίρι η Κύπρος επικοινωνούσε με την Αίγυπτο, Ιράκ, Παλαιστίνη και Αίγυπτο αεροπορικά. Η εσωτερική συγκοινωνία αυξήθηκε με τη χρησιμοποίηση αυτοκινήτων σε ευρύτερη κλίμακα για εξυπηρέτηση πιο πολλών ταχυδρομικών γραμμών. η') *Δημόσια έργα.* Το τμήμα δημοσίων έργων κατασκεύασε τη μεγάλη γέφυρα Ασιέλειας, το Νοσοκομείο Λευκωσίας κ.ά. θ') *Δικαιοσύνη.* Με το νόμο 29 του 1938 δόθηκαν στο Εφετείο μέρος των εξουσιών που είχε πριν από την εφαρμογή του νόμου περί Δικαστηρίων του 1935, που τροποποιήθηκε σε διάφορα σημεία του. Ψηφίστηκαν επίσης νέοι δικαστικοί θεσμοί, που τέθηκαν σε εφαρμογή από την 1η Ιανουαρίου 1939. Το Δεκέμβριο έγινε σύσκεψη των Τούρκων δικαστών και άλλων αρμοδίων για την αναθεώρηση του νόμου περί κληρονομίας των μουσουλμάνων, που προκειμένου περί των μουλκ στηρίζεται στο σερί. ι') *Η Αστυνομία.* Αξιοσημείωτα γεγονότα για την Κυπριακή Αστυνομία είναι η ψήφιση νόμου για την παροχή σύνταξης στους αστυνομικούς και η επέκταση της μόρφωσής τους ιδιαίτερα σε ζητήματα παροχής πρώτων βοηθειών και αεράμυνας. ια') *Αι φυλακαί.* Ο αριθμός των φυλακισμένων ήταν κατώτερος των προηγουμένων ετών. Στις 31 Δεκεμβρίου 1938 στις Κεντρικές Φυλακές της Λευκωσίας κρατούνταν 345 άντρες και 10 γυναίκες. Η τροφή των φυλακισμένων καλυτέρευσε και νέα μέτρα μελετούνται για ηθική βελτίωση και βελτίωση των συνθηκών των φυλακισμένων, όπως και η παροχή μισθού στους βαρυποι-

νίτες κ.α. ιβ΄) *Νομοθεσία*. Το έτος 1938 ψηφίστηκαν από τον κυβερνήτη 34 συνολικά νομοθετήματα.

Διάφορα γεγονότα. –Στις 20 Ιουνίου 1938 κατέπλευσε στο λιμάνι Αμμοχώστου το τουρκικό πολεμικό «Χαμητιέ» και έτυχε ενδουσιώδους υποδοχής εκ μέρους του ελληνικού και τουρκικού πληθυσμού. –Στις 26 Οκτωβρίου αποβιβάστηκαν στην Ακαμαντίδα 10 πολιτικοί φυγάδες από την Κρήτη, μεταξύ των οποίων οι αρχηγοί του κινήματος Χανίων της 29ης Ιουλίου 1938. Στους φυγάδες επετράπη η παραμονή στη νήσο με κάθε ελευθερία (βλ. και φύλλο ΙΔ΄, 695, 16 Νοεμβρίου 1944). –Στις 2 Ιουνίου 1938 το επαρχιακό δικαστήριο Λεμεσού απέρριψε αγωγή επί λεβέλλω που έκαμε εναντίον της Αυτού Εξοχότητας του Κυβερνήτη ο κ. Ιωάννης Κυριακίδης, πρώην βουλευτής για δημοσίευμά του στον πρόλογο βιβλίου *Περί των Χασαμπουλιών* που εξέδωσε ο αστυνόμος Πάφου κ. Μιχ. Καρεκλάς, για το λόγο ότι το δημοσίευμα ήταν προνομιούχο. Στις 11 Ιουνίου 1938 η απόφαση υποβλήθηκε σε έφεση. –Ο προϋπολογισμός της νήσου το 1939 που ψηφίστηκε από την κυπριακή κυβέρνηση παρουσιάζει έσοδα 943.000 λίρες και έξοδα 990.000 έναντι 870.378 λιρών εσόδων και 917.230 εξόδων του 1938.

Αξιοσημείωτοι προσπάθειαι. Δύο εξαιρετικής σπουδαιότητας προσπάθειες έχουν γίνει το 1938: α΄) Η βελτίωση της δίαιτας του κυπριακού λαού. Επιτροπεία αποτελούμενη από τον διευθυντή της Υγείας κ. Νεφ, τον βοηθό Αποικιακό Γραμματέα κ. Μπράουν, τον βοηθό Διευθυντή της Παιδείας κ. Χένρυ, τον Διευθυντή της Γεωργίας και τον Αρχικτηνίατρο ασχολήθηκε επανειλημμένα με το ζήτημα τούτο και κατέληξε να συστήσει στο λαό το κατάλληλο διαιτολόγιο και στην κυβέρνηση να μεριμνήσει για την βελτίωση της διατροφής των απόρων τάξεων και ιδιαίτερα των μαθητών. β΄) *Η ρύθμιση των αγροτικών χρεών*. Το σχετικό νομοσχέδιο αποτέλεσε αντικείμενο ευρύτατων σχολίων από τον τύπο και απασχολεί σοβαρά την προσοχή της κοινής γνώμης.

ΦΥΛΛΟ Ζ΄, 338, 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Αμερική-Ουάσιγκτον*. «Ολόκληρος η Αμερική παρά το πλευρόν του Ρούσβελτ». «Ο κ. Λάντον, ο αντίπαλος του Ρούσβελτ κατά τας περυσινάς προεδρικάς εκλογάς... δήλωσε ότι ολόκληρον το έθνος είναι και πρέπει να είναι παρά το πλευρόν του Ρούσβελτ κατά την παρούσαν κρίσιν... Η

απάντησις του Ρούσβελτ έχει ως ακολούθως: 'Πιστεύω ότι η πλειονοψηφία του Αμερικανικού λαού ανεξαρτήτως κομμάτων ή φυλής ή χρώματος από των ημερών του Ουάσιγκτον μέχρι των ιδικών μας επιθυμεί να διαβιώση εν ειρήνη με όλα τα έθνη. Αλλά κατά την μακράν μας ιστορίαν ημείς οι Αμερικανοί απερρίψαμεν την ιδέαν ότι απόλυτος εξασφάλισις δύναται να επιτευχθή, εάν εθελοτυφλούντες παραβλέψωμεν την πραγματικότητα ότι είμεθα μέλη της μεγάλης οικογενείας των εθνών του κόσμου και έχομεν υποχρέωσιν όχι μόνον να συνεργασθώμεν με τους άλλους λαούς, αλλά και να αναλάβωμεν την ηγεσίαν των διά την διατήρησιν εις υψηλά επίπεδα της εννοίας της γενικής ειρήνης'.». *–Ισπανία-Μαδρίτη.* «Συνωμοσία κατά του Φράγκο. Η αναβολή της μεγάλης επιθέσεως κατά της Μαδρίτης οφείλεται εις την συνωμοσίαν κατά του Φράγκο και του επιτελείου του, που έκαμαν αξιωματικοί και υπάλληλοι της Φασιστικής παρατάξεως δυσαρεστημένοι κατά της τακτικής του αρχηγού τους... Εν τω μεταξύ εις το ερυθρόν στρατόπεδον οι μαρξισταί και οι αναρχικοί αλληλοσπαράσσονται». Η *Πάφος* δημοσιεύει μετάφραση ενός φυλλαδίου που κυκλοφόρησε μεταξύ των φαλαγγιτών και δημοσιεύτηκε στη γαλλική εφημερίδα *Μπιγιόν* που τελειώνει: «Κάτω οι ξένοι επιδρομείς. Ζήτω η Ισπανία διά τους Ισπανούς».

Αρχαιολογικά. Η Αμερικανική Αρχαιολογική αποστολή συνέχισε τις ανασκαφές στο Κούριο. –Περί το τέλος του 1937 εκδόθηκε ο τρίτος νόμος του έργου της Σουηδικής Αποστολής. –Ο δρ. D. T. Rice, καθηγητής του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου, σε συνεργασία με τον κ. Γκάνες και την κυρία του εξέδωσαν λαμπρή επιστημονική εργασία για τις εικόνες της Κύπρου και ο κ. Στάνλεϋ Κάσον μελέτη περί της αρχαίας Κύπρου. Στην Πάφο καθαρίστηκαν αρκετοί τάφοι του συμπλέγματος «των Παλαιοκάστρων».

Αθλητισμός. Τα ΚΣΤ΄ Παγκύπρια τελέστηκαν στην Πάφο, όπου για πρώτη φορά τελέστηκαν παγκύπριοι αγώνες. Στις 30 Μαΐου ο παγκοσμίου φήμης παλαιστής Τζιμ Λόντος έκαμε αγώνα πάλης στη Λευκωσία μέσα σε πρωτοφανή κοσμοσυρροή. Στα πρωταθλήματα ποδοσφαίρου Α΄ και Β΄ κατηγορία αναδείχθηκαν νικήτριες οι ομάδες του σωματείου ΑΠΟΕΛ Λευκωσίας.

Φυλλο Ζ΄, 339, 13 Ιανουαριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Νορβηγία-Όσλο.* «Ναυαγεί η αναγνώρισις της καταλήψεως της Αβησσυνίας υπό της Ιταλίας». Ο βασιλέας της Νορβηγίας Χάκων

σε προσωπική επιστολή στο Χαϊλέ Σελασιέ λέγει: 'Η κυβέρνησή μου αρνήθηκε την πρόσκληση της Ολλανδίας να προσεγγίσει τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία για την αναγνώριση της ιταλικής κατάκτησης της Αβησσυνίας από την Ιταλία'. *–Κίνα-Καντών.* «Τι έχουν να αντιμετωπίσουν οι Ιάπωνες κατά τας νέας επιχειρήσεις των». Για πρώτη φορά οι νότιες επαρχίες της Κίνας έρχονται σε επαφή με τους Ιάπωνες. Αλλά με τον υπέρμετρο μηχανοκίνητο οπλισμό των Ιαπώνων είναι πολύ επικίνδυνο να είναι κάποιος αισιόδοξος για τις επιτυχίες των στρατιών του νότου.

ΦΥΛΛΟ Ζ', 339, 13 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1938

Επιστημονικαί έρευναι εν Κύπρω. 1. Ο πρώην καθηγητής της Φυσικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου κ. Γκάρτινερ, πρόεδρος της επιστημονικής εταιρείας «Φυσικών Επιστημών», βρίσκεται στην Κύπρο για μελέτη της νήσου από παλαιοντολογικής απόψεως. Έως τώρα από τις έρευνες του Ρεντς και της Μις Μπάιτ και άλλων βρέθηκαν στα στρώματα της Λαπήθου απολιθωμένα τρηματόκογχα πρωτόζωα, στη χερσόνησο της Καρπασίας απολιθωμένα κοχύλια, κοράλια, πρωτόζωα και κεχυνοδέρματα, στην πεδιάδα της Μεσαρκάς απολιθώματα θαλάσσιων ζώων, στην Αγία Ειρήνη της Κερύνειας και στους Αγίους Φανέντες κοντά στην Κισσόνεργα απολιθώματα ιπποπόταμου του μικρού και κυπριακού ελέφαντος. Σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες απολιθωμένοι χαυλιόδοντες ελέφαντα ανακαλύφθησαν στην Ακανθού. Πιθανότατα ο καθηγητής Γκάρτινερ να έλθει σύντομα στην Πάφο για μελέτη των παλαιοντολογικών απολιθωμάτων της Κισσόνεργας. *–Διαλέξεις περί Κύπρου εις το Λονδίνον.* Η κυρία Olive Murray Chapman που εξέδωσε το ενδιαφέρον έργο *Ανά την Κύπρον* θα μιλήσει στις 19 Ιανουαρίου στην Αυτοκρατορική Εταιρεία που έχει 20.500 μέλη και εταίρους. Στις 20 Ιανουαρίου θα μιλήσει στη Βασιλική Ασιατική εταιρεία με θέμα: «Το παρελθόν της Κύπρου». Η Κυπριακή κοινή γνώμη με ιδιαίτερη χαρά χαιρετίζει τις ευγενικές προσπάθειες της κ. Chapman. Η Κύπρος μας με τις υπέροχες φυσικές καλλονές και το ένδοξό της παρελθόν πρέπει να γίνει γνωστή σε όσο το δυνατό ευρύτερο κύκλο και είναι ευτύχημα ότι εκείνο που δεν μπορούμε να κάμουμε εμείς οι Κύπριοι το κάμνουν άλλοι, όπως η κ. Chapman, που με τη γραφίδα και τον λόγο της εξαίρει τις φυσικές ομορφιές και τον πολιτισμό του νησιού μας.

Φυλλο Ζ΄, 340, 20 Ιανουαριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Αγγλία-Λονδίνον.* «Η κατάληψις του Τερουέλ απέκλεισεν την υπερίσχυσιν του Φράγκο». Η επίδεση κατά του Τερουέλ αποδεικνύει την μεγάλη βελτίωση της πειθαρχίας και οργάνωση του κυβερνητικού στρατού και η κατάληψή του αποδεικνύει επιπλέον ότι οι κυβερνητικοί έχουν πολύ μεγαλύτερη επιθετική δύναμη από όσο υπολογιζόταν γενικά. Η άποψη σχετικά με την Ισπανία μπορεί να συνοψιστεί ως εξής: Εάν η κυβέρνηση κατορθώσει να διατρέφει τον πληθυσμό της, ο στρατηγός Φράγκο είναι αδύνατο να κερδίσει τον πόλεμον. Ο διπλωματικός συνεργάτης της αγγλικής εφημερίδας *Μαγχεστριανός Φύλαξ* έγραψε ότι μεγαλύτερη σπουδαιότητα αποδίδεται τώρα παρά πριν στη μάχη του Τερουέλ, ύστερα από την οριστική νίκη των νομιμοφρόνων. Ο εμφύλιος πόλεμος δεν εξετάζεται εδώ ως αγώνας μεταξύ δύο κομμάτων στην Ισπανία, αλλά κυρίως ως μια απόπειρα της Ιταλίας και της Γερμανίας να εξασφαλίσουν ένα προπύργιο στην Ανατολική Μεσόγειο. Η μάχη του Τερουέλ ερμηνεύεται ως σαφής αναχαίτιση της προσπάθειας αυτής. Μερικοί παρατηρητές την χαρακτηρίζουν ως αντίστοιχη του Βερντέν. -Οι διαιρέσεις των επαναστατών εξακολουθούν, σε αντίθεση με τους νομιμόφρονες που δημιούργησαν ισχυρή ενότητα. Οι Ιταλοί και οι Γερμανοί παρατηρητές αποδίδουν την αναποτελεσματικότητα στις πολεμικές επιχειρήσεις των επαναστατών στις εσωτερικές διαφωνίες τους. Στο Λονδίνο η μάχη του Τερουέλ κρίνεται γενικά ως μια συνεισφορά στην ειρήνη της Δυτικής Ευρώπης. *–Ιταλία-Βατικανόν.* «Ο Πάπας είναι ανήσυχος διά την κατάστασιν εις την Γερμανίαν». Όταν προσατενίζω πέραν των Άλπεων ομολογώ ότι βλέπω κινδύνους και μαύρα σύννεφα' –Αναφερόμενος ύστερα στο λόγο του σινιόρ Μουσολίνι είπε ότι η Ιταλία θα γίνει πρόμαχος του χριστιανικού πολιτισμού και είναι παρήγορο να ακούει κάποιος τέτοιου είδους επιβεβαιώσεις και μάλιστα από τόσο υψηλές προσωπικότητες. *–Αμερική-Ουάσιγκτον.* «Οι Ιάπωνες ζητούν δάνειον εις την Αμερικήν». Οι *Τάιμς* της Νέας Υόρκης γράφουν ότι η ιαπωνική βιομηχανία επιδιώκει να συνάψει δάνειο 10.000.000 λιρών στις Ηνωμένες Πολιτείες για αγορά μηχανών από την Αμερική και τούτο θεωρείται στροφή της Ιαπωνίας προς την Αμερική αντί της Μεγάλης Βρετανίας που ενισχύει την Κίνα με δάνειο και πολεμικό υλικό.

Φυλλο Ζ΄, 340, 20 Ιανουαριου 1938

[Πνευματική κίνησις]. *Σελίδες από την Ιστορίαν της φιλοσοφίας* – Αρθούρος Σοπενχάουερ, *Το έργον και η ζωή του*. «Γύρω από μία επέτειο που πλησιάζει» – *Άρθρον γραφέν διά την Πάφον υπό του δημοσιολόγου κ. Μ. Πέζαρου*. «Ο Αρθούρος Σοπενχάουερ εγεννήθη στο Δάντστιγκ στις 22 Φεβρουαρίου του 1788... άλλοτε επικρατούσα διά το έργον του γνώμη ότι αυτό διέπεται από μίαν αποφατικήν απαισιοδοξίαν δεν υφίσταται πλέον. Σήμερα θεωρείται ο Σοπενχάουερ ως ο εκπρόσωπος της θετικά δημιουργούσης αντιλήψεως, εις το κέντρον της οποίας τίθεται ο άνθρωπος με το «γνώθι σαυτόν» που πρέπει και μπορεί να κατακτήση το περιβάλλον του. Μ. Πέζαρος». *Η Σχολή και διδασκαλία της Βυζαντινής Μουσικής*. «Μετ' ευχαριστήσεως επληροφορήθημεν από τον τύπον την ίδρυσιν Σχολής Βυζαντινής Μουσικής εγκρίσει της Αγιωτάτης εν Κύπρω Μητρός Εκκλησίας και υπό την διεύθυνσιν των εν Λευκωσία αρίστων ψαλτών μας κ.κ. Μιχαήλ Θεοχαρίδη πρώην πρωτοψάλτου του Ιερού ναού Φανερωμένης, Σωτηρίου Δασκαλούδη πρωτοψάλτου Ιερού ναού Τρυπιώτου, Θεοδούλου Καλλινίκου πρωτοψάλτου Καθεδρικού ναού Αρχιεπισκοπής, Κ. Παντελίδη πρώην πρωτοψάλτου Μητροπολίτου Πάφου και νυν πρωτοψάλτου Ιερού ναού Χρυσαλινιωτίσσης. Εν Ιερά Μητροπόλει Πάφου 9 Ιανουαρίου 1938, Οικονόμος Χαράλαμπος».

Φυλλο Ζ΄, 341, 27 Ιανουαριου 1938

Άρθρον. *Τεχνική εκπαίδευσις υπό των επαγγελματικών οργανώσεων*. «Το κάτωθι άρθρον το οποίον προδήλως πηγάζει από μακράν πείραν και οξείαν παρατηρητικότητα οφείλεται εις τον εν τη πόλει μας παρεπιδημούντα κοσμογύριστον Άγγλον κ. A. J. Meorebennett, ο οποίος επι μακρά έτη ειργάσθη και έζησε εις την Άπω Ανατολήν και διά της ιδικής του θαλαμηγού περιοδεύει τώρα εις όλον τον κόσμον. Ελπίζομεν ότι όλοι οι αναγνώσται μας και προπαντός οι γεωργοί και τεχνίται θα το προσέξουν ιδιαίτερα: Είναι φανερόν ότι εάν όλοι οι ξυλουργοί της Κύπρου εσχημάτιζον μίαν Οργάνωσιν Ξυλουργών, η τοιαύτη οργάνωσις θα ηδύνατο να βελτιώση την εργασίαν, την θέσιν των μελών και τον τρόπον της ζωής των, πολύ περισσότερον παρ' ό,τι θα ηδύνατο εις ξυλουργός να πράξη. Το ίδιον ισχύει διά τους κτίστας, τους τυπογράφους, τους λιθογράφους, τους κρεοπώλας, τους μηχανικούς, τους εμπόρους, τους γεωργούς κ.λπ. A.J. Meorebennett».

Φυλλο Η΄, 363, 30 Ιουνιου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ελλάς-Αθήναι*. «Η Γαλλική Κυβέρνηση τιμά τον Έλληνα Πρωθυπουργόν». Ο Γάλλος πρεσβευτής στις Αθήνες επέδωσε τον μεγαλόσταυρο της Λεγεώνος της Τιμής μετά του σχετικού διπλώματος το οποίο η Γαλλική Κυβέρνηση απένειμε τελευταία στον Έλληνα πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά. *–Γερμανία-Βερολίνον*. Η Αγγλία επιδιώκει προσέγγιση μετά της Γερμανίας. Ο γνωστός φιλογερμανός λόρδος Λοντοντέρυ μετέβη στο Βερολίνο και είχε συνομιλία με τον Γκαίριγκ για όλα τα ευρωπαϊκά ζητήματα. *–Ιαπωνία*. Η *Ρωσία δυσαρεστημένη από την τακτικήν του Τσαγκ Κάι Σεγκ*. Η Ρωσία με δυσαρέσκεια παρακολουθεί την τακτική της υποχώρησης που τηρεί ο Τσαγκ Κάι Σεγκ σε όλη την πολεμική ζώνη από Χαντκάου στην Καντώνα και την εγκατάλειψη των βορείων επαρχιών που συνορεύουν με την Ρωσία στους Ιάπωνες. Για τούτο μείωσε τις πολεμικές προμήθειες προς τους Κινέζους και εξασκεί πίεση στον Κινέζο αρχιστράτηγο να δεχθεί την ηγεσία του Ρώσου στρατάρχη της Άπω Ανατολής Μπλύχερ στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων. *–Ανετράπησαν όλα τα σχέδια του Ιαπωνικού επιτελείου*. Οι πλημμύρες του Κιτρίνου ποταμού στην Κίνα έχουν καταστρέψει ολοσχερώς τα σχέδια του ιαπωνικού στρατού προς τα οποία έτειναν όλες οι επιχειρήσεις των τελευταίων μηνών, δηλαδή της συνένωσης των δύο στρατιών τους.

Ιατρική στήλη. *Η υπερκόπωσις των ενηλίκων* – Παθολόγος. *–Αθλητικά ζητήματα* του κ. Ν. Πετρίδη. *–Η μελέτη των Βυζαντινών μας μνημείων* –«Το μέγα έργον του Καθηγητού Σωτηρίου. -Διά της μελέτης των Βυζαντινών μνημείων συνετελέσθη ένα σπουδαίον και βαρυσήμαντον έργον. Η Κύπρος αποδεικνύει εις όλον τον κόσμον ότι κατά την σκοτεινήν περίοδον του Μεσαίωνος και εφεξής υπήρξεν εστία αξιολόγου πολιτισμού και εκαλλιέργησε την τέχνην υφ' όλας της τας εκφάνσεις».

Φυλλο Η΄, 364, 7 Ιουλιου 1938

Ιατρική στήλη. «*Η επιστήμη και το μυστήριον* -Παθολόγος».

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Αγγλία*. «Αι εκπλήξεις του νέου πολέμου». Στα αγγλικά γυμνάσια του στόλου δοκιμάστηκαν νέες πολεμικές ανακαλύψεις που μας δίδουν εικόνα των εκπλήξεων που θα μας παρουσιάσει ο μελλοντικός

πόλεμος. Πρώτα δοκιμάστηκε η «Βασίλισσα μέλισσα», το αεροπλάνο χωρίς πιλότο που διευθύνεται με ασύρματο. Αργότερα έγινε επίδειξη του είδους των κινδύνων που έχει ν' αντικρύσει ο πιλότος που με ελιγμό κατάδυσης επιχειρεί τον βομβαρδισμό. *–Κίνα-Σαγκάη.* «Οι Ιάπωνες δηλητηριάζουν τους Κινέζους με όπιον». – Μπορεί να λεχθεί ότι το όπιο είναι πιο φοβερό όπλο από όλα τα άλλα για την υποδούλωση λαού όπως οι Κινέζοι που ανέκαθεν ήταν οπιομανείς, διότι όπως είναι γνωστό τα ανδρώπινα πάθη υποδουλώνουν τον άνδρωπο. *–Αγγλία-Λονδίνον.* «Οριστική η απομάκρυνσις των ξένων εθελοντών» (από την Ισπανίαν). Μεγάλη σημασία δόθηκε στη χθεσινή συνεδρία της επιτροπής μη επεμβάσεως της οποίας πρόεδρος ήταν ο ίδιος ο υπουργός των Εξωτερικών της Αγγλίας Χάλιφαξ. Και τα 27 έθνη που συμμετείχαν ψήφισαν ομόφωνα για την εφαρμογή του αγγλικού σχεδίου, εκτός από τη Ρωσία που διατύπωσε κάποιες επιφυλάξεις. Τα τρία έθνη Γαλλία, Ιταλία και Γερμανία ανέλαβαν να συνεισφέρουν 12 χιλιάδες λίρες για την εφαρμογή του σχεδίου.

ΦΥΛΛΟ Η΄, 365, 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ισπανία-Βαρκελώνη.* «Ιταλικόν τέχνασμα». Σύμφωνα με την αποκαλυφθείσα συμφωνία μεταξύ Μουσολίνι και Φράγκο μόνο 10 χιλιάδες Ιταλοί θα δηλωθούν και θα απομακρυνθούν από την Ισπανία, ενώ δεκάδες άλλες χιλιάδες Ιταλών στρατιωτών θα κατανεμηθούν και θα αποκρυβούν μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του επαναστατικού στρατού, ώστε να διαφύγουν τον έλεγχο των επιτροπών μη επεμβάσεως. Ο επαναπατρισμός όλων των εθελοντών πιστεύεται ότι θα πραγματοποιηθή εντός 140 ημερών μεταφερομένων 2 χιλ. εθελοντών κάθε ημέρα. *–Ιαπωνία-Τόκιο.* «Ήρχισαν αι εχθροπραξίαι εκ νέου με αντικειμενικό σκοπό το Χανκάου». Οι Ιάπωνες ισχυρίζονται ότι προελαύνουν. *–Τουρκία-Άγκυρα.* «Οι δεσμοί Αγγλίας και Τουρκίας ενισχύθηκαν». Με ενθουσιασμό έγινε αποδεκτή εδώ η αγγλοτουρκική συμφωνία για παροχή δανείου 16.000.000 λιρών από την Αγγλίαν στην Τουρκία. Στη Βουλή πολλοί εξύμνησαν τους δεσμούς φιλίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης που συνδέουν την Τουρκία με τη Μ. Βρετανία. Ιδιαίτερα τονίστηκε η πολιτική σημασία από την οικονομική Αγγλοτουρκική συνεργασία. *–Ιταλία-Ρώμη.* Εις 12.000.000 ανέρχεται ο Ιταλικός στρατός. *–Κίνα-Χανκάου.* «Η Ιαπωνία θα διατάξη γενική κινητοποίησιν». Μέτρα αποβλέποντα στην επιβολή κρατικού ελέγχου σ' όλες τις οικονομικές δυνάμεις της χώρας και τον περιορισμό

της εσωτερικής κατανάλωσης ακατέργαστων υλών και μετάλλων. Επίσης θα επιβάλλεται κρατικός έλεγχος σ' όλες τις εθνικές πηγές μη εξαιρουμένου ούτε αυτού του περιορισμού της κατανάλωσης τροφίμων.

Φυλλο Η', 366, 21 Ιουλιου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ρωσία-Βλαδιβοστόκ*. «Σπινθήρες Ρωσοϊαπωνικού πολέμου». Κατά τους ισχυρισμούς των Ιαπώνων, ρωσικά στρατεύματα πέρασαν τα σύνορα και κατέλαβαν μερικούς λόφους μέσα στο έδαφος του Μαντσουκούο· και δεύτερη παραβίαση των συνόρων έγινε από τους Ρώσους σε άλλο σημείο. Ο κίνδυνος για την ειρήνη από τα επεισόδια αυτά έγινε εντονότερος, γιατί οι προσπάθειες να διευθετηθεί επί τόπου το ζήτημα απέτυχαν. *Ελλάς-Αθήναι*. «Η συμμετοχή μας εις το Αγγλικόν πρωτάθλημα». Δύο πρωταθλητές της Ελλάδας, ο Σύλλας και ο Μάντικας αναχώρησαν για το Λονδίνο, για να συμμετάσχουν στο φετινό αγγλικό πρωτάθλημα. Στο πρωτάθλημα αυτό συμμετέχουν οι δυναμικότεροι αθλητές της Ευρώπης. *–Γαλλία-Παρίσι*. «Η επίσκεψις του Ντελ Βάϊο εις το Γαλλικόν Υπουργείον των Εξωτερικών». Ο Ισπανός υπουργός των Εξωτερικών Ντελ Βάιο είχε συνομιλία με τον Γάλλο συνάδελφό του κ. Μπονέ και είναι βέβαιο ότι η συζήτηση περιστράφηκε γύρω από τις τελευταίες προτάσεις για εφαρμογή του αγγλικού σχεδίου της απομάκρυνσης των εθελοντών, που μερικές αποτελούν ζήτημα ζωής ή θανάτου για την δημοκρατική Ισπανία. *–Κίνα-Χανκάου*. «Δύο μανιφέστα του Τσαγκ Κάϊ Σεγκ». Από δύο μανιφέστα που ο Τσαγκ Κάι Σεγκ εξέδωσε για την επέτειο του Κινεζοϊαπωνικού πολέμου το ένα απευθύνεται στον ιαπωνικό λαό και καταλήγει: Θέσατε τέρμα στην παραφροσύνη των στρατιωτικών αρχηγών σας και επιδιώξατε φιλία με την Κίνα, για να τεθεί τέρμα στην αιματοχυσία και το άλλο απευθύνεται στα φιλικά έθνη της Κίνας και επικαλείται την ύστερα από συμφωνία ενέργεια όλου του κόσμου στην προσπάθεια να ανακόψουν τον δρόμο του επιδρομέα.

[Πνευματική κίνησις]. *Το φιλολογικόν μνημόσυνον εις μνήμην του Λιπέρτη.* «Χιλιάδες εκλεκτού κόσμου ενωρίς είχαν κατακλύσει το «Μαγικόν Παλάτι», για να τιμήσουν την μνήμην του ποιητού των ποιητών της Κύπρου που την ηγάπησε και την τραγούδησε μ' όλο το πάθος της μεγάλης του ψυχής. Η τελετή ήρχισε με ανάλυσιν του έργου του Λιπέρτη από τον ποιητήν κ. Άντη Περνάρη και επηκολούθησε σύντομος ομιλία του κ. Κώστα Προυσή που έδωσε μερικούς γενικούς χαρακτηρισμούς. Ύστερα από τας ομιλίας η διοργανωτική επιτροπεία και οι αντιπρόσωποι των πόλεων υπέγραψαν ποιητικώτατον χαιρετισμόν που καταλήγει ως εξής: 'Ποιητή, Δεν θ' ακούσεις ν' αντηχούν στην επέτειο του θανάτου σου θλιβερά μοιρολόγια, αλλά θα γεμίσουν την ατμόσφαιρα γύρω παιάνες νικητήριοι. Είναι οι παιάνες της νίκης σου ως ανθρώπου και ως ποιητή - της νίκης του Μεγάλου ενάντια στο χρόνο και στην ανθρώπινη μοίρα'».

Φυλλο Η΄, 367, 28 Ιουλιου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Σαλαμάνκα.* «Οι επαναστάτες αγγέλλουν μεγάλην νίκην». Τα στρατεύματα του Φράγκο πέτυχαν περιφανή νίκη με κυκλωτική κίνηση στον τομέα της Εστρεμαδούρα περικυκλώσαντες 15 χιλιάδες κυβερνητικούς. Η ισπανική κυβέρνηση παραδέχεται την ήττα των στρατευμάτων της, αλλά αναγγέλλει επιτυχή αντεπίθεση στον τομέα του Έβρου, όπου τα δημοκρατικά στρατεύματα επέφεραν σοβαρές απώλειες στους επαναστάτες. *–Τσεχοσλοβακία-Πράγα.* «Το πραξικόπημα των Γερμανών απλώς ανεβλήθη». Πριν από λίγες μέρες ο γερμανικός τύπος άρχισε πάλιν σφοδρή επίθεση εναντίον της Κυβέρνησης της Πράγας, ανάλογη εκείνης που προηγήθηκε της κατάληψης της Αυστρίας. Όλες οι εφημερίδες γράφουν ότι παρά την αγαθή διάθεση του Ράιχ για διευθέτηση του Τσεχοσλοβακικού η κυβέρνηση της Πράγας παραμένει αμετάπειστη, πράγμα που εμβάλλει την Γερμανία σε σκέψεις, εάν δεν πρέπει να αναλάβει αποφασιστική δράση. *–Κίνα-Χανκάου.* «Ένα χαρτί που ομιλεί καλύτερα από το τηλεβόλο». Οι Κινέζοι αντί να βομβαρδίζουν τους Ιάπωνες με βόμβες είτε για λόγους οικονομίας είτε για να αποδείξουν ότι δεν είναι βάρβαροι διεξάγουν πραγματικό χαρτοπόλεμο κατά των ανοικτών ιαπωνικών πόλεων. Τελευταία βομβάρδισαν την Ναγασάκι και άλλες ιαπωνικές πόλεις με το πιο κάτω φυλλάδιο: 'Η ένοπλη αντίστασή μας δεν κατευθύνεται εναντίον του ιαπωνικού λαού, αλλά εναντίον της στρατιωτικής κλίκας που είναι υπεύθυνη για την επιδρομική πολιτική της χώρας σας. Οι

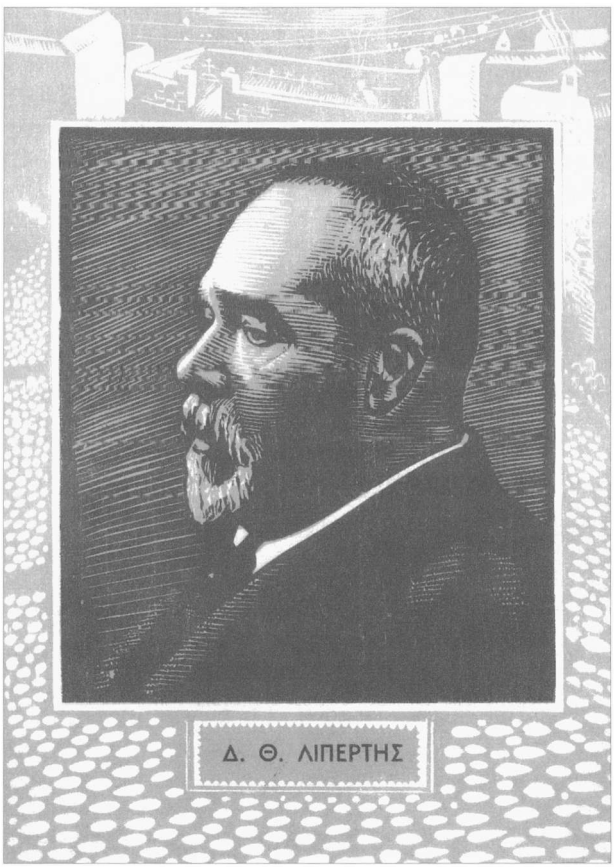

Δ. Θ. ΛΙΠΕΡΤΗΣ

ύψιστες θυσίες σας θα προσθέσουν χλιδή στους μεγαλοκαρχαρίες του πολέμου που σας χρησιμοποιούν ως εργαλεία σε μια εγωιστική υπόθεση. Οι Ιάπωνες μεγαλοκαρχαρίες είναι ο κοινός μας εχθρός και το οικοδόμημα της ειρήνης στην Εγγύς Ανατολή πρέπει να θεμελιωθεί πάνω στη συνεργασία του λαού και του στρατού της Κίνας και της Ιαπωνίας... Οι λόρδοι σας πολύ θα επιθυμούσαν να δηώσουν όλη τη χώρα μας. Η κυβέρνησή μας είναι έτοιμη να διευθετήσει όλες τις διαφορές μας με την κυβέρνησή σας διά της διπλωματικής οδού... Επιθυμούμε οικονομική συνεργασία, να σεβαστούμε την πολιτική και εδαφική ακεραιότητά σας. Αλλά οι μιλιταριστές δεν θα σας αφήσουν μόνους. Είναι τώρα καιρός για σας, τον ιαπωνικό λαό, να σταματήσετε τις μάταιες επιδιώξεις των λόρδων σας και να δώσετε τέλος στις εχθροπραξίες.

[Αθλητικά]. *Αθλητικά ζητήματα* του κ. Αχιλ. Αντωνιάδη.

ΦΥΛΛΟ Η΄, 368, 4 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Βουλγαρία-Σόφια.* «Οι Βούλγαροι πανηγυρίζουν». Η αναγνώριση του δικαιώματος στην Βουλγαρία να επανεξοπλιστεί ύστερα από το σύμφωνο Θεσσαλονίκης προξένησε απερίγραπτο ενθουσιασμό στη Βουλγαρία. Ο αρχηγός του βουλγαρικού στρατού Βασκάλωφ είπε ότι νέα περίοδος αρχίζει για τη Βουλγαρία και τον εθνικό της στρατό. Όλος ο βουλγαρικός τύπος δημοσιεύει σύμπλεγμα με τις φωτογραφίες των βασιλέων Γεωργίου και Βόριδος, των πρωθυπουργών Μεταξά και Κοσσεϊβάνωφ και των πρωτευουσών Αθηνών - Σόφιας. *–Ιταλία.* «Διωγμός των Εβραίων και εις την Ιταλίαν». Η απόφαση ότι το Κεντρικό Δημογραφικό γραφείο του Υπουργείου Εσωτερικών της Ιταλίας θα επιληφθεί του ρασιοναλιστικού ιταλικού ζητήματος είναι ένδειξη ότι η Ιταλία έχει εμπλεχθεί στη γερμανική επιρροή και ότι πολλές αποφάσεις της ξεκινούν πραγματικά από το Βερολίνο αντί από το Παλάτσο Βενέτσια. Εξέταση του ρασιοναλιστικού ζητήματος δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά έναρξη διωγμών των Εβραίων στην Ιταλία. *–Αγγλία-Λονδίνον.* «Από πού εξαρτάται η έκρηξις του πολέμου». Είναι πολύ σημαντικό ζήτημα για τον Χίτλερ να γνωρίζει τις διαθέσεις της Μεγάλης Βρετανίας και να μαντεύσει ποια στάση θα τηρήσει αυτή για το πρόβλημα της Κεντρικής Ευρώπης. Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι μια εσφαλμένη άποψη του Χίτλερ μπορεί να οδηγήσει στην έκρηξη ευρωπαϊκού πολέμου. Εάν ο Χίτλερ πιστεύσει ότι η Μεγάλη Βρετανία θα παραμείνει απα-

θής σ' ένα πόλεμο μεταξύ Τσεχοσλοβακίας και Γερμανίας ο πόλεμος πρέπει να θεωρηθεί βέβαιος, γιατί στους γερμανικούς κύκλους επικρατεί η αντίληψη ότι μπορούν να συγκρατήσουν τις γαλλικές στρατιωτικές και αεροπορικές δυνάμεις. Γι' αυτό μάλιστα τον λόγο οι Γερμανοί ενίσχυσαν τις δυτικές τους αμυντικές δυνάμεις.

Ιατρική στήλη. *Εκλαϊκευμένη επιστήμη –Ο πόλεμος κατά της ελονοσίας – Μέτρα προς προφύλαξιν και καταπολέμησίν της –Ο Λαφονταίν και η Κινκουίνα.* «Ο Ιωάννης Ντε Λαφονταίν στο ποίημά του "Κινκουίνα" εκθέτει ότι ο Ζευς χολωθείς κατά των θνητών τους απέστειλε διά να τους τιμωρήση τους πυρετούς. Αλλ' ο Απόλλων συμπαθήσας την ανθρωπότητα της εχάρισε τον θαυματοποιόν φλοιόν της Κινκουίνας. Ψάλλει ακολούθως τας αρετάς της Κινκουίνας η οποία έσωσε την ζωήν διαφόρων περιφήμων ανδρών όπως του Γκραν-Κονταί και του Υπουργού Κολμπέρ. Το 1820 οι χημικοί Πελαντιέ και Καβαντούρ επέτυχον να εξαγάγουν από τον φλοιόν της Κινκουίνας το πλέον δραστικόν στοιχείον της την κινίνην, η οποία εδέησε να παρέλθη ακόμη αρκετός χρόνος, διά να χρησιμοποιηθή κατά τρόπον γενικώτερον».

Φυλλο Η', 369, 11 Αυγουστου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ιαπωνία-Τόκιο.* «Αι απώλειαι των Ρώσων». Ιαπωνικοί ισχυρισμοί ανεβάζουν τις μέχρι τώρα απώλειες των Ρώσων σε 1.500 νεκρούς, 6 αεροπλάνα και 100 άρματα μάχης. Η είδηση ότι ο στρατάρχης των ρωσικών δυνάμεων στην Άπω Ανατολή Μπλύχερ έφθασε στην περιοχή των εχθροπραξιών καταθορύβησε τους Ιάπωνες και το ανώτατο στρατιωτικό Συμβούλιο συνήλθε σε πολύωρη σύσκεψη. Οι γερμανικές και ιταλικές εφημερίδες καταφέρονται εναντίον της Μόσχας ότι επιδιώκει να προκαλέσει παγκόσμια σύρραξη. *–Αγγλία-Λονδίνον.* «Ελληνικά νέα από την Αγγλίαν». Η αγγλική εφημερίδα *Μαγχεστριανός Φύλαξ* στις 25 Ιουλίου 1938 γράφει τα ακόλουθα από ανταπόκριση από τις Αθήνες: Ένα ενδιαφέρον έγγραφο του Καφαντάρη δημοσιεύτηκε στο Παρίσι και είναι ένα μανιφέστο που απευθύνεται στον ελληνικό λαό. Ο Καφαντάρης ήταν πρόεδρος της ελληνικής κυβέρνησης πριν από τη δικτατορία. Στο έγγραφο υποδεικνύει ότι ο ελληνικός λαός εξαπατήθηκε, γιατί μέχρι της 4ης Αυγούστου 1936 όταν ο στρατηγός Μεταξάς εγκαθίδρυσε την εξουσία του, σ' όλες τις επίσημες δηλώσεις του δινόταν η διαβεβαίωση ότι

τα κυριαρχικά του δικαιώματα ουδέποτε θα παραβλεφθούν. Ο Καφαντάρης υποδεικνύει ότι δύο ήταν τα κύρια σημεία με τα οποία δικαιολογήθηκε το νέο καθεστώς: η προστριβή μεταξύ Φιλελευθέρων και Βασιλικών και ο κομμουνισμός ήταν και τα δύο πτωχότατες δικαιολογίες. Ο κομμουνιστικός κίνδυνος όπως τον παρουσιάζει το νέο καθεστώς ουδέποτε απείλησε σοβαρά τη χώρα. Αντιπροσώπευε μόνο το αίσθημα των δυσαρεστημένων για τις δυσκολίες που προέρχονταν από την οικονομική κρίση και που δεν λύθηκαν ακόμη. Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου δεν εξεπήγασε από καμιά εθνική ανάγκη. Η Ελλάδα τώρα είναι βυθισμένη στο ζόφο της τρομοκρατίας και της σαπρότητας. Η αδελφή του Γούναρη, του βασιλικού πρωθυπουργού επί βασιλείας Κωνσταντίνου, ο Θεοτόκης ο αρχηγός του Εθνικού Λαϊκού κόμματος και άπειροι άλλοι πολιτικοί και συγγενείς τους βρίσκονται εξόριστοι στα νησιά. Η κατασκοπεία είναι καθολική και οι επιτυχίες του καθεστώτος που εμφανίζονται στις εφημερίδες συντάσσονται από τους ηγέτες του, ενώ οι ξένες εφημερίδες δεν επιτρέπεται να κυκλοφορήσουν, εάν περιέχουν κρίσεις σχετικές με το καθεστώς. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού είναι εκπληκτική και ο Καφαντάρης προκαλεί το καθεστώς να αποδείξει τις ανακοινώσεις που έκαμε σε γαλλική εφημερίδα ότι μειώθηκε το έλλειμα του προϋπολογισμού στο μισό. Ο Καφαντάρης σχολιάζει επίσης τις πρόσθετες εξουσίες που δόθηκαν στην Εκκλησία και την ενθάρρυνση νέων τελετών, λιτανειών και παρόμοιων ενεργειών και επικαλείται την προσοχή στο γεγονός ότι ο στρατηγός Μεταξάς δήλωσε δημόσια ότι η Σπάρτη και όχι οι Αθήνες είναι το υπόδειγμα του καθεστώτος. Οι Αθήνες διακρίνονταν μόνο για την καλλιέργεια των καλών τεχνών, αλλά πολιτικά ήταν λιγότερο αναπτυγμένες από τη Σπάρτη. Θα ξαναγυρίσουμε στη Σπάρτη, για να πραγματοποιήσουμε τα πολιτικά ιδεώδη του έθνους μας δήλωσε. Ο Καφαντάρης σχολιάζει και την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας. Παρατηρεί ότι τον Ιανουάριο η Γιουγκοσλαβία συνήψε σύμφωνο με τη Βουλγαρία χωρίς να πληροφορήσει την Ελλάδα, ενώ τέτοια υποχρέωση πηγάζει από το σύμφωνο της Βαλκανικής Συνεννόησης. Αυτό ο Καφαντάρης το χαρακτηρίζει ως αποτυχία της εξωτερικής πολιτικής της δικτατορίας. Η Βουλγαρία ουδέποτε εγκατέλειψε τις αξιώσεις της εξόδου προς το Αιγαίο, αλλά αντίθετα στον ξένο τύπο τώρα συχνότερα συζητούνται αυτές. Ο Καφαντάρης επίσης παρατηρεί ότι η Αγγλία, που πάντοτε έδειξε ενδιαφέρον για την ακεραιότητα του ελληνικού εδάφους, έπαυσε να ευνοεί την Ελλάδα από τότε που η εξωτερική

πολιτική της στράφηκε προς τη Γερμανία. Τούτο σε περίπτωση αξίωσης εξόδου στο Αιγαίο της Βουλγαρίας έχει μεγάλη σημασία, γιατί η Αγγλία και αν δεν υποστηρίξει τη Βουλγαρία θα παραμείνει αμέτοχη, επειδή το ζήτημα δεν την ενδιαφέρει πια. *Μία σκηνή εις την πλατείαν του Συντάγματος*. Εις τον *Μάντσεστερ Γκάρντιαν* δημοσιεύεται επίσης και η πιο κάτω επιστολή από τις Αθήνες: 'Κύριε, το επεισόδιο που σας περιγράφω είναι μεμονωμένο και δεν έχει φανερές συνέπειες. Αλλά είναι αξιοσημείωτο, γιατί αποδεικνύει την ύπαρξη ισχυρού ρεύματος της λαϊκής βούλησης εναντίον της ελληνικής δικτατορίας, που ενδέχεται μίαν ημέρα και πάλι να καταρρεύσει. Το απόγευμα της 17ης Ιουλίου το Κυριακάτικο περιπατητικό κοινό στην πλατεία Συντάγματος αιφνιδιάστηκε από σειρά πυροβολισμών και φωνών. Ένας άνδρας καλοντυμένος 40 περίπου χρόνων άρχισε να φωνάζει «Ζήτω η Δημοκρατία». Όταν μερικοί αστυνομικοί άρχισαν να τον περικυκλώνουν, όρμησε προς την αρχή της οδού Σταδίου πυροβολώντας αυτούς που ήταν κοντά του. Τέσσερις αστυνομικοί φονεύθηκαν ή πληγώθηκαν ενώ οι άλλοι κατόρθωσαν να τον συλλάβουν. Το επεισόδιο τελείως αποσιωπήθηκε και δεν επιτράπηκε στις εφημερίδες να γράψουν οτιδήποτε. Οι πληροφορίες είναι ότι ο άντρας είναι πρώην αξιωματικός που απομακρύνθηκε από το στράτευμα στη γενική εκκαθάριση που έγινε από τον Κονδύλη τον Μάιο του 1935. *–Αμερική-Νέα Υόρκη*. «Διανομή δωρεάν τροφίμων και ρουχισμού εις 5 εκατομμύρια οικογενείας». Η συντηρητική κριτική ξέσχισε τα ιμάτιά της ότι τούτο είναι εφαρμογή σοσιαλισμού, αλλά κανένας άλλος δεν έδωσε προσοχή στις φωνασκίες της και οι άνεργοι είναι βέβαιοι ότι θα προστατευθούν από αρκτικό ψύχος που επηρεάζει τις βόρειες Ηνωμένες Πολιτείες τον χειμώνα.

Φυλλο Η΄, 370, 18 Αυγουστου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Τσεχοσλοβακία-Πράγα*. «Εξαιρετική νευρικότης». Τα μεγάλα γυμνάσια του γερμανικού στρατού παρακολουθούνται άγρυπνα από τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές της Τσεχοσλοβακίας. *–Ισπανία*. «Ειδήσεις και από τας 2 παρατάξεις». Στον τομέα του Έβρου τα εθνικά στρατεύματα εξακολουθούν την προέλασή τους προς την Σιέρα Καντόν και συνέλαβαν 1.000 δημοκρατικούς αιχμαλώτους. Αντίθετα, από τη Μαδρίτη αγγέλλεται ότι ολόκληρη η πόλη συγκλονίστηκε από τρομοκρατική έκρηξη τεράστιων υπονόμων γεμάτων με εκρηκτικές ύλες, με τις οποίες οι κυβερνητικοί ανατί-

ναξαν μεγάλη έκταση της Πανεπιστημιούπολης που εξακολουθούν να κατέχουν οι επαναστάτες. Ο δεξιός γαλλικός τύπος και ειδικά η *Αξιόν Φρανσαίζ* γράφει ότι από την εξέταση του πολεμικού υλικού που έπεσε τελευταία στα χέρια του Φράγκο συνάγεται ότι η Ρωσία, κατά πρώτο λόγο, και κατά δεύτερο η Γαλλία είναι οι προμηθευτές υλικού στην Κυβέρνηση της Βαρκελώνας που ελπίζει πια σε ένα παγκόσμιο πόλεμο. Εξάλλου η *Ζουρ* γράφει ότι η επίδραση της Μόσχας επί της ερυθράς Ισπανίας εκδηλώνεται εντονότερα από μέρα σε μέρα και αναφέρει ως απόδειξη την ίδρυση στη Βαρκελώνα ειδικών προπαγανδιστικών ρωσικών σχολείων. *–Ιράκ-Βαγδάτη.* «Κι εδώ ένας Έλλην». Ο υπουργός των Οικονομικών της ιρακινής κυβέρνησης και ο Ιωάννης Σκληρός εξ ονόματος της εταιρείας πετρελαίων Basrah Ltd υπέγραψαν συμφωνία με την οποία παραχωρείται σ' αυτή το δικαίωμα εκμετάλλευσης της πετρελαιοφόρου περιοχής στο Βόρειο Ιράκ.

Εντυπώσεις από το εξωτερικόν. «Ένας ιδεώδης τόπος διεξαγωγής Ναυτικών αγώνων –Από την Θάλασσαν του Βορρά και την Βαλτικήν με το πλοίον στο Βερολίνον» – Άρθρον του κ. Μ. Πέξαρου γραφέν διά την *Πάφον*. «Με την ευκαιρία της Ολυμπιάδος του 1936, αλλά και πρωτύτερα και μεταγενέστερα ελέχθησαν τόσα για την αξία του Βερολίνου ως τόπου διεξαγωγής ναυτικών αγώνων, ώστε να μην ευρίσκη κανείς να προσθέση κάτι ακόμη στα τόσα εγκώμια».

ΦΥΛΛΟ Η', 371, 25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1938

Εκλαϊκευμένη επιστήμη. *Ο πόλεμος κατά της ελονοσίας – Μέτρα προς προφύλαξιν και καταπολέμησίν της –Αράτρο και Κινκονίνα.* «... Διατί η Ρώμη κυρίαρχος του σύμπαντος και πρωτεύουσα της Ιταλίας εγκατεστάθη εν μέσω ερήμου; Διατί πάντοτε από της εποχής του Κάτωνος μέχρι του Καβούρου εζητείτο από τους Πατρικίους να καλλιεργούν καλύτερον τας ιδιοκτησίας των; Διατί η αίτησις αύτη δεν εύρεν ουδεμίαν απήχησιν; Διότι ο αριθμός των εγκαταλειφθέντων χωρίων της Ρωμαϊκής υπαίθρου από 64 κατά το 1871 ανήλθεν εις 231 κατά το 1881; Οι σοφοί απέδωσαν την αιτίαν αυτών των ερωτημάτων εις τας πολιορκίας, εις τους εμφυλίους πολέμους, εις τας ξένας εισβολάς, εις τα λατιφούντια και εις την κυβέρνησιν των Παπών. Ουδεμία όμως εκ των απαντήσεων αυτών είναι ικανοποιητική. Η ερήμωσις της Ρωμαϊκής υπαίθρου οφείλεται εις την ελονοσίαν. Η ελονοσία ώθησε τους Ρωμαίους να κτίσουν ναούς

εις την Φεμπρούαν θεάν των πυρετών. Αυτά συνέβαιναν μέχρι του 19ου αιώνος, οπότε απεκαλύφθη ότι αφορμή της ελονοσίας η οποία έπληττε την Ρωμαϊκήν ύπαιθρον ήσαν τα έλη, τα οποία έκαμναν να αποτυγχάνουν όλαι αι απόπειραι εποικισμού και καλλιέργειας της Ρωμαϊκής υπαίθρου, μέχρις ότου απεφασίσθη η συστηματική διανομή της γης εις τους εποίκους και η αποξήρανσις των ελών σε ευρείαν κλίμακα. Η σύγχρονος Ιταλία χάρις εις την χρήσιν του αρότρου και της κινίνης (Αράτρο και Κινκουνίνα) επέτυχε εκείνο το οποίον επί 25 αιώνας επεδιώκετο, δηλαδή να καταστήση και πάλιν κατοικήσιμον την Ρωμαϊκήν ύπαιθρον».

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ελλάς-Αθήναι.* «Αι καταδίκαι των επαναστατών Κρήτης. Εξήντα άλλοι κατηγορούμενοι δικάζονται σήμερον». Το έκτακτο Στρατοδικείο Χανίων εξέδωσε την απόφασή του ως προς την πρώτη σειρά των επαναστατών της 29ης Ιουλίου. Οι επιβληθείσες ποινές έχουν ως ακολούθως: Η εσχάτη των ποινών επιβλήθηκε σε τέσσερις κατηγορουμένους που δικάστηκαν ερήμην. Από τους άλλους κατηγορουμένους τέσσερις καταδικάστηκαν σε ισόβια, δύο σε 20 χρόνια φυλάκισης, εννέα σε φυλάκιση 4-18 χρόνια, είκοσι τέσσερις σε φυλάκιση έως 2 χρόνια και 25 αθωώθηκαν. *–Αυστρία-Βιέννη.* «Το δράμα των Εβραίων». Πολύ χαρακτηριστική της τραγικής θέσης των Εβραίων στη Βιέννη είναι η ακόλουθη ειδοποίηση που τοποθετήθηκε σ' όλα τα πάρκα της πόλης: «Απαγορεύεται η είσοδος εις τους μη Αρίους», δηλ. οι Εβραίοι της Βιέννης ούτε περίπατο δεν μπορούν να κάμουν. Στα πολλά θύματα της εθνικοσοσιαλιστικής δήωσης της Αυστρίας προστέθηκε τελευταία ο Δρ Ρούντολφ Λάιτλερ, ο διάσημος Βιεννέζος ωτορινολαρυγγολόγος που αυτοκτόνησε ύστερα από την πρόσφατη γερμανική απαγόρευση να εξασκούν οι Εβραίοι γιατροί το επάγγελμά τους στην «μείζονα» Γερμανία. *–Ιταλία - Ρώμη.* «Οι Ιταλοί επιδοκιμάζουν την συμφωνίαν με την Βουλγαρίαν». Μεταξύ των υπευθύνων κύκλων της Ρώμης η συμφωνία την οποία συνήψε η Βαλκανική Αντάντ (Τουρκία, Ελλάδα, Γιουγκοσλαβία και Ρουμανία) με τη Βουλγαρία έγινε αποδεκτή με ικανοποίηση από την Ιταλία. Η συμφωνία αυτή επιβεβαιώνει τη χαλάρωση στην ένταση των σχέσεων μεταξύ των Βαλκανικών κρατών, χάρις κυρίως στον πρωθυπουργό της Γιουγκοσλαβίας Στογιαντίνοβιτς. Η Ιταλία εξαιτίας των πολιτικών συμφερόντων της στις παραδουνάβιες χώρες υποδέχεται με ικανοποίηση τη συμφωνία αυτή που τείνει να βελτιώσει τις σχέσεις μεταξύ των εθνών και συγχρόνως να υποβοηθήσει αποτελεσματικά την αποκατάσταση της ειρήνης και την αναδιοργάνωση της Ευρώπης.

Φύλλο Η΄, 372, 1 Σεπτεμβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Αγγλία-Λονδίνον.* «Η Ευρωπαϊκή κατάστασις είναι πολύ κρίσιμος». Άγγλος αρθρογράφος γράφει: «Αναγνωρίζεται χωρίς αμφιβολίας εις όλας τας Ευρωπαϊκάς πρωτευούσας ότι η διάστασις μεταξύ Γερμανίας και Τσεχοσλοβακίας διά το ζήτημα των Σουδιτών Γερμανών είναι μόνον μία πλευρά της ευρυτέρας διαμάχης μεταξύ των Ευρωπαϊκών δυνάμεων. Επί του παρόντος η απόφασις μεταξύ ειρήνης και πολέμου εναπόκειται εις τον Χίτλερ ο οποίος δεν έφθασε ακόμη εις οιανδήποτε τελικήν άποψιν. Πιστεύεται όμως ότι αποκλίνει υπέρ της διευθετήσεως, η οποία όχι μόνον θα δώση εις τους Σουδιτογερμανούς τα "δίκαια" τα οποία αξιούν, αλλά θα εγκαθιδρύση την γερμανικήν επιρροήν επί της Τσεχοσλοβακίας. Εις την πραγματικότητα πολύ θα επιθυμούσε να συντρίψη τους Τσέχους, προς τους οποίους τρέφει τα ίδια εχθρικά αισθήματα τα οποία αισθάνεται διά τους Εβραίους. Ο Γερμανικός λαός δεν θέλει πόλεμον. Αν και δεν υπάρχει αποτελεσματική και εμφανής αντιπολίτευσις κατά της εθνικοσοσιαλιστικής δικτατορίας η δυσαρέσκεια αυξάνει σταθερά. Προπάντων η δυσαρέσκεια των εργαζομένων, αν και δεν εξεδηλώθη ακόμη με σαμποτάζ στα εργοστάσια, είναι εμφανής από την απροθυμία που επικρατεί εις τα πολεμικά εργοστάσια. Ο ζόφος της τρομοκρατίας τελευταίως κατέστη σκοτεινότερος και συμβαίνουν συλλήψεις και εξαφανίσεις εργατών από τα εργοστάσια. Το Εθνικοσοσιαλιστικόν κόμμα πιέζεται από μία εσωτερική ανάγκη να επιτύχη ένα νέον θρίαμβον και η επιδρομή κατά της Τσεχοσλοβακίας εάν ταχέως επιτευχθή θα δικαιώση την ύπαρξιν του νέου στρατού του δημιουργήματος του Χίτλερ, διά την δόξαν του οποίου ο Φύρερ επιθυμεί να υπερηφανεύεται. Είναι αληθές ότι μία μακρά και επίπονος σύρραξις θα εσήμαινε το τέλος της εθνικοσοσιαλιστικής δικτατορίας και την εγκαθίδρυσιν εις την Γερμανίαν κάτι καλυτέρου. Αλλά φαίνεται ότι οι Εθνικοσοσιαλισταί αρχηγοί περιλαμβανομένου και αυτού του Χίτλερ αποκλίνουν να διακινδυνεύσουν και μάλιστα αμέσως. Αυτός είναι ο λόγος διά τον οποίον η Ευρωπαϊκή κατάστασις αναγνωρίζεται και εις το Λονδίνον και εις Παρισίους πολύ πραγματικώς επικίνδυνος».

Φύλλο Η΄, 373, 8 Σεπτεμβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γαλλία-Παρίσι.* «Οι Γάλλοι αναμένουν την έναρξιν

πολέμου από στιγμής εις στιγμήν». Τα εξαιρετικά έκτακτα μέτρα που η Γαλλική κυβέρνηση διέταξε αποδεικνύουν πόσον κρίσιμες στιγμές διερχόμαστε. Ο γερμανικός τύπος σχολιάζοντας τα γαλλικά μέτρα γράφει ότι κανένας δεν αποκλείει το δικαίωμα στη Γαλλία να πάρει οποιαδήποτε εξασφαλιστικά μέτρα, αλλά ερωτά: Ποιο θα είναι το αποτέλεσμα, εάν και η Γερμανία πάρει ανάλογα μέτρα; Ειδήσεις από το Παρίσι αναφέρουν ότι οι μέχρι σήμερον ενέργειες της κυβέρνησης έχουν την πλήρη επιδοκιμασία της αγγλικής κυβέρνησης, που θα διατάξει εκτέλεση στα μέσα Οκτωβρίου μεγάλων ναυτικών γυμνασίων στη Βόρειο Θάλασσα κοντά στη Σκωτία στα οποία θα πάρουν μέρος 30 βαρέα πολεμικά. *–Το Τσεχοσλοβακικόν δεν βαδίζει προς λύσιν.* Είναι αξιοσημείωτο ότι αντίθετα από αυτό που περίμενε η διεθνής κοινή γνώμη ο Χίτλερ δεν έκαμε ούτε την ελάχιστη μνεία του Σουδητογερμανικού ζητήματος στο άνοιγμα του συνεδρίου της Νυρεμβέργης. Το σχέδιο ειδικής αυτονομίας που το Τσεχικό Υπουργικό Συμβούλιο έχει καταρτίσει και υπέβαλε στο αρχηγείο των Σουδητών θεωρείται από τους καλά πληροφορημένους κύκλους ότι είναι το έσχατο των υποχωρήσεων που μπορούσε η Τσεχοσλοβακία να κάμει. *–Ρωσία.* «Υπάρχουν εκκλησίαι εις την Ρωσίαν τας οποίας κλείουν». Οι θρησκευτικές ενώσεις των Ελλήνων Ορθοδόξων, των Βαπτιστών και Εβραίων της πόλης Μπέρτιτσεφ διαλύθηκαν, σύμφωνα με την εφημερίδα *Bezbozhnik*, το όργανο του Συλλόγου των Ρώσων αθεϊστών. Η ρωσική αυτή πόλη με 65.000 κατοίκους κυρίως Εβραίους βρίσκεται κοντά στα πολωνικά σύνορα και εκτός από 16 συναγωγές είχε και αρκετές ελληνικές ορθόδοξες και άλλες εκκλησίες, που όμως ύστερα από τον ισχυρισμό των αθεϊστών ότι έκαναν αντισοβιετική προπαγάνδα κλείστηκαν. Ειδικά οι ραβίνοι κατηγορούνται ότι διατηρούσαν σύνδεσμο με τους σιωνιστές της Βαρσοβίας και είχαν οργανώσει ένα είδος Ραβινικού ινστιτούτου όπου προπαρασκευάζονταν προπαγανδιστές υπέρ του Σιωνισμού και εναντίον των Σοβιέτ. Ο μητροπολίτης Τσεκανόφσκυ της τοπικής ορθόδοξης εκκλησίας κατηγορείται για κατασκοπεία και οργάνωση εξέγερσης εναντίον των μπολσεβίκων. *–Αγγλία (Λονδίνον).* «Κάθε Άγγλος εργάτης θα συνεισφέρη 2 σελίνια 6 γρόσια υπέρ της Ισπανικής Δημοκρατίας».

Εκλαϊκευμένη επιστήμη. *Ο πόλεμος κατά της ελονοσίας - Μέτρα προς προφύλαξιν και καταπολέμησίν της –Φυσιογνωμίαι των Ολλανδικών Ινδιών.* «Ο δόκτωρ Κάρελ Βέσουλ Φαν Γκόρκομ εγεννήθη στις 27 Αυγούστου 1835 εις το Τσούφτεν. Εικοσαετής ανεχώρησε διά τας Ολλανδικάς Ινδίας. Έγινε στρατιω-

τικός φαρμακοποιός και ήρχισε την σταδιοδρομίαν του το 1856 εις το νοσοκομείον της Μπαττάσιας. Το 1864 ανέλαβε την διεύθυνσιν της καλλιεργείας της Κινκουίνας. Τότε απέδωσαν τους καρπούς των αι μεγάλαι φαρμακευτικαί του γνώσεις, επήρε διάφορα δείγματα, έκαμεν αναλύσεις, εβελτίωσε τα προϊόντα της Κινκουίνας και απέβη ο ευεργέτης της ανθρωπότητος που υποφέρει από ελονοσίαν».

Φυλλο Η΄, 374, 15 Σεπτεμβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ιαπωνία-Τόκιο.* «Η Ιαπωνία θα βοηθήση την Γερμανίαν». Σε δηλώσεις του ο Ιάπωνας υπουργός των Εξωτερικών είπε: 'Ο λόγος του Χίτλερ επέσυρε τον θαυμασμό μας. Είμαστε έτοιμοι να εκπληρώσουμε όλες τις υποχρεώσεις μας που απορρέουν από το αντικομμουνιστικό σύμφωνο με κάθε μέσο και σε ανάγκη και με τα όπλα, για να βοηθήσουμε τον Χίτλερ στον αγώνα του κατά της μπολσεβικοποίησης της Ευρώπης'. *–Τσεχοσλοβακία-Πράγα.* «Τι ζητούν διά του τελεσιγράφου». Με το τελεσίγραφο οι Σουδίτες ζητούν: α΄) Απομάκρυνση των Τσέχων διοικητών και αστυνομικών από τις Σουδιτικές επαρχίες όπου την εξουσία να αναλάβουν οι δήμαρχοι και τα δημοτικά συμβούλια. β΄) Απομάκρυνση του τσεχικού στρατού από όλες τις κατοικημένες περιοχές. γ΄) Να ακυρωθούν όλα τα έκτακτα μέτρα. δ΄) Διενέργεια δημοψηφίσματος. Οι αγγλικές εφημερίδες σχολιάζοντας το τελεσίγραφο μένουν σύμφωνες ότι τούτο ασφαλώς είναι έμπνευση του Χίτλερ και ότι με αυτό επιδιώκεται να δοθούν αφορμές για να δικαιολογήσουν την επέμβασή του. Επίσημα διαψεύδεται ότι η Γερμανία διέταξε κινητοποίηση, γίνεται όμως παραδεκτό ότι εξακολουθούν τα γυμνάσια μικρών σωμάτων στρατού. — *Γερμανία-Βερολίνον.* «Ιδού ημείς οι πυρπολητaί της παγκοσμίου ειρήνης». Τη στιγμή αυτή η ένοπλη Γερμανία δεν έστρεψε ακόμη τα τηλεβόλα της κατά της Τσεχοσλοβακίας, ο γερμανικός όμως τύπος προσπαθεί με τα βίαια άρθρα του να πυρπολήσει την παγκόσμια ειρήνη. Βασική γραμμή της δημοσιογραφικής εκστρατείας είναι εκείνη με την οποία άρχισε η επιδρομή και αργότερα η κατάληψη της Αυστρίας, δηλαδή ότι «οι Γερμανοί αδελφοί οι πέραν των συνόρων καταδιώκονται, συστηματικώς τρομοκρατούνται και κτηνωδώς κακομεταχειρίζονται». Το συνηθισμένο θέμα ότι οι Τσέχοι κομμουνιστές προκαλούν τους Σουδιτογερμανούς έκαμε επίσης την εμφάνισή του.

Ιατρική στήλη. *Οι ενδοκρινείς αδένες και η ηθική προσωπικότης.* (Μελέτη σε έξι συνέχειες) – Παθολόγος.

Φυλλο Η΄, 375, 22 Σεπτεμβριου 1938

Πνευματική κίνησις. *Νυρεμβέργη. Μερικά χαρακτηριστικά του νέου Γερμανικού πνεύματος.* Μετάφραση σε ελεύθερους στίχους του «εργατικού τραγουδιού» που τραγουδούσαν στην παρέλαση μπροστά στο Χίτλερ οι άντρες του σώματος «Εργασίας» τις ημέρες του συνεδρίου της Νυρεμβέργης: «Ένα ισχυρόν έθνος δημιουργεί παλάτια δι' εαυτόν και επιβάλλει την σιωπήν εις όλα τα αίσχη –Ο Χίτλερ ως ο μεσσίας του θεού έδωσε την ελευθερίαν εις την Αυστρίαν –Αλλά πολλοί ακόμη υπάρχουν που υποφέρουν και τείνουν ικεσίαν εις τον θεόν μας να τους ανακουφίση από τα δεινά. Και ο θεός θα ανταποκριθή εις την δέησιν του λαού μας –Αυτός ανέθεσε εις τον Φύρερ τας ενεργείας του».

Κύριο άρθρο. *Η απειλή του πολέμου.* Η ανθρωπότητα διέρχεται κάτω από την απειλή νέου παγκόσμιου πολέμου αγωνιώδεις στιγμές... είναι ευτύχημα διότι στις κρίσιμες αυτές στιγμές βρίσκεται επικεφαλής της βρετανικής κυβέρνησης συνετός και μεγάλης αξίας πολιτικός ο κ. Τσάμπερλαιν, που καταβάλλει υπέρτατες προσπάθειες να αποσοβήσει τον νέο πόλεμο και να σώσει την ανθρωπότητα από μέλλουσες συμφορές. Η Κύπρος συμμετέχοντας στην παγκόσμια αγωνία εύχεται να στεφθούν με επιτυχία οι ειρηνιστικές προσπάθειες του Άγγλου πρωθυπουργού και να αποσοβηθεί ο πόλεμος που τόσα κακά προοιωνίζεται για την ανθρωπότητα. *–Αγγλία-Λονδίνον.* «Ένα νέον είδος αντιαεροπορικής αμύνης». Προπέτασμα θα σχηματίζουν πολλά εναέρια μπαλόνια, για να υποβοηθήσουν τον αρχηγό της καταδιωκτικής αεροπορικής δύναμης να ανακαλύψει τον εχθρό. *–Κίνα-Χανκάου.* «Οι Ιάπωνες νικούν χρησιμοποιούντες ασφυξιογόνα αγνώστου είδους». *Γερμανικά βραβεία αντί του Νόμπελ.* Ο υπουργός της Προπαγάνδας Γκαίμπελς ανάγγειλε ότι για τον χρόνο αυτό απονεμήθηκαν τα ακόλουθα γερμανικά βραβεία αντί του βραβείου Νόμπελ, που η αποδοχή του απαγορεύθηκε στους Γερμανούς. Το πρώτο βραβείο 100.000 μάρκα δόθηκε στον Φριτζ Τοντ γενικό επιθεωρητή και κατασκευαστή των αυτοκινητόδρομων της Γερμανίας. Το δεύτερο επίσης 100.000 μάρκα στον Δρα Φερδινάνδο Πορτς σχεδιαστή του λαϊκού αυτοκινήτου «Αδόλφος Χίτλερ». Το τρίτο βραβείο από 100.000 διανεμήθηκε εξίσου μεταξύ δύο Γερμανών κατασκευαστών γερμανικών αεροπλάνων, του Ουίλλυ Μέσσερμ-

σμιθ και του καθηγητή Έρνεστ Χάνκελ. Οι σχεδιασθείσες από αυτούς μηχανές πέτυχαν διάφορα ρεκόρ ταχύτητας. *–Η Νέα Δημοκρατία της Αλεξανδρέττας και Αντιοχείας.* Πρόεδρος της νεαρής δημοκρατίας εκλέχτηκε ο Ταϊφούρ Σεϊμέν με μισθό 1.000 λίρες και 500 λίρες έξοδα παράστασης. Πρόεδρος της Βουλής ο Απτουλκανή Χουιμέν με μισθό 400 λίρες, που ήταν αρχηγός του Εθνικιστικού κόμματος.

ΦΥΛΛΟ Η΄, 376, 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Θα υποχωρήση η Γερμανία;* Βαθύτατη εντύπωση προξένησε στους κυβερνητικούς κύκλους της Γερμανίας το επίσημο ανακοινωθέν του Λονδίνου ότι η Αγγλία με τη Γαλλία και Ρωσία είναι αποφασισμένη να βοηθήσει την Τσεχοσλοβακία, αν υποστεί επίθεση. *–Η υστάτη προσπάθεια διά την ειρήνην.* Ο Άγγλος πρωθυπουργός εξιστορώντας τα τελευταία δραματικά γεγονότα που απείλησαν την ειρήνη, παρακάλεσε τον Μουσολίνι να μεσολαβήσει στον Χίτλερ ώστε να αναβάλει την κινητοποίηση για 24 ώρες προς εξεύρεση λύσης σχετικά με την κατάσταση. Ο Χίτλερ δέχτηκε και ύστερα από πρόσκλησή του θα γίνει σήμερα στο Μόναχο σύσκεψη στην οποία θα συμμετάσχουν εκτός από τον Τσάμπερλαιν, ο Μουσολίνι και ο Νταλαντιέ. Ο Μουσολίνι ήδη αναχώρησε για το Μόναχο συνοδευόμενος από τον κόμητα Τσιάνο. *–Τσεχοσλοβακία-Πράγα.* «Τι έλεγε ο Χερ Χενλάϊν προ τριών ετών». Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να σας αναγράψουμε τι έλεγε ο Χερ Χενλάϊν τον Δεκέμβριο του 1935 απευθυνόμενος προς το Βασιλικό Ινστιτούτο των Διεθνών Υποθέσεων για το ζήτημα του πολέμου μεταξύ Γερμανίας και Τσεχοσλοβακίας: 'Υστερα από τη φρικιαστική αιματοχυσία του 1914-1918 κανένας υπεύθυνος πολιτικός δεν θα σκεπτόταν ποτέ τον πόλεμο ως όργανο της πολιτικής; Εάν ένας πόλεμος εμαίνετο μεταξύ Γερμανίας και Τσεχοσλοβακίας εξαιτίας των διαφορών τους στο Σουδιτογερμανικό πρόβλημα, δεν θα επέφερε τίποτε άλλο από μια ακατανόμαστη δυστυχία στην πατρική μου χώρα, αν η γη μας γινόταν το πεδίο των πολεμικών επιχειρήσεων. Εκείνοι που επιθυμούν ειλικρινά και χωρίς διανοητικές επιφυλάξεις ειρηνική συνεργασία μεταξύ των Σουδιτογερμανών και Τσέχων, πρέπει μια για πάντα να εγκαταλείψουν ολοκληρωτικά το όραμα των «Ολοκληρωτικών εθνικών κρατών». Νέες μέθοδοι πρέπει να ανευρεθούν, ώστε να γίνει δυνατό να διαβιώσουν μαζί τα έθνη'.

Φυλλο Η΄, 377, 6 Οκτωβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Τσεχοσλοβακία-Πράγα.* «Ένα ιστορικόν διάγγελμα». Θα παραμείνει αναμφίβολα ιστορικό το διάγγελμα του Μπένες προς τον τσεχοσλοβακικό λαό για αποδοχή του αγγλογαλλικού σχεδίου που έγινε η βάση για την μετέπειτα ειρήνευση της Ευρώπης. Στο διάγγελμά του ο Μπένες είπε ότι δόθηκε η απάντηση της κυβέρνησης που πιέστηκε με τρόπο άνευ προηγουμένου στην Ιστορία και της υπαγορεύθηκαν όροι σαν να επρόκειτο περί ηττημένου λαού. Αλλά δεν είμαστε λαός ηττημένων. Υποταχθήκαμε για να αποφύγουμε μεγαλύτερες απώλειες, δυστυχία και αιματοχυσία. Θυσιάσαμε τους εαυτούς μας για να σώσουμε την ειρήνη. Ο Χριστός θυσίασε τον εαυτό του για να σώσει την ανθρωπότητα. Δεν προσπαθούμε να επιρρίψουμε μομφή σε κείνους που τους ανήκει, αλλά το αφήνουμε να κριθεί τούτο από την Ιστορία. Μας έχουν εγκαταλείψει, αλλά ως Τσέχοι θα παραμείνουμε μαζί. Μια νέα ζωή τώρα βρίσκεται μπροστά μας'. *–Ποίαι θα είναι εις την Τσεχοσλοβακίαν αι συνέπειαι των τελευταίων γεγονότων.* Κόσμος άπειρος εξοργισμένος, γράφει Άγγλος ανταποκριτής, άρχισε να κάνει διαδηλώσεις, άνθρωποι περιέρχονταν τους κεντρικούς δρόμους και φώναζαν: «Κάτω ο Χίτλερ. Ο Τσάμπερλαιν μας πούλησε. Η Γαλλία μας εξαπάτησε. Ζήτω ο στρατός. Ζήτω ο Σιροβέ». Ο Σιροβέ, γενικός επιθεωρητής του στρατού, είναι πολύ δημοφιλής φυσιογνωμία και γενναίος πολεμιστής της τσεχοσλοβακικής λεγεώνας, μονόφθαλμος, γιατί έχασε το ένα μάτι του στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου σε μια μάχη με τους Ρώσους. Η έξαψη που επικράτησε ήταν μεγίστη και η αποξένωση αυτή της Τσεχοσλοβακίας από τους φίλους της θα έχει απώτερες συνέπειες εσωτερικά και εξωτερικά. Η κολοβή τώρα Τσεχοσλοβακία θα στραφεί στη Γερμανία για να αποκτήσει τη φιλία της και εσωτερικά ο Μπένες, ο υπεύθυνος για τη συμμαχία με τη Γαλλία, θα παραμεριστεί. Η εξουσία θα μεταβιβαστεί προσωρινά στη δεξιά και έτσι ανοίγει η πόρτα για τη δικτατορία και τον φασισμό. «*Τα τρία τέταρτα των Ισπανών προτιμούν την Δημοκρατικήν διακυβέρνησιν*». Στο δημοκρατικό ισπανικό έδαφος ζουν 4.000.000 περίπου φυγάδες από τη χώρα τους που κατέλαβε ο Φράγκο. Υπολογίζεται ότι τα *τρία τέταρτα* του ολικού πληθυσμού της Ισπανίας ζουν στη Δημοκρατική Ισπανία.

Φύλλο Η΄, 378, 13 Οκτωβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Αγγλία-Λονδίνον.* «*Κάτι προς παραδειγματισμόν*». Η υπηρεσία εγγραφής εθελοντριών γυναικών για την άμυνα του Λονδίνου εναντίον αεροπορικών επιδρομών βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση, γιατί κατακλύστηκε από χιλιάδες αιτήσεις γυναικών που προσφέρονταν να υπηρετήσουν ως εθελοντές, μερικές μάλιστα με τα αυτοκίνητά τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι η υπηρεσία της παθητικής αεράμυνας είναι τελείως ξεχωριστή από το νέο βοηθητικό σώμα γυναικών και τις άλλες γυναικείες οργανώσεις στις οποίες χιλιάδες γυναικών είχαν προσφερθεί να υπηρετήσουν ως εθελοντές. –«Απάντησις χρήσιμος να γνωσθή». Έγιναν πολλές αιτήσεις στα ειδικά κέντρα διανομής ασφυξιογόνων προσωπίδων για τα οικιακά ζώα και ειδικά για σκύλους και γάτους. Μεταφράζουμε την απάντηση, γιατί είναι χρήσιμο να γνωρίσουμε τι θα κάμουμε κι εδώ για τα ζώα αυτά σε περίπτωση αεροπορικής επιδρομής. Και πρώτα εξηγήθηκε στους Άγγλους ότι ένας σκύλος πρέπει να γυμναστεί για να ανεχθεί μια ασφυξιογόνο προσωπίδα, είναι όμως εντελώς αδύνατο μια γάτα να δεχθεί να καλύψει την κεφαλή της με προσωπίδα. Επομένως είναι καλύτερο για τα ζώα αυτά να αποσταλούν στην εξοχή ή να οδηγηθούν στο αντιαεροπορικό καταφύγιο. Δεν πρέπει οι σκύλοι να μείνουν αλυσοδεμένοι στους πασσάλους τους ούτε οι γάτες να περιφέρονται την νύκτα στα κεραμίδια. Δόθηκε ακόμη η πληροφορία ότι θα κατασκευαστούν αντιαεροπορικές σήραγγες για τα ζώα και ότι έγινε υγιεινομική υπηρεσία για κλινική θεραπεία των ζώων που θα πάθαιναν κάτι από τον πόλεμο.

Ζητήματα. –«Υποχρεωτικός εκκλησιασμός – Λευκωσιατική συνάδελφος εξαίρει την πρωτοβουλίαν του Πατριάρχου Ρουμανίας Μύρωνος, ο οποίος επέβαλε διά νόμου υποχρεωτικόν τον εκκλησιασμόν των δημοσίων υπαλλήλων... Δεν γνωρίζομεν ποίας αντιλήψεις έχουν οι άλλοι περί του εκκλησιασμού, ημείς φρονούμεν ότι ουδεμίαν ηθικήν αξίαν έχει, όταν δεν είναι προϊόν ελευθέρας θελήσεως, αλλ' αποτέλεσμα κρατικής επιβολής».

Φύλλο Η΄, 379, 20 Οκτωβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γερμανία-Βερολίνον.* «Τι θα γίνη με την Ισπανίαν;». Ένα από τα πρώτα αποτελέσματα της συνεργασίας των τεσσάρων δυτικών ευρωπαϊκών Δυνάμεων που θα ακολουθήσει τη συνδιάσκεψη του Μονάχου

αναμένεται ότι θα είναι η συμφωνία και για τον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο, που πιστεύεται ότι θα είναι σύμφωνη με τις γερμανικές απόψεις και ότι θα υπερισχύσει η ιταλογερμανική πλευρά, δηλαδή ο στρατηγός Φράγκο. *–Αγγλία - Λονδίνον.* «Από τα πρακτικά της Αγγλικής Βουλής». Από τη συζήτηση στην αγγλική βουλή φάνηκε ότι όλοι συμφωνούν ότι είναι ανάγκη η Αγγλία να εξοπλιστεί ακόμη πιο πολύ. Φάνηκε όμως η εξής διαφορά μεταξύ των απόψεων επί του σημείου τούτου. Ο Τσάμπερλαιν υποστηρίζει ότι η εξακολούθηση των εξοπλισμών της Αγγλίας μπορεί να οδηγήσει σε συμφωνία αφοπλισμού, ενώ κατά την άποψη του Ήντεν, που εκπροσωπεί τις γνώμες μεγάλης ομάδας του Κοινοβουλίου, οι εξοπλισμοί της Μεγάλης Βρετανίας είναι αναγκαίοι, για να προπαρασκευάσουν τη χώρα για την τελική δοκιμασία που θα συμβεί μέσα σε 5 μήνες, ίσως και λιγότερο. Ο Ήντεν ακόμη επέστησε την προσοχή της κυβέρνησης να μη κάμει το λάθος να κλείσει συμφωνία μόνο με τις τέσσερις δυνάμεις, γιατί είναι αδύνατη η επιδίωξη της οργάνωσης της Ευρώπης, αν αποκλειστεί οποιαδήποτε άλλη δύναμη μεγάλη ή μικρή. Την ίδια άποψη υποστήριξε και ο Άττλη που είπε ότι είναι η στιγμή μιας νέας συνδιάσκεψης στην οποία να προσκληθεί όχι μόνο η Ρωσία αλλά και η Αμερική. Ως προς την ειρηνική διευθέτηση των πραγμάτων ο Άττλη είπε ότι όλοι ανακουφίστηκαν, γιατί ο πόλεμος έχει αποφευχθεί, αλλά δεν αντιλαμβάνονται ότι δεν κάναμε τίποτε άλλο παρά μία ανακωχή με ένα κράτος της βίας και του πολέμου. Δεν είναι μία νίκη για την ανθρωπότητα αλλά μία νίκη της κτηνώδους βίας. Η ιδέα της δημοκρατίας υπέστη φοβερό εξευτελισμό. Καθένας θα απονείμει φόρο τιμής στον Τσάμπερλαιν, τον άνθρωπο που έσωσε την ειρήνη, γιατί δεν αντιλαμβάνεται ότι ο άνθρωπος αυτός είναι εκείνος που μας ενέπλεξε πιο πολύ στους κινδύνους του πολέμου.

Φυλλο Η΄, 380, 27 Οκτωβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Ρωσία-Μόσχα.* «Οι Ρώσοι κατηγορούν την Γαλλίαν». Η εφημερίδα *Ζουρνάλ* της Μόσχας γράφει: Η Γαλλία χάνει όλη την πολιτική επιρροή της στην Κεντρική και Νοτιανατολική Ευρώπη. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Τσάμπερλαιν, ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι ετοιμάζουν ένα νέο κτύπημα εναντίον ζωτικών συμφερόντων της Γαλλίας. Το ζήτημα τώρα δεν είναι η υπογραφή ενός τετραμερούς συμφώνου, αλλά η υπογραφή συμφώνου μεταξύ δύο ή τριών Δυνάμεων από το οποίο η Γαλλία θα μείνει έξω. Τέτοια πολιτική

σημαίνει καταστροφή αρχικά για τη Γαλλία και αργότερα για την Αγγλία. Οι μέλλουσες γενεές θα αναθεματίζουν τα ονόματα των Γάλλων πολιτικών που από τη μυωπία τους και τη μικροψυχία τους έφεραν τη χώρα τους σ' αυτή την καταστροφή. *–Τουρκία-Άγκυρα.* «Η Γερμανική προπαγάνδα εις την Τουρκίαν». Στις γερμανικές εφημερίδες είναι ολοφάνερη η επιθυμία της Γερμανίας να βγάλει από την αγορά των χωρών της νοτιανατολικής Ευρώπης την αντίπαλό τους Αγγλία. Ο δρ. Φουνγκ, υπουργός των Οικονομικών, που διαπραγματεύθηκε την παροχή δανείων 12 εκατομμυρίων λιρών στην Τουρκία, μιλώντας στην Άγκυρα δήλωσε ότι προβλέφθηκε να εισάγει η Γερμανία από την Τουρκία εμπορεύματα αξίας 50% για αποπληρωμή των τουρκικών εισαγωγών από τη Γερμανία. Οι δύο χώρες, πρόσθεσε, είναι οικονομικά αλληλένδετες.

Νέα της εβδομάδος. «*Κρήτες επαναστάται εις Πάφον*». Τα μεσάνυχτα της προχθεσινής Τρίτης (25 Οκτωβρίου 1938) βενζινόπλοιο άγνωστης εθνικότητας αποβίβασε στους Δύο Ποταμούς της Ακαμαντίδας δέκα διακεκριμένους Κρητικούς που ηγήθηκαν του τελευταίου στασιαστικού κινήματος των Χανίων και καταζητούνται από την ελληνική κυβέρνηση. Οι αποβιβασθέντες μετέβησαν στην πόλη Χρυσοχούς και παραδόθηκαν στην Αστυνομία. Με συνοδεία αστυνομικών έφθασαν στο Κτήμα και παραμένουν στον αστυνομικό σταθμό Πάφου, όπου τους προσφέρθηκε κάθε δυνατή περιποίηση, είναι δε οι ακόλουθοι: 1. Μανούσος Βολουδάκης, δικηγόρος, 55 χρονών από τα Σφακιά και τώρα στα Χανιά. 2. Εμμανουήλ Μπακλατζής, δικηγόρος, 38 ετών από το Σέληνο και τώρα στα Χανιά. 3. Αριστομένης Μητσοτάκης, δικηγόρος και γερουσιαστής, ανεψιός του Ελευθερίου Βενιζέλου, 51 χρονών από τα Χανιά. 4. Ιωάννης Μουντάκης, ιατρός, 49 χρονών, τέως δήμαρχος Χανίων. 5. Ευάγγελος Χ[11]Αγγελής, δικηγόρος, 26 χρονών από τη Γαλάτα και τώρα στα Χανιά. 6. Ηρακλής Μπριλλάκης, έμπορος, 33 χρόνων από Βάμο και τώρα στα Χανιά. 7. Ιωάννης Σιμιτόπουλος, λοχαγός, 38 ετών από Ζάκυνθο και τώρα στα Χανιά. 8. Ρούσος Τσιγκουνάκης, διπλωματούχος έμπορος, ετών 24 από τα Περιβόλια και τώρα στα Χανιά. 9. Ιωσήφ Σπαντιδάκης, γαιοκτήμων, 43 χρονών από τα Χανιά. 10. Εμμανουήλ Κοτζάμπασης, εργοδηγός, 33 χρονών από τα Χανιά (Βλ. φύλλο ΙΔ΄, 695, 16 Νοεμβρίου 1944).

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γερμανία-Βερολίνον.* «Οικονομική Γερμανική δεσποτεία επί των Βαλκανίων». Η πτώση της Τσεχοσλοβακίας άνοιξε για τη Γερμανία

το δρόμο προς τη Βαγδάτη και ο Γερμανός υπουργός των Οικονομικών Δρ. Ουώλτερ Φουνγκ κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του στη νοτιοανατολική Ευρώπη έκλεισε συνθήκες με τις σπουδαιότερες χώρες των Βαλκανίων και εξασφάλισε την προμήθεια ακατέργαστων υλών για τη Γερμανία. Έτσι το γερμανικό οικονομικό σχέδιο που δεν επιτρέπει ούτε την ελάχιστη μορφή ατομικής παραγωγής, αλλά η πολιτεία εποπτεύει όλες τις ζωτικές οικονομικές βιομηχανίες και εμπορικές ενέργειες, θα οδηγήσει σύντομα στο νικηφόρο αποτέλεσμα. Το οικονομικό τούτο σχέδιο δεν είναι παρά ο σοσιαλιστικός τύπος παραγωγής και κατανάλωσης. Έτσι ένα τεράστιο σχέδιο οικονομικής συνεργασίας αρχίζει υπό την ηγεμονία της Γερμανίας, στο οποίο συμμετέχουν η Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Γιουγκοσλαβία, Τουρκία, Βουλγαρία και Ελλάδα δηλαδή ένα σύνολο από 145 εκατομμύρια κατοίκους χωρίς να υπολογίζεται προς το παρόν η Ρουμανία. Η Γερμανία προτίθεται να κατασκευάσει πραγματικούς καλούς δρόμους από τη Βόρειο Θάλασσα προς το Αιγαίο. *–Ιταλία-Ρώμη.* «Ο Ήντεν είναι συνωμότης κατά τους Ιταλούς». Στις ιταλικές εφημερίδες δημοσιεύτηκε ότι οι δύο Ιταλοί μη Αριανής καταγωγής που συνελήφθησαν σχετικά με την ευρύτατη αντιφασιστική οργάνωση δήλωσαν ότι βρίσκονται σε επαφή με τον Άντονυ Ήντεν, που διέψευσε κατηγορηματικά ότι ούτε ίχνος αλήθειας υπάρχει στην ιστορία αυτή. *–Αμερική-Ουάσιγκτον.* «Οι Αμερικανοί προβλέπουν νέαν κρίσιν εντός ολίγων μηνών». Οι διπλωματικοί κύκλοι της Αμερικής ομόφωνα σχεδόν υποστηρίζουν ότι η ειρήνη στην Ευρώπη δεν έχει εξασφαλιστεί και ότι μια νέα κρίση πρέπει να αναμένεται, προτού περάσουν πολλοί μήνες. Παρά τις διαβεβαιώσεις του Χίτλερ όλοι συμπεραίνουν ότι οι διάφορες βλέψεις του επί της Ευρώπης δεν έχουν εκπληρωθεί και υποστηρίζουν ότι το επόμενο βήμα του θα στραφεί προς το Μέμελ (Λιθουανία), για να σημειωθεί η νέα του ενέργεια.

Πρόσωπα. *Ο Μουσταφά Κεμάλ* –«Ο μέγας στρατιώτης και ο μέγας αναμορφωτής» –Ο Μουσταφά Κεμάλ γεννήθηκε το 1880 στη Θεσσαλονίκη από φτωχή οικογένεια... Επί κεφαλής του αγώνα της ανεξαρτησίας –Ο μέγας μεταρρυθμιστής... μαζί με τις μεταρρυθμίσεις φρόντισε για την εθνική και κρατική αναδημιουργία... Από στρατιωτικής και πολεμικής απόψεως έκαμε ισχυρή την Τουρκία... Από απόψεως εξωτερικής πολιτικής η Τουρκία έκαμε στενή φιλία με τη γείτονα Ρωσία και τα Βαλκανικά κράτη και συμμαχία με την Ελλάδα. Ο Μουσταφά Κεμάλ αναδείχθηκε ο πατέρας της πατρίδος του, ένας από τους μεγαλυτέρους ανθρώπους του κόσμου, ένας ήρωας του Καρλάυλ. *–Ο Αθηνών*

Χρυσόστομος «Βαθύτατον πένθος εκάλυψε την ελληνικήν ορθόδοξον εκκλησίαν διά του θανάτου του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου... Ο αείμνηστος Χρυσόστομος κατέλιπε 400 και πλέον συγγράμματα και διατριβάς ιδίως ιστορικού περιεχομένου. Ησχολήθη ειδικώς με την Κύπρον γράψας διαφόρους μελέτας εις τον *Εκκλησιστικόν Κήρυκα* αίτινες εξεδόθησαν εις αυτοτελές τεύχος, την ιστορίαν της Εκκλησίας της Κύπρου επί Τουρκοκρατίας και διάφορα άρθρα εις περιοδικά κ.α.»

Φυλλο Η΄, 381, 3 Νοεμβριου 1938

Από την Ελλάδα. «Η δραματική περιπέτεια των πολιτικών φυγάδων (που ηγήθηκαν του τελευταίου στασιαστικού κινήματος των Χανίων). Οι τέσσαρες αρχηγοί: Αριστομένης Μητσοτάκης, τέως Υπουργός (Βιογραφία). Ιωάννης Μουντάκης, τέως Δήμαρχος (Βιογραφία). Μανούσος Βολουδάκης, τέως Βουλευτής (Βιογραφία). Εμμανουήλ Μπακλατζής, τέως Βουλευτής (Βιογραφία)».

Φυλλο Η΄, 382, 10 Νοεμβριου 1938

Από την Ελλάδα. *Ο νέος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος* –«Το παρελθόν Σάββατον 62 εν όλω Μητροπολίται εξέλεξαν εις τον Καθεδρικόν ναόν Αθηνών ως νέον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών τον Μητροπολίτην Κορινθίας κ. Δαμασκηνόν, ηλικίας 48 ετών... Ο νέος Αρχιεπίσκοπος είναι άνθρωπος εξαιρετικής δραστηριότητος και μεγάλης διοικητικής ικανότητος» (βιογραφία).

Φυλλο Η΄, 383, 17 Νοεμβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Κεμάλ Αττατούρκ.* «Ο θάνατος του ενδόξου προέδρου της Τουρκικής δημοκρατίας Κεμάλ Αττατούρκ εβύθισε εις πένθος βαθύτατον όχι μόνον το Τουρκικόν έθνος, τους φίλους και τους συμμάχους του, αλλά και κάθε πολιτισμένον άνθρωπον, διότι ο Κεμάλ δεν υπήρξε μόνον ο ειλικρινής πατριώτης, ο ηρωϊκός αγωνιστής, ο μεγαλοφυής στρατηγός, αλλά και ο μεγάλος εργάτης του πολιτισμού, ο ανυπέρβλητος αναμορφωτής, ο οποίος παρέλαβε μίαν συντετριμμένην και καθυστερημένην χώραν της έδωκε πνοήν ζωής και την ανύψωσεν εις το επίπεδον του συγχρόνου πολιτισμού... Η κοινή γνώμη της Κύπρου μετέχουσα του πένθους του φίλου Τουρκικού λαού εύχεται όπως επί του διαδόχου του, ο οποίος υπήρξε ένας από τους πιστούς φίλους και συνεργάτας του, ίδη νέας ημέρας

δόξης και ευτυχίας». –«Ο νέος Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας Ισμέτ Ινονού... Εγεννήθη εις την Σμύρνην το 1881 από οικογένειαν Κουρδικήν καταγομένην εκ Μαλατείας ...» (Βιογραφία). *–Κίνα-Τσούγκιν.* «Πού βασίζεται η Κίνα και πιστεύει ότι τελικώς θα νικήση». Το μανιφέστο που εξέδωσε ο Τσαγκ Κάι Σεγκ παρουσιάζει ενδιαφέρον για τα επιχειρήματά του και τη πειστικότητα, ώστε δεν θεωρούμε άσκοπη τη μετάφρασή του: 'Το θεμέλιο της αντίστασής μας, δηλώνει ο Τσαγκ Κάι Σεγκ, δεν βασίζεται πάνω στις ακτές μας αλλά στην απέραντη ενδοχώρα μας. Ο κυριότερος λόγος που παρατείναμε την αντίστασή μας στο Χανγκάου απέβλεπε να μας δοθεί καιρός να αναπτύξουμε τις εσωτερικές συγκοινωνίες μας. Τώρα το έργο τούτο έχει συμπληρωθεί και το σχέδιο για μια μεγάλη εθνική εξέγερση θα εφαρμοστεί. Ο Τσαγκ Κάι Σεγκ συγκρίνει τον παρόντα πόλεμο με όλους τους επαναστατικούς πολέμους που δεν τέλειωσαν παρά αφού κερδήθηκε η νίκη και ανέφερε ως παράδειγμα την Αμερική, τη Γαλλία, τη Ρωσία και την Τουρκία, για να αποδείξει ότι κάθε επαναστατικός πόλεμος στο τέλος επιτυγχάνει. Στο τέλος καταλήγει με μία έκκληση στον κινεζικό λαό ν' αντιμετωπίσει την παρούσα κατάσταση με μεγαλύτερη καρτερικότητα, γιατί η επιτυχία βρίσκεται στον άφοβο αγώνα. *–Ισπανία-Σαραγκόσα.* «Ο Φράγκο αυτοπροσώπως διευθύνει τας επιχειρήσεις». *–Ιαπωνία-Κίνα.* «Οι Ιάπωνες ισχυρίζονται ότι εξολόθρευσαν τους κομμουνιστάς». Περίπου 50.000 κομμουνιστικά στρατεύματα εκμηδενίστηκαν από τον ιαπωνικό στρατό νοτιοδυτικά του Πεκίνου. *–Ισπανία-Βαρκελώνη.* «Η Ιταλική επέμβασις και τα δύματά της». Ειδήσεις από τη Βαρκελώνα τονίζουν εμφαντικά το μεγάλο μέρος που εξακολουθούν να διαδραματίζουν τα ιταλικά αεροπλάνα στο βομβαρδισμό των Καταλωνικών πόλεων στο μέτωπο του Έβρου. *–Ιταλία-Ρώμη.* «Είναι αναπόφευκτος η σύγκρουσις Ιταλίας-Γερμανίας». Η Ουγγροτσεχική διαφορά ανατέθηκε στη διαιτησία των Γερμανών και των Ιταλών. Με τη διαιτητική απόφαση 1 εκατομμύριο Ούγγροι και αρκετή εδαφική έκταση πέρασαν στην Ουγγαρία και μπορεί να λεχθεί ότι οι ουγγρικές διεκδικήσεις ικανοποιούνται πλήρως. Και ο κόμης Τσιάνο διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στη λήψη της απόφασης αυτής.

Φυλλο Η΄, 384, 24 Νοεμβριου 1938

Άρθρο. *Ρωσία-Μόσχα. Ποία η στρατιωτική κατάστασις εις την Ρωσίαν.* «Άρθρο Άγγλου ανταποκριτού της Αγγλικής φιλελευθέρας εφημερίδος *Μαγχεστριανός Φύλαξ*» (Μετάφραση).

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γερμανία-Βερολίνον*. «Διακοπή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Αγγλίας - Γερμανίας». Οι δηλώσεις του Τσάμπερλαιν στη Βουλή ότι η Ταγκανίκα θα χρησιμοποιηθεί για τον εποικισμό των Εβραίων προξένησαν τέτοια οδυνηρή εντύπωση στους επίσημους γερμανικούς κύκλους, ώστε να μη θεωρείται απίθανη η διακοπή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Γερμανίας και Αγγλίας. Ο γερμανικός τύπος σχολιάζοντας τη δήλωση του Τσάμπερλαιν γράφει ότι η Αγγλία δεν δικαιούται να διαθέσει όπως θέλει τη Ταγκανίκα, γιατί μόνο εξουσία απλής εντολής έχει πάνω της και ότι η Μαδαγασκάρη, η Ουγκάντα και η Κένυα είναι καταλληλότερες για τον εποικισμό των Εβραίων. Μερικές εφημερίδες ακόμη ισχυρίζονται ότι αν η δήλωση του Τσάμπερλαιν πραγματοποιηθεί όχι μόνο η Γερμανία θα θεωρήσει τούτο ως κτύπημα εναντίον της, αλλά και το ζήτημα της εγκατάστασης των Εβραίων θα περιπλακεί πιο πολύ, διότι η Γερμανία, ενωρίς ή αργά, όταν λυθεί το αποικιακό ζήτημα θα καταλάβει την Ταγκανίκα για δεύτερη φορά, θα διώξει τους Εβραίους εκείνους που ως ανεπιθύμητοι εκδιώχθηκαν από τη Γερμανία και τους οποίους η Αγγλία επιδιώκει να εγκαταστήσει εκεί.

ΦΥΛΛΟ Η΄, 385, 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1938

Άρθρο. *Γερμανία-Βερολίνον. Ο γερμανικός τύπος υβρίζει ασυστόλως*. Μετάφραση άρθρου της γερμανικής εφημερίδας *Άγκριφφ* για την πολιτική της Βρετανίας στην Παλαιστίνη.

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γερμανία-Βερολίνον*. «Ο Γερμανικός τύπος υβρίζει ασυστόλως». Η γερμανική εφημερίδα *Άγκριφφ* όργανο των Ναζί γράφει: 'Η κτηνώδης και καταπιεστική πολιτική της Βρετανίας στην Παλαιστίνη καταφαίνεται από το επίσημο αγγλικό ανακοινωθέν για τον αριθμό των φονευθέντων στην Παλαιστίνη Αράβων που από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο έφθασε στους 1.089. Αυτή είναι η λεγόμενη εντολοδόχος διοίκηση που η ανθρωπιστική Βρετανία έχει εγκαθιδρύσει στο αραβικό κράτος. Στην πραγματικότητα από τους Άραβες διεξάγεται ένας ηρωικός πόλεμος για την ελευθερία τους εναντίον των κοινών συμφερόντων των Άγγλων και Εβραίων. Ο συστηματικός τρόπος των στρατιωτικών μέτρων αποδεικνύει καθαρά ότι η Βρετανία δεν επιδιώκει την εξασφάλιση της ειρήνης στην Παλαιστίνη ως εντολοδόχος υπεύθυνη δύναμη, αλλά μια βάρβαρη χαλίνωση των Αράβων που δεν διαφέρει από την

απανθρωπία. –«Αι συνομιλίαι Πίρροου - Χίτλερ». Το όργανο του Γκαίριγκ *Νατσιονάλε Ζεϊτούγκ* γράφει: 'Το πιο σπουδαίο ζήτημα που διαταράσσει τις σχέσεις μας με την Νοτιοδυτική Αφρική είναι ο τρόπος μεταχείρισης των γερμανικών πληθυσμών της. Γνωρίζουμε καλά ότι ο Πίρροου, ο υπουργός της Άμυνας της Νοτιοαφρικανικής Ένωσης, θα υποδεχόταν με ευχαρίστηση την επανεμφάνιση του Γερμανικού Ράιχ στην Αφρική και μάλιστα το θεωρεί αναγκαίο. Το Γερμανικό όμως Ράιχ στην Αφρική δεν θα στηρίξει την ύπαρξή του σε βάρος των μικρών ευρωπαϊκών αποικιακών εθνών, που στη διαδρομή της ιστορίας τους ανάλαβαν ένα έργο στο οποίο δεν πρέπει να επέμβουμε. Το Γερμανικό Ράιχ δεν θα πάει στην Αφρική με τον εγωισμό των Μεγάλων Δυνάμεων, που αν και ασφυκτιούν από εδάφη μάς πήραν τις αποικίες μας με τη συνθήκη των Βερσαλιών και σήμερα αποζητούν νέα αποικιακά παζαρέματα σε βάρος των μικροτέρων εθνών. Άλλη γερμανική εφημερίδα γράφει ότι οι γερμανικές αξιώσεις στη Νοτιοδυτική Αφρική είναι από τις πιο μετριόφρονες: πολιτική ισότητα και αναγνώριση της γερμανικής γλώσσας ως τρίτης επίσημης γλώσσας. 'Πιστεύομεν ότι οι φυσικές αυτές αξιώσεις μας θα γίνουν κατανοητές από τον κ. Πίρροου τον νεαρό και ενεργητικό υπουργό της Άμυνας που οι γονείς του ήταν Γερμανοί και που έχει καλούς φίλους στη Γερμανία'.

Φυλλο Η΄, 386, 8 Δεκεμβριου 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Γερμανία-Βερολίνον.* «Πώς εμφανίζεται η παρούσα πολιτική κατάστασις». Οι σχέσεις της Γερμανίας με τη Γαλλία είναι προς το παρόν πιο πολύ εγκάρδιες παρά με τη Μεγάλη Βρετανία. Ενώ οι Άγγλοι υπουργοί συνεχώς είναι στόχος επιθέσεων εκ μέρους του γερμανικού τύπου οι Γάλλοι δεν δίγονται καθόλου. Τούτο οφείλεται, ως σε ένα σημείο, στο εβραϊκό ζήτημα και το βαθύ και βλαβερό αποτέλεσμα που τα τελευταία γερμανικά μέτρα εναντίον των Εβραίων προξένησαν στην αγγλική κοινή γνώμη. Και στο Βερολίνο αντιλαμβάνονται ότι η βρετανική κυβέρνηση συμμερίζεται τη στάση του βρετανικού δημόσιου αισθήματος. Αλλά το μεγαλύτερο αίσθημα δυσαρέσκειας δημιούργησε η ανάπτυξη της αντίληψης της κοινής γνώμης για την αναγκαιότητα των περαιτέρω εξοπλισμών της χώρας. Η κοινή γνώμη για τις ολοκληρωτικές χώρες δεν έχει καμιά σημασία και οι κυβερνήσεις δεν χρειάζονται να συμβουλευθούν τον λαό για το ποσό των δημόσιων χρημάτων που πρόκειται να ξοδευθούν για εξοπλισμούς. Ως προς τις γαλλογερμανικές σχέσεις φαί-

νονται να είναι ευοίωνες, ειδικά όταν συγκριθούν με την πολεμική που ασκείται εναντίον της Αγγλίας και της Αμερικής. Η Γερμανία ολοκάθαρα δείχνει ότι δεν είναι ευχαριστημένη από τη βρετανική δράση στα Βαλκάνια και τις επισκέψεις του βασιλέα Καρόλου της Ρουμανίας και του πρίγκιπα Παύλου, αντιβασιλέα της Γιουγκοσλαβίας στο Λονδίνο. Η Γερμανία ειδικά ενδιαφέρθηκε για τις σχέσεις της με τις άλλες χώρες του λεκανοπέδιου του Δούναβη και οι υποψίες της για τις οικονομικές και πολιτικές επιδιώξεις της Αγγλίας στις χώρες αυτές υπάρχουν πάντοτε. *–Ρωσία-Μόσχα.* Εκκαθάριση της Κομσομόλ, της κομμουνιστικής νεολαίας, άρχισε με την έκπτωση από το αξίωμα του για 12 χρόνια αρχηγού της Κόζαρεφ. Οι κατηγορίες εναντίον του περιλαμβάνουν γραφειοκρατική τακτική, αυτοφιλοδοξία, ακαταλληλότητα, έλλειψη ζωηρής καταπολέμησης και διάλυσης των εχθρών του κόμματος και δικτατορικούς τρόπους. Ο Κόζαρεφ ήταν πριν ένας εργάτης και προσχώρησε στην Κομσομόλ στο τέλος του πολέμου. Ηταν μέλος της επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος και τιμήθηκε με τον βαθμό Λένιν, το μεγαλύτερο παράσημο της Σοβιετικής Ένωσης. *–Αγγλία-Λονδίνον* «Ο σιδηρούς πνεύμων κι ένας μεγάλος Άγγλος». «Ο λόρδος Νάφιηλντ, βιομήχανος και κατασκευαστής των αυτοκινήτων Μόρις κερδίζει τώρα τεράστια ποσά από την κατασκευήν των αεροπλάνων διά τους αεροπορικούς εξοπλισμούς της Αγγλίας. Ο σιδηρούς πνεύμων που τώρα κατασκευάζει είναι ένα μηχανικόν σύστημα τεχνητής αναπνοής και χρησιμοποιείται διά την παιδικήν παράλυσιν και άλλας αναπνευστικάς ασθενείας. Επειδή είναι πολύ ζωτικόν το ζήτημα του χρόνου διά την μεταφοράν των συσκευών εις μεγάλας αποστάσεις, απεφάσισε να εφοδιάση κάθε νοσοκομείον και ίδρυμα ολοκλήρου της Βρεταννικής Αυτοκρατορίας με μία συσκευή σιδηρού πνεύμονος. Ο Λόρδος Νάφιηλντ για να διευκολύνη τους αιτητάς δίδει την εξής διεύθυνσιν: Ινστιτούτον ιατρικών ερευνών "Νάφιηλντ" Οξφόρδην. Μόνον τα έξοδα μεταφοράς της συσκευής θα επιβαρύνουν τον αιτητήν. Και η εφημερίδα *Πάφος* διερωτάται: 'Θάχει κανένα από τα νοσοκομεία μας την πρωτοβουλίαν να γράψει εις το Ινστιτούτο Νάφιηλντ;'.

Η πρόοδος του αθλητισμού εις το εξωτερικόν –«Γερμανοί αστυνομικοί και αθλητισμός. Οι αθλητικοί σύλλογοι των αστυνομικών και ο επιδιωκόμενος σκοπός των». Μ. Πέζαρος».

Νέα Ιστορία της Κύπρου. «Ο Σερ Τζωρτζ Χιλλ τέως διευθυντής του Βρεταννικού Μουσείου, ο σοφός συγγραφεύς της περί ελληνικών νομισμάτων της

Κύπρου μελέτης συνεπλήρωσε την συγγραφήν του πρώτου τόμου, όστις περιλαμβάνει ιστορίαν της νήσου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του 1191 μ.Χ. Ο τόμος θα κυκλοφορήση εντός του 1939».

ΦΥΛΛΟ Η΄, 387, 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *–Λονδίνον. Το ζήτημα των αποικιών*. Μιλώντας ο βουλευτής και τέως αρχηγός του Εργατικού Κόμματος κ. Λάνσμπουρυ στο Κέιμπριτζ για το αποικιακό ζήτημα εισηγήθηκε να ενωθούν και να διοικούνται από επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών όλες οι υπό εντολή χώρες και οι αποικίες. Τότε και η Γερμανία θα βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με τις άλλες χώρες και δεν θα παραπονούνται ότι έχασαν το γόητρό τους, επειδή δεν έχουν αποικίες. *-Οι Γερμανοί προπαρασκευάζουν διάλυσιν της Πολωνίας*. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες του αγγλικού τύπου οι Γερμανοί ύστερα από την επιτυχία τους στη Τσεχοσλοβακία ετοιμάζονται να διαμελίσουν την Πολωνία και εργάζονται να κηρυχθεί ανεξάρτητη η Πολωνική Ουκρανία.

[Πνευματική Κίνησις]. *Λορέντζος Μαβίλης* –«Η ομιλία του κ. Μαλακάση. Κατά την 29ην Νοεμβρίου έγιναν στις Αθήνες τα αποκαλυπτήρια της προτομής του μεγάλου ποιητού και πατριώτου Λορέντζου Μαβίλη. Εκ μέρους των Ελλήνων λογοτεχνών ωμίλησε ο ποιητής κ. Μαλακάσης». (Βιογραφία). *–Η Πάφος άλλοτε και τώρα*: «Η Πάφος άλλοτε ήτο η πιο καθυστερημένη επαρχία. Η Τουρκική διοίκησις αφήκεν ερείπια και η Αγγλική κατά τα πρώτα έτη ελάχιστα εβελτίωσε την κατάστασιν... Σήμερον δύναταί τις να είπη χωρίς να έχη τον φόβον να διαψευσθή ότι η νέα Πάφος δεν είναι η παλαιά και η παλαιά ουδέν το κοινόν έχει προς την νέαν. Η αναμόρφωσις επήλθεν ουσιώδης και ολοκληρωτική, εις τε την πόλιν και την ύπαιθρον». *–Η Πάφος προ τριακονταετίας. -Νέα εκλογή Αρχιεπισκόπου Αθηνών* - Εξελέγη ο Τραπεζούντος Χρύσανθος» (Βιογραφία).

ΦΥΛΛΟ Η΄, 388, 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1938

[Εξωτερικαί ειδήσεις]. *Βουλγαρία-Σόφια. Η εκδήλωσις της φιλοβουλγαρικής Βρεταννικής πολιτικής*. Η Μεγάλη Βρεταννία και οι αποικίες συνενώθηκαν με τα Βαλκανικά κράτη και αναγνώρισαν στη Βουλγαρία το δικαίωμα του ελεύθερου επανεξοπλισμού εναντίον των στρατιωτικών όρων της Συνθήκης του

Νεϊγύ. Τούτο ακολούθησε τη Συμφωνία της Θεσσαλονίκης με την οποία τα Βαλκανικά κράτη, προηγουμένως εχθροί της Βουλγαρίας, της επέτρεψαν να επανεξοπλιστεί και να οχυρώσει τα σύνορά της. *–Γερμανία-Βερολίνον. Πώς συμβιβάζονται αι τελευταίαι διπλωματικαί κατευθύνσεις των χωρών του Άξονος.* Κάθε χώρα του Άξονα παίρνει τις δικές της πρωτοβουλίες και ενεργεί με διάφορες βλέψεις και δεν υπάρχει κανένας λόγος να γίνει πιστευτό ότι η Γερμανία συμβουλεύθηκε την Ιταλία προτού καταλάβει την Αυστρία και πιο πολύ όταν πήρε την απόφαση να καταλάβει τη Σουδητοχώρα. Έτσι και τώρα δεν υπάρχει βάση στην εκδοχή ότι οι ιταλικές αξιώσεις σε βάρος της Γαλλίας για την παραχώρηση της Τύνιδας και της Κορσικής είχαν προηγουμένως τη συγκατάθεση της Γερμανίας. Αντίθετα η ιταλική πρωτοβουλία προκάλεσε αρκετή δυσαρέσκεια στο Βερολίνο. Η επιθυμία της Γερμανίας για σύναψη συμφωνίας με τη Γαλλία αποβλέπει στο να εδραιώσει τη θέση της και να ξεκαθαρίσει την αβεβαιότητα για τη θέση των δυτικών της συνόρων. Με τη γαλλογερμανική δήλωση και την απομόνωση του Βελγίου από τη γαλλική συμμαχία ευκολύνεται πολύ η Γερμανία στις βλέψεις της που δεν στρέφονται στη Δυτική Ευρώπη ή στη Μεσόγειο όπως της Ιταλίας, παρόλο που συμμετείχε τόσο ενεργά στην Ισπανία. Η Γερμανία μάλλον στρέφεται στη βορειοανατολική Ευρώπη και στα κράτη της Βαλτικής και για την επίτευξη των σκοπών της προτίμησε να εξασφαλίσει την ησυχία της στα δυτικά σύνορα. *–Αμερική-Νέα Υόρκη. Το αντιϊαπωνικόν πνεύμα κυριαρχεί.* Χαρακτηριστικό του αντιϊαπωνικού μποϋκοτάζ των Αμερικανών είναι η πτώση των εισαγωγών στις Ηνωμένες Πολιτείες ιαπωνικών παιχνιδιών, που παρά τη φθήνειά τους οι Αμερικανοί δεν αγοράζουν. *–Αγγλία (Λονδίνον). Η Αγγλία είναι αποφασισμένη να μη δώση τας αποικίας της.* Ο Υπουργός των Αποικιών Μάλκομ Μακντόναλτ δήλωσε στη Βουλή των Κοινοτήτων σχετικά με το αποικιακό ζήτημα ότι δεν πιστεύει ότι υπάρχει οποιαδήποτε μερίδα της κοινής γνώμης που δέχεται να μεταβιβαστεί σε οποιαδήποτε άλλη χώρα η φροντίδα για χώρες ή πληθυσμούς, που έχουμε την ευθύνη της διακυβέρνησής τους είτε ως αποικιακή είτε ως εντολοδόχος κυβέρνηση. Αυτή είναι η άποψη της Βουλής που συμμερίζεται η κυβέρνηση της Α. Εξοχότητας. Το ζήτημα αυτό ούτε το έχουμε υπόψη μας ούτε είναι από τα επείγοντα πολιτικά ζητήματα.

[Εκκλησιαστικά]. *Ένα σεμνόν Μνημόσυνον κατά την ερχομένην Κυριακήν.* –«Ο Πάφου Ιάκωβος (Βιογραφία)». –«Ο Τηλέμαχος Καλλονάς (Βιογραφία)».

–«Κατά την ερχομένην Κυριακήν «Ο Κινύρας» θα τελέση στον Καθεδρικόν ναόν το ετήσιον μνημόσυνον υπέρ των μεγάλων ευεργετών του Παφιακού αθλητισμού, των αειμνήστων: Μητροπολίτου Πάφου Ιακώβου και του Διδασκάλου της επαρχίας μας Τηλεμάχου Καλλονά». –*Παναγία η Λιμενιώτισσα.* –«Τότε γαρ και ο μέγιστος κατεστράφη ναός της αχράντου Θεοτόκου, ο εν τω φρουρίω της Πάφου, ην Λιμενιώτισσαν καλούσιν οι λαοί – Άγιος Νεόφυτος ο Έγκλειστος (Ανάμνησις περί σεισμών διαφόρων)». –«Την περασμένην εβδομάδα το Ρέουτερ εξήγγειλε σ' όλον τον κόσμον ότι παρά την παραλίαν της Πάφου ανεκαλύφθη σπουδαιότατον Χριστιανικόν μνημείον αποδεικνύον την ακμήν της τέχνης κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους εις την Κύπρον και τον μεγάλον θρησκευτικόν ζήλον των κατοίκων οι οποίοι δεν εφείδοντο θυσιών, διά να ανεγείρουν ναούς αξίους του υμνουμένου θεού».

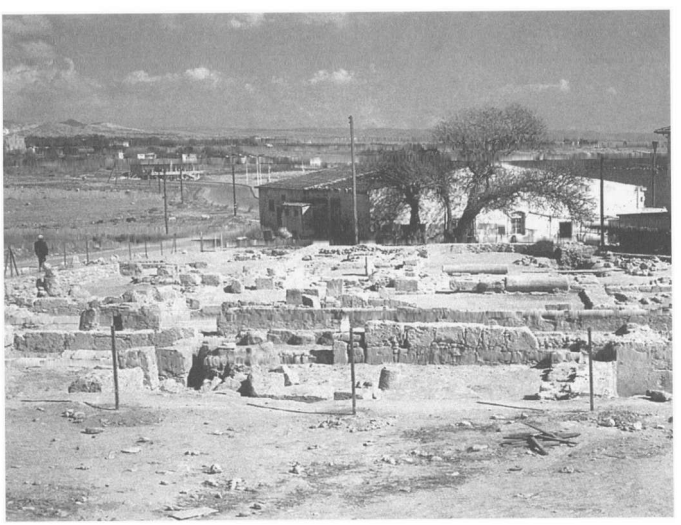

Παναγία Λιμενιώτισσα

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Λ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ
Δικηγόρος
ΓΡΑΦΕΙΑ : Όδός Πάφου.
Ώρ. Διάκτης Πακτρίου και Τυπογραφεία, όδός Ρένιου 8-10.
Τηλ. Κιθ. 22. ΤΗΛΕΦ. 42.

ΠΑΦΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΑΦΟΣ (ΚΥΠΡΟΥ) | ΕΤΟΣ Ι' — ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 485 | Πέμπτη 31 Όκτωβρίου 1940 | Στάσους και τών ούκ ὀλίγ

Ο ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Από τής παραλλαγής Δευτέρας ή ψυχή λίων των Ελλήνων εύρίσκεται εἰς τὸ αἱμοβαφέστερον Ὑπερανθρώπινα ἔνα, ὅπου ἡ ἀλλαγμένη Ἑλληνική νεότης ἀγωνίζεται τὸν εὐγενέστερον καὶ ἀνδροπρεπέστερον ἀγῶνα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὴν ἐλληνικὴν ἀναζωπύρωσις ἀπελευθερίαν ἀπὸ νέας βαρβαρικὰς ἐπιδρομάς. Ἡ Ἑλλὰς κράτος καὶ ἔθνος ἀνέστησεν ἐκ τῶν ἡμερῶν τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ ὑπῆρξεν ἀνδεστερόπτερος, ἄδουσον σιδὴν ἀπέναντι ἀγριοτέρων τῶν ἐμπολέμων ἐνῶ καὶ μόνον ἔχουσα πάθον, ἄπως μᾶς μικρὰν τὴν αἰμοπαχυσίας, ἀμωμωμένη ἐτὶ τὰ ἔργα τῆς εἰρηνικῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως, καὶ ὑπῆκουε γιὰ ἕνα τρίτον ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

Δυστυχῶς ἡ ἀπλότης Ἰταλία ἔδι τὴν ἀφήκεν ἄσυρτον. Ἔν τῇ προσπαθείᾳ της δημιουργήσῃ μίαν μεγάλην Ἰταλικὴν Αὐτοκρατορίαν περιλαμβάνουσαν ἄλας τὰς Μεσογειακὰς χώρας ἐξέτασε καὶ ὑπέταξε καὶ τὴν ἑλληνικὴν Ἤπειρον. Πατέρηκεν ἄλων τῶν εἰδῶν τὰ τεγνάσματα. Ἡ νεφανίδη εἰς τὴν ἀρχὴν ἀλ φίλη καὶ σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως Ἑλλάδος Διεκήμαρε ὅμως τὴ εἰσόδη της εἰς τὸν πόλεμον ἔτι ὅδν εἶχεν ἐχθρικὰς διαθέσεις ἐναντίον της καὶ ὅτεν ἄνετο λάρτη, ἔτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν παρακόψῃ μὲ τὴς δε λεπτοτικὴ καὶ ἀπατηλὴς της μεθόδους ἄρχισε τὰς ἀπειλάς. Τῆς ἔβρισε τὸ πατεδρασικὸν «Ἑλλὰς τὸ δόσιν ἐστήθησεν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς Τήνου. Ἀπεστράφη κατόπιν νὰ βιώσῃ ἑλληνικὸ ἀντικοσμοπλοιὰ εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ διὰ συστήματος προκαγγέλου ἐπιχείρει νὰ μειώσῃ τὴν ἠθικὴν της ὀπόλυψιν. Ἡ Ἑλλὰς ἔχουσα κλίση συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς, τὸν δυκαίων τοῦ πολέμου τῆς ὡς χῶρος ἀνεξαρτήτου ἔδειξεν εἰς ἅλας τὰς ἐκβιαστικὰς αὐτῆς προσπαθείας τὴν πλέον ἀνοδομὴν στάσιν. Ἐν τέλει τὰ προχήματα ἐλείψαν. Ἡ Ἰταλία κατὰ τὴν ἴδην μετὰ μεσονύκτιων ὥρων τῆς παρελθούσης Δευτέρας ἄρχισε τὴν ἐκπυρσοτόνον. Ἐζήτησε παράδοσιν ἑλληνικῶν ὁδηγῶν καὶ ἔλαβε τὴν ἀξιότιμον πολὺ τῆς ἄρνησε.

Ἡ Ἑλλὰς ἡ μητέρα τῆς Εὐσεβείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἀγωνίζεται νέον ἀγῶνα ἀντάξιον τῆς μεγάλης της ἱστορίας καὶ τοῦ ἀνόδθρου της παρελθόντος. Ἡ ἐπιδρομὴ τὰ πρατα τοῦ κόσμου μὲ τὴν κορύδων παλληρίσεν ἀπὸ ἀνχνίνων παρακολουθεῖ τὸν νέον γιγαντιαῖον ἀγῶνα σὸν πάλην σύζφενα ὅπως ἀξέλθῃ ἀπὸ τὴν νέαν δοκιμασίαν νικήτρια πρὸς κατακόρυφον τὸν ἐπιδρομέων καὶ πρὸς ἀδόμαν τῶν ὁρῶν τῆς ἀνθισκοπίας καὶ τῆς ἐλευθερίας ὅπερ τῶν ἀνόλων πολεμῶν σήμερον ἀδελφικὰ νικᾶν καὶ οἱ Ἕλληνες σηκεισόφερον τῶν ὁρῶν τέρων καὶ εὐγενεστέρων Ἰδανικῶν.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ ΓΙΑ Τ' ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΧΡΕΗ

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ κ. ΧΕΡΗ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Μὲ ἀρ. λίγην ἔκπληξη διαβάσαμε στὴν ἐφημερίδα σας τῆς 17ης τρέχοντος, ἔνα ἄρθρο, τὸ ὁποῖο φέρει τὴν ὑπογραφὴ τοῦ κ. Σ. Σ. Ἀντωνιάδη, καὶ τὸ ὁποῖο, αὐτὸ καὶ μόνο λέγω, μὲ μιὰ μονοκονταυλιὰ ἀμνίτει κάθε ὀφέλιμο, ἔστω καὶ τὴν παρωπιρὰ τοῦ νόμου γιὰ τ' ἀγροτικὰ χρέη, νὰ' ἀποφαίνεται μὲ ἀπόλυτη τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία ἔχει τοῦ μεγάλου πλάτους καὶ ὑπὲρ τὴν ἀπόφαση

Ετος 1939

Η θεματική της *Πάφου* το 1939 – συγκεντρωτική έκθεση στο φύλλο περιόδου Θ΄, αρ. φ. 442, 1 Ιανουαρίου 1940.

Παγκόσμιος επιθεώρησις. Το έτος 1939 ήταν γόνιμο σε μεγάλα και κοσμοϊστορικά γεγονότα που τα σπουδαιότερα και πιο ενδιαφέροντα για την Ευρώπη είναι: α΄) Ο τερματισμός του εμφύλιου ισπανικού σπαραγμού, β΄) η κατάληψη της Αλβανίας, γ΄) Η κατάληψη της Τσεχοσλοβακίας, δ΄) Η επίθεση κατά της Πολωνίας που οδήγησε σε νέο ευρωπαϊκό πόλεμο και ε΄) Η ρωσική εισβολή στη Φιλλανδία.

α΄) Το ισπανικό δράμα που άρχισε πριν από 3 χρόνια στις αρχές του 1939 βρισκόταν στη μεγαλύτερή του ένταση. Ο στρατηγός Φράγκο εκπροσωπώντας τα συμφέροντα της Εκκλησίας, της αστικής τάξης, των αξιωματικών και της αριστοκρατίας με τη βοήθεια των φασιστικών κρατών κατόρθωσε να νικήσει τη δημοκρατική Ισπανία που την αποτελούσαν κυρίως οι εργάτες ενισχυόμενοι από τη Σοβιετική Ρωσία. Η επίθεση του στρατηγού κατά της Καταλωνίας που αποτελούσε το ισχυρότερο προπύργιο της Κυβερνητικής Ισπανίας είχε επιτύχει. Στις 26 Ιανουαρίου κατέλαβε τη Βαρκελώνη, τον Φεβρουάριο ολόκληρη την Καταλωνία και τη Μινόρκα και τον Μάρτιο τη Βαλέντσια και τη Μαδρίτη, που ύστερα από μακρά και ηρωική αντίσταση πέρασε στους επαναστάτες στις 27 Μαρτίου. Ο στρατηγός Φράγκο μπήκε σ' αυτή με μεγάλη πομπή στις 21 Μαΐου και από την ημερομηνία αυτή έγινε και πάλι πρωτεύουσα της νέας Ισπανίας, που καταγίνεται ήδη σε περισυλλογή και αναδημιουργία από τα ερείπια που επισώρευσε ο τριετής εμφύλιος σπαραγμός. β΄) Στις 7 Απριλίου, Μεγάλη Παρασκευή, οι Ιταλοί αποβιβάστηκαν στην Αλβανία και ύστερα από μικρή αντίσταση εξανάγκασαν τον βασιλέα Αχμέτ Ζώγου να εγκαταλείψει τη χώρα του, που κατέλαβαν στρατιωτικά και την έκαμαν ιταλικό προτεκτοράτο του βασιλέα της Ιταλίας που πήρε και το Αλβανικό Στέμμα. Η αυθαίρετη αυτή ενέργεια της Ιταλίας εναντίον ενός μικρού και αδύνατου κράτους, μέλους της Κοινωνίας των Εθνών και από χρόνια συνδεόμενου φιλικά με την Ιταλία, επικρίθηκε από την παγκόσμια κοινή γνώμη και λίγο έλειψε να οδηγή-

σει σε λυπηρές συνέπειες που τελικά αποσοβήθηκαν. γ΄) Στις 15 Μαρτίου οι Γερμανοί χωρίς καμιά σοβαρή δικαιολογία και παρά τις δηλώσεις τους του Σεπτεμβρίου του 1938 ότι δεν είχαν διεκδικήσεις στη Κεντρική Ευρώπη εισέβαλαν στη Τσεχοσλοβακία και την κατέλαβαν χωρίς αντίσταση. Το γερμανικό πραξικόπημα προκάλεσε γενική αγανάκτηση ως πράξη κτηνώδους βίας και επιδρομής εναντίον ενός γενναίου, ειρηνικού και πολιτισμένου λαού που τιμούσε με την εργατικότητα και την προοδευτικότητά του τη Μεσευρώπη. Και σαν να μην αρκούσε αυτή η θρασεία επιδρομή, από τον Μάρτιο στάλθηκε νότα προς την Πολωνία για διακανονισμό του ζητήματος του Δάντζιγκ και του διάδρομου, που απορρίφθηκε.

Οι γερμανικές αυτές βιαιότητες έκαναν φανερή πια τη σαφή απόφαση της χώρας αυτής να αποδυθεί σε νέο πόλεμο για πραγματοποίηση του προηγούμενού της ιδεώδους που απέτυχε, δηλαδή να ανέλθει η Γερμανία υπεράνω όλων. Το εξάμηνο διάστημα μεταξύ Μαρτίου και Σεπτεμβρίου αφιερώθηκε σε πολεμικές και διπλωματικές προπαρασκευές και από τα δύο μέρη. δ΄) Οι Άγγλοι βασιλείς επισκέφθηκαν τον Μάιο και Ιούνιο τον Καναδά και τις Ηνωμένες Πολιτείες όπου έγιναν δεκτοί με εγκαρδιότητα και συγχρόνως οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ρωσίας και των Δυτικών δημοκρατιών συνεχίζονται για καταρτισμό «μετώπου ειρήνης» ή «κυκλώσεως», όπως έλεγαν οι Γερμανοί. Οι προσπάθειες των Αγγλογάλλων απέτυχαν οριστικά, γιατί προσέκρουαν στην οπισθοβουλία της Ρωσίας να επωφεληθεί από τις διεθνείς διαφορές για να αποκτήσει οφέλη σε βάρος της Πολωνίας, των Βαλκανικών κρατών και της Φιλλανδίας, που έσπευσε με προθυμία να τις εγγυηθεί η Γερμανία με την οποία υπογράφτηκε στις 22 Αυγούστου το γνωστό σύμφωνο Ρίμπεντροπ – Μολότωφ. Αποκτώντας θράσος η Γερμανία από τη ρωσική ενίσχυση άρχισε να απειλεί την Πολωνία, για να αποδεχθεί τις αξιώσεις της και την 1η Σεπτεμβρίου εισέβαλε στα εδάφη της. Πιστοί οι Αγγλο-Γάλλοι στη συμμαχία τους με τη Πολωνία αναγκάστηκαν να κηρύξουν τον πόλεμο κατά της Γερμανίας, για να δέσουν ένα τέρμα στους εκβιασμούς και τις απειλές της. Έτσι η Ευρώπη μοιραία βρέθηκε μπροστά σε ένα νέο ευρωπαϊκό πόλεμο, που πρόκειται να οδηγήσει σε νέες συμφορές την ανθρωπότητα. Η Πολωνία μην έχοντας οχυρωματικές γραμμές άξιες λόγου και εξαιτίας της διαμόρφωσης του εδάφους της που διευκολύνει την επιδρομή μηχανικών μέσων και ούσα μόνη έναντι κατά πολύ υπέρτερων γερμανικών δυνάμεων στην ξηρά, θάλασσα και αέρα και ύστερα από εισβολή

από τα νώτα της Κομμουνιστικής Ρωσίας αναγκάστηκε μετά από ηρωική αντίσταση τεσσάρων εβδομάδων να υποκύψει διαμελισθείσα για τέταρτη φορά μεταξύ Γερμανών και Ρώσων. Ο αγώνας στο δυτικό μέτωπο μέχρι της στιγμής αυτής υπήρξε αμφίρροπος και είχε κυρίως μορφή χαρακωμάτων, επειδή οι Γάλλοι ήταν οχυρωμένοι στη γραμμή Μαζινώ και οι Γερμανοί στην ισχυρότατη επίσης γραμμή Σίγκφριντ. Οι εναέριες επιδρομές απέδειξαν την αναμφισβήτητη υπεροχή της αγγλο-γαλλικής αεροπορίας που διαρκώς ενισχύεται με υλικό και στελέχη, ώστε δεν απαιτείται προφητική ικανότητα, για να πει κάποιος ότι το πάρα πολύ προσεχές μέλλον θα φέρει σε δύσκολη θέση τον αντίπαλό της. Στη θάλασσα ο αγώνας περιορίστηκε σε επιδρομές από τα γερμανικά υποβρύχια εναντίον μονάδων του Αγγλο-Γαλλικού στόλου και κήρυξη αποκλεισμού της Αγγλίας με τη χρησιμοποίηση σε μεγάλη κλίμακα και αντίθετα με τους διεθνείς νόμους ναρκών και τη καταβύθιση χωρίς διάκριση κάθε εμπορικού πλοίου, έστω και ουδετέρου, που τροφοδοτούσε την Αγγλία. Αν και οι Γερμανοί βύθισαν δύο ισχυρά πολεμικά της Μ. Βρετανίας, το αεροπλανοφόρο «Κουράτζεας» και το καταδρομικό «Ρόγιαλ Όουκ» και ένα άλλο μικρό αριθμό πολεμικών ως και αρκετά εμπορικά, έπαθαν και αυτοί μέγιστες απώλειες, διότι έχασαν το θωρηκτό τσέπης «Γκραφ Σπέε», ένα καταδρομικό και πάνω από 30 υποβρύχια με τα πληρώματά τους. Η εμπορική γερμανική ναυτιλία παρέλυσε σχεδόν εξ ολοκλήρου εκτός της Βαλτικής και η χώρα που πραγματικά περιήλθε σε αποκλεισμό και σε οικονομική στενοχωρία είναι η Γερμανία, όπου επικρατεί γενική δυσφορία για την παράταση του πολέμου.

Όλοι οι ανεξάρτητοι και από περιωπής εξετάζοντας τα πράγματα πιστεύουν ότι η Γερμανία θα συντριβεί στο οικονομικό πεδίο, θα παραλύσει ηθικά και θα καταρρεύσει στρατιωτικά, όπως και κατά το 1918, όταν δεν μπόρεσε να την σώσει ούτε η γραμμή Χίντεμπουργκ ούτε η κατάκτηση τόσων γύρω της χωρών.

ε΄) Λίγες εβδομάδες πριν τελειώσει το 1939 παρουσίασε στην κατάπληκτη ανθρωπότητα και μία άλλη αξιοθρήνητη υπόθεση, την επιδρομή της Κομμουνιστικής Ρωσίας εναντίον της μικρής Φιλλανδίας. Οι ηρωισμοί της τελευταίας και οι επιτυχίες της εναντίον του εχθρικού κολοσσού ζωντάνευσαν τις σελίδες του Ηροδότου, υπενθύμισαν στον κόσμο την πάλη του Δαυίδ και του Γολιάθ και τον έκαμαν να θαυμάσει για μια ακόμη φορά την υπεροχή της ηθικής δύναμης εναντίον της ύλης, των ευγενών ιδεωδών εναντίον των ιμπεριαλιστικών επιδιώξεων.

Το 1939 παραδίδει πυριφλεγή την Ευρώπη στο 1940. Ας ευχηθούμε από τις φλόγες αυτές να προβάλει μια νέα κατάσταση πραγμάτων, που να την κατευθύνουν οι αρχές της ελευθερίας και της δικαιοσύνης πράγμα που θα αποτελέσει και τη μόνη ικανοποίηση εκείνων που έχυσαν το αίμα τους για την επικράτηση του υψηλού αυτού ιδεώδους.

Ελληνική Επιδεώρησις. Το 1939 η Ελλάδα πέρασε μέρες αγωνίας ιδιαίτερα ύστερα από την κατάληψη της Αλβανίας τον Απρίλιο, όταν ισχυρές στρατιωτικές και αεροπορικές ιταλικές δυνάμεις βρέθηκαν απέναντι των Ηπειρωτικών ελληνικών συνόρων που ήταν τελείως ανοχύρωτα. Ευτυχώς η έγκαιρη αγγλική εγγύηση της ελληνικής ανεξαρτησίας και ακεραιότητας αποσόβησε τους κινδύνους που δημιουργήθηκαν, τους οποίους η Ελλάδα έσπευσε να αντιμετωπίσει με μερική κινητοποίηση και αποστολή στην Ήπειρο όλων των διαθέσιμων ελληνικών δυνάμεων. Αγγλική αποστολή οικονομικής φύσης υπό τον σερ Ρος έφθασε τον Μάιο στην Ελλάδα και έθεσε τις βάσεις μιας μεγαλύτερης εμπορικής συνεργασίας μεταξύ Αγγλίας και Ελλάδας. Ο μεγάλος πόλεμος βρήκε την Ελλάδα ουδέτερη, να θυσιάζει όμως διαρκώς ναυτιλλόμενους, γιατί οι ηρωικοί Έλληνες ναύτες αντιμετωπίζοντας τις τορπίλλες και τις νάρκες περιέφεραν απτόητοι την ελληνική σημαία στις βόρειες θάλασσες και τροφοδοτούσαν την Αγγλία, όπως έκαμναν και οι πατέρες τους την εποχή του ηπειρωτικού αποκλεισμού της εποχής του Ναπολέοντα.

Η εσωτερική αναδημιουργία συνεχίστηκε και το 1939. Ιδρύθηκε σχολή διοικητικών υπαλλήλων, τέθηκαν τα θεμέλια του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθιερώθηκε τακτική γραμμή μεταξύ Ελλάδας και Αμερικής με το υπερωκεάνιο «Νέα Ελλάς», ιδρύθηκε ναυπηγείο στο Σκαραμαγκά, που άρχισε την κατασκευή ελληνικού αντιτορπιλλικού τύπου «Γεωργίου του Α΄», καθιερώθηκε βραβείο των γραμμάτων, εβδομάδα του πρασίνου κ.ά. Η ελληνική αρχαιολογική επιστήμη ανακάλυψε σπουδαία ευρήματα στις Θερμοπύλες, όπου ανακαλύφθηκε και ο υποτιθέμενος τάφος του Λεωνίδα, στην Πύλο κ.ά.

Η Ελλάδα πιστή στις συμμαχίες της με τα Βαλκανικά κράτη και διατηρώντας αυστηρή ουδετερότητα ελπίζει να εξέλθει αβλαβής από τους απελπιστικούς κινδύνους, που δεν έπαυσαν να την περιβάλλουν.

Η Κύπρος κατά το 1939 – από πολιτικής απόψεως. Το 1939 βρήκε την Κύπρο κάτω από το καθεστώς που διαμορφώθηκε ύστερα από τα Οκτωβριανά

του 1931, ήτοι χωρίς Νομοθετικό Συμβούλιο και χωρίς αιρετούς αντιπροσώπους στα διάφορα δημόσια αξιώματα. Εφημερίδες, σωματεία και πολλοί πολιτευόμενοι τόνισαν ιδιαίτερα τη σπουδαιότητα των άρθρων του κ. Μέρτον στον *Ημερήσιον Τηλέγραφον* που εισηγούνταν μεταξύ άλλων αναθεώρηση της κατάστασης που δημιουργήθηκε, που άρχισε ν' απασχολεί σοβαρά σπουδαία όργανα της βρετανικής γνώμης. Ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος* υποστήριξε την ανάγκη αποστολής Βασιλικής Επιτροπείας στην Κύπρο. Στις 8 Φεβρουαρίου ο υπουργός των Αποικιών δήλωσε στη Βουλή των Κοινοτήτων ότι «δεν φρονεί ότι επέστη η στιγμή προς συνταγματικήν μεταβολήν εις Κύπρον και ότι πρέπει μάλλον να επιδιωχθή βαθμιαία ανάπτυξις με την επέκτασιν των εξουσιών των τοπικών Συμβουλίων» και στις 20 Φεβρουαρίου ο πρωθυπουργός Τσάμπερλαιν δήλωσε ότι η κατάσταση στην Κύπρο δεν είναι τέτοια, ώστε να δικαιολογείται η αποστολή Βασιλικής Επιτροπείας. Η αναχώρηση στις αρχές Μαΐου του τέως κυβερνήτη σερ Ρίτζμοντ Πάλμερ δημιούργησε ελπίδες για μεταβολή της κατάστασης, αλλά νέες δηλώσεις τον Ιούλιο του Υπουργού των Αποικιών διέψευσαν και αυτές τις ελπίδες· δόθηκε μόνο σχετική ελευθερία στον τύπο να ελέγχει τις κακές καταστάσεις και να επικρίνει τις κυβερνητικές πράξεις. Ο ερχομός στις 10 Αυγούστου του νέου κυβερνήτη κ. Ο. Δ. Μπάττερσιλ που και άλλοτε υπηρέτησε ευδόκιμα εδώ ως Αποικιακός Γραμματέας (1935-1937) έδωσε ευκαιρία στον τόπο να εκδηλώσει με τον πιο πανηγυρικό τρόπο την επιθυμία του να τύχει πολιτικών ελευθεριών και πραγματικής συμμετοχής στη διακυβέρνηση της πατρίδας του. Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο της Κύπρου με μακρό και εμπεριστατωμένο υπόμνημά του έθεσε ενώπιόν του τις απόψεις του τόπου σχετικά με την εκπαίδευση των τέκνων του. Και ενώ υπήρχε η ελπίδα ότι με την καλή θέληση του νέου κυβερνήτη θα αναθεωρούνταν οριστικά η δημιουργηθείσα ύστερα από το 1931 κατάσταση, άρχισε στις αρχές (3 Σεπτεμβρίου) ο πόλεμος που συγκέντρωσε την προσοχή της Μ. Βρετανίας στη διεξαγωγή του αγώνα, από την επιτυχία του οποίου εξαρτάται το μέλλον της ανθρωπότητας και η υπόσταση της Αυτοκρατορίας. Ο πόλεμος έδωσε την ευκαιρία στον κυπριακό λαό να εκδηλώσει την πατροπαράδοτη φιλία και αγάπη του προς το μεγαλόφρον Βρετανικό έθνος. Όλοι οι Κύπριοι, ανεξάρτητα από κοινωνική θέση και αντιλήψεις, έσπευσαν να συνεισφέρουν τον οβολό τους στον Βρετανικό Ερυθρό Σταυρό, οι νέοι κατατάχθηκαν στον στρατό και άλλοι στα μεταγωγικά σώματα της Α.Μ. και ο τύπος υπο-

στήριξε ηθικά τη μεγάλη υπόθεση για την οποία μάχεται σήμερα η Μ. Βρετανία. Η ακλόνητη πεποίθηση του κυπριακού λαού είναι ότι θα νικήσει και πάλι στον μεγάλο αυτό πόλεμο, προσθέτοντας νέες σελίδες δόξας στην ιστορία της και έμπρακτα βεβαιωμένη για τα αισθήματα του κυπριακού λαού που συκοφαντικά ζήτησαν οι καλοθελητές να διαστρέψουν, θα ικανοποιήσει τις δίκαιές του αξιώσεις.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Λ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ
Διοικητήρ
ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Πάφου.
Τηλεγρ. Διεύθυνσις και Τυπογραφείο, Οδός Πάνου 8-10.
Τηλ. Κυβ. 22. ΤΗΛΕΦ. 42.

ΠΑΦΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΑΦΟΣ (ΚΥΠΡΟΥ) | ΕΤΟΣ Ι' —ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 490 | Πέμπτη 5 Δεκεμβρίου 1940 | Άγιου Σάββα

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΝΙΚΗΝ

(Περιφέρεται δημοσιεύουσι τὸν ἑπόμενον ὑμνον τὸν ἁπαγγελθέντα τὴν 24ην Ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν διάρκειαν λιτῆς τῶν σχολείων τῆς Κερκυρᾶς εἰς τὸν Μητρ. Ναὸν Ἁγίου Θεοδώρου ὑπὸ τῶν Μητρ. Ναὸν Ἁγίου Θεοδώρου ὑπὸ τῶν Μαθητῶν Παρόντος τοῦ Σ. Σ. Βασιλέως.)

«Ἐλεύθερα θάνατος ἢ δουλεία!
Αὐτὸ ἠχεῖ σωστὰ μιὰ χαραμάδα ἀπ᾽ τὸ φῶς;
Δὲν γνώρισ᾽ ἡ αὐγὴ μου, στὴ νύχτα σου τὴν ἄδικη
Πέρχη κατρέλα της, τὰ ἀφεγγιὰ σου κάλλη.»

Καὶ τ᾽ ἀλήθεια, ἡ ἀνατολὴ τὴν ἔχασε ἡ Δύσις ἀπὸ τὸν ἀνέλπιστο ἀνατολικὸ ἀέρα; Ἢ ἡ Δύσις ἔχασε τὴν ἀνατολὴ καὶ τὸ νοτιὸ ἀεράκι; Ναί! εἶναι ὁ ἀπάνεμος εὐρυνὸς πόντος στὸ γαλανὸ τοῦ βάθους, ὁποῦ μᾶς ἀνοίγει μὲ ἀκεραίαν βεβαιότητα τὰ «Νενικηκόσιν».

Κλίνει ἡ μεγαλόπρεπη στὴ δυσίχρωτη τὸν Ἰπποκράτη, ἡ ἀγαπημένη τῆς ἀνατόλῆς τὸν Ἡλιοκράτη, ἡ ἀγαπημένη τῆς ἐνότητος σου, καὶ ἔδωσες τὴ φῶς τῆς Ἀλήθειάς της, τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ Νικηφόρου καὶ τοὺς Βενιζέλους Εὐρώπης, ἔβρεξες ἀπὸ τὰ σπασίκορα γόλια τῶν ἀγνῶν μαστόρων σου, τοὺς Κολοκοτρωναίους, τοὺς Μακρυγιάννες, τοὺς Παπαφλέσσες καὶ τοὺς Κανάρηδες.

«Ἐλεύθερος τάλαρ, μὲ τιμὴν ἀφθαστον καὶ ἀνάμαστον, τοῦ Ἐλευθερόπετρος καὶ τοῦ Ρηγορίου τοῦ μεγάλου θάλασσ᾽ καὶ τοὺς Πατέρους σου!»

Ἔτσι ἀκριβῶς ἔλεγε ἡ Τιμὴ ἡ αἰωνία τὸ Ἐλεύθερο!

Οἱ ἀγωνιστὲς νὰ ἀναπαύσουσι, καὶ οἱ τρέμοι ἀσκ, ποὺ περίμεναν τρόπον ὑπερπολέμησης χλωσιασμὸς μᾶκρι τοῦ νὰ μὲ τὸ πλευρὸν τὸν μαχητὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνεβαίνουσι, καὶ ἄλλοι μισὸ πλάνον, ὑπερφέροντες τοῦ χρόνου τὴν φθορὰν, συμπλέοντες μὲ τοὺς Βρεττανοὺς Ἐφορεύτους, καὶ στέκοντες παρατεταξι ἀκολουτοὶ καὶ βοηθοὶ τῆς ὑπερμαχου Ἐλευθερωτῆρ, καὶ ἡ συμπαγὴς νίκη ἐμπλοκὴ ἐναν ἀγκαλιασμὸν μὲ τοὺς ψηφισμοὺς ἀγωνιστὰς τοῦ 12, 13, 18, καὶ 22, ἀρχαλιασὲ τώρα μὲ τοὺς χρυσοκεντὲς τοῦ Γράμμου, τοῦ Καλαμᾶ, τοῦ Ἀργυροκάστρου, καὶ τῆς Κορυτσᾶς. Κανὲν χρονικὸν ἀνάμεσα στὴν ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος δὲν ἔχει ἡ ἱστορία τῆς δόξης. Νὰ Πατρίδα μου ἐφτὰ ! Εἶ. ἀπ᾽ ἡ πατρίδα τῆς δόξης.

Τὴ ὕβρις ἐκείνης Δόξης, ποὺ ἐπέστησε πάντα ἀπὸ τὸ ἀ ἐτιμᾶτο τοῦ Παρθενῶνος καὶ στεφανώνει μὲ τὸ δυνατὸ χέ μου τὸ τόσης ἐποχὴ καὶ τόσους ἀγῶνες.

Τὰ νιάτα τὸ χαμόρο σου Πατρίδα μου
σὰ βάνουμε τὸν λατρευτὸν σου ἀνάμεσα.
Πάσης Πατρίδος σὲ ἐλεύθερον σήμερα
Πλούσιο τῶν ἄρμων καὶ τῶν μαγνόμων

Καὶ τέτοιων ἄρμων! καὶ τέτοιων μαγνόμων! Εἰς αὐξησὶν ἐκλίνε ἀκριβῶς ἐσυχίαν. Δὲν ἀνεχώρησε εἰσὲ ἐὰ ἀναχωρεῖ κατὰ περισσότερον τμητικὸν καὶ μεγαλύτερης κατάλογος ἀ- σὰ τὰ ἀνάμεσα τὸν ἀπανεχωρεῖ τῆς γῆς μὲν σου, ἀλλὰ καὶ τῶν θυγατέρων σου, ποὺ σήμερον εἰς τὰ Ἡπειρωτικὰ μερο- γράφουν καὶ τὰ Μακεδονικὰ μαγεῖρια, μετέβαιναν τὰ τελάρων τὰ ἐπιχειρήσιμον παραμορφώνων, τὴν ἀφθαρ εἰς λαῖλαπα, καὶ τὴν ἀνάρσιον εἰς τραγικὸν, καὶ ἀνάμεσα καὶ κατέστρεφαν, καὶ ἀνίκανοι, καὶ κατεδίωξαν ἐκ-μάρων, καὶ ἀνάμεσα καὶ ἀνάμεσα καὶ ἀνάμεσα

Ετος 1940

[Γίνεται ανασκόπηση των γεγονότων του 1940 στο πρώτο φύλλο του 1941]

Φυλλο Ι΄, 494, 1 Ιανουαριου 1941

«Το έτος των μεγάλων εκπλήξεων – Ελπιδοφόρον το μέλλον». Το 1940 μπορεί να χαρακτηριστεί με ασφάλεια ως ο χρόνος των μεγάλων γεγονότων και των μεγάλων εκπλήξεων. Ο ευρωπαϊκός πόλεμος που συγκεντρώνει την παγκόσμια προσοχή μάς παρουσίασε τρία αληθινά εκπληκτικά γεγονότα: α΄) Τη γαλλική κατάρρευση, β΄) το αγγλικό θαύμα και γ΄) Τις θριαμβευτικές νίκες της μικράς Ελλάδας εναντίον πανίσχυρου επιδρομέα.

α΄) Η Γαλλία στηριζόμενη στο χαλύβδινο τείχος, την περίφημη γραμμή Μαζινώ, στην ακλόνητη πίστη για το απαραβίαστο των συνόρων της και στη στρατιωτική θεωρία που ήταν το συμπέρασμα του τελευταίου μεγάλου πολέμου «καθ' ην εις μίαν σύρραξιν μεταξύ εχθρών του αυτού επιπέδου ικανότητος, αποτελεσματικότητος και γενναιότητος αριθμητική υπεροχή ΤΡΙΩΝ προς ΕΝΑ απαιτείται διά την αποφασιστικήν κλίσιν της πλάστιγγος», βρέθηκε τελείως εκτεθειμένη τον περασμένο Μάιο, όταν η Γερμανία έχοντας καταπληκτική υπεροπλία σε μηχανοκίνητες δυνάμεις και αεροπορία έσπασε την προέκταση της γραμμής Μαζινώ κοντά στο Σεδάν και μπήκε ακάθεκτη στα γαλλικά εδάφη σκορπίζοντας παντού τον όλεθρο. Η υπερήφανη γαλλική πρωτεύουσα που δύο φορές σώθηκε στον τελευταίο πόλεμο υπέκυψε άδοξα αυτή τη φορά στον εχθρό. Ο γαλλικός στρατιωτικός οργανισμός που εθεωρείτο ο τελειότερος του κόσμου συντρίφτηκε μέσα σε λίγες εβδομάδες και η Γαλλία αναγκάστηκε να υπογράψει την εξευτελιστική συνθήκη της Αμιένης που την ταπείνωσε και σαν μυλόλιθος πιέζει τα στήθη του γενναίου γαλλικού λαού που έπεσε θύμα ασυγχώρητων λαθών των στρατιωτικών αρχηγών και του επιτελείου του και της πέμπτης φάλαγγας που έπαιξε σημαντικότατο ρόλο στην καταστροφή. Η απροσδόκητη κατάρρευση της Γαλλίας που κανένας δεν ήταν δυνατό να φανταστεί ή να υποθέσει έθεσε, όπως ήταν επόμενο, σε άμεσο κίνδυνο τη σύμμαχό της Μ. Βρετανία που για πρώτη φορά ύστερα από πολλά χρόνια αντίκρυσε από κοντά το φάσμα της εχθρικής εισβολής. Οι Γερμανοί μεθυσμένοι από τους ηπειρωτικούς θριάμβους τους πίστευσαν ότι

σύντομα θα αποβιβάζονταν στην Αγγλία, για να διαλύσουν τη μεγάλη τους αντίπαλο πραγματοποιώντας έτσι τα πιο τολμηρά ιμπεριαλιστικά τους όνειρα. Τόσο ήταν βέβαιοι για τη νίκη, ώστε όριζαν και τις μέρες που θα γιόρταζαν στο Βερολίνο τον τελευταίο τους θρίαμβο. Τη φορά όμως αυτή οι προβλέψεις διαψεύστηκαν. Το θάρρος, η αποφασιστικότητα, ο υψηλός πατριωτισμός του αγγλικού λαού έσωσαν την κατάσταση. β΄) Η Αγγλία «το φρούριον που κατά τον Σαιξπήρειον ύμνον εδημιούργησε η φύσις εναντίον του μιάσματος και της επιβολής του πολέμου», παρέμεινε και πάλι απόρθητο. Ολόκληρη η χώρα έγινε ένα απέραντο στρατόπεδο, κάθε αγγλικό σπίτι ένα προπύργιο εθνικής άμυνας και κάθε αγγλική καρδιά ένας προμαχώνας της ανεξαρτησίας της πατρίδας και της παγκόσμιας ελευθερίας. Οι Γερμανοί κατάπληκτοι μπροστά στο αγγλικό θαύμα δεν τόλμησαν να επιχειρήσουν την διατυμπανιζόμενη εισβολή τους που εξακολουθούν να την κρατούν σαν μορμολύκειο, χωρίς όμως και οι ίδιοι να πιστεύουν σοβαρά στην αίσια έκβασή της. γ΄) Η τρίτη κατάπληξη ήταν ο ελληνικός θρίαμβος εναντίον της ιταλικής εισβολής που την υπαγόρευσε η μεγαλομανία του ιταλού δικτάτορα σε βάρος μικρής χώρας που αυστηρά ουδέτερη καταγινόταν με τα έργα του ειρηνικού πολιτισμού και την εσωτερική της αναδημιουργία. Σε διάστημα οκτώ εβδομάδων ο ένδοξος ελληνικός στρατός νίκησε σε επανειλημμένες μάχες τον επιδρομέα. Κατέλαβε το 1/3 της Αλβανίας, αιχμαλώτισε εκατοντάδες αξιωματικούς και χιλιάδες Ιταλούς οπλίτες και απειράριθμο υλικό πολέμου. Η σημερινή Ελλάδα φάνηκε αντάξια της μεσαιωνικής και της αρχαίας. Έγραψε αθάνατα έπη στα αιματοβαμμένα βουνά της Μακεδονίας και της Ηπείρου, που οι αύρες τους τραγουδούν τις δόξες των Αλεξάνδρων και των Πύρρων και ψάλλουν τους ηρωισμούς των Σουλιωτών και των ημιθέων της νεότερης Ελλάδας.

Ο χρόνος φεύγει μέσα στους ορυμαγδούς των τηλεβόλων, στις πυρκαγιές των εμπρηστικών βομβών, τους θρήνους της ανθρωπότητας. Οι τελευταίες νίκες του ελληνικού στρατού στην Αλβανία και των Άγγλων στην Αίγυπτο και η ιταλική κατάρρευση που άρχισε, αποτελούν ευοίωνα προμηνύματα της αίσιας έκβασής του για τους Συμμάχους που αγωνίζονταν για την ελευθερία και τα δίκαια των μικρών εθνών. Αλλά, όπως είπε στην τελευταία ραδιοφωνική ομιλία του η Α.Μ., θα γίνει ανάγκη πορείας σε σκληρό και ανάντη δρόμο μέχρι της τελειωτικής νίκης που ελπίζουμε ότι θα στεφανώσει με αμάραντο στέφανο δόξας τα συμμαχικά όπλα. Την πεποίθηση αυτή δεν μας γεννά μόνο η ψυχική προκατάληψη ούτε η

ιδέα ότι όποιος έχει μαζί του το δίκαιο τελικά θριαμβεύει, αλλά πλήθος θετικών δεδομένων. Η καταπληκτική υπεροχή του βρετανικού στόλου, η τεράστια δύναμη της βρετανικής αεροπορίας, που σε λίγο αποκτά την υπεροπλία, η σταθερή αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων των συμμάχων σε συνδυασμό με οικονομικούς παράγοντες υψίστης σημασίας, όπως η τελεία σχεδόν παράλυση της εμπορικής ναυτιλίας και του εξωτερικού εμπορίου του Άξονα, η συνεχής ελάττωση των οικονομικών πόρων και της παραγωγής του τον καιρό που οι Σύμμαχοι αντλούν ανεξάντλητες οικονομικές δυνάμεις από την Αγγλική, Ολλανδική και Βελγική αυτοκρατορία και ενισχύονται στον αγώνα τους από ολόκληρη την Αμερική, μοιραία θα οδηγήσουν στην παράλυση του ηθικού του εχθρού, που θα αποτελέσει τον κυριότατο παράγοντα της συμμαχικής νίκης. Όταν οι Ιταλοί και Γερμανοί αντιληφθούν ότι χάθηκε η ελπίδα της νίκης, όταν οι στερήσεις και τα οικονομικά βάρη καταστούν δυσβάστακτα, θα επακολουθήσουν οι εσωτερικές ανωμαλίες και οι διάφοροι λαοί που στενάζουν σήμερα κάτω από τον γερμανικό ζυγό θα συντρίψουν τα δεσμά τους και θα ανατείλουν στον κόσμο ευτυχέστερες μέρες. Με την ελπιδοφόρο αυτήν πεποίθηση χαιρετίζουμε την ανατολή του νέου έτους.

Φυλλο Ι΄, 478, 12 Σεπτεμβριου 1940

[Εκδόσεις]. *Η έκδοσις της μεταφράσεως του Θουκυδίδου υπό Ελευθερίου Βενιζέλου* –«Ανάμεσα στις εκρήξεις των οβίδων, τους συναγερμούς, τες καταστροφές και τα καπνίζοντα ερείπια με αξιοθαύμαστη ψυχραιμία συνεχίζονται τα έργα του ειρηνικού πολιτισμού. Αυτό ακριβώς συμβαίνει εις την Αγγλίαν της οποίας το ηρωικόν θάρρος κατά τας κρισίμους αυτάς στιγμάς προκαλεί τον παγκόσμιον θαυμασμόν. Από την Αγγλίαν μας έρχονται οι δύο τόμοι της μεταφράσεως του Θουκυδίδου από τον Ελευθέριον Βενιζέλον υπό την εποπτείαν του τέως πρεσβευτού της Ελλάδος στο Λονδίνο και επιστηθίου φίλου του, του κ. Δημ. Κακλαμάνου. Ο Αναξαγόρας της Ιστορίας, όπως ωνόμασε τον Θουκυδίδην ο O. Muller, δεν μπορούσε να εύρη καλύτερον μεταφραστήν του από τον Ελευθέριον Βενιζέλον τον μεγαλύτερον πολιτικόν της νεωτέρας Ελλάδος, ο οποίος κατά τον χρόνον της διαμονής του εις Γαλλίαν, όταν η ψήφος του ελληνικού λαού τον εστέρησε του δικαιώματος της κυβερνήσεως της χώρας του, επεδόθη εις την μετάφρασιν του κλασικού αριστουργήματος: της ιστορίας του Πελοποννησιακού πολέμου γεμάτης από υψηλά πολιτικά και κοινωνικά διδάγματα δυνάμενα και σήμερον να χρησιμεύουν προς καθοδήγησιν των ατό-

μων και των λαών κατά την πορείαν των προς το άγνωστον μέλλον. 'Ουδεμιάς περιόδου της ανθρωπίνης ιστορίας', παρατηρεί ο Muller, 'η ιστορία εγράφη επιτυχέστερον από την περίοδον του Πελοποννησιακού πολέμου υπό του Θουκυδίδου'».

ΦΥΛΛΟ Ι΄, 485, 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Κύριο άρθρο. *Ο νέος ελληνικός αγών.* «Από της παρελθούσης Δευτέρας η ψυχή όλων των Ελλήνων ευρίσκεται εις τα αιματοβαμμένα Ηπειρωτικά βουνά, όπου η άλκιμος Ελληνική νεότης αγωνίζεται τον ευγενέστερον και ενδοξότερον των αγώνων υπέρ της διατηρήσεως της ελληνικής ανεξαρτησίας απειλουμένης από νέας βαρβαρικάς επιδρομάς».

Η είδησις εις Κύπρον. «Κύμα ενθουσιασμού – Η είδησις περί κηρύξεως του πολέμου υπό της Ιταλίας εναντίον της Ελλάδος προκάλεσε βαθείαν συγκίνησιν εις τον Ελληνικόν και Τουρκικόν πληθυσμόν της Κύπρου. Διαδηλώσεις έλαβον χώραν εις διαφόρους πόλεις της Κύπρου αίτινες και εσημαιοστολίσθησαν. Εις την πόλιν μας κατά τη νύχτα της Τρίτης νεαροί διαδηλωταί περιήλθον τας οδούς ψάλλοντες τους εθνικούς ύμνους Μ. Βρεταννίας και Ελλάδος και άλλα ενθουσιώδη άσματα και ξητωκραυγάζοντες υπέρ της Αγγλίας, της Ελλάδος και της Τουρκίας».

Ο χθεσινός παλλαϊκός εθνικός συναγερμός. –«Όταν την παρελθούσαν Δευτέραν εκυκλοφόρησε η είδησις περί της κηρύξεως πολέμου μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας ήτο εμφανής η συγκλονιστική πατριωτική δόνησις που συνετάραττε την ψυχήν όλων των Ελλήνων συμπολιτών μας. Οι Τούρκοι δεν έμειναν αμέτοχοι της συγκινήσεώς μας και τα αργότερον γεγονότα απέδειξαν πόσον βαθεία και πλήρης είναι η ενότης αισθημάτων και σκέψεων των δύο στοιχείων. Όλων η σκέψις περιεστρέφετο περί ένα και μόνον σημείον την τιμωρίαν του αναιδούς και αποδεδειγμένου θρασυδείλου εχθρού. Και ο καθένας εξέφρασε την επιθυμίαν να γίνουν τα δέοντα διαβήματα, διά να επιτραπή η εγγραφή εθελοντών».

ΦΥΛΛΟ Ι΄, 486, 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1940

Άρθρο. «Ποίοι οι πραγματικοί Ιταλικοί σκοποί – Φως διά τους αφελείς – Καθ' ον χρόνον οι ραδιοφωνικοί σταθμοί Ιταλίας και Γερμανίας διακηρύττουν ότι οι

Ιταλοί δεν αποβλέπουν εις την κατάκτησιν των Ελληνικών εδαφών, αλλά απλώς αγωνίζονται εναντίον της Αγγλοφίλου Ελληνικής κυβερνήσεως δημοσιεύομεν το κάτωθι εμβατήριον της Ιταλικής φασιστικής νεολαίας, το οποίον ομιλεί αφ' εαυτού περί των πραγματικών σκοπών της Ιταλίας: 'Allunghiamo la nostra via...' δηλαδή: Θα προεκτείνουμε το δρόμο μας –Θα καταλάβουμε την Τουρκία –Κι αν οι δουλειές πηγαίνουνε καλά –Θα φθάσουμε στις Αθήνες – για να περνούμε ωραία ζωή – θα πάρουμε τον Πειραιά – και ολόκληρο το Αιγαίο πέλαγος».

Φυλλο Ι΄, 487, 14 Νοεμβριου 1940

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. «Αι εισφοραί της Πάφου εις το Ελληνικόν Προξενείον –Η επί των εράνων επιτροπεία της Πάφου απέστειλε την πρώτην δόσιν εκ Λιρών 800 με την ακόλουθον επιστολήν: 'Προς τον εντιμότατον Πρόξενον της Ελλάδος (Ελευθέριος Μαυροκέφαλος)... Η εν Πάφω Ελληνική κοινότης βαθύτατα συγκεκινημένη από την άνανδρον Ιταλικήν επίθεσιν εναντίον της πολυφιλήτου Μητρός Πατρίδος διενήργησεν έρανον υπέρ του Εθνικού αγώνος».-«Η στήλη της τιμής –Έρανος Κτήματος –Έρανος Πραιτωρίου». -«Ελλάδα» (ποίημα) Α. Ευγενίου – φοιτητής Νομικής».

Φυλλο Ι΄, 489, 28 Νοεμβριου 1940

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. «Η ομιλία του Ιερολ. Ντανά εφέντη κατά την δέησιν υπέρ της Συμμαχικής Νίκης». –«Ο πρώτος αναχωρήσας Κύπριος διά τον Ελληνικόν στρατόν – Κατά την Κυριακήν 17 Νοεμβρίου ανεχώρησε διά την Ελλάδα, όπως υπηρετήση ως έφεδρος αξιωματικός την στρατευομένην πατρίδα του ο εξ Αμμοχώστου έγκριτος δικηγόρος κ. Ευάγγελος Λοΐζου... Ο εκλεκτός γόνος της μεγάλης και επιλέκτου Κυπριακής οικογενείας συνεχίζων τας τιμίας προγονικάς του παραδόσεις ανεχώρησε διά να εκπληρώση το υπέρτατον προς την πατρίδα καθήκον συνοδευόμενος από τας ευχάς ολοκλήρου του Κυπριακού λαού, ο οποίος εύχεται να τον επανίδη νικητήν εις την γενέτειράν του». –«Οι εθνικοί έρανοι εις την επαρχίαν μας – Συνεχίζονται με απερίγραπτον ενθουσιασμόν –Η Πάφος πρωτοπόρος εις τους εράνους – Διαμέρισμα Πάφου – Τάλα: Ο ενθουσιασμός ο οποίος επεκράτησεν ήτο απερίγραπτος –Όλες οι γυναίκες εφιλοτιμούντο ποία πρώτη να δώση τα κοσμήματά της. Μία επαίτις έδωσε 9 γρόσια και είπε: 'τρεις εβδομάδες τώρα ζητιανεύω και εσύναξα το ποσόν αυτό. Ας

πάει για το έθνος μου'. –Ομιλεί και η λαϊκή ψυχή: Αξιοσημείωτα είναι τα ακόλουθα δίστιχα, τα οποία έψαλλαν νέοι της Τάλας ενώ εχόρευαν, ενδεικτικά των σκέψεων και των αισθημάτων του Κυπριακού λαού:

Ω! Μουσσολίνι νόμισες πως εν μακαρουνάδα
Τζιαι κήρυξες τον πόλεμον μαζί με την Ελλάδα

Να ζήση η Ελλάδα μας με την Ελευθερία
Να ζήσουν τζιαι οι φίλοι μας τζι η σύμμαχος Αγγλία.

Παρακαλώ τον Πλάστην μου να'χουμεν την υγεία
Να ζήση η Ελλάδα μας τζι η σύμμαχος Τουρκία.

Το χώμα το Ελληνικόν με γαίμαν εξυμώθη
Τζιαι στες καρκές τους Έλληνες το δένδρον εριζώθη.

Σημαιοφόρος θα γινώ σημαία θα σηκώσω
Τα σκλάβα Δωδεκάνησα να τα ελευθερώσω.

Άγγλοι τζαι Τούρκοι τζι Έλληνες εκάμαν συμμαχίαν
Να διώξουσι που τον τουνιάν την κάθε τυραννίαν.

Έλα μες την αγκάλη μου να σε γλυκοφιλήσω
Πάω τζαι γιω στον πόλεμον το γαίμαν μου να χύσω.

Να ζήση η Ελλάδα μας που σαν δελφίνι σχίζει
Να ζήση τζι η σημαία μας π' όμορφα κυματίζει.

Ο Φασισμός τζι ο Ναζισμός παντού τώρα θα σβήση
Τζαι μέσα στην Ευρώπη πιο Ελληνισμός θα ζήσει».

«Η Εκκλησία προσφέρει τα δισκοπότηρα – Η εκκλησιαστική επιτροπή Τάλας παρέχουσα δείγμα των πατριωτικών της αισθημάτων προσέφερε τα αργυρά της δισκοπότηρα».

ΦΥΛΛΟ Ι΄, 490, 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1940

Κύριο άρθρο. *Ύμνος εις την Ελληνικήν νίκην*. «Ευχαρίστως δημοσιεύομεν τον κάτωθι πανηγυρικόν τον οποίον είπε την 24 Νοεμβρίου 1940 κατά την Δοξολογίαν διά την πτώσιν της Κορυτσάς εις τον Μητροπολιτικόν Ναόν Αγίου Θεοδώρου ο Πρόεδρος των Παλαιών Πολεμιστών Πάφου κ. Σ. Σ. Μαρκίδης)». «Εισφοραί εις τιμαλφή και είδη των κοινοτήτων Πάφου: Ασπρογιά – Καννα-βιού – Παναγιά – Στατός – Γαλαταριά – Άγιος Φώτιος – Πενταλιά – Κοιλίνια».

Φυλλο Ι΄, 491, 12 Δεκεμβριου 1940

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. «Οι νέοι θρίαμβοι του ελληνικού στρατού – Πανηγυρισμός εις Πάφον» –«Προελαύνων ακάθεκτος ο Ελληνικός στρατός εις την Βόρειον Ήπειρον κατέλαβε κατά την παρελθούσαν Πέμπτην (5 Δεκεμβρίου 1940) τους Αγίους Σαράντα σπουδαιότατον λιμένα του Ιονίου Πελάγους και κατά την Κυριακήν (8 Δεκεμβρίου 1940) το περίφημον Αργυρόκαστρον, την πατρίδα του πρώτου Κυβερνήτου της Ελλάδος Ιωάννου Καποδίστρια, κτίσμα κατά παράδοσιν της Βυζαντινής Αρχοντίσσης της Αργυρώς, ισχυρότατον στρατηγικόν έρεισμα της Ιταλίας εν Αλβανία». –«Η είδησις γνωσθείσα κατά τας εσπερινάς ώρας της Κυριακής προκάλεσε γενικόν ενθουσιασμόν. Πολλοί νέοι της πόλεώς μας εν διαθηλώσει περιήλθον τους δρόμους τραγουδώντες θούρια, ενώ οι κώδωνες των ναών ήχουν χαρμοσύνως. Κατά την 11 π.μ. της παρελθούσης Δευτέρας (9 Δεκεμβρίου 1940) εψάλη κατανυκτική δοξολογία εις τον Καθεδρικόν ναόν Αγίου Θεοδώρου τελεταρχούντος του Π. Αρχιμανδρίτου κ. Γενναδίου... Πλήθη κόσμου υπερπλήρωσαν τον ναόν και την πλατείαν της Μητροπόλεως εις την οποίαν έφθασε και η Τουρκική νεολαία της πόλεώς μας με την σημαίαν της. Η πόλις μας καθ' όλην την Δευτέραν ήτο σημαιοστόλιστος». –«Οι έρανοι της Πάφου υπέρ του Αγώνος – Υπερβαίνουν τας Λίρας 5000».

Εκδόσεις. «Βιογραφικόν Λεξικόν Κύπρου –*Cyprus Who' s Who* – Υπό του κ. Λ.Μ. Στεφανίδου εξεδόθη εις Λευκωσίαν ενδιαφέρων τόμος εξ 170 σελίδων περιέχων βιογραφίας διαφόρων προσώπων σχετιζομένων με την δημοσίαν ζωήν του τόπου». –«Από της 5ης Δεκεμβρίου ήρχισε η έκδοσις του σατιρικού περιοδικού *Γέλιου* υπό την διεύθυνσιν του γνωστού σκιτσογράφου κ. Φασουλιώτη με σειράν εικόνων σατιριζούσας τον Ελληνοϊταλικόν πόλεμον με αρκετόν χιούμορ». –«Το υπόμνημα της Παγκυπρίου διδασκαλικής Οργανώσεως» ... υπεβλήθη προς τον Διευθυντήν του Γραφείου Παιδείας διά του οποίου γίνεται εισήγησις, όπως επιτραπή η διδασκαλία της Ελληνικής Ιστορίας και του Ελληνικού Εθνικού Ύμνου. Το υπόμνημα διερμηνεύει διάπυρον επιθυμίαν και τας απόψεις ολοκλήρου του Ελληνικού λαού της Κύπρου και ελπίζομεν ότι η Κυβέρνησις λαμβάνουσα υπ' όψιν την δημιουργηθείσαν νέαν κατάστασιν θα θελήση να δείξη ότι καλή διάθεσις υπάρχει και εκ μέρους της προς δικαίωσιν ευλόγων αξιώσεων.

ΦΥΛΛΟ Ι΄, 492, 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1940

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. *Κατάταξις εθελοντών* «Κατόπιν οδηγιών του Σ. Τοποτηρητού του Αρχιεπισκοπικού θρόνου κ. Λεοντίου απεφασίσθη η κατάταξις εθελοντών εις τον Ελληνικόν στρατόν νέων ηλικίας 22-32 ετών αγάμων και απηλλαγμένων οικογενειακών υποχρεώσεων.
Οι ακόλουθοι ενεγράφησαν ως εθελονταί...
Προσήλθεν επίσης προς εθελοντικήν κατάταξιν και εις οθωμανός εκ Κτήματος ονόματι Μεχμέτ Τζεμάλ Μουσλή.
Επίσης ενεγράφησαν και οι ακόλουθοι μαθηταί...
Εκτός των ανωτέρω ενεγράφησαν εις τον κατάλογον, διά να υπηρετήσουν ως νοσοκόμοι εις Ελλάδα και αι ακόλουθοι κυρίες και δεσποινίδες»...
-Ανταλλαγή δακτυλίων αρραβώνων. «Μία έκκλησις της *Πάφου* – Υπολογίζεται ότι εις 600 πρόσωπα τα οποία έδωσαν τους χρυσούς δακτυλίους αρραβώνας των θα δοθούν αντίστοιχοι αργυροί με το Ελληνικόν στέμμα και την επιγραφήν «Εθνικός Αγών 1940». *–Εκ Πέγειας* – «Ολόκληρος η κοινότης πάλλεται από εθνικόν ενθουσιασμόν – Βλέπων τον τόσον ενθουσιασμόν των κατοίκων ο παλαιός αγωνιστής της Ελλάδος κ. Α. Τζάμαλης επρότεινεν όπως ονομασθή το χωρίον Σούλι, χωρίς να ξέρη ότι πολλοί κάτοικοι της επαρχίας αποκαλούν τους κατοίκους της Πέγειας Μανιάτας, γιατί είναι αποφασιστικοί, επίμονοι και μονόουλοι (μονοιασμένοι) – Στάμης (Σταύρος Μιχαήλ)».

ΦΥΛΛΟ Ι΄, 493, 25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1940

Δημόσιαι διαλέξεις. α΄) «... ωμίλησεν εν τη σειρά των διαλέξεων του «Κινύρα» ο δικηγόρος κ. Σέργιος Σ. Αντωνιάδης περί του βίου και του έργου του διαπρεπούς Έλληνος Ακαδημαϊκού Ζαχαρία Παπαντωνίου αποθανόντος κατά την πρώτην Φεβρουαρίου 1940, ενώ μετέβαινε με το τραμ από το σπίτι του εις την Ακαδημίαν. β΄) «...θα ομιλήση εις την «Τιτάνιαν» ο γνωστός διά τας μελέτας του περί του πνευματισμού διανοούμενος κ. Ανδρέας Ρολάνδης με θέμα: «Υπάρχουν Νεράϊδες;». *–Οι εθελονταί της εβδομάδος* – Εθελονταί εν όλω 97 πλην των μαθητών. Επίσης ενεγράφησαν ως νοσοκόμοι εν όλω 10. –«Νέαι αποστολαί εκ Πάφου διά τον Εθνικόν Αγώνα – εστάλησαν μέχρι χθες Λίρας 5127.13.7».

Ετος 1941

Η θεματική της *Πάφου* το 1941 - συγκεντρωτική έκθεση στο φύλλο ΙΑ΄, 546, 1 Ιανουαρίου 1942.

Φυλλο ΙΑ΄, 546, 1 Ιανουαριου 1942

Ένα βλέμμα εις το διαρρεύσαν έτος. Στη παγκόσμια ιστορία σπάνια διαδραματίστηκαν κοσμοϊστορικά γεγονότα με τόση σπουδαιότητα όπως στο 1941. Η ανατολή του βρήκε στις επάλξεις της Ευρώπης δύο κυρίως λαούς: τους Άγγλους και τους Έλληνες που με ηρωικό θάρρος αγωνίζονταν όχι μόνο για τη δική τους σωτηρία, αλλά και για τη σωτηρία του χριστιανικού πολιτισμού και την επικράτηση των υψηλών αρχών της ελευθερίας και της δικαιοσύνης που έθεταν σε κίνδυνο οι Αξονικές δυνάμεις. Ύστερα από εξάμηνο γενναίο αγώνα η Ελλάδα δέχθηκε ταυτόχρονη επίθεση από τις δύο αυτοκρατορίες και έπεσε αιμόφυρτη χωρίς να κηλιδώσει το ένδοξό της όνομα. Πιστή στις συμμαχίες και τα ιδανικά της προτίμησε την καταστροφή παρά τον εξευτελισμό και την ταπείνωση. Αιμόφυρτη έπεσε και η Γιουγκοσλαβία που έστω και την τελευταία στιγμή προτίμησε την ένδοξη πτώση αντί την εκούσια δουλεία. Τα δύο άλλα Βαλκανικά κράτη, η Ρουμανία και η Βουλγαρία, προσχώρησαν στον Άξονα, ενώ η Τουρκία παρέμεινε ουδέτερη.

Το πρώτο εξάμηνο του 1941 βρήκε τη Γερμανία κυρίαρχη της κεντρικής και μεγάλου μέρους της Δυτικής και ολόκληρης της Νοτίου Ευρώπης να εκτείνει τα κατακτητικά της δίκτυα από τα παγωμένα νορβηγικά φιορδ μέχρι της Κρήτης και από του Βισκαϊκού μέχρι των ελών της Πολωνίας.

Στην κρισιμότατη στιγμή που διακινδύνευε η τύχη της Μέσης Ανατολής και της ιδιαίτερης μας πατρίδας η Γερμανία έστρεψε τα όπλα της εναντίον της Ένωσης των Σοβιετικών Δημοκρατιών με το πρόσχημα: α΄) Ότι αυτή έτρεφε επιθετικές διαθέσεις εναντίον της και β΄) ότι ήταν απαραίτητο χάριν της νέας τάξης και του χριστιανικού πολιτισμού να τεθεί εκποδών ο άθεος μπολσεβικισμός με τον οποίο ως γνωστό είχε συνάψει στις 22 Αυγούστου 1939 σύμφωνο «φιλίας και μη επιθέσεως!». Στην πραγματικότητα απέβλεπε: α΄) να εκμηδενίσει την επικίνδυνη στρατιωτική δύναμη της Ρωσίας και β΄) να εξασφαλίσει τρόφιμα, βενζίνη και πετρέλαια από τις απέραντες ρωσικές πηγές. Η νίκη εθεωρείτο βέβαιη, γιατί

ύστερα από τη Φιλλανδική εκστρατεία πιστευόταν ότι η Ρωσία ήταν στρατιωτικά ανοργάνωτη και με την πρώτη εχθρική εισβολή σοβαροί εσωτερικοί διχασμοί θα έφεραν την κατάρρευσή της. Όμως και οι δύο προβλέψεις απεδείχθησαν μάταιες. Οι Ρώσοι εφαρμόζοντας το παλαιό σχέδιο του στρατάρχη των Ναπολεόντειων αγώνων Μιχαήλ Κουτούζωφ: κανονική υποχώρηση, απομάκρυνση του εχθρού από τις βάσεις του και ύστερα επίθεση τον καιρό του χειμώνα, πέτυχαν να διατηρήσουν άκαμπτη τη στρατιωτική τους μηχανή και παρά τις αιματηρές θυσίες και τις φοβερές καταστροφές να νικήσουν τους Γερμανούς έξω από το Λένιγκραντ, τη Μόσχα και το Χάρκοβο και να τους απειλούν τώρα ότι δεν θα τους αφήσουν να επιστρέψουν στα εδάφη τους, αλλά θα τους θάψουν μέσα στα άγονα χιόνια των ρωσικών στεπών.

Ο άλλος στυλοβάτης του Άξονα η Ιταλία νικήθηκε στην ξηρά, στη θάλασσα και τον αέρα και έχασε ολόκληρη σχεδόν την αυτοκρατορία της και ήδη στερείται τροφές, πετρέλαια και βενζίνη αφού είδε να φυλλορροούν όλα τα όνειρα που την έσπρωξαν στην περιπέτεια του παγκόσμιου πολέμου.

Ο τρίτος παράγων του Άξονα η Ιαπωνία πιεζόμενη από τους δύο άλλους συντρόφους της αποφάσισε στο τέλος του χρόνου να πάρει μέρος και αυτή στον αγώνα με προδοτική επίθεση εναντίον των βρετανικών και αμερικανικών κτήσεων στην Άπω Ανατολή και τούτο οδήγησε και τις Ηνωμένες Πολιτείες στον αγώνα και μαζί μ' αυτές και άλλα αμερικανικά κράτη. Παρά τις πρώτες επιτυχίες της Ιαπωνίας ο αγώνας δεν έχει κριθεί, γιατί μέχρι σήμερα αντιμετώπισε μόνο αποικιακές φρουρές και όχι τον όγκο των μεγάλων Δημοκρατιών που την περιβάλλουν.

Το 1941, στο τέλος του, βρίσκει τα τέσσερα πέμπτα της ανθρωπότητας ενωμένα ψυχικά εναντίον των δυνάμεων του Άξονα, που αντιπροσωπεύουν το κράτος της βίας, του ιμπεριαλισμού και της δύναμης του ισχυρότερου. Άγνωστο πότε θα τελειώσει ο αγώνας. Πάντως όμως θα τελειώσει με τη νίκη των Δημοκρατιών, όχι μόνο γιατί αντιπροσωπεύουν τον ηθικό κόσμο, τις ιδέες της λαϊκής κυριαρχίας, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας, αλλά γιατί έχουν ανεξάντλητους οικονομικούς πόρους και ισχυρότατες στρατιωτικές, αεροπορικές και ναυτικές εφεδρείες που είναι αυτές που εξασφαλίζουν τη νίκη στους μακρούς πολέμους. Όπως στους δρόμους μακράς διάρκειας νικούν όχι εκείνοι που προπορεύονται στην αρχή, αλλά αυτοί που διαθέτουν απόθεμα δυνάμεων, έτσι και στους μακρούς πολέμους νικούν οι έχοντες αποθέματα ψυχικής και υλικής αντοχής. Η Αγγλία κατά τον Εκατονταετή πόλεμο, η Γαλλία κατά τους Ναπολεόντειους αγώνες και η Γερμανία

κατά τον τελευταίο ευρωπαϊκό στην αρχή νικήτριες στο τέλους νικήθηκαν. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ίδιο θα συμβεί και στο σημερινό με μακρά διάρκεια πόλεμο: οι δυνάμεις του Άξονα που είχαν στην αρχή επιτυχίες στο τέλος θα συντριβούν. Η Ιταλία άρχισε ήδη να καταρρέει. Η Γερμανία κλονίζεται και η καταματωμένη Ιαπωνία δεν θα αντέξει, όταν θα υποστεί τη συνδυασμένη πίεση των μεγαλυτέρων δημοκρατιών του κόσμου. Η πολυβασανισθείσα ανθρωπότητα αποχαιρετώντας το 1941 πιστεύει βάσιμα ότι άρχισε ήδη η ανατολή της Νίκης και μαζί με αυτήν έχει την απόλυτη πεποίθηση ότι το θείο φως της δικαιοσύνης και της ελευθερίας θα καταυγάσει την υφήλιο που σκληρά δοκιμάστηκε.

Το κάστρο της Πάφου

Ετος 1942

Η θεματική της *Πάφου* το 1941 - συγκεντρωτική έκθεση στο πρώτο φύλλο του 1943.

Φυλλο ιΑ΄, 597, 1 Ιανουαριου 1943

Το έτος της νίκης. Η φετινή πρωτοχρονιά βρίσκει την ανθρωπότητα στο τέταρτο έτος του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου. Από τα παγωμένα νορβηγικά φιορδ μέχρι τα γελαστά ακρογιάλια της Ελλάδας και από τις ρωσικές στέπες μέχρι το Βισκαϊκό εκατομμύρια ανθρώπων στενάζουν κάτω από την πιο απαίσια και στυγερή δουλεία. Οι Γερμανοί ακολουθώντας πιστά τα διδάγματα του Νίτσε ότι οι ασθενείς και αδύνατοι πρέπει να εξαφανίζονται για να επικρατήσει στον κόσμο ο υπεράνθρωπος και θεωρώντας τους εαυτούς τους ως την εκλεκτή Φυλή που πρέπει να κυριαρχήσει στον κόσμο, υποδούλωσαν και ταπείνωσαν τους γύρω λαούς, έχοντας συνεργάτες τους και τους Ιταλούς που ονειροπόλησαν τη δημιουργία νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην οποία η Μεσόγειος θα αποτελούσε δική τους θάλασσα. Στο θλιβερό αυτό κατάντημα έφτασαν όχι μόνο από τις ιμπεριαλιστικές αυτές τάσεις, αλλά και από την έλλειψη αρκετής διορατικότητας εκ μέρους των Συμμάχων, που κάτω από την επίδραση πασιφιστικών ιδεών πίστευσαν ότι με την καλή θέληση ήταν δυνατό να αποσοβηθούν οι αιματηροί πόλεμοι. Μάταια ο μεγάλος αντιπρόσωπος της μικρής Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών ο Νικόλαος Πολίτης διακήρυττε το 1927 ότι έπρεπε να οργανωθεί διεθνής δύναμη που να αντιμετωπίσει τη δεδομένη στιγμή τους ταραξίες της ειρήνης και της τάξης. Η Αμερική, αφού συνέβαλε υπέροχα στον νικηφόρο τερματισμό του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου αποσύρθηκε από την ενεργό ανάμιξη στα ευρωπαϊκά πράγματα. Στη Γαλλία κύμα διαφθοράς είχε παραλύσει τις ζωτικές δυνάμεις του έθνους και στην Αγγλία η ιδέα της ειρήνης και το αντιπολεμικό πνεύμα καθοδηγούσε την πολιτική της χώρας στην τελευταία εικοσαετία, παρά τις διαμαρτυρίες του Τσέρτσιλλ, που έγκαιρα προειδοποίησε για τον κίνδυνο.

Ύστερα από εικοσαετή προπαρασκευή οι Γερμανοί προχώρησαν στη νέα τους εξόρμηση που δημιούργησε τη σημερινή συμφορά. Οι τεράστιες στην ξηρά,

θάλασσα και στον αέρα επιτυχίες τους κατά τα πρώτα έτη του πολέμου δημιούργησαν για μια στιγμή την εντύπωση ότι θα εξέρχονταν νικητές και θα δημιουργούσαν την περίφημη «νέα τάξη» της Ευρώπης. Ευτυχώς η ηρωική αντοχή της Αγγλίας ύστερα από την γαλλική κατάρρευση, η υπέροχη ρωσική αντίσταση αργότερα και η καταπληκτική δύναμη των Ηνωμένων Πολιτειών που προστέθηκε στο τέλος του 1942 στο συμμαχικό αγώνα, έχουν μεταβάλει την πορεία του πολέμου, ώστε με απόλυτη πεποίθηση να ελπίζουμε στον τελικό θρίαμβο των Ηνωμένων Εθνών. Στους μακρούς πολέμους, όπως αποδείχθηκε από την ιστορία, τελειωτικά νικά εκείνος που έχει πιο πολύ απόθεμα ψυχικών και υλικών δυνάμεων.

Στον Εκατονταετή, τον Τριακονταετή, τους Ναπολεόντειους και τον Πρώτο Παγκόσμιο δεν νίκησαν οι αρχικά νικητές, αλλά οι έχοντες υπεροχή σε εφεδρείες και ηθικό. Οι μεγαλειώδεις συμμαχικές νίκες στο τέλος του 1942 στην Αφρική, τη Ρωσία και τον Ειρηνικό μάς πείθουν ότι δεν είναι μακριά η ημέρα που θα καταρρεύσει το αξονικό οικοδόμημα της ανομίας και φωτοβόλος ο ήλιος της Δικαιοσύνης θα φωτίσει έναν κόσμο απαλλαγμένο από επιδρομές, καταπιέσεις και εκμετάλλευση. Με την ευχή αυτή χαιρετίζουμε την ανατολή του νέου χρόνου ως τη χαραυγή της μεγάλης συμμαχικής Νίκης, που θα απελευθερώσει και θα αποκαταστήσει εθνικά τον Ελληνισμό και θα δώσει τη χαρά και την ευτυχία στην ανθρωπότητα που τόσο σκληρά δοκιμάστηκε.

Ετος 1943

[Η γενική ανασκόπηση του 1943 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1944]

Φυλλο ΙΒ΄, 649, 1 Ιανουαριου 1944

Η επιθεώρησις του έτους 1943. Ο χρόνος που πέρασε αποτέλεσε ασφαλώς την αρχή του νικηφόρου τέλους του μεγάλου πολέμου που τα Ηνωμένα Έθνη διεξάγουν εναντίον των δυνάμεων της βίας, της τυραννίας και της αδικίας. Η ανατολή του βρήκε τον εχθρό στη Β. Αφρική κάτοχο της Τριπολίτιδας και της Τύνιδας και τους Συμμάχους να επιτίθενται από τη Λιβύη και την Αλγερία. Η ευκολία του ανεφοδιασμού του εχθρού από την Ιταλία αποτελούσε γι' αυτόν μεγάλο πλεονέκτημα, αλλά ευτυχώς χάρις στον ηρωισμό, την καλύτερη οργάνωση και τις εξαιρετικές ικανότητες των στρατηγών Αϊζενχάουερ και Μοντκόμερυ οι Σύμμαχοι κατόρθωσαν να συντρίψουν τις εχθρικές δυνάμεις. Το τελευταίο δεκαήμερο του Ιανουαρίου κατέλαβαν την Τρίπολη και ύστερα από δίμηνο αγώνα την Τύνιδα. Στις 13 Μαΐου παραδόθηκαν και τα τελευταία υπολείμματα των εχθρικών δυνάμεων στην Αφρική, ήτοι 150 χιλιάδες αιχμάλωτοι, 17 στρατηγοί και αυτός ο αρχηγός του γερμανικού εκστρατευτικού σώματος φον Άρνιμ. Ολόκληρη η Αφρική ελευθερώθηκε από το αξονικό άγος και αποτέλεσε τη βάση επιτυχών εξορμήσεων για την απελευθέρωση της Ευρώπης. Η εξαιρετικά οχυρωμένη Παντελλάρια ύστερα από άγριο συμμαχικό βομβαρδισμό καταλήφθηκε στα μέσα Ιουνίου από τις βρετανικές δυνάμεις και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου έγινε η απόβαση στη μεγαλόνησο Σικελία που σε διάστημα λιγότερο από δύο μήνες πέρασε εξ ολοκλήρου στους Συμμάχους, που στις αρχές Σεπτεμβρίου αποβιβάζονταν στην Ιταλία συνεχίζοντας το απελευθερωτικό τους έργο. Κάτω από την πίεση των γεγονότων ο Μουσολίνι παραιτήθηκε και νέα ιταλική κυβέρνηση υπό τον στρατάρχη Μπαντόλιο ήλθε σε διαπραγματεύσεις με τους Συμμάχους, που κατάληξαν στην ιταλική παράδοση στις 8 Σεπτεμβρίου 1943. Η ιταλική κατάρρευση αποτελεί αναμφισβήτητα το σημαντικότερο γεγονός του 1943. Έφερε την παράδοση του ιταλικού στόλου και την ουσιαστική εκμηδένιση του ιταλικού στρατού ως πολεμικού παράγοντα. Η Σαρδηνία και η Κορσική πέρασαν στους

Συμμάχους και τα μαρτυρικά Δωδεκάνησα παρ' ολίγον να απελευθερωθούν, αν οι εκεί ιταλικές φρουρές δεν έδειχναν ανειλικρινή στάση. Οι Γερμανοί επωφελη-θέντες από την ιταλική κατάρρευση κατέλαβαν τη βόρεια και κεντρική Ιταλία, αλλά ήδη οι Σύμμαχοι τους εκτόπισαν από τη μισή σχεδόν Χερσόνησο καταλαβόντες την πρώτη Οκτωβρίου τη Νεάπολη και βαδίζοντας ήδη προς τη Ρώμη.

Στη Ρωσία οι πρώτες ημέρες του 1943 βρήκαν τους Γερμανούς στον Καύκασο και στην περιοχή του Στάλινγκραντ. Η αποτυχία τους για κατάληψη της πόλης αυτής που η ηρωική αντίστασή της προκάλεσε τον παγκόσμιο θαυμασμό, είχε ως συνέπεια τη χειμερινή εξόρμηση των Ρώσων, που εκδίωξαν τον εχθρό από την περιοχή του Καυκάσου και κατέλαβαν στα μέσα Φεβρουαρίου το Ροστώβ. Η θερινή γερμανική επίθεση τους μήνες Μάιο και Ιούνιο απέτυχε οικτρά και από τον Ιούλιο άρχισε η ρωσική επίθεση που συνεχίζεται μέχρι σήμερα και που οδήγησε στην κατάληψη των σπουδαιοτάτων πόλεων Ορέλ, Μπιελκορότ, Χαρ-κόβου, Ταϊγανίου, Νοβοροσίσκης, Σμόλενσκ, Κιέβου και Κοροστέν. Ο απα-ράμιλλος ηρωισμός του ρωσικού στρατού, η δεξιότητα των στρατηγών του και η επάρκεια των Ρώσων που επιδείχθηκε σ' όλους τους τομείς της πολεμικής δράσης απέδειξε ότι η Ρωσία αποτελεί σήμερα ισχυρότατο στρατιωτικό παρά-γοντα και έναν από τους κυριότερους συντελεστές της νίκης.

Στην Άπω Ανατολή Άγγλοι και Αμερικανοί έδωσαν επίσης δείγματα της υπε-ροχής τους εναντίον των Ιαπώνων με επιτυχίες ύψιστης σπουδαιότητας στη Ν. Γουινέα και στις νήσους του Σολομώντος.

Η Συμμαχική και ιδιαίτερα η βρετανική αεροπορία και το αήττητο βρετανικό ναυτικό με τους βομβαρδισμούς, τον αποκλεισμό και τη συνοδεία των νηοπο-μπών πρόσφεραν ύψιστες υπηρεσίες στον κοινό αγώνα.

Τον χρόνο που τέλειωσε χθες συνοδεύουν οι ρωσικοί θρίαμβοι στο Ανατολικό μέτωπο, το έξοχο ναυτικό κατόρθωμα της ανατίναξης του Σάνχορϊ και η ελπί-δα της απολύτρωσης των υπόδουλων με την επικείμενη συμμαχική εισβολή. Τα ενωμένα έθνη χαιρετίζουν τον νέο χρόνο ως τον χρόνο της Νίκης και της Ελευθερίας.

Ετος 1944

[Η γενική ανασκόπηση του 1944 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1945]

Φυλλο ΙΔ΄, 702, 4 Ιανουαριου 1945

Η επιδεώρησις του λήξαντος έτους. Το 1944 υπήρξε πλούσιο σε μεγάλα και κοσμοϊστορικά γεγονότα. Η αρχή του βρήκε το μεγαλύτερο τμήμα της Ευρώπης κάτω από τη γερμανική κυριαρχία. Η σβάστικα κυμάτιζε από τις αχανείς ρωσικές στέπες μέχρι του Βισκαϊκού και από του Βορείου Παγωμένου Ωκεανού μέχρι την Κρήτη. Ο Χίτλερ, παρά τις αποτυχίες του στη Ρωσία, εξακολουθούσε να μιλά με υπερηφάνεια για το απόρθητο ευρωπαϊκό φρούριό του που έκτισε με το αίμα και τα δάκρυα των λαών, για να τους σώσει από τον ρωσικό μπολσεβικισμό και την αγγλο-αμερικανική κεφαλαιοκρατία. Στο διάστημα των τελευταίων δώδεκα μηνών το ματωμένο αυτό οικοδόμημα κατάρρευσε με πάταγο. Οι Ρώσοι απελευθέρωσαν την Κριμαία, την Ουκρανία, τη Λευκή Ρωσία, τη Φιλλανδία, όλα σχεδόν τα Βαλτικά κράτη, τη Ρουμανία, την Ουγγαρία και μετέφεραν τον πόλεμο στην Ανατολική Πρωσία, τη δυτική Πολωνία, την Τσεχοσλοβακία και κοντά στα σύνορα της Αυστρίας. Η Γερμανία διαθέτει εναντίον τους τα τρία τέταρτα των στρατιωτικών δυνάμεων χωρίς να μπορεί να αναχαιτίσει τον ρωσικό χείμαρρο, που παρασύρει με την ακατάσχετη ορμή του όλα τα εμπόδια, απειλώντας με πλήρη συντριβή το κράτος της ανομίας και αδικίας.

Οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί έκαμαν το 1944 απαράμιλλα πολεμικά κατορθώματα. Συνέτριψαν στην Ιταλία τις δύο οχυρές γραμμές του Γουσταύου και του Χίτλερ, απελευθέρωσαν τη Ρώμη, κατέλαβαν τα τρία τέταρτα της Χερσονήσου και μετέφεραν τον πόλεμο στον Πάδο. Συγχρόνως επιχείρησαν στη Δύση τόλμημα μοναδικής σπουδαιότητας, την απόβαση τον περασμένο Ιούνιο ισχυροτάτων δυνάμεων που συνέτριψαν τη γερμανική αντίσταση και απελευθέρωσαν τη Γαλλία, το Βέλγιο και μέρος της Ολλανδίας.

Στα Βαλκάνια οι δυνάμεις αντίστασης του στρατάρχη Τίτο και των Ελλήνων ανταρτών με τη βοήθεια των Συμμάχων και επωφελούμενες από τις νίκες τους κατόρθωσαν να απελευθερώσουν τη Γιουγκοσλαβία και την Ελλάδα, εκτός

από ελάχιστη περιοχή της Κρήτης, όπου ο εχθρός τελείως απομονώθηκε και είναι καταδικασμένος σε σφαγή ή παράδοση. Δυστυχώς την απελευθέρωση της Ελλάδας που προκάλεσε πλημμύρα ενθουσιασμού σ' όλους τους Έλληνες σκίασε η φρίκη του εμφυλίου πολέμου που, ας ελπίσουμε ότι σύντομα θα λήξει προς ανακούφιση του δοκιμαζόμενου σκληρά ελληνικού λαού.

Οι Άγγλοι στις Ινδίες κατάφεραν σοβαρά πλήγματα εναντίον των Ιαπώνων που τους εξανάγκασαν να υποχωρήσουν με σοβαρές απώλειες, ενώ οι Αμερικανοί απελευθέρωσαν τη Ν. Γουινέα, τη Γκουάμ, όλες τις νήσους του Σολομώντος και μέρος των Φιλιππίνων.

Οι αεροπορικές επιδρομές κατά της Γερμανίας και Ιαπωνίας ήταν χωρίς προηγούμενο και η βύθιση του «Τίρπιτζ» αποτελεί ένα από τα ενδοξότερα κατορθώματα της Βασιλικής Αεροπορίας. Το συμμαχικό ναυτικό σ' όλες τις θάλασσες είχε θριαμβευτικές νίκες. Η συντριβή μεγάλου μέρους του ιαπωνικού στόλου κοντά στη Φορμόζα και τις Φιλιππίνες αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα ναυτικά κατορθώματα του 1944 και προάγγελο της τελειωτικής καταστροφής, όταν σύντομα θα αρχίσει η ενωμένη δράση των αγγλοαμερικανικών ναυτικών δυνάμεων. Η δύναμη της Γερμανίας από μέρα σε μέρα καταρρέει. Η απόπειρα κατά της ζωής του Χίτλερ, οι αλλεπάλληλες ήττες, ο τρόμος των συνεχών βομβαρδισμών, η γενική δυσφορία και η αποτυχία της τελευταίας απελπιστικής αντεπίθεσης προς το Βέλγιο αποτελούν ενδείξεις ότι ο ναζισμός πνέει τα λοίσθια και θα έχει συνοδοιπόρο στον τάφο του και τον ιαπωνικό ιμπεριαλισμό προς μεγάλη χαρά της ανθρωπότητας που μαζί με τη νίκη των Ηνωμένων Εθνών αποβλέπει σε ρόδινο μέλλον.

Φυλλο ΙΒ΄, 651, 13 Ιανουαριου 1944

Ποίησις: Παύλος Μεράνος. «*Η πάλη του ανθρώπου*» (Από την ανέκδοτη συλλογή «Νέοι Βωμοί», αφιερωμένη στον τιτάνιο ρωσικό αγώνα).

Φυλλο ΙΒ΄, 652, 20 Ιανουαριου 1944

Ο Αγών εις την Ελλάδα – «Η *Πάφος* ευχαρίστως δημοσιεύει τον επίλογον του εσχάτως εκδοθέντος εις την Αγγλίαν έργου: *The fight in Greece*, υπό P. Rodinus, ο οποίος παρέχει ιδέαν του σημερινού μαρτυρίου και απηχεί τας ελπίδας της αναστάσεως της φυλής μας».

Φυλλο ΙΒ΄, 658, 2 Μαρτιου 1944

Παύλος Μεράνος. *Ο Κοσμολυτρωτής* (Το πνεύμα μιλά του Κόκκινου Στρατού) «Νέοι Βωμοί».

Φυλλο ΙΒ΄, 660, 16 Μαρτιου 1944

Δημητράκης Χαμπουλίδης. «Οι Νέοι Άθλοι»

Φυλλο ΙΒ΄, 661, 23 Μαρτιου 1944

[Διάφορα]. «Η εθνική εορτή – Δοξολογίαι – Εθνικοί εορτασμοί από όλα τα σωματεία: Σύλλογος «Κινύρας», Λέσχη «Ευσέβεια», ΑΚΕΛ (θα μιλήσει ο Αντ. Ευγενίου), Σύνδεσμος Ελλήνων Εθελοντών Παλαιών Πολεμιστών (Πρόεδρος Σ.Σ. Μαρκίδης) – Φιλολογικά μνημόσυνα προς τιμήν των υπέρ πίστεως και πατρίδος πεσόντων». –«Η 25η Μαρτίου» (ανακοίνωση του ΑΚΕΛ): «Η εθνική μας επέτειος πλησιάζει. Το ΑΚΕΛ, που έταξε πάντα βασικό του σκοπό την Ένωσή μας με την μητέρα Ελλάδα δεν μπορεί παρά να προσβλέπη προς την επικειμένην επέτειον, ως την ημέραν εκείνην που εμπνέει και το σημερινό '21 που πανένδοξο διαδραματίζεται και υφαίνεται με το αίμα των σημερινών πολεμιστών των ελληνικών αγέραστων βουνών. Το νέο '21 που θα φέρη γρήγορα ή αργά και πάλι το ξεσκλάβωμα του Έθνους, το μεγάλο και δοξασμένο εκείνο ξεσκλάβωμα, που θα επεχταθή ίσαμε τις δικές μας Ελληνικές ακρογιαλιές, φέρνοντας λεφτεριά και στον δικό μας λαό. Με τούτη ακριβώς την προοπτική, το Κόμμα μας δραστήρια προετοιμάζεται να γιορτάσει πανηγυρικά την επέτειο της Ελληνικής Ανεξαρτησίας».

Φυλλο ΙΒ΄, 665, 20 Απριλιου 1944

Παύλος Μεράνος. «Το Παλάτι μας» (τραγούδι για την Πρωτομαγιά). «Νέοι Βωμοί».

Φυλλο ΙΔ΄, 675, 29 Ιουνιου 1944

Αντωνάκης Ευγενίου. «Να πλαστουργήσουμε αύριο».

Φυλλο ΙΔ΄, 684, 31 Αυγουστου 1944

«Σάλπισμα».

Φυλλο ΙΔ΄, 688, 28 Σεπτεμβριου 1944

Νουπάρ Μαξουτιάν, «Αρμένιοι ποιηταί», «Η Μοναξιά του ποιητή», Λευκωσία, Ιούνιος 1944.

Φυλλο ΙΔ΄, 691, 19 Οκτωβριου 1944

Κύριο άρθρο. *Οι Αθήνες ελεύθερες* –«Οι Αθήνες η δοξασμένη Πρωτεύουσα της Ελλάδος, η πόλις του φωτός και της επιστήμης, η μάνα του Πολιτισμού, η αιωνία πηγή που απ' αυτήν αναβλύζει κι ο ήρωας και ο σοφός είναι ελεύθερη...». –*Από την μάχην της Κρήτης*» -«Ο θάνατος από τον αέρα» υπό Bruce Grant. «Προ τριών και πλέον ετών η Κρήτη κατελήφθη ύστερα από την μεγαλύτερη αεροπορική μάχη του συγχρόνου πολέμου...». –Ποίημα: «Στη Λυτρωμένη Αθήνα», Άντης Περνάρης.

Φυλλο ΙΔ΄, 695, 16 Νοεμβριου 1944

Ο νέος Γενικός Διοικητής Κρήτης Μανούσος Βολουδάκης –Ο Κυπριακός Ελληνισμός προέπεμψε με τιμές τον νέο Γενικό Διοικητή της Κρήτης κ. Μανούσο Βολουδάκη που έξι τώρα χρόνια έμενε στο νησί μας ύστερα... από την δίωξη της Μεταξικής Δικτατορίας... Γεννήθηκε στα Χανιά το 1884 από την ένδοξη οικογένεια των Βολουδάκηδων που αγωνίστηκε όσο καμιά για την απελευθέρωση της Κρήτης. Ένα δημοτικό τραγούδι της Κρήτης ψάλλει για τους προγόνους του: 'Πού είσθε οι Βολουδιανοί των Σφακιανών αξάδες, που κάματε και τρέμανε της Κρήτης οι Πασάδες'; Σπούδασε τη νομική στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών. Μόλις τελείωσε τις σπουδές του (1911) εκλέχτηκε βουλευτής Χανίων, μέλος της Αναθεωρητικής Βουλής του 1911 που αναθεώρησε το Ελληνικό Σύνταγμα (...). Δεν ξεύρουμεν αν υπάρχει σ' όλη την Ελλάδα πιο δημοφιλής πολιτευόμενος. Σ' όλες τις βουλευτικές εκλογές από το 1911 μέχρι του 1936 ήτανε υποψήφιος και σ' όλες πέτυχε. Είναι πραγματικά περίεργος η ικανότης του να έχη πάντα μαζί του την κοινή γνώμη. Ο Τσέρτσιλλ απέτυχε τρεις φορές ως βουλευτής, ο Βενιζέλος απέτυχε, ο Τρικούπης απέτυχε, ο Βολουδάκης ποτέ.(...) Στις τελευταίες εκλογές Εθνοσυνελεύσεως (26 Ιανουαρίου 1936) ο

Βολουδάκης πέτυχε ως βουλευτής Χανίων και έδωσε ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση Μεταξά, ο οποίος με ένδυμα προβάτου εμφανίστηκε ενώπιον της εθνικής αντιπροσωπείας στες 26 Απριλίου 1936 και δήλωσε «πως μοναδικός σκοπός της κυβερνήσεώς του ήτανε η επιδίωξις της οριστικής επανόδου της εσωτερικής ομαλότητος, γαλήνης, ησυχίας και τάξεως εις την χώραν και πως θα εχτελούσε μονάχα το μέρος του προγράμματός της, το ανταποκρινόμενον εις τον χρόνον, καθ' ον θα της επιτραπή υπό της Βουλής να παραμείνη εις την αρχήν...».

«Δεν πέρασε πολύς καιρός κι ο Μεταξάς επιορκών στον όρκον που έδωσεν ενώπιον Θεού και ανθρώπων πως θα τηρούσε το σύνταγμα κήρυξε διχτατορία στην Ελλάδα και επηκολούθησε το τυραννικό εκείνο καθεστώς, όπως το χαρακτήρισε προχθές ακόμα ο κ. Παπανδρέου. Διάλυσις της Εθνοσυνελεύσεως, κατάργησις των ατομικών ελευθεριών, λογοκρισία του τύπου και των επιστολών, εξορίες στα νησιά, πότισμα ρετσινόλαδου και κάθισμα στον πάγο, χαφιέδες εδώ, χαφιέδες εκεί, χαφιέδες παντού, κάψιμο βιβλίων, απαγόρευσις του «Επιταφίου» του Περικλέους από τα σχολεία, σπατάλη εκατομμυρίων για γιορτασμούς της επετείου του πολιτικού ευνουχισμού του ελληνικού λαού, φασισμός πέρα και πέρα στη Γην εκείνη που γέννησε την ελευθερίαν και την δημοκρατίαν από ένα λαομίσητον τυραννίσκον... Ενάντια στη Διχτατορία ορθώθηκε το παλληκαρίσιο ανάστημα της ηρωοτόκου Κρήτης. Στις παραμονές του γιορτασμού της 4ης Αυγούστου 1938 ο Κρητικός λαός σε πάνδημες διαδηλώσεις απεδοκίμασε τη Διχτατορία και ζήτησαν από τον Βασιλέα την κατάργησή της. Στα Χανιά καταργήθηκαν κι οι Μεταξικές Αρχές. Επί κεφαλής του Κινήματος: ο Μανούσος Βολουδάκης, ο Αριστομένης Μητσοτάκης, ο Ιωάννης Μουντάκης, ο Εμμανουήλ Μπακλατζής. Η Διχτατορία κινητοποίησε στρατόν, στόλον και αεροπορίαν, για να καταπνίξη το κίνημα. Ύστερα από 3 μήνες οι Αρχηγοί με μερικούς πιστούς των φίλους (20 Οχτώβρη 1938) έφευγαν με ένα μικρό βενζινόπλοιο από τα Σφακιά και στες 26 του Οχτώβρη, γιορτή του Αγίου Δημητρίου, έφθαναν στες μεταμεσονύκτιες ώρες στους Δύο Ποταμούς, την περίφημη πηγή των ερώτων της Κύπρου. Έχτοτε πέρασαν έξι χρόνια. Εν τω μεταξύ γίνηκε σωστή Κοσμογονία. Η Διχτατορία πέθανε και θα παραμείνη όπως η ανάμνηση φριχτού ονείρου στη συνείδηση του Έθνους. Η Λευθεριά ξαναγύρισε στην Ελλάδα. Η Δημοκρατία την παρακολουθεί κι ωραίο δείγμα της νέας μεταβολής είναι πως ανέρχεται στο ύπατο αξίωμα της ιδιαιτέρας πατρίδος του ο ηρωικός αγωνιστής της ελευθερίας

ο Μανούσος Βολουδάκης, που τον συνοδεύουν στο νέο του έργον οι ευχές του Κυπριακού λαού που τόσον τον αγάπησε στο διάστημα της εδώ διαμονής του» (Βλ. και Η΄, 380, 27 Οκτωβρίου 1938).

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 698, 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1944

Άρθρο. *Ο θεός σώζοι την Ελλάδα* –«Αιμάσσει κάθε Ελληνική καρδιά για την τροπήν που επήραν τα πράγματα εις την μαρτυρικήν μας πατρίδα. Η διχόνοια, παλαιά κατάρα της Φυλής μας από της αυγής της Ιστορίας μας μέχρι σήμερον, σπαράσσει δυστυχώς το έθνος μας την επαύριον των ωραιοτέρων και υψηλοτέρων εξορμήσεων... ύστερα από το Αλβανικόν έπος και τα επύλλια που έγραψαν στα ένδοξα Ελληνικά βουνά οι ηρωϊκοί Αντάρτες και κατά θάλασσαν το Ναυτικόν μας επέρχεται η συμφορά της αδελφομαχίας. Οι κομματικοί κόρακες κρώζουν επί των ερειπίων και ζητούν ένας έκαστος τους υπευθύνους αναλόγως των συμφερόντων και αντιλήψεών των. Η αγνή όμως εθνική ψυχή αιμάσσουσα σκεπάζει το πρόσωπον μπροστά στο σπαραξικάρδιον θέαμα και συντετριμμένη αναφωνεί: «Ο θεός σώζοι την Ελλάδα».

ΠΑΦΟΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
Πέμπτη 19 Όκτωβρίου 1944
ΟΙ ΑΘΗΝΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ
Στή Αυτρωμένη Αθήνα
ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΝΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΕΡΑ
ΕΛΟΓΟΣΙΟΣ
ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Ετος 1945

[Γενική ανασκόπηση του 1945 στο πρώτο φύλλο του 1946]

Φυλλο ΙΔ΄, 754, 1 Ιανουαριου 1946

Το έτος της Νίκης. Σπάνια στην ιστορία του ανθρώπινου γένους άλλος χρόνος από το 1945 έχει τόση σπουδαιότητα και σημασία για τις τύχες του κόσμου. Ο ναζισμός και ο φασισμός έχουν συντριβεί και ένας νέος κόσμος ευρίσκεται υπό κατασκευή. Η περίφημη θεωρία της υπεροχής της Φυλής, ο σωβινισμός και ιμπεριαλισμός, τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, οι εξορίες και οι εκτοπισμοί, τα μαρτύρια των αθώων, η απαραδειγμάτιστη χτηνωδία ανήκουν πια στο παρελθόν. Κι όμως διατρέξαμε τον κίνδυνο να δούμε όλη αυτή την αθλιότητα να επιβάλλεται και να διευθύνει τον κόσμο. Υπήρξαν στιγμές που οι πεποιθήσεις κλονίστηκαν, οι καρδιές δείλιασαν, στιγμές που έγινε η υπόθεση ότι το «παν απώλετο». Ο Χίτλερ διακήρυττε πως η νέα του τάξη θα διαρκούσε χίλια χρόνια. Και γιατί όχι; Μήπως η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία δεν κράτησε 800 χρόνια; Μήπως ο σκοτεινός Μεσαίωνας δεν πήγε 1000; Μήπως η τουρκική κατάκτηση των ευρωπαϊκών χωρών δεν διάρκεσε κάπου πέντε αιώνες; Τι θα συνέβαινε στον κόσμο, αν επικρατούσεν ο Άξονας; Σκοτάδι. Διανοητικός ευνουχισμός. Ψυχική διαφθορά. Τάφος κάθε ιδέας της ελευθερίας του λόγου, της σκέψης και της συνείδησης. Απ' αυτόν το μεγάλο κίνδυνο μας έσωσε το έτος της Νίκης. Το Βερολίνο και το Τόκιο έπεσαν. Ο Μουσολίνι εκτελέστηκε. Ο Χίτλερ εξαφανίστηκε. Οι υπεύθυνοι του πολέμου, άλλοι αυτοκτόνησαν και άλλοι βρίσκονται στα χέρια της Δικαιοσύνης.

Φυλλο ΙΔ΄, 702, 4 Ιανουαριου 1945

Τα εν Ελλάδι. «Μολονότι αι συρράξεις συνεχίζονται υπάρχουν ενδείξεις ειρηνικής λύσεως του Ελληνικού προβλήματος. Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Δαμασκηνός ανέλαβεν από της 31ης λήξαντος την Αντιβασιλείαν και από χθες εκάλεσε τον στρατηγόν κ. Ν. Πλαστήρα να σχηματίση κυβέρνησιν».

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 732, 2 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945

Εξωτερικαί ειδήσεις. *Αι Αγγλικαί εκλογαί.* Το σπουδαιότερο γεγονός της εβδομάδας ήταν η ανακήρυξη των αποτελεσμάτων των βουλευτικών εκλογών της Αγγλίας της 5ης Ιουλίου που έχει ως εξής: Οπαδοί Εθνικής Κυβερνήσεως (Συντηρητικοί, Εθνικοί Φιλελεύθεροι και Εθνικοί Εργατικοί) 212. Εργατικοί 393. Μεταξύ των αποτυχόντων είναι 26 υπουργοί και υφυπουργοί της κυβερνήσεως Τσέρτσιλλ, μεταξύ των οποίων ο γιος και ο γαμβρός του. Μεταξύ των επιτυχόντων είναι ο μεγάλος φιλέλλην Εργατικός βουλευτής P. J. Noel Baker που μίλησε σε άπταιστη ελληνική από το ραδιοφωνικό σταθμό του Λονδίνου και ο φιλοκύπριος Δ. Ν. Πριττ, σύμβουλος του βασιλέως, ανεξάρτητος Εργατικός βουλευτής. Ο κ. Τσέρτσιλλ πέτυχε (πλειονοψηφίσας) κατά 17.000 ψήφους του αντιπάλου του Ανεξαρτήτου Γεωργού.

Κύριο άρθρο. *Η Εργατική νίκη.* «Η συντριπτική Εργατική νίκη κατά τας τελευταίας κοινοβουλευτικάς εκλογάς της Αγγλίας αποτελεί γεγονός κοσμοϊστορικής σημασίας. Μέχρι προ ολίγων αιώνων εις τα πλείστα των κρατών πάσαι αι εξουσίαι επήγαζον από τους Μονάρχας με κρατούσαν τάξιν τους ευγενείς και τους κληρικούς. Τα απολυταρχικά φεουδαρχικά αυτά συστήματα κατηργήθησαν κυρίως από της επικρατήσεως της Γαλλικής επαναστάσεως, η οποία καθιέρωσεν ως επικρατούσαν τάξιν την αστικήν και τα δημοκρατικά πολιτεύματα ως την κυριωτέραν πολιτειακήν μορφήν. Σήμερον έφθασεν η εποχή όπως η εργατική τάξις αναλάβη την ηγεσίαν και όλαι αι εξουσίαι πηγάζουν ουχί κατά τύποις αλλά κατ' ουσίαν από τον λαόν. Ως Κύπριοι δεν λησμονούμεν ότι επανειλημμένως οι Εργατικοί ανεγνώρισαν το δίκαιον του κυριωτάτου των αιτημάτων μας, της εθνικής μας αποκαταστάσεως. Βασίμως ελπίζομεν ότι τώρα θα θελήσουν συνεπείς προς τας αρχάς των να δικαιώσουν ένα μικρόν πολιτισμένον και ιστορικόν λαόν που ζητεί να ενωθή μετά των άλλων αδελφών του. Διά τους λόγους αυτούς χαιρετίζομεν την επιτυχίαν των ως την ανατολήν νέας εποχής διά την ανθρωπότητα και τον ελληνισμόν και τον προάγγελον της συντόμου εθνικής αποκαταστάσεως της ιδιαιτέρας μας πατρίδος».

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 733, 9 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945

Τελευταίαι ειδήσεις. – Αγγέλλεται τώρα ότι από τις πρώτες φωτογραφίες που λήφθηκαν, η πόλις Χιροσίμα καταστράφηκε κατά 60% από την ατομική βόμβα

και ότι τα πάντα ισοπεδώθησαν σε έκταση 10 τετραγωνικών μιλίων. Ούτε γάτοι, ούτε ποντικοί δεν έφυγαν από την τρομερή καταστροφή (Η ατομική βόμβα ρίχτηκε από αμερικανικό αεροπλάνο στις 6 Αυγούστου 1945). *–Η ατομική βόμβα.* «Η διάσπασις του ατόμου. Μία ανακάλυψις που εξασφαλίζει την Ειρήνην και την ευημερίαν του κόσμου – Μερικαί επιστημονικαί εξηγήσεις διασήμου Αμερικανού φυσικοχημικού». Το όνειρο της ανθρωπότητας, η διάσπαση του ατόμου... φαίνεται να πραγματοποιείται. Οι Τρούμαν, Τσέρτσιλλ και Άττλη ανήγγειλαν στον κόσμο την κολοσσιαία αυτή επιστημονική επιτυχία που θα τερματίσει σε λίγο χρόνο τον πόλεμο με την Ιαπωνία, αν δεν πρόκειται να εξολοθρευθεί ολότελα από προσώπου της γης. Ήδη κατασκευάστηκε και ρίφθηκε επί ιαπωνικού εδάφους η πρώτη ατομική βόμβα, είναι δε τέτοια η ανατάραξη και ο χαλασμός που προκάλεσε, ώστε μέχρι χθες παρ' όλες τις αναγνωριστικές πτήσεις δεν κατορθώθηκε να εξακριβωθεί η έκταση της καταστροφής.

Φυλλο ΙΔ΄, 734, 16 Αυγουστου 1945

Τελευταίαι ειδήσεις. *Η Αναγγελία του τερματισμού του πολέμου.* «Από του μεσονυκτίου της Τρίτης κατέφθαναν αι ειδήσεις ότι αι τελευταίαι ώραι του οριστικού τερματισμού του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου προσεγγίζουν. Αλλά η παράδοσις της Ιαπωνίας άνευ όρων επίσημα εγνώσθηκε εις την πόλιν μας κατά την 9ην π.μ. της χθες. Αμέσως ήρχισε σημαιοστολισμός των δημοσίων γραφείων και εις το Διοικητήριον εκτός της εικόνος του Βασιλέως ετοποθετήθη και η εικόνα του Τσέρτσιλλ. Το ΑΚΕΛ και τα οικήματα των Λαϊκών Οργανώσεων εσημαιοστολίσθησαν και το απόγευμα της Τετάρτης έγινε συγκέντρωσις στη Λέσχη ΑΚΕΛ, όπου ωμίλησε ο συν[άδελφος] Ευέλθων Γεωργιάδης διά την σημασίαν της νίκης και επηκολούθησαν εκδηλώσεις διά την νίκην και την Ελευθερίαν και του δικού μας νησιού». *–Η Ιαπωνία παρεδόθη άνευ όρων*: «Κατά τα μεσάνυκτα της Τρίτης προς την Τετάρτην όλες οι ραδιοφωνικές εκπομπές του B.B.C. διέκοψαν το πρόγραμμά των, για να μεταδώσουν σπουδαίον άγγελμα του Άγγλου πρωθυπουργού. Ευθύς αμέσως ο κ. Άττλη ανήγγειλε το τέλος του πολέμου με τρεις λέξεις: "Η Ιαπωνία παρεδόθη". Περί την αυγήν εκατομμύρια Λονδρέζων επανηγύριζαν, αλλά εκείνο που έγινε στην Αμερική και την Αυστραλία δεν είναι δυνατό να περιγραφεί. Ο αγγλικός τύπος με κτυπητούς τίτλους και φωτογραφίες από τον πόλεμο της Άπω Ανατολής προσέδωκε εξαιρετική έμφαση στο γεγονός, που ο πιο επιτυ-

χημένος χαρακτηρισμός είναι εκείνος που έδωκε ο *Ημερήσιος Τηλέγραφος* με τον τίτλον «Επί γης Ειρήνη». –«Η παράδοσις της Ιαπωνίας εγένετο υπό του Αυτοκράτορος Χιροχίτο που απεδέχθη άνευ ουδεμιάς επιφυλάξεως τους νέους όρους των συμμάχων. Συνεπώς εδέχθη και τον όρον όπως εκτελή τας εντολάς του ανωτάτου Συμμαχικού Αρχηγείου και συγκεκριμένα υπάγεται στον Μακ Άρθουρ. Εν τω μεταξύ ο Υπουργός των Στρατιωτικών στρατηγός Ιναμούνι που έκαμε χαρακίρι απέθανε. Σαν λόγο της αυτοκτονίας του έδωσε την ανικανότητά του να εκτελέση τας εντολάς του Αυτοκράτορός του και την ως εκ τούτου ήτταν της χώρας του. Οι Ιαπωνικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί μεταδίδοντες την διαταγήν "παύσατε πυρ" προς τα Ιαπωνικά στρατεύματα περιγράφουν σαν προσωρινήν την ήτταν και ότι επεβάλλετο προς διαφύλαξιν του Ιαπωνικού λαού από την καταστροφήν της ατομικής βόμβας. Άλλοι προσθέτουν ότι μετά από την Ρωσικήν επίθεσιν και την χρησιμοποίησιν της ατομικής βόμβας ο Αυτοκράτωρ εθεώρησε αναγκαίαν την σύναψιν ειρήνης που θα διαφυλάξη τον Λαόν και την Ιαπωνικήν Αυτοκρατορίαν».

Άρθρο. *Η πραγματική σημασία της νίκης του Αγγλικού λαού*: «Μία καινούργια εποχή αρχίζει για την Ευρώπη» είπε κάποτε ο Γκαίτε, όταν κατάπληχτος παρακολουθούσε τον κανονιοβολισμό της μάχης του Βαλμύ κατά την μεγάλη Γαλλική επανάσταση. Μία πραγματικά καινούργια εποχή, μια εποχή που άρχισε μια φθινοπωρινή νύχτα του 1917 στην παλιά Πετρούπολη ολοκληρώνεται τώρα για την ανθρωπότητα ολάκερη με το αποτέλεσμα των αγγλικών εκλογών. Η μετάβαση προς τον σοσιαλισμό που γεννήθηκε μέσα από μια κοινωνική επανάσταση, που σαν βροντή και σαν κεραυνός τράνταξε τον κόσμο, που πέρασε κατόπιν όλη εκείνη την ανήσυχη και γεμάτη κρίσεις μεταπολεμική περίοδο, που υστερότερα κατανίκησε τον φασισμό, την τελευταία εξέλιξη του καπιταλισμού, σ' ένα πόλεμο που γέμισε την ανθρωπότητα με σωρούς ερειπίων και ποταμούς αιμάτων, που αναπτύχθηκε με τα λαϊκά κινήματα αντίστασης, βρίσκει τώρα τον ομαλό της δρόμο, βγαλμένη μέσα από τις κάλπες και τη θέληση του Αγγλικού λαού.

Η νίκη των Εργατικών στην Αγγλία, νίκη που βγήκε σύμφωνα με τις παραδόσεις του κινήματός των όχι από τα πεζοδρόμια αλλά από τις κάλπες, αποτελεί νίκη πραγματική των λαών, νίκη των προοδευτικών κινημάτων, νίκη των αριστερών όπου γης. Κι ας μη διάξονται λοιπόν οι διάφοροι καιροσκόποι να οικειοποιούνται νίκες ξένες, γιατί θα μπορούσανε ύστερα από μερικές τέτοιες

«νίκες» να επαναλάβουνε μαζί με τον Πύρρο: 'Και μια άλλη τέτοια νίκη αν νικήσομε είμαστε χαμένοι'» Φ.Π. (Φίλων Παυλίδης).

Κύριο άρθρο. Η παράδοση της Ιαπωνίας αποτελεί την κατακλείδα του Συμμαχικού αγώνα. Η χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου, που πρώτη εγκατάλειψε την Κοινωνία των Εθνών, για να κατακτήσει την Άπω Ανατολή και αργότερα ολόκληρη την Ασία υπέστη τα επίχειρα της κακίας της. Συντριμμένη, καταματωμένη και ταπεινωμένη ζητά τώρα τον οίκτο και το έλεος των νικητών. Στο άθλιο αυτό κατάντημα την οδήγησε ο ιμπεριαλισμός των πολιτικών της ηγετών, που με τους άλλους Αξονικούς ηγέτες ζήτησαν να κυριαρχήσουν στον κόσμο αποστερώντας τους λαούς από τις πολιτικές και ατομικές τους ελευθερίες. Ο κίνδυνος υπήρξε μέγιστος. Επωφελούμενοι από τις ειρηνικές διαθέσεις, την καλή πίστη και το αντιμιλιταριστικό πνεύμα που ύστερα από τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο επικρατούσαν στις γειτονικές χώρες, οι Αξονικοί οπλίστηκαν όσον μπορούσαν τελειότερα και όρμησαν ακάθεκτοι στο ληστρικό τους έργο. Η Μαντζουρία και η Κίνα υπέστησαν πρώτες τις θλιβερές συνέπειες της ιαπωνικής επιθετικότητας και όταν αργότερα ο Άξονας φαινόταν ότι κυριαρχούσε στην Ευρώπη επακολούθησε η άνανδρος επιδρομή σε περίοδο ειρήνης εναντίον του Αμερικανικού στόλου στον λιμένα των Μαργαριτών. Η κατάληψη της Γαλλικής Ινδοκίνας, του Σιάμ, της Σιγκαπούρης, των Φιλιππίνων, των Ολλανδικών Ινδιών συμπλήρωσαν την ιαπωνική επικράτηση στην Άπω Ανατολή.

Στις κρίσιμες εκείνες ημέρες που φαινόταν ότι όλα είχαν χαθεί για τους συμμάχους, αξιοθαύμαστη υπήρξε η αντίσταση της Αυστραλίας που χάρις στον ηρωισμό και την ανδρεία των τέκνων της έσωσε τον αγώνα και έδωσε την ευκαιρία για ανασύνταξη στις αμερικανικές και βρετανικές δυνάμεις που αντιμετώπισαν αργότερα αποτελεσματικά την ιαπωνική στρατοκρατία που τη χαριστική βολή τής έδωσε η ατομική βόμβα και η ρωσική επίθεση.

Τιμή και δόξα στους Συμμάχους που συνέτριψαν τα τελευταία ίχνη του φασισμού. Η παράδοση της Ιαπωνίας αποτελεί τον θρίαμβο της ιδέας της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας, τη νίκη του πνεύματος της Δικαιοσύνης εναντίον της πλεονεξίας και απληστίας. Ας ευχηθούμε οι σύμμαχοι να αναδειχθούν εξίσου νικητές και στο πεδίο της ανασυγκρότησης του κόσμου που χωρίς αυτήν οι πολεμικές νίκες δεν θα έχουν καμιά πραγματική αξία.

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 735, 23 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1945

Κύριο άρθρο. *Προϋπόθεση της Ειρήνης – Το ξεκαθάρισμα όλων των εγκληματιών του πολέμου.* Μετά από το τέλος του περασμένου πολέμου 1914-1918 που ο απολογισμός σε νεκρούς ήταν 9 εκατομμύρια και σε τραυματίες 21 εκατομμύρια, κανένας από τους ενόχους δεν τιμωρήθηκε ούτε από τη θεία ούτε την ανθρώπινη δικαιοσύνη. Ο πρώτος ένοχος ο Κάιζερ παράμεινε τιμημένος εξόριστος στον πολυτελή πύργο του Ντορν κόβοντας ξύλα και δεχόμενος τις τιμές που του πρόσφερε η νοσηρή λατρεία ή η περιέργεια των ανθρώπων. Ο Χίντεμπουρκ μεταβάλλεται σε πρόσωπο θρυλικό και εκλέγεται από φανατισμένες μάζες πρόεδρος της Γερμανικής Δημοκρατίας, ο μοιραίος πρόεδρος που θα καλούσε κάποτε τον Χίτλερ στην Καγκελαρία. Το χειρότερο όμως είναι πως ύστερα από τον πόλεμο αρχίζει η έκδοση μιας φιλολογίας δηλητηριασμένης που σκοπό είχε την ηρωοποίηση των ενόχων. Κι έτσι η ατιμωρησία και η ηρωοποίηση των εγκληματιών αποθράσυνε τους μιμητές τους που αποδειχθήκανε πολύ χειρότεροι των πρωτοτύπων των και κάποτε φθάσαμε στον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο στον οποίο αχαλίνωτοι αυτή τη φορά οι νέοι εγκληματίες παραδίδονται σε κάθε είδους καταστροφές, βασάνους και εξολόθρευση των λαών, ώστε δίκαια ο δικός μας ποιητής Μεράνος να τους λέγει: «Όχι δεν είστε χτήνη εσείς μηδέ όρνεα και ερπετά, χειρότεροι είστε ακόμα». Μα με τη λήξη του Δευτέρου Παγκόσμιου πολέμου φαίνεται ότι δεν πρόκειται να επαναληφθεί το παλιό πείραμα. Σήμερα τα Ηνωμένα Έθνη κάτω από την πίεση της Σοβιετικής Ένωσης που γνώρισε τόσο πλέρια την καταστρεπτική μανία των εγκληματιών, όλοι οι ένοιχοι θα πληρώσουν για τις θηρωδίες των και το μαρτύριο των λαών. Έτσι θα επέλθει ο εξιλασμός κι οι κακοί μιμητές δ' αποθαρρυνθούνε για επανάληψη των καταστρεπτικών πειραμάτων κι οι λαοί χωρίς Κάιζερ και Χίτλερ θα μπορέσουνε μονάχοι των να βρούνε την ευτυχία και την χαρά που τους στέρησε δυο φορές μέσα σε 20 χρόνια η μανία των διαφόρων εγκληματικών τύπων. Φ. Π. (Φίλων Παυλίδης)».

Ετος 1946

[Η γενική ανασκόπηση του 1946 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1947]

Φυλλο ΙΣΤ΄, 806, 1 Ιανουαριου 1947

Η επιδεώρησις του λήξαντος έτους. *Παγκόσμιος.* Το 1946 κληρονόμησε πλήθος άλυτων προβλημάτων που τα πιο πολλά παραδίδει για διευθέτηση στο προσεχές μέλλον. Οι αλλεπάλληλες συσκέψεις των αντιπροσώπων των Ηνωμένων Εθνών στο Λονδίνο (10 Ιανουαρίου-14 Φεβρουαρίου), του Συμβουλίου Ασφαλείας στη Νέα Υόρκη, των Υπουργών των Εξωτερικών Αμερικής, Αγγλίας, Ρωσίας, Γαλλίας στο Παρίσι (25 Απριλίου-16 Μαΐου και 15 Ιουνίου και 12 Ιουλίου) και στη Νέα Υόρκη (16 Νοεμβρίου-13 Δεκεμβρίου), του Συνεδρίου της Ειρήνης στο Παρίσι (30 Ιουλίου και συνέχεια) έλυσαν διάφορα εκκρεμή προβλήματα και έθεσαν τις βάσεις των συνθηκών ειρήνης με την Ιταλία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ουγγαρία και Φιλανδία, που θα υπογραφούν οριστικά στις 10 Φεβρουαρίου 1947 στο Παρίσι χωρίς και να διευθετήσουν άλλα σοβαρότατα ακόμη προβλήματα, όπως το Γερμανικό, της Τεργέστης, των Στενών, που απειλούν την παγκόσμια ειρήνη.

Δυστυχώς τόσο στην εξέταση των διεθνών διαφορών όσο και στη ρύθμιση των αποικιακών προβλημάτων το δόγμα «του δικαίου του ισχυροτέρου» τέθηκε και πάλι σε εφαρμογή εναντίον των διακηρύξεων των αρχηγών των Συμμάχων στη διάρκεια του πολέμου. Οι τρεις μεγάλοι δημιούργησαν «ζώνας ασφαλείας»: οι Αμερικανοί τον Ειρηνικό και την Άπω Ανατολή, οι Ρώσοι ολόκληρη την έκταση των δυτικών τους συνόρων από τη Φιλλανδία μέχρι των Βαλκανίων και οι Άγγλοι τη Μεσόγειο και ζητούν απόλυτο έλεγχο πάνω σ' αυτά, αδιαφορώντας για τις τύχες των μικρών. Έτσι μεταπολεμικά αντί να επικρατήσει στον κόσμο η ειρήνη επικρατεί η αναστάτωση. Οι Γάλλοι μάχονται σήμερα στην Ινδοκίνα, για να κρατήσουν κάτω από τον έλεγχό τους τη μεγάλη εκείνη χώρα. Οι Ολλανδοί και οι Άγγλοι πολέμησαν μαζί, για να καταπνίξουν το απελευθερωτικό κίνημα των Ινδονησίων. Οι Ινδίες έχουν μεταβληθεί σε ηφαίστειο. Ο αραβικός κόσμος είναι αναστατωμένος για την εγκατάσταση Εβραίων στην Παλαιστίνη. Οι Ιουδαίοι όλου του κόσμου υποστηρίζουν ένθερμα και αγωνίζονται να καταστήσουν την Παλαιστίνη ιουδαϊκή εστία. Οι Αιγύπτιοι ζητούν με αιματηρές διαδηλώσεις την

κατάργηση του αγγλικού ελέγχου στη χώρα τους. Οι Κύπριοι αγωνίζονται για την εθνική τους αποκατάσταση. Οι Γιουγκοσλάβοι και Ιταλοί διεκδικούν την Τεργέστη και την επαρχία Τζούλια κ.ο.κ.

Στο βάθος των αιματηρών αυτών σκηνών και των αγρίων πολιτικών αγώνων διαγράφεται το φάσμα ενός Τρίτου Παγκοσμίου πολέμου. Τα πειράματα της ατομικής βόμβας στο Μπίκινι, οι διακηρύξεις του Τρούμαν τον περασμένο Απρίλιο «ότι ενώπιον του κόσμου ευρίσκεται νέα εποχή, η εποχή της ατομικής ενεργείας», οι φιλοπόλεμες δηλώσεις του Τσέρτσιλλ και οι τεράστιοι ρωσικοί εξοπλισμοί δημιουργούν ατμόσφαιρα ανησυχίας για όλο τον κόσμο που περίμενε μακρά ειρηνική περίοδο, για να επουλώσει τις πληγές του και αναλάβει από τις αβλιότητες που τον έβαλε ο τελευταίος πόλεμος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι σ' όλες τις χώρες υπάρχουν οι καλής πίστης άνθρωποι, οι φίλοι της ανθρωπότητας που καταβάλλουν κάθε προσπάθεια να προλάβουν τις αιματηρές συρράξεις, ενισχυόμενοι προπάντων από «το αντίπαλον δέος» που μόνο αυτό ανακόπτει τις πολεμοχαρείς εξορμήσεις των εμπόρων του πολέμου. Ας ευχηθούμε ο καινούργιος χρόνος να γίνει ο θρίαμβος των ειρηνιστικών ιδεωδών και η απαρχή μακράς και αναδημιουργικής περιόδου στην Ιστορία του κόσμου.

Ελληνική. Το 1946 η Ελλάδα με τον σταυρό στον ώμο συνέχισε τον μαρτυρικό της δρόμο. Καταστραμμένη, αιμάσσουσα και γεμάτη από ερείπια μάταια είχε ελπίσει σε σύντομη ανόρθωση. Όλες οι υποσχέσεις που της δόθηκαν στη διάρκεια του πολέμου δεν τηρήθηκαν. Όλοι ενθυμούνται ότι αγγλικές και αμερικανικές πόλεις είχαν αναλάβει να κτίσουν άλλες τη Λάρισα, άλλες την Κόρινθο, άλλες τα Καλάβρυτα κ.ο.κ. Τίποτε από όλα αυτά δεν έχει γίνει και μόνο η Ούνρα έσωσε από την πείνα τον ελληνικό λαό που δυστυχούσε.

Σαν να μην αρκούσε η οικονομική δυστυχία δεν κατορθώθηκε δυστυχώς να αποκατασταθεί η εσωτερική γαλήνη. Ύστερα από επιμονή των Συμμάχων έγιναν στις 31 Μαρτίου οι βουλευτικές εκλογές με ελαττωματικούς καταλόγους. Οι αριστεροί δεν πήραν μέρος και οι Λαϊκοί κέρδισαν 205 έδρες από τις 354 του Κοινοβουλίου. Αμέσως ύστερα τέθηκε το ζήτημα του δημοψηφίσματος για την επάνοδο του βασιλέα που έγινε την πρώτη Σεπτεμβρίου και απέδωκε 1.166.512 ψηφοδέλτια υπέρ της βασιλείας, 174.405 υπέρ της Δημοκρατίας και 346.862 λευκά, αλλά το κύρος του αμφισβητήθηκε από τους αριστερούς. Στις 28 Σεπτεμβρίου επανήλθε ο βασιλέας και δήλωσε ότι θα έδινε «λήθην εις παν κακόν εκ του παρελθόντος». Δυστυχώς όμως η επάνοδος δεν κατόρθωσε ούτε

το εσωτερικό χάσμα να γεφυρώσει ούτε τις εθνικές μας διεκδικήσεις να εξυπηρετήσει. Ενώ οι Σύμμαχοι διακήρυτταν ότι πρόθυμα θα τις υποστήριξαν και μάλιστα ο υπουργός των Εξωτερικών Μπέβιν, στις 2 Φεβρουαρίου αναγνώριζε στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών «ότι ουδεμία χώρα, ούτε ημείς, ούτε η Αμερική, ούτε η Ρωσία επολέμησε τόσον γενναία όσον η Ελλάδα» και στις 4 Μαΐου παρουσίαζε εκείνος τις ελληνικές διεκδικήσεις στη Β. Ήπειρο, στις αρχές Οκτωβρίου τορπιλίζονταν τα ελληνικά δίκαια και ως μόνη αμοιβή των ελληνικών θυσιών παραχωρούνταν οι βράχοι των Δωδεκανήσων, που πρόκειται τον ερχόμενο Φεβρουάριο να παραδοθούν στην Ελλάδα.

Η κυβέρνηση των Λαϊκών που τόσον απέτυχε στις εθνικές διεκδικήσεις απέτυχε οικτρά και στα εσωτερικά ζητήματα. Συγκρούστηκε με τις εργατικές οργανώσεις, έπαυσε καθηγητές πανεπιστημίων και του Πολυτεχνείου και άλλους δημόσιους λειτουργούς που ανήκαν στην Αριστερά, κράτησε στην υπηρεσία δοσίλογους και πράκτορες του εχθρού και αντί να γεφυρώσει το χάσμα το έκαμε με την αδιαλλαξία της αγεφύρωτο. Προς άμετρη λύπη του ελληνισμού, από μήνες σπαράσσει την πολύπαθή μας πατρίδα εμφύλιος πόλεμος. Οι δεξιοί επιρρίπτουν την ευθύνη στους αριστερούς και ιδιαίτερα στους κομμουνιστές και σε ενέργειες των βορείων μας γειτόνων που τους κατήγγειλαν στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, που θα εξετάσει την υπόθεση στις 15 Ιανουαρίου. Οι αριστεροί θεωρούν υπεύθυνους τους δεξιούς, που τους ανάγκασαν με τις υπερβάσεις και αδικίες τους και την υποστήριξη των αγγλικών στρατευμάτων ν' ανεβούν στα βουνά. Η μόνη λύση του ελληνικού εσωτερικού προβλήματος που απομένει είναι ο σχηματισμός Οικουμενικής Κυβέρνησης, η αμνηστεία του παρελθόντος και η εξασφάλιση της συνεργασίας όλων των Ελλήνων για την ανόρθωση της πατρίδας τους.

Κυπριακή. Το 1946 βρήκε τη νήσο από πολιτειακή άποψη κάτω από τις ίδιες συνθήκες που δημιουργήθηκαν από το 1931, δηλαδή με όλες τις εξουσίες συγκεντρωμένες στα χέρια του κυβερνήτη. Στις 16 Φεβρουαρίου 1946 δόθηκε από τον κυβερνήτη και τον αρχιγραμματέα συνέντευξη προς το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο, που διαδήλωσε για μια ακόμη φορά την επιθυμία της νήσου να τύχει εκπαιδευτικής αυτοδιοίκησης μέχρι της εθνικής της αποκατάστασης. Ο κυβερνήτης εκφράστηκε με ευμένεια για τις λαϊκές απόψεις και δήλωσε ότι θα υποβάλει τις εισηγήσεις του Συμβουλίου με συστάσεις δικές του προς τον Υπουργό των Αποικιών. Τον Απρίλιο (25, 26, 27 και 28) ο

κυπριακός ελληνισμός με πολλή λαμπρότητα τέλεσε στην Πάφο, γενέτειρα της Αφροδίτης, τα ΛΑ΄ Παγκύπρια και γιόρτασε επίσης και την πεντηκονταετία από την πρώτη τέλεση των Παγκυπρίων αγώνων.

Τον Μάιο (19 και 26) έγιναν οι δημοτικές εκλογές σ' όλες τις δημαρχούμενες πόλεις και κωμοπόλεις της Κύπρου με πολύ πείσμα μεταξύ των παρατάξεων Εθνικής Συνεργασίας (αριστερών) και των Εθνικοφρόνων (δεξιών). Επί συνολικού πληθυσμού πόλεων και κωμοπόλεων 120.000 περίπου κατοίκων πέτυχαν σε πόλεις και κωμοπόλεις, όπως και στην πρωτεύουσα, που αντιπροσωπεύουν 100.000 περίπου κατοίκων, οι συνδυασμοί της Εθνικής Συνεργασίας.

Στις 20 Μαΐου ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού θρόνου κ. Λεόντιος και το Συμβούλιο Εθναρχίας απέστειλαν σύντομο αλλά μεστό επιχειρημάτων υπόμνημα στον πρωθυπουργό κ. Άττλη, που υποστήριξε την εθνική αποκατάσταση του κυπριακού λαού. Στις 7 Αυγούστου το Συμβούλιο Εθναρχίας αποφάσισε να αποσταλεί στο Λονδίνο πενταμελής πρεσβεία, για να συνηγορήσει για τα κυπριακά δίκαια. Την πρεσβεία αποτελούσαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Λεόντιος, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος, ο δήμαρχος Λευκωσίας κ. Ι. Κληρίδης ως αντιπρόσωπος της παράταξης Εθνικής Συνεργασίας, ο κ. Δ. Δημητρίου ως αντιπρόσωπος της παράταξης Εθνικοφρόνων και ο κ. Ζήνων Ρωσίδης, δικηγόρος, ως γραμματέας (Ο γηραιός μητροπολίτης Κυρηνείας δεν πήρε μέρος, τελικά, στην «Πρεσβεία»). Ο εθνάρχης (εννοείται ο Λεόντιος) έκαμε στις 15 Αυγούστου έκκληση για συλλογή εράνων σ' όλη τη νήσο για το έργο της κυπριακής πρεσβείας.

Στις 23 Οκτωβρίου ο υπουργός των Αποικιών Τζόουνς έκαμε βαρυσήμαντες δηλώσεις στη Βουλή για το Κυπριακό, δηλαδή ότι η κυβέρνηση της Α.Μ. αποφάσισε να χορηγηθούν πολιτικές ελευθερίες στην Κύπρο και να εφαρμοσθεί δεκαετές σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας της νήσου. Επίσης ανάγγειλε κατάργηση των νόμων του 1937 περί αρχιεπισκοπικής εκλογής και του διατάγματος περί απελάσεως ορισμένων Κυπρίων του 1931. Το Συμβούλιο Εθναρχίας και η κοινή γνώμη της Κύπρου απέρριψαν τις συνταγματικές ελευθερίες που πρότεινε ο υπουργός και τόνισαν ότι μόνος πόθος του Κυπριακού λαού είναι η εθνική του αποκατάσταση. Στις 10 Νοεμβρίου 1946 αναχώρησε η κυπριακή πρεσβεία που ο λαός την πρόπεμψε με πολλές τιμές και στις 16 έφθασε στις Αθήνες όπου ο ελληνικός λαός την υποδέχθηκε με θερμές εκδη-

λώσεις. Στην ελληνική πρωτεύουσα έμεινε μέχρι της 9ης Δεκεμβρίου και έτυχε εξαιρετικών τιμών από τα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα, τις οργανώσεις, τους πολιτικούς αρχηγούς και το λαό. Ο βασιλέας των Ελλήνων τη δέχτηκε σε ακρόαση και στις 19 Δεκεμβρίου έφθασε στο Λονδίνο, όπου σύντομα πρόκειται να αρχίσει το έργο της.

Ο ελληνικός πληθυσμός της νήσου για να ενισχύσει το έργο της πρεσβείας του, συνήλθε με την πρωτοβουλία της παράταξης Εθνικής Συνεργασίας σε ογκώδες συλλαλητήριο στην κυπριακή πρωτεύουσα την πρώτη Δεκεμβρίου και σε αγροτικά στις 22 του ίδιου μήνα και διαδήλωσε τον αιώνιο πόθο του να ενωθεί με τη μητέρα πατρίδα του.

Επειδή δεν είχε επιτραπεί η αναχώρηση του ιερωτάτου Μητροπολίτη Κυρηνείας κ. Μακαρίου για το Λονδίνο, ξαναγύρισε στην Κύπρο με τρεις άλλους συνεξόριστους, τους κ.κ. Σ. Λοϊζίδη, Θ. Τσαγκαρίδη και Θ. Κολοκασίδη στις 22 Δεκεμβρίου, και όλοι έγιναν δεκτοί με ενθουσιασμό από τον κυπριακό λαό.

Ο κυπριακός ελληνισμός αποχαιρετώντας το 1946 εύχεται όπως πολύ σύντομα τύχει της εθνικής του αποκατάστασης, σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και της αυτοδιάθεσης των λαών για τις οποίες χύθηκαν ποταμοί αιμάτων.

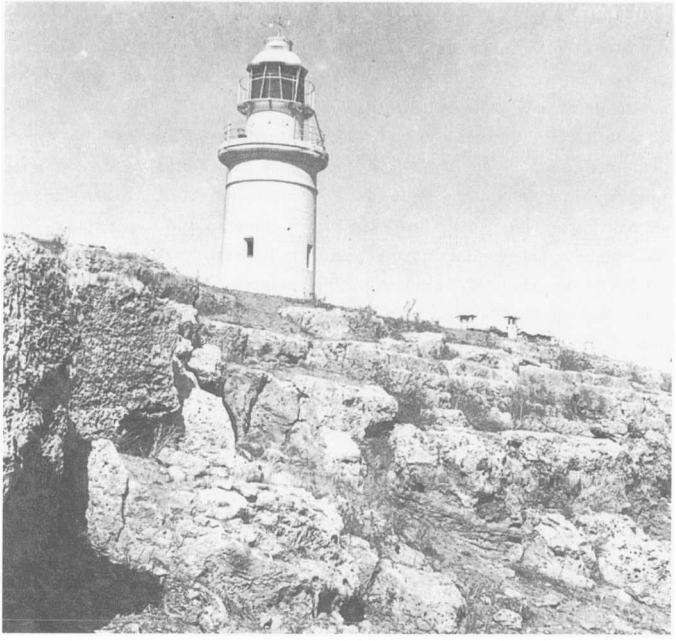

Ο Φάρος της Πάφου

Ετος 1947

[Η γενική ανασκόπηση του 1947 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1948]

Φυλλο ΙΣΤ΄, 858, 1 Ιανουαριου 1948

Κυπριακή Επιθεώρησις. Το 1947 βρήκε την εθνική μας πρεσβεία στο Λονδίνο για διεκδίκηση της εθνικής μας αποκατάστασης. Δυστυχώς η υποδοχή της στην αγγλική πρωτεύουσα ήταν πολύ ψυχρή από τους βρετανικούς κύκλους. Οι φιλελληνικές εκδηλώσεις που έφθασαν στο ύψιστο σημείο κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, οι ύμνοι για τη μικρή ένδοξη χώρα που ξωντάνεψε στις μέρες μας τους ηρωισμούς του Μαραθώνα και της Σαλαμίνας έπαυσαν προ πολλού να ακούονται και τα ενθουσιώδη λόγια του Τσέρτσιλλ για τη συμβολή των Κυπρίων στη νίκη, υπόδειγμα για τις μέλλουσες γενιές, λησμονήθηκαν επίσης. Ούτε ο τύπος ούτε ραδιοφωνικός σταθμός ούτε τα Πανεπιστήμια ούτε η Αγγλικανική Εκκλησία θυμήθηκαν τον μικρό ηρωικό λαό, που μόνος διατήρησε στα βάθη της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου τον ελληνικό του πολιτισμό και τη χριστιανική του πίστη και αγωνιζόταν τώρα για τη δικαιότερη υπόθεση: Την ένωση με τη μητέρα πατρίδα, που πριν από λίγο είχε θυσιαστεί για τη Συμμαχική υπόθεση. Ύστερα από μακρά αναμονή η πρεσβεία μας έγινε επιτέλους δεκτή στις 7 Φεβρουαρίου από τον υπουργό των Αποικιών που της δήλωσε ότι η Μεγάλη Βρετανία δεν σκέπτεται να κάμει καμιά μεταβολή στο πολιτικό καθεστώς της Κύπρου. Η είδηση, όπως ήταν φυσικό, προξένησε βαθιά συγκίνηση στον ελληνισμό της Κύπρου, που συνήλθε στην πρωτεύουσά του στις 16 Φεβρουαρίου σε πάνδημο συλλαλητήριο και διαδήλωσε για μια ακόμη φορά τον αναλλοίωτο πόθο του να ενωθεί με τη χώρα εκείνη, με την οποία τον συνδέουν άρρηκτοι δεσμοί κοινής ιστορίας, κοινού πολιτισμού και κοινών ιδανικών.

Η πρεσβεία μας ζήτησε να συναντηθεί με τον πρωθυπουργό κ. Άττλη που όμως αρνήθηκε να την δεχθεί κι έτσι αναγκάστηκε να επιστρέψει άπρακτη, αφού πέρασε από τις Αθήνες όπου συναντήθηκε με τον πρωθυπουργό κ. Μάξιμο και τον υπουργό των Εξωτερικών κ. Κ. Τσαλδάρη. Στην Κύπρο γύρισε στις 16 Μαρτίου και έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τον ελληνικό πληθυσμό της Λεμεσού και της πρωτεύουσας. Η ελληνική Βουλή εξέφρασε τη συμπάθειά

της για την κυπριακή υπόθεση και αποφάσισε με ψήφισμά της να κάμει τον βρετανικό λαό να πιστέψει για το ενδιαφέρον του ελληνικού κράτους για την εθνική μας αποκατάσταση.

Δυστυχώς η στάση της αγγλικής κυβέρνησης υπήρξε αμείλικτη απέναντι στη δίκαια υπόθεση της Κύπρου. Στις αρχές Απριλίου ανέλαβε καθήκοντα ο νέος κυβερνήτης λόρδος Ουίνστερ, τέως υπουργός της Πολιτικής Αεροπορίας και στρατιωτικός συγγραφέας. Λίγες μέρες ύστερα από τον ερχομό του χαιρέτησε με διάγγελμά του τον κυπριακό λαό και τον κάλεσε σε συνεργασία για την εξασφάλιση καλύτερου οικονομικού μέλλοντος.

Στις 9 Ιουλίου εξάγγειλε την απόφαση της βρετανικής κυβέρνησης να συγκληθεί Συνδιασκεπτική Συνέλευση από τους δημάρχους των πόλεων, των αγροτικών δήμων, και αντιπροσώπους διαφόρων οργανισμών για καταρτισμό σχεδίου Συντάγματος. Στις 12 Ιουλίου ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Λεόντιος ο Α΄ με διάγγελμά του αποδοκίμαζε τη στάση της αγγλικής κυβέρνησης έναντι της κυπριακής υπόθεσης και αποκήρυττε τη συμμετοχή στη Συνέλευση. Διχασμένος δυστυχώς ο ελληνικός πληθυσμός αντιμετώπισε το μεγάλο δίλημμα. Η αριστερά ζήτησε από τη δεξιά εφαρμογή κατοχυρωμένης αποχής, αλλά η δεξιά απάντησε ότι αρνείται οιανδήποτε συνεργασία με τους κομμουνιστές και τους συνοδοιπόρους τους. Ζήτησε επίσης να καθοριστεί η στάση της σε περίπτωση βουλευτικών εκλογών, αλλά και πάλι αρνήθηκε να την καθορίσει. Στις 26 Ιουλίου πέθανε ο Αρχιεπίσκοπος Λεόντιος. Ο Σεβασμιώτατος Τοποτηρητής Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος με διάγγελμά του της 8ης Αυγούστου προσυπέγραψε τη στάση του αείμνηστου αρχιεπισκόπου. Η αριστερά έχοντας υπόψη της τη μεγάλη ζημιά που γίνεται στον τόπο από την παράταση του σημερινού καθεστώτος με το οποίο συνεργάζεται στενά από το παρασκήνιο η δεξιά, αποφάσισε να συμμετάσχει στη Διασκεπτική, αφού δήλωσε με τους αντιπροσώπους της ότι «η συγκατάθεσίς μας εις τοιαύτην συμμετοχήν επ' ουδενί λόγω αποτελεί ένδειξιν ότι ημείς προσωπικώς είτε ο λαός τον οποίον αντιπροσωπεύομεν θα ικανοποιηθή διά της παροχής οιουδήποτε Συντάγματος εις αντάλλαγμα της δικαίας αξιώσεως του Κυπριακού λαού διά την ένωσιν μετά της Ελλάδος». Η δεξιά απέσχε των εργασιών της Συνδιασκεπτικής χωρίς τούτο να εμποδίσει δύο δεξιόφρονες επιστήμονες να συμμετάσχουν ως άτομα στις εργασίες της. Η Συνδιασκεπτική άρχισε την πρώτη Νοεμβρίου. Σε λίγες μέρες ύστερα από την έναρξή της προέκυψε ριζική δια-

Ο Λεόντιος Λεοντίου ως Αρχιεπίσκοπος Κύπρου
(22 Ιουνίου 1947)

φωνία ως προς τη μορφή του νέου Συντάγματος. Οι Έλληνες αντιπρόσωποι της αριστεράς τόνισαν ότι έπρεπε να μας δοθεί τουλάχιστο αυτοδιάθεση, Σύνταγμα Μάλτας ή Κεϋλάνης, ενώ τα τουρκικά μέλη διαφώνησαν και μαζί τους και ένας από τους δεξιούς συμβούλους και ο πρόεδρος σερ Έντουαρτ Τζάκσον, αρχιδικαστής, υποστήριξε την άποψη ότι το σχέδιο του νέου Συντάγματος θα ήταν κατά τη γνώμη του ευρύτερο του παλαιού, αλλά δεν θα έφθανε τα όρια Συντάγματος αυτοδιάθεσης. Τα ελληνικά μέλη της αριστεράς επέμεναν στις απόψεις τους και το όλο ζήτημα παραπέμφθηκε στο Υπουργείο των Αποικιών για να αποφασίσει. Στο μεταξύ παλλαϊκό συλλαλητήριο στην κυπριακή πρωτεύουσα στις 7 Δεκεμβρίου ενέκρινε τη στάση των αριστερών μελών και πιο πολλοί από χίλιους αντιπροσώπους των πόλεων και των κωμοπόλεων αποφάσισαν την ίδρυση Εθνικού Απελευθερωτικού Συνασπισμού, οργάνωσης παγκύπριας με αντικειμενικό σκοπό να συντονίσει τις δυνάμεις των Κυπρίων για την απελευθέρωση της νήσου και την πνευματική και ηθική εξύψωση του λαού. Βέβαια η αυτοδιάθεση δεν ικανοποιεί καθόλου τον κυπριακό λαό, που είναι σταθερά προσηλωμένος στην ιδέα της εθνικής του αποκατάστασης. Είναι δυνατό μάλιστα να δημιουργήσει και άτοπα. Αλλά δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κάποιος ότι αποτελεί τη μόνη λύση που στις σημερινές περιστάσεις θα ήταν δυνατό να μας βγάλει από το αδιέξοδο όπου μας έριξε κακή συρροή περιστάσεων.

Η Εκκλησία μας. Το Αρχιεπισκοπικό ζήτημα που έμεινε εκκρεμές από τις 16 Νοεμβρίου 1933, όταν πέθανε ο αείμνηστος αρχιεπίσκοπος Κύριλλος ο Γ΄ λύθηκε το 1947, ύστερα από την άρση των Κυβερνητικών νόμων, με τον πιο τραγικό τρόπο. Η Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία έστειλε ως εκπρόσωπό της τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δέρκων κ. Ιωακείμ, έναν από τους ικανότερους Ιεράρχες του Οικουμενικού Θρόνου, που με πρόταση του Αγίου Κυρηνείας εκλέχτηκε πρόεδρος της Εκλογικής Συνόδου που απέλυσε εγκύκλιο για την εκλογή ειδικών αντιπροσώπων στις 4 Μαΐου και γενικών την 1η Ιουνίου. Η αριστερά υπέδειξε ως υποψήφιό της τον σεβασμιώτατον τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο και η δεξιά τον Αρχιεπίσκοπο Σινά κ. Πορφύριο. Ο σεβασμιώτατος μητροπολίτης Πάφου επανειλημμένα δήλωσε ότι δεν αποδεχόταν την εκλογή του, όμως παρά τις δηλώσεις του ο κυπριακός λαός εξέλεξε 56 Λεοντιακούς Γενικούς, από τους 66, και στις 20 Ιουνίου ύστερα από πιέσεις ο σεβασμιώτατος μητροπολίτης Πάφου ανακηρυσσόταν και ενθρονιζόταν Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου, ανάμεσα στις πιο θερμές

εκδηλώσεις του κυπριακού λαού. Αμέσως μετά από την εκλογή του άρχισε το δημιουργικό του έργο. Προκήρυξε υποτροφίες για σπουδές της Θεολογίας και απέλυσε εγκυκλίους διά του Αγίου Δέρκων για την εκλογή μητροπολιτών Πάφου και Κιτίου. Δυστυχώς βάσκανος οφθαλμός φθόνησε την Κυπριακή Εκκλησία και ο λαοφιλής της πρωθιεράρχης προσβλήθηκε, άγνωστο με ποιο τρόπο, από εξανθηματικό τύφο που τον οδήγησε στις 26 Ιουλίου στον τάφο. Η λύπη του κυπριακού λαού για την πρόωρη απώλεια του Πρωθιεράρχου του ήταν απερίγραπτη. Την τοποτηρητεία ανέλαβε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος, ενώ ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δέρκων επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη. Αντίθετα με τις διατάξεις του Καταστατικού διατάχθηκε ο καταρτισμός νέων καταλόγων και τέθηκε ως όρος ότι θα αποκλείονταν από το δικαίωμα ψήφου όσοι δεν είχαν κανονικές σχέσεις με την Εκκλησία, ενώ ο Θεμελιώδης Νόμος της Κυπριακής Εκκλησίας απέκλειε μόνον όσους καταδικάστηκαν από αρμόδιο εκκλησιαστικό δικαστήριο. Οι εκλογές των Ειδικών ορίστηκαν στις 5 Οκτωβρίου και των Γενικών στις 30 Νοεμβρίου. Η Εκκλησιαστική Σύνοδος αποτελέστηκε από τον Τοποτηρητή και τους Σεβασμιώτατους Μητροπολίτες Περγάμου Αδαμάντιο και Σάρδεων Μάξιμο και αυτοκηρύχθηκε αναρμόδια να επιληφθεί του ζητήματος της εξέτασης των εκλογικών καταλόγων. Στις εκλογές έγιναν παρατυπίες και υπερβάσεις, όσες ουδέποτε στα προηγούμενα εκκλησιαστικά εκλογικά χρονικά της νήσου, όπως η προσθήκη και η διαγραφή ψηφοφόρων την τελευταία στιγμή, δωροδοκίες και απαγωγές Ειδικών, διαπληκτισμοί και επιθέσεις προεκλογικά και κατά τις εκλογές. Τα αποτελέσματα των εκλογών έχουν ως εξής: Ψήφισαν 73.000 ψηφοφόροι, από τους οποίους 51.5% υπέρ του Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητή Μητροπολίτη Κυρηνείας κ. Μακαρίου που τον υποστήριξε η δεξιά, 48.5% υπέρ του Σ. Μητροπολίτη Δέρκων που τον υποστήριξε η αριστερά. Εξακόσιοι ειδικοί εκλέχθηκαν υπέρ του Αγίου Κυρηνείας και 405 υπέρ του Αγίου Δέρκων. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος εκλέχθηκε στις 24 Δεκεμβρίου αρχιεπίσκοπος Κύπρου, ενώ οι Δερκικοί Γενικοί τήρησαν αποχή από τις εκλογές. Ο νέος αρχιεπίσκοπος είναι 78 χρονών και ήταν 30 χρόνια Μητροπολίτης Κυρηνείας. Δυστυχώς ο διχασμός συνταράσσει την Κυπριακή Εκκλησία και ερείπια σωρεύθηκαν παντού στη διάρκεια της μακράς χηρείας των θρόνων και της εξορίας των μητροπολιτών της.

Η Παιδεία μας. Το 1947 βρήκε την Παιδεία μας τελείως υποδουλωμένη στην κυβέρνηση. Από τα Οκτωβριανά του 1931 τα ελληνικά διδασκαλεία καταργήθη-

καν. Στα δημοτικά μας σχολεία ο ελληνικός ύμνος, η ύψωση των ελληνικών σημαιών, οι εικόνες των εθνικών μας ηρώων απαγορεύτηκαν, η διδασκαλία της ελληνικής ιστορίας και γεωγραφίας περιορίστηκαν στο ελάχιστο και ένα κύμα αγραμματοσύνης άρχισε να επικρατεί στη νήσο. Τα μέλη του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συμβουλίου με ψηφίσματα, υπομνήματα, συνεντεύξεις με τον κυβερνήτη επανειλημμένα διαμαρτυρήθηκαν για την ανυπόφορη αυτή κατάσταση και τον Δεκέμβριο του 1945 ζήτησαν από το Υπουργείο Αποικιών να επιτρέψει εκπαιδευτική αυτοδιοίκηση, διαφορετικά θα παραιτούνταν. Στη συνεδρία, στις 4 Ιουνίου 1947, δόθηκε η απάντηση του Υπουργείου που καθιστούσε γνωστό ότι η κυβέρνηση δεν σκόπευε να μεταβάλει την εκπαιδευτική της πολιτική. Ύστερα από αυτό οι Έλληνες Εκπαιδευτικοί Σύμβουλοι κ.κ. Κ. Σπυριδάκις, Λ. Φιλίππου, Ν. Αντωνίου και Σ. Χρίστης υπέβαλαν την παραίτησή τους και έμειναν να συνεργάζονται με την κυβέρνηση μόνο δύο, οι κ.κ. Γ. Αραδιπιώτης και Γ. Ηλιάδης. Πληροφορούμαστε ότι σύντομα τέσσερις νέοι Σύμβουλοι πρόκειται να διαδεχθούν τους παραιτηθέντες που την πολιτική τους δεν είχε εγκρίνει η κυβέρνηση, όπως δήλωσε στη Βουλή των Κοινοτήτων ο υπουργός των Αποικιών.

Ο Κλασικός αθλητισμός. Μία από τις ευγενέστερες εκφάνσεις του ελληνικού πολιτισμού ο κλασικός αθλητισμός, είχε ωραίες εκδηλώσεις στη νήσο μας το 1947. Τα ΛΒ΄ Παγκύπρια τελέστηκαν με πολύ ενδουσιασμό στο τέλος Απριλίου στην Αμμόχωστο. Τον Ιούνιο με πρωτοβουλία του κ. Νικ. Κλ. Λανίτη τελέστηκαν στις τέσσερις μεγάλες πόλεις της Κύπρου Πανελλήνιοι αγώνες και τον Οκτώβριο ομάδα Κυπρίων αθλητών πήρε μέρος στους Πανελλήνιους αγώνες της Δωδεκανήσου. Για πρώτη φορά ιδρύθηκε επιτροπή του ΣΕΓΑΣ στην Κύπρο ως ανώτατη αρχή του κλασικού αθλητισμού της νήσου.
Παράλληλα με τον κλασικό αθλητισμό καλλιεργήθηκε με επιτυχία το ποδόσφαιρο και το 1947 βρήκε την ομάδα της Ελληνικής Αεροπορίας στους κυπριακούς στίβους να αγωνίζεται για τη νίκη.

Το Ιερόν της Αφροδίτης στην Κύπρον. (Από την αιγυπτιακή εφημερίδα *Réforme* της 13ης Δεκεμβρίου). Ο καθηγητής Μπέρμεστερ του Πανεπιστημίου Φαρούκ έδωσε στον Εθνικόν Σύνδεσμον Ελληνίδων διάλεξη «τόσον ενδιαφέρουσαν όσον και πρωτότυπον περί του ιερού της Αφροδίτης στην Πάφον (Κύπρου) που ήτο διά μέσου των αιώνων περίφημον εις την Μεσόγειον».

Ετος 1948

[Η γενική ανασκόπηση του 1948 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1949]

Φυλλο ΙΖ΄, 909, 1 Ιανουαριου 1949

Κυπριακή πολιτική επιδεώρησις. Το 1948 η λύση του εθνικού μας ζητήματος δεν παρουσίασε πρόοδο. Η Αγγλία επειδή έχασε τις βάσεις της στην Αλεξάνδρεια και στην Παλαιστίνη έδωσε ξεχωριστή προσοχή στη νήσο μας, ώστε αγγλικοί κύκλοι να δηλώνουν στον Γάλλο δημοσιογράφο Georges Ami πως αν δεν υπήρχε η Κύπρος έπρεπε να την φτιάξουμε. (Βλέπε το άρθρο του: «Η τελευταία αγγλική βάση στη Μέση Ανατολή», στο ειδικό για τα διεθνή ζητήματα φύλλο *Εφημερίδα των Εθνών*).

Ότι οι Άγγλοι επιθυμούν να κρατήσουν την Κύπρο φαίνεται και από τη στάση τους τον Ιούλιο, όταν ο βασιλιάς των Ελλήνων Παύλος δήλωσε προς τον αντιπρόσωπο των *Τάιμς της Νέας Υόρκης* ότι το ελληνικό έθνος ποθεί την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα που είναι έτοιμη να παραχωρήσει ως αντάλλαγμα βάσεις στην Κρήτη ή σε άλλο μέρος της ελληνικής επικράτειας. Ο Άγγλος επιτετραμμένος στις Αθήνες διαμαρτυρήθηκε έντονα και αναγκάστηκε ο κ. Κ. Τσαλδάρης, υπουργός των Εξωτερικών, να δηλώσει ότι δήθεν οι ανακοινώσεις του βασιλιά στην αμερικανική εφημερίδα δεν ήταν ακριβείς, ότι ήταν απλά μια φιλική συνομιλία, που η έννοιά της παρερμηνεύτηκε! Ταυτόχρονα το Φόρεϊν Όφφις δήλωσε για μια ακόμη φορά ότι «δεν αντιμετωπίζεται ζήτημα παραχωρήσεως της Κύπρου στην Ελλάδα».

Όλα αυτά, όπως ήταν φυσικό, προξένησαν θλίψη στον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου που την διερμήνευσε ο τύπος, εκπρόσωπος της κοινής γνώμης. Δυστυχώς ύστερα από τις ρητές βρετανικές δηλώσεις δεν κατορθώθηκε να χαραχθεί στην Κύπρο ενιαία πολιτική γραμμή. Η δεξιά παράταξη ανέθεσε εξ ολοκλήρου την υπεύθυνη διαχείριση της εθνικής μας υπόθεσης στην Ιεραρχία της νήσου και οι πολιτικοί της ηγέτες δέχτηκαν να πάρουν θέσεις στο λεγόμενο Εθναρχικό Συμβούλιο, άλλοι διορισθέντες «αριστίνδην» και άλλοι εκλεγέντες από ορισμένες οργανώσεις της παράταξής τους και όλοι μόνο με συμβουλευτική ψήφο. Η υπεύθυνη διεύθυνση των πολιτικών αγώνων μόνο από τους τέσσερις επισκόπους της Κύπρου πρέπει να ομολογήσουμε ότι είναι πρωτοφανής, όχι μόνο στα χρονικά

της Κύπρου, αλλά και όλων των άλλων τμημάτων του έθνους που αγωνίστηκαν για την εθνική τους ελευθερία. Στον αγώνα της ανεξαρτησίας ένας μόνον επίσκοπος είχε υπουργικό αξίωμα, όλα τα άλλα μέλη της κυβέρνησης ήταν λαϊκοί και στους Κρητικούς, Σαμιακούς και Επτανησιακούς αγώνες διεύθυναν εξ ολοκλήρου οι λαϊκοί. Επίσης στην Κύπρο σ' όλες τις πολιτικές οργανώσεις (του 1912, 1920, 1922, 1930) την πιο μεγάλη πλειοψηφία στα Εθνικά Συμβούλια είχαν κάθε φορά οι λαϊκοί αντιπρόσωποι. Η Ιεραρχία της Κύπρου απέλυσε εγκύκλιο προς τον λαό με την οποία διακήρυττε ότι μένει σταθερά προσηλωμένη στο σύνθημα «ένωσις και μόνον ένωσις» και στις 3 Οκτωβρίου 1948 συγκρότησε στο στάδιο των «Παγκυπρίων» στη Λευκωσία συλλαλητήριο στο οποίο μίλησαν μόνο οι τρεις επίσκοποι και ο τέταρτος διάβασε το Ενωτικό Ψήφισμα. Το 1948 κλείνει χωρίς καμιά άλλη σοβαρή εκδήλωση της δεξιάς. Το σύνθημά τους «ένωσις και μόνον ένωσις» δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι ωραίο και ελκυστικό, αλλά αποτελούν ασυμβίβαστα για την επιτυχία του: α') η πλήρης αδράνεια σε αγωνιστικές προσπάθειες β') η συμμετοχή της εθνικοφροσύνης στα διάφορα κυβερνητικά σώματα γ') η διακήρυξη ότι προτιμούν μέχρι να γίνει η ένωση διακυβέρνηση από τον Στορς, τον Πάλμερ, τον Μάριο Λάγκο ή τον Κουτσιούκ Μεχμέτη παρά από Έλληνες Κυπρίους. Η αριστερή παράταξη την πρώτη Αυγούστου 1948 κάλεσε στη Λευκωσία Παγκύπριο Συνέδριο, στο οποίο παρευρέθηκαν 850 περίπου αντιπρόσωποι, που ομόφωνα υποστήριξαν την άποψη ότι σκοπός και τέρμα των πολιτικών μας αγώνων είναι η ΕΝΩΣΙΣ, αλλά μέχρι της ποθητής εκείνης ημέρας πρέπει να επιδιώξουμε Αυτοδιάθεση, για να γίνουμε κύριοι στο σπίτι μας και να διεξάγουμε πάνω σε ασφαλέστερες βάσεις τον ενωτικό μας αγώνα. Με το πνεύμα αυτό έγινε στη Λευκωσία παγκύπριο συλλαλητήριο στις 31 Οκτωβρίου που υποστήριξε την πιο πάνω άποψη. Με εκατοντάδες ψηφίσματα οργανώσεων, συλλόγων, συλλαλητηρίων και λαϊκών συγκεντρώσεων έδεσε ενώπιον της αγγλικής κυβέρνησης τον πόθο του κυπριακού λαού για Αυτοδιάθεση – Ένωση. Συγχρόνως η επιτροπή επί των κυπριακών υποθέσεων με δημοσιεύματα, επερωτήσεις στη Βουλή και εκδόσεις φυλλαδίων προσπάθησε να θέσει μπροστά στην αγγλική κοινή γνώμη τις δίκαιες αξιώσεις του κυπριακού λαού.

Η αριστερά ανέλαβε τους τελευταίους μήνες έντονο αγώνα εναντίον των ανελεύθερων νόμων, που επιβλήθηκαν από την επομένη των Οκτωβριανών του 1931, και πλείστοι από τους πολιτικούς της ηγέτες καταδικάστηκαν σε φυλα-

κίσεις, όπως ο δήμαρχος Λεμεσού, ο αντιδήμαρχος Αμμοχώστου, δημοτικοί σύμβουλοι Λευκωσίας, Λάρνακας και Λεμεσού ή σε πολύ βαριά πρόστιμα, όπως ο δήμαρχος Αμμοχώστου κ.ά.

Η προσπάθεια της αγγλικής κυβέρνησης να εγκαταστήσει στην Κύπρο νέο Σύνταγμα απέτυχε. Ενώ στην αρχή υποσχέθηκε πως το νέο Σύνταγμα δεν θα ήταν γραμμένο με αόρατο μελάνι, αλλά θα ήταν προϊόν της θέλησης του κυπριακού λαού, σύντομα αποκαλύφθηκε ότι το Υπουργείο επιδίωκε να επιβάλει ορισμένη μορφή Συντάγματος, όμοιο με εκείνο που εφαρμόστηκε και απέτυχε στην Κεϋλάνη και χωρίς να διαφέρει πολύ από αυτό που καταργήθηκε το 1931. Η δεξιά ως γνωστό δεν έλαβε από την αρχή μέρος στη Διασκεπτική, εκτός από ορισμένους εθνικόφρονες που πήραν μέρος ως άτομα. Οι αντιπρόσωποι της αριστεράς, δήμαρχοι και εκπρόσωποι των παλαιών συντεχνιών, όταν βρέθηκαν μπροστά στο πιο πάνω σχέδιο υπέβαλαν την παραίτησή τους τον Μάιο και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να διαλύσει τη Διασκεπτική, δηλαδή τη Συνδιασκεπτική Συνέλευση που συγκάλεσε πρώτη φορά ο κυβερνήτης Ουίνστερ στις 9 Ιουλίου 1947, αφού διακήρυξε ότι είναι διατεθειμένη να μελετήσει το συνταγματικό πρόβλημα της Κύπρου, αν το ζητήσει ο κυπριακός λαός ή αντιπροσωπευτικά σώματα.

Η αριστερά υπέβαλε στο Υπουργείο σχέδιο Συντάγματος και με συλλαλητήρια ζήτησε από την κυβέρνηση τη σύγκληση Συντακτικής Συνέλευσης για τον καταρτισμό Συντάγματος, σύμφωνα με τη θέληση του λαού.

Ύστερα από όλα αυτά ο κυβερνήτης της Κύπρου λόρδος Ουίνστερ που ήλθε για να εφαρμόσει το νέο Σύνταγμα στην Κύπρο αναγκάστηκε να παραιτηθεί τον Νοέμβριο, είτε γιατί, όπως έγραψε το *Ημερήσιος Τηλέγραφος*, το Υπουργείο δεν ενέκρινε τις εισηγήσεις του για τη λήψη έκτακτων μέτρων είτε γιατί απέτυχε στην αποστολή του.

Το νέο έτος 1949 βρίσκει ολόκληρο τον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου προσηλωμένο στην ιδέα της εθνικής του αποκατάστασης με διαφορές αντιλήψεων μόνο ως προς την πολιτική γραμμή που πρέπει να ακολουθήσει έως την ημέρα της πραγματοποίησης των ονείρων του. Θα ήταν ευχής έργο, αν δεν υπήρχε ο εσωτερικός διχασμός και αν «η διχόνοια η δολερή» δεν διασπούσε τις μικρές μας δυνάμεις. Αυτό όμως αποτελεί τον πρώτο από τους πόθους μας και την τελευταία από τις ελπίδες μας. Είναι μοιραίο η μικρή μας πατρίδα διχασμένη να διεξάγει τους εθνικούς της αγώνες, με την αντίδραση μάλιστα

της τουρκικής μειονότητας που τάχθηκε εναντίον της Αυτοδιάθεσης και της Ένωσης και ζήτησε την παραχώρηση της νήσου στην Τουρκία αν τυχόν παύσει η αγγλική κυριαρχία! Παρ' όλες αυτές τις αντιξοότητες ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου εισέρχεται στο νέο χρόνο με την ακατάβλητη βέληση να συνεχίσει τους αγώνες του για την πνευματική και ηθική εξύψωση, την κοινωνική και οικονομική του ευημερία και προπάντων για την εθνική του αποκατάσταση.

ΦΥΛΛΟ ΙΣΤ΄, 859, 8 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1948

Κύριο άρθρο. *Πρέπει να είμεθα ρεαλισταί* –Του κ. Ζήνωνος Σώζου –«Ο κορυφαίος του Κόμματος των Εθνικοφρόνων εις την Κύπρον κ. Ζήνων Σώζος εδημοσίευσεν εις τον *Πυρσόν* της πρώτης Ιανουαρίου 1946 υπό τον ανωτέρω τίτλον, του οποίου αναδημοσιεύομεν το δεύτερον μέρος, διά να καταδείξωμεν ότι δεν είναι μόνον οι Κομμουνισταί και οι Συνοδοιπόροι των, αλλά και ηγετικά στελέχη του Εθνικού Κόμματος που πιστεύουν ότι η παροχή πολιτικών ελευθεριών μέχρι της ενώσεως θα εξυπηρέτη το δημόσιον συμφέρον. Ο κ. Σώζος τονίζει ότι το άρθρον του είναι προϊόν επισταμένης μελέτης και θαρραλέας εκφράσεως απευθυνόμενον εις τον Κυπριακόν λαόν, τον έχοντα τον κοινόν νουν και αδιάφθορον το πολιτικόν και κοινωνικόν του αισθητήριον».

ΦΥΛΛΟ ΙΣΤ΄, 876, 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1948

Κύριο άρθρο. *Η Μεγάλη Επέτειος*... «Το 1821 αποτελεί διά όλους τους υποδούλους και ιδιαιτέρως διά τους αλυτρώτους Έλληνας φωτεινόν φάρον που θα σκορπίζη το φως της παρηγορίας και της ελπίδος στους μαρτυρικούς Αργοναύτας, μέχρις ότου φθάσουν στον ποθητόν γαλήνιο λιμένα. Νά γιατί με ξεχωριστήν χαράν χαιρετίζουμεν την επέτειόν του».

[Πνευματική ζωή]. «Εικοσιπέντε Μαρτίου» Σπύρος Μελάς. «Δεν είναι γιορτή αναμνηστική μαχών, κατορθωμάτων, γεγονότων εξωτερικών. Είναι γιορτή εσωτερική. Ο ψυχικός ευαγγελισμός των ραγιάδων, η θεία χάρις της λευτεριάς που δέχτηκαν με λαχτάρα οι πονεμένες καρδιές τους». –«*Ο Αγών της Ανεξαρτησίας συγκρινόμενος με τους Μηδικούς πολέμους* από τον Σπυρίδωνα Τρικούπην. (Από τον επικήδειον λόγον του εις τον Πετρόμπεην Μαυρομιχάλην)». –«*Για την Ελλάδα του 21*», Αλ. Πούσκιν –Μετάφραση Κ. Βάρναλη. –«*Από την Ελλάδα του Shelley*» - Μετάφραση Νίκου Αντωνιάδη (Ο

μεγάλος Shelley στις παραμονές του Αγώνα της Ανεξαρτησίας έψαλε με λυρισμό την Ανάσταση της Ελλάδος).

ΦΥΛΛΟ ΙΖ΄, 906, 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

[Πνευματική ζωή]. *Θρησκευτικά έγγραφα από την Ρωμαϊκήν Κύπρον.* –Του καθηγητού κ. Μίτφορτ. –Ο καθηγητής J. B. Mitford του Πανεπιστημίου του Αγίου Ανδρέα της Σκωτίας είναι αναμφίβολα όχι μόνον ένας από τους μεγαλύτερους επιγραφολόγους, αλλά μαζί με τον Σουηδό καθηγητή Βέσπερκ, ένας από τους πιο διάσημους μελετητές της ιστορίας της Κύπρου κατά την εποχή της ρωμαιοκρατίας... Στον τελευταίο τόμο της *Εφημερίδος των Ελληνικών Σπουδών* δημοσιεύει με τον τίτλον «Θρησκευτικά έγγραφα από την Ρωμαϊκήν Κύπρον» 16 επιγραφές που συνδέονται με την λατρεία της εποχής εκείνης ειδικά με τις ακόλουθες θεότητες: «α΄) την Νέμεσιν – θεάν με δύο ιδιότητες: Δικαιοσύνην που κυνηγά τους ασεβείς και Τύχην για τους ευσεβείς και δικαιόφρονες. Είναι η πρώτη φορά που αποδεικνύεται λατρεία της Νεμέσεως εις Κύπρον. β΄) τον Δία Λαβράνιον – Λαβράνιος ή Λαβρανδεύς ήτο επίθετον του πολεμικού Δία από την πόλιν Λάβρανδα της Μικράς Ασίας. γ΄) εις τον Δία Ολύμπιον εις επιγραφήν της συλλογής του μακαρίτη Λουκή Πιερίδου πιθανώτατα από την Σαλαμίνα ή τους Σόλους. δ΄) εις τον Θεόν Ύψιστον. Ο Ύψιστος Θεός ελατρεύετο στην Κύπρο και στις Αθήνες με θεραπευτικάς ιδιότητας όπως ο Esmun. ε΄) εις τον Οπάονα Μελάνθιον εις επιγραφήν του Μουσείου Κλασικής Αρχαιολογίας εις το Κέιμπριτζ. Ήτο θεός της ευφορίας της γης λατρευόμενος πολύ στην Αμαργέτη (χωριό της επαρχίας Πάφου). στ΄) εις τους Διοσκούρους. ζ΄) εις την Κυπρίαν Αφροδίτην εις επιγραφήν εκ του Αγίου Τύχωνος Λεμεσού. Όλες αυτές οι επιγραφές αποτελούν περηφανή μνημεία της ελληνικότητος της πατρίδας μας και όταν το αγροίκον Λάτιον εκυριαρχούσε της Μεσογείου». Λ. Φ. (Λοΐζος Φιλίππου)». *–Από τα έργα του αθανάτου ελληνικού πολιτισμού. –Ο Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης.* -«Ο εγκαινιασμός του ναού, αθανάτου μνημείου του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού αποτελεί ένα χαρμόσυνο γεγονός μέσα στις θλιβερές ειδήσεις του εμφυλίου πολέμου που μας έρχονται καθημερινώς από τη μητέρα μας πατρίδα».

Νέαι εκδόσεις. –Παύλου Βαλδασερίδη, *Οι Αθάνατοι*, διήγημα – «Ο Παύλος Βαλδασερίδης εξηγεί εις το διήγημά του την πραγματικήν έννοιαν διαφόρων

θρύλων, παραδόσεων και διηγήσεων σχετικών με τους αρχαίους θεούς, τους οποίους εξαγνίζει και παρουσιάζει ως πνευματικές μορφές με ηθικόν μεγαλείον. Την χριστιανικήν διδασκαλίαν παριστά ως συνέχειαν και συμπλήρωσιν της εθνικής θρησκείας...».

ΦΥΛΛΟ ΙΖ', 907, 16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

Νεώτεραι εξωτερικαί ειδήσεις. *–Μια σπουδαία επιτυχία* – «Ο πρωθυπουργός της Γαλλίας έστειλε συγχαρητήριον τηλεγράφημα προς τον κομμουνιστήν Γάλλον καθηγητήν Ζολιό Κιουρί για την σπουδαιοτάτη επιστημονική επιτυχία που ανεκοινώθη χθες, να εγκαταστήση ατομικήν στήλην εις τα πειραματικά γαλλικά εργαστήρια των ατομικών ερευνών. Η στήλη είναι μεγίστης σπουδαιότητας διά την εκπαίδευσην τεχνικών πάνω στην ατομικήν ενέργειαν».

ΦΥΛΛΟ ΙΖ', 908, 23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1948

Από την Ελλάδα. *Μία θλιβερή Αθηναϊκή επέτειος –Το Ανάθεμα του Βενιζέλου –Ομαδική Παράκρουσις* (Από το αθηναϊκόν *Βήμα* της 12ης Δεκεμβρίου 1948): «Ο άνθρωπος που για μισό αιώνα πάλαιψε με το ντουφέκι και την πέννα για το μεγαλείο και τη δόξα της πατρίδας, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, δοκίμασε μύριες πικρίες και διωγμούς από μερικούς Έλληνες δυστυχώς... Αυτή είναι η μοίρα των Μεγάλων. Όμοιοι με τα ψηλά βουνά ρίχνουν ίσκιο στους μικρανθρώπους κι έτσι προκαλούν το μίσος των. Και οι μικρόψυχοι αυτοί με σατανικές μηχανουργίες παραπλάνησαν μία μερίδα του Ελληνικού λαού και τον έσπρωξαν έως το πεδίον του Άρεως, για να αναθεματίση τον δημιουργόν της Μεγάλης Ελλάδος! Κ.Κ.»

Ετος 1949

[Η γενική ανασκόπηση του 1949 γίνεται στο πρώτο φύλλο του 1950]

Φυλλο ΙΗ΄, 961, 1 Ιανουαριου 1950

Ένα βλέμμα εις το Κυπριακόν το 1949. Το 1949 βρήκε την Κύπρο πέμπτης τάξης βρετανική αποικία, με τον κυβερνήτη να συγκεντρώνει όλες τις εξουσίες, όπως στην Αγία Ελένη, τη Σομαλιλάνδη και τις νήσους Τζίλμπερτ και Έλλις του Ειρηνικού.

Η βρετανική κυβέρνηση αποδείχθηκε ότι δεν είχε διάθεση όχι μόνο εθνικά να αποκαταστήσει την Κύπρο, αλλά ούτε να της δώσει πλήρη αυτοδιάθεση. Η υπόσχεση του υπουργού των Αποικιών προς την κυπριακή πρεσβεία στις 7 Φεβρουαρίου 1947, ότι η επιθυμία της ήταν να συντελέσει στην ανάπτυξη της νήσου, ώστε όταν ενωθεί με την Ελλάδα να προσέλθει ως ακμαίος και εύπορος συνέταιρος, φαίνεται ότι απέβλεπε στην παραχώρηση συνταγματικού καθεστώτος όμοιου με εκείνο που είχε άλλοτε η Κεϋλάνη και καταδικάστηκε από τη Βασιλική Επιτροπή υπό τον λόρδο Σάλσπουρυ το 1945, για να της δοθεί καθεστώς Κτήσης. Ύστερα από τη διαπίστωση των κυβερνητικών αυτών σκοπών και οι δύο παρατάξεις της Κύπρου κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η νήσος έπρεπε να αγωνιστεί αποκλειστικά με το ενωτικό σύνθημα. Τα αισθήματα αυτά εξεδήλωσε ο λαός προς τον βοηθό υφυπουργό κ. Μάρτιν που επισκέφθηκε τον Ιανουάριο του 1949 την Κύπρο.

Η αποτυχία των κυβερνητικών σχεδίων οδήγησε σε παραίτηση τον κυβερνήτη της Κύπρου λόρδο Ουίνστερ που είχε σταλεί το 1947 με ειδική αποστολή τη συνταγματική εξομάλυνση του καθεστώτος της Κύπρου. Ως αντικαταστάτης του διορίστηκε ο Σερ Άντριου Ράιτ, Κυβερνήτης της Γαμβίας της Αφρικής, που ήταν άλλοτε Αποικιακός Γραμματέας στην Κύπρο και που ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 6 Αυγούστου κάτω από βροχή τηλεγραφημάτων από τους δήμους, πολιτικούς συλλόγους, οργανώσεις και κόμματα που διαδήλωναν την επιθυμία του ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου για την ένωσή του με τη μητέρα Ελλάδα. Η άφιξη του νέου κυβερνήτη δεν μετέβαλε πολιτικά την κατάσταση, ενώ η οικονομική κρίση που άρχισε από τον Μάιο έκαμε δύσκολη τη θέση του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού. Η κυπριακή επιτροπή στο

Λονδίνο υπέβαλε στις 27 Σεπτεμβρίου προς τη γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών εκτενές υπόμνημα για την κατάσταση στην Κύπρο και εισηγούνταν ως μοναδική λύση του όλου κυπριακού προβλήματος την εθνική αποκατάσταση της Κύπρου. Στις 21 Νοεμβρίου οι δήμαρχοι και οι οργανώσεις της αριστερής παράταξης της Κύπρου υπέβαλαν προς το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών εκτενές και εμπεριστατωμένο υπόμνημα που υποστήριζε τις πιο πάνω απόψεις. Στις 8 Δεκεμβρίου η Ιερά Σύνοδος της Κυπριακής Εκκλησίας απέλυσε εγκύκλιο για διενέργεια δημοψηφίσματος στις 15 Ιανουαρίου 1950, ως μια ειρηνική μάχη για την Ένωση. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου ζήτησε να διενεργήσει το δημοψήφισμα η ίδια η κυβέρνηση, αλλά ο κυβερνήτης με επιστολή του, ημερομηνίας 17 Δεκεμβρίου, όχι μόνο αρνήθηκε να αποδεχθεί την πρόταση αυτή, αλλά τόνισε ότι το δημοψήφισμα δεν έχει κανένα πρακτικό σκοπό και ότι το ζήτημα της Κύπρου είναι κλειστό. Συγχρόνως κινητοποιήθηκε η μικρή μειοψηφία των Τούρκων της Κύπρου που αντιπροσώπευε το 1/5 του πληθυσμού, για να ματαιώσει το δημοψήφισμα και να αξιώσει την επιστροφή της Κύπρου στην Τουρκία, στην περίπτωση που θα έπαυε η βρετανική κυριαρχία επ' αυτής. Τις απόψεις αυτές φαίνεται ότι υιοθετεί και η επίσημη Τουρκία, αδιάφορο αν πριν από λίγο καιρό διακήρυξε ότι δεν έχει εθνικές βλέψεις πέραν από τα σημερινά της σύνορα.

Την εθνική αποκατάσταση της Κύπρου υποστηρίζει ομόφωνα το ελληνικό έθνος από του βασιλιά μέχρι του τελευταίου πολίτη και ολόκληρος ο ελληνικός πληθυσμός της νήσου, ανεξάρτητα από κοινωνικά φρονήματα, πολιτικές αντιλήψεις και κομματικές διαφορές. Τούτο θα διαπιστωθεί με τον πιο πανηγυρικό τρόπο στις 15 Ιανουαρίου 1950, όταν ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου θα διαδηλώσει σεμνά και πολιτισμένα τον προαιώνιό του πόθο να ενωθεί με την μητέρα πατρίδα του, για να προσφέρει τη συμβολή του στις νέες ειρηνικές και εκπολιτιστικές εξορμήσεις της φυλής μας.

Ας ελπίσουμε ότι ο καινούργιος χρόνος θα αποβεί πηγή ευτυχίας για τον κυπριακό λαό, με την οριστική πραγματοποίηση του ονείρου εκείνου με το οποίο έζησαν και πέθαναν οι πατέρες και αδελφοί μας.

Πολιτική. «Παγκόσμιος διακήρυξις των ατομικών δικαιωμάτων», όπως την ενέκρινεν η συνέλευσις των Ηνωμένων Εθνών δημοσιεύθηκε στην *Εφημερίδα της Κυπριακής Κυβερνήσεως*, ημερομηνίας 5 Μαΐου 1945 – πηγάζει από την διακήρυξιν «περί ανεξαρτησίας της Αμερικανικής επαναστάσεως (4 Ιουλίου

1776) και «τας διακηρύξεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτου» του 1789 και 1793 της Γαλλικής επαναστάσεως που στηρίχτηκαν στην πολιτική φιλοσοφία του ΙΖ΄ και ΙΗ΄ αιώνα (τ. ΙΖ΄ αρ. φ. 928, 12 Μαΐου 1949). –«Η δημοσιογραφία εις την Πάφον –Η πρώτη εφημερίς ήτο ο *Αγών* που εξεδόθη στις 2 Οκτωβρίου 1905 από τον Νεόφυτο Νικολαΐδη – Ιστοριοδίφης: τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 929, 19 Μαΐου 1949. «Μάλτα - Κύπρος – Εγγλέξικος ιμπεριαλισμός» Ε.Π.Γ. -«Το πραγματικόν μέλλον της Δυτικής Γερμανίας». -«Την 10ην Ιουλίου προεκλήθη έκρηξις ατομικής βόμβας στη Ρωσία». -«Η Δυτική Γερμανία κίνδυνος διά την ειρήνην». –«Η κινητοποίηση στις 2 Οκτωβρίου για την Ειρήνη –Ανακοίνωση των Λαϊκών Οργανώσεων Πάφου». –«Νέα Γερμανική Κυβέρνησις εναντίον της αναβιώσεως του Ναζισμού». –«*Η ανθρωπότητα κινδυνεύει από πείνα*». Μελέτη του σερ Τζων Ράσσελ». –«Το Βατικανόν Ανώνυμος Εταιρεία, μέτοχος των μεγαλυτέρων κερδοσκοπικών Εταιρειών». –«Το Δημοψήφισμα και οι Κομμουνισταί» (Από το αθηναϊκόν *Βήμα*). –«Αι διαθέσεις της Ρωσίας» Ο Αλέξανδρος Ουέρδ γνωστότατος Άγγλος ανταποκριτής, που διέμεινε χρόνια στη Σοβιετική Ένωση ευρίσκεται τελευταία στη Βαρσοβία. Εδώ συνάντησε παλιούς του φίλους που ήταν σε θέση να του δώσουν έγκυρες πληροφορίες για τη χώρα των Σοβιέτ και εδημοσίευσεν ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρον, από το οποίον αποσπούμεν κατά μετάφραση τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία» (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 933, 16 Ιουνίου 1949).

Ιστορία. *Άγνωστες σελίδες της Κυπριακής Ιστορίας. - Μία λησμονημένη Βυζαντινή κατάχτηση της Κύπρου*». Μελέτη του R. H. Dolley που δημοσιεύτηκε τελευταία στο δελτίο του κλάδου των Γραμμάτων και των Ηθικών και Πολιτικών Επιστημών της Βασιλικής Ακαδημίας του Βελγίου. –Ο καθηγητής Dolley υποστηρίζει πως ήταν στην κατοχήν των Αράβων η Κύπρος το 904 κατ' αντίθεσιν προς την γνώμην του Sir George Hill (*History of Cyprus*, τ. Α΄, 294). (τόμ. ΙΖ΄, αρ. φ. 909, 1 Ιανουαρίου 1949). –*Η Κύπρος την εποχήν της Φραγκοκρατίας* – Παραδοξολογίαι του κ. Ν. Κλ. Λανίτη: «Οι Φράγκοι κατέστησαν άλλοτε την Κύπρον την ευδαιμονεστέραν χώραν του κόσμου !!! Ν. Κλ. Λανίτης». –*Ο ναός και η λατρεία της Αφροδίτης εις Πάφον*. Του καθηγητού του Πανεπιστημίου Αλεξανδρείας Φαρούκ Α΄, Ο Ε. Μπέρμεστερ (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 918, 3 Μαρτίου 1949). «*Οι Σουλιώτες*» – απόσπασμα από την έκθεση του φιλέλληνα Τζιοζέπε Πέκιο που επισκέφτηκε την επαναστατημένη Ελλάδα την άνοιξη του 1825. –«25η Μαρτίου – Μερικά διδάγματα (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 921, 24

Μαρτίου 1949). –«*Η τριακοσιοστή επέτειος της Αγγλικής επαναστάσεως – Η αποκεφάλισις του Καρόλου του Α΄ και ο θρίαμβος του λαού*» (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 920, 17 Μαρτίου 1949). –«Τι έγραψεν ο Τουρκικός τύπος διά τον Ελληνικόν αγώνα – Η *Τζεμχουριέτ* 13 Ιανουαρίου 1941) –Η *Γενή Σαπάχ* (1 Ιανουαρίου 1941) – Η *Αξάμ* (1 Ιανουαρίου 1941), τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 918, 3 Μαρτίου 1949). –«*Οι μεγάλοι Πάφιοι: Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Δαμασκηνός – Εκ Κρίτου Τέρρας*». –«Η ελληνική φιλοσοφία εν τη καρδία των αρχαίων Αρμενίων», υπό του γνωστοτάτου Αρμενίου ιστορικού, λογοτέχνου και ποιητού Νουπάρ Μαξουτιάν». «*Οι μεγάλοι Πάφιοι – Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Ιωαννίκιος (1840-1849) εκ Θελέτρας*».–«Αιφνίδιος θάνατος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού (29 Μαΐου 1949). Αντιβασιλεύς από της απελευθερώσεως έως την επάνοδον Γεωργίου Β΄. Κατά την Γερμανικήν κατοχήν ο Γερμανός διοικητής του υπέβαλε κατάλογον προσώπων που επρόκειτο να εκτελεστούν και του έδωσε το δικαίωμα να διαγράψη τα ονόματα εκείνων που ήθελε να εξαιρεθούν – διέγραψε όλα και πρόσθεσε μόνον το ιδικόν του». –«Η εικοστή επέτειος από του θανάτου του (25 Δεκεμβρίου 1929) – Ο Πάφου Ιάκωβος ένας από τους καλυτέρους εθνικούς αγωνιστάς της συγχρόνου Κύπρου».

Αρχαιολογία. *Μερικά Αττικά αγγεία στο Κυπριακό Μουσείο*. Μελέτη του Ακαδημαϊκού Beazley J. D. μέλους της Βρετανικής, Γαλλικής, Δανικής Ακαδημίας και καθηγητού του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. –«Αι ανασκαφαί παρά το Δρέπανον (το ακρωτήριον παρά την νησίδα του Αγίου Γεωργίου Πέγειας). Ανεκαλύφθη ωραιότατον μωσαϊκόν». –«Επιδιόρθωσις αρχαίων λουτρών – Επιδιόρθωσις αρχαίου τάφου – Ανασκαφή αρχαίου ναού – Διόρθωσις Φρουρίου – Μουσείον Λαϊκής Τέχνης εις Γεροσκήπου». –«Αι αρχαιολογικαί ανασκαφαί εις Κούκλια – Ανευρέθη σπουδαίος από αρχαιολογικής απόψεως χώρος, υποτίθεται ότι είναι τέμενος ελληνικής τέχνης και αρχαϊκής εποχής». –«Αρχαιολογικαί ανασκαφαί εις την Κύπρον: α΄) εις την Έγκωμην υπό του Π. Δικαίου. β΄) εις την Μύρτου υπό του Π. Δικαίου. γ΄) εις τον ναό Αγίου Γεωργίου Νησιώτου υπό του Διευθυντού των Αρχαιοτήτων Μεκώ». «Τα φραγκικά λουτρά της Πάφου – Κατά την γνώμην του Καθηγητού Γ. Σωτηρίου εκτίσθησαν κατά τον ΙΔ΄ αιώνα, ότε εκτίσθη και το λουτρόν της Κάτω Τζαμής του Κτήματος. –*Μεσαιωνική Πάφος* – Από το έργον του C. Enlart, *L'art gothique et la Renaissance au Chypre*, τόμ. Β΄, σελ. 695-96 – «Ο λιμένας και το φρούριον της Πάφου» (ΙΗ΄, 952, 27 Οκτωβρίου 1949).

Πνευματική κίνησις της πόλεώς μας. «Αι συζητήσεις του «Κινύρα»: α΄) «Ποίοι οι παράγοντες του αγώνος της Ελληνικής Ανεξαρτησίας». Υπό την προεδρίαν του Σ. Σ. Μαρκίδη. β΄) «Ατομική Ιδιοκτησία ή Κολλεκτιβισμός;» γ΄) «Δικτατορία ή Δημοκρατία;» δ΄) «Υπήρξεν ο μηχανικός πολιτισμός παράγων ευτυχίας διά την ανθρωπότητα;»

Διαλέξεις του «Κινύρα». –«Το Πήλιον και η Εθνική Αντίστασις» Θεοδώρου Μαρσέλλου – Ο δρ. Μαρσέλλος είναι ο μόνος ιατρός ο οποίος όταν εγράφετο το Αλβανικόν έπος του 1940 κατέλιπε την Κύπρον, μετέβη εις τα πεδία των μαχών και προσέφερε επί έτη τας υπηρεσίας του εις την πατρίδα κατά την διάρκειαν του εθνικού αγώνος και της ηρωϊκής ελληνικής αντιστάσεως.» (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 923, 7 Απριλίου 1949). –«Ο Παλαμάς ως μεγάλος ποιητής και ως επαναστάτης» Ομιλητής Σέργιος Αντωνιάδης. –*Μία επιστημονική ομιλία: Η Κύπρος και η Ελλάς εις την αρχαιότητα* –Κ. Σπυριδάκις, πρόεδρος της «Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών» εις την αίθουσαν του Παγκυπρίου Γυμνασίου. (τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 919, 10 Μαρτίου 1949). –«Εμπρός! Για ένα λαμπρό μαχητικό Γιορτασμό της 25ης του Μάρτη – Διακήρυξις του Εθνικού Επαρχιακού Συμβουλίου του ΕΑΣ (Εθνικός Απελευθερωτικός Συνασπισμός) και των Λαϊκών Οργανώσεων Πάφου». –«Κύπρος» –Μία συνέντευξις του Λοΐζου Φιλίππου με το περιοδικόν *Αττικός* σχετικά με τη σημερινή πνευματική ζωή της Κύπρου. -*Ταξειδιωτικαί εντυπώσεις* –«Πού πάνε;» του διευθυντού της *Πάφου*. –*Από την εκκλησιαστικήν ζωήν της Αγγλίας – Θρησκεύουν οι Άγγλοι; - Υπάρχουν γυναίκες μεγαλοφυΐαι;* –Ο Axel Munthe στο πολύκροτο βιβλίο του *Η ιστορία του Αγίου Μιχαήλ* ισχυρίζεται ότι ουδέποτε υπήρξε γυναίκα μεγαλοφυΐα. Αντικρούεται από το παράδειγμα της Madame Curie που πήρε δύο Νόμπελ για την ανακάλυψη του ραδίου και τη θεραπεία του καρκίνου.

Ιατρικά σημειώματα. –«Η μετάγγισις του αίματος», Ασκληπιάδης. - «Πιστοποιητικά υγείας των μελλονύμφων», Ασκληπιάδης. –«Θερινά υγιεινά ζητήματα», Ασκληπιάδης. –«Η επίδρασις του περιβάλλοντος», Ασκληπιάδης. –«Απόψεις επί της ζωής», Ασκληπιάδης. –«Η εξαφάνισις της ελονοσίας – Ένας ιστορικός σταθμός στην ιστορία του πολιτισμού μας» –Η επίσημος αγγελία του Ιατρικού Τμήματος ότι οι ανωφελείς ποιοι; μήπως κώνωπες; εξαφανίστηκαν από την Κύπρον – σταθμός προόδου εις την ιστορίαν του πολιτισμού μας – Η επινόησις του D.D.T. –το Ιατρικό και Υγιεινομικό Τμήμα –το Ινστι-

τούτο Ροκφέλλερ –το Τμήμα Αποικιακής Αναπτύξεως ή «οι αφανείς ήρωες» έπαιξαν τον τόσον σπουδαίον ρόλον;»

ΦΥΛΛΟ ΙΖ΄, 921, 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1949

[Πνευματική κίνησις]. *Οι άνδρωποι*. Από «Τα παράκαιρα» του Κωστή Παλαμά. «Από το θάνατο του παλληκαριού», Ηλία Κατσογιάννη. «Ύμνος για τη Σημαία μας». Άγης Βορεάδης. *–Ξένη ποίηση*. «Τα Νέφη», Νουπάρ Μαξουτιάν. «Από τους θρησκευτικούς ύμνους της Αγγλικανικής Εκκλησίας». «Μεταλαβαίνοντας τι ψάλλουν», Άγης Βορεάδης.

ΦΥΛΛΟ ΙΖ΄, 924, 14 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1949

[Ιατρικά νέα]. «Περί της επιδράσεως της ινσουλίνης επί της συνθέσεως επί ενεργειακών φωσφορικών δεσμών». Διάλεξις του Φρίξου Κ. Χαραλάμπους, ο οποίος παρακολουθεί ανωτέρας σπουδάς εις το Πανεπιστήμιον Χάρβαρτ, εις το Πανεπιστήμιον Ντητρόϊτ του Μίσσιγκαν των Ηνωμένων Πολιτειών.

Νέα βιβλία. «*Ο νέος οδηγός της Πάφου*, αγγλιστί (β΄ έκδοσις) του Λοΐζου Φιλίππου εν συνεργασία με τον καθηγητήν του Πανεπιστημίου Φαρούκ του Α΄ Αλεξανδρείας κ. Μπέρμεστερ». –«Θεοφάνους Τσαγγαρίδου *–Απομνημονεύματα εξορίστου*». –«*Αι ονομασίαι της Παναγίας εις Κύπρον* –Ο Κυπρολόγος Νεοκλής Κυριαζής εξέδωκε νέον έργον συμπληρώνων τας μέχρι σήμερον εργασίας υπό του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ιεροσολύμων, του Ξ. Φαρμακίδη και Σ. Μενάρδου».

Ποίησις. *Αρμένιοι ποιηταί*: «Πυρετός στη σκέψη», «Αγάπη», «Άνοιξη», Νουπάρ Μαξουτιάν, «Λευτεριά».
Απόσπασμα από το ποίημα. «Ελλάς» του Άγγλου λυρικού Πέρσυ Σέλλεϋ κατά μετάφρασιν του Δημ. Σταύρου.

Ετος 1950

(5 Ιανουαρίου 1950 - 17 Αυγούστου 1950)

Φυλλο ΙΖ΄, 962, 5 Ιανουαριου 1950

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. *Το Δημοψήφισμα.* Μερικές αγγλικές και τουρκικές εφημερίδες της νήσου μας ισχυρίζονται ότι το δημοψήφισμα θα επηρεάσει την αρμονία των Ελληνο-Βρετανικών και Τουρκο-Ελληνικών σχέσεων, χωρίς όμως να αναφέρουν τους λόγους. Η Μεγάλη Βρετανία γιατί να δυσαρεστηθεί από την ειρηνική εκδήλωση του ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου να ενωθεί με την μητέρα πατρίδα του; Το πρώτο δημοψήφισμα το έκαμε η ίδια με την απογραφή του 1946 που διαπίστωσε ότι τα 4/5 του πληθυσμού είναι Έλληνες και ο Τσέρτσιλ το 1907 στην Κύπρο βρήκε πολύ φυσικό τον πόθο τους να ενωθούν με την ολομέλεια «της ευγενούς ελληνικής φυλής». Αλλά και οι Τούρκοι γιατί να δυσαρεστηθούν, επειδή η μεγίστη πλειοψηφία των κατοίκων ζητεί την εθνική της αποκατάσταση, όταν οι ίδιοι διακηρύττουν ως ιδεώδες πολίτευμα το δημοκρατικό, όπου, όπως είναι γνωστό, είναι κυρίαρχη η θέληση της πλειοψηφίας; Τι άλλο ζητά ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου από την εφαρμογή των δημοκρατικών αρχών στην πατρίδα του;

Ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου πιστεύει ότι όσο κι αν ο υλισμός και το συμφέρον επηρεάζουν σοβαρά τις τύχες του κόσμου δεν χάθηκε ολότελα το αίσθημα της δικαιοσύνης και ότι το βρετανικό έθνος θα θελήσει να ικανοποιήσει τους πόθους ενός ιστορικού λαού που κατέλαβε πριν από 72 χρόνια στο όνομα «του πολιτισμού και των αρχών της ελευθερίας», όπως διακήρυξε εξ ονόματος της Άνασσας ο πρώτος κυβερνήτης της Κύπρου Ουόλσλεϋ. Η σημερινή εποχή είναι η πιο κατάλληλη να ανταποκριθεί στην διακήρυξή της αυτή. Έδωσε στα 17 εκατομμύρια των Μογγόλων της Βούρμας πλήρη ανεξαρτησία, στα 337 εκατομμύρια των Ινδιών πλήρη αυτοκυβέρνηση, όπως και στα 73 εκατομμύρια των μουσουλμάνων του Πακιστάν και τα 7 εκατομμύρια των βουδιστών των Ινδιών της Κεϋλάνης. Είναι η εποχή που η Γαλλία αναγνώρισε στις 5 Ιουλίου του 1949 με τη συνθήκη που υπογράφηκε στο καταδρομικό «Ντικουέ Τρουέν» από το Γάλλο κυβερνήτη Εμίλ Μπολέρτ και τον Μπα Μάι την πλήρη ανεξαρτησία της Ινδοκίνας με τα 26 εκατομμύρια.

Είναι η εποχή που η Ολλανδία, κάτω από την πίεση της Αγγλίας και της Αμερικής αναγνώρισε στις 27 Δεκεμβρίου 1949 ύστερα από τη Συνδιάσκεψη της Στρογγύλης Τραπέζης την πλήρη ανεξαρτησία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ινδοκίνας με τα 75 εκατομμύρια. Είναι η εποχή που στα ερείπια του Προτεκτοράτου της Παλαιστίνης ιδρύθηκε το κράτος του Ισραήλ.

Σ' όλες τις περιπτώσεις αυτές οι κυρίαρχες δυνάμεις είχαν στρατιωτικά και οικονομικά συμφέροντα υψίστης σπουδαιότητας κι όμως δέχθηκαν να τα στερηθούν ή να τα εξασφαλίσουν με άλλες μεθόδους, με βάση την ανεξαρτησία των αποικιακών λαών. Είναι αλήθεια ότι η Κύπρος δεν διαθέτει τα ίδια μέσα με τα οποία οι αγωνιζόμενοι ασιατικοί λαοί πέτυχαν την ανεξαρτησία τους. Όμως διαθέτει ηθικές δυνάμεις πολύ μεγάλες, που δεν μπορούν παρά να επικρατήσουν τελικά με την πραγματοποίηση των πόθων της από τη χώρα που διακήρυττε κάποτε με τον Υπουργό των Εξωτερικών Russel «ότι κάθε λαός που αγωνίζεται διά την ελευθερίαν του ενεργεί πράξιν δικαίαν και γενναίαν και όλαι αι δυνάμεις έχουν καθήκον να τον υποστηρίξουν».

ΦΥΛΛΟ ΙΗ', 964, 19 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1950

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. *Μετά το Δημοψήφισμα.* Την περασμένη Κυριακή (15 Ιανουαρίου 1950) έγινε σ' όλους τους ελληνορθόδοξους ναούς της Κύπρου μια εθνική μυσταγωγία, το Ενωτικό Δημοψήφισμα. Σχεδόν όλοι οι Έλληνες με δικαίωμα ψήφου, εκτός από μικρή μειονότητα δασκάλων και δημόσιων υπαλλήλων στην οποία η κυβέρνηση επέβαλε να μην ασκήσουν τα πολιτικά τους δικαιώματα, ενέκρινε με τον πιο πανηγυρικό τρόπο την αξίωση να ενωθούμε με την Ελλάδα.

Η Μεγάλη Βρετανία με τον Χάρτη του Ατλαντικού, ημερομηνίας 14 Αυγούστου 1941 που αποδέχθηκαν όλα τα Ηνωμένα Έθνη με δήλωσή τους την 1η Ιανουαρίου 1942, διακήρυξε επίσημα ότι θα αναγνωρίσει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης κάθε λαού και ο κυπριακός λαός εκδήλωσε τις πολιτικές του βλέψεις, την Ένωση της Κύπρου με τη μητέρα του πατρίδα. Επίσης η Μεγάλη Βρετανία με το καταστατικό των Ηνωμένων Εθνών, ημερομηνίας 29 Ιουνίου 1945, ανέλαβε την υποχρέωση για την εφαρμογή της αυτοδιάθεσης των λαών και σεβασμό των πολιτικών τους πόθων.

Ύστερα από το τελευταίο δημοψήφισμα φρονούμε ότι λόγοι πηγάζοντες από διεθνείς συμβάσεις και από την πολιτική ηθική και το γόητρο της Μεγάλης

Βρετανίας θα της επιβάλουν να αποδώσει όσο το δυνατό πιο γρήγορα την Κύπρο στη μητέρα της πατρίδα.

Φυλλο ΙΗ', 968, 16 Φεβρουαριου 1950

Κύριο άρθρο. *Η προσφυγή*. Το αίμα, η φρίκη και τα δάκρυα του τελευταίου πολέμου επέβαλαν τη δημιουργία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) που χαιρετίστηκε από τους λαούς σαν η ελπίδα και ο στυλοβάτης της Ειρήνης, ο καταλύτης κάθε αφορμής πολέμου. Αν η Αμερική, η Αγγλία ή και η Ρωσία εξοπλίζονται εξωφρενικά για να αιματοκυλήσουν την ανθρωπότητα, είναι στον ΟΗΕ που θα ακουστεί το κατηγορώ των λαών και η καταδίκη τους από την παγκόσμια συνείδηση.

Συνεπώς κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει πως ήταν και είναι καθήκον μας απέναντι του εαυτού μας, των παιδιών μας, απέναντι της ίδιας της ύπαρξης της πατρίδας μας να καταγγείλουμε με προσφυγή στον ΟΗΕ τη βίαιη και ενάντια σε κάθε ηθική, μετατροπή του νησιού μας από τον ξένο αφέντη σε πολεμική βάση. Για να μη γίνουμε μια ώρα το ορμητήριο, αλλά και ο στόχος για την εξαπόλυση μιας έστω υπερβόμβας που θα σκόρπιζε τον όλεθρο και τον ολοκληρωτικό αφανισμό της ζωής από το νησί μας. Έτσι απλά και λογικά τίθεται το ζήτημα και της προσφυγής του αδύνατου και σκλαβωμένου Κυπριακού λαού στον ΟΗΕ ύστερα από το Δημοψήφισμα.

Το να παραβλέψουμε εμείς που 72 χρόνια υποφέρουμε κάτω από τον ξενικό ζυγό ότι υπάρχει ο ΟΗΕ, όπως και τους σκοπούς για τους οποίους ιδρύθηκε και λειτουργεί, θα σήμαινε ότι παραδεχόμαστε ότι δεν έχουμε καμιά δυσαρέσκεια με τον ξένο κυρίαρχο και με τα ίδια μας τα χέρια θα απεργαζόμαστε τη συνέχιση της δουλείας μας. Είναι ξεκάθαρο πως η προσφυγή που φανατικά υποστηρίζει η αριστερά απέμεινε η μοναδική διέξοδος για τη λύση του Κυπριακού, που ύστερα μάλιστα από τη συνέντευξη που είχε ο αρχηγός της Δεξιάς Θ. Δέρβης με τον υφυπουργό κ. Μάρτιν θα πρέπει αδίστακτα και ανεπιφύλακτα να υιοθετηθεί ως το επόμενο άμεσο και επείγον βήμα ύστερα από το δημοψήφισμα για την Ένωση.

Και πρέπει να σημειωθεί ότι αφού η προσφυγή μας βρίσκεται στο δρόμο και γρήγορα ή αργά αλλά αναπόφευκτα θα μπει στον ΟΗΕ, είναι αυτονόητο να πιστεύουμε πως η ελληνική κυβέρνηση είναι εκείνη που θα πρέπει ύστερα από την πρόσφατη αξίωσή μας για ένωση να απευθυνθεί στον ΟΗΕ υπακούουσα

στην πανελλήνια εντολή. Έτσι, όχι μόνο θα δώσει δείγμα της αγάπης της προς την Κύπρο, αλλά και θα ουσιαστικοποιήσει τον τίτλο που οι ξένοι απονέμουν στην Ελλάδα ως πρόμαχο της ελευθερίας. Αν όμως στην περίπτωσή μας δεν σταθεί πρόμαχος της δικής μας ελευθερίας, τότε κανένας δεν θα μπορεί να κατηγορήσει οποιονδήποτε άλλο που θα διεκδικούσε την τιμή να σταθεί ο προασπιστής της ηθικής και του δικαίου μας και ανεβάσει τον ΟΗΕ στο ύψος ενός ζωντανού οργάνου της Ειρήνης, της Δημοκρατίας και της απολύτρωσης των Λαών.

ΦΥΛΛΟ ΙΗ΄, 970, 2 ΜΑΡΤΙΟΥ 1950

[Εσωτερικαί ειδήσεις]. *Η πρόκληση.* Ήλθαν στη γοητευτική μας πόλη της Πάφου στις 28 Φεβρουαρίου 1950, 53 Τούρκοι καθηγητές και φοιτητές για μια φιλόφρονη επίσκεψη στους εδώ ομοεθνείς τους Τούρκους. Το τουρκικό σύνοικο στοιχείο υποδέχτηκε τους ομοεθνείς του, τους εθνικά αδελφούς του, με σημαίες, αψίδες και μεγάλα πανώ που τους καλωσόριζαν. Κανένας δεν θα έπρεπε να τους παρεξηγήσει για τέτοιες φυσικές εκδηλώσεις προς ομαίμονες, ομόθρησκους και ομοεθνείς επισκέπτες. Αλλά από το σημείο αυτό ως το να αναγράφουν πάνω σε δύο τουλάχιστο πανώ το σύνθημα «Καλώς ορίσατε στην Τουρκική Κύπρον» έχει μεγάλη διαφορά. Η αναγραφή και η χρησιμοποίηση του πιο πάνω συνθήματος από την ελάχιστη μειονότητα των Τούρκων της Κύπρου, που ούτε το 1/6 των κατοίκων της δεν είναι, αποτελεί εσκεμμένη πρόκληση κατά του ελληνικού στοιχείου, της ελληνικής μας μικρής πατρίδας που με τον όγκο των 5/6 δημιουργεί τον ελληνικό εθνικό χαρακτήρα και παλμό και αποδείχνει την απόλυτη κι ασυζήτητη ελληνικότητα του τόπου μας.

Η πρόκληση αυτή βεβαιώνει ακόμη πως οι δράστες της έχουν μεσάνυχτα από την ιστορία 30 αιώνων που βροντοφωνούν την ελληνικότητα του περήφανου τούτου ελληνικού τόπου και το αδάμαστο της ελληνικής του ψυχής που ποτέ δεν δουλώθηκε από κανένα καταχτητή και που εμμένει ακούραστο στην εκπλήρωση ενός πόθου: «Την ένωσή του με την Μάνα Πατρίδα Ελλάδα», που σε κάθε χρεία της παραστάθηκαν και χιλιάδες θυσιάστηκαν στον εθνικό βωμό «Για την Ελλάδα, για την τιμή της, για τη δόξα της».

Κι ήταν αυθόρμητη κι επιβλητική η απάντηση του περήφανου ελληνικού λαού της Πάφου, που σημαιοστόλισε τα σπίτια, τα σωματεία, τους συλλόγους και τα καταστήματά τους κατά την ώρα της υποδοχής με την ένδοξη γαλανόλευ-

κη σημαία της πατρίδας, πνίγοντας έτσι μέσα σε γαλανό πέλαγος την άπρεπη πρόκληση μιας χούφτας φανατικών, υπενθυμίζοντας ταυτόχρονα στους αφελείς αυτούς σωβινιστές Τούρκους (...) πως δεν είναι ευγενικό ούτε πρέπον να παίξει κανείς με τα εθνικά αισθήματα 450 χιλιάδων Ελλήνων Κυπρίων. (...)
Μα γιατί η Κύπρος τουρκική; Γιατί κατακτήθηκε κάποτε για μια περίοδο στων αιώνων το πέρασμα από τους Τούρκους; Μήπως (...) τα δάκρυα, το αίμα, ο εξανδραποδισμός και η τυραννία αποτελούν τίτλους πάνω στους οποίους δικαιούνται (...) να στηρίζουν τη σημερινή φαντασιόπληχτη θεωρία και απαίτησή τους; Απαίτηση κακόπιστη και ανιστόρητη. Τέλος, όλα τα άλλα δικαιολογούνται, αλλά η πρόκληση όμως των επιγραφών «Καλώς ορίσατε εις την Τουρκικήν Κύπρον» ήταν γελοία, άσκεφτη, αναιδής. Σ.Σ. Μαρκίδης Δικηγόρος – Παλαιός Πολεμιστής 1912-1913».

Φυλλο ΙΗ΄, 971, 9 Μαρτιου 1950

Κύριο άρθρο. *Όλοι ενωμένοι στις εθνικές εκδηλώσεις της 25ης του Μάρτη.*
«Η 15η του περασμένου Γενάρη ήταν ένας ιστορικός εθνικός σταθμός με το πάνδημο ενωτικό μας δημοψήφισμα και το αποτέλεσμά του. Ας κάνουμε όλοι μαζί την 25η του Μάρτη ένα πιο επιβλητικό ακόμη και πιο λαμπρό εθνικό σταθμό με την ομόνοια και τη συνεργασία μας. Την ενότητά μας την τρέμουν οι ξένοι, ενώ αντίθετα αγάλλονται με τις προστριβές και τις ρήξεις μας. «Να μας διαιρούν, για να βασιλεύουν», αυτό είναι το φθοροποιό σύνθημά τους. Αυτή τη μηχανή στήνουν πάντα, για ν' αδυνατίσουν τις εθνικές εκδηλώσεις και αξιώσεις των υποδούλων λαών. Προτείναμε πάντα και προτείνουμε και τώρα το χέρι στους πολιτικούς μας αντιπάλους, για να συνεορτάσουμε τη μέρα της εθνεγερσίας μας, τη μέρα σύμβολο της Ελληνικής Ανάστασης. Συνεργασία για την απελευθέρωσή μας πρώτα κι ύστερα όλα τα άλλα.
Η Ελλάδα – κι είμαστε κι εμείς μία μικρή Ελλάδα – θαυματούργησε πάντα, όταν τα παιδιά της ήταν ενωμένα κι έγραφε τα μεγαλόπρεπα έπη της φυλής το 1821, το 1912-13 και προχθές ακόμη κατά του φασίστα Ιταλού και του Ναζί Γερμανού πάνω στις κορφές της Μόραβας και του Τεπελένι, στο Ρούπελ, στο Γοργοπόταμο και στην Αλαμάνα. Κι ο Κυπριακός ειρηνικός αγώνας για την Ένωσή μας με την Ελλάδα μας θα πετύχει ΜΟΝΟ με την ομόθυμη συνένωση και συνεργασία μας. Ελάτε λοιπόν, αδελφοί, να δυναμώσουμε ΟΛΟΙ τον αγώνα τούτο τον ιερό και άγιο, που απαρχή του ήταν η πολιτισμένη μάχη της 15ης

του Γενάρη, με τη μονιασμένη συνεργασία μας και στις εθνικές μας εκδηλώσεις της 25ης του Μάρτη. Σ.Σ. Μαρκίδης».

ΦΥΛΛΟ ΙΗ΄, 976, 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

[Από την Ελλάδα]. *Πού εξελίσσεται η ελληνική κατάσταση*; Το αγγλικό περιοδικό *Νέος πολιτικός και έθνος* έχει γράψει τα ακόλουθα: «Ο σχηματισμός της Κυβέρνησης Σοφοκλή Βενιζέλου είναι μια ξεκάθαρη πεισματάρικη διαστρέβλωση των αποτελεσμάτων των ελληνικών εκλογών της 5ης Μαρτίου και μια άλλη απόδειξη της απροθυμίας του ελληνικού παλατιού, του γενικού επιτελείου του στρατού και της κλίκας των πλούσιων εμπόρων να κάμουν την ελάχιστη πραγματική υποχώρηση στη δημοκρατική ανέλιξη της χώρας.

Τα καλύτερα σχόλια για την κατάσταση έγραψε ο αρχηγός των «Δεξιών» Σοσιαλιστών Γ. Παπανδρέου που είχε αναμιχθεί από το 1944 ενεργά στην πολιτική του ελληνικού καθεστώτος. 'Αυτή η λύση' – γράφει – 'του σχηματισμού Κυβέρνησης Βενιζέλου αποτελεί την πιο τραγική σελίδα στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας και είναι μία κατάφωρη άρνηση της λαϊκής θέλησης. Ο Βενιζέλος δεν τήρησε τον λόγο του. Δεν είναι μόνο προσωπικοί λόγοι, αλλά πιο πολύ πολιτικοί και εθνικοί λόγοι που επέβαλαν τον σχηματισμό Κυβέρνησης κάτω από την ηγεσία του στρατηγού Πλαστήρα. Δυστυχώς οι προσωπικές φιλοδοξίες του Βενιζέλου τον ώθησαν ν' αρνηθή τη μόνη λύση που κοινοβουλευτικά και για το συμφέρον της χώρας επεβάλλετο. Ο Βενιζέλος σχημάτισε Κυβέρνηση που θα προσφέρη στην Ελλάδα καινούργια δεινά'.

Και το περιοδικό συνεχίζει τα δικά του σχόλια. «Η Κυβέρνηση που αναγγέλθηκε στις 27 Μαρτίου αποτελεί το γέννημα της χειρότερης αντιδραστικής επιρροής στην Ελλάδα και είναι λανθασμένο να επιρρίψουμε ολοκληρωτικά τη μομφή γι' αυτή την κατάσταση πάνω στους Έλληνες μόνο. Ευδιάκριτα οι δυτικοί Σύμμαχοι και ειδικά οι Αμερικανοί έχουν το μερτικό τους στην αξιοθρήνητη αυτή κατάσταση. Αν ο Πλαστήρας είχε την αμερικανική και αγγλική υποστήριξη είναι βέβαιο ότι ο Βενιζέλος θα εξαναγκαζόταν να τηρήση τον λόγο του. Εάν στο Παλάτι διατυπωνόταν απλά η επιθυμία των δυτικών Συμμάχων για εγκαθίδρυση Κυβέρνησης που να ανταποκρίνεται στη θέληση του ελληνικού λαού που εκφράστηκε με τις εκλογές, ποτέ δεν θα έβλεπε το φως το αλληλοδέσιμο αυτό μεταξύ Βενιζέλου και της άκρας δεξιάς. Όπως συνέβησαν τα πράγματα οι Αμερικανοί πρόσφεραν στην Ευρώπη μια ξεκάθαρη ή πιθανώς

καταστροφική απόδειξη ότι οι προτιμήσεις τους στρέφονται προς μία νόθα αντιδραστική κατάσταση στην Ελλάδα. Χάθηκε μία μεγάλη ευκαιρία και ίσως η τελευταία για να σωθή η Ελλάδα και να μπει σ' ένα καινούργιο και μετριοπαθή δρόμο. Ο Βενιζέλος δεν φεύγει από την εξουσία, γιατί στηρίζεται στις δυνάμεις «της μεγάλης διπλωματίας» και στο βάθος όλων αυτών των ανεξήγητων γεγονότων ευρίσκεται η λύση της εγκαθίδρυσης δικτατορίας υπό τον αρχιστράτηγο Παπάγο. Και αυτή η λύση θα είναι το επακόλουθο του κοινοβουλευτικού αδιεξόδου που θα δημιουργηθή στις 18 Απριλίου».

Φυλλο ΙΗ', 977, 20 Απριλιου 1950

Κύριο άρθρο. *Ο όρκος*. «Ορκίστηκε η νέα ελληνική κυβέρνηση υπό τον Πλαστήρα ύστερα από μια ακόμη σύντομη κυβερνητική περιπέτεια που ξαναπέρασε η πατρίδα μας ύστερα από τις τελευταίες εκλογές. Ο αρχηγός της νέας κυβέρνησης, πρωθυπουργός και υπουργός των Εξωτερικών στρατηγός Πλαστήρας υποσχέθηκε ότι θα φέρει στο καθεστώς της Ελλάδας μια ολόπλευρη δημιουργική αλλαγή. Ο κάθε Έλληνας Κύπριος με το σχηματισμό της Κυβέρνησης Πλαστήρα διερωτάται και αναμένει με λαχτάρα να του δοθεί μια χειροπιαστή απάντηση αν η νέα κυβέρνηση θα σημειώσει αλλαγή και στην πολιτική που ακολουθήθηκε ως τώρα απέναντι του ενωτικού μας πόθου.

Το ότι οι κυρίαρχοι μας χωρίς καμιά συστολή μάς έλεγαν ότι το ζήτημά μας είναι κλειστό, την ίδια στιγμή που το ενωτικό δημοψήφισμα συντριπτικά και καταλυτικά απόδειχνε πως ήταν ανοιχτό πιο πολύ από κάθε άλλη φορά, δεν μας ξένισε καθόλου. Έχομε μάθει καλά τους Άγγλους των ειρηνικών περιόδων και του πρώτου και του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Γνωρίσαμε ότι με την αρχή ότι ο σκοπός αγιάζει τα μέσα οι Άγγλοι θα χρησιμοποιούσαν κάθε μέσο, για να μειωθή το θριαμβευτικό αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, ότι δηλαδή τα 100% του Ελληνικού Κυπριακού πληθυσμού αξιούσαμε την ένωσή μας με την Ελλάδα.

Αλλά ποτέ δεν επιστεύαμε ότι η ελληνική κυβέρνηση θα χαρακτήριζε σαν διέγερση το εθνικοαπελευθερωτικό ξεσήκωμα και ως εθνικά επιζήμιες τις ενωτικές μας διεκδικήσεις. Λίγο ύστερα από το δημοψήφισμα οι Άγγλοι, είτε το ήθελαν είτε όχι, έλεγαν: 'Αναγνωρίζομεν ότι είστε Έλληνες, παραδεχόμαστε ότι θέλετε την ένωση με την Ελλάδα, αλλά αυτή δεν σας θέλει, όπως το δηλώνει η ελληνική κυβέρνηση. Έτσι εμείς είμαστε εντάξει και με τις ηθικές αρχές

και το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου που οι μόνοι καταπατητές τους είναι οι πέραν του σιδηρού παραπετάσματος'. Είναι γι' αυτούς τους λόγους που κάθε Κύπριος ολόψυχα θέλει να πιστεύει στην αλλαγή που υποσχέθηκε η Κυβέρνηση Πλαστήρα.

Τον δρόμο μας τον έκλεισε η Αγγλία και μας τον έχει κλείσει για την κακή μας μοίρα και το προηγούμενο κυβερνητικό καθεστώς στην Ελλάδα. Η Ελλάδα όμως είναι η μάνα που δικαιωματικά δ' απαιτήση να αποσπάση από τα δεσμά της σκλαβιάς μία από τις καλύτερες θυγατέρες της την Κύπρο, που τόσο τη λαχταρά. Ο όρκος που έδωσε ο Πλαστήρας για μια αλλαγμένη Ελλάδα ποτέ δεν θα είναι εθνικά ολοκληρωμένος, αν δεν είναι όρκος διεκδίκησης της Κύπρου για την οργανική ενσωμάτωσή της με την Ελλάδα. Λ.Χ.Ν. (Λάμπρος Χ. Νικολαΐδης)».

ΦΥΛΛΟ ΙΗ', 978, 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1950

Κύριο άρθρο. *Διεψεύσθησαν οι ονειροπόλοι ενός νέου πολέμου.* Την περασμένη βδομάδα οι ονειροπόλοι του Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου είχαν αναθαρρύνει: Επί τέλους... Οι πρώτες ριπές πολυβόλου ανταλλάγησαν μεταξύ Αμερικανών και Ρώσων. Επί τέλους έστω και με τόση αναβολή θα τον είχαμε τον «ωραίο υγιεινό πόλεμο», όπως τον έλεγε ο τελευταίος Κάιζερ.

Αν όμως μέσα από τις εκρήξεις των αλληλοκατηγοριών του ψυχρού πολέμου προσπαθήσουμε να εξακριβώσουμε τα γεγονότα θα μπορούσαμε να πούμε σχεδόν με βεβαιότητα τα εξής: Οι Ρώσοι έκαμναν μεγάλα ναυτικά γυμνάσια στη Βαλτική. Οι Αμερικανοί έστειλαν ένα αεροπλάνο (ο τόπος του δεν έχει ουσιαστική σημασία) εφοδιασμένο με τα νεότερα ραντάρ, ηλεκτρονικά μηχανήματα παρατήρησης και φωτογράφησης κ.λπ. και πλήρωμα δέκα άντρες, μερικοί ήσαν ειδικοί επιστήμονες και τεχνικοί, για να παρακολουθήσει τα ρωσικά γυμνάσια. Το αεροπλάνο αυτό κτυπήθηκε από τους Ρώσους και χάθηκε.

Είναι σχεδόν αναμφισβήτητο ότι το αμερικανικό αεροπλάνο ήταν για παρατήρηση των σοβιετικών κινήσεων. Αυτό το παραδέχτηκαν και μερικές από τις σοβαρότερες αμερικανικές εφημερίδες. Ο κ. Χαρς, συνεργάτης της *Κρίστιανς Σάϊενς Μόνιτορ*, γράφει καθαρά: «τον τελευταίο καιρό σοβιετικά αεροπλάνα πετούν πάνω από τις αμερικανικές βάσεις της Αλάσκας και των Αλεουτίων νήσων και είναι αναμφισβήτητο πως το ίδιο κάνουν και οι Αμερικανοί πάνω από τις σοβιετικές βάσεις. Πολλά από τα αεροπλάνα αυτά πέφτουν και εξα-

φανίζονται αθόρυβα. Και εκείνο που εκπλήσσει τον κ. Χαρς είναι γιατί οι Ρώσοι αυτή τη φορά άρχισαν τον θόρυβο και δεν σιώπησαν, οπότε και οι Αμερικανοί θα έκαναν το ίδιο.

Το πιθανότερο είναι ότι οι Ρώσοι νόμισαν ότι αυτή τη φορά οι Αμερικανοί το παράκαμαν και πίστεψαν ότι τώρα οι Αμερικανοί παραβίαζαν τους κανόνες του παιγνιδιού και επωφελούνταν από την ευκαιρία, για να στείλουν και άλλους παρατηρητές. Ταυτόχρονα όμως υπάρχουν και άλλες καθησυχαστικές εκδηλώσεις. Όταν πριν από δύο βδομάδες διορίστηκε σύμβουλος του Σταίητ Ντηπάρτμεντ ο ρεπουμπλικανός κ. Φόστερ Ντάλλας, οι αδιόρθωτοι νοσταλγοί της «οξύνσεως» προφήτευαν ότι η αμερικανική πολιτική θα γινόταν πιο αυστηρή. Λίγες μέρες αργότερα ο κ. Ντάλλας εξέδιδε ένα βιβλίο όπου συνιστούσε την αναγνώριση της κομμουνιστικής Κίνας από τις Ηνωμένες Πολιτείες και μ' αυτό αποδείχνεται ότι η είσοδος του κ. Ντάλλας στο Σταίητ Ντηπάρμεντ είχε ακριβώς τον αντίθετο λόγο: να ενισχυθεί η διαλλακτική πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης και να αφοπλιστεί η δημοσκοπική Ρεπουμπλικανική αντιπολίτευση.

Οι δραματικές εξελίξεις αποκλείονται. Βέβαια θα συνεχιστεί για καιρό ο εκνευριστικός αυτός ψυχρός πόλεμος και δεν πρέπει να αποκλείονται οι δυσάρεστες περιπλοκές, αν παραταθεί για πολύ καιρό. Για την ώρα όμως ο κίνδυνος πολέμου δεν είναι βάσιμος.

Φυλλο ΙΗ', 980, 11 Μαΐου 1950

Άρθρο. *Κρίση, Μετανάστευση και Εθνικός αγώνας*. «Άμετρες είναι οι πτυχές της σοβαρής οικονομικής κρίσης που ξεδιαλύνονται καθημερινά μπροστά μας: Ο αγρότης ζει μέσα σε μια ειρωνική αφθονία δυστυχίας και χρεών που αναγκάστηκε να συνάψει τα τελευταία δύο χρόνια. Δεν είναι λοιπόν περίεργο ότι μπροστά στη ζοφερή αυτή κατάσταση δημιουργήθηκε το ρεύμα της μετανάστευσης και της ομαδικής εξόδου από τον «καταραμένο αυτόν τόπο», όπως κατάντησε με την ξένη κατοχή και τη δουλεία. Και με τον πιο απλό συλλογισμό θα πρόκυπτε ότι υπάρχει κάποια σκοπιμότητα κι αυτή επιδιώκεται με ένα καλά μελετημένο σχέδιο, για να φύγουν οι νέοι της Κύπρου, να μείνουν οι γέροι αυτοί που ούτε φωνάζουν ούτε διαμαρτύρονται ούτε έχουν απαιτήσεις από τη ζωή, αφού προσμονή τους είναι ο θάνατος. Έχομεν υπόψη μας χωριά που ερημώθηκαν και χωριά που θα ερημωθούν ολότελα, αν πετύχουν άδειες

εισόδου στην Αυστραλία όλοι αυτοί που ζητούν να μεταβούν εκεί. Αυτό στην περίπτωση του σκλαβωμένου μας νησιού θα σήμαινε εξασθένηση του ενωτικού μας αγώνα και τελεία υποταγή στους ξένους που απερίσπαστοι θα χάλκευαν τα δεσμά της αιώνιάς μας δουλείας και τη μετατροπή του σε πολεμική βάση και σε απαραίτητο συνδετικό κρίκο της ιμπεριαλιστικής τους αλυσίδας.
Κάθε Κύπριος πατριώτης αλλά ειδικά αυτοί που παρουσιάζονται ως εθνικοί ηγέτες με τα αξιώματα και τους τίτλους, πρέπει να θέσουν στην πρώτη γραμμή των σκέψεών τους την εξεύρεση των λύσεων με τις οποίες θα κτυπηθεί πρώτιστα η οικονομική κρίση και θα ανακοπεί η μετανάστευση, διαφορετικά σύντομο και αναπόφευκτο θα είναι το χάσιμο όλων των νέων και μαχητικών αγωνιστών της πάλης για εθνική απολύτρωση. Λ. (Ανδρέας Χρ. Λώρης)».

Φύλλο ΙΗ΄, 983, 1 Ιουνιου 1950

Άρθρο. *Η δοκιμασία*. Ό,τι κι αν γράφουμε για την πικρία, την απογοήτευση και την αγανάκτηση για τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι του εθνικού μας ζητήματος, δεν θα προστεθεί τίποτε στο απλό γεγονός ότι η κυβέρνηση Πλαστήρα ακολούθησε λιγότερο φανερά και πιο συγκαλυμμένα τον ίδιο δρόμο που ακολούθησαν οι προηγούμενες ελληνικές κυβερνήσεις, που, όπως διάφοροι ισχυρίστηκαν, ξεπουλούσαν την υπόθεσή μας χάριν της διατήρησης της αγγλο-αμερικανόδουλης ύπαρξής τους.
Ο κυπριακός λαός είχε πιστέψει για μια στιγμή ότι το αποτέλεσμα των ελληνικών εκλογών θα έφερνε μία αλλαγή και στην πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης στο χειρισμό της αξίωσής μας να γίνουμε οργανικά αναπόσπαστο τμήμα του έθνους στο οποίο ανήκουμε, της Ελλάδας. Είναι 72 χρόνια που κάθε μέρα επαναλαμβάνουμε αυτή την αξίωσή μας. Οι Άγγλοι πριν από 34 χρόνια έκριναν ότι έφθασε η στιγμή να αποκτήσει η Ελλάδα την Κύπρο που δικαιωματικά της ανήκει. Κι όμως ύστερα από 34 χρόνια η ελληνική κυβέρνηση βρίσκει ότι δεν έφθασε η στιγμή, αλλά επιφυλάσσεται να χειριστεί το κυπριακό ζήτημα μέσα στα πλαίσια των σχέσεων με τη φίλη και σύμμαχο δύναμη, όταν θεωρήσει ότι έφτασε η στιγμή της ευτυχισμένης αυτής διευθέτησης. Αυτά για μας αποτελούν κοροϊδία και δημιουργούν ανεκπλήρωτες προοπτικές στην υπόθεσή μας που είναι υπόθεση ζωής ή θανάτου του σήμερα και όχι του αύριο.
Μπροστά σ' αυτή τη θέση που πήρε η ελληνική κυβέρνηση, κανένας συναισθηματισμός δεν πρέπει να μας εμποδίσει να διαπιστώσουμε ότι, ατυχώς για

μας αλλά και για την πατρίδα μας, την Ελλάδα διευθύνουν τουλάχιστο στην περίπτωσή μας, ο σερ Κλίφορτ Νόρτον με πλήρη συνεννόηση και ομοφωνία με τους Αμερικανούς, ενώ η κυβέρνηση Πλαστήρα, σαν να μην ήταν κυβέρνηση ενός ανεξάρτητου κράτους, διαδραματίζει το ρόλο ενός φερέφωνου των εθνικών, αντιδημοκρατικών και υποδουλωτικών αποφάσεών τους.

Ο ελληνικός κυπριακός λαός απέδειξε με το δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου πως έχει πλήρη αντίληψη αυτής της φιλίας και των ορίων της. Απέδειξε πολιτική ωριμότητα και καθόρισε διπλωματικότητα στο χειρισμό του ζητήματός του. Αν η ελληνική, πρώτη, και η αγγλική κυβέρνηση, δεύτερη, δεν θελήσουν να λύσουν το ζήτημά μας, τότε δεν μένει παρά η μοναδική λύση της τοποθέτησής του στον ΟΗΕ.

Το Κυπριακό ζήτημα βγαίνει από τα όρια μιας απλής υπόθεσης των Κυπρίων και αποτελεί ένα κομμάτι του αγώνα που μεταπολεμικά διεξάγουν όλοι οι σκλαβωμένοι λαοί της γης για απελευθέρωση.

Με την υπόθεσή μας θα δοκιμαστεί η γνησιότητα και ο βαθμός της πίστης των εθνών του ΟΗΕ προς τις αρχές της ελευθερίας και της δικαιοσύνης που δεν παύουν να διακηρύττουν ότι είναι οι προασπιστές τους. Λ. (Ανδρέας Χ. Λώρης).

Φυλλο ΙΗ΄, 986, 22 Ιουνιου 1950

Άρθρο. *Επιτακτική εθνική ανάγκη.* «Από αρκετές μέρες δύο Πρεσβείες –η Εθναρχική Εθνική Πρεσβεία και η Λαϊκή Εθνική Πρεσβεία– βρίσκονται στο εξωτερικό, μία στην Ελλάδα και η άλλη στην Αγγλία (κι ετοιμάζονται κι οι δύο πρεσβείες να επισκεφθούν κι άλλες χώρες) δουλεύοντας για την προώθηση του εθνικού μας ζητήματος. Το γεγονός ότι δύο πρεσβείες δουλεύουν για το ίδιο ζήτημα, ξεχωριστά η μία από την άλλη είναι μειονέκτημα του Εθνικο-απελευθερωτικού μας αγώνα. Πιο δυνατοί θα είμαστε και πιο έντονα θ' ακουόταν η φωνή μας, αν είχαμε μία μόνο Ενιαία Πρεσβεία που θα τύγχανε της ομόθυμης έγκρισης ολόκληρου του Κυπριακού λαού».

Η Λαϊκή παράταξη έκαμε προς αυτή την κατεύθυνση ό,τι της ήταν δυνατό. Από τον Σεπτέμβρη του 1949 οι Λαϊκές Οργανώσεις κάλεσαν την Εθναρχία σε ενότητα για την ανακίνηση του εθνικού μας ζητήματος και την τοποθέτησή του έξω από τα αποπνικτικά ιμπεριαλιστικά πλαίσια της «Αγγλοελληνικής φιλίας». Η Εθναρχία δυστυχώς έστειλε μία υβριστική απάντηση. Τότε η Λαϊκή Παράταξη

προχώρησε μόνη της και έθεσε στον ΟΗΕ το ζήτημά μας με το ιστορικό υπόμνημα της 21ης του Νοέμβρη 1949. Ύστερα από την αποστολή του υπομνήματος η Λαϊκή Παράταξη άρχισε τη συλλογή υπογραφών για την υποστήριξη του υπομνήματος. Η Εθναρχία πιεσμένη από τα πράγματα προκήρυξε το εθνικό δημοψήφισμα της 15ης του Γενάρη. Τότε η Λαϊκή Παράταξη σταμάτησε τη συλλογή των υπογραφών, δούλεψε μ' όλη της τη δύναμη για την επιτυχία του δημοψηφίσματος και ξανάθεσε μπροστά στην Εθναρχία το ζήτημα της ενιαίας δράσης για την αξιοποίηση του δημοψηφίσματος. Δυστυχώς και πάλιν η Εθναρχία διατήρησε την άποψη της διάσπασης αντί της ενότητας και όρισε μία τέτοια πρεσβεία που και τα ίδια της τα μέλη δεν συμφώνησαν για τη σύνθεσή της.

Έτσι και η Λαϊκή Παράταξη βρέθηκε στην ανάγκη να καταρτίσει δική της πρεσβεία, αλλά έθεσε και πάλι μπροστά στην Εθναρχία το ζήτημα της σύγκλησης μιας διακομματικής σύσκεψης που θα καθόριζε ένα πρόγραμμα δράσης της πρεσβείας, οπότε και η Λαϊκή παράταξη θα δεχόταν να γίνει μία πρεσβεία κοινής εμπιστοσύνης, έστω κι αν δεν θα είχε μέσα στην Πρεσβεία εκπρόσωπο της Λαϊκής Παράταξης. Και πάλι όμως η Εθναρχία πήρε τον δρόμο της διάσπασης. Η Λαϊκή Εθνική Πρεσβεία και τώρα που βρίσκεται στο εξωτερικό προτείνει συνεργασία στην εθναρχική πρεσβεία.

Μέσα στους τελευταίους 7 μήνες έχουν συμβεί τέτοια γεγονότα στην Κύπρο από τα οποία πρέπει να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα: α') Η εξορία του Π. Μπίστη, του Σ. Λοϊζίδη και του Χιοτέλη. β') Οι απαγορεύσεις συγκεντρώσεων στις οποίες θα γινόταν λόγος για το εθνικό ζήτημα. Η απαγόρευση του Β' Παγκύπριου Συνεδρίου του ΕΑΣ (Εθνικός Απελευθερωτικός Συνασπισμός, συγκροτήθηκε το 1947 από το ΑΚΕΛ), γιατί οι σκοποί του τάχα είναι ανατρεπτικοί, ενώ οι σκοποί του ΕΑΣ είναι αγώνας για την εθνική αποκατάσταση της Κύπρου με την Ελλάδα. γ') Η φυλάκιση του Πολύκαρπου Ιωαννίδη (γραμματέα της Μητρόπολης Κερύνειας) και η απαγόρευση της κυκλοφορίας της εφημερίδας *Εφημερίς*. Η φυλάκιση του Δημοτικού Συμβουλίου Λεμεσού και η καθαίρεσή του από το αξίωμά του, γιατί αρνήθηκε να κατεβάσει την πινακίδα της οδού 28ης Οκτωβρίου και στη θέση της να βάλει την πινακίδα με το όνομα του σερ Ρίτσμοντ Πάλμερ. δ') Η απειλή κατά των 7 Ελλήνων δασκάλων, μελών του Δ.Σ. της ΠΔΟ (Παγκύπριος Διδασκαλική Οργάνωσις), γιατί τόλμησαν να διαμαρτυρηθούν στο διευθυντή της Παιδείας και στον Έλληνα υπουργό της Παιδείας σχετικά με τα σχολικά βιβλία, που η ξένη κυβέρνηση θέλει να αφαι-

ρέσει απ' αυτά κάθε τι που τονίζει την ελληνικότητα της Κύπρου. Όλα αυτά δείχνουν πως η κυβέρνηση παίρνει μέτρα εκφοβισμού του λαού και των οργανώσεών του με σκοπό να κτυπηθεί ο εθνικός απελευθερωτικός μας αγώνας. Υπάρχει ακόμα καιρός και η Εθναρχία, τα κόμματα, οι οργανώσεις της δεξιάς και τα δεξιά δημοτικά συμβούλια ν' αρθούν στο ύψος των περιστάσεων, κατανοώντας την αναγκαιότητα και την ωφελιμότητα της ενότητας του Κυπριακού λαού στην πάλη του για εθνική ανεξαρτησία, για την Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα. Υπάρχει ακόμα καιρός. Υπάρχει όμως η θέληση;

Η Λαϊκή Παράταξη είναι πάντα έτοιμη να προσφέρει ό,τι περνά από το χέρι της για την πραγματοποίηση της εθνικής μας ενότητας. Γιάννης Σοφόκλη (Γραμματέας ΕΑΚ Πάφου – ΕΑΚ = Ένωση Αγροτών Κύπρου).

Φυλλο ΙΗ΄, 987, 29 Ιουνιου 1950

Άρθρο. *Συνεταιρισμός*. «Μεταδόθηκε και δημοσιεύτηκε μία ασήμαντη είδηση πως στις 5 Ιουλίου, σύμφωνα με τα ανακοινωθέντα του αμερικανικού Στέιτ Ντηπάρτμεντ και του αγγλικού Φόρεϊν Όφφις θ' αρχίσουν στην Ουάσιγκτον συνομιλίες μεταξύ Αμερικής και Αγγλίας για τη στάση τους απέναντι των αποικιακών λαών. Αν και δεν ανακοινώθηκαν τα θέματα των συνομιλιών αυτών είναι ενδεχόμενο να συμπεριλαμβάνεται μεταξύ αυτών και το ζήτημα της «επένδυσης αμερικανικών κεφαλαίων εις την Βρεταννικήν Αυτοκρατορίαν», σύμφωνα με την μεταδοθείσα είδηση. Δηλαδή ο καυγάς θα είναι για το πάπλωμα, με άλλα λόγια για το συστηματικότερο ξεζούμισμα των αποικιακών λαών. Με μόνη τη διαφορά ότι θα προστεθεί και συνέταιρος και οι αποικίες θα γίνουν σκλαβοπάζαρα για καλύτερη εκμετάλλευση χάρις στα κεφάλαια της Αγλοαμέρικαν Κόμπανυ.

Η Κύπρος πρέπει μ' όλους τους άλλους αποικιακούς λαούς κι εκείνους που πραγματικά αγαπούν την Δημοκρατία και την Ελευθερία να ξεσκεπάσει και να προσπαθήσει να ματαιώσει τον νέο αυτό συνεταιρισμό που προορίζεται να χαλκεύσει τα δεσμά της σκλαβιάς μας. Λ. (Λώρης)»

Φυλλο ΙΘ΄, 989, 6 Ιουλιου 1950

Άρθρο. *Ένα βλέμμα στα Ελληνικά πράγματα*. «Καμιά άλλη χώρα δεν πέρασε τις δοκιμασίες που υπέφερε η Ελλάδα τα τελευταία 10 χρόνια από την ξενική κατοχή και τον εμφύλιο πόλεμο. Οι Γερμανοί, οι Ιταλοί και οι Βούλγαροι

δολοφόνησαν αθώους πληθυσμούς, κατάκλεψαν και κατάστρεψαν πόλεις και χωριά και το καταστρεπτικό τους έργο συμπλήρωσε ο εμφύλιος πόλεμος. Σήμερα η χώρα περνά μέρες οικονομικής στενοχώριας που ο ελληνικός λαός αντιμετωπίζει με ηρωικό θάρρος και πιστεύει ακράδαντα ότι σύντομα θ' αρχίση η αναδημιουργία και η ανασυγκρότηση της χώρας. Μια από τις κυριότερες αιτίες που έφερε την οικονομική αναστάτωση της Ελλάδας, ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια ήταν ο εσωτερικός διχασμός, που απέσπασε τη νεότητα από τα έργα της ειρήνης και της παραγωγής και την οδήγησε στις πολεμικές επιχειρήσεις και συγχρόνως η έλλειψη ασφάλειας που παρεμπόδιζε την παραγωγή. Η εξασφάλιση της ησυχίας και τάξης όχι μόνο θ' αυξήση την παραγωγή και θα φέρη πτώση του τιμάριθμου, αλλά θα ενθαρρύνη και τους κεφαλαιούχους να τροφοδοτήσουν τις διάφορες επιχειρήσεις και να υποβοηθήσουν την ανασυγκρότηση της χώρας.

Οι πιο πάνω απόψεις έχουν γίνει κατανοητές από κάθε ένα που ποθεί την ανόρθωση της Ελλάδας και μόνο όσοι ακολουθούν τις ακρότητες ζητούν την ανατροπή της κυβέρνησης αδιαφορώντας για τις συνέπειες.

Ο Βασιλέας στη Λέρο τόνισε ότι πρέπει να γίνη κατανοητό ότι όλοι οι Έλληνες αποτελούν μία οικογένεια και το πνεύμα της χριστιανικής αγάπης πρέπει να διέπη τις πράξεις και τις ενέργειές μας. Ο πρωθυπουργός κ. Πλαστήρας στις προγραμματικές του δηλώσεις και στο διάγγελμά του προς τον ελληνικό λαό τόνισε την ανάγκη της λήθης του παρελθόντος, της αγάπης, της συνεργασίας και αλληλεγγύης των Ελλήνων χάριν της εθνικής μας ανασυγκρότησης και τελευταία στο συνέδριο ανασυγκρότησης στη Λάρισα πρόσθεσε ότι η Ειρήνη εξασφαλίζεται όχι πάντοτε με τα όπλα, αλλά με την αλληλοκατανόηση των πολιτών. Ο ελληνικός λαός που στη μακρά του ιστορία έδειξε αφάνταστη ζωτικότητα, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και σήμερα θ' αναλάβη από τις συμφορές, για να συνεχίση το εκπολιτιστικό του έργο για το οποίο δικαιούται να υπερηφανεύεται. Φ.»

ΦΥΛΛΟ ΙΘ΄, 990, 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1950

Άρθρο. *Ο ελληνικός παράγων διά την λύσιν του Κυπριακού.* –«Δεν αρκούν μόνον αι εκδηλώσεις». Οι θερμές εκδηλώσεις των ελευθέρων αδελφών μας μέσα και έξω από τη Βουλή για την πραγματοποίηση των κυπριακών πόθων αποδείχθηκαν ακόμη μια φορά ζωηρές και έντονες, όπως και πριν από τέσσε-

ρα χρόνια, όταν μία άλλη κυπριακή πρεσβεία υπό την ηγεσία του αείμνηστου Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Λεοντίου περνούσε από την Ελλάδα μεταβαίνοντας στο Λονδίνο, για να αξιώσει από τη Μ. Βρετανία την εθνική αποκατάσταση της μεγαλονήσου μας. Το μεγάλο πλήθος των αυθόρμητων και ολόψυχων εκδηλώσεων μάς ενισχύει σε μεγάλο βαθμό στο έργο μας.

Πιστεύουμε απόλυτα ότι με τον ελληνικό λαό σύσσωμο στο πλευρό μας δεν είναι δυνατό παρά να επιτύχουμε στην ιερή αυτή αποστολή μας και ότι η ημέρα της Ένωσης της Κύπρου με τη Μητέρα μας Ελλάδα δεν είναι μακριά.

Είναι περίεργο ότι η καλά πληροφορημένη βρετανική κυβέρνηση αγνόησε τελείως όλες τις πιο πάνω εκδηλώσεις και στις 7 Φεβρουαρίου του 1947 ο υπουργός των Αποικιών ζητούσε να μάθει από την πρεσβεία «εάν αντελήφθη κατά την διέλευσίν της εξ Αθηνών ότι υπήρχε εκ μέρους της Ελληνικής Κυβερνήσεως αξίωσις διά την πραγματοποίησιν της Ενώσεως» και τόνιζε ότι υπήρχε μόνο «έκφρασις πόθου και όχι αξίωσις».

Λίγες μέρες αργότερα, δηλαδή στις 3 Μαρτίου 1947, η 4η των Ελλήνων Εθνική Συνέλευση ψήφιζε το ακόλουθο ψήφισμα: «... ότι επέστη η στιγμή προς επιτυχή διευθέτησιν του ιερού εθνικού αιτήματος προς ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος και η Εθνική Συνέλευσις απευθύνεται προς τον ευγενή και γενναίον Βρεταννικόν λαόν, του οποίου πιστοί σύμμαχοι οι Έλληνες έχουσι πάντοτε υπάρξει εις χρόνους δοκιμασιών και εκφράζει την πεποίθησιν ότι το εθνικόν τούτο αίτημα θα εύρη πλήρη ικανοποίησιν... Η Συνέλευσις εμπιστεύεται την επιτυχή έκβασιν της εθνικής ταύτης υποθέσεως εις φιλικάς συζητήσεις μεταξύ της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Κυβερνήσεως των Βρεταννών φίλων και συμμάχων ημών».

Από τότε πέρασε μία τριετία χωρίς να προαχθεί στο ελάχιστο το ζήτημά μας και οι σημερινές θερμές εκδηλώσεις του ελληνικού λαού και της ελληνικής Βουλής αποτελούν απλή αντιγραφή των γεγονότων του 1946-1947. Για να προαχθεί όμως το ζήτημά μας χρειάζεται και κάτι άλλο. Η ελληνική κυβέρνηση να το πάρει ως εθνική διεκδίκηση και να καταβάλει κάθε προσπάθεια για πραγματοποίησή του. Κανένας δεν παραγνωρίζει το δύσκολο της θέσης της, αλλά πρέπει να γίνει καταληπτό ότι χωρίς την ενεργό εκ μέρους της προώθηση του ζητήματος δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί η λύση του. Επομένως το παν θα εξαρτηθεί από την πιο πέρα στάση της ελληνικής κυβέρνησης και την αγωνιστική δυναμικότητα του κυπριακού ελληνισμού.

Φύλλο ΙΘ΄, 991, 20 Ιουλιου 1950

Άρθρο. *Το Αρχιεπισκοπικόν.* (Το άρθρο γράφεται με την ευκαιρία του θανάτου του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Β΄ στις 28 Ιουνίου 1950). Το Αρχιεπισκοπικό απασχολεί σοβαρά την κοινή γνώμη. Μικρά ή μεγάλα κόμματα έχουν υποδείξει τους υποψηφίους τους και αξιώνουν πειθαρχία στις απόψεις τους. Αλλά ο αρχιεπίσκοπος, ως ανώτατη εκκλησιαστική αρχή είναι σύμφωνα με τους ερμηνευτές των κανόνων «η ζώσα εικών του Χριστού», «η έμψυχος δι' έργων και λόγων παράστασις της αληθείας» και η «των καταπεπιστευμένων αυτώ σωτηρία». Επομένως η εκλογή του δεν είναι ζήτημα κομματικό, αλλά γενικού ενδιαφέροντος, όλων γενικά των κατοίκων της νήσου ανεξάρτητα από τα πολιτικά και κομματικά τους φρονήματα, που ο αρχιεπίσκοπος σύμφωνα με τη διδασκαλία της Εκκλησίας είναι ο «κοινός πατήρ πάντων».

Το ιδεώδες θα ήταν αν παραμερίζονταν οι κομματισμοί και ο λαός συμφωνούσε να εκλέξει με αγάπη και ομόνοια τους αντιπροσώπους του για ομόφωνη εκλογή του θρησκευτικού και εθνικού αρχηγού του. Αλλά επειδή η ιδεώδης αυτή άποψη δεν είναι δυνατό να υιοθετηθεί, δεν υπάρχει κανένας λόγος, γιατί να μη διεκδικήσουν το ανώτατο της εκκλησίας αξίωμα όσοι θεωρούν τους εαυτούς τους αξίους, αφού σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο «ει τις επισκοπής ορέγεται αγαθού έργου επιθυμεί» (Τιμοθ. Α,1). Αρκεί οι εκλογές να γίνουν με ευπρέπεια και τάξη.

Η εφημερίδα μας ως ανεξάρτητο όργανο της κοινής γνώμης δεν διστάζει να υποστηρίξει την άποψη ότι ο ενδεδειγμένος για τον αρχιεπισκοπικό θρόνο είναι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κιτίου κ. Μακάριος, εξαιτίας των πνευματικών και ηθικών του προσόντων, της ευρείας του μόρφωσης, του ζήλου του για διόρθωση των εκκλησιαστικών πραγμάτων, του συνετού πατριωτισμού και της μετριοπάθειάς του.

Η επαρχία Πάφου με ιδιαίτερη στοργή αποβλέπει προς την υποψηφιότητά του, γιατί είναι τέκνο της που έχει όλα τα προσόντα και δεν είναι κατώτερος από κανένα σε ικανότητες για διεκδίκηση του ανώτατου αξιώματος της Εκκλησίας. Δεν έχουμε καμιά αξίωση να επιβάλουμε τη γνώμη μας, αλλά υποστηρίζουμε μια ορθή και δίκαιη υπόθεση και αφήνουμε σε κάθε Έλληνα χριστιανό να σταθμίσει ορθά και ευσυνείδητα τα πράγματα, για να εκτελέσει το εκλογικό του καθήκον σύμφωνα με τους δημοκρατικούς θεσμούς της Εκκλησίας μας, που μόνη σχεδόν από όλους τους άλλους Ορθόδοξους διατήρησε στις επισκοπικές

εκλογές τις διατάξεις της 123 Νεαράς του Ιουστινιανού στο ζήτημα της εκλογής των επισκόπων.

Φυλλο ΙΘ΄, 992, 27 Ιουλιου 1950

΄Αρθρο. *Η Πρεσβεία. –Πρέπει να συνεχίση το έργον της.* Δύο συνάδελφοι της Λεμεσού υποστηρίζουν ότι η εθναρχική πρεσβεία πρέπει να επιστρέψει όσο το δυνατό πιο γρήγορα στην Κύπρο, γιατί η ανώμαλη διεθνής κατάσταση ύστερα από την περιπλοκή του Κορεατικού δεν παρέχει καμιά ελπίδα επιτυχίας του έργου της. Αν και συμφωνούμε απόλυτα με την άποψη της *Καθημερινής* ότι «η Πρεσβεία έχει υπέρ το δέον καθυστερήσει στην Ελλάδα και ότι η εκεί παραμονή της, όσον και αν έδωσεν ευκαιρίαν για τον συναγερμόν της Ελληνικής ψυχής, επεβράδυνεν επικινδύνως την αξιοποίησιν της εντολής του Κυπριακού λαού εις το περιβάλλον εκείνο, όπου θα εχρειάζετο η δράσις και η ενέργεια, η κίνησις και διαφώτισις», διαφωνούμε πλήρως με τις συναδέλφους ότι η Πρεσβεία οφείλει να διακόψει το έργο της και να επιστρέψει, χωρίς να κατηγορηθεί ότι πρόδωσε την εντολή της και δεν έκαμε το καθήκον της. Απορούμε πώς υποστηρίζεται η ιδέα της επιστροφής της πρεσβείας, πράγμα που θα ματαίωνε την αξιοποίηση της εντολής του κυπριακού λαού και θα την εξέθετε σε σοβαρή γελοιοποίηση. Ένα έχει καθήκον, να συνεχίσει την πορεία της προς το φυσικό τέρμα της αποστολής της και να αναπληρώσει, όπως γράφει η *Καθημερινή*, «διά μιας εντατικωτέρας δραστηριότητος των μελών της» τον χρόνο που έχασε στην Ελλάδα όπου δεν εχρειάζοντο και μεγάλες προσπάθειες, αφού όλες οι πόρτες ήταν ανοικτές και όλοι οι Έλληνες από τον Βασιλέα και τον Αρχιεπίσκοπο ως τον τελευταίο χωρικό και αγρότη ήταν φανατικοί υποστηριχτές της Ένωσης. Οπωσδήποτε αυτή τη στιγμή αντί απαγοητεύσεων οφείλομε όλοι οι Κύπριοι να ευχηθούμε ευόδωση του έργου της και να το ενισχύσουμε ηθικά».

Φυλλο ΙΘ΄, 993, 3 Αυγουστου 1950

Κύριο άρθρο. *Και πάλιν το ζήτημα της Πρεσβείας.* Η εθναρχική πρεσβεία αναχώρησε από την Ελλάδα για την Αγγλία, αλλά η συζήτηση για τη συνέχιση του έργου της εξακολουθεί. Υποστηρίζεται σοβαρά ότι πρέπει να ανακληθεί, γιατί η ανώμαλη διεθνής κατάσταση δεν θα επιτρέψει ευόδωση του έργου

της και τονίζεται ιδιαίτερα ότι και οι επίσημες ελληνικές απόψεις είναι αντίθετες με το ταξίδι της πρεσβείας.

Ο κυπριακός λαός ασφαλώς θα θεωρούσε διάπραξη μεγάλου πολιτικού λάθους από την πρεσβεία, εάν αντί να μεταβεί στο τέρμα της αποστολής της περιοριζόταν μόνο στη μετάβασή της στην Ελλάδα και ύστερα επέστρεφε άπρακτη εξαιτίας των νεφών που σκεπάζουν τον διεθνή ορίζοντα. Αλλά ποιος μας εγγυάται ότι και εις ένα προσεχές μέλλον δεν θα υπάρχει καταιγίδα και επομένως απώλεια κάθε ελπίδας ανακίνησης του ζητήματός μας;

Όσον αφορά στις επιφυλάξεις της ελληνικής κυβέρνησης τις ευρίσκομε πολύ φυσικές εξαιτίας της θέσης της και συνέχιση της ίδιας τακτικής που κράτησε απέναντι και των άλλων απελευθερωτικών αγώνων των διαφόρων τμημάτων του Έθνους, που την οδήγησε άλλες φορές να κρατεί «άψογον στάσιν» και άλλες να διώχνει με τη λόγχη τους Κρητικούς βουλευτές από το ελληνικό κοινοβούλιο.

Επομένως θα ήταν πολύ περίεργο αν δινόταν άμεση ενθάρρυνση των αγωνιστικών προσπαθειών του κυπριακού λαού εκ μέρους της σήμερα. Γι' αυτό φρονούμε ότι καλά ενήργησε η πρεσβεία που πήγε στην Αγγλία και κάθε πιο πέρα ενέργειά της θα την παρακολουθήσει με αδιάπτωτο ενδιαφέρον ο κυπριακός λαός.

Φυλλο ΙΘ΄, 994, 10 Αυγουστου 1950

Κύριο άρθρο. *Κατάλληλος στιγμή*. «Το φάσμα του πολέμου πλανάται για ακόμη μία φορά πάνω από τον κόσμο. Η Ειρήνη και η Ελευθερία τα ακριβά ιδανικά, για τα οποία έγιναν ανυπολόγιστες θυσίες πριν από 5 μόλις χρόνια, διακυβεύονται και πάλιν. Σ' όλους στριφογυρίζει η σκέψη αν θα γίνη και τώρα ο όλεθρος της συμφοράς: ο Τρίτος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Είναι γι' αυτούς τους λόγους που δικαιολογημένα εκφέρεται η άποψη ότι η ενωτική μας υπόθεση θα παραμεριστή από τους μεγάλους σαν παραμικρή και ίσως να χαθή μέσα στο στρόβιλο των σπαραχτικών διεθνών γεγονότων. Και κάμνοντας αυτές τις σκέψεις εισηγούνται πως κανένα σκοπό δεν θα είχε η προώθηση του ζητήματός μας στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και καμιά ωφελιμότητα δεν θα είχε η παρουσία οποιασδήποτε από τις Πρεσβείες μας στην προσεχή Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Κι όμως η πείρα του παρελθόντος συνηγορεί για την ολότελα αντίθετη άποψη. Οι Μεγάλοι προσέχουν τις αξιώσεις των μικρών μόνο στις ανήσυχές τους στιγ-

μές. Είναι σε τρικυμισμένες περιόδους που θυμήθηκαν πως είμαστε Έλληνες, αδέλφια «γενναίων συμμάχων» και το νησί μας αναπόσπαστο τμήμα μιας πατρίδας που έξω από τους τυπικούς ύμνους της αναγνωριζόταν το δικαίωμα να ολοκληρωθεί εδαφικά με την παραχώρηση της Κύπρου. Αυτό συνέβη και στον Πρώτο και στο Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο.

Και σήμερα όλες οι συνθήκες αντικειμενικές και υποκειμενικές είναι υπέρ της ενωτικής μας υπόθεσης, γιατί απλούστατα πλαισιώνεται από τα ίδια ιδανικά της Ειρήνης, της Δημοκρατίας και της Λευτεριάς που βρίσκονται στο Συμβούλιο Ασφαλείας και αύριο θα είναι στη Γενική Συνέλευση, το επίκεντρο της διπλωματικής και προπαγανδιστικής διαμάχης των διαφόρων εθνών μελών του Οργανισμού. Τη στιγμή που με επικεφαλής την Αμερική 44 έθνη ισχυρίζονται ότι είναι έτοιμα να προσφέρουν και τη ζωή των λαών τους για να αποκατασταθή στην Κορέα η Ελευθερία και η Δημοκρατία, δεν βλέπουμε τον λόγο γιατί δεν είναι η κατάλληλη στιγμή να θέσουμε κι εμείς την αξίωσή μας για την ελευθερία μας. Αν εμείς δεν υπήρξαμε θύματα επιδρομής, είμαστε όμως θύματα ξεπουλήματος. Κι αν στην Κορέα οι Βόρειοι χαρακτηρίζονται ως επιδρομείς, γιατί ζήτησαν με τη βία, όπως ισχυρίζονται οι κατήγοροί τους, να δημιουργήσουν ένα ενωμένο Κορεατικό έθνος, πώς θα πρέπει να χαρακτηριστούν εκείνοι που 72 τώρα χρόνια εμποδίζουν την Κύπρο να ενωθή με την Ελλάδα με την οποία την συνδέει κοινότητα γλώσσας, ηθών, εθίμων και πολιτισμού χιλιετιών;

Γιατί δεν είναι κατάλληλη η στιγμή να επικαλεστούμε τη δικαιοφροσύνη και την εφαρμογή των ίσων μέτρων από την Αμερική και τα 43 έθνη ή και απ' αυτό ακόμη το 44ο που ίσως θα εξαναγκαζόταν και από τον καταπέλτη της αυτοαποκάλυψης να ενδώση στη δίκαιή μας αξίωση; Είναι κατά συνέπεια ζήτημα μάλλον χειρισμού και εύστροφης τακτικής παρά ακαταλληλότητας χρόνου το αν θα έχουμε ή δεν θα έχουμε αποτελέσματα από την τοποθέτηση της εθνικής μας αξίωσης στην προσεχή Συνέλευση του ΟΗΕ.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στο Βορειο-Ατλαντικό Σύμφωνο, οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα που της επιβάλλονται, της παρέχουν αντίστοιχα το δικαίωμα να ζητήσει ανάλογα ανταλλάγματα. Και θα ήταν ελάχιστο αντάλλαγμα που θα απαιτούσε, αν θύμιζε στους μεγάλους συμμάχους της την πραγματοποίηση επιτέλους δύο προηγούμενων υποσχέσεών τους. Άλλωστε δεν είναι μυστικό ότι όχι μόνο μικρά έθνη, αλλά μεγάλα όπως η Αγγλία και η Γαλλία δεν

δίστασαν να δέσουν μπροστά στην Αμερική τις αξιώσεις τους και να παζαρεύσουν τα νέα εξοπλιστικά τους προγράμματα.

Ο στρατηγός Πλαστήρας που θα ηγείται της ελληνικής αντιπροσωπείας, πολύ ευκολότερα σήμερα παρά σε οποιανδήποτε άλλη περίπτωση, θα έχει την ευκαιρία να χειριστή την πανεθνική αξίωση για την ένωσή μας με την Ελλάδα, άλωστε αποτελεί ιερή υποχρέωση και των δύο Πρεσβειών να μη χάσουν την κατάλληλη αυτή στιγμή, για να εκτελέσουν χωρίς δεσμεύσεις και περιορισμούς την αποστολή τους που με σαφήνεια καθορίστηκε από το δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου. Στην πλάστιγγα της προσεχούς συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών θα ζυγιστούν οι συνέπειες με τις ασυνέπειες, η ειλικρίνεια με την υποκρισία, η αλήθεια με την απάτη και όλοι θα προσπαθούν να παρουσιαστούν συνήγοροι, φύλακες και υπερασπιστές των αρχών της Ειρήνης και της Ελευθερίας, γι' αυτό είναι κατάλληλη η στιγμή να προβληθή μαζί με οποιεσδήποτε άλλες και η δική μας αξίωση ως περίπτωση έμπρακτης εφαρμογής και σεβασμού των αρχών αυτών. Λ. (Ανδρέας Χ. Λώρης)».

«*Η Κατάλληλος στιγμή*», ήταν το τελευταίο κύριο άρθρο που δημοσιεύθηκε στην προτελευταία έκδοση της *Πάφου*. Το κύριο άρθρο της τελευταίας της έκδοσης στο φύλλο ΙΘ', 995, 17 Αυγούστου 1950 ήταν: «*Πένθη*. – Με μέγιστην θλίψιν επληροφορήθη η πόλις μας τον θάνατον του διευθυντού της *Πάφου* Λοΐζου Φιλίππου εις ηλικίαν 55 ετών...». Βιογραφία - Νεκρολογία.

Θρησκεία. *Η Ανάστασις του Χριστού* – Θ. Σπυρόπουλος. «Ιστορικαί και λογικαί αποδείξεις» «Ο χαρτοπόλεμος και οι χιλιαστές –Ζωηροτάτη δράσις των λεγομένων μαρτύρων του Ιεχωβά εσημειώθη τες τελευταίες ημέρες στην Πάφον – Η φτώχεια, η κακοριζικιά, η μισοφεουδαρχική κατάστασις, η απέραντη μοναστηριακή και θρονική ιδιοκτησία, δημιουργούν κατάλληλο κλίμα διά την ανάπτυξιν της χιλιαστικής θρησκοληψίας –Ο μόνος τρόπος διά να καταπολεμηθούν οι χιλιαστές είναι τα χριστιανικά έργα και η παραδειγματική συμμόρφωση των αρχηγών προπαντός της Εκκλησίας προς την ουσίαν και ουχί απλώς στους τύπους των Χριστιανικών αρχών...».

Πολιτική. «Απέλασις διευθυντού *Έθνους* Παντελή Μπίστη, όστις τυγχάνει Έλλην υπήκοος». Η Αστυνομία Λεμεσού κατεβάζει την πινακίδα της 28ης Οκτωβρίου και αναρτά την πινακίδα Σερ Ρίτζμοντ Πάλμερ. Η Ύπαιθρος πάλλεται από Εθνικόν ενθουσιασμόν για το Ενωτικό Δημοψήφισμα. –«Νέα

Ελληνική Κυβέρνησις –υπό την προεδρίαν του εκ Κερκύρας πολιτευτού Ιωάννη Θεοτόκη». –«Ο Κινεζικός αγών – ετελείωσεν οριστικώς υπέρ των Κομμουνιστών». –«Η υπόθεσις εναντίον του Διευθυντού της *Εφημερίδος* κ. Π. Ιωαννίδη». –« Ο Γ.Γ. της ΠΕΚ (Παναγροτική Ένωσις Κύπρου) ειδοποιήθη να εγκαταλείψη την νήσον. –Σωκράτης Λοϊζίδης ιθαγενής Κύπριος με ελληνικήν υπηκοότητα». –«Το ζήτημα της ατομικής βόμβας» –«Συνάντηση Τρούμαν - Στάλιν αναποφεύκτως». –«Τα 150 κόμματα στες ελληνικές βουλευτικές εκλογές». –«Καταδικάζεται η κατασκευή της υπερβόμβας υδρογόνου υπό της Αμερικής». –«Η υπερβόμβα θα κατασκευασθεί και θα στοιχίσει 1 δισεκατομμύριο δολλάρια». –«Και ο Αϊνστάιν Κομμουνιστής –Αμερικανός επίσημος κατηγορεί τον Αϊνστάιν ότι επιδιώκει να επιφέρει σύγχυση πρός όφελος τρίτων εναντίον της ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών». –«Η υδρογονοβόμβα οδηγεί σε πόλεμον;». –«Η Αμερική φιλοδοξεί παντοκρατορίαν». –«Η Γερμανία με τους δύο κόσμους που διαφέρουν από Ανατολήν και Δύσην και όμως απέχουν 10 λεπτά δρόμον». –«Η Αγγλία και η ηπειρωτική Ευρώπη ανυπεράσπιστος στο έλεος της υδρογονοβόμβας». –«Συνέρχεται εις την Μόσχαν έκτακτος Γενική Συνέλευσις του ΟΗΕ διά επίλυσιν του Κινεζικού αδιεξόδου και του ελέγχου επί της ατομικής ενεργείας». –«Βενσάν Ωριόλ, ο συμφιλιωτής Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας – Επί τη ευκαιρία της επισκέψεώς του εις το Λονδίνον». –«Η Σινταρέλλα – η απομακρυσμένη γωνιά που λέγεται Πάφος –η παραμελημένη κατά συνήθειαν πλέον επαρχία στην οποίαν από καιρού κολλήθηκε ο χαρακτηρισμός της Σινταρέλλας των επαρχιών... τούτο μπορεί εύκολα να διαπιστωθή και από τα επίσημα έγγραφα, πάντοτε θα βρεις την Πάφον στον πάτον της Κυβερνητικής αδιαφορίας». –«Η τεραστία αγροτική και βιομηχανική πρόοδος στη Σοβιετική Ένωση είναι παραδεκτή από τους Άγγλους». –«Η νοτιοανατολική Ασία στις αγκάλες του κομμουνισμού». –«Η θέσις του Κουρδιστάν ομοιόμορφη με τη δική μας». –«Τα πολεμικά απομνημονεύματα του Στάλιν: *Ο πόλεμος της Εθνικής Απελευθέρωσης* θα είναι πανομοιότυπον με τα πολεμικά απομνημονεύματα του Τσέρτσιλ». –«Τι κρύβεται στα παρασκήνια του σχεδίου Σιουμάν. –Το σχέδιο του Γάλλου Υπουργού των Εξωτερικών Σιουμάν διά την συγχώνευσιν της βαριάς βιομηχανίας της Γαλλίας και Γερμανίας». –Επιδεινούται η κατάσταση του Τούρκου ποιητού Χικμέτ που ευρίσκεται στις φυλακές για τα προοδευτικά και επαναστατικά του αισθήματα και τελευταία εκήρυξεν απεργίαν πείνης. –Γιάννης Σοφόκλη «Η διασπαστική πολιτική της

ΠΕΚ (Παναγροτική Ένωσις Κύπρου)». –«Η παύσις των τεσσάρων διδασκάλων οι οποίοι εισηγήθησαν όπως οι Έλληνες διδάσκαλοι ψηφίσουν κατά το δημοψήφισμα υπέρ της Ενώσεως και όπως μη αποκοπούν από τα αναγνωστικά βιβλία κατά το σύστημα της φασιστικής Ιταλίας ωρισμέναι σελίδες επαύθησαν υπό του κυβερνήτου διά «χονδροειδή απειθαρχίαν». «Ο Εθνικός Συναγερμός – Παλλαϊκόν Συλλαλητήριον θα γίνη εις τας Αθήνας εκφράζον την αξίωσιν του Ελληνικού λαού, όπως η Κύπρος ενωθεί με την μητέρα της Ελλάδα». –Παγκύπριον Συνέδριον Ειρήνης - συνεκλήθη από την Παγκύπριαν Οργάνωσιν Προοδευτικών Γυναικών και την Νεολαίαν στο Κινηματοθέατρον «Ηραίον» στο Βαρώσι. «Παύσις διδασκαλίσσης –Η παρούσα υπόθεσις σχετίζεται με την αποσταλείσαν προς το Υπουργείον της Ελλάδος έκκλησιν, όπως μη ψαλλιδισθούν τα προοριζόμενα διά τα Ελληνικά εκπαιδευτήρια Κύπρου αναγνωστικά βιβλία». «Τι λέγει η τουρκική εφημερίς *Ιστικλάλ* διά την εθνικήν μας υπόθεσιν - ότι η πρόκλησις των αρχηγών της Εκκλησίας και η κραυγή των υπέρ της Ενώσεως εις αυτήν την κρίσιμον περίοδον της Ιστορίας αποτελεί προδοσίαν διά την δημοκρατικήν υπόθεσιν... με ευχαρίστησιν σημειώνομεν ότι αι Κυβερνήσεις Αγγλίας, Τουρκίας και Ελλάδας είναι καλά ενήμεροι των κομμουνιστικών ραδιουργιών και δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξιν του Κυπριακού ζητήματος». –«Τουρκικαί συμβουλαί – Η Τουρκική εφημερίς *Μιλλιέτ* «... ότι η Ελληνική νεολαία της Κύπρου χρειάζεται μαθήματα πολιτισμού, διά να εννοήση την ελευθερίαν και να μάθη να σέβεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων». –«Η Κύπρος δεν μπορεί να δοθή στην Ελλάδα, δεν μπορεί να αποτελέση σκηνήν δευτέρας Κρητικής τραγωδίας». –«Μεγάλαι αντιθέσεις των Μεγάλων κάτω από την κρούσταν της ομοφωνίας σχετικά με την Κορέαν και την Άπω Ανατολήν» –«Εις το Λέικ Σαξές συνεχίζεται με πρωτοφανή βιαιότητα η διπλωματική μάχη μεταξύ του Αμερικανού και Σοβιετικού αντιπροσώπου...». –«Η κοινή γνώμη της Αγγλίας και Γαλλίας είναι αντιαμερικανική – γράφει ο ανταποκριτής του σοβαρού Αγγλικού περιοδικού *Νέος Πολιτικός και Έθνος* στο Παρίσι...». –«Επιτροπή Ειρήνης – Κατηρτίσθη και εδώ Επιτροπή διά την Ειρήνην και δ' αρχίση η υπογραφή της Διακήρυξης της Στοκχόλμης δι' ειρήνην και εναντίον της χρησιμοποιήσεως των ατομικών όπλων. Οι υπογραφές για την Ειρήνη – Υπάρχει κανένας άλλος στην Κύπρον εκτός από τους μαυρογορίτες που θέλει πόλεμον και μάλιστα τώρα που όλα τα σημεία δείχνουν ξεκάθαρα πως το νησί μας θα είναι ο στόχος φοβερών αεροπορικών επιδρομών;».

Ιστορία. *Οι Μεγάλοι Πάφιοι.* –«Ο εθνομάρτυς Ηγούμενος Κύκκου Ιωσήφ (1919-1821) εκ Πενταλιάς». «Οι Μεγάλοι Πάφιοι» –«Ο Διδάσκαλος Διονύσιος Ιερομόναχος εκ Κρίτου Τέρρας (1821-1863)». –«Ο αγών της ελληνικής Ανεξαρτησίας ένα ηρωϊκόν μεγαλούργημα των νεωτέρων χρόνων». Του κ. Λ. Φιλίππου. –«Οι Μεγάλοι Πάφιοι». –«Ο Πατριάρχης Αντιοχείας Σπυρίδων». Απόσπασμα υπομνήματος του αειμνήστου Αρχιεπισκόπου Λεοντίου ως Τοποτηρητού προς προστασίαν της Εθνικής Παιδείας προς τον τότε Κυβερνήτην σερ Ρίτσμοντ Πάλμερ την 18 Νοεμβρίου 1935». –«*Ιστορικά σημειώματα*» –«Η μάχη της Λάρας (στη δυτική πλευρά του Ακάμαντος) προ 380 ετών... γίνεται σαφές ότι εις την δυτικήν παραλίαν της Πάφου εδόθη η πρώτη μάχη μεταξύ Τούρκων και Ενετών διά την κατοχήν της Κύπρου... ». –«Ο Άγιος Νεόφυτος το καύχημα της Κύπρου» Ι. Τσικνόπουλλος. –«Πένθη» Κατά την Τετάρτην 28 Ιουνίου 1950 απεβίωσε ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος ο Β΄ – » (Βιογραφία - νεκρολογία).

Αρχαιολογία. *Ανασκαφαί εις Πάφον.* – «Τον προσεχή Ιούνιον και Ιούλιον θα γίνουν ανασκαφαί εις Πάφον υπό του Πανεπιστημίου Αγίου Ανδρέου της Σκωτίας και του Δημοτικού Μουσείου του Λίβερπουλ. Τας ανασκαφάς θα διευθύνη ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Τ. Μίτφορτ. «Αποκάλυψις αρχαίου τάφου εις Άνω Αρόδες της ελληνιστικής περιόδου». «Αρχαιολογικόν Συνέδριον εις Φλωρεντίαν –Την Κύπρον θα αντιπροσωπεύση ο έφορος του Κυπριακού Μουσείου Πορφύριος Δίκαιος, ο οποίος θα προβή εις ανακοινώσεις σχετικώς με τας προϊστορικάς ερεύνας εις την Κύπρον». – «Επιστημονική διάλεξις σχετιζομένη με την Πάφον –Στο Πανεπιστήμιον της Αλεξανδρείας ωμίλησεν ο καθηγητής Ο. Μπέρμεστερ με θέμα «Η λατρεία και τα μυστήρια του Μίθρα εις την Δύσιν», με την οποίαν κατά την γνώμην του σχετίζεται το ανευρεθέν στην Νέαν Πάφον αρχαίον μνημείον». –«Αρχαιολογική αποστολή εις Πάφον – του Μουσείου της Λίβερπουλ και του Πανεπιστημίου του Αγίου Ανδρέα διευθυνομένη υπό του κ. Ίλλιφ με σκοπόν να διενεργήση ανασκαφάς προς ανεύρεσιν του Ιερού της Αφροδίτης στα Κούκλια... Η αποστολή θα καταβάλη προσπάθειες διά τον καθορισμόν της χρονολογίας της αρχαίας Πάφου, των λειψάνων και του ρυθμού εις τον οποίον ανήκει το ιερόν της Αφροδίτης». –«Νεολιθικά αντικείμενα εις Σουσκιούν – ανεκαλύφθησαν λίθινα αφιερώματα παριστώνται άνδρα και γυναίκα».

Πνευματική Κίνησις. «Η εορτή του «Κινύρα» –Ο αποχαιρετισμός του Προέδρου του. Ο νέος Πρόεδρος του σωματείου Σ. Σ. Μαρκίδης αποχαιρέτησε τον επί δεκαπενταετίαν πρώην Πρόεδρον του σωματείου Λοΐζον Φιλίππου». «Η πνευματική κίνησις της πόλεώς μας – Αι συζητήσεις του Κινύρα»: α΄) «Συντηρητικοί – Εργατικοί». β΄) «Τα κόμματα συντελούν εις την πρόοδον ή εις την οπισθοδρόμησιν των λαών». γ΄) «Ποίος ο επωφελέστερος εις την κοινωνίαν ως επιστήμων ο ιατρός ή ο δικηγόρος;». δ΄) «Τι οφείλει η Ευρώπη εις τον ελληνικόν πολιτισμόν – ('Αν οι Έλληνες δεν δημιουργούσαν και δεν κληροδοτούσαν στην Ευρώπην ορθολογιστικήν επιστήμην, η Ευρώπη ουδέποτε θα κέρδιζε και θα διατηρούσε την κυρίαρχη θέση που πήρε στον κόσμον'» Arnold Reymond) – Ομιλία του κ. Νικόλα Ηλιάδη, καθηγητού της ιστορίας του Γυμνασίου Πάφου κατά την εορτήν των Γραμμάτων». – «Αι διαλέξεις του «Κινύρα»: α΄) «Ανδρέας Κάλβος Ιωαννίδης» - ομιλητής Άγγελος Παπαγαπίου. β΄) «Οι νεώτερες αντιλήψεις για την κληρονομικότητα» –ομιλητής ο γεωπόνος Χρυσόστομος Σοφιανός. γ΄) «Ο Μεγάλος Παλαμάς», ομιλήτρια η λογοτέχνις κ. Αγγελική Ουίτφιλντ το γένος Χριστοπούλου. «Άγια τα κόκκαλά σας» –Επιμνημόσυνος λόγος που θα απάγγελλε στο φιλολογικό μνημόσυνο «των πεσόντων υπέρ Πίστεως και Πατρίδος» ο ιατρός Κώστας Σ. Μαρκίδης και που απαγορεύτηκε από τον Άγγλο Διοικητή. –«Η ημέρα της γυναίκας. Στη Γεροσκήπου σε συγκέντρωση άνω των 300 προσώπων εορτάσθη χθες η Διεθνής Ημέρα της Γυναίκας –και ετέθησαν αι βάσεις δημιουργίας οργανώσεως Γυναικών στην Πάφον (Φύλλο ΙΗ΄, 971, 9 Μαρτίου 1950)». –«Εθνικός εορτασμός εν Πάφω - Μετά πάσης μεγαλοπρεπείας θα εορτασθή η εθνική μας εορτή (25η Μαρτίου) εις την Πάφον...». «Η ομιλία του κ. Σέργη Αντωνιάδη – Διά τον ποιητήν Γεώργιον Δροσίνην». –«Ο κ. Γεώργιος Ηλιάδης, καθηγητής θα κάμη διάλεξιν εις το σωματείον «Ευσέβεια» με θέμα: «Η σημασία και η αξία της Κυπριακής Λαϊκής Τέχνης».

Αι επιστημονικαί ανακαλύψεις του μέλλοντος. «Η ατομική ενέργεια». Ο καθηγητής Κοβαρστή τονίζει ότι το ζεύγος Ζολιό-Κιουρί άνοιξε ήδη τον δρόμο για την ειρηνική χρησιμοποίηση της ατομικής ενέργειας, ιδιαίτερα στην ιατρική.... Και πιστεύει ότι η ατομική ενέργεια δ' αντικαταστήσει το κάρβουνο και το πετρέλαιο ως πηγή θερμότητας και κίνησης.... Και πριν από το 2000 θα έχουμε πλοία που θα κινούνται με ατομικήν ενέργειαν». –«Αλλαγή φύλου – η τεχνητή γονιμοποίησις». –«Ο καρκίνος και αι εγχειρήσεις της καρδίας –μέσα στα ερχό-

μενα πενήντα χρόνια θα θεραπευθή ασφαλώς ο καρκίνος και θα ευρεθή τεχνητή καρδιά, που θα επιτρέψη να γίνονται εγχειρήσεις μέσα στην καρδιά». –«Οι ψυχοπάθειες - Ο διεθνούς φήμης ψυχίατρος Ζαν Λερμιέ προβλέπει ότι η χειρουργική θα θεραπεύση πολλές ψυχοπάθειες ακόμη και εγκληματικές τάσεις. Επίσης θα εξαφανιστή ο πόνος και οι μηχανικοί εγκέφαλοι θα βοηθήσουν να μελετηθή ο τρόπος που δουλεύει το ανθρώπινο μυαλό». –«Μερικά από τα επιστημονικά γεωργικά θαύματα στη Ρωσία». «Τεχνητή βροχή – προς τούτο χρησιμοποιούνται αεροπλάνα φορτωμένα με κονιοποιημένον στερεόν πάγον και ιωδιούχον υδράργυρον. Τα πειράματα δεν επέτυχαν... ». –«Υπάρχουν ή δεν υπάρχουν ιπτάμενοι δίσκοι;». –«Αποκαλύψεις διά τους ιπταμένους δίσκους».

Νέα Βιβλία - Εφημερίδες. «Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Αγίου Νεοφύτου, προτίθεται να εκδώση με φροντίδα του καθηγητού κ. Τσικνοπούλλου το ανέκδοτον έργον του Αγίου Νεοφύτου». Εκδόσεις –«Εξεδόθη εις Λευκωσίαν δισεβδομαδιαία εφημερίς υπό τον τίτλον *Φως* και υπό την διεύθυνσιν του κ. Βάσου Κορφιώτου». «Επανεξεδόθη εις Λευκωσίαν η εβδομαδιαία συνάδελφος *Φωνή της Κύπρου* υπό την διεύθυνσιν του κ. Ι. Κ. Παυλίδου υιού του αειμνήστου Κυρίλλου Κ. Παυλίδου». –«Πληροφορούμεθα την εν Αθήναις έκδοσιν νέας καθημερινής εφημερίδος υπό τον τίτλον *Ελληνικά Χρονικά* και με διευθυντήν τον γνωστόν Κύπριον δημοσιογράφον και συγγραφέα κ. Λουκήν Ακρίτα, πρώην διευθυντήν των *Καθημερινών Νέων*».

Προβλήματα της υπαίθρου. «Ο Ακάμας» «... Γι' αυτό πρέπει η προσοχή της Κυβέρνησης και του Δασονομείου να στραφή στα ψηλά δάση και ν' αφήση τα θαμνώδη ως τον Ακάμαντα για βοσκοτόπους», Λαονίτης. –«Ο βομβαρδισμός του Ακάμαντος» – εβομβαρδίσθη ο Ακάμας υπό μοίρας εξ ένδεκα Αγγλικών πολεμικών εκτελούντων γυμνάσια. Όλα τα μέτρα ελήφθησαν ούτως ώστε να μην επέλθη ζημία εις την ιδιωτικήν περιουσίαν». –«Η γνώμη μου – Για το ζήτημα του Κυνηγιού» – «Απόκτηση Κυνηγετικής συνείδησης – γιατί καθένας από μας θα μεταβληθή σε φίλο της πανίσκης μας και προστάτη τίμιο του θηραματικού μας πλούτου» Σωτήρης Σ. Μαρκίδης – Δικηγόρος – Κυνηγός».

Αθλητισμός. «Διενέργεια του Πρωταθλήματος Επιτραπεζίου Αντισφαιρίσεως (Table – tennis) 6 Ιανουαρίου 1950 στην αίθουσα του «Κινύρα» ώρα 10 π.μ.».

–«Προκήρυξις Β΄ Επαρχιακών Αγώνων Νεολαίας –εις το γυμναστήριον Γεροσκήπους υπό την αιγίδα του Συλλόγου «Κινύρας».–«Μαθητικοί αγώνες Δημοτικών Σχολείων εις το γήπεδον του Δημοτικού Σχολείου Πόλεως Χρυσοχούς». –«Οι ΛΣΤ΄ *Παγκύπριοι* αγώνες εις Αθήνας – Ετελέσθησαν με θερμές εκδηλώσεις υπέρ της Κύπρου».

Ποίηση. ***Αναστάσιμοι Ύμνοι*** «από την τρίτην ωδήν του Ιωάννου του Δαμασκηνού, τους οποίους παραθέτομε κατά μετάφρασιν του Ντίνου Χριστιανοπούλου» (τ. ΙΗ΄, αρ. φ. 975, 6 Απριλίου 1950).

ΠΑΦΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Κονιάκ ΣΟΔΑΠ Κρασιά

ΠΑΦΟΣ (ΚΥΠΡΟΥ) | ΕΤΟΣ ΙΘ΄. – ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 995 | Πέμπτη 17 Αύγούστου 950 | ΜΥΡΩΝΟΣ μ.

ΠΕΝΘΗ

ΛΟΪΖΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΛΛΥΝΤΗΡΙΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ημερολογια

«1946 Ημερολόγιον 1946»,τ. ΙΔ΄, αρ. φ. 754, 1 Ιανουαρίου 1946, σ.4.
«1947 Ημερολόγιον 1947», τ. ΙΣτ΄, αρ. φ. 806, 1 Ιανουαρίου 1947, σ.4.
«1948 Ημερολόγιον 1948», τ. ΙΣτ΄, αρ. φ. 858, 1 Ιανουαρίου 1948, σ.4.
«1949 Ημερολόγιον 1949», τ. ΙΖ΄, αρ. φ. 909, 1 Ιανουαρίου 1949, σ.4.
«1950 Ημερολόγιον 1950», τ. ΙΗ΄, αρ. φ. 961, 1 Ιανουαρίου 1950, σ.4.

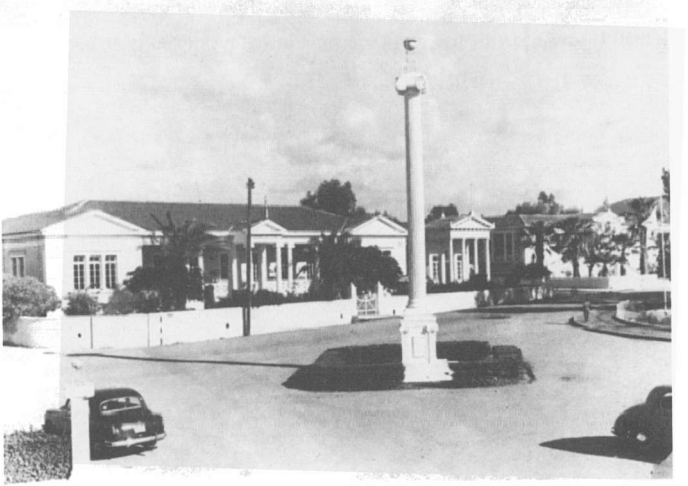

Πλατεία 28ης Οκτωβρίου Πάφου.
(Διακρίνονται το Δημήτρειον Δημοτικόν Σχολείον, τα Προπύλαια
του Ιακωβείου Γυμναστηρίου και το Νικολαΐδειον Γυμνάσιον).

Παραρτηματα

Φυλλο Β΄, 94, 28 Ιουνιου 1923

Πολιτική Οργάνωσις Κύπρου – Λεμεσός, 25 Ιουνίου 1923 –«Πληροφορίαι Γραφείου του Τύπου»: Δημοσιεύεται ανταπόκριση από το Λονδίνο προς το Γραφείον Τύπου ότι «Το Υπουργείον των Αποικιών θα ενδιατρίψη την φοράν αυτήν επί του Κυπριακού ζητήματος. Δεν σας γράφω περί του «ζητήματος της Ενώσεως». Μη λησμονήτε ότι διοικούν την Αγγλίαν Συντηρητικοί». Στη συνέχεια αναφέρονται οι φίλοι της κυπριακής υπόθεσης που κινήθηκαν· μεταξύ τους και ο καθηγητής του King's College Τοϋνμπη «συνεχίζων τας ευγενείς παραδόσεις του αειμνήστου φιλέλληνος και φιλοκυπρίου Ρονάλδου Μπάρροους». Για τον Βενιζέλο αναφέρει ότι «επικρατεί η ιδέα ότι εις ουδέν δύναται να προβή διάβημα προ της τελικής λύσεως του Ανατολικού».
Ο ανταποκριτής σε δεύτερο γράμμα επιστέλλει «ότι έχει ασφαλεστάτας πληροφορίας ότι θα παραταθή το ζήτημα του εκπαιδευτικού νομοσχεδίου και ότι το Γραφείον Τύπου «έχει υπ' όψιν του τα των γενομένων κατά του Κυβερνητικού σχεδίου διαμαρτυρήσεως». Στη συνέχεια δημοσιεύεται το ψήφισμα του ελληνικού πληθυσμού της Λεμεσού προς τον υπουργό των Αποικιών που «Κηρύττει ομοφώνως τα ληφθέντα και λαμβανόμενα μέτρα ως ανελεύθερα σκοπόν έχοντα να υποδουλώσουν εις τους ξένους την Ελληνικήν Παιδείαν της πατρίδος μας» και ότι θα «κρατήση την Ελληνικήν Παιδείαν της νήσου αδούλωτον».

Φυλλο Β΄, 102, 23 Αυγουστου 1923

Πολιτική Οργάνωσις Κύπρου –Πληροφορίαι του Γραφείου του Τύπου – Εν Λεμεσώ, 15 Αυγούστου 1923». «Το Κυπριακόν ζήτημα – Η Κύπρος εν τω Αγγλικώ τύπω – Αναλυτικόν Υπόμνημα και το Ψήφισμα». «Το ψήφισμα της Γ΄ Εθνοσυνελεύσεως εδόθη από της πρώτης συνεντεύξεως εις τον Υπουργόν ομού μετά μακρού αναλυτικού υπομνήματος του κ. πληρεξουσίου -Ο κ. Αραούζος ανεχώρησε αφού μέσω του Σερ Άρθουρ Κρόσφιλδ εκανόνισε τα της συνεντεύξεώς του μετά του Υφυπουργού των Αποικιών. Το πρακτορείον

Χαββάς ετηλεγράφησεν εκ Λονδίνου εις τα Γαλλικά φύλλα της 31ης Ιουλίου Petit Journal κ.λπ. τα της αφίξεως του Εθνικού Συμβούλου κ. Αραούζου και του σκοπού της αποστολής του». –«Εκ Λωζάνης - Αι σκέψεις του κ. Βενιζέλου – Διακεκριμένος Έλλην επιστέλλει εις τον κ. Λανίτην εκ Λωζάνης από 27 Ιουλίου: Είδον τον κ. Βενιζέλον προ της εκ Λωζάνης αναχωρήσεώς του. Είχε λάβει το ψήφισμα της Εθνοσυνελεύσεως μετά της επιστολής της Α. Μακαριότητος. Αλλά δυστυχώς, πρόσθεσε, φοβείται ότι δεν είναι σήμερον εις θέσιν να ενεργήση τελεσφόρως υπέρ του Κυπριακού λαού. Με την τρομεράν δοκιμασίαν, ην υπέστημεν, προσέθεσε, και ήτις τόσον τραγικώς έληξεν διά της υπογραφής της Συνθήκης της Λωζάνης εκλονίσθη το Ελληνικόν όνομα. Ας ελπίσωμεν, κατέληξεν, ότι «ταχ' αύριον έσσεται άμεινον».

ΦΥΛΛΟ Β΄, 103, 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1923

«Εμπορικόν Λύκειον Λάρνακος – Ιδρυθέν τω 1910 – Πλήρης Σχολή Εμπορίου και Ξένων Γλωσσών –Η Αρίστη εν Ανατολή».

ΦΥΛΛΟ Α΄, 1, 24 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1925

«Παράρτημα εφημ. *Πάφου* Περιέχει: Επιβεβλημένη απάντησις εις την Ατομική Δήλωσιν των κ.κ. Ι. Καραγεωργιάδου ιατρού και Χ. Τορναρίτου ιατρού και Φ. Δ. Νιούχαμ. Μολονότι οι άνω κύριοι δεν αντιπροσωπεύουν τίποτε άλλο παρά την ατομικήν των γνώμην πληροφορούμεν αυτούς και το κοινόν ότι οι εργαζόμενοι εν Πάφω υπό την επωνυμίαν «Διογένης» ΟΥΔΕΠΟΤΕ άφησαν να υπονοηθή ότι έχουν σχέσιν με την Μεγάλην Στοάν της Αγγλίας ή της Ελλάδος καθότι το τοιούτον είναι παγκοίνως γνωστόν. Εκ της Τεκτονικής Στοάς «Διογένης» και του Τεκτονικού Περιστυλίου των Ροδοσταυριτών της Αγγλίας – Πάφος 21 Δεκεμβρίου 1925».

ΦΥΛΛΟ Α΄, 8, 10 ΙΟΥΛΙΟΥ 1931

«Ο Μητροπολίτης Πάφου και ο δημόσιος έλεγχος -Απάντησις εις την *Πολιτικήν Επιθεώρησιν*» (Η *Πολιτική Επιθεώρησις* εκδόθηκε από τον δικηγόρο και βουλευτή Πάφου Χριστόδουλο Γαλατόπουλο στις 21 Φεβρουαρίου 1931 ως την 21 Οκτωβρίου 1931, οπότε η κυκλοφορία της είχε ανασταλεί, γιατί ο εκδότης της φυλακίστηκε 5 χρόνια για τη δράση του στην εθνική εξέγερση του 1931 στην Κύπρο. Το 1943 ύστερα από την εκλογή του ως δημάρχου της Πάφου εξέδωσε

την *Νέαν Πολιτικήν Επιθεώρησιν* στις 8 Ιανουαρίου 1944 ως τις 12 Ιουλίου 1952. Η αντιπαράθεση της εφημερίδας αυτής με την *Πάφο* ήταν ιδεολογική, πολιτική και ιδιαίτερα κομματική. Ο αναφερόμενος μητροπολίτης Πάφου είναι ο Λεόντιος Γ΄, επίσκοπος Πάφου από τις 22 Απριλίου 1930. Στις 16 Νοεμβρίου 1933 με το θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίλλου Γ΄ έγινε τοποτηρητής του αρχιεπισκοπικού θρόνου και στις 20 Ιουνίου 1947 εκλέχτηκε Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, πέθανε όμως πολύ σύντομα στις 26 Ιουλίου 1947.

Φυλλο Α΄, 18, 18 Σεπτεμβριου 1931

«Έκτακτον Παράρτημα *Πάφου* - Ψευδολογιών Αναίρεσις: Ο Λοΐζος Φιλίππου αναιρεί ψευδολογίας της εφημ. *Πολιτική Επιθεώρησις* σχετικά με τις σχέσεις με τον μητροπολίτη Πάφου και τις ενέργειές του με υποθέσεις των εκκλησιών της Επαρχίας Πάφου. Το άρθρο καταλήγει στο ότι το οικοδήμημα των ψευδολογιών «άρχισε να καταρρέη και δεν θα περάση πολύ καιρός και θα μεταβληθή εις συντρίμματα».

Φυλλο Ζ,΄ 608, 18 Μαρτιου 1943

Η αντιπαράθεση του Λοΐζου Φιλίππου και Χριστόδουλου Γαλατόπουλου παρουσιάζεται σε έντονο βαθμό και σχετίζεται με την προεκλογική κίνηση των δημαρχιακών εκλογών στην Πάφο.

Φυλλο Δ΄, 174, 23 Νοεμβριου 1934

«Υπόμνημα του γενικού αντιπροσώπου του Διαμερίσματος Κελοκεδάρων κ. Λοΐζου Φιλίππου –Προς την Α. Πανιερότητα τον Μητροπολίτην Πάφου κ.κ. Λεόντιον – εις Ιεράν Μητρόπολιν». Με το υπόμνημα υποβάλλονται οι απόψεις ότι: α΄) «η σημερινή ηθική, πνευματική και κοινωνική κατάστασις του διαμερίσματος είναι αξιοθρήνητος. Το έγκλημα ύψωσε θρασείαν την κεφαλή. Κάθε σεβασμός προς την τιμήν και περιουσίαν των άλλων εξέλιπεν. Αι κακόβουλοι ζημίαι επολλαπλασιάσθησαν και αποτελούν σοβαρόν κίνδυνον. -Η κυριοτέρα αιτία της αυξήσεως της εγκληματικότητος είναι η ψυχική διαφθορά, την οποίαν επέφεραν η μεταπολεμική ηθική κρίσις εν συνδυασμώ με τας κακάς συνηθείας, τας προλήψεις, τα πάθη, την αμάθειαν και την φτώχειαν που μαστίζουν δυστυχώς ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Προς ψυχικήν

ανάπλασιν των κατοίκων φρονούμεν ότι ηδύνατο αποτελεσματικώτατα να εργασθή η Εκκλησία, αλλά δυστυχώς τίποτε το άξιον λόγον δεν έπραξε μέχρι σήμερον αρκουμένη μόνον εις την τέλεσιν των τύπων της λατρείας. Ο λόγος του Θεού ουδέποτε ακούεται εις την ύπαιθρον. β΄) Παραπλεύρως προς την πνευματικήν μας καθυστέρησιν και ηθικήν κατάπτωσιν βαίνει δυστυχώς και η οικονομική εξαθλίωσις. Υπάρχουν πολλοί που πεινούν, υπάρχουν οικογένειαις που κοιμώνται νηστικές, υπάρχουν φτωχά παιδάκια που δεν έχουν φορέματα και παπούτσια, υπάρχουν πολλοί που υποφέρουν κατά τρόπον αξιολύπητον. Στη συνέχεια υποβάλλονται: «Αι αξιώσεις του Διαμερίσματος» για την βελτίωση της κατάστασης και στο τέλος εκφράζεται η πεποίθηση ότι οι εισηγήσεις που αποτελούν επιθυμία όχι μόνο του διαμερίσματος, αλλά και όλης της επαρχίας «θα γίνουν ευμενώς δεκταί».

Φυλλο Θ΄, 423, 24 Αυγουστου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τον μ. Γεροσακελλαρίδην – Περιέχει άρθρο με υπογραφή«Κ.Π.Π. Καουρής – Πρωτοψάλτης» που είναι απάντηση «εις τους εξαδέλφους κ.κ. Αχιλ. Χριστοδουλίδην, Ιεροψάλτην, εν Καΐρω και ανταποκριτήν μιας εκ των εν Κύπρω εκδιδομένων εφημερίδων (*Φωνή της Κύπρου*), και Αναξ. Χουρμούζιον, συνταξιούχον και νυν αυτοκριτήν των ψαλτών».

Φυλλο Ι΄, 425, 7 Σεπτεμβριου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τον κ. Κ.Π.Π. Καουρήν. Περιέχει επιστολές προς τον διευθυντή της εφημημερίδος *Πάφου*, μία με υπογραφή: «Οικονόμος Χαράλαμπος» και άλλη με υπογραφή «Α.Σ. Χουρμούζιος» ως απάντηση «εις τας ερωτήσεις του κ. Κ.Π.Π. Καουρή» που περιέχονται στο άρθρο του «Διά τον μακαρίτην Γεροσακελλαρίδην» (βλ. Παράρτημα τ. Θ΄, αρ. φ. 423, 24 Αυγούστου 1939).

Φυλλο Κ΄, 427, 21 Σεπτεμβριου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τους εξαδέλφους κ.κ. Αχ. Χριστοδουλίδην, Αναξ. Χουρμούζιον και τον συνήγορό των αιδεσιμώτατον Παπα-Χαράλαμπον Οικονόμον». Περιέχει απάντηση του Κ.Π.Π. Καουρή γύρω από το θέμα της Βυζαντινής μουσικής και τον Ιωάννη Σακελλαρίδη που αποκαλεί: «ο εμπνευσμένος μελωδός – ο πλέον μορφωμένος μουσικός του Ελληνισμού».

Φυλλο ΙΒ΄, 429, 5 Οκτωβριου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Απαντήσεις εις τον κ. Κ.Π.Π. Καουρήν. Περιέχει άρθρο με υπογραφή: «Οικονόμος Χαράλαμπος – Εν Ιερά Μητροπόλει Πάφου 26 Σεπτεμβρίου 1939» με σχόλια στην απάντηση του Κ.Π.Π. Καουρή, πρωτοψάλτη της μητροπόλεως Πάφου που δημοσιεύτηκε στο Παράρτημα της *Πάφου*, ημερομηνίας 21 Σεπτεμβρίου 1939, No. 427.

Φυλλο ΙΓ΄, 430, 12 Οκτωβριου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τον κ. Κ.Π.Π. Καουρήν. Περιέχει άρθρο με υπογραφή «Α.Σ. Χουρμούζιος – Λευκωσία 2 Οκτωβρίου 1939», που ασχολείται με «διαστρεβλώσεις» από την απάντηση του Κ.Π.Π. Καουρή στο Παράρτημα της *Πάφου*, ημερομηνίας 21 Σεπτεμβρίου 1939, Νο 427 και τον ερωτά: «Και αφού κ. Καουρή παραδέχεσαι και συ ότι τα βιβλία του μ. Σακελλαρίδη περιέχουν ανορθογραφίας πώς έρχεσαι να υποστηρίξης μίαν τοιαύτην μουσική, και να μας λες ότι δεν παρεκκλίνει από την πατροπαράδοτον μουσική; Και διατί κάμνεις εκείνας τας ανοήτους ερωτήσεις αι οποίαι σε αποδεικνύουν ότι είσαι αμελέτητος και τούτ' αυτό δεν ξεύρεις τι ερωτάς;»

Φυλλο ΙΔ΄, 433, 2 Νοεμβριου 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τον κ. Αναξ. Χουρμούζιον». Περιέχει άρθρο με υπογραφή: «Κ.Π.Π. Καουρής – Πρωτοψάλτης» που είναι απάντηση στο άρθρο: «Διά τον κ. Κ.Π.Π. Καουρήν, 12 Οκτωβρίου 1939» του Α.Σ. Χουρμούζιου. Στο άρθρο αυτό ο Κ. Καουρής γράφει: «Επειδή λοιπόν τόσον ο φίλος σας Χαράλαμπος όσον και εσείς αναμασάτε την ίδια κουβέντα ότι είμαι αγράμματος, σας παραδέτω κατωτέρω τα προσόντα μου και σας προειδοποιώ διά πρώτην και τελευταίαν φοράν να παύσετε, διότι δεν ανέχομαι να με συκοφαντείτε ως αγράμματον».
Στο παράρτημα δημοσιεύεται στον μέσο του άρθρου και φωτογραφία του Ι. Θ. Σακελλαρίδη με υποσημείωση: «Ο Παγκοσμίου φήμης υμνωδός – αείμνηστος Ι. Θ. Σακελλαρίδης, πρώην καθηγητής της Ιεράς Μουσικής εν τη Ριζαρείω Σχολή, Διδασκαλείω Αρσακείω, Αμαλιείω και τω Χιλλ. –Πρώην Διευθυντής της Βυζαντινής Μουσικής Σχολής, της ιδρυθείσης υπό της εν «Αθήναις Μουσικής Εταιρείας. Επινεύσει της τε Κυβερνήσεως και της Εκκλησίας – και τέλος μέλος της εξεταστικής επιτροπής εν τω Εθνικώ Ωδείω».

ΦΥΛΛΟ ΙΕ΄, 437, 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –Διά τον κ. Καουρήν και τον Υποβολέα του. Περιέχει άρθρο με υπογραφή: «Α.Σ. Χουρμούζιος, Λευκωσία 18 Νοεμβρίου 1939», που είναι απάντηση στο άρθρο του Κ.Π. Καουρή, ημερομηνίας 2 Νοεμβρίου 1939 και γράφει: «Επειδή εις τας προς με απαντήσεις σας πάντοτε εγκατεσπείρατε αδίκους δι' εμέ προσωπικάς προσβολάς και ειρωνείας, διασύροντές με προ του κοινού επί μουσική αμαθεία κ.τ.λ., θα εξετάσω και εγώ εν αρχή τι είσθε και τι είμεθα, διά να φωτισθή το κοινόν περί προσώπων και περί πραγμάτων. Τώρα όσον αφορά τον Σακελλαρίδην και τα βιβλία του. Ημείς τον Σακελλαρίδην τον εκτιμώμεν ως λόγιον, φιλόπονον και άνδρα με μουσικήν ιδιοφυΐαν, την οποίαν αν μετεχειρίζετο υπέρ της πατροπαραδότου Βυζαντινής Μουσικής θα καθίστατο επιφανέστατος μουσικός. Δυστυχώς όμως μετεχειρίσθη την ιδιοφυΐαν του επί βλάβη της Βυζαντινής Μουσικής. Βεβαίως είναι έκαστος ελεύθερος να ακολουθήση οίαν γραμμήν θέλει, αλλά και οι άλλοι είναι επίσης ελεύθεροι να τον κατακρίνουν ή επαινέσουν. Όσα δε λέγετε περί του πατρός μου και εμού είναι ανάξια και της ελαχίστης προσοχής – Ουδέποτε πράγματι εφανταζόμην ότι ψάλται δηλ. άνθρωποι ερχόμενοι εις συχνοτέραν μετά του Θεού συνάφειαν εν τω οίκω Αυτού θα είχαν ως εκ των ανωτέρω απεδείχθη δι' αντιπαραθέσεως τόσον ψυχράς ή μάλλον τούτ' αυτό εχθρικάς διαθέσεις προς την αλήθειαν».

ΦΥΛΛΟ ΙΣΤ΄, 429, 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1939

Ξέναι Δημοσιεύσεις. –«Μουσική συζήτησις –Ανταπάντησις εις τον κ. Κ. Π. Καουρή». Περιέχει άρθρο με υπογραφή «Οικονόμος Χαράλαμπος», που απαντά στο άρθρο του Κ. Π. Καουρή, ημερομηνίας 30 Νοεμβρίου 1939: «Η ιδέα σας ότι μ' έχει συνεργάτην του ο κ. Α. Χουρμούζιος πολύ σας στενοχωρεί κ. Καουρή. Μάθετε λοιπόν ότι ούτε επιστολήν δεν αντηλλάξαμεν, αφ' ότου ήρχισα να ραπίζω το μουσικόν σύστημα του δασκάλου σας του Γέρο-Σακελλαρίδη. Συμφωνούμε όμως μετά του κ. Α. Χουρμούζιου λόγω της Βυζαντινής Μουσικής, από το τόπι της οποίας είμεθα κομμένοι, όπως γράφεις. Επειδή είναι ανάγκη να γνωρίση ο Εκκλησιαζόμενος ευσεβής χριστιανικός κόσμος οποίαν μουσικήν του σερβίρετε, και χάριν των μυστών της Βυζαντινής Μουσικής, αντιπαραβάλλω ώδε τρία εκ της του Πελοποννησίου και Ιωάννου, ανά ένα περί ορθογραφίας, ανά

ένα περί Μελοποιΐας και ανά ένα περί Ρυθμοποιΐας, τα οποία σημειώ εις την παρούσαν μελέτην μου. Εθελοτυφλείτε, κ. Καουρή, διαστρέφοντες την αλήθειαν, διότι δεν είναι ένα ούτε δέκα ούτε εκατόν τα λάθη του Σακελλαρίδη. Σ' όλα τα βιβλία του τα οποία επαινείτε ως αλάθητα, βασιλεύει η ακαταστασία και των μελωδικών θεατών και των μουσικών χαρακτήρων αλλά δεν τα εννοείτε και δεν σας ενδιαφέρει. Εκείνο το οποίον σας ενδιαφέρει είναι αι κραυγαί. Πρωτοψαλτική αρμόζουσα εις το θέατρον και όχι εις σεμνήν προσευχήν αρμόζουσαν εις εκκλησιαστικήν Β. Μουσικήν». Στη συνέχεια αναφέρεται στο έργο Ο *ρυθμός εν της εκκλησιαστική μουσική* του Γεωργίου Π. Παλαιολόγου, που ο κ. Καουρής χρησιμοποίησε για να κατακρίνει το έργο του Στυλ. Χουρμούζιου, πατέρα του Αναξ. Χουρμούζιου και βρίσκει λάθη και σ' αυτό προσθέτοντας: «...αλλά κατά τους μαστόρους και τα κοπέλια τους, Σακελλαρίδης, Παλαιολόγος, Καουρής και Κομπανία».

ΦΥΛΛΟ ΙΖ΄, 476, 29 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1940

Εμπρός να ξαναζήσωμεν την «Έλλην», Καινούργιαν και Τρομεράν». –Τα ονόματα όλων που συνεισέφεραν μέχρι σήμερον –Έρανος μεταξύ των μελών της «Ορθοδοξίας» υπέρ του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού –Έρανος Χλώρακος –Έρανος Κάτω Πάφου – Ο έρανος συνεχίζεται με πρωτοφανή ενθουσιασμόν και η δημοσίευση των ονομάτων θα συνεχισθή –Στην Γεροσκήπου, Τίμη, Μεσόγη, σε όλα τα χωριά άρχισαν οι προκαταρκτικές εισφορές. Στην Πέγεια κάθε χαρουποπαραγωγός γράφει 10 οκάδες χαρούπια στο όνομα της «Έλλης» ως πρώτην δόσιν».

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 758, 31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1946

«Χαρακτηριστικαί Επιστολαί αφορώσαι την γνησιότητα της Βυζαντινής Μουσικής: α΄) Εν Φαναρίω της Κωνσταντίνου Πόλεως, 19 Απριλίου 1940 – Αιδεσιμώτατε Οικονόμε της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου της Κύπρου Χαράλαμπε – Με αγάπην – Άγγελος Λ. Βουδούρης δ. δ. – Καθηγητής – και πρώην Α΄ Δομέστικος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας». β΄) «Εν Σταυροδρομίω της Κωνσταντίνου Πόλεως – τη 22 Δεκεμβρίου 1945 – Αιδεσιμώτατε Οικονόμε της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου Κύπρου, πάτερ Χαράλαμπε, Με πολύ σέβας και πολλήν αγάπην - Άγγελος Λ. Βουδούρης – Καθηγητής και πρώην Α΄

Δομέστικος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας. γ') «Αξιότιμε κ. Διευθυντά –Μεγάλη υπήρξεν η χαρά και η ευχαρίστησίς μου, όταν επληροφορήθην υπό της Α. Π. του Μητροπολίτου μας κ. Λεοντίου τελευταίως επισκεφθέντος το Άγιον Όρος ότι εκεί η ψαλτική της Βυζαντινής Μουσικής ευρίσκεται εν πλήρει ακμή γνησία και απομεμακρυσμένη από νόθα ευρωπαϊκά κατασκευάσματα». Στη συνέχεια αναφέρει: «αγωνίζομαι και νυχθημερόν εργάζομαι υπέρ της διαδόσεως και εκμαθήσεως της πατρογονικής Εκκλησιαστικής Μουσικής της Βυζαντινής, αλλά υπάρχουν πολλά τα εμπόδια και σοβαροί οι λόγοι που διαρκώς ματαιώνουν την προσπάθειαν ταύτην τόσον την ιδικήν μου όσον και όλων των φιλομούσων συναγωνιστών μου».

Αναφέρονται ύστερα οι λόγοι και καταλήγει: «Είναι πολύ βλιβερόν η αφιλογένεια των ψαλτών μας και η ξενομανία των –Στρέψατε το βλέμμα και την προσοχήν σας, φιλόμουσε Ελληνικέ λαέ, εις τους προγονικούς μας θησαυρούς, εξ ων ένας είναι και η Βυζαντινή μας, της οποίας τα χειρόγραφα μουσικά βιβλιακά βιβλία σήπονται εις τας βιβλιοθήκας ή πάνω στα ράφια, ενώ ημείς χάσκομεν ροφούντες τα ξένα μιάσματα, τα ξένα κατασκευάσματα ως γνήσια και άκρατα Βυζαντινά. Εν Μητρόπολει Πάφου».

ΦΥΛΛΟ ΙΔ΄, 703, 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1945

«Κλητήριον ένταλμα εν τω Επαρχιακώ Δικαστηρίω Πάφου Μεταξύ Λαϊκής Τραπέζης Πάφου κ.ά. και δεκάδων κατοίκων της επαρχίας Πάφου».

ΦΥΛΛΟ ΙΣΤ΄, 827, 29 ΜΑΪΟΥ 1947

«Κατάλογος προσώπων ενδιαφερομένων ή αξιούντων ότι έχουσι συμφέρον εν τη αιτήσει Επαρχιακού Δικαστηρίου Πάφου, Αρ. 1/1947 προσηρτημένος εν αυτή».

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

(Από το ΦΥΛΛΟ Γ', 117, 1 Σεπτεμβρίου 1933 και Γ' 118,
8 Σεπτεμβρίου 1933, δύο συνέχειες)

Ο ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ*

Ο Henniker Heaton (Αποικιακός Γραμματεύς) Πρόεδρος του Νομοθετικού απαντών εις τον Τούρκον Βουλευτήν κ. Μισιρλήν, διαμφισβητούντα την εθνικότητα του ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου είπε τα εξής: 'Ο τρόπος ούτος δεν δύναται να προαγάγη την συζήτησιν. Η πλειονότης των κατοίκων της νήσου υπήρξαν Έλληνες υπό άποψιν μορφώσεως και πολιτισμού από 3.000 ετών'. (Από τα πρακτικά του Κυπριακού Νομοθετικού ημερομηνίας 20 Απριλίου 1931). Κατόπιν των τόσων επισήμων δηλώσεων του Αποικιακού Γραμματέως εκπροσωπούντος την Κυπριακήν Κυβέρνησην θα ενόμιζε κανείς ότι ουδεμία αμφισβήτησις της εθνικότητος του ελληνικού λαού θα ήτο δυνατόν να γίνη πλέον υπό των Αγγλικών Αρχών. Επειδή όμως εγεννήθησαν εσχάτως αμφιβολίαι τινές, διά τούτο δεν θεωρούμεν άσκοπον επί τη βάσει των ιστορικών γεγονότων και γνωμών ξένων σοφών να καταδείξωμεν ότι πάσα αμφισβήτησις του εθνολογικού μας χαρακτήρος είναι αστήρικτος.

Η Κύπρος κατά τους προϊστορικούς χρόνους. Κατά την περίοδον του λίθου (10.000 - 3.000 π.Χ.) και του χαλκού (3.000 - 1.000 π.Χ.) τα αρχαιολογικά ευρήματα πιστοποιούν ότι ο εγκατασταθείς εις την Κύπρον προελληνικός λαός έχει πολλά τα κοινά με τους Αιγαίους, οι οποίοι κατοικούν εις Κρήτην, τα νησιά του Αιγαίου και την Πελοπόννησον. Ο Άγγλος αρχαιολόγος Myres λέγει ότι 'Ουδέν υπάρχει κατά την περίοδον ταύτην το οποίον να δεικνύη φοινικικήν επιρροήν, τα μόνα ίχνη της γραφής αποτελούν ποικιλίαν Αιγαιακών προτύπων (*Encyclopaedia Britanica*, XI εκδ., τ. 7-8, p. 689). Και ο πολύς δρ. Evans παρατηρεί ότι οι Κρήτες και οι Κύπριοι 'αμφότεροι οι λαοί ούτοι ανήκον εις τον ανατολικόν κλάδον του αυτού εθνολογικού συμπλέγματος' (Evans, *Scripta Minoa*, σελ. 68).

---

*Ανυπόγραφο άρθρο που γράφτηκε προφανώς από τον Λοΐζο Φιλίππου.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους. Από των αρχών της 10ης εκατονταετηρίδος π.Χ. κατά την εποχήν των μεγάλων μεταναστεύσεων πολυπληθείς Έλληνες άποικοι εγκατεστάθησαν εις την Κύπρον. Ο σοφός Σουηδός Einar Girstad, ο μετασχών των ανασκαφών τας οποίας διενήργησεν εν Κύπρω η Σουηδική Αποστολή γράφει εις το έργον *Studies on Prehistoric Cyprus* (σελ. 329): 'Κατά την σιδηράν εποχήν της Κύπρου και της Ελλάδος Έλληνες άποικοι εγκατεστάθησαν εις Κύπρον ελθόντες πιθανώς εκ της Μικράς Ασίας. Διά του αποικισμού τούτου η Κύπρος έλαβε την ελληνικήν γλώσσαν και τον ελληνικόν πολιτισμόν πράγματα τα οποία παρ' όλας τας ξένας επιμιξίας διετηρήθησαν μέχρι σήμερον'.

Η Κύπρος δεν απετέλεσε μέρος του ελληνικού κράτους. Οι ηθικοί δεσμοί της Κύπρου μετά των άλλων ελληνικών χωρών. Πολύ συχνά ακούεται ένα σαθρόν επιχείρημα: 'Η Κύπρος δεν απετέλεσε μέρος του Ελληνικού κράτους'. Είναι γνωστόν ότι κατά την αρχαιότητα δεν υπήρχεν ένα ενιαίον κράτος. Η πολιτική ενότης του αρχαίου ελληνικού κόσμου δυστυχώς δεν επετεύχθη σχεδόν ποτέ. Υπήρχαν μικραί ελληνικαί πολιτείαι των Αθηνών, των Μεγάρων, των Θηβών, της Κορίνθου, της Σπάρτης κ.ο.κ. και εν Κύπρω κατά παρόμοιον τρόπον αι πολιτείαι της Πάφου, του Κουρίου, της Αμαθούντος, του Κιτίου κ.ο.κ. Αι πολιτείαι αντεμάχοντο πολλάκις προς αλλήλας, αλλ' η ηθική ενότης του αρχαίου ελληνισμού παρέμεινε καθ' όλους τους αιώνας αδιατάρακτος. Ταύτης εκδηλώσεις ήσαν η κοινή θρησκεία, η κοινή γλώσσα και οι διάφοροι δεσμοί. Ουδείς δύναται να αμφισβητήση το ότι η θρησκεία των αρχαίων Κυπρίων δεν ήτο η ίδια με των άλλων Ελλήνων. Ο Απόλλων, ο Θεός του Φωτός και της Μουσικής, ελατρεύετο εις την Δήλον, την Βοιωτίαν, τους Δελφούς, την Αττικήν κ.α., όπως ελατρεύετο εις το Ιδάλιον, την Πάφον, όπου σώζεται μέχρι σήμερον το ιερόν του σπήλαιον, εις το Κούριον από την κρημνώδη θαλασσίαν άκραν του οποίου ερρίπτοντο εις την θάλασσαν όσοι ετόλμων να βεβηλώσουν το ιερόν του κ.α.

Ο Ζευς ελατρεύετο εις όλα τα μέρη του αρχαίου ελληνικού κόσμου και εις την Κύπρον. Το μέγα ιερόν του εις Σαλαμίνα εφάμιλλον του ιερού της Ανάσσης της Πάφου αποτελεί αψευδή τούτου απόδειξιν. Η Αφροδίτη, η θεά της ωραιότητος, ετιμάτο εις τα Κύθηρα, την Λήμνον, την Λέσβον, την Μήλον, τας Θεσπιάς, όπως ετιμάτο εις την ιδιαιτέραν της πατρίδα την Πάφον, το Ιδάλιον, την Αμαθούντα κ.α.

Είναι ανάγκη άραγε να εξακολουθήσωμεν, διά να αποδείξωμεν την ταυτότητα των θρησκευτικών αντιλήψεων των Κυπρίων μετά των λοιπών Ελλήνων; Είναι ανάγκη να αναφέρωμεν περί του ιερού της Ήρας παρά την Αγίαν Μονήν της Πάφου,

των ιερών της Αθηνάς παρά το Ιδάλιον και την Σαλαμίνα κ.ο.κ., την λατρείαν του Ερμού εις Ταμασσόν κ.α. Αποτελεί τούτο ματαιοπονίαν και απώλειαν χρόνου(...).

Έχομεν και άλλας ενδείξεις(...). Έχομεν την κοινήν γλώσσαν. Την Ελληνικήν ωμίλουν οι αρχαίοι Κύπριοι και εις αυτήν έγραφον τα έργα των.

Από του ποιητού Στασίνου, του ποιητού των *Κυπρίων επών* εις τα οποία εξύμνησε τους αγώνας των Ελλήνων προ της Τροίας, πριν συμβή η μήνις του Αχιλλέως, μέχρι του Ζήνωνος του Κιτιέως τον οποίον εστεφάνωσαν οι Αθηναίοι διά χρυσού στεφάνου όλοι οι Κύπριοι συγγραφείς έγραψαν εις Ελληνικήν γλώσσαν και οι πλείστοι με θέματα ελληνικής εμπνεύσεως. Αι πλείσται των επιγραφών που ευρέθησαν εις Κύπρον είναι ελληνικαί. Ο Άγγλος αρχαιολόγος Myres γράφει: 'Σπάνιες είναι στην Κύπρον οι φοινικικές επιγραφές και η φοινικική γραφή. Συνήθως ήσαν εις ελληνικήν διάλεκτον προσομοιάζουσαν προς την Αρκαδικήν και γραμμέναι εις γραφήν ιδιάζουσαν πιθανώς προερχομένην από την Μινωϊκήν γραφήν της Κρήτης. Αργότερον εχρησιμοποιήθη το ελληνικόν αλφάβητον' (*British Isles*, σελ. 539).

Αλλ' εκτός των δεσμών της κοινής θρησκείας και γλώσσης υπάρχουσι και ιστορικοί δεσμοί συνδέοντες τους Έλληνας της Κύπρου μετά των λοιπών Ελλήνων. Ο βασιλεύς της Πάφου Κινύρας εδώρησε πολύτιμον θώρακα εις τον βασιλέα Αγαμέμνονα, όταν επληροφορήθη την μεγάλην φήμην ότι οι Αχαιοί επρόκειτο να εκστρατεύσουν εναντίον της Τροίας.

Οι Κύπριοι επανεστάτησαν μετά των Ιώνων κατά το 502 π.Χ. εναντίον των Περσών και διεξήγαγον κοινούς αγώνας έξωθεν της Σαλαμίνος, οι πρώτοι κατά ξηράν και οι δεύτεροι κατά θάλασσαν.

Ο Παυσανίας και ο Κίμων επολέμησαν υπέρ της απελευθερώσεως της Κύπρου και κατά την πολιορκίαν του Κιτίου απέθανεν ο ένδοξος Αθηναίος στρατηγός ο οποίος «και νεκρός ενίκα».

Ο βασιλεύς της Σαλαμίνος Ευαγόρας υπεστήριξε την ελληνικήν παιδείαν και μόρφωσιν και κατέστησε την πόλιν του κέντρον ελληνικού πολιτισμού ούτως ώστε κατά τον Ισοκράτην 'ουδεμιάς άλλης ελληνίδος πόλεως να υπολείπεται'. Ο ίδιος ένδοξος ηγεμών παρέσχε φιλοξενίαν εις τον Αθηναίον στρατηγόν Κόνωνα, συνεμάχησε μετά των Αθηναίων και διεξήγαγεν επικούς αγώνας κατά των Περσών.

Οι Κύπριοι βασιλείς προθύμως ετάχθησαν παρά το πλευρόν του Μ. Αλεξάνδρου και διά μεγάλης ναυτικής δυνάμεως τον εβοήθησαν κατά την πολιορκίαν της Τύρου.

Όλα αυτά δεν αποτελούν ισχυρούς ιστορικούς δεσμούς της Κύπρου μετά των άλλων ελληνικών χωρών;

Είναι ανάγκη να τονισθούν οι κοινοί δεσμοί της Κύπρου και της Ελλάδος εις την τέχνην και εις τας διαφόρους εκδηλώσεις του δημοσίου και ιδιωτικού βίου των Κυπρίων μετά των λοιπών Ελλήνων; Ενδεικτικώς μόνον σημειούμεν ότι οι Κύπριοι μετείχον των Ολυμπιακών αγώνων και οι Σαλαμίνιοι Ηρακλείδης και Ονησικράτης ανεδείχθησαν νικηταί εις εποχήν κατά την οποίαν δεν επετρέπετο συμμετοχή εις τους αγώνας άλλων εκτός των Ελλήνων.

Επί Ρωμαιοκρατίας. – Όταν αι Ελληνικαί χώραι η μία μετά από την άλλην έπιπτον υπό τον ζυγόν των Ρωμαίων ως ήτο επόμενον και η Κύπρος περιήλθεν υπό την εξουσίαν των. Όλοι οι Έλληνες υπεδουλώθησαν, όπως συνέβη αιώνες βραδύτερον επί της Τουρκικής κατακτήσεως. Είναι εις όλους όμως γνωστόν ότι η ηττηθείσα Ελλάς ενίκησε τους κατακτητάς της πνευματικώς και εις το εξηγριωμένον Λάτιον τας τέχνας εισήγαγε.

Κατά την περίοδον αυτήν η ελληνικότης της Κύπρου είναι καταφανής. Το παλαιόν Κυπριακόν αλφάβητον οριστικώς παρεμερίσθη αντικατασταθέν υπό του ελληνικού. Μολονότι επίσημος γλώσσα είναι η Λατινική όλα τα ψηφίσματα των Κυπριακών πόλεων γράφονται εις την ελληνικήν, η οποία είναι η γλώσσα όλων των κατοίκων και αυτών ακόμη των μορφωμένων Ρωμαίων.

Κατά τον Β΄ μ.Χ. αιώνα ήκμασεν ο Κύπριος φιλόσοφος Δημώναξ, όστις εδίδαξε την αρχήν 'ευδαίμονα είναι τον ελεύθερον', έζησεν εις τας Αθήνας, όπου μεγάλως ετιμήθη και απέθανε διά της μεθόδου, την οποίαν έθεσε τελευταίως εις εφαρμογήν και ο Γκάντι, της εκουσίου νηστείας.

Επί Ρωμαιοκρατίας εκηρύχθη το πρώτον το Ευαγγέλιον εις την μικράν μας νήσον η οποία μαζί με τας άλλας ελληνικάς χώρας συνετέλεσεν εις την επικράτησιν του χριστιανισμού, υπέρ του οποίου ο ελληνισμός έχυσε ποταμούς αιμάτων όσους ουδείς άλλος λαός του κόσμου. *Επί των Βυζαντινών.* Μετά από τον χωρισμόν του Ρωμαϊκού κράτους εις Ανατολικόν και Δυτικόν η Κύπρος περιήλθεν εις το Ανατολικόν, το οποίον υπήρξε κράτος ουσιαστικώς ελληνικόν με εξωτερικόν ρωμαϊκόν ένδυμα αποτελούν συνέχειαν των ελληνικών βασιλείων της Ανατολής. Το ελληνικόν πνεύμα το οποίον εκυριάρχει εις την Ανατολήν πολύ προ του χωρισμού του Ρωμαϊκού Κράτους απετέλεσε την βάσιν της Αυτοκρατορίας, την οποίαν εξωγόνησε με το φως της διδασκαλίας της η Χριστιανική Θρησκεία. Όπως γράφει σοφός Ολλανδός Βυζαντινολόγος: 'Την

του ελληνικού έθνους ενότητα την οποίαν ουδεμία πολιτική είχε μέχρι τούδε κατορθώσει να πραγματοποιήση διά της συγχωνεύσεως των διηυρημένων ελληνικών φυλών εδημιούργησεν επιτέλους η Εκκλησία' (Έσσελιγκ, *Βυζαντινός Πολιτισμός* – ελληνική μετάφρασις, σελ. 13). Όσοι επιθυμούν να μάθουν πότε η Κύπρος απετέλεσε μέρος του Ελληνικού κράτους δύνανται να έχουν την απάντησιν: κατά την βυζαντινήν εποχήν, ότε απετέλεσε τμήμα της Μεσαιωνικής Ελληνικής Αυτοκρατορίας επί οκτώ περίπου αιώνας. Εκτός της ελληνικής γλώσσης η οποία απετέλει την επίσημον γλώσσαν της εκκλησίας και έπειτα της πολιτείας η ορθόδοξος πίστις συνδέει την Κύπρον μετά των λοιπών ελληνικών χωρών. Ο Λουξινιανός αναφέρει πλείονας των 80 Αγίων οι οποίοι εγεννήθησαν εν Κύπρω, οι απειράριθμοι ναοί και η ευσέβεια των κατοίκων δικαιολογούν τον Μαχαιράν, όστις την ωνόμασεν 'αγίαν νήσον'. Δεν είναι ανάγκη να απαριθμήσωμεν τας περιπετείας, τους αγώνας και τας θυσίας της μακραίωνος αυτής εποχής, κατά την οποίαν η Κύπρος στενώς συνδεδεμένη μετά της Αυτοκρατορίας πολιτικώς, πνευματικώς, καλλιτεχνικώς και θρησκευτικώς διετήρησε την ελληνικότητά της μέχρι της απαισίας Φραγκικής κατακτήσεως.

Επί της Φραγκοκρατίας. Κατά την μαύρην αυτήν διά τον Κυπριακόν λαόν περίοδον κατά την οποίαν η Εκκλησία του κατεδιώχθη, ο ίδιος υπέστη σκληράς δοκιμασίας εργαζόμενος ως δούλος των κυριάρχων, οι οποίοι τον εξεμεταλλεύοντο παντοιοτρόπως, απεδείχθη η υπέροχος ζωτικότης του Κυπριακού Ελληνισμού. Όπως παρατήρησεν ο μέγας υμνητής της Φραγκοκρατίας εν Κύπρω ο Mas Latrie: 'Παν ό,τι έφερον μετ' αυτών οι Φράγκοι εν τη νήσω εις την ηθικήν, την πολιτικήν και τον πολιτισμόν συνεταξίδευσε μαζί των, όταν οι Τούρκοι κατέλαβον την νήσον. Μερικαί λέξεις υιοθετηθείσαι υπό της χυδαίας γλώσσης, τα μεγαλοπρεπή μνημεία αν και μεταβεβλημένα εις ερείπια θα είναι αι μόναι αναμνήσεις της μακράς διαμονής μας επί εδάφους εις το οποίον η ελληνική επιρροή εισέδυσεν'. Ο δρ. Έσσελιγκ παρατηρεί επίσης ότι 'αν η νήσος ήτο ακατοίκητος και οι αρχαιολόγοι στηριζόμενοι εις τα υπάρχοντα λείψανα θα επέμενον ερευνώντες την νήσον ότι ευρίσκονται πάντως επί γαλλικού ή επί ιταλικού εδάφους κειμένου εκτός των ορίων της Ευρώπης. Αλλ' αν συμβουλευθή τις την γλώσσαν θα διδάξη ημάς εντελώς αλλοία διδάγματα. Και αν πρόκειται από την Κύπρον να καταλήξωμεν εις ένα τελικόν συμπέρασμα, τούτο είναι η πεποίθησις ότι ο ελληνισμός είναι ανεξολόθρευτος'.

Επί Τουρκοκρατίας. Η επί τρεις αιώνας διαρκέσασα Τουρκική κατοχή της νήσου όχι μόνον δεν ηλλοίωσε τον εθνολογικόν χαρακτήρα των Ελλήνων Κυπρίων, αλλά τουναντίον διά της καταργήσεως της δουλοπαροικίας, διά της παροχής προνομίων εις τους Έλληνας και της υποστηρίξεως της Ελληνικής Εκκλησίας το ελληνικόν στοιχείον της νήσου ενισχύθη και κατέστη κατά το δεύτερον ήμισυ του ΙΗ΄ αιώνος και κατά την πρώτην εικοσαετίαν του ΙΘ΄ πανίσχυρον εις την Κύπρον. Βεβαίως η νήσος ημών υπέστη περιπετείας και δοκιμασίας, αλλά εξήλθεν από απόψεως εθνικής άτρωτος. Οι δεσμοί των Κυπρίων μετά των λοιπών Ελλήνων κατέστησαν υπό το κράτος της κοινής δουλείας αρραγείς και στενοί. Όταν παρεσκευάζετο το μέγα κίνημα της ελληνικής Ανεξαρτησίας, η Φιλική Εταιρεία εξήπλωσε εις την Κύπρον τους πλοκάμους της. Όπως αναγινώσκομεν εις το Γενικόν σχέδιον της Εταιρείας, άρθρον ΙΕ΄ 'ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Κυπριανός υπεσχέθη να συνεισφέρη χρήματα ή τροφάς όσας δυνηθή. Λοιπόν ο Καλός πρέπει να γράψη προς τον Μακαριώτατον προτρέπων, και δηλοποιών των πραγμάτων την κατάστασιν, διά να φιλοτιμηθή να βοηθήση αναλόγως την φήμην της νήσου εκείνης, την οποίαν έχουν το προνόμιον οι Κύπριοι να διοικούν αυτοί σχεδόν τόσους χρόνους' (Φιλήμονος, *Ιστορικόν Δοκίμιον*, τόμος Α΄, σελ. 53). Αι εκατόμβαι του 1821 αποτελούν έμπρακτον απόδειξιν των αιματηρών θυσιών τας οποίας η Κύπρος προσέφερεν εις τον βωμόν της Ελληνικής ελευθερίας.

Επί Αγγλοκρατίας. Τα γεγονότα της Αγγλικής κατοχής είναι τόσον πρόσφατα, ώστε είναι περιττόν να τα χρησιμοποιήσωμεν, διά να εξαγάγωμεν συμπεράσματα επί του εθνολογικού χαρακτήρος των Ελλήνων της Κύπρου. Ένα είναι το βέβαιον ότι οι Άγγλοι Κυβερνήται και Υπουργοί ανεγνώρισαν επανειλημμένως την ελληνικότητα των 5/6 του πληθυσμού. Ο Υφυπουργός Ουίστων Τσέρτσιλλ επισκεφθείς την νήσον κατά Σεπτέμβριον του 1907, απαντών εις την προσφώνησιν των Ελλήνων Βουλευτών εις το Νομοθετικόν εδήλωσεν ότι 'η πλειονότης του Κυπριακού πληθυσμού είναι Ελληνικής καταγωγής, θρησκείας και γλώσσης' και ακόμη μερικά άλλα, τα οποία θεωρούνται ως αξιόποινα με την ισχύουσαν σήμερον νομοθεσίαν. Εις τας ετησίας εκθέσεις προς το Υπουργείον οι Κυβερνήται ωμολόγουν ανεπιφυλάκτως την ελληνικότητα του κυπριακού πληθυσμού. Ούτως εις την έκθεσιν του 1923 αναγινώσκομεν τα εξής: 'η πλειονότης των υπολειπομένων κατοίκων είναι Έλληνες Χριστιανοί της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου'. Μόνον από του 1925 ήρχισεν η έκτοτε στερεοτύπως

σχεδόν επαναλαμβανομένη παράγραφος ότι εις την Ανατολήν δεν είναι εύκολον να προσδιορισθή η εθνικότης ενός λαού και ότι πρέπει να αποβλέψωμεν προς την θρησκείαν, διά να εύρωμεν τον εθνικόν χαρακτήρα.

Οπωσδήποτε ένα είναι το βέβαιον ότι δεν μπορεί σοβαρώς να αμφισβητηθή ο εθνολογικός χαρακτήρ των Κυπρίων Ελλήνων».

Εικονογράφηση

Οι φωτογραφίες των σελίδων 74, 79, 109, 110, 133, 219, 239, 344, 406, 428 και 474 οφείλονται στον φακό του φωτογράφου της Πάφου Σπύρου Χαρίτου και προέρχονται από την έκδοση, *Πάφος 1924-1984. Μέσα από το φακό του Σπύρου Χαρίτου*, Έκδοση Πολιτιστικού Κέντρου Λαϊκής Τράπεζας αρ. 25, Λευκωσία 1989. Στο αντίτυπο της έκδοσης στη βιβλιοθήκη της Μάγδας Κιτρομηλίδου υπάρχει πληθώρα χειρόγραφων διορθώσεων της ίδιας σε σχέση με την ταύτιση προσώπων, τόπων και γεγονότων που φωτογράφισε ο Σπύρος Χαρίτος.

Οι φωτογραφίες του Κυβερνείου της Λευκωσίας πριν και μετά την πυρπόληση της 21ης Οκτωβρίου 1931 (σ. 87) προέρχονται από την έκδοση, *Footprints in Cyprus*, επιμ. Sir David Hunt, Λονδίνο 1990, σ. 275.

Η ξυλογραφία του Τεύκρου Ανθία (σ. 122) έγινε για το βιβλίο του ποιητή, *Το Β΄ Ιντερμέδιο*. Ποιήματα, Κύπρος 1940. Δημοσιεύεται επίσης ως προμετωπίδα στη μετάφραση ποιημάτων του Ανθία, *The Human Epic*, Λονδίνο 1949.

Η φωτογραφία του Βασίλη Μιχαηλίδη (σ. 265) προέρχεται από το Αρχείο του Γιάννη Λέφκη και δημοσιεύεται στο βιβλίο του Λ. Ζαφειρίου, *Η νεότερη κυπριακή λογοτεχνία. Γραμματολογικό σχεδίασμα*, Λευκωσία 1991.

Το σχέδιο του Νίκου Νικολαΐδη από τον Τηλέμαχο Κάνθο (σ. 299) δημοσιεύεται στην έκδοση, *Τηλέμαχος Κάνθος. Η ζωή κι ο κόσμος του. Αυτοβιογραφικά σημειώματα και σχέδια*, Λευκωσία 1996, σ. 36.

Η ξυλογραφία του Λιπέρτη από τον Τηλέμαχο Κάνθο (σ. 363) δημοσιεύεται ως προμετωπίδα στο περιοδικό *Φιλολογική Πάφος*, τομ. 12. 6-9 (Ιούνης-Αύγουστος 1947): "Τεύχος αφιερωμένο στη μνήμη του ποιητή Δημήτρη Λιπέρτη".

Η φωτογραφία του αρχαιολογικού χώρου της Παναγίας της Λιμενιώτισσας στο λιμάνι της Πάφου (σ. 387) προέρχεται από την έκδοση, *Ιερά Μητρόπολις Πάφου. Ιστορία και τέχνη*, Λευκωσία 1996, σ. 46.

Η μοναδική φωτογραφία του Λεοντίου ως αρχιεπισκόπου Κύπρου (σ. 431) προέρχεται από το βιβλίο του Ι. Τσικνόπουλλου, *Ιστορία της Εκκλησίας Πάφου*, Λευκωσία 1971, σ. 109.

Οι υπόλοιπες φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο της συγγραφέως.

Κατάλογος Εικόνων

Λοΐζος Φιλίππου (1895-1950), Προμετωπίδα 4
Η Εφημερίδα *Πάφος*, 16/29 Σεπτ. 1921 46
Νικόλαος Ι. Νικολαΐδης (1884-1964). Δήμαρχος Πάφου (1920-1943) 74
Το κυβερνείο της Λευκωσίας πριν και μετά τη φωτιά της 21ης Οκτ. 1931 87
Ο μητροπολίτης Πάφου Ιάκωβος (1910-1929) 109
Η εκκλησία της Χρυσοπολίτισσας στην Κάτω Πάφο 110
Ο ποιητής Τεύκρος Ανθίας (1903-1968). Ξυλογραφία Τηλέμαχου Κάνθου (1940) .. 122
Εκδρομείς στη Μονή Χρυσορογιατίσσης με τον Ηγούμενο Κύριλλο Γεωργιάδη μετά τη λειτουργία 133
Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος Γ' (1918-1933). Ελαιογραφία του Marcel Anselm, Μέγα Συνοδικό Αρχιεπισκοπής Κύπρου 195
Ο Πάφου Λεόντιος, ... 215
Μονή Κύκκου 219
Η Μονή Χρυσορογιατίσσης. Άποψη από τα Νοτιοδυτικά 239
Βασίλης Μιχαηλίδης (1849-1917). Ο ποιητής της Κύπρου 265
Πασχάλης Δ. Πασχαλίδης (1884-1943). Γυμνασιάρχης Ελληνικού Γυμνασίου Πάφου 283
Ο πεζογράφος Νίκος Νικολαΐδης (1884-1956). Νεανικό σχέδιο του Τηλέμαχου Κάνθου (1929) 299
Ο αρχαιολογικός χώρος των Κουκλιών (Παλαίπαφος) 344
Ο ποιητής Δημήτρης Λιπέρτης (1866-1937). Ξυλογραφία Τηλέμαχου Κάνθου 363
Παναγία Λιμενιώτισσα 387
Η Εφημερίδα *Πάφος*, 31 Οκτωβρίου 1940 388
Η Εφημερίδα *Πάφος*, 5 Δεκεμβρίου 1940 394
Το κάστρο της Πάφου 406
Η Εφημερίδα *Πάφος*, 19 Οκτωβρίου 1944 416
Ο Φάρος της Πάφου 428
Ο Λεόντιος Λεοντίου ως Αρχιεπίσκοπος Κύπρου (22 Ιουνίου 1947) 431
Η Εφημερίδα *Πάφος*, 17 Αυγούστου 1950 472
Πλατεία 28ης Οκτωβρίου, Πάφος 474
Χάρτης της Επαρχίας Πάφου 492

Βιβλιοθηκες

1. Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Λευκωσία

Πάφος : 1931-1950 (πρωτότυπη)

" : 1931-1950 (μικροφωτογραφήσεις)

" : 1921-1926, 1931-1950 (ανατύπωση)

2. Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Αρχείο Εφημερίδων, Λευκωσία

Πάφος : 15 Σεπτεμβρίου 1921-20 Μαρτίου 1926

" : 22 Μαΐου 1931-25 Δεκεμβρίου 1947

" : 1 Ιανουαρίου 1949-17 Αυγούστου 1950

3. Πασχαλίδειος Βιβλιοθήκη – Νικολαΐδειον Γυμνάσιον, Πάφος

Πάφος : 15 Σεπτεμβρίου 1921-20 Μαρτίου1926,

" : 22 Μαΐου 1931-17 Αυγούστου 1950

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΧΑΡΤΩΝ & ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ - ΕΘΝΙΚΗ ΧΑΡΤΟΘΗΚΗ, Ιούνιος 2005, επιμέλεια - *Ελπίδα Δανιήλ*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ*

Άβαροι 75

Αβησσυνία-οί 36, 207, 236, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 259, 263, 266, 268, 269, 271, 273, 278, 279, 280, 281, 286, 287, 289, 291, 294, 295, 296, 297, 298, 302, 320, 334, 355, 356· βλ. και Αιθιοπία

Αγαμέμνων 485

Αγαπήνωρ ο Αρκάς 225

Άγγελο Φραγκίσκο 134

Αγγλία-οι (Βρετανία-οί, Ηνωμένο Βασίλειο) 19, 22, 23, 26, 27, 28, 33, 36, 37, 39, 41, 56, 64, 65, 66, 70, 77, 80, 81, 84, 85, 88, 89, 90, 92, 96, 99, 100, 102, 112, 115, 119, 120, 123, 125, 126, 128, 131, 138, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 145, 147, 149, 150, 152, 154, 158, 159, 162, 166, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 176, 178, 179, 181, 183, 184, 189, 192, 193, 196, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 210, 211, 223, 224, 226, 227, 232, 236, 241, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 258, 259, 261, 262, 263, 266, 267, 268, 269, 272, 274, 276, 277, 278, 279, 284, 285, 287, 288, 292, 293, 294, 298, 301, 302, 303, 304, 309, 311, 312, 314, 316, 318, 319, 323, 327, 328, 330, 332, 333, 334, 335, 336, 345, 346, 349, 353, 356, 357, 359, 360, 364, 365, 367, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 378, 381, 382, 384, 385, 386, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 403, 404, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 429, 430, 435, 436, 437, 438, 441, 442, 444, 445, 447, 448, 449, 452, 453, 454, 456, 457, 459, 461, 463, 464, 468, 476, 483, 485, 488

Αγιά 337

Αγία Ειρήνη Κύπρου 261, 356

Αγία Ελένη, νησί 441

Αγία Μονή Πάφου 237, 260, 484

Αγία Σοφία Κτήματος Κύπρου 253, 272

Αγία Σοφία, Κωνσταντινουπόλεως 189, 208

Αγία Φωτεινή, Σμύρνης 18, 75

Άγιο Όρος 182, 482

Άγιοι Ανάργυροι, μονή κοντά στο Φοινί 340

Άγιοι Ανάργυροι, μύλος 101

Άγιοι Σαράντα Ηπείρου 401

Άγιοι Φανέντες Κισόνεργας 356

* Ονόματα και τοπωνύμια που εμφανίζονται στην πρωτότυπη γραφή με λατινικά στοιχεία στην Εφημερίδα ενσωματώθηκαν σε ξεχωριστό ευρετήριο με βάση το λατινικό αλφάβητο. Τα εξελληνισμένα ξένα ονόματα και τοπωνύμια που αποδίδονται φωνητικά στο ελληνικό αλφάβητο, εντάχθηκαν στο κύριο σώμα του Ευρετηρίου. Προς διευκόλυνση του αναγνώστη όπου ήταν δυνατόν ή κρίθηκε αναγκαίο προστέθηκαν σε ορθογώνιες αγκύλες και οι αρχικές γραφές στο λατινικό αλφάβητο.

Άγιος Βερνάρδος, μονή 116
Άγιος Γεώργιος Μαγγάνων, μονή 246
Άγιος Γεώργιος Νησιώτης Κύπρου, ναός 444
Άγιος Γεώργιος Πέγειας 444
Άγιος Γεώργιος των Ελλήνων, Κύπρου 348
Άγιος Γεώργιος των Λατίνων, Κύπρου 348
Άγιος Γεώργιος, ναός στο Μωρόνερο 216
Άγιος Δημήτριος Θεσσαλονίκης 439
Άγιος Δομέτιος 204
Άγιος Ευτύχιος 260
Άγιος Θεόδωρος, καθεδρικός ναός Πάφου 151, 400, 401
Άγιος Ιλαρίων, Κύπρου 348
Άγιος Ιωάννης Θεολόγος, μονή Πάτμου 137
Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων 349
Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος, ναός Λευκωσίας 339
Άγιος Κασσιανός, ναός Λευκωσίας 340
Άγιος Κενδέας, ναός Πάφου 75
Άγιος Κήρυκος και Ιουλίτη, ναός Λετύμπου 260
Άγιος Λάζαρος, σχολείο Λάρνακας 256
Άγιος Νεόφυτος (και μονή) Κύπρου 181, 282, 309, 469, 471· βλ. και Νεόφυτος Έγκλειστος
Άγιος Νικόλαος Μύρων 260
Άγιος Πανάρετος, επίσκοπος Πάφου 319
Άγιος Παύλος, καθεδρικός ναός Λονδίνου 236
Άγιος Σεβαστιανός 307
Άγιος Τύχων, ναός Λεμεσού 439
Άγιος Φίλων, ναός Καρπασίας 347, 348
Άγιος Φώτιος, χωριό Πάφου 400
Αγίου Ανδρέα, Πανεπιστήμιο Σκωτίας 246, 439, 469
Αγίων Πέτρου και Παύλου, ναός (τξαμί Σινάν πασά), Κύπρου 348
Άγκυρα 56, 57, 95, 141, 161, 170, 171, 176, 209, 320, 315, 332, 360, 378
Αγνίδης Αθανάσιος, διευθ. Τμήματος Διεθνούς Αφοπλισμού 151
Αγρίνιο 106
Αγροκηπιά, μεταλλείο Κύπρου 352
Αδαμάντιος, μητρ. Περγάμου 433
Αδδίς Αμπέμπα 257, 281, 286, 294, 295, 296, 320, 334
Άδης 258
Άδωνις 146
Αδαλάσσα Κύπρου 327, 336
Αδανασιάδης-Νόβας Γ. 230
Αδανασιάδου Ε. 77
Αδανάσιος, ιερομ. Κύκκου 324
Αδάνατος Κώστας 71
Αθήνα 13, 14, 16, 21, 23, 34, 39, 41, 52, 63, 71, 73, 76, 77, 80, 93, 94, 103, 105, 107, 112, 115, 125, 141, 142, 147, 148, 149, 153, 158, 161, 208, 209, 217, 219, 220, 222, 224, 227, 238, 240, 247, 259, 266, 275, 276, 277, 278, 280, 284, 287, 289, 290, 291, 292, 294, 295, 316, 317, 325, 330, 331, 332, 340, 347, 348, 359, 361, 364, 366, 367, 369, 379, 380, 385, 399, 414, 417, 426, 429, 435, 439, 440, 443, 444, 461, 468, 471, 472, 484, 485, 486
Αιγαίο (Αιγαίοι) πέλαγος 197, 250, 277, 367, 379, 399, 485
Αιγινίτης Δημήτριος 224
Αίγυπτος-οι 71, 86, 89, 180, 208, 223, 255, 268, 276, 303, 323, 327, 334, 337, 353, 396, 423, 434

Αϊζενχάουερ [Eisenhower D.] στρατηγός 409
Αιθιοπία 36, 266, 273, 291, 295· βλ. και Αβησσυνία
Αικατερίνη, τοποθεσία Ρωσίας 150
Αϊνστάιν 125, 158, 172, 467
Αισχύλος 61
Ακαμαντίδα, πόλη αρχαίας Κύπρου 146, 147, 354, 378
Ακάμας, χερσόνησος Κύπρου 35, 469, 471
Ακανθού 356
Ακρίτας Λουκής 231, 471
Ακρόπολη 161
Αλαμάνα 451
Αλάσκα 454
Αλβανία-οί 64, 118, 184, 208, 209, 227, 272, 279, 298, 388, 392, 396, 401, 416, 445
Αλβέρτος Α΄, βασιλέας Βελγίου 224
Αλγερία 278, 409
Αλεξάνδρεια 246, 334, 435, 443, 446, 469
Αλεξανδρέττα 315, 319, 374
Αλέξανδρος· βλ. Μέγας Αλέξανδρος
Αλέξανδρος Α΄, βασιλέας Γιουγκοσλαβίας, 187, 206, 224, 310
Αλέξιος Κομνηνός· βλ. Κομνηνός Αλέξιος
Αλεούτιοι νήσοι 454
Άλλεμπυ [Allenby E.H.H.] λόρδος 136
Αλουάρ, μαχαραγιάς 145
Άλπεις 357
Αλυκή, Λάρνακας 335
Αλφόνσος, βασιλέας Ισπανίας 310
Αμαθούς 261, 484
Αμαργέτη, χωριό Πάφου 439
Αμάσεια 243
Αμβούργο 280
Αμερική-ανοί 42, 55, 56, 69, 91, 96, 102, 115, 119, 125, 131, 137, 138, 139, 140, 142, 144, 145, 150, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 163, 165, 169, 177, 192, 193, 205, 206, 208, 238, 239, 245, 254, 285, 286, 287, 289, 292, 297, 304, 312, 317, 319, 328, 331, 333, 350, 354, 355, 357, 367, 377, 379, 381, 384, 386, 392, 397, 404, 407, 410, 411, 412, 419, 421, 423, 424, 425, 435, 442, 448, 449, 452, 454, 455, 456, 457, 459, 465, 468· βλ. και ΗΠΑ.
Αμιένη 395
Αμμόχωστος 12, 147, 212, 228, 229, 232, 292, 335, 336, 337, 338, 339, 348, 349, 350, 353, 354, 399, 434, 437
Αμοργός 180
Άμποτ, δρ. 273
Ανακρέων 72
Ανάλατος· βλ. Αντωνιάδης Νίκος Θ.
Αναξαγόρας 398
Άνασσα (επωνυμία Αφροδίτης) 484
Ανατολή (Άπω-Εγγύς-Μέση) 36, 55, 57, 59, 77, 85, 89, 91, 95, 130, 144, 146, 167, 193, 197, 231, 280, 327, 341, 345, 350, 358, 359, 364, 365, 403, 410, 419, 421, 423, 435, 467, 468, 476, 488, 491
Ανδρέας, αστυνομικός 93
Ανδρολίκου, χωριό Πάφου 124
Ανδίας Τεύκρος 25, 34,123, 124, 126, 127, 131, 132, 213, 214, 217, 218, 258, 299, 300, 342, 343
Ανδούλης Ευδύβουλος 91
Άννινος Μπάμπης 77
Αννόβερο 330

Αντζουλάτος Ιάκωβος· βλ. Ιάκωβος, μητρ. Πάφου
Άντικρατ Αιθιοπίας 271
Αντιόχεια [Αντάκια] 315, 319, 327, 374, 469
Αντιφωνητής, ναός Κύπρου 347
Άντριους Λ. 329
Αντωνιάδης Αντώνιος Θ. 47, 50
Αντωνιάδης Αχ. 364
Αντωνιάδης Μ. 221
Αντωνιάδης Νίκος Θ. (Ανάλατος) 12, 21, 71, 72, 147, 212, 213, 438
Αντωνιάδης Πλάτων 290
Αντωνιάδης Σέργιος (Σέργης) 290, 402, 445, 470
Αντωνίνος, αυτοκράτορας Ρώμης 75
Αντωνίου Ν. 43, 434
Άνω Αρόδες, χωριό Πάφου 469
Αξώμη 271, 278
Απλίκι, χωριό Κύπρου 348
Απόλλων 71, 302, 365, 484
Αποστολίδης, διασάρχης 254, 260
Απτούλ Αζήζ, σουλτάνος 233
Απτούλ Μετζήτ, σουλτάνος 233
Απτουλλάχ Σαντζάκ πασάς 233
Αραβία-Άραβες 70, 241, 287, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 318, 319, 329, 382, 423, 443
Αράκι, στρατηγός 175
Αραούζος Σπύρος 60, 61, 475, 476
Αραπιδιώτης Γ. 85, 434
Αράχωβα 171
Αργεντινή 155
Αργινούσες 149
Αργολίδα 174
Αργοναύτες 438
Αργοστόλι 276
Αργυρίου Α. 244
Αργυρόκαστρο 401
Αργυρώ, βυζαντινή αρχόντισσα 401
Άρεως πεδίον 440
Άριοι 269, 369
Αριόστος (Ariosto) 146, 147, 216
Αριστοφάνης 71
Αρίων 93
Αρκαδία 485
Αρλζ, βουνό Τουρκίας 57
Αρμένιοι 19, 77, 335, 350, 444, 446
Αρμενίων, ναός Κύπρου 348
Άρνιμ, φον 409
Αρνόπουλος Ιάκωβος, αρχιμ. 190
Αρράς [Arras] Γαλλίας 193
Ασία 41, 69, 103, 112, 176, 180, 190, 421, 448
Ασιέλεια, γέφυρα-τσιφλίκι 152, 353
Ασίνου Κύπρου 220
Ασκληπιός 297, 445
Άσκουιθ [Asquith H.H.], πρωθ. Βρετανίας 226, 227
Ασπρογιά, χωριό Πάφου 400
Άσραμ Ινδιών 140
Ασσάπ Ερυθραίας 259
Ασσύριοι 170, 184
Αστέρης Λάμπρος 273
Άστορ, λαίδη 139
Άστορς, Αμερικανός εκατομμυριούχος 115
Αστούρια Ισπανίας 307
Ατατούρκ· βλ. Κεμάλ Μουσταφά,
Ατλαντικός Ωκεανός 157, 251, 448
Αττάκια Τουρκίας· βλ. Αντιόχεια
Αττική 444, 484

Άττλη [Attlee C.R.], πρωθ. Βρετανίας 377, 419, 426, 429
Άττουα 271
Αυγέρης Κώστας· βλ. Χριστοφίδης Κωνστ.
Αυγουστινιανοί 71
Αυστραλία 250, 419, 421, 456
Αυστρία 118, 119, 135, 142, 155, 183, 191, 193, 194, 205, 207, 208, 224, 282, 292, 296, 300, 307, 308, 333, 362, 369, 372, 373, 386, 411
Αφγανιστάν 205, 278
Αφρική 37, 41, 69, 134, 151, 187, 190, 194, 206, 236, 249, 257, 262, 296, 298, 302, 383, 408, 409, 441
Αφροδίτη 33, 97, 146, 147, 149, 226, 240, 426, 434, 439, 443, 469, 484· βλ. και Άνασσα
Αχαιοί 487
Αχιλλεύς 72, 485
Αχμέτ, σουλτάνος 246
Άχνα, χωριό Αμμοχώστου 336
Αψδούργοι 118, 119

Βαγδάτη 368, 379
Βάξας Μίλτων 258
Βαλδασερίδης Παύλος 439
Βαλέντσια (Valencia) Ισπανίας 261, 332, 388
Βαλκάνια-Βαλκανική 63, 119, 142, 161, 168, 192, 197, 208, 224, 237, 287, 289, 317, 369, 384, 385, 386, 390, 392, 403, 423
Βαλμύ [Valmy] 420
Βαλτικά κράτη (Βαλτική) 368, 386, 391, 411, 454
Βάμος Κρήτης 378
Βαν Λούμπε, εμπρηστής Ράιχσταγκ 182
Βαπτιστές 371
Βάργκα Ευγ. 66, 68
Βαρκελώνη 309, 332, 360, 368, 381, 388
Βάρναλης Κ. 438
Βαρσοβία 243, 371, 443
Βαρώσια Κύπρου 118, 468
Βάσα Κοιλανίου Κύπρου 309, 348
Βασιλειάδης Γ.Σ., μέλος Κυπριακής αποστολής 323
Βασίλειος ο Μέγας 111, 112
Βασκάλωφ, Βούλγαρος στρατηγός 364
Βάσκοι 305
Βάτης· βλ. Βατυλιώτης Χαρ.
Βατικανό 357, 443
Βατυλιώτης Χαράλαμπος (Βάτης) 86, 126, 127
Βαυαρία 142, 296
Βεάκης Αιμίλιος 73
Βέζερο Ασσουκουτέ 259
Βέζερο Σιαμέρκα Κέπυ 257
Βένης Νίκος 222
Βέλγιο 152, 169, 172, 224, 327, 328, 386, 397, 411, 412, 443
Βελιγράδι 287
Βελλιανίτης Θεόδωρος 72
Βελμύρας Κωστής 70
Βενετία-οί 75, 469
Βενιαμίν, μητρ. Ηρακλείας 280
Βενιζέλος Ελευθ. 26, 34, 35, 58, 60, 61, 79, 82, 88, 92, 94, 95, 103, 104, 105, 115, 143, 147, 148, 149, 160, 164, 171, 177, 192, 193, 209, 226, 245, 260, 269, 280, 284, 289, 290, 291, 297, 298, 306, 309, 317, 378, 398, 414, 440, 475, 476

Βενιζέλος Σοφοκλής 452, 453
Βενιζέλου Έλενα 148
Βεργόπουλλος Ιωάννης, καπνέμπορος 260
Βερεγγάρια, σύζυγος Ριχάρδου Λεοντόθυμου 246
Βερνάλης Άδωνης 229
Βερνάρδο, Ρουμάνος δρ. 76
Βερντέν [Verdun] 357
Βερολίνο 115, 116, 119, 125, 155, 194, 277, 281, 305, 306, 313, 333, 359, 364, 368, 372, 376, 378, 382, 383, 386, 396, 417
Βερσαλίες 157, 272, 383
Βέσπεργκ, καθηγητής 439
Βέσσελ Χορτ 320
Βεχήπ πασάς 250
Βηθλεέμ 197, 198
Βηρυτός 144, 329
Βιέννη 81, 119, 191, 292, 307, 369
Βιθυνία 15
Βικτώρια, βασίλισσα Αγγλίας 237
Βινιόλης Π. 219
Βισίνσκι, Σοβιετικός δημόσιος κατήγορος 135
Βισκαϊκός κόλπος 403, 411
Βλαδιβοστόκ 103, 176, 361
Βλαστού, αθλήτρια 73
Βογιατζής, έμπορος ναρκωτικών 125
Βοξίκης Χαράλαμπος 288
Βοιωτία 227, 484
Βολάνης Σ., υπίλαρχος 270
Βόλγας 316
Βολιβία 150, 205, 208, 251, 272
Βολουδάκης Μανούσος 378, 380, 414, 415, 416
Βολταίρος 189
Βολφ Πιερ 260
Βομβάη 93, 258
Βορεάδης Άγης 446
Βόρειος Ήπειρος 37, 401, 425
Βόρειος Θάλασσα 371, 379
Βόρειος Παγωμένος Ωκεανός 411
Βόρις, βασιλέας Βουλγαρίας 364
Βοροσίλωφ, στρατάρχης 312
Βουδούρης Άγγελος 481
Βουκουρέστι 331
Βουλγαρία-οι 142, 158, 182, 184, 192, 197, 206, 207, 208, 227, 287, 328, 330, 364, 367, 369, 379, 385, 386, 403, 423, 459
Βουνοί, αρχαιολογικός χώρος Κύπρου 348
Βουρκός, Ισπανίας 286
Βούρμα 447
Βρετανία-οί· βλ. Αγγλία
Βρίνδησι 263
Βριστόλη, (Bristol) 255
Βρυέννιος Π. Κ. 340
Βυζάντιο-οί 273, 486, 487
Βυζάντιος Δημήτριος 235
Βύρων· βλ. Μπάυρον

Γαβριηλίδης Περικλής 76
Γαλάτα Κρήτης 378
Γαλαταριά Πάφου 400
Γαλατόπουλος Χριστόδουλος 13, 16, 17, 20, 21, 24, 38, 52, 68, 69, 70, 72, 73, 76, 83, 128, 214, 317, 321, 322, 341, 476, 477
Γαλλία-οι 21, 58, 63, 64, 66, 72, 77, 88, 101, 102, 118, 119, 128, 134, 137, 138, 139, 145, 152, 162, 169, 173, 174, 192, 193, 205, 206, 207, 213, 224, 225, 236, 239, 244, 245,

247, 261, 267, 269, 270, 272, 278, 287, 288, 293, 302, 315, 323, 327, 328, 330, 331, 332, 333, 355, 356, 359, 360, 361, 365, 366, 368, 370, 371, 374, 375, 377, 378, 381, 383, 386, 390, 391, 395, 398, 404, 407, 408, 411, 418, 420, 423, 435, 440, 443, 444, 467, 468, 475, 487
Γαμβία (Καμπία) Αφρικής 187, 441
Γαργαλίδης Π. Λ. 20
Γεμιστός Γεώργιος (Πλήθων) 190
Γενεύη 56, 95, 119, 145, 177, 184, 213, 247, 252, 259, 285, 287
Γεννάδιος Α΄, οικουμενικός πατριάρχης 216
Γεννάδιος [Μαχαιριώτης], αρχιμ. 151, 316, 401
Γεράσιμος, ιερομ. Κύκκου 78
Γερμανία Δυτική 443
Γερμανία-οί 26, 31, 35, 36, 37, 63, 64, 66, 88, 92, 118, 119, 123, 124, 125, 128, 135, 136, 138, 139, 140, 142, 145, 150, 151, 152, 155, 157, 158, 162, 163, 164, 168, 169, 172, 176, 183, 184, 185, 190, 191, 200, 207, 225, 236, 251, 252, 268, 269, 272, 277, 280, 281, 285, 286, 289, 290, 296, 302, 305, 308, 310, 313, 320, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 341, 357, 359, 360, 362, 364, 365, 367, 369, 370, 371, 372, 374, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 390, 391, 395, 397, 398, 404, 405, 407, 410, 411, 412, 422, 423, 444, 451, 459, 467
Γερμανός, μητρ. Θυατείρων 238
Γεροσακελλαρίδης· βλ. Σακελλαρίδης Ιωάννης
Γεροσκήπου 15, 178, 186, 192, 204, 210, 444, 470, 471, 481
Γερότα, φυλακή (Ινδιών) 93
Γεωργακόπουλος Κωνσταντίνος, υπουργός Παιδείας 330
Γεωργιάδης Γ. 230
Γεωργιάδης Διομήδης 153
Γεωργιάδης Ευέλθων 419
Γεωργιάδης Κλεάνθης 277
Γεωργιάδης Φώτιος Θ. 13, 48, 52, 211
Γεωργιάδου Λουκία 298
Γεώργιος Α΄, βασιλέας Ελλάδας 392
Γεώργιος Β΄, βασιλέας Ελλάδας 34, 35, 252, 259, 263, 270, 278, 279, 287, 306, 329, 330, 364, 444
Γεώργιος Ε΄, βασιλέας Αγγλίας 237, 268, 280, 335
Γεώργιος ΣΤ΄, βασιλέας Αγγλίας 323, 328, 335
Γεώργιος, Άγγλος πρίγκιπας 206
Γεωργίου Λιασής 93
Γεωργίου Νίκος 212
Γεωργόπουλος Νικόλαος, Αναστασίου 153
Γιαγκ Άρθουρ 234
Γιαλάφος Θεόφιλος 21, 76
Γιαλιά, χωριό Πάφου 352
Γιάλοβα 177
Γιάννος, γιος Ιακώβου Α΄ βασιλέα της Κύπρου 90
Γιάφ(φ)α [Ιόππη] 130, 300, 329, 334
Γίββων [Gibbon E.] 189
Γιβραλτάρ 220, 320, 323
Γιόλου, χωριό Πάφου 21, 75
Γιορδαμπλής Κρίτων 218, 260, 273
Γιουγκοσλαβία-οι 115, 118, 152, 184, 192, 206, 208, 224, 227, 281, 366, 369, 379, 384, 403, 411, 424· βλ. και Σερβία

Γκαίμπελς 311, 373
Γκαίριγκ 124, 157, 158, 176, 290, 359, 383
Γκαίτε 420
Γκάντι 36, 93, 140, 142, 145, 156, 157, 173, 206, 486
Γκάρτινερ, καθηγητής 356
Γκόαρ Όρμσμπυ, υφυπ. Αποικιών 60
Γκόλφης Ρήγας 230
Γκομίντο, υπουργός Ισπανίας 310
Γκοντάρ Αιθιοπίας 295
Γκουάμ, νησιά 412
Γκραν Τσάκο, Ν. Αμερικής 272
Γκραν-Κονταί (Grand Condé) 365
Γκρατσιάνι, στρατηγός 286, 334
Γκρέυ, λόρδος 173
Γκρην, δικαστής 123
Γκριμάλδη Β. 77
Γλάδστων [Gladstone] 75
Γλασκώβη· βλ. Glasgow
Γληνός Δημ. 284, 309
Γολιάθ 391
Γονατάς Στυλ. 164
Γοργοπόταμος 451
Γουάλτια Αιθιοπίας
Γουδί 295
Γούναρης Δημ. 56, 58, 247, 257, 366
Γουσταύου, γραμμή 411
Γρηγόριος Ε΄, οικουμενικός πατρ. 82
Γρηγόριος [Μαχαιριώτης], αρχιμ. 326
Γρίβας Νικόδημος 221

Δαμασκηνός, αρχιεπ. Αθηνών 380, 417, 444
Δαμασκηνός, αρχιεπ. Κύπρου 444
Δανία-οί 131, 193, 321, 444
Δάντζιγκ (Ντάντζιγκ) 119, 327, 358, 390
Δάντης 58
Δαρδανέλια (Στενά) 276, 306, 423
Δασκαλούδης Σωτήριος 358
Δαυίδ 255, 391
Δελούδης, ηθοποιός
Δελφοί 218, 224, 486
Δεμερτζής Κωνστ. 270, 281, 291, 297, 317
Δεμέστιχας, πλοίαρχος
Δέρβης Θεμιστοκλής 17, 32, 230, 449
Δερβίς εφέντης, δικαστής Κύπρου 123, 153, 161
Δέρκων, μητρ.· βλ. Ιωακείμ, μητρ. Δέρκων
Δήλιος Φρειδερίκος 224
Δήλος 484
Δημητρακόπουλος Πολύβιος 256
Δημητριάδης Δημ. Μ. 70
Δημητριάδης Όμηρος 342
Δημητρίου Δ. 426
Δημητρίου, ιατρείο Λάρνακας 350
Δημητρώφ Γεώργιος 182, 249
Δημώναξ 486
Διανέλλος, καπνέμπορος 260
Διαρίζου, κοιλάδα Κύπρου 91
Διγενής Ακρίτας 146, 235
Δίκαιος Πορφύριος 210, 339, 348, 349, 444, 469
Διοκλητιανός 260
Διονύσιος, ιερομ.- διδάσκ. 469
Διονύσιος, οικονόμος Κυκκώτης 86, 90
Δισραέλη [Disraeli, Benjamin] 216
Δουμέρ, πρόεδρος Γαλλίας 101
Δούναβης 384
Δραγάτσης Ι. 148

Δράκος, Κύπριος κομμουνιστής 128
Δράμαλη θίασος 71
Δρέπανο, ακρωτ. Κύπρου 444
Δροσίνης Γεώργιος 76, 470
Δρουσιώτης Πυθαγόρας 213
Δρύμου, χωριό Πάφου 102
Δρυνιά, χωριό Πάφου 102
Δύο Ποταμοί, πηγή Κύπρου 415
Δύο Ποταμών, τσιφλίκι Πάφου 146
Δύση 96, 144, 198, 411, 467, 469· βλ. και Ευρώπη
Δωδεκάνησα 75, 181, 249, 270, 279, 400, 409, 425, 434
Έβερεστ 131
Εβκάφ 30
Εβραίοι (Ιουδαίοι) 31, 32, 120, 123, 124, 125, 129, 130, 140, 150, 152, 169, 171, 176, 183, 184, 185, 186, 200, 223, 224, 231, 232, 247, 252, 269, 281,298, 300, 301, 303, 304, 313, 319, 329, 335, 364, 369, 370, 371, 282, 383, 423
Έβρος, ποταμός Ισπανίας 362, 367, 381
Έγγαλπερτ Αδόλφος 224
Εγκλείστρας, μονή 181, 182· βλ. και Αγίου Νεοφύτου μονή
Εδιμβούργο 355
Εδουάρδος Η΄, βασιλέας Αγγλίας 280, 304, 319, 320, 328, 335
Ειρηνικός Ωκεανός 193, 408, 423, 441
Έϊχταλ Γουσταύος δ΄ 174
Έκτωρ 217
Έλγαρ [Elgar] Εδουάρδος Γουΐλλιαμ
Ελβετία 91, 154, 169, 172, 177, 241, 281
Ελιάβα Μ. 307
Ελισάβετ, βασίλισσα Αγγλίας 328
Ελλάδα-Έλληνες (Ελλαδίτες-Ελλαδικοί) 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 30, 35, 37, 38, 39, 42, 51, 54, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 70, 73, 80, 83, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 103, 104, 105, 107, 112, 125, 128, 137, 142, 143, 146, 147, 148, 151, 153, 156, 160, 161, 167, 171, 173, 174, 176, 184, 187, 189, 192, 193, 197, 201, 208, 209, 210, 214, 219, 222, 223, 226, 230, 237, 238, 241, 242, 245, 247, 252, 253, 257, 260, 263, 269, 274, 275, 276, 277, 279, 281, 282, 284, 287, 288, 289, 290, 297, 298, 305, 306, 309, 312, 314, 320, 325, 328, 329, 331, 332, 342, 345, 347, 353, 354, 359, 361, 365, 366, 369, 371, 379, 380, 392, 395, 396, 398, 399, 400, 402, 403, 407, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 424, 425, 426, 427, 432, 436, 439, 440, 445, 450, 451, 452, 453, 454, 457, 458, 459, 460, 463, 464, 465, 466, 468, 476, 484, 485, 486, 487, 488, 489
Ελληνικά, τοποθεσία Πάφου 302
Ελληνόσπηλιοι Πάφου 348
Έλλις [Ellice], νησιά 441
Έμμα, βασίλισσα Ολλανδίας 224
Επίδαυρος 223, 297
Επτάνησα (Ιόνια νησιά) 75, 170, 436
Έρασμος βλ. Gerhard
Ερευνητής· βλ. Πασχαλίδης Π.
Ερμής 485
Ερρίκος Β΄, βασιλέας Κύπρου 90
Ερρίκος Βλαδίμηρος Αλβέρτος Ερνέστος, πρίγκ. Κονσόρτ Ολλανδίας 224
Ερυθραία 259, 271, 281

Έρως 240
Ερωτοκρίτου Ιωάννης 71
Εσδονία 152
Έσσελιγκ [Hesseling C.], καθηγητής 341, 487
Εστρεμαδούρα Ισπανίας 362
Ευαγόρας 485
Ευγενίου Αντωνάκης 399, 413
Εύξεινος 161
Ευρύχου Κύπρου 351
Ευρώπη-αίοι 14, 20, 21, 36, 44, 65, 66, 68, 69, 72, 78, 91, 102, 112, 115, 118, 119, 125, 144, 152, 157, 173, 183, 190, 191, 194, 205, 207, 209, 238, 241, 244, 251, 254, 276, 280, 289, 294, 300, 302, 308, 312, 330, 321, 357, 359, 361, 364, 369, 351, 372, 375, 376, 377, 379, 383, 386, 388, 389, 392, 395, 400, 403, 407, 408, 409, 411, 417, 421, 452, 467, 470, 487· βλ. και Δύση
Ευστάθιος Λ. 219
Ευφράτης ποταμός 251
Έφεσος 212

Ζ· βλ. Νικολαΐδης Ζήνων
Ζάι, υπουργός Γαλλίας 330
Ζαΐμης Αλέξανδρος 61, 104, 184, 209
Ζάκυνθος 75, 378
Ζαμπάς Γεώργιος, καθηγητής 91
Ζαν ντ' Αρκ (Ιωάννα ντ' Αρκ), 237, 257
Ζανζούρχο, στρατηγός 304
Ζαννέτος Φίλιος 50, 147, 151, 191
Ζάππειο 77
Ζαχαριάδης Ν. 40
Ζαχάρωφ Βασίλειος 191
Ζέπκιν, ψευδ. 128
Ζερβός Π. 266
Ζερβός Σκεύος 75
Ζευς 189, 365, 436, 484
Ζήνων Ευγένιος 77
Ζήνων ο Κιτιεύς 226, 255, 439, 485
Ζινιέρης, Κύπριος 97
Ζίτσα Ηπείρου 181
Ζιχρά Μεχμέτ 266
Ζολιό [Joliot-Curie Frédéric], φυσικός 441, 470
Ζουλού 28, 196
Ζυγαδινός 75
Ζυμπουλάκης Ανδρέας 210
Ζυμπουλάκης Χ'Σμίθης 210
Ζυρίχη 261
Ζώγου Αχμέτ, βασιλέας Αλβανίας 272, 388
Ζωοδόχος Πηγή, μονή Κωνσταντινούπολης 216

Ηλιάδης Γεώργιος 434, 470
Ηλιάδης Ηλίας 78
Ηλιάδης Νικόλας 470
Ηλιόπουλος Ηλίας 125
Ήντεν [Eden Anthony] 269, 272, 377, 379
ΗΠΑ 36, 55, 92, 208, 224, 271, 285, 297, 367, 390, 404, 408, 446, 448, 455, 467· βλ. και Αμερική
Ήπειρος 181, 292, 330, 392, 396, 398
Ήρα 260, 484
Ηράκλεια 280
Ηρακλείδης, Κύπριος ολυμπιονίκης 486
Ηρόδοτος 306, 391
Ηρώδης Αττικός 237
Ησίοδος 174

Θελέτρα, χωριό Πάφου 444
Θεμιστοκλής 112
Θέογνις 213
Θεόδωρος, μοναχός Μ. Σπηλαίου 220
Θεοτόκης Ιωάννης 467
Θεοτόκης Σπ. 280, 281, 366
Θεοφίλου Κυριάκος 235
Θεοχαρίδης Μιχαήλ 358
Θερμοπύλες 392
Θεσπιές 484
Θεσσαλονίκη 16, 52, 63, 153, 154, 187, 209, 220, 314, 317, 330, 331, 332, 364, 379, 386, 392, 439
Θήβα 484
Θήρα· βλ. Σαντορίνη
Θηρασία 183
Θιβέτ· βλ. Tibet
Θουκυδίδης 227, 397, 398
Θράκη 58, 180, 309

Ιακωβίδης, ηθοποιός 71
Ιάκωβος Α΄, βασιλέας Κύπρου 90
Ιάκωβος [Αντζουλάτος], μητρ. Πάφου 18, 108, 109, 386, 387, 375, 444
Ιαμαϊκή 186
Ιαπωνία 90, 103, 137, 155, 175, 176, 182, 183, 193, 186, 205, 206, 208, 225, 249, 251, 285, 286, 289, 307, 320, 327, 333, 343, 356, 357, 359, 361, 362, 264, 365, 372, 381, 404, 405, 410, 412, 419, 420, 421
Ιδάλιον Κύπρου 261, 484, 485
Ιερεμίας Α΄, οικουμενικός πατριάρχης 181
Ιερουσαλήμ-μα 136, 228, 229, 234, 300, 301, 325, 446
Ιερώνυμος, μοναχός Κύκκου 78
Ιεχωβάς 466
Ίλλιφ, αρχαιολόγος 469
Ιμαλάια 116, 131
Ιμπάνιεθ Μπλάσκο συγγραφέας 261
Ιμπαρούρι Ντολόρες 310
Ιμπραήμ πασάς 220, 250
Ιναμούνι, στρατηγός 420
Ινδία (Ινδίες-Ινδοί) 93, 140, 145, 155, 156, 157, 176, 198, 203, 206, 258, 268, 412, 423, 447
Ινδίες Ολλανδικές 371, 421
Ινδοκίνα 421, 423, 447, 448
Ινονού Ισμέτ 332, 381
Ίνσουλ 115
Ιόνια νησιά· βλ. Επτάνησα
Ιόνιο Πέλαγος 401
Ιουδαία 131
Ιουδαίοι· βλ. Εβραίοι
Ιουλίττη, αγία 260
Ιουστινιανός 463
Ιπποκράτης 295, 342
Ιράκ 170, 278, 327, 334, 353, 368
Ιρλανδία 88, 315
Ισημερινός 205
Ισλανδία 183
Ισμέτ πασάς 95, 104, 171, 177
Ισοκράτης 485
Ισπανία-οί 36, 160, 304, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 315, 316, 320, 327, 329, 332, 355, 357, 360, 361, 362, 367, 368, 371, 375, 377, 381, 386, 388
Ισραήλ 169, 448
Ιταλία-οί 20, 26, 35, 36, 37, 63, 64, 71, 90,

104, 112, 118, 119, 134, 135, 137, 140, 145, 147, 148, 152, 160, 161, 162, 168, 181, 190, 192, 193, 197, 205, 207, 208, 236, 243, 246, 247, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 257, 258, 259, 268, 269, 271, 272, 276, 277, 278, 279, 284, 285, 286, 287, 288, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 298, 300, 302, 304, 308, 312, 327, 332, 333, 334, 353, 355, 356, 357, 360, 364, 365, 368, 369, 377, 379, 381, 386, 388, 396, 397, 398, 399, 401, 404, 405, 409, 410, 411, 423, 424, 451, 459, 468, 487
Ιχσάν Αλής, γιατρός 31, 213
Ιχσάν Μ. 218
Ίψεν 52
Ιωακείμ, αρχιεπ. Κύπρου 242
Ιωακείμ, μητρ. Δέρκων 40, 432, 433
Ιωάννα ντ' Αρκ· βλ. Ζαν ντ' Αρκ
Ιωάννης ο Δαμασκηνός 472
Ιωάννης Λαμπαδάριος, μελουργός Βυζαντινής μουσικής 480
Ιωάννης ο Χρυσόστομος 131
Ιωάννης, ευαγγελιστής 130
Ιωαννίδης Ι. Γ. 196, 216
Ιωαννίδης Πολύκαρπος 190, 458, 467
Ιωαννίκιος, αρχιεπ. Κύπρου 444
Ιωνία-Ίωνες 18, 59, 60, 485
Ιωνίδης Π.Π. 219
Ιωσήφ, ηγούμ. Κύκκου 469

Καβαντούρ [Caventou J.-B.], χημικός 365
Καββάδας, ηθοποιός 273
Καβούρ 368
Καγιάμ Ομάρ 70
Κάδιξ 320
Καξάφανι, χωριό Κυρήνιας 258
Καιάδας 163
Κάιζερ 422, 454
Κάιρο 125, 338, 478
Καίσαρ Ιούλιος 197
Καισάρεια 111, 112
Κακλαμάνος Δημήτριος 226, 398
Κακλαμάνος Λάμπης 240
Κακοπετριά, χωριό Κύπρου 348
Καλαβασσός, χωριό Κύπρου 352
Καλάβρυτα 220, 424
Καλαί (Calais) 266
Καλαφάτης Χρυσόστομος, βλ. Χρυσόστομος, μητρ. Σμύρνης
Κάλβος Ανδρέας 470
Καλιγούλας 112
Κάλλεν Ι. Ρ. 98, 141
Καλλίνικος Θεόδουλος 358
Καλλονάς Τηλέμαχος 216, 290, 386, 387
Καλοταίος Α. Θ. 76
Καμπαλέρο, πρωθ. Ισπανίας 332
Καμπία· βλ. Γαμβία
Καμπίτης Μιχαήλ Λ. 213
Καμπουράκης Νίκος Θ. 77
Καμπούρογλου Δημ. 230
Καναδάς 64, 155, 201, 390
Κανελλόπουλος Π. 247
Κανναβιού, χωριό Πάφου 152, 400
Κανσού, επαρχία Κίνας 320
Κανταουρία [Canterbury] 203, 236, 258
Καντέ [Candé] Γαλλίας 328
Καντής Σωτήριος 220
Καντώνα 356, 359

Καουρής Κ.Π.Π. 478, 479, 480, 481
Καπνιόνος· βλ. Reuchlin
Καποδίστριας Ιωάννης 401
Καραγεωργιάδης Ι. 476
Καραγιάννης Γ. 91
Καραγιάννης Λ. 91
Καραθανάσης, λήσταρχος 153, 171
Καραμάνος Κυρ. Μ. 158, 217
Καρβουνάς, τοποθεσία Κύπρου 336
Καρβούνης Ν. 71
Καρεκλάς Μιχ. 128, 281, 354
Καρλάυλ [Carlyle Thomas] 379
Καρλομάγνος 246
Καρνέγκι [Carnegie] κληροδότημα 337
Καρνέρας Κ. Θ. 342
Κάρολος Α΄, βασιλέας Αγγλίας 444
Κάρολος Β΄, βασιλέας Ρουμανίας 384
Καρπασία 347, 357
Κάσον Σ. [Casson Stanley] 355
Καστρινός Αντώνιος 16
Καστρινός Θ. 52
Καταλάνος Νικόλαος 141, 151
Καταλωνία 208, 332, 388
Κατερινόπουλος Δ. 224
Κατριβάνος, θεατρ. συγγραφέας 255
Κατσαράς Ιωάννης, καθηγητής ιατρικής 295
Κατσογιάννης Ηλίας 446
Κατσουρός Ι. 254
Κάτω Αρχιμανδρίτα Κύπρου 92
Κάτω Πάφος 11, 225, 239, 240, 341, 481· βλ. και Πάφος, Νέα Πάφος
Κάτω Τζαμή, λουτρό 444
Κάτων 131, 368
Καύκασος 410
Καφαντάρης Γ. 35, 106, 365, 366
Κάφροι 28, 69, 196
Κέα 329
Κέιμπριτζ [Cambridge] 385, 439
Κέλεμαν Πέτρος 206
Κέλλοκ, συνθήκη 152
Κελοκέδαρα Κύπρου 477
Κεμάλ Μουσταφάς (Αττατούρκ) 55, 56, 57, 64, 115, 171, 177, 187, 244, 315, 379, 380
Κεμπέκ 201
Κένυα 382
Κερατίνος· βλ. Hoorn
Κέρκυρα 20, 64, 187, 330, 467
Κερύνεια· βλ. Κυρήνεια
Κεϋλάνη 186, 187, 432, 437, 441, 447
Κεφαλληνία-ες 160, 170, 308
Κίεβο 410
Κιλικία 57, 260, 353
Κιλκίς Χουσνή, στρατηγός 306
Κίμων 485
Κίνα-Κινέζοι 90, 125, 137, 251, 272, 320, 327, 329, 333, 356, 359, 360, 361, 362, 364, 373, 381, 421, 455, 467
Κινύρας, βασιλιάς Πάφου 212, 485
Κιουρί Μαρία 224
Κίρρα 331
Κισσόνεργα, χωριό Πάφου 171, 243, 246, 356
Κίτιο 32, 76, 80, 86, 90, 113, 228, 234, 324, 325, 342, 433, 462, 484
Κίτρινος ποταμός (Κίνα) 359
Κίτσενερ, στρατηγός 286
Κλεόπας, ηγούμ. Κύκκου 17, 324

Κληρίδης Ι. 32, 91, 230, 426
Κλόκκαρης Αντώνης 72, 276, 277, 295, 301
Κλουκ φον, γερμανός στρατηγός 225
Κοβαρστή, καθηγητής 470
Κόζαρεφ, αρχηγός κομμουνιστικής νεολαίας 384
Κοιλάνι, χωριό Λεμεσού 348, 351
Κοιλίνια, χωριό Πάφου 400
Κοιμήσης Μιλτιάδης 270
Κόκος Διον. 71
Κολμπέρ [Colbert] 365
Κολοκασίδης Θεόδωρος, Κύπριος εξόριστος 427
Κολόμβος Χριστόφορος 243
Κομνηνοί 239, 275
Κομνηνός Αλέξιος αυτοκρ. 220
Κονδύλης Γ. 20, 34, 62, 94, 103, 106, 187, 209, 214, 263, 270, 279, 280, 281, 282, 284, 297, 317, 367
Κοντέα Κύπρου 123
Κόνων 124, 485
Κόπαμ Δελαβάλ [Cobham Delaval] 212
Κόπαμα, τάφος 348
Κοραής Αδαμάντιος 19, 81
Κορακοπέτρος· βλ. Ravensberg
Κορδελιό Σμύρνης 241
Κορέα 42, 463, 465, 468
Κορινθία 380
Κόρινθος 263, 424, 484
Κοροστέν Ρωσίας 410
Κορσική 386, 409
Κόρτα Αλέξανδρος 241
Κορυτσά 400
Κορφιώτης Βάσος 471
Κοσσεϊβάνωφ, πρωθ. Βουλγαρίας 364
Κοτζάμπασης Εμμανουήλ 378
Κοτοπούλη Μαρίκα 71
Κοτρύ [Gaudry Albert], γεωλόγος 91
Κούβα 136, 173, 177, 192
Κουγιαράτ Ινδιών 173
Κουκ, Αμερικανίδα μαθήτρια του Γκάντι 140
Κούκλια 240, 344, 348, 444, 469
Κουκόβε Αλβανίας 279
Κουκουλώφ, Ρώσος γιατρός 101
Κουλουράς, Κύπριος κομμουνιστής 124
Κουντουριώτης Θεόδωρος 250
Κουντουριώτης Παύλος 63, 70, 149, 250
Κουρδιστάν – Κούρδοι 56, 57, 170, 381, 467
Κούριο 349, 355, 486
Κουσάλ Λουδοβίκος Ουπέρτ 224
Κουσράμι Αιθιοπίας 285
Κουτούζωφ Μιχαήλ 404
Κουτσιούκ Μεχμέτης, πασάς Κύπρου, 81, 436
Κραναία Κεφαλονιάς 160
Κραφ Ζέππελιν 152
Κρήτη-ες 86, 89, 105, 180, 209, 270, 280, 289, 291, 298, 306, 313, 329, 330, 332, 354, 369, 378, 403, 411, 414, 415, 435, 436, 464, 483
Κριμαία 411
Κρίτου Μαρότου, χωριό Πάφου 102
Κρίτου Τέρρα, χωριό Πάφου 444, 469
Κρόσφιλδ [Crossfield] Άρθουρ 475
Κρουπς 302
Κρυστάλλης Λάρας 70, 216, 222, 230, 247
Κτήμα Πάφου 11, 12, 17, 21, 25, 32, 35, 38, 48, 51, 108, 123, 128, 204, 253, 272, 300, 340, 348, 378, 399, 402, 444
Κύθηρα 486

Κύκκου, μονή 17, 78, 86, 90, 218, 260, 272, 273, 275, 324, 337, 348, 469
Κυπερούντα, χωριό Κύπρου 327, 350
Κυπριανός, αρχιεπ. Κύπρου 81, 82, 488
Κυρήνεια (Κερύνεια) 32, 86, 90, 91, 113, 118, 190, 203, 219, 228, 234, 258, 260, 301, 324, 325, 326, 327, 336, 338, 347, 348, 350, 356, 426, 427, 430, 432, 433, 458
Κυριαζής Νεοκλής 293, 446
Κυριακίδης Ιωάννης 354
Κυριακίδης Πολύβιος 218
Κυριακίδης Στέλιος 34, 214, 227, 237, 246
Κυριακίδης Φειδίας 85
Κυριακίδης Χριστόδουλος Ι. 13, 47, 50, 51, 52, 62
Κύριλλος Γ΄, αρχιεπ. Κύπρου 15, 31, 32, 121, 195, 203, 242, 260, 339, 432
Κύριλλος [Γεωργιάδης], ηγούμ. Χρυσορρογιατίσσης 132, 250
Κυρμίτσης Παρθένιος, αρχιμ. 340
Κωνσταντινίδης Γρ. 91, 255, 256
Κωνσταντινίδης Λώρης 256
Κωνσταντίνος, βασιλέας της Ελλάδας 366
Κωνσταντινούπολη 56, 57, 59, 77, 128, 130, 145, 177, 181, 223, 232, 238, 239, 256, 273, 280, 297, 433, 481
Κωστάντζα 232

Λ.Χ.Ν.· βλ. Νικολαΐδης Λάμπρος
Λαβάλ, υπουργός Γαλλίας 236, 267, 269, 272
Λαβεντάν Ερρίκος 258, 260
Λάβρανδα, Μ. Ασίας 439
Λαγκάδης Πάρις 343
Λάγκο Μάριο 436
Λάιτλερ Ρούντολφ 369
Λακεδαιμόνιοι 227· βλ. και Σπάρτη
Λανίτη Αθηναΐς 263, 350
Λανίτης Νικόλαος Κλ. 23, 79, 85, 434, 443, 476
Λανκσάιαρ [Lancashire] Αγγλίας 253
Λάνσμπουρυ [Lansbury G.], αρχηγός Εργατικού Κόμματος Αγγλίας 385
Λαονίτης 471
Λάπηθος 336, 351, 356
Λάρα, Ισπανός πρέσβης 310, 469
Λάρισα 424, 460
Λάρνακα 12, 16, 50, 77, 118, 132, 141, 147, 204, 212, 229, 256, 258, 264, 292, 323, 335, 336, 337, 339, 340, 348, 350, 352, 353, 437, 476
Λάσα, χωριό Πάφου 102
Λάσκι [Laski] Χάρολτ 164, 165
Λατβία (Λεττονία) 152
Λατερανό 243
Λάτιον 189, 439, 486
Λατσί Πάφου 146
Λαφονταίν [Lafontaine Jean de] 365
Λέικ Σαξές [Lake Success]468
Λειψία 182
Λελούδης, ηθοποιός 273
Λεμεσός 12, 16, 24, 31, 70, 76, 77, 78, 80, 85, 93, 118, 132, 158, 204, 213, 214, 221, 229, 232, 244, 247, 258, 260, 263, 264, 273, 288, 292, 293, 323, 334, 336, 338, 348, 350, 352, 353, 354, 429, 437, 439, 458, 463, 466, 475
Λεμπρέν κυρία, σύζυγος Γάλλου προέδρου 239

Λένιν 72, 82, 127, 384
Λένινγκραντ· βλ. Πετρούπολη
Λεοναρδόπουλος Γ. 20, 160
Λεοντιάδου Λόλα 218
Λεόντιος Α΄, αρχιεπ. Κύπρου 430, 461, 469
Λεόντιος, μητρ. Πάφου (τοποτηρητής) 32, 151, 213, 214, 215, 229, 242, 324, 339, 402, 426, 432, 477, 482
Λεοντουπόλεως, μητρ. 181
Λεοπάρδης· βλ. Leopardi
Λερμιέ Ζαν, ψυχίατρος 471
Λέρος 249, 277, 460
Λέσβος 484
Λέσσιγκ 172
Λετύμπου, χωριό Πάφου 260
Λευκά Όρη 306
Λεύκαρα Κύπρου 102
Λευκή Ρωσία 411
Λεύκης Γιάννης 235, 343
Λευκωσία 25, 28, 32, 57, 70, 73, 76, 80, 81, 86, 87, 102, 112, 118, 126, 132, 151, 212, 217, 232, 245, 254, 255, 258, 259, 261, 292, 323, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 347, 348, 350, 351, 352, 358, 376, 401, 414, 426, 436, 437, 471, 479, 480, 483
Λεωνίδας, βασιλέας της Σπάρτης 392
Λήδα 338
Λήμνος 484
Λιασίδης Παύλος 342
Λίβερπουλ 150, 469
Λιβύη 268, 409
Λιθουανία 152, 379
Λιμνίτης Κύπρου 337
Λίντεμαν, καθηγητής 301
Λιουν Έβανς 211
Λιπέρτης Δημήτρης 16, 33, 34, 76, 77, 210, 213, 216, 218, 222, 235, 240, 249, 294, 309, 341, 342, 362
Λίστερ Κόνλιφ Φίλιπ 134
Λιτβίνωφ 145, 196, 236
Λοϊζίδης Σ. 427, 458, 467
Λοϊζίδου Πολυξένη 77
Λοΐζου [Λουΐζος] Ευάγγελος 399
Λοκάρνο 272
Λονδίνο 15, 17, 19, 28, 39, 49, 56, 60, 65, 67, 72, 90, 92, 94, 115, 116, 138, 140, 142, 145, 149, 150, 154, 164, 176, 205, 222, 223, 226, 228, 244, 247, 252, 253, 261, 264, 267, 267, 277, 279, 282, 287, 289, 290, 291, 297, 298, 299, 301, 309, 310, 311, 314, 318, 323, 329, 330, 334, 337, 346, 349, 356, 357, 360, 364, 365, 370, 371, 373, 374, 376, 377, 384, 385, 386, 398, 418, 423, 426, 427, 429, 442, 461, 467, 475
Λόντος Τζιμ 355
Λοντοτέρυ, λόρδος 359
Λόυδ Τζωρτζ 64, 249, 255, 267, 285, 288, 345
Λουζινιανοί 212, 487
Λούης Σπ. 71
Λουκάς, ευαγγελιστής 130
Λουκέρνη 252
Λούρος Νικ. 70
Λυκία 260
Λυσίας 306
Λωζάνη 20, 57, 59, 63, 64, 92, 94, 95, 200, 476
Λώρης Ανδρέας Χρ. (Λ.) 41, 42, 456, 457, 459, 466

Μ.Κ.Χ. 70
Μαβίλης Λορέντσος 385
Μάγνης· βλ. Τσικνόπουλλος Ιωάννης
Μαδαγασκάρη 382
Μαδρίτη 286, 309, 313, 315, 320, 332, 355, 367, 388
Μαζινώ [Maginot] γραμμή 391, 395
Μαθιάτης, μεταλλείο Κύπρου 349, 352
Μαιζόν [Maison N.J.], Γάλλος στρατηγός 174
Μακ Άρδουρ, στρατηγός 420
Μακάλε Αιθιοπίας 271, 278
Μακάλιστερ Ντόναλντ 224
Μακάριος Β΄, αρχιεπ. Κύπρου 40, 462, 469
Μακάριος Γ΄, αρχιεπ. Κύπρου [πρώην μητρ. Κιτίου] 462, 483
Μακάριος, μητρ. Κυρηνείας 228, 234, 426, 427, 430, 433
Μακδόναλντ Μάλκομ· βλ. Macdonald M.
Μακδόναλτ Ράμσεϋ 119, 138, 187, 193, 268, 272
Μακεδόνες αυτοκράτορες 189
Μακεδονία 92, 180, 270, 330, 396
Μακρή Τερέζα 241
Μακρίδης Ευριπίδης (Δείμος Φλεγύας) 13, 22, 53
Μακρίδης Ευριπίδης, Σάββα 48, 53, 54
Μακρόπουλος, υπουργός Παιδείας 218
Μαλακάσης Μ. 385
Μαλαματένιος Ζαφείριος 56, 219
Μαλάτεια Τουρκίας 381
Μάλτα 95, 96, 206, 259, 334, 346, 353, 432, 443
Μαμάκος, αστυνόμος 153
Μαμέλης Απ. 213
Μάνη-Μανιάτες 147, 402
Μανιάκης Δημήτριος 275
Μαντζουρία 103, 176, 182, 421
Μάντικας Χρ. 361
Μαντσουκούο Ασίας 208, 361
Μάξιμος Δημ., πρωθυπ. της Ελλάδας 141, 170, 187, 429
Μάξιμος, μητρ. Σάρδεων 433
Μαξουτιάν Νουπάρ 414, 444, 446
Μαραθώνας 305, 429
Μαργαριτών, λιμάνι 421
Μαρία, Βασιλική πριγκ. Αγγλίας 349
Μαρίκος Αδ. 77
Μάριον, αρχ. πόλις Κύπρου 214, 261
Μαρκίδης Γ. Α. 76, 211
Μαρκίδης Κώστας 22, 70, 71, 73, 336, 470
Μαρκίδης Σωτηράκης, Σολομώντος 15, 43, 51, 52, 212, 293, 400, 413, 471
Μάρκος Αυρήλιος 75
Μαρξ Καρλ 136
Μαρόκο-κινοί 173, 174, 192, 304, 305
Μαρσάλ Φρανσουά 134
Μαρσέλλος Θεόδωρος 43, 445
Μάρτιν [Martin J.M.], υφυπουργός αποικιών 441, 449
Μαρωνίτες 335
Μασούρα (Μανσούρα) Τηλλυρίας 21, 75
Μασσαλία 206
Μαστρακίνης Ανδρέας 255
Ματθαίος, ευαγγελιστής 130
Μάτσεκ, δόκτωρ 138
Ματσούκης Γεώργιος 186
Μάττερν, Αμερικανός περιηγητής 157
Μαυροβούνι, μεταλλείο Κύπρου 338, 352

Μαυροκέφαλος Ελευθέριος 399
Μαυρομιχάλης Πετρόμπεης 438
Μαχαιρά, μονή 326, 348
Μαχαιράς Λεόντιος 90, 218, 288, 487, 489
Μαχάτο, δικτάτορας Κούβας 136, 173, 177
Μαχμούτ, δημοσιογράφος 104
Μέγα Σπήλαιο 220
Μέγαρα 484
Μέγας Αλέξανδρος 246, 396, 485
Μεθόδιος, ιερομ. Κύκκου 78
Μεκώ [Megau Arthur], διευθ. αρχαιοτήτων 444
Μελάγχθων· βλ. Schwarzerd
Μελάς Σπύρος 21, 70, 273, 438
Μελέτιος Α΄, ηγούμ. Κύκκου 273
Μελέτιος Β΄ Μαυρομμάτης, ηγούμ. Κύκκου 273
Μελέτιος, ιερομ. Κύκκου 78
Μελέτιος Δ΄ [Μεταξάκης], οικ. πατριάρχης 77, 243, 246
Μέλισσα, χωριό Πελοποννήσου 174
Μελκονιάν, ορφανοτροφείο Λευκωσίας 350
Μέμελ Λιθουανίας 379
Μενάρδος Σίμος 189, 446
Μενελίκ, αυτοκρ. Αβησσυνίας 257
Μέντωρ 289
Μεράνος Παύλος 412, 413, 422
Μερκούρης Σπ. 149
Μερκούρης Γ. 210, 281
Μέρσεϋ· βλ. Mersey
Μέρτον, δημοσιογράφος 393
Μεσαορία [Μεσαρκά] Κύπρου 137, 356
Μέση Ανατολή· βλ. Ανατολή
Μεσόγειος 147, 197, 259, 274, 276, 278, 287, 288, 298, 311, 312, 332, 334, 357, 386, 407, 423, 429, 434, 439
Μεσόγη, χωριό Πάφου 481
Μεσολόγγι 106, 174
Μέσπρατ Μαξ 224
Μέσσερμσμιθ Ουίλλυ, σχεδιαστής αεροπλάνων 373
Μεταξά, ηδοποιός 273
Μεταξάκης Μελέτιος· βλ. Μελέτιος Δ΄, οικουμενικός πατριάρχης
Μεταξάς Ιωάννης 35, 61, 143, 148, 160, 209, 214, 237, 253, 270, 280, 291, 293, 302, 306, 308, 311, 312, 313, 314, 320, 332, 359, 364, 365, 366, 414, 415
Μεχμέτ πασάς Κύπρισλι 233
Μήδοι 305, 438
Μήλος 484
Μητροφάνης, ηγούμ. Μαχαιρά 326
Μητσοτάκης Αριστομένης 359, 378, 380, 415
Μιαούλης Ανδρέας 240
Μίδας 236
Μίθρας 469
Μικρά Ασία (Μικρασιάτες) 18, 19, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 78, 142, 185, 189, 282, 439, 484
Μικρός Σοφοκλής 17
Μιλλεράν [Millerand E.A.], πρόεδρος Γαλλίας 134
Μινόρκα 388
Μινωίτες 485
Μισιρλής, βουλευτής 483
Μισισιπής, ποταμός ΗΠΑ 333
Μίσσιγκαν [Michigan] 446

Μιστράς 331
Μίτλαντ [Midlands] 264
Μίτφορτ· βλ. Mitford J.B.
Μιχαήλ Σταύρος (Στάμης) 47, 50, 249, 281, 287, 402
Μιχαηλίδης Αριστοτέλης 76
Μιχαηλίδης Βασίλης 264, 265, 343
Μιχαηλίδης Χαρίλαος Ν. 70
Μογγολία–οι 176, 289, 307, 447
Μόδεστος 111, 112
Μόλισσον, οι 157
Μολότωφ 390
Μόμμιος 189
Μόναχο 36, 125, 296, 333, 374, 376
Μόνιχαν, λόρδος 191
Μονοδένδρι Ηπείρου 292
Μόντε Κάρλο 134
Μοντεσσόρι Μαρία 309
Μοντκόμερυ [Montgomery B.L.], στρατάρχης 409
Μοντραί [Montreux] 306, 315
Μόραβα, όρος 451
Μόρις, κατασκευαστής αυτοκινήτων 384
Μόρκαν [Morgan] Τράπεζα 131
Μόρφου 128, 218, 246, 337, 351
Μόσχα 113, 124, 145, 155, 252, 272, 307, 308, 309, 310, 365, 368, 377, 381, 384, 404, 467
Μοσχούλας, βουλευτής 245
Μούδρος 276
Μούμμουρο, τοποθεσία Κύπρου 337
Μουντάκης Ιωάννης 378, 380, 415
Μουσά Αλή, βουνό Αιθιοπίας 271
Μουσάνωφ, πρωθ. Βουλγαρίας 184
Μουσλή Μεχμέτ Τζεμάλ 402
Μουσολίνι (Ντούτσε) 20, 62, 101, 115, 134, 135, 152, 175, 187, 196, 197, 207, 247, 251, 252, 253, 255, 256, 269, 282, 295, 297, 298, 300, 333, 357, 360, 374, 377, 400, 409, 417
Μουσούλη 334
Μπα Μάι, ηγέτης Ινδοκίνας 447
Μπάθορστ, πόλη Αφρικής 187
Μπάιτ, miss παλαιοντολόγος 356
Μπάκικχαμ ανάκτορα 328
Μπακλατζής Εμμανουήλ 378, 380, 415
Μπάκλερ Ουίλλιαμ 220
Μπαλάνος, υπουργός 278
Μπαλινκούρ, πύργος 191, 268, 294
Μπάλτουιν· βλ. Baldwin
Μπαντόλιο 280, 291, 409
Μπάρι 220, 266
Μπάρνεϊ, σχεδιαστής αεροστάτου 176
Μπάροους [Barrows] Ρονάλδος 475
Μπάρουχ Μάρνεϋ 164
Μπαρτού Ιωάννης-Λουδοβίκος 206, 224
Μπάρτσουλ, γιατρός 336
Μπατάσσια Ασίας 372
Μπατίστα, δικτάτορας Κούβας 173, 177, 192
Μπάττερσιλ Δ. 393
Μπάυρον, λόρδος (Βύρων) 77, 241
Μπέβιν [Bevin E.], υπουργός 425
Μπεκήρ πασάς 334
Μπένες, πρωθ. Τσεχοσλοβακίας 375
Μπέρμεστερ Ε. 434, 443, 446, 469
Μπέρντολτ Ιωσήφ 277
Μπέρτιτσεφφ, πόλη Ρωσίας 371
Μπιελκορότ Ρωσίας 410
Μπίκινι, νησί 424

Μπίστης Παντελής 458, 466
Μπλακ Μαρία 214, 217
Μπλουμ [Blum Léon], πρωθ. Γαλλίας 316, 333
Μπλύχερ 359, 365
Μπολέρτ Εμίλ 447
Μπονέ, υπουργ. Εξωτερικών Γαλλίας 361
Μπονκούρ, υπουργός 157
Μπόραχ, γερουσιαστής 281
Μποσίνης, δικηγόρος 153
Μπουκ Πόπαμ Ρόπερτ 335
Μπούνιν Ιβάν Αλεξέγιεβιτς 199
Μπουρξέ Πωλ 72
Μπουρζοά Λαρμόντ 226
Μπούρλος Γ. 217, 221
Μπουχάριν Ν. 97
Μπράουν, αποικιακός γραμματέας 354
Μπριλλάκης Ηρακλής 378
Μπροντγουέι 154
Μύλλερ, Γερμανός επίσκοπος 207
Μυλωνάς Γ. 230
Μυλωνάς Νικόδημος· βλ. Νικόδημος [Μυλωνάς], μητρ. Κιτίου
Μύρα Λυκίας 260
Μυριανθόπουλος Κ. Ι. 232
Μύρτου 444
Μύρων, πατρ. Ρουμανίας 376
Μυτιλήνη 270, 329
Μωάμεθ, προφήτης 233, 240
Μωραϊτίνης Τ. 256
Μωρόνερο, τοποθεσία Κύπρου 216
Μωυσής 277

Ναγασάκι 362
Ναγκίν Κίνας 333
Ναξαρέτ 329
Ναξήμ, μπέης 152
Νάδανα Χ. Λ. 130
Νακ-Κλιν, εκπαιδευτικός 338
Ναπιέρ 286
Ναπολέων 197, 346, 392, 404, 408
Ναυαρίνο 276
Νάφιηλντ [Nuffield] λόρδος 384
Νέα Γη 201, 202, 206
Νέα Γουινέα 193, 250, 412
Νέα Ζηλανδία 183, 193
Νέα Πάφος 225, 240, 341, 469
Νέα Υερσέη 245, 296, 357, 367, 386
Νέα Υόρκη 94, 297, 298, 423, 435
Νεάπολις Ιταλίας 302, 279, 410
Νεγκούς, αυτοκρ. Αβησσυνίας 254, 287, 291
Νεγκρίν Ζουάν, πρωθ. Ισπανίας 332
Νεϊγύ 386
Νείλος 180
Νέμεσις 439
Νεμή, λίμνη 112
Νέον Μαντσουκούο· βλ. Μαντσουκούο
Νεόφυτος ο Έγκλειστος 221, 387· βλ. και Άγιος Νεόφυτος
Νεοφύτου Χ. 70
Νετζαεττίν εφέντη, Μισιρλιζατέ 172
Νεφ, δόκτορας 336, 354
Νημάγερ Ο. 184
Νίελσεν, δόκτωρ 137
Νίκαια 72, 141
Νικηφόρος, γαμπρός Αλεξίου Κομνηνού 220
Νικόδημος [Μυλωνάς], μητρ. Κιτίου 25, 33, 76, 85, 228, 234, 325, 342

Νικολαΐδης Γιάγκος 159, 211
Νικολαΐδης Ευάνθης 93
Νικολαΐδης Ζήνων (Ζ) 52, 58, 72, 73, 130
Νικολαΐδης Λάμπρος Χ. (Λ.Χ.Ν.) 41, 454
Νικολαΐδης Μελής Π. 76, 301
Νικολαΐδης Νεόφυτος Ν. 12, 13, 443
Νικολαΐδης Νικόλαος Ι. 16, 51, 74, 75
Νικολαΐδης Νίκος 258, 264, 299
Νικολαΐδης Σωκράτης Ι. 192
Νικομήδεια 72, 177, 282
Νικόπουλος Δημ. 222, 230, 247
Νιούχαμ Φ. Δ. 476
Νιούχαμ, σχολή 338
Νιρβάνας Παύλος 21, 70, 249, 343
Νιτάγκ, εταιρεία 280
Νίτσε 407
Νοβοροσίσκη Ρωσίας 410
Νορβηγία 177, 355, 403, 407
Νορθ Κάντρυ [North Country=Βόρεια χώρα] Αγγλίας 253
Νορμανδία 333
Νόρτον Κλίφορντ [Norton Clifford] 42, 457
Νοτιοαφρικανική Ένωση 383
Νοτιοσλαβία 282, 330· βλ. και Γιουγκοσλαβία-Σερβία
Νταβέρ Αμπιντίν 274
Νταβός Ελβετίας 281
Νταλαντιέ· βλ. Dalandier
Ντάλλας Φόστερ 455
Ντάλφοντ, καγκελάριος Αυστρίας 207
Ντανά Μ. 31, 287, 288
Ντανά Ιερολ. Εφέντης, μουφτής 399
Ντανακήλ, Αιθιοπίας 259
Ντάντζικ· βλ. Δάντζιγκ
Ντε Λα Ροκ, συνταγματάρχης 272
Ντέιβις Φάννι 224
Ντελ Βάιο 361
Ντελπός, υπουργός 315
Ντεσσιέ Αλγερίας 278, 295
Ντητρόιτ 446
Ντόου, στρατηγός 138
Ντορν, πύργος 422
Ντουμπρέ, πρόεδρος δικαστηρίου 348
Ντούτσε· βλ. Μουσολίνι
Ντρέσλερ Μαρία 224
Ντώκινς· βλ. Dawkins Richard
Νυρεμβέργη 333, 371, 373

Ξενόπουλος Γρηγόριος 71, 230, 273
Ξέρξης 112
Ξερός Κύπρου 338
Ξιούτας Νικόλαος 322

Οβιέδο Ισπανίας 310
Ογκάτεν Αιθιοπίας 271, 295
Οθωναίος Αλέξανδρος, στρατηγός 149
Οικονομίδης Ηλίας 292
Οικονόμου Γεώργιος 278
Οικονόμου Δημ., ναύαρχος 270, 282
Οικονόμου Ζήνων 234, 237, 287
Οικονόμου Μιχαήλ 246
Οικονόμου Ν. 137
Οκατέν· βλ. Ογκάτεν
Όλγα, βασίλισσα της Ελλάδας 316
Ολλανδία 154, 169, 205, 224, 236, 356, 397, 411, 423, 448, 486
Ολυμπία 305, 331
Ολύμπιος Πέτρος Γ. 76

Όμηρος 93
Όμοδος 75
Ονησικράτης 486
Οξφόρδη (Oxford) 119, 182, 189, 220, 261, 266, 301, 349, 384, 444
Όουκτεν Ραλφ 203, 337
Οπάων Μελάνθιος 439
Ορέλ Ρωσίας 410
Όρθρος Αττικός· βλ. Παπαδόπουλος Πάνος
Όσλο 339, 355
Ουάλης 111
Ουαλλία 237, 253
Ουάσινγκτον 115, 206, 281, 354, 355, 357, 379
Ουγγαρία 135, 149, 152, 379, 381, 411, 423
Ουγκάντα 382
Ούγος Β΄, βασιλέας Κύπρου 246
Ούγος Δ΄, βασιλέας Κύπρου 71, 90
Ουέλλιγκτον [Wellington], δούκας 346
Ουέλς [Wells H.G.], συγγρ. 292, 293
Ουέρδ Αλέξανδρος 443
Ουεστμίνστερ, αββαείο [Westminster Abbey], Λονδίνο 328
Ουίλσων [Wilson W.], πρόεδρος ΗΠΑ 164
Ουίνστερ [Winster] λόρδος, κυβερνήτης της Κύπρου 39, 43, 430, 441
Ουίντσορ [Windsor], δούκας 328
Ουίτφιλντ Αγγελική 470
Ουκρανία 411
Ουλανμπατόρ Μογγολίας 307
Ουόλσλεϋ [Wolseley, Sir Garnet], κυβερνήτης Κύπρου 447
Ουόλτερ 218
Ουώρφιλντ-Σίμσον Γουώλλις 328
Πάγκαλος Θεόδωρος 35, 69, 94, 308
Πάδος ποταμός 411
Πακιστάν 447
Παλαιόκαστρα Πάφου 355
Παλαιολόγοι 331
Παλαιολόγος ευεργέτης 148
Παλαιολόγος, Γεώργιος Π. 481
Παλαιολόγος Ιωάννης 220
Παλαιολόγος Κωνσταντίνος 78
Παλαίπαφος Κύπρου 344
Παλαιστίνη 90, 130, 136, 169, 171, 178, 183, 200, 211, 232, 288, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 314, 318, 319, 323, 327, 329, 353, 382, 423, 435, 448
Παλαμάς Κωστής 21, 34, 70, 199, 290, 294, 445, 446, 470
Πάλλης Αλέξανδρος 235
Πάλμερ· βλ. Palmer
Παναγή Ζωίτσα 92
Παναγία η Λιμενιώτισσα 387
Παναγιά, χωριό Πάφου 161, 400
Παναγιωτάκης 230
Παντείδης Κ. 358
Παντελλάρια, νήσος Ιταλίας 409
Παπαγαπίου Άγγελος 470
Παπαγεωργίου Μιχαήλ 216
Παπάγος Αλέξ. 270, 279, 282, 285, 453
Παπαδάκης Νικ., πρύτανης Παν/μίου Θεσσαλονίκης 314
Παπαδήμας, υφυπουργός Στρατιωτικών 313
Παπαδόπουλλος Θεόδωρος 44, 45
Παπαδόπουλος Π. (Όρθρος Αττικός) 237
Παπαδόπουλος Χρυσόστομος· βλ. Χρυσόστομος, αρχιεπ. Αθηνών

Παπαδοπούλου Περσεφόνη 78
Παπαϊωάννου Χαρίλαος Ι. 75
Παπαμιχαήλ Γρηγόριος 330
Παπαναστασίου Αλέξ. 20, 62, 63, 92, 104, 105, 106, 317
Παπανδρέου Γεώργιος 415, 452
Παπαντωνίου Ζαχαρίας 70, 402
Παπαχαραλάμπους Σάββας 161
Παπαχριστοφόρου Λοΐζος 214
Παπαχρυσοστόμου Χρ. 216, 217
Πάπεν, φον, καγκελάριος 207
Παπούλας Αναστάσιος 18, 75, 270
Παραγουάη 150, 205, 208, 251, 272
Παρασκευάς, ηδοποιός 71
Παρασκευόπουλος Λ. 297
Παρίσι 17, 73, 76, 125, 157, 164, 181, 191, 266, 280, 289, 310, 315, 328, 330, 333, 361, 365, 370, 371, 423, 468
Πάρμας Π. Π. 219
Παρούτ Μινάς Αχμέτ 258
Πάσφιλδ [Passfield], λόρδος 88
Πασχαλίδης Πασχάλης (Ερευνητής) 15, 18, 21, 30, 55, 58, 75, 78, 282, 283
Πάτμος 108, 137
Παυλίδης Ανδρέας (Άντης Περνάρης) 15, 33, 211, 213, 216, 217, 221, 235, 241, 255, 258, 275, 290, 362, 414
Παυλίδης Ι. Κ. 471
Παυλίδης Κύριλλος Κ. 471
Παυλίδης Λεωνίδας 76
Παυλίδης Στέλιος 91
Παυλίδης Φίλων (Φ. Π.) 421, 422
Παύλος, απόστολος 239, 253, 462
Παύλος διάδοχος, αργότερα βασιλέας της Ελλάδας 330, 435
Παύλος, πρίγκιπας και αντιβασιλέας της Γιουγκοσλαβίας 384
Παυσανίας 485
Πάφος (Πάφιοι), πόλη-επαρχία 11, 14, 16, 19, 17, 20, 21, 23, 24, 31, 32, 33, 34, 37, 38, 41, 48, 50, 53, 55, 56, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 84, 97, 98, 101, 108, 109, 113, 114, 118, 128, 137, 146, 151, 171, 175, 181, 183, 185, 192, 204, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219μ 221, 229, 231, 232, 234, 235, 242, 246, 250, 253, 260, 272, 281, 282, 283, 288, 293, 302, 325, 327, 316, 336, 337, 338, 339, 340, 347, 348, 350, 351, 354, 355, 358, 378, 385, 386, 387, 399, 400, 401, 426, 432, 433, 434, 439, 443, 444, 445, 446, 450, 462, 466, 467, 469, 470, 476, 477, 479, 481, 482, 483, 484, 488· βλ. και Κάτω Πάφος, Νέα Πάφος
Πέγεια, χωριό Πάφου 116, 243, 281, 299, 402, 444, 481
Πεδουλάς 337, 351
Πέξαρος Μ. 343, 358, 384
Πειραιάς 209, 263, 278, 325, 331, 332, 399
Πεκίνο 333, 381
Πέκιο Τζιοξέπε [Pecchio G.] 443
Πελαντιέ [Pelletier P. J.] χημικός 365
Πέλλα Παΐς, αββαείο 348
Πελοποννήσιος Πέτρος, μελουργός βυζαντινής μουσικής 480
Πελοπόννησος 174, 220, 329, 480, 483
Πενσυλβάνια 349
Πενταλιά, χωριό Πάφου 400, 469
Πεντέλη 75

Πεξιέτ Χασσάν 230
Πέρα, χωριό Ορεινής Κύπρου 336
Περαχώρα 331
Περδίος Γιάννης 211
Περιβόλια Κρήτης 378
Περικλής 415
Περισσός 148
Περιστερώνα Κύπρου 161, 228
Περιστιάνη Ιουλία 76
Περιστιάνης Κ. 250
Περιστιανίδης Χρ. Κ. 12
Περνάρης Άντης ψευδ.· βλ. Παυλίδης Ανδρέας
Περουβία 327
Περσία-ες 58, 70, 112, 241, 278, 485
Πεσμαζόγλου, υπουργός Οικονομίας 141, 170
Πετιμεζαίοι 220
Πετρίδης Ν. 359
Πέτρος Α΄, βασιλέας Κύπρου 90
Πέτρου Ηλίας 343
Πετρούπολη (Λένιγκραντ) 404, 420
Πέτσερ, τραπεζίτης 119, 137
Πήαρς Τσαρλς 203, 231
Πηλαβάκης Α. 100
Πήλιο 43, 445
Πιανιόλ Μαρσέλ 260
Πιερίδης Λουκής 439
Πικάρ, καθηγητής 243
Πιλάτος Πόντιος 130
Πιλδούσκι, στρατάρχης 236
Πίος ΙΑ΄, πάπας Ρώμης 243
Πίρροου, υπουργός Ν. Αφρικής 383
Πιστολάκης, βουλευτής Χανίων 164
Πλαστήρας Νικ. 34, 42, 72, 137, 141, 143, 193, 289, 417, 452, 453, 454, 456, 457, 460, 466
Πλαταιές 227, 305
Πλατάνια (Καρβουνάς), τοπ. Κύπρου 336
Πλάτρες 166
Πλάτων 190
Πλήθων· βλ. Γεμιστός Γεώργιος
Πλουμ· βλ. Μπλουμ
Πλούτης, ηθοποιός 71
Πλούτων 189
Πλωντ, διευθυντής Γεωργίας 177
Πολέμης Ι. 77
Πολέμι, χωριό Πάφου 243, 272, 273
Πολεμίδια 179
Πόλη Χρυσοχούς 253, 378
Πολίτης Νικόλαος 289, 407
Πολλατλή Τσαλ, Τουρκίας 57
Πολυχρονόπουλος Ι. 153
Πολυχρονόπουλος Νικόλαος 153
Πολωνία 119, 152, 207, 236, 278, 371, 385, 388, 390, 403, 411
Πορτ Σουδάν 76
Πορτογαλία 278, 316
Πορτς Φερδινάνδος 373
Πορφύριος, αρχιεπ. Σιναίου 325, 432
Ποτέμκιν 236
Πουανκαρέ [Poincaré] Ραϋμόνδος 225
Πουασσόν, πρωθ. Γαλλίας 269
Πούνα Ινδιών 156
Πούσκιν Αλ. 438
Πράγα 169, 363, 372, 374, 375
Πράιτ, καθηγητής 355
Πραιτώρια 194
Πραξιτέλης 306
Πρίγκηπος, νησί 275
Πριτσ Δ. Ν. 418

Προυσής Κώστας 362
Πρωσσία 157, 411
Πύλη· βλ. Τουρκία
Πύλος 392
Πύρρος 396, 421

Ράιτ Άντριου, [Wright, A.B.] κυβερνήτης Κύπρου 346, 441
Ράιχσταγ 158, 168, 176, 182, 207
Ράμσεϋ, Άγγλος πρέσβης 149
Ράσσελ Τζων 443
Ράσσελ, πασάς 125
Ραυτόπουλος, θιασάρχης 254, 260
Ραφαήλ, αναγεννησιακός ζωγράφος 231
Ρέθυμνο 230
Ρεμ, λοχαγός 207
Ρένελ του Ροτζ· βλ. Rennel
Ρεντς, αρχαιολόγος 356
Ρέπας Γεώργιος, πτέραρχος 270, 282
Ρέσχιφιλτ Γουίλλιαμ Ντάγκλας 225
Ρήγαινα 235
Ρήγαινας, πύργος 146
Ρήνος 142, 184
Ρηνοχώρα 290, 293
Ριάλτο 260
Ρίγα 218
Ριζάρης Γεώργιος 292
Ριζοκάρπασο 347, 351
Ρίμπεντροπ 390
Ριχάρδος ο Λεοντόθυμος 211, 240, 246
Ροβεσπιέρος 193
Ροδάς Μιχ. 83
Ροδόπη 306
Ρόδος 112, 137, 249, 250, 277, 334, 353
Ροκφέλλερ· βλ. Rockefeller
Ρολάνδης Ανδρέας 70 , 342, 402
Ροντ, νησί [Rhode Island ΗΠΑ] 154
Ρος, Άγγλος οικονομολόγος 393
Ροστώβ Ρωσίας 410
Ροτσάρδης, μαέστρος 71
Ρότσιλδ 131, 191
Ρουμανία-οι 184, 208, 227, 282, 369, 376, 379, 384,403, 411, 423
Ρούπελ 451
Ρουρ Γερμανίας 66
Ρούσβελτ Φρ. 36, 119, 131, 135, 138, 142, 144, 154, 156, 157, 159, 163, 164, 165, 169, 173, 191, 193, 207, 354
Ρουσδή Τεφήκ, υπ. Εξωτερικών Τουρκίας 161, 187, 222, 294, 306
Ρουσέλ Λουί 213
Ρουστ Β., υπουργός Γερμανίας 330, 331
Ρούτερ φον, ναύαρχος 236
Ρωμαιοκαθολικοί 350
Ρώμη-αίοι (και Ρωμαϊκή αυτοκρατορία) 131, 135, 145, 189, 194, 196, 197, 251, 252, 263, 269, 281, 292, 297, 312, 330, 333, 349, 360, 368, 369, 379, 381, 407, 411, 417, 439, 486
Ρωσία 66, 82, 83, 96, 102, 103, 116, 131, 137, 139, 149, 150, 152, 156, 168, 176, 196, 197, 199, 205, 218, 219, 249, 250, 252, 269, 272, 285, 397, 308, 309, 310, 312, 314, 315, 316, 340, 359, 360, 361, 365, 368, 371, 374, 375, 377, 379, 381, 384, 388, 390, 391, 403, 404, 407, 408, 411, 420, 421, 423, 424, 425, 442, 443, 454, 455, 471, 488· βλ. καί Σοβιετική Ένωση
Ρωσίδης Ζήνων 426

Σ.Π.Μ. 73
Σαάνσυ, επαρχία Κίνας 320
Σάαρ Γερμανίας 205, 207, 269
Σαγγάριος 56, 57
Σαγκάη 333, 360
Σαή, δικηγόρος 182
Σάιμον Τζων 184, 226, 269, 272
Σαίξπηρ 396
Σαΐτ Αχμέτ, δικηγόρος, βουλευτής 31, 72, 232
Σακελλαρίδης Ιωάννης (Γεροσακελλαρίδης) 478, 479, 480, 481
Σακότα Αιθιοπίας 295
Σαλαμάνκα Ισπανίας 362
Σαλαμίνα Κύπρου 439, 484, 485, 486
Σαλαμίνα, νησί 112, 429
Σάλμαινα, μετόχι Μ. Σπηλαίου 220
Σάλσπουρυ [Salisbury], λόρδος 441
Σάμος 63, 270, 329, 436
Σάνκεϋ, λόρδος 282
Σαντορίνη (Θήρα) 183
Σάντρη Μαίρη 260
Σαραγόσσα 286, 381
Σαράντα Κολώνες 97, 225
Σαρδηνία 409
Σάρριτζ [Surridge B.], έφορος Συνεργατικών 337
Σαρωνικός 278
Σαττόν Τζίφο , Ιάπωνας τενίστας 225
Σβεκ· βλ. Svec
Σεβέρης Κ. 327
Σεβίλλη 304, 320
Σεδάν Γαλλίας 395
Σεϊμέν Ταηφούρ, πρόεδρος Δημοκρατίας Αλεξανδρέττας και Αντιόχειας 374
Σέληνο [Σέλινο], Κρήτης 378
Σέλλεϋ· βλ. Shelley
Σερβία 138, 187, 310· βλ. και Γιουγκοσλαβία, Νοτιοσλαβία
Σέργιος Παύλος 97, 231
Σέργιος, πατρ. 75
Σέσιλ του Τσέλγουτ, κόμης 291
Σέσυλ, λόρδος 226
Σευμφ Βίβιαν ταγματάρχης 220
Σήαρ, δεσποινίς αρχαιολόγος 331
Σηρτ, βουλευτής 104
Σιάμ 194, 421
Σιβηρία 157
Σιβιτανίδης Στέλιος 183
Σιγκαπούρη 421
Σίγκβαακ, μουσικοσυνθέτης 217
Σίγκφριντ, γραμμή 391
Σιέρα Καντόν Ισπανίας 367
Σικάγο 138
Σικελία 409
Σικελιανός Άγγελος 221, 224
Σιμιτόπουλος Ιωάννης 378
Σίμιτσεκ 214
Σίμσον Έρνεστ 319, 320
Σινά, μονή 233, 325, 432
Σινάν πασάς 348
Σινταρέλλα 467
Σιούμαν P. [Schumann R.], Γερμανός συνθέτης 76
Σιουμάν [Schuman R.], Γάλλος πολιτικός 467
Σιροβέ, Τσέχος στρατιωτικός 375
Σιοτάν Κάμιλλο, πρωθ. Γαλλίας 333
Σκαλτσάς Χρίστος 260

Σκανδιναβία 273
Σκάπα Φλόου 236
Σκαραμαγκά,ναυπηγείο 392
Σκελέας· βλ. Χριστοδουλίδης Κώστας
Σκίπης Σωτήρης 70, 71, 77, 258
Σκληρός Ιωάννης 368
Σκοττ Ι. Π. 168, 169
Σκουλάς Β. 230
Σκουλάς Μιχαήλ 230
Σκουριώτισσα, μεταλλείο 352
Σκούστερ Αρθούρος, καθ. Μαθηματικών 225
Σκράττον Τόμας Έδουαρντ, δικαστής 225
Σκυλακάκης Θεόδωρος 309
Σκωτία 187, 246, 253, 264, 328, 371, 434, 469
Σλάιχερ φον, καγκελάριος Γερμανίας 207
Σμόλενσκ Ρωσίας 410
Σμύρνη 18, 71, 72, 75, 139, 145, 241, 297, 301, 342, 381
Σνέιερ, εργοστασιάρχης 174
Σόα Αιθιοπίας 295
Σοβιετική Ένωση (Ρωσία) 37, 56, 128, 132, 384, 403, 422, 443, 468
Σόλοι Κύπρου 439
Σολομών 255
Σολομώντος νησιά 412
Σόλων 73, 228, 277
Σομαλία-Σομαλιλάνδη 273, 281, 287, 441
Σοπενχάουερ Αρθούρος 358
Σοτέλλο δον Κάλβο, ισπανός βασιλόφρονας 304
Σούδα 86, 276
Σουδιτοχώρα-Σουδίτες 370, 371, 372, 374, 386
Σουέζ 157, 334
Σουηδία 199, 205, 273, 355, 439, 484
Σούλι-ιώτες 396, 402, 443
Σουρής Γεώργιος 77
Σουσκιού Πάφου 216, 469
Σούσνιγκ, πρωθ. Αυστρίας 308
Σόφια 364, 385
Σοφία, βασίλισσα της Ελλάδας 316
Σοφιανός Χρυσόστομος 178, 470
Σοφοκλέους Θεόκλητος 91
Σοφοκλής 217, 221
Σοφόκλης Γιάννης 459, 467
Σοφούλης Θεμ. 63, 280, 288
Σπανούδης Κ. Η. 76
Σπαντιδάκης Ιωσήφ 378
Σπάρτη 163, 227, 366, 484· βλ. και Λακεδαιμόνιοι
Σπέτσες 331
Σπίεκελ Μαργαρίτα γιατρός 140
Σπυριδάκις Κωνστ. 34, 43, 255, 434, 445
Σπυρίδων, πατρ. Αντιοχείας 469
Σπυρόπουλος Θ. 466
Σταβίνσκυ, οικονομολόγος 206
Στάλιν 289, 467
Στάλινγκραντ 410
Στάμης· βλ. Μιχαήλ Στ.
Στάνλεϋ Βίκτωρ Άλμπερτ 225
Σταπς Ρέτζιναλντ Ε.· βλ. Staps R.
Σταρχεμπέρκ, πρίγκιπας 194, 282
Στασίνος 485
Στατός, χωριό Πάφου 34, 204, 214, 220, 237, 400
Σταυροδρόμι Κωνσταντινούπολης 481
Σταυρονικήτα, μονή 182
Σταύρου Δημ. 446
Στενά· βλ. Δαρδανέλλια

Στενή, χωριό Πάφου 216
Στεφανίδης Λ. Μ. 401
Στογιαντίνοβιτς, πρωθ. Γιουγκοσλαβίας 369
Στόκτεϊλ, γεωργικός σύμβουλος 203
Στοκχόλμη 115, 124, 199, 460
Στορς Ρόναλντ· βλ. Storrs R.
Στουτγάρδη 341
Στράβων 225
Στράτος Νικ. 58
Στρέζα Ιταλίας 272
Στρίνπεργκ 253
Στύλλοι, χωριό Αμμοχώστου 261, 335
Συκουτρής Ιωάννης 342
Σύλβα Ν. 255
Σύλλας 361
Συμεών, μοναχός Μ. Σπηλαίου 220
Συρία 88, 144, 319, 353
Σφακιά-νοί 378, 414, 415
Σχιβζ [Schwyz], καντόνι Ελβετίας 261
Σώζος Ζήνων 438
Σωτηρίου Γ. 32, 253, 294, 340, 348, 359, 444
Σωφρόνιος, αρχιεπ. Κύπρου 242
Σωφρόνιος, μητρ. πρώην Λεοντουπόλεως 181

Ταγκανίκα 382
Ταγκαπούρ Αιθιοπίας 273
Ταγκόρ Ραπιντρανάθ 198
Ταϊγάνιο 410
Ταϊτού, αυτοκράτειρα Αιθιοπίας 257
Τάλα, χωριό Πάφου 73, 399, 400
Ταλαρίδης Σ. 210
Ταλμάζ, ηδοποιός 125
Ταμασσός 485
Τάμεσις 315
Ταμιάδι 181
Ταξίμ, πλατεία Κωνσταντινούπολης 256
Ταρσός 260
Ταρσούλη Αθηνά 256
Τατόι 263
Τέιλορ Πλατ, αρχαιολόγος 348
Τέμπελχοφ Γερμανίας 140
Τέμπερλεϋ Α., στρατηγός 273, 277
Τεπελένι 451
Τεργέστη 423, 424
Τερουέλ Ισπανίας 357
Τερπίζης Χρίστος 230
Τέρρα Σάντα 78
Τζάκσον Έντουαρτ, αρχιδικαστής 432
Τζάμαλης Α. 402
Τζαμαλούκας, αστυνόμος 153
Τζέλικο [Jellicoe] Ιωάννης 264
Τζεμάλ Βέης 141
Τζεντίλης, μοναχός Τέρρα Σάντα 78
Τζιεζεσλέ Καλέκιοϊ Τουρκίας 57
Τζίλμπερτ, νησιά 441
Τζίμπσον, δημοσιογράφος 164
Τζόουνς, Υπουργός Αποικιών 426
Τζούλια, επαρχία Ιταλίας 424
Τζουπάλιλαντ 334
Τηλλυρία Κύπρου 75
Τιγρέ, επαρχία Αιθιοπίας 279
Τίμη, χωριό Πάφου 171, 481
Τιμόθεος, αρχιεπ. Κύπρου 242
Τιμόθεος, κομμουνιστής 124
Τιμόθεος, πατρ. Ιεροσολύμων 325
Τίραννα 118
Τίτο 411
Τόγκο, ναύαρχος 225

Τόκιο 365, 372, 417
Τοντ Φριτζ 373
Τόρκγλερ (Τόγλερ) Ερνέστος 158, 182
Τορναρίτης Χ. 476
Τόυνμπη [Toynbee A. J.] 475
Τουρκία-οι (Πύλη) 12, 30, 31, 38, 41, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 72, 77, 88, 95, 101,105, 115, 127, 141, 142, 145, 161, 167, 168, 171, 172, 176, 177, 179, 180, 182, 184, 187, 192, 197, 201, 205, 207, 208, 209, 212, 222, 232, 233, 241, 250, 253, 256, 258, 260, 266, 274, 276, 278, 279, 294, 298, 302, 315, 319, 327, 330, 332, 338, 345, 352, 353, 360, 369, 378, 379, 380, 381, 385, 398, 399, 400, 401, 403, 417, 438, 442, 447, 450, 451, 467, 468, 469, 483, 486, 487, 488
Τουρς [Tours] Γαλλίας 328
Τραπεζούντα 241
Τραπεζούντος, μητρ.· βλ. Χρύσανθος, μητρ. Τραπεζούντος
Τραχυπέδουλα Κύπρου 277
Τριανταφυλλάκος Νικ. 58
Τριανταφυλλίδης Αντώνιος 203
Τρικούπης Σπυρίδων 414, 438
Τρίπολη Β. Αφρικής 409
Τριπολίτις 409
Τριπτόλεμος 107, 211
Τροία 249, 315, 485
Τροοδίτισσα, μονή 348
Τρόοδος 91, 228, 336, 352
Τρότσκυ Λ. 97
Τρούλλοι, χωριό Λάρνακας 352
Τρούλλος (σύνοδος εν Τρούλλω) 212
Τρούμαν 419, 424, 467
Τρουπ, καθηγητής 337
Τρυπιώτου, ναός Λευκωσίας 358
Τσαγγαρίδης Θεοφάνης 427, 446
Τσαγκ-Κάι Σεγκ 359, 361, 381
Τσάδα, χωριό Πάφου 14, 222
Τσαλδάρης Κ. 429, 435
Τσαλδάρης Παναγής 105, 107, 108, 115, 116, 148, 160, 170, 177, 184, 187, 193, 270, 317
Τσάμπερλαιν [Chamberlain] Νέβιλ 136, 328, 373, 374, 375, 377, 382, 393, 345
Τσάμπερλαιν Ώστεν 292, 316
Τσάνα, λίμνη 277
Τσεκανόφσκυ, Ρώσος μητρ. 371
Τσέλγουτ Αγγλίας 291
Τσέρτσιλ [Churchill] Ουίνστων 27, 314, 407, 414, 418, 419, 414, 429, 447, 467, 488
Τσέστερ, φυλακές Αγγλίας 119
Τσεχόλ 176
Τσεχοσλοβακία-οι 152, 171, 282, 362, 365, 367, 370, 371, 372, 374, 375, 378, 379, 381, 385, 388, 390, 411
Τσιάνο 374, 381
Τσιγκουνάκης Ρούσος 378
Τσικνόπουλλος Ιωάννης (Μάγγης) 15, 21, 52, 70, 71, 72, 76, 78, 469, 471
Τσόνσον, Αμερικανός βιομήχανος 163
Τσούγκιν Κίνας 381
Τσούντας Χρίστος 225
Τσουσίμα, ναυμαχία 225
Τύνιδα 386, 409
Τύρος 180, 485

Ύμανς 226

Φ. 460
Φ.Π.· βλ. Παυλίδης Φίλων
Φαβρ Αύγουστος 174
Φάβρικα, τοποθεσία Πάφου 97
Φαέντζα Ιταλίας 279
Φάληρο 263
Φαλτάιτς Κ. 72
Φαν Γκόρκομ Βέσουλ Κάρελ 371
Φανάρι 481
Φανερωμένη, ναός Λευκωσίας 340, 358
Φαρμακίδης Ξενοφών 71, 446
Φαρούκ Α΄, βασιλέας Αιγύπτου 443, 446
Φασουλάς Λάμπρος 171
Φασουλιώτης, σκιτσογράφος 401
Φασούρι, τσιφλίκι 247
Φειδίας 306
Φεμπρούα Ιταλίας 369
Φιλήμων Ιωάννης 488
Φίλιπ, ιατρείο (Λευκωσία) 350
Φιλιππίνες 412, 421
Φιλίππου Λοΐζος 8, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 22, 24, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 64, 70, 76, 83, 90, 100, 107, 117, 167, 182, 187, 196, 204, 211, 213, 221, 235, 236, 250, 261, 288, 293, 341, 434, 439, 445, 466, 469, 470, 477, 483
Φιλλανδία 152, 389, 390, 391, 403, 411, 423
Φιλόθεος, αρχιμ. 99, 100
Φλαντέν· βλ. Flandin M.
Φλέγια Κύπρου 337
Φλεγύας Δείμος· βλ. Μακρίδης Ευριπίδης
Φλωρεντία 190, 469
Φλώρος Σώσος 70
Φοινί 340
Φοίνικες 483, 485
Φοίτη, χωριό Πάφου 102
Φοντάνα Αμορόζα· βλ. Fontana Amorosa
Φορδ Έτειν 134
Φορμόζα 239, 412
Φορντ· βλ. Ford
Φόρσαϊκ Τζων 349
Φος Ριχάρδος 260
Φοτζαλάς Β. 171
Φουνγκ Ουώλτερ, υπουργός 378, 379
Φράγκο, στρατηγός 304, 310, 315, 320, 332, 355, 357, 360, 362, 368, 375, 377, 381, 388
Φράγκοι 253, 443, 444, 487
Φραγκούδης Γεώργιος 27, 166, 167
Φραγκούδης, δρομέας 184
Φρανκφούτεν Δαυίδ 281
Φρανς Ανατόλ 71, 72
Φραντζής Α. 75
Φρειδερίκη, βασίλισσα της Ελλάδας 330
Φυλακτού Ανδρέας Κ. 15
Φώτιος Β΄, οικουμενικός πατριάρχης 275

Χαβάνα Κούβας 136, 192
Χάβρη 239
Χάγη 226
Χαΐλέ Σειλασιέ Ρας Ντέσκα, αυτοκρ. Αβησσυνίας 263, 356
Χάιτ Παρκ (Hyde Park) Λονδίνου138, 328
Χάιφα 130, 334
Χάκετ [Hackett] Ιωάννης 75
Χάκων, βασιλέας Νορβηγίας 355
Χάλιφαξ, υπουργός 360
Χάλκη Δωδεκανήσου 75

Χαλκηδόνα 242
Χαμπουλίδης Δημητράκης 413
Χάμπτε Μιχαήλ 257
Χανιά 164, 291, 298, 306, 354, 369, 378, 380, 414, 415
Χανκάου Κίνας 359, 360, 361, 362, 373, 381
Χάνκελ Έρνεστ σχεδιαστής αεροπλάνων 374
Χαντζιόφ Κίνας 333
Χαπίπης Όμηρος 219
Χάππαρτ 349
Χαραλαμπίδης Μιχαλάκης 21, 76
Χαράλαμπος, Οικονόμος μητρ. Πάφου 358, 478, 479, 480, 481
Χαραλάμπους Γεώργιος 341
Χαραλάμπους Φρίξος Χ. 446
Χάρβαρτ [Harvard] Πανεπιστήμιο 446
Χάργουντ Π., λόρδος 349
Χάρκοβο Ρωσίας 404, 410
Χαρράρ Αιθιοπίας 273, 292
Χάρρισον, τραπεζίτης 169
Χαρς, δημοσιογράφος 454, 455
Χάρτυ Γουίλλιαμ Μπέητ 225
Χασάν μπέης 224
ΧατζηΑγγελής Ευάγγελος 378
Χατζηγεωργάκις Κορνέσιος 232
Χατζηκυριάκος, ναύαρχος 214
Χατζηκυριακού Χατζηιωάννης 48, 52
Χατζηπαύλου Γ. 24
Χέμπριου Ισραήλ 301
Χενλάιν, χερ 374
Χένρυ, διευθυντής Γεωργίας 354
Χέντερσον Άρθουρ 151, 157, 258
Χέντλαμ Σέσιλ 225
Χέντσιελ Γεώργιος 225
Χέρμαν Καν Όττο 224
Χήτον Χένικερ· βλ. Heaton Henniker
Χικμέτ Ναζήμ 145, 467
Χιλή 205
Χιλλ Τζωρτζ· βλ. Hill G.
Χιλλ, καθηγητής Παν/μίου Πενσυλβανίας 349
Χίλτον 234
Χίντεμπουρκ 97, 207, 225, 391, 422
Χίος 270, 329
Χιοτέλης, Κύπριος εξόριστος 458
Χιροσίμα 418
Χιροχίτο 420
Χίτλερ Αδόλφος 26, 36, 97, 101, 125, 136, 140, 142, 150, 152, 158, 159, 162, 163, 169, 173, 207, 280, 281, 290, 293, 308, 313, 315, 364, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 379, 383, 411, 417, 422
Χλώρακας, χωριό Πάφου 243, 300, 481
Χόαρ Σάμουελ 268, 311, 312
Χοιροκιτία Κύπρου 339, 348
Χόκαρθ [Hogarth, D] 147
Χόλλαντερ Μπέρναρ 225
Χόλμαν Λίπυ 154
Χούβερ, σχέδιο 92
Χουδί, Βιθυνίας Μ. Ασίας 282
Χουημέν Απτουλκανή 373
Χούκεμπερη, Γερμανός πολιτικός 151
Χουλ [Hull] Αγγλίας 90
Χουλ Κόρτελλ 312
Χούλου, χωριό Πάφου152, 153, 230
Χουλουσή Μουσταφά 126
Χουρμούζιος Α. Σ. 478, 479, 480, 481
Χουρμούζιος Στυλ. 240, 339, 481

Χρηστοβασίλης Χρ. 230
Χρίστης Σάββας 34, 43, 301, 434
Χριστιανόπουλος Ντίνος 472
Χριστοδουλίδης Αχιλ. 478
Χριστοδουλίδης Ευρύς 341
Χριστοδουλίδης Κώστας (Σκελέας) 86, 127, 128
Χριστοδούλου Ιωσήφ 161
Χριστοφίδης Κωνσταντίνος (Αυγέρης Κώστας) 245
Χρυσαλινιωτίσσης, ναός Λευκωσίας 358
Χρύσανδος, μητρ. Πάφου 101
Χρύσανθος [Φιλιππίδης], μητρ. Τραπεζούντος 238, 241, 325, 385
Χρυσάνθου Κωνσταντίνος 128
Χρυσαφίνης Ν., εκπαιδευτικός σύμβουλος 99, 100, 204
Χρυσοπολίτισσα, ναός Πάφου 97
Χρυσορογιάτισσα, μονή 132, 237, 239, 250, 322
Χρυσόστομος· [Καλαφάτης], μητρ. Σμύρνης 18, 72, 75
Χρυσόστομος [Παπαδόπουλος], αρχιεπ. Αθηνών 275, 321, 330, 380
Χρυσοχού 146, 177, 214, 253, 327, 378, 472

Ωριόλ [Auriol V.] Βενσάν 467

Abi Addi Αιθιοπίας 271
Austin R. G. 216

Bach J. S. 341
Baker Noel P. J. 418
Baldwin (Μπάλντουιν), πρωθ. Αγγλίας 193, 205, 320, 328
Baster, καθηγητής 246
Beazley J.D. 444
Bedestan 348
Blackall, γενικός εισαγγελέας 123
Brahms 341
Brockway, Άγγλος βουλευτής 80
Bury J.B. 189
Bywater Hector C. 253

Canaloffi Felice 76
Casson Stanley 261
Chaco, N. Αμερικής 208
Chamonix 206
Chapman Murray 356
Cholerton A. T. 252
Cobham C. D. 293
Cullen 117, 118
Curie Madame (Κιουρί) 224, 441, 445

Dalandier (Νταλαντιέ) 157, 206, 374
Dawkins R. M. (Ντώκινς) 212, 349
De Bono, στρατηγός 271
Dixon Hepworth 261
Dolley R. H. 443
Doumergue, Γάλλος πρωθ. 206

Eastbourne Αγγλίας 168

Eddy Charles B. 93
Enlart C. 444
Evans Sir Arthur, αρχαιολόγος 483

Fager Emil 341
Flandin M. (Φλαντέν) 206
Flinn W. H. 223
Fontana Amorosa (Φοντάνα Αμορόζα) 33, 146, 147, 216, 239, 267, 269, 272, 282
Ford (Φορντ) 115, 173, 191

Galsworthy 196
Garoe W. D. 216
Gerhard (Έρασμος) 190
Girstad Einar 484
Glasgow (Γλασκώθη) 216, 224
Grant Bruce 414
Gunnis R. 261
Gustloff 281

Heaton Henniker (Χήτον Χένικερ) 85, 104, 141, 483
Henry 99, 100
Hides, εξερευνητής 250
Hill George (Χιλλ Τζωρτζ) 203, 349, 384, 443
Hoorn (Κερατίνος) 190
Hoyland J. 306

Jeffery G., έφορος αρχαιοτήτων 97, 293

Kenworthy 103
Knapp C. A. 253

Lane John 342
Lapadier, μουσείο 348
Lawrence Thomas E. 241
Lebrun Albert, πρόεδρος Γαλλικής Γερουσίας 101
Leopardi Giacomo 190
Lourie, Γάλλος κριτικός 52
Luscomenhyte A. P. 301

Macdonald Malcom (Μακδόναλδ Μάλκολμ) 248, 346, 386
Maclean, γιατρός 349
Mas Latrie Louis de 389, 487
Mellon, Άγγλος εκατομμυριούχος 115
Meorebennett A. J. 358
Mers-el-Kebir 278
Mersey (Μέρσεϋ), λόρδος 203, 211,342
Methuen, ιστορικός 261
Mitford J.B. 439, 469
Morgan, εκατομμυριούχος 115
Morton H. 253
Mozart 341
Muller O. 397, 398
Munthe Axel 445
Murphy Stephen 258
Murray Chapman Olive 342
Myres J., αρχαιολόγος 483, 485

North Lambeth Αγγλίας 205

Oakden R. 28, 248
Oxford· βλ. Οξφόρδη

Palmer Herbert Richmond (Πάλμερ), κυβερνήτης Κύπρου 28, 34, 37, 44, 187, 202, 229, 323, 335, 346, 393, 436, 466, 469
Pink J. 223
Procteur Charles 70

Quinberry 72

Raff 341
Ravensberg (Κορακόπετρος) 190
Reger Max 341
Rennel (Ρένελ του Ροτζ), λόρδος 226, 252
Reuchlin (Καπνιόνος) 190
Reymond Arnold 470
Rice, D. T. 355
Rockefeller (Ροκφέλλερ) 115, 446
Rodinus P. 412
Rubinstein, συνθέτης 341
Russell John 170, 448

Scheiner Oliver 70
Schlumberger G. 189
Schubert 341
Schwarzerd (Μελάγχθων)190
Shelley (Σέλλεϋ) Percy 21, 70, 306, 439, 446
Smith Murray J. 321
Stewart J. R. 348
Storrs Ronald (Στορς Ρόναλντ), κυβερνήτης Κύπρου 29, 86, 108, 231, 431
Stubbs Reginald (Σταπς P.) 113, 108, 186, 202
Svec (Σβεκ), Εβραίος έμπορος 171
Swindon North Αγγλίας 205

Thomas Z. H. 72
Tibet (Θιβέτ) 116, 211
Tozelli, μουσουργός 341

Upton Division Αγγλίας 205

Valencia· βλ. Βαλέντσια
Vanderbilt, εκατομμυριούχος 115

Wesbury 296
Whittall Anna 241
Wilde Oscar 21, 72
Winn R. 313

Young A. H. 73

Zweinic, ανταποκριτής 214

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΜΑΓΔΑΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΟΥ
Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ *ΠΑΦΟΣ* ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 1921-1950
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΗ ΒΑΣΩ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ
ΣΤΙΣ «ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ»
ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2005
ΣΕ 800 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ISSN-960-7916-42-5

MD0005960228